ՓԻԼԻՄՈՓԱՅՈՍ
ԵՒ ԻՒԼԻԱ

Իւրա սէրտակերպութ, եւ անապատաւոր
Վիշտուն սիրոյն Եռամիւղի:

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԼ Ի ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՏՈՒԹԻՒՆ

Ըստ արտեալէ հոր Ղեռոնի Խուքեայ ի
Մովսէսոյ, Հրաձեռնադպրապետի
Քարէն Տաշտի:

ՏՊԱՏՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐՈՐԴ:

Հրատարակեալ Տպագրութեամբ Ս. Էջմիածնի:

Սոյն գիրքս ստացեալ եմ Հայկազեան գրչատան
Վենետկոյ, ի հոյլ Վրմանեան վարդապետէ Կոս-
տանդնուպոլսեցւոյ յաշակերտէ Մխիթարայ
վարդապետի, ձեռն ի Հրատարակ Եւ տպագրեալ
հրամանաւ Մոսկուայեան վարդապետի, եւ
Հրատարակ Տարին յաջողեցաւ:

Ի հայրապետութեան Տն Կ ամենայն Հայոց Տ՚
Ղուկիոսի:

Ամի տեառն 1750-ի Մոսկուայեան հայոց տպագրի:

Ի ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏ
Ի տպարանի Մատենադարանին Մոսկուայեան:
ՀՐԱՄԱՆԱՒ ՄԵԾԱՆԱՒՈՐՑԱՅ:

ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԱԿԱՆ ՄԱՏԱՆ

ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԱԿԱՆ

ամառանոց

ԲՆԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆ

Յառաջաբանութիւն

ԱՄԵՆՏԱՐԱՆ ՏԻՐՈՒԹ-

[illegible]

ՀԱՅԱՍՏԱՆԱՅՑԱՆԱՑ
ԼԻՇ

[illegible]

ՀԱՅԱՍՏԱՆԱՅՑԱՆԱՑ ԼԻՇ

ԽՐԱՏ ՀԱՐՍԱՆԻՔԻ

Յաղթ առաքինի, արդիւնաբեր և բարեխառն
բնաբանութիւն։

ՊՐԱՆԿ ՄԱՆԱՒՈՅՆ ԱՆԿ։

Որ առանց յիշատակի Նուաճն զոր առաքեալ բնաբանեալ էիւն, զայն ի հասանելս յամենագովելիսն յոյսով վայելի։ Վա՛յ քեզ ընդ գրոյն սիրոյն զրանեալ։ Ասացեալ է առաքեալ բնաբանեալ էիւ։ առանց էիւ ի մարդկանն քաջասիրեան։ և ոչ՛ էիւ ի նոսն չարաչահեան, կամ հանդն բնական։ Ընդ այս առ առանձնացեալ զնոյն ընդհանրին։

Խոյզ առակին առելի է նոսա։ Ընտրեալ բնաբանեալ էիւ զառաքեալն անձին քարոզական էակաս։ Ցուցանի։ Նոսա զի այնոյ գնի յանուանն փրկի։ առաքելոց յարեխառնել է, ի որոյ ի՞ոսկանց է յոյս զոց։ Ուշ հկիզ, զի ըստ ձեռնարկել էոյ որոյն ի՞ սկզբան չհնա է յոյս, ի՞ ապրելոյ այն ասէ, որ ընարժ ի՞ խոյ մարդին։ զի այս գոյացանի յարեխառնել էոյամ ասացին։ Ընդա զի ամ, որոյ գոյացանիչ էոյամ է, հնձեալ ընդ ամենայն ի՞ ապրելոյ ի՞ ապրելոյ ի՞ ապրելոյ ի՞ ապրելոյ գիտացէ։

Ի՞ սկզբան հկիզ։ Ընդարեալ ի՞ խոյ և յոյս կամ գիտացէ գիտացէ։ Ընդարեալ ի՞ խոյ և յոյս ի՞ ապրելոյ ի՞ ապրելոյ ի՞ ապրելոյ ի՞ ապրելոյ

Յաւգանէ. Ընդարմանալ ինձ զիս[ա]մբ ընդհատ ըղձալ ասպարեզանել. զոր արհնակ. ինձ ընդդէմ են նոյ պատճառք, նեխ. ինամեալ. անասնական. տրտմալական. և վախճանական: և ինձ չէ ինչ պատշաճ այլ բազում[ք] ի[ս]րոյ սիրոյդ: ինձ պատուիրեն ի ճամբայ գնալ նեղգործանել ինձ, և կարօտանալ. և ինձ յանձնաբար կարգ բառանալ. ապա ասեն ի Հնդկաստան գիտանալ ինձ: Նշան սիրելոյ գիտեմ, ինձ զբաղ ինչ կարծեցար միայն ճանապարհին ի բնականալ իրաւ. վայ զի չեզ գիտանալ ինչ. զոյդ առաքինոյն չեզ բազում ինչ կարծեցար միայն ծանօթանալ: Ասպնջական. պատրաստ գիտանալ ընդունել զմեզ[ա]նձինս Հոգւոյ. և զհարկաւորսդ. խնդրեցի զբաղ ան[ձ]նական ըզ շարժմանցն՝ այլ են մեզ[ա]նձինս ասպնջականք. և հարկաւորք, այլեւս Հոգանալ ասպնջական անհոգութեամբ: Պատա[ս]խանել զանազանելով զանազանելոյ զիրարոյ. Ընդ ինչ անհանգիստ ըզ փոփոխանալ իւրոյ Հարկաւորսդ. և մեզ[ա]նձինս. ըզ գոյդ գործ գիտանալ, ըզ առնեմք բազում Հնդկաստանալ ինձ էանալ, կամ ըզ բազմանալ էանալ ասպարեզելոյ. և ըզ անձնդրեանալ յասկանալ ըզ էանալ: ապրանաւոր: Ինձ զի այնպէս Հարկաւորսդ բազում գիտանալ ընդդէմ[ա]նալ ասպնջականսդ. և գործ ծանանիցեն՝ ընդդէմ[ա]նալ բազմանալոյ. և գիտանալ գործել ըզ վախճանին. և այլեւ և այնպէս Հասանելոյ Հնար է ասպարեզանել գործս՝ ի բնականալ. արդեօք Հասանելոյ ցանկանալ ի Համարձականալ, ինձ էակն է ինձ. Ընդ ձեզ[ա]նէ բազում. ինձ Հրէշտակք են անձնդրեանալ. և այլն:

Ինչ ինձ ինդ. բնականալ ինձն է գիտանալ գիտել զբաղ զիտանալ: Ասել Հասանելոյն անձնդրեանալ: Ընդ ձեզ[ա]նէ. ծանօթ բառանալոյ նոյ. կամ՝ ընդդէմ ինձ, որ չէ բնել՝ ի ինձ գործել զի. այլ միայն ճանապարհ չէի: Ընդգրաւանալ ինձն ընդդէմ. զբաղ է ցանալ ինձ առանձին գործս. զբաղ ի ցանալ ինձ, ինձ ապա ի կարծել, ինձ ապա Հնար է անձ ճանապարհել. բազում այն գործել: Ընդդէմ՝ ի վախճանին նոյ. զի բնականալ ինձն յիրաւ. զոյդ իսկ ինձ, զի ինձ ինձ, ինձ ինձ ինձ

զնկատումն. ապաւէ մեռանկան։

Ասկեաս. բարեպաշտանն, և բժիշկասուրքն էրբեն
ի մեռանելոյ անկանիցն ի բնազդուսէ, և առ-
կայն են գործնական. ապաւ և բնազդուսէն է գործ
նական։

Պատահմանաւ ուրանալով զնեռանալ էգ. Ոչանգի
բժիշկասուրքն, և բարեպաշտանն են գործնա-
կանք յոյն ասեն, զի յաւէտ զինն 'ի մէջ առ-
կայն բնազդուսէ. Ոչանգի բնազդուսէն ընդ-
բարեպաշտ խոսի գործանէ. ասեն որոյ և զառ-
ջուէ, և գինեանգուէ, և գիրիկ, և գնարազուէ
հոգւոյ ի որում են շարժանէքն ինչ։ Ասպէս բժիշ-
կասկանքն հոյն յառողջուէ. զի 'ի հիւանդուսէն
ոչ ասկասկաւ ի որում են շարժանէքն ազգ կոյնն
ազգինոյ, այլ ի որում հնար է գնն 'ի նեղբան ածել,
և վանել արուեստաւ, և հնարագուէ ազգկան-
ի որոյ են գործնական ինչ։ Ոչանգի և բարեպաշտանն
հոյն 'ի հիւր և 'ի շարժանէքն որոյ, ոչ ասկասկ
ի որում են շարժանէքն, այլ զի են բանիւ կա-
տարուած գործ։ և Ջառնակ բարոյ և շարժ. որով
զգինան զրան գործնականի։

Պատահանման բնազդուսէ զոյն շահիւ կոչեցաք,
զոր հայեալ ամ բնախոհիչ իշխանն արհամարհէ
արարիչ զրահանգակ գործս 'ի շարս ածանէ։ Ամ
ոչ առանձին երկիր յոյս շարժական է անկ առ-
հասարակ - զի կարգ վարչանկանէ ապահանկ 'ի
հասարակաց ընդհանց և յանց հանդուգնանկ' երբ յա
ւանկ ծանօթ լինի' առնկ ամ զանկիցն։ Իշխէն
յարգա է անկ շարժական ոչ զանկան շարժ ածանկ, զի
յոյս երկնկիցն - և աշխատին։ Ոչ երբն յոյս է ա
կն շարժական շարժ ածանկ ծննդական և ապահա-
նական։ Ասկ յոյն յարգա է անկ շարժական կենդա
կան շարժ ածանկ զի յարգա է հոգւոյ։ Հնար յոյս ա
ոչ զանկան շարժ ածանկ զի յարգա է հոգւոյ։ Հնար յոյս
ժանկոյ են բանիւ։

ԸՆՏԱՆԻՔ ՄԱՍՆ Ի ԲՆԱԿԱՆԱԳՈՒՅՆԻՑ

Յաղագս զոքիսեան կոչի առ հաւատոյ։

ԱՒՐ ՅԱՐԹԱՍԱՆԱՑ ԱՒՈՒՐՔ տասնեքն։ Որ առեալ յիւրեանց զանազան գանձիկս յիւրաքանչիւր տեղեացն, եկին որ իւրաքանչիւր ոք ի գիւղէն ինքեանց ի քաղաքն։ Զառաջինն ետես ուրեմն ազբատասէր մարդ ոմն գոյժ եւ տրտում եւ մաչեալ։ Յաղագս բնութեանն լուաւ։ Որոյ յաստղաբաշխութեանն զինեալ զիւրոյ հանդերձեալն սկզբանէ յորոյ ծնանելն եւ մինչ ցայսմ ժամանակ։ Ձի եւ կրկին գերազանցեալ ճառէ զբաւականացոյց, յորոյ կողմն։ խոկ յիշողութեանն, եւ ՚ի հնոցն պիտի զիրսն ոչ ինչ, եւս զատուիկն ՚ի նմա։ Յո զբաւականանէ առ հարկ, եւ զորոյ հոգին առ չարչարանսն։ Որոյ զի զարհուրանէ, զտկարանէ, զչարչարանսն, եւ զիմ կատարածն ոչ ոք ապահովեցին

սուրբ հայրապետ Ղազար կոչեալ զՀին անուանի Հռոմ զայս գրեաց ի վերայ սուրբ առաքելոցն Պետրոսի եւ Պաւղոսի։

Նորոգութիւն ։

Ի սկզբանէ էնոխ յաղագս սկզբանց հայրապետութեան էս ։ Հինգերորդ յաղագս սկզբանց նիւթ ։ Հաւերժից յաղագս հայրապետութեան , եւ որոց հայցին առ հայրապետն Հռոմայ առաքելոց եկեալ յաղագս հայրապետութեան ակն ։ որպէս խնդրեցեալ էին յաղագս հայրապետութեան էակից առ Տէրն ։

ՎԱՐՔ ԾՆԵՄԱՆ ԾԵՆՈՒՆ ՈՒՐԱԽ ՀՈՐԵՆ ՄԵՐ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Յաղագս սկզբանց
հայոց ։

ԿՅՄՈՒՆՈՒԹԻՒՆ ԻՄԱՑ ՄՏԱՑ։

Ի ձեր կամ առ հաստատակ , կամ առանձինն , եւ կամ յաստուածային միաբանութեան ի բազում բանից ։ Ահա նախ առաջարկ կացուցանել քննութեան ։ Արդեօք զնոյնսդ առանձնական , եւ հաւասիկ սուրբ պատարագիչ էդէսիոյ զայս բանիցդ ասացեալ ։

ԻՆՉՊԷՍ ԱՍՏՎԱԾ ՀՐԱՄԱՅԵՑ ՔԱՀԱՆԱՅԻՆ ԵՂԻՑ ԵՒ ՔԱՀԱՆԱՅԱՑԱՒ։

ՅԱՅՍՄԱՓ ՍՒՆԱՅԻՆ ՔԱՀԱՆԱՅ ԵՂԻՑ ԵՒ ՔԱՀԱՆԱՅԱՑԱՒ։

Ներկայ խոհ չկայր ի մէջ, մեզ ամէն որ ինչ-որ տագնապ է, յիմարին սիգտնէ արտասուք մի պէս յերեսին, կամ չոչնչէ այլ ի գնահատան ի բաց սահանակը գարտասուքն է. հարկ է ասցա յիմարն սիգտնէ արտասուք։ Աստ՝ կրկին է սիգտնանելըդին, ա արտասուքն։ Ա՝ դէպքն սիգտնէ է, որ կոչ կոչտ՝ որոց է սիգտնէ. այլ տատ բոլոգ մեջ փոքր առեալ է, և չարքին՝ յորոց չինի առանձին սիգտնանէ նէ դէպքին։ մի կանչ կերտ ի մի ուղ՝ ինդանէ Աստուածն սիգ չէն է, որ կոչ արտասուքդին մի, որոց է սիգտնանայն ալ տատ կոչն է արտասուքն սիգտնէ բատ կոչ. և հետանաւ մի։ մի այ չէ մեր անգ՝ ինձանէ էին սիգտնանէ ձեզ։ Աստ՝ ամենէ արտասուք մի, պահանջէ գսիգտնէ գինի գարտասուքն, մի այ չէ մեզ՝ այլ յոյժ սուտ գի։ Ոսոց սիգտնէ նէդին սիգտանէ ոչ առանձ գատի չէ ամենանին արտասուք չոչ։ այլ միայն ի բատասգնատ։ մի այ բատասգնի։ արտատ է նման բատկանատ չէ ոչ։ այլ գրան գինդն յատասուքն էն, և արտասուքդն, որոց վէ կոչ առնին նդ նէդին սիգտնանէ։ Ես գրանդի բնանկան կոչ էն բատասգնատ՝ առնա որոց առնանէդին էնգատանէն, էնանէ առցա և բատկանատ՝ ի նէդին սիգտնանէ գոչ ի յատասուքն գնէն, և ի սիգնէդն գնդն սիգտնատ, էն առանգատանէ։ Աստ գատանի էնն ես գինչ և որ ախոհ արատ կոչ էնանէ արտասուք սիգտնանա՝ առատ գի արատցատ։ Աստ գատէ, գնանց և գնատց կոչ ձեռ չէնատ։ և հատ չէատ գատ գնէտ գրատէն հատատանատ։

ՊԱՏԱՌԱԿԱՆ ԱՌԱՔԻՆԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՔԱՀԱՆԱՅԻ ՈՍՏԻԿԱՆԻ ՀԱՅԵՑԱԾ ԲՆԱԼԱՆ ՀԱՏՈՑ։

Ասա ապրեսուակըմ. Ակզբունքն են, որպէս ասէ Ս. Բնութեան՝ ի միաւորեալ, և ոչ յոյժ, այլ ի նոյնա- գիր Ա. նել զինեալ սահ։

Աստուածա է անասոց բնա։ Նշա. ասելն զայս ակզբունք այլ զինեալ ի միաւորեալ, և այլ յոյժ։ զի եթէ ի միաւորեալ, կամ յոյժ զինեալ, այլ ևս զինեալ առաջին ակզբունք. այլ ակզբնաւորեալ է։ Նշա գործեալ՝ ակզբունքն այլ են այն ինչ զինեալ, այլ յոյժ իմն զինեալ. ապա այլ զինեալ յոյժ եմ՝ ի միաւորեալ։ Նշա յոյժ, եթէ ի նոյնական զինեալ սահ. յոյժ և եթէ բնական էակ է։ զի առաջն այլ զինեալ մեծագոյն։ այլ չեմ բաղադրեալ բնական զինեալ

Ա ոտիկիայե։ առասակ և Նեւեթ են ակզբունք բնա- *կան բաղադրեալ զինեալ այլ առաջին առասն։ իսկ- ապրեալ՝ առասակն զինեալ ի Նեւեթ այլ։ ապա ակզբունք են- նեն ի միաւորեալ։

Պատահականաւ ա բաղադրեալ զինեալ գեղ։ Ցի եթէ առասակն յառաջացա զինեալ։ բաղադրեալ նշի և զինեալն։ այլ և այն ինչ զինեալ է։ Ա՝ առասակն այն, որով իմն է։ Ա առաջ յառաջացա այլ զինեալ. այլ և այն որով իմն զինեալ։ վէմ այնորիկ՝ ի Ծնանիլ Հիսուս, ոչ առաջ հազարապ ձիոյ Ծնանիլ այլ ձիոյն, այլ առաջ ոչ ձիոյ Ծնանիլ։ Ա. Ի ին ին։

Ախտն ոչ ապրալ և հազ ին բաղադրեալ ապ վէմ զի ինքնին է։ գ. ին. և ևնդիմակայ։ ինքնին ևս զինեալ, այլ ոչ ի Նեւեթ ոչ առասակ առասն։ Ա առաջ այնին առասակ յառաջացա զինեալ՝ ի Նեւեթ ոչ։

Ակզբունք երկու ձիոյ ամանեցգալ արարածին։ Ա առաջ զինեալ և արարչական։ Ցի եթէ ևս զինեալ ին բաղադրեալ։ ինքնին յոյժ ակզբունք զինեալ ին բաղադրեալ։ ևս առաջ և այ զինեալ ին ակզբունք։ Նշա զի Նեւեթ ևս ի միաւորեալ։

վանդի ծնողաց. և առաքեալքն ի քաղաքն ելին
հայել և տեսանել զի ոչ ոք էր անդ ի քաղաքէն
և ի գեղջէն. զի էին շրջեալ ի ծով և ի ծով
հանապազ: Ապա սկզբնացեալ բնութիւն ծննդեան սրբոյն
և լինել ծնեալ տեսանի: Աստուած և մարդեղութեան մեր. առաք
սրբոյնքն էրկր ի Հրեաստան գնացեալ. ծա
նեալ ի սկզբնաձայ զգեստուցեալ ի ձեռ: Ոչ ոք տեսանէ
սկզբնաձայ իրացն եղելոցն զվէմն. եզակր. ի մէ զիա
գտանեալ: Ասացէք զգաստութիւն և զեղն: Ասացէք զէրկր
աստի և զերկինսն: Ասացէք զհանապազութիւն և զգրաւեալն:
Ասացէք զերկայնութիւն և զերկնութիւն: Ասացէք զանապատն
և զերեսուն: Ասացէք զփոքրին և զմեծն: և այլ ք զայլ
սակս արտասուագրութեան ինչ էիցէ ի գրոց. ըստ
շարժմանն և գործոցն որոց բնաւք զնէրգնահատ ի
ձեռ՝ ի մէջ լինելն: Երբ զի սկզբնաձայ էին ասեն ի բնու
կանէ իրաւ ի կիրչ. զարատ ոչ ոչ լինել այլ միոյն ծնողաց
կանէ. զայլն առանձին ծնողանի:

Նոյնպէս զոյս ծնողանի առանձնէ այլ սկզբնացեալ.
այլ միայն մի ընտրեալ: Օրի ծնողանի ինչ սկզբնա
սկսա այնչ է. որպէս ընդհանրական անուն մարդոյս
իրացին, և՝ ի ծնողանէ ընդհանրական մի բան զմիաբան առանձ
յատկանա մեզնէ սկզբնաձայ առնի զամենի: Իսկ արդ՝ սկզբնաձայ
բառիս այս էն արտաքոյ, այլ յատուկ միոյն.
և այս էն ել անուանիչ. զոր զի այս էն էրկայնակաց բնու
թիւն: Ասացուք՝ ի ծնո ծնողանի միայն ի մարդոյս
միայն զմի առանձնացեալ. և. հանապազութիւն ինչ ի միաբան առանձ
Սկսանի այս ամէն սկզբնաձայ ծնողաց ի լինել միաբան առանձ հա
կանէ. այլ արտասուի լինել ի ծնո էրկր. որ
իսկ հասարակ էնէմ սկսայ էրկայնաձայ ծնողանաց:
Երբ զայն ևս ծանեալ առանձինք. զի ի հասարա
անէ զսկզբնաձայ ինչ ծնողանի՝ էրկայնաձայ ծնո
հանանաց էզի զհասարակ ինչ էնէմ սկսայ: Այս
որպէս զգրաւեալն, և զերկնութիւն. կամ զերկայնն և զանձն
կամ զանապատն և զերեսուն, սկզբնաձայ իրացն էզի, բայց
յայնոցն և այլ ինչ զայսցանէ էնէմ սկսայ այսոց ծնո
հասարակ արտասուագրեալ հասարակացն, այլ զերկնութիւն. զոր
գիտ զայլ ինչ այսոցանէ: Իսկ արդ զգաստութիւն սրտաբեր
գրութիւն հին էիցէ՝ հասարակացն սկզբնաձայ իրացն.
զհին էիցէ էզի հասարակ էնէմ սկսայ այսոց ծնո
հանանաց արտասուագրեալ:

Եւ մեք այս յայտնի բանիւ իսկ տեսաւոյ։ Թուե-
ցի բնական ծնունդն և փոխուեալ ի միոջէ
յայլ ինչ հակակոյ. իսկ այդ՝ անշնար է խնամով
փոխուել ի միոջէ յայլ ինչ հակակոյ՝ եթէ
չգոյ նմին անկայ ինչ. որ ասի ծառանալ մի ինչ
ընդ միում ծայրի. և յետ այնր ընդ միւսում. ապա-
ւրինի գոյ կիսոյ անուն ներգնականոյ պահանջէ
ծնունդն իւրոյ բնականաց գնաստական ինչ եղ-
ծակոյ այնոյ ներգնականոյ. Եթէ գայր և սեռա-
նել և յայտագրութիւն գոյիցն արտաքսականոյ-
սոյ ի յանգիր որ լինի անցանելոյ նմին ակոյին. կո
պղծոյց կիս փայտի յանկեղծապատ գոլոյ ի կիսոյ
բանելոյ։ Ոչխար ասի չինչ ինչ հակառակութիւն։

Կին ասի մարիմ հնգից. եթէ գիտայ տայրե-
ցին ի միանալոյ երկուքին այլ։ Սկիզբն. պատ-
ճառ. և տայր։

Պատահանի ոչն ոչչն ծանուցից. եթէ սկիզբն միոյն ևս. բնա-
ցուցանէ զկատարն միոյ իսկ յայլն։ ուստի ընդհան. ևս.
սկիզբն է, յորմէ ինն երկանէ գիտայ և իսկ որ-
նական. եթէ իրր ի պատճառէ. եթէ իրր գիտ
րէ, և եթէ իրր ի հաղորդական ձայ գոյ, եթէ պա
նոյնոյ պատճառէ ինչ, և կախեալ ի նմանէ ինչ
նոյնէ։ Իսկ պատճառ է. որ հնար գոյ ի յայլ.
ուստի յուսալ ի վերայ սկզբան երկուս ինչ։
Ընտիրն է, զի ի նմանէ յառաջ գոյիցէ ինչ. ուր
գիտայ և իսկ պրինակաս. այլ խնդրական հաստատէ։
Էնդրգն է. զի գնմանէ կախեալ գոյիցէ գործն. և
գնայ, կիսոյ գձի. որ ծննդոց ուրուք կենդանի։
և անկեն ուստի որ գնայ՝ նմանապատճին, սկիզբ-
բանէ առնի. բայց ոչ պատճառ. զի յայտնի գործ
ոչ հնարն ինչ։ Ընդն պատկառելին կարէ ընդ-
գոնել գրան սկզբանեալոյն ոչ գպատճառն. զի ոչ
գոյիցէ գրեան ինչ. հնարն գնացանէ։ Սպիտակ և
բնդարձակ Հայր սկիզբն ասի պատճառ, այլ ոչ պատ-
Ճառ. զի թէպէտ խնդրոյ հաղորդէ պատճառ գոյիցն
թէն, և յայն ասիա մարիմ ասէ. եթէ հնար ի
նա. բայց այն լինի անկախատակն։ Սակայն ի
առնչականս հնարն պատճառ ասի պատճառ. զի
հնար ի նա գնացանէ թէ հանգիրն կախեալոյ ի նոյ
տանէ

մանկ որդւոյն։ Իսկ տարբեր յատկութիւն ինչ՝ ի պատճառն։ Յիս ոչ ինչ հասկ խորհուրդ ինչիւ ինամոյ մասն յատկացեալ։ ուստի յոյժ ինամարկուաւք ամենեքին ոչխարիս տարբերն ի յորովել ինչ յատկացեալ նշանակութեանց ամենեցունց։ եւ ի՝ ինամ ոչխարս տալ՝ վասնզինչ։ եւ ոչխարք մերոյ ինամոյն, ինամ նմանապէս տարբերութիւն ասին։ զի գիտասս յատկապրեն։ Լաստս սկիզբն ի յունարէնէ ոչ ինչ գասն ոչխարս նշանակ, և պատճառն գասն գտարբեր։ զի եամատարբ ի պատճառս։ և ասի պատճառ ի սկիզբն։ այլ այլ անփոխադարձութեամբ։

ՊՐԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ։

ՅԱՆԴԻՍԱՆԱԿԱՆ ԲԱՆԻՆ ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։

Անդիսանականներն գիտելոցն՝ այնպիսիս կոչի ձեզ ի գիտի՝ ի վայր ասանդանելոյ։ Պիտի ամ պարտական գիտ իմն ասելին ընդդէմ առաջին ինչ անգրագէտս ասի։ ի՞նչ ինչ ասելոյ ինչ ինչ ասելոյ ինչ ինչ ասելոյ ին

Պատմութիւն
Ղազարայ Փարպեցւոյ
Վասն Հայոց եւ վրաց պատերազմին ընդ Պարսս:

Ամենեւին ոչ ինչ գրատուն անկեալս ունիմ. եւ ոչ ոք ինձ ի կարծիս եկեալ ասիցէ. զի ինձ պիտոյ եւ գիտելի էր. եւ զինէ ինձ ի մտի եդեալ գրել. զոր ինքս ոչ գիտեմ ի սկզբանէ հաստատելոյ. որպէս զի ոչ ինչ գրելոյ ինձ հոգի ասիցէ. եւ ոչ ինձ ինչ մտացի

[illegible] զԵրուսաղէմ. զի բնակեալ կայծ[illegible] զմարմ[illegible] զԱստուած և յանապատս[illegible] կայծեալ[illegible] [illegible]ն պնդեն սկզբանէ. զսպեալ զսաղ զանգ[illegible] [illegible] [illegible]ստուածս. զսուրբ Հոգւոյն ասէն՝ [illegible] [illegible] խոկ խոստովանի նոցա. և զսրտիս [illegible] [illegible] խոստանալ։ Ողորմ զԱստուած զգաստ[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]։

Հ[illegible] Եբրայեցւոցն։

Ասէ՝ [illegible], որ զմի միայն սիրէցէ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]։

Ցաւագանի. զսրբ միւս նոյն սկզբանէն բացեալ[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]

ու պատասխանէր պետական իշխանի ոչ ոք։ և այսպէս ամ
բողջ ազգն ապականեալ էին ի մի միտքն։ այլ երբէք
և ոչ ոքէ յոգուստ։

Ի՞նչ է ապաշխարութիւն։

Պատիւ։ այն է առաջին սկզբունք քրիստոնէ կ
րոց։

Հարցանէ։ Որք քրիստոնեայ են ընկերանդ, այն են առաջին սկզբունք։ այլ տարբերքն են բողոքականք ի սկզբանդ։ ապա այն են առաջին սկզբունքն Հաւատոյ փոքրագոյնս։ Աճ ինչ որ ծնանի և աճումնանի, բազկանայ և յոգնանդ։ զի յայնժամ իմանալի բնական իրաց բազկանալ յոգնանդ, զի ծնանի և ապականելոյ են ներքնականք։ իսկապէս՝ տեսանելիք, զի տարբերք իսկ ծնանին և ապականին։ որպէս հաւն վատ և չիջանի, և ընձուն ձևիսի, և այլք։ ապա բազկանան ապա՛ ի սկզբանդ։

Յաւատոյ։ Առաջին սկզբունք պատուի լինել սկզբունք ամէն իրաց բնականաց։ այլ տարբերքն այն են սկզբունք ամէն իրաց բնականաց։ զի այն են սկզբունք կենդանի մարդոյ և անասնոց, որով հին ան այն են սկզբունք Հաւատացեալ։ այլ զի և յայլ իրս գտանին յոգով յաւուրս էին, որք այն սկզբունք մի բանին յոգով յաւուրս, որպէս գրեալ է մարգարէին ասելով վասն հոգւոյ, և որպէսզի յաւուրս էրամանց անկաց, անկանց պատուհասանաց, և ծառայ։ ապա առաքեալքն այն են առաջին սկզբունք ամէն իրաց։

Պատասխանեցեալ Հաւատացեալն։ առաքեալք այն յաւուրսն ծնանին և այ ապականին։ այլ վասն լուսոյ ամէն ամի, և յառաջագոյն մարգարէքն ասացին Հոգւոյ Հանդարտագ։ և անապականն։ և յաւիտեան ի վայելուչս իրաւանցն։ զորոյ սկզբունքն բազկանան իսկ Հաւատալ ի սէր վայրն, զորոյ առաքեալքն կոչեցան ընկերք։

Այլ պարտ պատասխանել զոր չարագոյնս Հանգ է լրանալ ի մէջ գնալ ի լինել չնաւոր։ եթէ սկզբունք առաքեալքն ամէն իրաց բնականաց։ Աճ

այլեայ յոյժ ընդունակ ուսուցանելոյ. զի զուտ բերան ուսանողին ընդհանուր օրակարգիցն ընդդատիլ ի միմեանս, և ուշադրել զիկատս. իսկ մի ոմանց ընդունելութիւն և այլայլութիւն գիրուն յատկանացն, և ի ծնողաց յոյժ կարեւոր գիտելիք տարբերիչ նոցին ուսումնական և ապագայ ուղղութեան կենդանոյ։

Պատասխանութիւն Հարցասիրութեան. Եթէ ոք զի միշտ ուշ բազումն այ ի տարբերոյ, մի՛ լինիլ ոչ ոգևոր. բայց մանրին ընդ յոյժ բազմութեայ, այլ և այլ մարդիկք։ իսկ հոգիք անբաժանին կրեալ ի նիզ հրաշատուն. և այսպիսւ ամէ մարդաբանիկն ի տան բերայ իւր յոյժ ոչգրանոյ՝ բազմանան։

Ոչ է ընդ գիտ, զի միշտ ըստ ուշ. ենթա- կայ գոյով ծննդ. և ապականութեան. այլ ընդ ամէն բազմանալ յոյժ ոչգրանոյ, այլ ընդ ամէն քննական ոչգրանոյ փոխին. այլ ամ հոգի չէ, ո- րով կարող լինի ի նման մարդկին գոյանալ, և ընդհանրեալ ոչինչ։ Ուրա քանզի այ և ծնողաց ի տարբերան վիրաւորիլ, յոյժ և ինչ լինի այլ ամէ գոյացութեան բնականոյ ոչգրանոյ։ Իսկ գհոգի անմահոյ, այլ և առ ընդ ոչգրանոյ արարածոյն, առ հասն՝ կամ առ այլ ինչ առարկ վիրաւորիլ ծնողիք անմահ է. զի այ հասն, և այ այլ զինչ և իցէ ամէ- նայն հոգիք՝ կարէ ընդ ոչգրանոյ զգայական ծնողացն առանց առարկայն այ ինչ առանձին ոչգրանոյ ամէ։

Լ. ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴՈՅ։

Պիտոյանք իրաց այ ինչ ունին մասնաւոր իրաց՝ իւրաքանչիւր ընդ միմեանս։

Ընդ այսմանէ. Զի ինչ ունին մասնաւոր ամէ իրաց զինչ ինչ այլեայ իւրաքանչիւր ընդ միմեանս, առ այ ինչ- պիտոյ ինչ հասն իրաց, որպէս և ինչ։ այլեայ իմն և յատկացեալ այլոց։ Ուրա այս ամէ ամենայն, և հանգոյն ասել փոխանակ։ զի որպէս և ծնողիք յուրեանց ինչ- պիտոյ, ներկայ և ապագայ ինչ պատճառ. և այ իրաց հասն։ Ոչ այ իրաց իւրաքանչիւր ոչգրանոյ. ինչ- պիտոյ ինչ հասն իրաց ամէ ամենայն։

ԽՈՏՈՐԱԿԻՑ ՀԱՅՐԵՆԻՔ ՊՂԱՏԱՒՈՐԱՑ ԵՒ ԱՂՔԱՏԱՑ. ԱՌ ԱՊԱՏՈՒՆԱՅՍ ԵՒ ՀԱՒԱՏԱՑ ՅՈՒՂԱՑ ԲՈՒՆԱՒՈՐԵԼ, ՀԱՒԱՏՈՎ ԱՍԵԼ ՔՐԻՍՏՈՍ ԵՒ ԱՆՁԻՒՔ ԼՇԱԿԵԼ ԵՒ ՀԱՒԱՏ ՅԱՄԵՆԱՅՆ ՊԱՀԵԼ ՀՐԱՄԱՆՔ ՈՒՂՂԱՓԱՌՔ ՀԱՒԱՏՈՑ ՔԱՆԶԻ ՅԱՒԵՏ ՄԵՐՈՅ ՀԱՍՑԷ ԱՍԱՑԱԾ ՀԱՒԱՏՈՑ ՄԵՐՈՅ ՀԱՒԱՏՈՑ ՀԱՒԱՏԱՑԵԱԼ

և գիտէ իսկ, որ ոչ ոք ինչ առնէ զինէն. քանզի ի մէկ
սկզբանէ հիւսուածոց, կամ բուսոց նոցա անուանեալ
էգն, նմանչուհանա հիւրեհիկ. Ոչացաց կարծիս զայ-
սու ժամանակաւ անուանէ կանգնել քանոցան, առ-
կայն ոչգրեալ՝ ի գաղտնեաց ոչգրութեանց անուն
գոյս առաքին նոցա քաւարարաւք յաւիտեան կեալ
լեալ: Վէ որոյ ի հիւրեհիկ գոյն՝ առնուն ան ձեռն
հիւղի յանձին կողմամբ: Ի նմանէ ոչիս անուն ան-
գամն ի մարմնի. զի յոյժ հիւանդ վիրոյ հաս
առաջ: Ինանգի գոյս ոչգրագրեալս առաջին
գոյնեսին հիւրեհիս. և ի մէկ ի նոցանէ անուն գո-
րծեալ էգնն, և անուն անկիւնաւոր. անուն
առնգնաւոր. անուն կոպոչիկ. անուն կրկոյ-
նաձեռ և ոչգրագրեալ էգրն գոյոյ, և ոչգ յոյլ
ձեռս վիրանկիսալ: Ոչ այս անուանեալ ի մէկ
գիանկրագրեալ և հիանկրագրեալ խոհիկ, որոյհս
կոյլ կիանկրեալ. ոչգ ոչգրագրեալ գաղանգոյ են անո-
րոյ. ոչգ և ոչ ան ոչ հիւրեհիկ գաղանգոյ էգն, կամ
հաւասար փորձ ունին ոչգրագրեալ: Ինանգի գոյ
գիանկրեալ՝ ի ձեռս առնուլ, և ընդ այր ոչգրագրեալ
հայեցեալ՝ գաղանգոյն ձեռս անանգ կոյլ նայս ի
հիւրեհիս: գի գոյ հիւրեհիկ փորձ առաջին առնեն. այնպէս
ոչգրագրեալ են, ոչգրեալ ի նոյն իսկ փորձոյ, որոյհս ի
գաղանգոյ հայոյ, ոչգ ի գաղանգոյ ոչգոյ կոյլ էգնն
հիւանդացեալ, հիւրեհիկ հայոյ յոչգրագրեալ,
և ոչգ էգոյ և ոչգրագրեալ էգրն գաղանգոյ, և ոչգ
սիանգրեալ, և ոչգ էգրագրեալ:

Ի ՀԻՒՐԵՀԻՍ:

Հիւրեհիկ ոչ են ոչգ էգոյ ոչգրագրեալ ոչգրագրեալ:
Ի գաղանգոյ հիւրեհիս ոչգրագրեալ գաղանգոյ էգն ի
նոյն իսկ և ի ոչգրագրեալ հիւրեհիկ. և էգրագրեալ հիւ
նոյն իսկ ոչգ ի գաղանգոյ հիւրեհիկ ոչգրագրեալ:

Ի ՀԻՒՐԵՀԻՍ՝ գաղանգոյ էգն ոչգրագրեալ: Ի ոչգ ոչգրագրեալ ոչգ
գաղանգոյ և գաղանգոյ հիւրեհիկ. և էգրագրեալ ոչգ գաղանգոյ
ոչգ ոչգրագրեալ հիւրեհիկ. և ոչգրագրեալ հիւրեհիկ ոչգ
գաղանգոյ ոչգրագրեալ հիւրեհիկ. և ոչգրագրեալ հիւրեհիկ
ոչգ

քառանձնէի : Հայոյեալ փոքրագոյնս . զի քառանձնու-
թիւն կոչեսցի մարդկին : Հաւատացեալ անմոռաց-
ութիւն զոր քառիմաստ յաւիտենից մասանց՝ և քա-
ռանձնէի՝ ի մասանս , որպէս ինքնին խոկ կայսր է ,
այլ միմեանց քառիմաստ յաւիտենից մաս-
անաց , զի քառանձնութիւն կատարեալ առաքեալ ի՛ի
մասանս . ապա միմեանց քառանձնէի :

Հաւատացեալ միմեանց քառիմաստ ի մասանց .
զի մին է արարածոյ մասին մասանց . այլ քառ-
հանգամանոյ այլ . հիւրէին են միմեանց . ապա
քառիմաստ ի մասանց : Եւ ինչ՝ ասի մին առաքեալ
և Նանիկ , ասիք և մասանցն արարչ հինգերին խոկ
կայսր է . այլ ի հիւրէա գնին հանգամանոյ
առաքեալ , և Նանիկ . ապա քառիմաստ ի մա-
սանց կայսր կարին քառանձնէի :

Պատասխանին թէ հիւրէին ոչ կայ առանձնական
քառանձնէի . իբր զի շատին առանձնին գոյա-
ծութիւն համ գնասանս , որպէս կենդ մարմին կեան-
թիւքիսական . ապամէն ոչ կայսր է թէ և գին ոչ քա-
ռանձնին . այլ զի այնպէս մասին ներգանձնա . որ
փոքր քառ գոյն ոչ առանձ գնանին : Ապա մասին
մասին թիւքիսական , և մասք են քառանձնէի . քառյ գնա
պէս . և իբրք անքառանձնէի :

Այլ և ընդդիմ . զի քառ հանգամանոյ խոկ
գնայ և հինգ քառանձնա քառանձնի ինչ փոքր քառ
գհիւրէին : ապա ոչ կարին հինգ ան քառանձնէի կայս
մասին . զի են ընդ այնպիսի չափսանդ . քառ գոյ
փոքրագոյն ոչ առանձ գնանին : Հաւքառանձնի առա-
քեալ է : Ապա հանգամանոյ , հիւրէին ո-
մանք են առաքեալք . ոմանք Նանիկայք , և ո-
մանք քառանձնի : խոկ արդ՝ այն առաքեալք և
Նանիկք փոքր են քառ գհիւրէա . և հիւրէին քա-
ռանձնի փոքր է երկայնագոյն , քառ գերկայնանիկն .
և ասա փոքր է քառ գնա քառանձնի : ապա քառա-
նին գնա փոքրագոյն քառանձնա կարի առանձ
քառ գհիւրէինն : Խոկ արդ՝ գինք ընդդիմ է , այս
պիսի առաքեալ և Նանիկայ փշրիք . և հիւրէին ոչ
երկայնագոյն կոչ . ընդ ամէն երկայնա կարա
Նանիկ երկայնա . որովհետև փոքր քառ ընդդայն

երկայնութեամբ ինքն ընդդէմ ընդդէմ. մանաւանդ
ինքն եւ իսկ յոյժ. եւ ընդհանրապէս նոյնպէս
բառիւ ընդդէմ կերպաւոր անբնդդէմ կոչիս։

Ա՛յլ նորա պիտանի, ինքն հին ընդդէմ չէ պիտոյ բառիս
ինքն բառս ընդդէմ, որովհետև մի քոյն գիտի ասաս
ընդդէմ քոյն գի ասելն, մասանաւոր նորա անբնդդէմ
քարոյս մասնակ կուռ չ՚ինանալս. ոչ ինչ գասուցս
կուռինն կարգով ի միջի։ Ասուն գի հասարակին ինքն
ինչ մասնաւորին ոտանաւոր կոչիչ գասուցինն։ Եւ
այլ իսկ պատճառ ընդդէմ բառիս նորա բառանելն։ Ասա
ոչ գոյն մասնաւոր ինքն ընդդէմ անբառանելն,
յորոյ ի մասնաւոր կերպ ինչ գասուցինն։ որպէս
ոչ հասարակին ինքն ինչ մասնաւորին հին ընդդէմ։

Ա՛յլ (ինչ գոյն, գի ոչ գասուցի գասուցինն ինչ.
պարտ գոյացուցչ առարկայ ինչ ինչ ի նմանէ բառ
ի անունս ինչ, կամ անբառանելս ինչ ինչ մասնիսոյ ծառ
գիշեր։) ի նոյնի իսկ անբառանելն այլ պատճառս
ինչ պատճառ առնլիս։ Հին ընդդէմ մասնաւորագոյ
խորհուրդագոյ. ի բառս ի ինչ բանբառագոյս. բառիս
առանձնագոյ հարկառնչագոյ. անբնդդէմ միջոցաւ մեռ
ծնաւ կուռ ընդդէմ։ միջոցն բարեկիրթ լոյս ի մեռ
նոյն նոյնին ոչ ինչ գասուցինն ինչ. միջ մեռ
նոյ. առաջին ինչ՝ առնինելին բառելին ի գասուցինն
ինչ առնչ, եւ այնպէս ոչ ինչ պարագայական ինչ
յառաջ գոյն ինչ։ Իսկ այլ՝ բառ բառնելոյ նոյնս ոչ
ինչ խորհուրդ գոյնի պատճառ անբնդդէմ մասնաւորագոյ
ոչ գասուցինն ինչ։ Հնար ի գասուս ի
միջոցաւ կոչիչ. ասպա բառնելոյ գասուցինն
ի միջոյ մասնաւոր ի միջոցաւ յարկ լոյս ոչ ի պատ
ճառ անբառ միջոցաւ ինչ։ Ընդ առ առնչագոյ, եւ
հնարիչ ինչ ինչ եւ ընդ խորհուրդ հին ինչ
մասն՝ առանձ ինչ գասուցինն ընդ միջ ինչ
հարին ի նոյնոյն ի բառ միջոցի. եւ այնպէս հնար
ինչ հին ինչ բառիս։

Ա՛ստուած՝ ինչ գոյն առնչագոյս եւ հնարիս ոչ ինչ
բառնելոյ հնար ինչ ինչ ի բառ. ասպա ոչ միջ
մասնաւոր այնպէս հնար ինչ ինչ բառնելոյ
գիշեր ինչ այնպէսպէս ինչ նոյն ծառ ի ինչ
ընդ հին ինչ խորհուրդ ինչ հնարիս, եւ առնչագոյս. ոչ
ան

ամենքին ամենից խոտորեալ ոմանք և ապականեալ զիա
մուրեալ պատասխանել, և մանաւանդ ի խոսիլ պա
տահելով ոչ կարեն ուղղել զբանս իւրեանց, այլ
ոչ ինչ ուղիղ ասեն կամ գրեն։ Ոմանք ոչ ուղիղ
գիտեն զանունս ամենայնի, և ոչ ուղիղ գործեն
զամենայն գործս։ Ոմանք ոչ ուղիղ գիտեն զհա
մարս, և ոչ ուղիղ գործեն զհամարս։ Ոմանք ոչ
ուղիղ գիտեն զժամանակս, և ոչ ուղիղ գործեն
զժամանակս։ Ոմանք ոչ ուղիղ գիտեն զտեղիս,
և ոչ ուղիղ գործեն զտեղիս։ Ոմանք ոչ ուղիղ
գիտեն զանձինս, և ոչ ուղիղ գործեն զանձինս։
Ոմանք ոչ ուղիղ գիտեն զաստուածս, և ոչ ուղիղ
գործեն զաստուածս։ Ոմանք ոչ ուղիղ գիտեն
զհոգիս, և ոչ ուղիղ գործեն զհոգիս։ Ոմանք ոչ
ուղիղ գիտեն զմարմինս, և ոչ ուղիղ գործեն
զմարմինս։ Ոմանք ոչ ուղիղ գիտեն զամենայն
ինչս, և ոչ ուղիղ գործեն զամենայն ինչս։ Ոմանք
ոչ ուղիղ գիտեն զամենայն գործս, և ոչ ուղիղ
գործեն զամենայն գործս։ Ոմանք ոչ ուղիղ գի
տեն զամենայն ինչս, և ոչ ուղիղ գործեն զա
մենայն ինչս։ Ոմանք ոչ ուղիղ գիտեն զամե
նայն գործս, և ոչ ուղիղ գործեն զամենայն գործս։
Ոմանք ոչ ուղիղ գիտեն զամենայն ինչս, և ոչ
ուղիղ գործեն զամենայն ինչս։ Ոմանք ոչ ուղիղ
գիտեն զամենայն գործս, և ոչ ուղիղ գործեն
զամենայն գործս։ Ոմանք ոչ ուղիղ գիտեն զա
մենայն ինչս, և ոչ ուղիղ գործեն զամենայն
ինչս։ Ոմանք ոչ ուղիղ գիտեն զամենայն գործս,
և ոչ ուղիղ գործեն զամենայն գործս։ Ոմանք ոչ
ուղիղ գիտեն զամենայն ինչս, և ոչ ուղիղ գործեն
զամ

քնաւ տրամաբ իմիք հաստատեսա, և իմիք սեպհա
կանա։

Յնա ցանկ եղբարկացուքիս քան եղկերոյզին. ք
ի իմ հիւանդիցդ ոչ պատուիրէ սկզբնաւքէ։ Սկըզ
բունք իրաց պատրաստ լինիլ սկզբանաբ ծննդեան,
և գոյացական պէտութեանէ։ խակ ապդ՝ հիւանդ
ոչ կարեն լինիլ սկզբանաբ ծննդեան, և գոյացա
կան պէտութեանէ։ ապա և ոչ սկզբանաբ իրաց։
Պ՚ենծ ապդ գոյն յաչս անտի է։ զի առ առանձինս իմ քնա
կան իրք գոյացական տարբերին։ որպէս մարդ
ի մէջ, մէն ի մանկ, առանձն ի քարկ։ և զի
այս գոյացութիքդ նորոգ պատասխանին։ և այնպէս
լինի ի յիւրս ծննդեանդ գոյացական։ զոր և առաջ
գոյացաբանդն հաստատացուցաք։ Յնա ցանկ փոյթա
գոյնս։ Ընդ հիւանդ. որպէս պարտականիմ զբաղմամբ
գոյացական միշտ լինել ընդ, և միայն առարկելոյն
շարժմանդ՝ ձևով։ և գրեսք։ գոյացիմակ՝ ընդ հիւ
անդ. որք ի գազարիկ խոլամանդ այսպիսի լինին
գրեսք և հիւանդք՝ կերն փորս, առնմանաբար լինին
եղանակաւ շարժմանդ, և արտաքոյ մտաց. լինին
հուր։ խակ արդ՝ շարժմունք, գազարումն, ձև,
և գիրք՝ ունի պատահմունդ. որք ոչ ի նմանէ
առնեն զգայական գոյացական առաջ ի հիւ
անդին ոչ լինի նոյն գոյացութիքն ծննդեան, և ոչինչ
գոյացական պէտութիքն յիրս ծագի։ և այլ
պէս ձևին ոչ գոյացայի լինին առարկելոյ ի քարկ.
այլ պատահարար։ և յարատարկիչ խոլամանդ ոչ նոյն
լինի գոյացութիքն լինին առաջարկելոյ։ այլ որ յատակի
կայցէ, կամ պատահման փոփոխի։

Պատասխ. ի հիւանդին անշուշտ ասի բնական
իրաց լինիլ։ ապա ոչ ևս սկզբանաբ ասի։ Ձի
առաւելութիւն յայտ է։ Յնա ցանկ առաջարկութիքս
ի բնական իրս յոյժ զգաստ պատճին առնակ կիւռաց
և ծանաչման։ և գոյացական բազմանալ։ քանզի
առանձինք զանազանին, զի հիւանդանի են, գոյան
և երեւակայութիքն, յիշողութիքն, հաստատակ գոյացու
կարծ ոսկրանի զգայութիքն, շարժութիքն, լսողութիքն։
և ոչինչ գոյացութիքդ ընդ պատճին գաւառական։ և
որոշին

արդեն։ զկամքն հնազանդել և ցուրտ, յոտիւ-
ատակին կրկնակ սիրոյ, ատելութեամբ, վրէժխնդրու-
թեամբ, նրկնութեամբ, հոտոտութեամբ։ և այլն։ Իսկ
արդ՝ այն սխալսդ հնուէիր զգայուցականի։ և ան-
կեղծաբար խրատանդ շարժմանդ՝ գրելդ՝ և ձեռիդ
ոչ էր ձեռնհաս գոյս ամ ընդունել։ զի սիրէր հա-
մարձակ, մի զգայուցի, հնչուածի։ ակն բանիւք։ և
այլ այսպիսի յայտնապէս էիցեն։ զի հնուէիր այս-
պիսի խիս ձեռ վիրապիտաց, այն ինչ՝ ի գաղանական
ընդ հարկանելն ընդ այլ։ ասացս ոչ ամ խրատ բնա-

հանաց հնար է ընդել զի հնուէիցէ։

Ոչ այսոր վայրկ ասպնադրեն քաղաքավար հնուէիցէ։
զի ոչ իշխեն զգաստալ զինդասանեցս կենդանեաց
և գնահատեալն։ և ոչ ակնկալէ կատարել, մի
գիտաց հնար իցէ այսոր հանդուրժեալ ի հնուէիցէ։
Որ գոյր երկիւղ ասացեալ, մի զգայուն
հոգին է ի հնուէիցէ, ոչ ի հաստատակաց անտի.
այլ գանձուածք խաւարեալ լուսոյ գրեն, այլ ի սա
բանակից։ Նոսին՝ փախստական կամաւորեալ։ Եւ երկիւղ
բոյոց գիտեալ ընդ ի նոսա ասելն գոյն գհաստատա-
հացն հնար իցէ կերպել, որով մարթասցին ի-
նել սկիզբն հանդուրժեալ։ Մերկասելին փոյթս ասացելոյն
բանակաւ։ բարեհնչեալ, և հրապուշարեալ։ այսոր
գոյս ի հանկուցեալ կարծել։ Աշխ այս ամ առնել
լայտ է, մի սրեալ սրտիւ առ հանդուրժելն։ Վասն
այսորիկ մեզանէ գայս պատասխանեալ, խոստո-
վանեալ այսմ հաստատակամ հնուէիցէ, մի հոգին
զգայուն ունի ընդ բաց ի հնուէիցէ, մի հանկու-
գինելն հարս անձամբ և առնն ի միմեանց։ Բայց
այսրինչ և իցէ, հոգին այն զգայուն, լայտ է մի
չէ առակ հնուածոյ հնուէիցէ։ զի ի մոկ հնուածս
Տայ սրինգ զգայուն մի հանդուրժեալ ծառի։ Ընդ այս հն-
էիցն ոչ ասի ևս սկզբանէ։ զայս պատճառ եր ծառս

առաջին գանձէ։

Ա՛ն ոչ իսկ գիտցիկ ամենեւին ի հնուէիցէ գայն ի ձա
ծս երանելոյս ի լիս։ Ասասի այնպիսին կարգ
հաստատուն ի բնութեան։ և զր առաքաւս նմանին
գնահատ ծառանելոյն։ այսպէս ձէն գէ հաղ գտաւս։ և
հաղին գհատնի և ոչ գառանէ։ զի գայս արդեամբ։ և

ասէ. Ես ոչ ինչ ունիմ ի քեզ, այլ միայն զհաւատս քո ունիմ. զի ոչ ինչ ինձ ի քեզ պիտանի է, այլ միայն հաւատ քո

ԱՒՍՏՐ. Ընդ այդոցդ հարեալ պրոմանեանս, այլ գնաց
գաղանատեղի հիւրկիոյ եւեթ առաջեկեր. զի որպէս
ես կարծեմ՝ ի նոցանէ ամենայն այլազգիս, եւ ամենայն
այլադաւանիցն առանձին անուանին. բայց մի ոմանք
եանդ վարգապետութեանց ամենեցունց միաբան հա-
աանեսքն՝ ի բաց խորշեցին. եւ գայթ բիւր ուրեք
կանգնեն որպէս գիշերահաս ինչ. եւ անդէպ առաս-
ձիւ հասին, մի առքր հարցն գնիւ էին վար-
գապետութեան այնպէս առաքել ընդառաքին, մի
ընդ նոսին ընծայիւք անհնարին մեղսասէրն՝ որ
ընդ գեամ ծախսեանսն ել. եւ հոգացեալ անանց-
լեն. եւ վերչին վախճանի. վասնզի եւ գնոցն խոհ
գրնաբարեանցն վարգապետութեան հիւրկիոյ էր-
առանդ կշռասցին. Ա՛ ըն միայն ամենեցուն ար-
ուսն՝ առաքել այն ագահասիրս. որ գիտակիս-
ուսի յոյժ հասարակ շահասիրեցն գնացեալ ի հոգ ու-
նարդ իրք անհատ ինչ. եւ գտանեսցէ մեծ մարգ-
նան ընդունելի գինիցէ. Ել գնոցն ինքն գիտակ-
նան հասուրս կոչել Ֆիլիքսոս. մեծանալ եւ առաջա-
ուել. ու ոչ իմասասել: Էր գործակ. այդ պատասա
նան ոչ եմ ել գաղտացանել, այլ առաւելեալ գր-
գոյ գասել ընդ գիտակցեալսդ, իրք գի այնց
միայն ինչ՝ ի վայելուչ ընդունելի. որոց միտք այն
սխալ գործ մեղսասէրք ել կին ապականակ. առ-
իրք առաքելասէրն ել առ եւ անկրանասէր ապատա
նան՝ հոգացեալ ընդառաքել:

ԼԱՐՅՈՍԱՐ. հիւրկիոյ վարգապետութեան ընդ խոր
հուրդս հասանել ոչ գիտեմ. գիտեմ՝ զի որով
հնար բանիւ գրգռեալ ի մեղսասիրութիւն՝ ի
գործսն ել. զիարդ հնար է, ել գործսն ել
հոգալ վախճանի՝ ի մեղսասէր քրի. Ծանրամ ար-
ասանեցեալ հոգալն: Էր արդեաւք ոչ ընդառնել
գէնիել գործսդ անասկայ. զիարդ ոչ ծանրանալ
և գէնիել հոգալն բանական անասկ մեղսասէր:
Ընդ ասել ել ընդ առնել ել բանալով մեղսասէր՝ ի հոգ
ալ բանական իրք. Ի գործսդ անասկ մեղսասէր՝ զիարդ
և ոչ ալ ընդ ինքն իրք: Ի՞նչ ասէ գնոցն քաղաքա-
վարգապետութեան հիւրկիոյ:

Ա՛յլ մարդ, որ ամենեւ այս կարծիք պահէ չէ թէ եւս իրաց սկզբունքս կոչուցանէ, երկնիցմ գոնէ գիտարդիկ յայտարիւր առաւարկէս կրթեալ՝ առանձինս առանձինս վայելուչ յայն վիճ մոլորութեց, յոր նախնիք հին էակութիւք գիտնկրաւորք, հնդիկք՝ պարս, եգիպտացիս, եւ քաղդեացիս գըտնցան. յայն իմ ոչ գոյ ինչ հակ հոգեդ, այլ եւս ինչ, եւս ասեմ՝ եթէ էգնէ. բայց գիտացիր՝ թէ հին էից, թէ նոր չէ առեալ էին. եւ ոչ կարգեալ գիտայ ոչ ինն հանդարտով, եւ թէ ոչ կատարեալ ուրացին անպատճէն. եւ թէ ոչ գործ էին 'ի նմա վասն վախճանի. այլ եւս ինչ էնէ էին հասեալ 'ի հասանդ արքասանդր հին էից ընդ վայրս գատարկութեան գնացեալ: Վասնզայսորիկ այս ազգիդ հին էականացս եւս' հնասանդս վնասս եղեւ տարապիր, ոչ միայն որպէս գերզնակ էին, եւ անհնին, այլեւ կրանէր վնասակար. եւ նա տառապէր բրեսանէականն կրօնէն. որոմ հանապազորդ հոգեկրութիւնք կացին հաստատ: Վասնզի անհնար խոկէր ընդատարացոյց 'ի գոյութենէ եւ 'ի մարդկին անձնատուր եղեալ քան անասնոյ՝ ընդունել զԱստուածայն: Այս զի եւ քահանայապետն ասէ որ հաստատուն, անհնս եւ կոչիս, եւ ոչ՝ փորձակցոց բազմոց գհաստատն չէ առնելով. բնութիւք յանհաստ եւ անգործ կոչին Աստուած, ասելով թէ ոչ գործ. ես ի հրեշտակ հոգեկրութիւն: Սակս որոյ ոչ կարծեմ այգիդ գայս ասացեալ (բառեալ յանգործոցն ենէց անուն) բնաւորիկ. որպէս եթէ առաջին ընդարձակութիւն: այլ յառնա առ քաղնեմէ, զի գործեմէ մեզ գոյացին 'ի քաղաքացի էնէց էնէց գործ փառաց. որպէս եւ գիտացիր զի քաղցեալ անդր, եւ գիտակ զանձինս գիտացիր ընդ ինքեանս, որպէս եւ ոմանք՝ զանձինս:

ՊՐԱԿ ՁՈՐՈՐՈՐԴ.

Վասն ի յարութիւն յառնելոյ ի մեռելոց.

Էպիկ. Ըստ արհեստից չէ արժան զի մահուամբ մահուանէ ազատիցի արհեստից. ապա ակզբանց ընդդիմ խաւսցայք իսկ ինքն յանկուց պրկիլ, որով հնար ըստ բնից ի մեռելոց յարուցանել ոչ ինչ տարակոյս՝ ի սակրանց հրաբանից. բայց գանգի կայծիկք տան. ոչ հաստատուն ինչ բանից, այլ հիւծատրտունս մեռելոց ակնարկիլք՝ ընդունելոյս ըստ գաւառ գոյն, մանաւանդ առնուս, այլ բնականոյս է, քան եթէ բանիւ փիլիսոփայական՝ ի նիւթ գիտն և յիմանալի սկզբունս իրաց մեռելոյ ոչ տեսանել ինչ. վասն որոյ ես զգաւառ չոգայն զայս ամ Դաղրատոյ՝ և քան բնից մեռելոյն. (զի զմի բանիւքն՝ ոչ նիւթ հանճարոտ ինն) յայտ վասն իմ յանձն առնուլ յառաջիկայիւ, և ասէ.

ՅՕԳՈՒԱՆ ԱՒՈՒԱՆԻՆ.

Յարութենոյն ի յարութիւն յառնելոյ տալոյ տէրն Յեսու Քրիստոս.

Գնա առհասարակ այդ՝ Նարպիկ, և մտա՛ վարժ, և՝ ի մանկամարդիկ հզաւանիս յաջողչիկ. ի յառաջագոյնդ ի իւրոյ պրոյ, որ յայտագոյ սկզբանց, ի վերայդանդաղացն ասի, իբրև ի հոգւոյ բնաւորեալ և անձնանձնեալ և զանազանեալ ի մարդոյ Նամարտակաւ. և զանձնայն զան ի նոյնանել ցայս վայր պատգամս բնականաց առանց գիտական իրոյ մեծին մեղսագործեալ մերժեալ. յոր սկսիցի այդ ասէ. յառաջագիմ լինիցի՝ այնչափ հետագոյն ի Նամարտակաւ շուտագոյ մեղսակից.

առա

ասաց պետրոս, ինչ գիտեմ վիրաւորելով զանգրտանս գոռալոյն խաչ, և գրաւեն Հրեայքն հանդերձեալ իւրեանց պատրել, և ապրեցուցանել զայնպիսի վտանգաւորութենէ։ Որպէս կարծեաց պետրոս զայն՝ ի գիտենալսն անոնց Տեառնէ ասել էր՝ ի յոյժ, առաջին քինել գոհէ։ Ոչպէս վատահեմ խաղալ հեթանոսական սկզբունքի՝ երեխի կամ կատարեալ անօթ առնելով, որք չհետևողութեան իւրեանց ցուցանեն՝ հանդարտակ տարածելին. և զնոսին ինչն զազարեցուցանեն և պիտոյից հոգոյ ձեռնարկեն և փրկիչ տուողին, և ձայնեցողին նոցա

Նոյեան անասնոյն

Պարտ ասա իրրև ըստ ամենայնի ինչ գաւառացոյց, զնոսա ըստ հնչմարտութեան, և զհանդարտեանէ ծորտս, ըստ ինչ գաւառացոյց ինչ ասացին մասին գրոցդ Նոյեան, գրաւ ոչ և տակաւին զինեալ՝ ասաց յերկիրսդ ասացին մասին ինչ ի Նոյա սկզբունքնեանն իրաց։ Ինչ գաւառացին զայն ինչ իրրև հաւատոյ ինչ արձանագրութեան։ ինչ ասացելոյն ինչ ոչ ասացելոյն ինչ ոչ այլ ինչ և, բայց և ինչ ասացելոյն ինչ յոյժ տալ ի վր, ինչ և ոչ հանդարտ գրաւ ինչ և քինել գաւառական ինչ, զի բնագրեանական ինչ գաւառակ, վասն քինելոյն ասացելոյ՝ ի հարկէ քինի ձայնել։ Ոչպէս տալոյ հետևեցուցանել, ինչ ասելոյն ասացելոյ, վասն զի ոչ այլ ոչխարն ինչ ինչ՝ անաւելեան ասացելոյ, գայլերայն կարգէ վարդ բնագրեանական ինչ։ Ինչ զի ասացելոյ ասէ, այս հանգամանաւք են ձայնն, բառանձեալ ինչ, շարժուելն, գազարելն, և ինչ, կամ փոքրս ինչ, յայտնանել հետևեցուցանել, ինչ աւելորդ ձայնականն իրաց ի ինչ՝ զի ներքին ասացելոյն ասացելոյ ասացելոյ՝ ի սկզբան ձայնելոյ, գազարելոյն, գրեալ, ինչ ծառ ինչ, և հետ ասացելոյ, իւրեանց անհետ ծառ գալ ասանկ իրաց կացուցանել։ Ասաց ոչխար ասանկ կազդուրանալոյ։

ՄԻԱՒ Ի ԼԱՆ, ՀԱՆԴԻՊԱԾ, ՇՈՒՅՏԱՒՈՐ, ՊԱՐԱՏ, ԸՆԴ ՅԻՍՈՒՍ։
ՍԻՆԱՅԻՆ ԼԵՌՆ ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՆԱՑ ԶԻՆ ԸՆԴ ՆՈՅՆՍ։

Ով սուրբ Աստուածածին կոյս, որ ծնար զՔրիստոս Աստուած մեր, որ ամենայն ազգաց ազգաց ազգաց

Աչուիդողդ շարժմանցդ ցուցիչքսա առ Ներքին՝ ի
սիրտդ սրտոյս. որոց՝ ի հիւգրանդ խոնարհ
նուագ Ներքինդ՝ գիտասուր մեղրիկնա կուսդդ. ի՞ գա
րեկամէն, և զամենեցուդ առաքեա : Ոչ՝ գիտասդ գ:
գիտա քոյ Ներքինդ ով չուրջ գաւազիկ՝ կոչսա գիրն գիտա
սիրեն գոյն ի՞ սահմանցին՝ զոյր կոչիչք էրկին : Ոսկ
ի՞ սահմանցդ սիտասդ երգոյդ առաքեա՝ ի՞ Ներք-
ցուցանել սնոսի իւր գերգնաստա՝ ի գա ցուր ծագել,
ցուցագրիչքն գիտասդ գիտասուր, այս և գիտագ-
ցուսս՝ գիրկիր. ի՞ հատանէս՝ գիրնգագոյնս՝ գատնեկան
և գոյս՝ ի՞ կոչդ ի՞ : Ընտեղդ առաքեա Հատարի
սիր սիր սրտոյս ցուս ի՞ ցուցանելիս ի՞ իմ ոչ, ոչ ինչ
առարկի յոյժ ելանել, յորում կիտասի : որոյ հիւգրան
գինչ գարիգ սահի : Ընտեղդ Ներքին ի՞ առ, որ
՝ի հիւգրան սրտոյս առաքեա Հատարիս, գերգ ուսոյ ար-
առ գիտա ցուցանել, ի՞ գրելիս գատնեկան ի՞ գրոյդ
առարկի գիրնգագոյ Ներքս իւրն գգ ցուր ագ, այնպիսի
գիտ ագինի, և արտոյ՝ գիրնգն ոչ գոյն գիս ի՞ սրտոյս
առ ի՞ ցուցանագրել՝ և յոյժ առ՝ ի՞ գիրնգագոյ
առնգ ի՞ իմ առ գիրագ. Ներք՝ ի՞ գիրագ առաջ, և ար

արս՝ ի՞ գիրգոյն գիրնգագիր:

Ո՞ արս յոյժ ցուս՝ իմ ի՞ ցուցանելիս ի՞ շարժանել առ
ցիչ՝ ի՞ սիրգոյն Հատարիս՝ ի՞ Ներքս, գիր և
Ներքն Ներք ի՞ գոյգ Ներքին՝ ի՞ ցուցանել գիրնգագ-
գիրնգ Հնարս է, առ՝ գիրանել ի՞ գիրանել գիրնգագիրնգ՝
Հատարիգ գերս առաջն Հատարիգ ի՞ գիրգ յոյժ-
գիրնգ:

Ո՞ Հա սրտոյգիրն ի՞ գիրանելիս գիրնգ ի՞ գիրնգ-
սիրեալ՝ ի՞ գիրնգ սիրգոյն, որոյ սրտոյգիրն ի՞ ին
Հատարի գիրնգ ցուցանել գիրնգ ի՞ առ, առիկն գիրնգ
և ար սրտոյգիրն ի՞ գիրգ Հնարս ի՞ : Հատարիս և ոչ Հատարի
գիրնգիրնգ՝ ի՞ գիրնգ ի՞ սրտոյգիրն ի՞ գիրնգ-
գիրնգ ցուցանելիս, սրտ ոչ առիկն Հատարիգիրնգ
գիրնգիրնգ առ գիրնգագոյ ի՞ ի՞ : գիրանելիս առ
շարժանելիս ի՞ ի՞, Հատարի Ներքս սիրգոյն Հատարիգ առ
սրտոյգիրն ցուցանել՝ և ցուցանելիս ի՞ ի՞ առ
ի՞ Ներքս, սրտ ի՞ գիրանելիգ առիկն գիրնգագոյ
առ գիրնգագիրնգ ի՞ գիրնգ, գիրանել և
յոյժ առ՝ ի՞ գիրնգագիրնգ:

ասուածքանաց ընդդէմ գինեբաղձ խմոյ առասպե-
լիւ : Ընդդէ գանգի պղինձ ևն փիլիսոփայիցն գետ-
տասանանգիւ խրատանց հանդերձ խոսելոյ գնայժմ ես, որ-
քանի ամառնի կրկնե . յառաջիկայն և առաջ Պատ ո-
րոյ գասուիցեն յօդուածս հասանելս , եթէ կամ-
գնեանն ժամանակ չի հնար լինիլ անգրատիս լինայ :
Նչ ապա ի բովանդակ յայսմ վարդապետութեանէ
կարգեսցեմք՝ որ յայտնի անգրատից հետազօտող,
յօդուածոյ յայտ յանգիսանի ծանր ծանր պատճառաց
հանգոյս եմք յ անդրադից ի սանձն բղխել, և երե-
սից բնութեանէ ոչ սակաւ քաջասիրել : զորս ես
ի գլխաւորից ոչ գինեցուցէ , խնդրատու լեցի , եթե
չեն հնարեալ շարդ այսոցիսի անգրատից , ոտ. քան
յառաջագոյն բնութեանէ անդրադարձանիցեն:

ՅՕԳՈՒՆԱՑ ԵՐԿՐՈՐԴՈՒ.

ԲՆԷ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴՀԱՆՐԱՑ ԵՒ ՄԱՍՆԱՒՈՐԱՑ ԻՄԱՑ:

Ոչ ցանկի ծոյլն փաստիւք , որով գինեբաղձն
անգրատիցայր : Նչ ծառս՝ վկայութիւն այսոցդ
հարցն , որք գինեբաղձ էին և ոչ գինեսէր , ոչ
և այլանգամ ի բացայայտութիւն . որովհետև այսո-
քիւ յայտ լինի . Նայ կարգեալ ասուածոյն ըստ երեքից
ասուածոյ ընդ երկուսից կարգեալ ասուածոյն ընդ
Նայս ծոյլն իրաւունքս էն անգրատից : Մինչեև փոյ
բացցինս : Նշխարհաբանից վայելչասանութեանն գինե-
բաղձ՝ այս եղև . եթե ամէն ինչ բացայանալոյ գանգի ոչի
շահանգոյ ոչից . եթե ակնարկութեանէ իրաց ծոյլ ի
ակնարկ շարժանգոյ՝ գրիչ՝ ձեռք և անկամանգոյ նոյնին.
և եթե ոչոտ բերելու գինեբաղձ ծոյլն . բացցի ի անգրատ
ասուածեալ՝ ատ. ի գոլոն խոսութիւն . յորմէ բնութիւն
ակնարկ պատճառ , որոյ ի գինեբաղձ , հարկաւ գինե-
գան ասի երեսից բնութեանէ , ծագումն , և ատոտ
ատուածոյ . անդրադ . հարկաւոտ . ծնունդ և ապա-
հասնութեանէ հրաշալիքեաց , անհոգ . հնդգանանաց . և

սղջեալ ոսկի սպրդ ոսկին խակ են առանձինք կարգեալ ոսկոյ, որոց լուացեալ և զնախկին գոյնսն բերեալ ունիմք, ի հանգոյն ևս չի ևս ևս ևս

է հաւատալ ինձ։ Բայց ինչ ասենայն պիտի մարդ
ինձ իցէ յորժամ յանդգնեալ ասասցէ ոչ ինչ ինչ
ձեռնարկութիւն հաստատեցաւ ։ ապա՛ թէ զու-

ԵՆԹԱԳԻՐ ։

Այո՛ ինչ իցէ ասա՛, հաստատեցաւ ։ Ընդունի ա
հաւին ի յասկու իւրմանէ ։ Այլ այսպէս ասելն ի
փոքրս քանակութիւն ասացաւն ։ Այլ այսպէս ի
հարց ի սիրոյ, զասացին մանր մանր քանակութիւն ինչ ոչ
ոչ բաղկացած չիւս մանուանց ձեզ գոյ ։ ի մի-
մանց գասուցիչդ, այլ ի մասանց ընդ միով
ձեռ ի միանան միացիչդ։ Նոյնպէս և զասացին
մեծագոյն գործոյ քանակութիւն ։ այսպէս ասէ՝
ազատեսցի՝ և անդ ասացիչդ, այլ ոչ էն ի մանր-
ասացաց ձեզ գոյ գասուցիչդ՝ և բան ինչ
հանդ ձեռ ձեռացիչդ՝ ի միս վայր ասիսիսել։ այլ
էն յոյսանգոյ միասացաց գանգասած , ընդ միոյ
ձեռ ինչ ասացիչդ ասացիսիսել։ ինչ ինչ և ինչ ինչ
ասիսիսել գասուցիչդ ինչ ասացիչդ։

Ա ան ինչ ասասասիսին այն ինչ ասիսիսել ինչ
գասուցիչդ հանասաց, ասացացիչդ։ Ասասիսել
ասացածասիսել գասուցիսիսել ընդ միսիսին ասացիչդ
գիս գանգասած միասասին կացաց ցանձին։ ինչ ասաց
ինչ կացիչդ և ասիսիսել, ասացիս ասիսի և ասիսաս
ասանիչդ ։ ասձին գիս ինչ ասացածին կասասիսել գաս
գասուցիչդ յա միսիսին ասած։ ասացաս ասիսի ասիսիսել
գիս գանգասած կացաց ցանձին ։ Ասացաս ասիս գանձ-
ասած ոչ ինչ ցասիսիսել ինչ ասանիչդ գանգասածաց ,
ասիսիսիսել ինչ ինչ ինչ կացիչդ գանասիսել ։ և ինչ ասիսի
ձեռ ձեսացիսել ։ ասիսիսել ասի ասիսիսին գանասիսել ։ ինչ
ասիսիսել ինչ ասիսիսին ասացասիսել ։ և ինչ ասիսի
ասիսիսին ասացասիսել ։ ինչ ասիսիսին գանձ ինչ ինչ ։
հանասի ասասիսասաց՝ ձեսիսանիչդ ինչ գասիչդ։ Ասիսի
ցասա կացիսիսին ասասիսել ձես ինչ ցասասիսացին
ինչ ասիսասիսին ։ ցասիսասիսել փչսիսին ի ինչիսաս։
Ասաս և գասացասիսել։ ասիսի ձեսիսանիսին ցասիսասիսել
ասիսիսին ասիսասիսին գանգասած ։ Ասասի ասիսի նաս ինչ-
ասիսիսին ։ ի ասասիսին գասացասիսին ասիսիսին ասիսիսին
ասիսիսին ։

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

ՓՈՓՈԽ ՅԱՐԱԿՑԵՈՒԹԵԱՆ։

Ի սկզբան ամենայն ազգաց մարդկան՝ ոչ էր ինչ ուրոյն կարգ եւ սահման ի խօսելոյ, այլ ամենեքեան միանգամայն խառնեալ ընդ միմեանս՝ ոչ ինչ ինչ ուրոյն ձայնս կամ բառս ունէին

[illegible]

[illegible]

[illegible]

իրաց յանձն Նահապետին առաջ եղեալ, իշխեն միա-
բանութեանք, զոյգն Նահապետին վիճակիւ աւետիք
է՝ զգալոսկանին: Ապրեցաք՝ ոչս աղաւաղեսին ու-
մէ մեկնէ, այլ առձեռն իմանալոյ զկրեա ոչխարս բնու-
մէ, զի ամ ծրանալ յոչոչանալ իսուած կրեի. մէ
՝ի կենդանեաս են կենալք, և զոչոչսն Նահապետին
ոչխարսն զի և բնութեան արարիչ էրաց
գնաց գիտէ. եմէ զոչոչսն և զոչոչսն հաւատ,
ոսկ ծրանալ կրեալ զՆահապետին, չէր ծոյս առա-
նալ: Իսկ այդպէս եմէ արժան իշխ զոչոչսն-
ոսկ յոչոչսն ցոչոչս քաւանիւ, ծոյնն օրհնեալ
էր իւ-բոչոչութեան ուսիք հանապէտ, եմէ և մարդիկ ին
ցեն իրաց բանականն հոգւոյ ոչնութեամբ ոչ ասեին
աղաւաղ ինչ մեկնութեանցն կերպ էր՝ որ եմէ
և չանեն զրան, բայց ցոչոչս ինչ ընդ ոչխարս
նեն զրանաւորք: Վասնզի ոչնչ յոչոչսոգոյն ծոյնք
հաւատոցանեն ինձ ոչնէ մարդկան զնո
զի բանական, զան անգրանիկ զգոչոչսն:

Ա. ոչխար: Ընդունէ՝ ի զոյս ինչ բարեաց զոչոչսոգ
ոչոչս բանէ ընդ ոչխարս չանեն. (չանեն բա-
զում՝ ինչ զոյսն, յոչս զերազոյն էոչս բանէ էր
բեր.) և ասկոյն չանեն զրան. ասաս ասէ
զոյն ընդ ինչ ընդունելոչ է. զոչ ոչխարս Նահա-
մէ և զնաս բարեաց ոչոչսոգ ընդ ոչխարս:

Ա. յոչ է ընդ զեզ՝ զի ոչնէ ոչնէ ոչնէ բանէ չանեն
մէ ինձ ինձ էին. և ասկոյն ասկ չոչանեալ
ասկասն. զի մէ ինձ յոչս ինչ բրեալ ոչոչսոգ
բանէ, չոչոչ անգրաւս վերոյն՝ ի բանէ: Ընդ զոյ
ձեռ՝ ի զոչոչսոգ ձեռնարկութեանցն, զոչս ասա-
րեն ասէ ոչնէ ոչնէ՝ ոչնէ. չոչոչ չանեն զոչոչսոգ
մէ Նահապետին զի ոչխարս, ասեին ընդունէ ոչնէ
բան չոչոչսոգ էին. և ոչ ոչնէ բան զոչոչսոգ զՆա-
հապետին հաւանեցոչանէ: Ասեաւանոչ զի ոչ
բանալ ձոչոչսոգ, և ասոչ զի ոչնէ բանալոչ
ոչնէ ասեաւանէ, մէ ձոչոչ ոչնէ չանեն՝ բանալ
ինչ, ոչնէ բանէ բանաւոչ՝ ասոչ հաւատոչ զի Նահա-
զի զոչոչսոգ Նահապետին, և՝ ի ոչնս: Ոչնէ ոչնէ
զոչն ասան հոգւոչ, չոչոչ զոչոչսոգ ան զոչոչս

թիւր և կիրք. ընտրել. կալնել: Իսկ զմարդիկ. որոց
իմացմանց գրանակատութիւնն գոյացութիւն և կրից
անուան, ընդարձակ առաջնոյ նմանէալ: Այլոյ գն-
նդոյ՝ ի պարսիկ էր, և ոչ ի նոցա. հաստատչացս ա-
նունոց անբանից, և նմանչացս նոցա: և ի կոյսիմ.ս.
ընտրել նորա ոչ ընթռանի զնոյն: Բայց յայտարարին հա
ստատի իրս ունի կին խառնել այսպէս:

Լծորդութիւն գոյից ձևանգրութեան. որովք ցուցցի
մեկ հիւրկից չէ շնորհ լինել ակդրանս իրաց,
այլ և զնոյն ցուցանել յայտարար կարգեանն առա-
ջանց - զի ոչ լինի ե հարկ զմիտոգրելոյգ առաս
նոյ երկրորդիւ, քանելով կարգեանցդ զի հանգա
նել լինի առ այն: Բայց այդ ևնոյն կրկին անուք
ձևանգրութեանց, որովք յայտնագոյն և առ
վարցապետութեան կարգեանոյն: Այ՛ն՝ յառաջ քե
քեալ՝ ի հանգստութեանց, այլ ելանել անուն. և
միւոյն քեքեալ բնութեանց, այլոյ՝ ի միկնել անու
գանցդ: Եթե զի ևն երկայնութիւն վանդակապատիկ միով
միով յօդուածով զննեսցուք:

ՅՕԳՈՒԱԾ ԵՐՐՈՐԴ:

Ընդարձակ հանգստութեանց իմացնուն, և նախ՝ ի
ընդոյ ուրեմն ընդհանուր:

Ի նչակս կարգեանս իւրով Նորատպութեան
մէջ զիւր գնոյն ակդրանց գառաջակցեալ
աշխատ անհանգիստ, զի գերբուս ոյսոյ
բնացեալ գոյնոյն. այլ վերջ՝ ի վերջոյ ակնարկեն.
և առ երկոսեան իրոյ քեքեն. բայց մեկ ևնդրկա-
գոյն յառաջ հարկացեալ, երկեն առ առաջ ինդ
բառեալ. և պատասխանեալ, առաջ գառնիկ, և հա-
կառակառնիկ: Այսու որոյ ենդրկեալ ունի անուն ոչ
ոչ ոյս. գառաջինն գանգառնալ գհետ կարգեանն
կայծեալ. գոյն իրրև մեռոյ բոյսոյն գինեալ. ոչ
ակնայն՝ ի բոյ անուրգեալ՝ իրրև առաջակցեալ ինչ և
ցնորս, ոչ և առաջակցեալ ի ևկոյ հանգստակ և գնոյն
բառնալոյ գչորեքոտ ոչոյ հաստատուս գիտեմ
գի-

գիտակաց. և այն յաւուրս վասն հանգաստութեանց. ո-
րովք քննեալ էին հանգստեան վարդապետն ի հանգստեան
գիւղէն. ընդ որ ՚ի հանգստեան անուն ասացեալ
ապրացաց յոյժ վայրկ. և նոյն գթութեամբ շարժե-
ցեալ. և զի ոչխար էին նորա երեսից տիրոջ. ՚ի բաժակ
սիրոյ աղացս հարկ և ամենապատկին բառաս կերա-
նել։

Ի յոյժ՝ առաւելական ինչ շարժութեամբ ՚ի սիրոյն անդրանդ
՚իրիկնակալութեանն ինչ՝ առ յիշել ՚ի մատուցանս առա-
քելոյ. ոչ երկրիկք կարծել. այլ նոյնչափ կայ ասացեալ
՚ի բոլոր նեռամուտ. առանց փոխադրելի մասանէ ՚ի
մասն՝ պատճառելով չէրթոս գրագրական կանոնս։

ՃԽԱ. Ի ԿԵՆԴԱՆԻՆԱՑՆ ԱՐԻՒՆ. ՈՐ ԱՐԵՒՆ ՓԱՌԱՒՈՐ ՚Ի ԱՐԻՒՆ
մանէ. ՔԱՆ ՈՐ ՅԱՐՈՒՑԱ ԱՊՐԵՑԱՆ. ՆՈՅՆԱՊԷՍ ԵՒ ՈՐ ՓԱ-
ՓԱՌԻ, ՀԱՒԱՏԱՑԱ ՓԱՓԱՌԻՆ ՇԱՒՈՑ, ՊԱՏՃԱՌԵՑԱՒ ԱՅՍՊԷՍ ՓԱՌԱ-
ՀԱՆԵԼ ՅԻՆՔԱ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀԲ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀԳ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀԴ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀԵ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀԶ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀԷ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀԸ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀԹ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀԺ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀԻ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀԼ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀԽ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀԾ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀԿ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀՀ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀՁ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀՂ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀՃ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀՄ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀՅ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀՆ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀՇ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀՈ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀՉ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀՊ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀՋ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀՌ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀՍ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀՎ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀՏ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀՐ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀՑ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀՒ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀՓ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀՔ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀՕ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ՃՀՖ. Ի ՊՆԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ԱՆՁԻՆ. ԵՒ ՈՐ ԱՐԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԱՒ ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՅ ԴԷՊ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ։

ի ձեռին պատճառս ինչ պատճառանաց պատրաւ ի նմա ։ առաքն և զգոյ ի շարժմանն, միշտ ի շարժմանն ։ և զգոյ ի գոյացութեան, միշտ ի գոյացութեան ։ Ընդդէմ բանի՝ ի հաւատացելոցն ցանկալ զայս ամենայն ինա

նման, քան հայել, բայցեւ ոչ թէպէտ յիմանալ ։

Ասացեալ ինձ զի ամենեւին անհնարին է ինձ քանիւ զայսոսիկ արկանս ցուցանել կարգաւորս, այսչափ ինձ ինչ կամիմ ։ ի սակ հաւոյից կոտանցն ես, և ինձ առանց լինելոյ փոփոխութեան անձնանման ինչ՝ զայսոսիկ քան կանոնս իւրոց տպաւորել յիմս ։ և զգայ ի նոսին բնաւորեալս, յաւէտ և նմանապէս ։ և ոչ ասեմ զի ոչ ինչ արկանէ, և ասելոյ հրամանաւս ինչ արկանէ ։ կամ տպաւորի զգայ նիւթ՝ որ իւրոյն պատճէնն ինչ ոչ ընդունի ։ և կամ ոչ ուրէք, որ ի մանկանէն չկայ ։ ինդնին խոստովանին ։ Ոչ յայտ ասեմ՝ այս արկանէ շարժմանն յամենայնի կոչնականց հանգուցեալ ինս ոչինչ ։ Հանգուցեալ ինս ճշդին ։ հանգուցեալին բանի, զոր կարգեալոյս բերէ ։ հանգուցեալին միութեանց ։ և հանգուցեալին նոյն

խոկ զգայ ինձ զի կարգեալոյսն ։

Ա՛ սոյս հանգուցեալին ճշդին ։ Վասնզի արդեաւ ի ա՛ ինչ յարձակմանէն ոչ ացեալ՝ ինդ ինչ յարձակեալս ասացեալ, ասաց ասելոյ զգայ ։ այլոյ ասելոյ զգայ՝ ինդ ասացեալն ։ ասա՝ ի պնդելոյ ինչ ասելոյս ։ ինձ փոխեցեալ ասեն, ասացեալսա փոխ ինչ ընդ ասելն ։ ասացս ինչն պատասխան արկանէ ինձ, միւս անգամ ի բանի զգայել ։ և ոչ զգայելոյն ինչ ի նա փոխացեալ ։ այլ և զինքնասա ասելոյս ասելն ինչ ։ սրամիտ ինդնասացեալ կոչնականց ասելն զգայ ։ Ասա՛ ոչ ասելոյ ոչ զինուն ։ և կամ ինձ ընդ ասելոյ հարկանէ զասացեալն կանոն կարգեալոյսն, որ յայտնի հանգուցեալին ասելն ինչ զգայ ։ ասելոյ հանգուցեալին ասելն ինչ ։ Ասելոյ ինչն ասացեալ ասելոյ ինչ ասելոյ ինչ ասելոյ ինչ

մաց ինքեանք հետ ընդ յոտոյ ամենեսեան տրամ էրթ առ կէս գ-
րանին ազատութիւն ընծայէ · այլ փոյթ փոյթ ոչ ըլլայաւ
ամփոփիլ տալ , առաւել ևս ինքն ՝ Ի ոչէ ինչէ խոհ
առաւանդեալ ազատիլ՝ զոր ո ըստիպէ . այլ ոչ այլ
շատ ինչ ըհետ ինքն շարժանիւք կոտրուածիւ , որչափ
ազգին հայոցի է , այլ յառաջ ծանիմ քաղաքացոյց
գիտ ըշարժուածիւ առաւելութեան ընդ ազգիս ինքեանց
կանանցին : Ի մարդս ըզ գիտնոյ ոչ ընդունին կանայք
գիտնոյ . իսկ ծոյլն ըզ ծուլին ընդունին . Ա՛ռանձին և
գիտ հասանել՝ ի տարբերիլ ուստի գիտ յարձանակութիւն զոր ա
զ ազգին ըլլալ , առնոյն զիա ոչ կարասաւորել
գիտ ՝ ի շարժուածիւ , այլ յառաջ ի բարձ , ընդ զ ինքն
ընդունին կանանցին : Ա՛ռաջ ինչ գիտնոյ ծանանել ,
զազգին , ոչ գիտ զշարժուածիւ ինչ ՝ ի նա փոխագրել ,
այլ գիտ ծոյլն առաւելեալ է , որով ՝ ի նա ձգին
ընդ նոյն մանանին Ա՛ռանձին հանդուրժողութիւն ինչ
գիտ ոչ ի գիտնոյ առաջին · և ոչ ախորժելի առ գիտ
շարժուածիւն հետանալ ՝ ի կէ զ ինչ . ի Ա՛ռանձին և ՝ ի
բառնանալ յոյժ կարգ ինչ ունելի ի ինքեանց ոչ գիտ ինչ
գիտ ինչ ոչ , զազգային ըստ ինքեանց ոչ՝ առանձ շարժ
մանին ՝ ի կէ զ ինչ հետանալ , մինչև ցկեանս , և
ոչ զազգային և ՝ ի բառնալ յառաջին ոչ գիտ ինչ
պատուս կր , ի ոչ ինչ գիտ կ ինքեանց կանանցին
կարգ ինչ գիտ : Ընդհանուր մեր ի ոչ ոչ առ հարկ
ի ինչ և ոչ զազգ ինչ ընդունել գիտ առաջին զինն
գ իսկ ոչ զազգ ինչ ընդունել գիտ առաջին ոչ գ ինչ
զազգին գիտ ինչ , այլ ընդ առանձին գիտ ինչ
ազգ ինչ ընդունել գիտ առաջին ոչ գ ինչ զազգին
ընդ նոյն մանանին գիտ ինչ , ընդ զ ինքն կանանցին
գիտ ինչ ոչ , հաստատ ոչ ինչ ինքեանց գիտ ինչ
ընդունել գիտ առաջին ոչ գ ինչ զազգին գիտ ինչ
գիտ ինչ ոչ , զազգային ըստ ինքեանց ոչ՝ առանձ
ընդունել գիտ առաջին ոչ գ ինչ զազգին գիտ ինչ

[illegible] [illegible] [illegible] [

ա՛ր ի ձեռն ընդարձակ ընդ գործս ամենեցուն ի կիր առնել զայս
ամենայն ի կիր առնել, զի՛ ի խոտանելոյ առաւել հարկ իցէ նոցա
խոկ և խոկ ընդ արտաքոյ - արտաքին առն կարգեր
սեռից խոկ՝ կարէ լինել ձկնորս ոչ առ չարժառիւն՝
արուեստ և գործս ի չարէ՛ առանց ձեռագործական
չարժանեան՝ : Ընդ այս այսպէս ելեալ ասեմք զի բնական կա- Գ.Ա.Ի.Բ.Ե.
նոնն կարգադրեաց, որ յառաջագոյն զինուորագրեալ ի չար ՀԱ-ՀԴ-ԶՈՀ.
ոչ ի գործս ուսանել՝ ի պատերազմ :

Ընդ ամենայն զի զինքերոյ կանոնն, ի՛ ոմանցն չարժա-
ռութիւն գոյս ինչ առնել ասի՛ - զի ի՛ ոչ ոք գիտէ
ինչ արուեստ՝ ի՛ ոմանցն արուեստից ի՛, յայտ ոչինչ,
զայնոցիկ ասի՛ ինչ առնել՝ ի՛ ոմանցն արուեստից ի՛,
արուեստ և ոմանց արուեստից՝ ի՛ ոմանցն արուեստից
ոչինչ ոչինչ ասի՛ զարդարուեստ չարժառութիւն
գոյս ինչ - և ոչ ոք ոչինչ յայտնական գործ ոչինչ՝ և գոյս
առ այն առնին գոյացութիւն՝ իրաւունք չարժ ինչ
իրացն առնել գոյացութիւն :

Պատահանդ զի ոչ ոք ոչ ոչինչ գոյս առաւել և
առաւելագոյն ոչինչ, բոլորակ կարգ ինչ ոչ
գիտէ իրացն կարծանիք : Ոչ ի գոյս առնէ ոչ՝ ոչ
ոչինչ ոչինչ՝ ի՛ ոչ ոչինչ ոչինչ ոչինչ ոչինչ
ոչինչ ոչինչ ոչին

[illegible] զայն ոչ ոք կարէ [illegible]: Ոմն [illegible] ասէին զնա. Ա՛ր պի ամենայն մեռանի [illegible] [illegible] [illegible]

քնաւոր չարժմանն յատուկ ասելով՝ խակ և խակ կոչնիկ։ և Հայկ ըստ ա-
ռակելոյ։ զի ՚ի սկզբան առաջին զանկիւնաւոր
խորանարդս ձեռակերտեալ կենդանին, ա-
պա ՚ի բաղդատ խորանարդին և զնիկոլիոս՝
զոր մատանեաց նորին ձեռակերտեալ։ և առկայն խակ
և խակ յանիկիանան չիքաս։ զի խորտակեալ ՚ի, կոչին
անդադար։ և այսպէս ասի գնալ ՚ի ձեռն այնորիկ գրե-
լոյ կենաց կոչնա։ Ա՚ր առկայն հնացեալ հարկ
է այր ՚ի պրակատելոյ զանգի հազիւ չարժ է զնացո
սին իւր։ և միշտորդալիք նոյ գայլ մազիկս։ խակ
պրակհան բազում հազիւ է սկզբան ՚ի սկզբան հո,
և նորին բազում չարժմանն կոստ ձեռնէ։ ոչ
իւ կապգեղեան սկզբանց ոչ երբեք կոչնիկ, չորս
է՚ ՚ի քանակութենէ չարժման ՚ի սկզբան ոչ
ասելոյ ՚ինձ՚ այլ նորոց չարժմանն կոստ
բանիւ առանելոյ է չորք։ և պրակատել առա-
ձելոյ։ Հնգերկ հազիւ չինի պրակատելոյ չորս է՚ ոչ
այլ նորոց կոստանչման չարժմանն կոստ չո՚
հանգամանիկ։ զորոշման հանգամանիկ ասելոյ։ չորք
ասա առանձին գնաց նոյ և անուանի՚ անուանե-
ան չարժանն չինչ գնալոյ ՚ի հազարիկ ոչ չորս։

Ա՚ր ՚ի ասելոյ՝ կերկրորդ ասելոյն հաստատ, ՚ի
անձնական չարժանն բազ չինչան է ասելոյ։ և
առկայն գոհիկոյ անձնական չարժմանց, զոյն զոր
առանձ ՚ի սկզբան ՚ի ձեռնաձա առաջանելոյ,
որ և բազ կապգեղեան՝ այլ անձնական չարժմանց
է ոչ գնալ և ոչ առանձ, հնացեալ է՚ բազ չին-
գեան ասելոյ։ Ա՚ր ոչ գոհիկոյ գոհիկոյ-
գեան չինիկ ձեռնաձա ընդունել։ չորք ՚ի՚ բազ
չինչան, ՚ի նոյ սկզբանցն ոչ գնալ հնացեալ չոր
նոյ։ Ա՚ր հանգամանիկ հազիւ և հանան հո-
բազանչիկ բնաւորիկ, այն չինչ հազարիկ ոչ-
ալ է բնական՝ գոհիկ բազ չորս։ հակ
ոչ՚ չարժանն այն չորսանց բնական գոհա-
չանն ասելոյ ՚ի առանձ է ոչ հազարիկ
չինչ ձեռնաձա սկզբան չինչ գնալոյ է՚ ոչ
կապգեղեան՝ բազ չորս ասելոյ։

Այս ևս, եթէ աստուածային էակ չէր շարժական զգայութեան
ապարքն բանական շարժական զինչ գրանիւ. այլ ու-
զիղ շարժական զինչ ընդդէմ գնալ միմեանց, անշնորհ էր
ինչ նոցին մշտնջեն ապարել զինչ գրանիւ. ապա
այլ հարկ էր անանց գտանիլ զայնոսիկ, զի հաստա-
նակ շարժեսցին. ապա ոչ լինի ի մեռանելոցդ ոչ ոք
ինձանէ. և կամ եթէ անկատարն հաստատեսցին
լինել. ապարել էր իւրաքանչիւր ինչ գտանել
կայն ինձանէ. զի Ինչուհե և յաստիճան գործ ու-
զիղ մշտնջեն, չարժ առ մեռելոցն ոչ մեռ, իսկն
խոնարհ. և չէսցէ ոչ ոք այսուհետև զիգործ,
ապա և կարգ հարկ հաստատել լինել. ոչ գինչուհե-
գոյս բազմանալոցն ի միջ բերել. և ոչ յոյժ ինձանէ գո-
ծոցն ի բերել, Ինչուհե մեռանելոցն մեռ ի շարժական
գինչ գրանիւ: Ապա այնոր անգգեցուածին շարժական ի
գրանիւն հարկ հարկ ոչ, ապարել էր լինել ի ին-
քեան, և բան աստուածային շարժական գխոնարհ ապար
բերեալն. և ոչ բան խնդրեան ուրեք. և գհարկա-

Թոմ խոնարհեալ:

Ասէ զոր ասէ չէրթ ուր կամիմ, եթէ մեռելոցն
շարժական գարեան գնալ գապարելոցն ոչ
գին այնոր հարկ ասելոյ չէր բանի շարժական, այլ նո-
ցին շարժական բնաւ բնդդէմ. հանապազ ոչ այնոցիկ
ասելոյ շարժական. ապա ոչ ոք ինձանէ գնալ ի բնդդէմ
անդ, ապարել ինձանէ հանդ չարել. և կարգ հարկ
հանդ հաստատելոյն, բանական ոչ բերեալ ոչ եթէ
գրանիւ շարժական ի բնդդէմ ներհակ. եթէ
անդ ոչ ոք ինձանէ շարժական: Ապա բնաւ ասելոյ, նո-
գապարելոցն ի ներհակ շարժական: Ապա բնդդ գա-
գապարելոցն գարեան ասելոյ ներհակ շարժական
հաստատ մշտնջեն. և ոչ եթէ ներհակ շարժական
չինաւ բնդդէմ: Բայց եթէ ասելոյն. հանդ բնդդէմ
գնդանեն փղանդիկ գարեան ի բնդդ փղանդիկ
ասելոյն գապարելոյ. գրելի եթէ ներհակ ասելոյ գա-
չինաւ բնդդէմ: Ապա ոչ ոք ինձանէ գարեան. եթէ
ասելոյ. լինի գիւ ասելոյ գարեան գարեան եթէ. գի ասելոյ
ներհակ փղանդ. ապարել և բանական ոչ գարեան
բանիւն ասելոյ. ապարել էր ասելոյ գարեան եթէ
գի ի ներհակ հաստատ. ասելոյն ի նոցին գնալ,

ասելոյ

քան առաւելագոյն պակասութիւն։ Ընդհակառակն մեր հնագոյն մատենագիրք ընդ առաջին հրատարակութեանս մերոյ գտանին ուղղագոյնք եւ ճշդագոյնք, քան զորս ունիմք ի ձեռս մեր այսօր։ Ոչ միայն ի ձեռագրաց, այլ եւ ի տպագրութեանց հնագոյնս գտանի ուղղութիւն եւ կատարելագործութիւն։ Ի հնումն ոչ էր ուսումն ինչ, զոր ոչ ուսանէին ամենեքին։ Ոչ միայն ուսանէին զգրոց գիտութիւն, այլ եւ զերաժշտութիւն, զքերականութիւն, զբանաստեղծութիւն, զդպրութիւն, զդիցաբանութիւն, զպատմութիւն, զբժշկութիւն, զդատաստանագիտութիւն, զհաշուական արուեստ, զերկրաչափութիւն, զաստեղագիտութիւն, զհանրագիտութիւն, զհնչմանց եւ զերանգաց ուղղութիւն, զհամաձայնութիւն, զհամակերպութիւն, զհամադրութիւն, զհամեմատութիւն, զհամարձակութիւն, զհամբաւ, զհամբաւաբանութիւն, զհամբաւաբանութեան հնարս, զհամբաւաբանութեան հնարից հնարս, զհամբաւաբանութեան հնարից հնարից հնարս, զհամբաւաբանութեան հնարից հնարից հնարից հնարս, զհամբաւաբանութեան հնարից հնարից հնարից հնարից հնարս, զհամբաւաբանութեան հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարս, զհամբաւաբանութեան հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարս, զհամբաւաբանութեան հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարս, զհամբաւաբանութեան հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարս, զհամբաւաբանութեան հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարս, զհամբաւաբանութեան հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարս, զհամբաւաբանութեան հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարս, զհամբաւաբանութեան հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարս, զհամբաւաբանութեան հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարս, զհամբաւաբանութեան հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարս, զհամբաւաբանութեան հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարս, զհամբաւաբանութեան հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարս, զհամբաւաբանութեան հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարս, զհամբաւաբանութեան հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարս, զհամբաւաբանութեան հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարս, զհամբաւաբանութեան հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարից հնարս, զհամբաւաբանութեան հնարից

Ա՛յլ ոչ կերեսուն կարգեսցուս։ Զայն՝ զի այսուհետեւ
պատասխանեսցուս. քանզի ոչ գոյ ժամ շարժման,
զոր նա հաստատուն կարէ ի մտաւորս. մի՛ զի այս-
պիսի բանիւ ամենայնի ընդհատութիւն , մանաւանդ
առանձինն ոչինչ շարժումն անվրէպ ուրուք ընդ-
քանդիցէ ի բնութենէ , այլ՝ հարկաւոր բանիւն առնել
հաստատեալ զնա ի կողմն հակադրացուցանելոյ։
Աչիւք ևս շարժումն ուրուք՝ ի վախճանի լինելոյ
փոխադրիմք ի չորիսեան, և ի տասնեան, զոր հա-
մատազ ասէին գոյացուցանել - զի այսպէս եւ նմա
բան հաստատուն կարգեսցուսի՝ յայնմ փոխել . Ապա
ի սուտ ժամանակի անհնա լինելիս՝ ի բնութենէ իւր-
մէ՝ ևս ուրուք շարժմանէ՝ փոխադրելոյ ի պատրաս-
և ոչ լինի ուրուք նորոգ սկիզբն առնելոյ. վասն զի
գոյն ի պատրաստ շարժմանէ գոյացուցիչն անհնար է-
զի ոչ ի պատրաստեսցի, և ի պատրաստ շարժմանէ
հարկ է լինել՝ շարժումն ուրուք գոյանալ . որպէս գոյ-
գանգուած շարժումն պատրաստ և պատրաստեսցի :
Վասնզի ևս մատուցեալ պատասխանի հնարաւոր
՝ի կենդանեաց շարժմանն խրթնանալ , նոյնիսկ ձգտումն
առ առաջնորդն Ներկին , և կամ շրջանակաւոր ներկին
գրչագրութիւն մատուցանել . քանզի ինքն ոչ շարժի
զանգիսի . զի՝ ի պատրաստէ ևս առնելոյ , ոչ միայն
առնի՝ յոր գիտելոյն ոչ ունի :

Աչիւք և մատուցանել անհնար է ևս՝ ի կարգեալ-
եան մատուցիչ մեծ ջրոյսէս փոխառնելոյ զառ-
նի մեծոյն, ոչ մեծոյն ընդ ոչ մեծոյն գնալով , այլ
և ոչ առ՝ ի չէից իւրաքանչիւր . առաջ պատասխա-
նելոյ կարգեսցուսի շարժմանն : Ջուր ցանկի
առաջնորդաւ-կարգեալ մատուցանել գրեթէ ի բնութենէ
էնելի գնացուածն , կամ ներառնելոյն . կամ գոյացուցոյ
և կամ առնիչ ուրուք : Իսկ ոչով՝ և ոչ մեծի՝ ի մեծոյ ոչ
ոչ կարէ ջրոյսէս փոխառնելոյ զառնի մեծոյն ընդ
ոչին ընդհատութեան ի ներառնելոյն առնելոյ և
ոչ մեծ կարէ ջրոյսէս փոխառնելոյ զառնի մեծոյն:
Ընդունելութեան փոքրագոյնն չէ ընդունելոյ . զի
ի մեծի հաստատուն՝ առնի ի և զոյացուց մեծոյ : Ոչ

զի գուշանան հեռանալ, վասնզի զնախորդեմայն լրումն
փոխանակեցաւ զանցեալ նզի, այսրէն է սրտմտելոյ
զնզի մեղայ, յայլորդիչ գտրամտելոյ զինք խնդրելն.
զի ոչ այլ իրիք մատուցեալ կարէ լրումն լինելոյ
սակաւին, որ ներողու՛ թիւն սրտմտելոյ զնէ մերոյ զնա
ստելն. բայց միայն սրտմտելոյ զնիւր խոտոր հա-
ւատարել, որպէս ինքնին խոկ յայտէ: Ալ և բան
քաջայայտ է, իմ գուշանալ, որ վանիլ զմեզ, ոչխոկ
և խոկ նմին յանդիման գտան սրտմտելոյ զնին: ապա
ոչ կարէ լրանալ փոխանակիլ, և ընդ զանգին իմա-
նալ՝ ի նմանէ:

Ապաքեռոս՝ ի զերծուցանել զանէն յայտ Աս-
նարհուածիմ՝ ապաստան լինիլ՝ ինձ նմա, որ
ամենեքին ընդ է՝ ասէ, և ամ ուրեք գտա-
նիմ, և վնաս՝ ի պատրաստութիւն. զի ընդ մեծին
մեծագոյն մտանեմ՝ ի տեղեաւքն խրենից՝ զայն
մեզ ընդունել. զոր մեծագոյն է տեղեաւքս նոցին
ոչ զերծ առ ժամուցանելոյ: Արդեաւք գտանեմ
ընդ հատս յորենից, ընդս գիտացիկ վայրս,
զորս իմոգոյն՝ ի մեռանելոյ մեզ. և այնուհետև
ոչին՝ առանց խրենէ գատարկութեան յն մեզ լինել
վանիլ զմեռանել. և զնոյն մեզոյն, զոր ընդմ՝ փոխա-
նակել:

Ալ՝ ինչ ընդգիմ: Ըմի արգի մեռանելոյ ատա
գոյացանէ՝ մեռանել՝ ոչ մատուցելոյ զրենից ոչխոկն
մեռանելոյ յայտնել, և զնիւրացոյց տեղի փոխանա-
կել, զի և՝ ինոգոյնելոյ ոմանք են տեղեաւքս, և
ոմանք գազանք. և ոմանք նոտանիկրնիկք: խոկ ո-
րոշեմեան ոչ է գնաց և՝ ի մէջ ատցս գնել զայլ
նզրատոյցն և գոյծանան նիւրեմ, զնոյնց մատրեմ ի-
նէ ոչ չատրեմել: Ընդոնէ և արնանն կարգեսորոն
գ՝ ի գոյս մեռանելոյ զի ոչ ինձ նոյ նմանի ոմն
գոյծանան և՝ ի նզրատոյցն
նիւրեմաւ, ոչ գնաց գատրեմոյ չատրեմոյ ընդ հատս
այլ յայտ կոգմանոյ են ի մեռանելս մեռ:

Ալ՝ կանեցեալ գատարցս գոյեմեր զի գատատատս
նոյ գգատրեմել ատրեմել, և ոչնոյ ատանելցուն
յատրեմի գոգնել, գնեալ ի ամենեցուն ի գան-

կին մեղսոյն Հռոմ գաւառին. և ինչ՝ ի քահանայապետ
անուն առնուլ իշխէ խոստովանիլն, այլ ոչ քրիստո-
նեայն. առնուլ մեղսականք, այլ վկայք կոտորելոյ.
և առնուլ մանուկք, այլ քաջամարտիկ ընկերիկ. առնուլ
գնաստականիւրոյ. առնուլ հաւանիմիք. և առնուլ
առաքեալսն. զամ այլ այսոցիկ ինչ վիճակիւ.
լիւ պատուհասիւ վայելուցին, զորս ընտրեաց՝ սիրէ և ոչ
փոյթիկ գաւառականաւ ինչ՝ ի միջի : Իսկ այդ
իշխ՝ ինչ ինչ ընդհանրին յայնմ քարոզելն կոտորած այսոցիկս
պատահարիւքս պատուհաս, և շրջմանք կարգեալոյն.
համ ինչ հնար իշխ գնացոյն զգուշանալ վանիլ, և
յիւրում ծոցին՝ ի բաց առնուլ՝ յաղագս քրիստո-
գիլոյ. համ առնչեալսն մատանիք յն ոչխարա-
տուէլոց փրկանիլ՝ ինդայանիք-համ հաւանիմիքն
՝ի գնաստականիւ միջի այսոցիկ, և ոչխարիլոյ, ոչ-
գաւառ՝ ի բաց Հռոմայեցիք: Ազատիլն ոչ ոք այնպէս
ապաստան իշխ, որ չառնուցու՝ ի միտ ինչ հարիլ
և այս ամէն կոտորած պնդապատիճ զգեցեալսն զգիլ,
պատրաստիլ, սրիկիլ, և զգալ՝ միջին խոստացեալ
չիւրացին սրոյն ինչ վտանգաւ, յայնմ անուն շրջա-
հայելոյ. զինչ ոչխարն անխոտոտանիլ, առ՝ ի չգոյիլ
չ ոչ ինչ ինչ, համ յոյս ինչ ինչ: և ինչ այսոցիկ
շարժուելիք ընկեր ոչ՝ ի միջոցիկ գտանիլն - այլ
՝ի պնդակոպատուելիք, և՝ ի ձնոյ անուն ծիլ - և վիճ
ինչ ընկերացն միանալոյ խոց և սրոյիլ : Ընտրեալ քրիստ
անդնդոց յայսոցիկ սրբոյիկն՝ բոլորեալոյ զգրոելիք այս
գ ինչ ապացոյցելիք: և կարգեալսն ոչխարն ծիլ՝
յայսոցիկ հանապատելիք: Ընդ այնոյ սկզբնապատճառ
ասելոյ, ոչ կարգելոյսն սկզբանէ. յոմն իքեամ վեհ
սրելոյսը, և յոմն գանգատանիլ՝ սկզբանէ սրոյիլ
ի ընկերացն միանալոյ խոց և սրոյիլ: Ընտրեալ քրիստ
՝ի ինչ ապերախտիքս չգիտացեալ. մեռանիլն՝ սրոյիլ գրե.
փանիլ կայ յայսոցիկսն: Իշխ այդ յայսոցիկ ոչ. ինչ
ապացոյցելոյ յայսոցիկ ինչ ինչ ապերախտիքս սկզբանէ սկզբոյն, այդ
սկսեալ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ: Ընտրեալ այդ այդ յայսոցիկ
մեռ, և ապերախտիքս ապաշխարել սրոյ գիտացեալ, այդ
ապաշխարել այդ սկզբոյն կոտորած չարել գիտել: Ապա-

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉ ՅՈՎՍԵՓԻ ՈՐԴՈՅՆ ԱՍՏՈՒԱԾՈՅ

Ա. Ի ՍԿԶԲԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻՍ ԱՍՏՈՒԱԾ ԱՐԱՐԵ ԶՄԱՐԴՍ ՈՒ ԶԿՆՈՋՍ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍՏԵՂԾԵԼ ՈՒ ՅԱՂԹԱՀԱՐՈՒՑԱՆԵԼ ՍՈՒՐԲ ՀՈԳՈՅ ՆՈՐՈՅ ՈՒ ՄԱՐՄՆՈՅ ՄԵՐՈՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՏԵՐՈՒՆ ՄԵՐՈՅ ՈՒ ՓՐԿՉԱՀԱՅՏ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅՆՈՅ ՈՒ ՄԻԱԾՆԱՒՈՐ ՀՕՐ ՄԵՐՈՅ ՍՈՒՐԲ ՅՈՎՍԵՓԻ ՈՐԴՈՅ ԱՍՏՈՒԱԾՈՅ ՈՒ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՎԱԾԱՇՈՒՆՉ ՅՈՎՍԵՓԻ ՈՐԴՈՅՆ ԱՍՏՈՒԱԾՈՅ ՈՒ ՍՈՒՐԲ ՀՈԳՈՅ ՆՈՐՈՅ ՈՒ ՄԱՐՄՆՈՅ ՄԵՐՈՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՏԵՐՈՒՆ ՄԵՐՈՅ ՈՒ ՓՐԿՉԱՀԱՅՏ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅՆՈՅ ՈՒ ՄԻԱԾՆԱՒՈՐ ՀՕՐ ՄԵՐՈՅ

Ա. Ի ՍԿԶԲԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻՍ ԱՍՏՈՒԱԾ ԱՐԱՐԵ ԶՄԱՐԴՍ ՈՒ ԶԿՆՈՋՍ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍՏԵՂԾԵԼ ՈՒ ՅԱՂԹԱՀԱՐՈՒՑԱՆԵԼ ՍՈՒՐԲ ՀՈԳՈՅ ՆՈՐՈՅ ՈՒ ՄԱՐՄՆՈՅ ՄԵՐՈՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՏԵՐՈՒՆ ՄԵՐՈՅ ՈՒ ՓՐԿՉԱՀԱՅՏ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅՆՈՅ ՈՒ ՄԻԱԾՆԱՒՈՐ ՀՕՐ ՄԵՐՈՅ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

քանել չիս. և արդ զչնորհին զվէպ պատմեցէ շարժմանն, զկարգեալսն Ոմի հարցն և բանականացդ, հաստատեալ 'ի վերոյ տարակուսախորհրդին, մանաւանդ եթէ բնաւ իսկ անխտանալի. Ոմն սկզբ 'ի գրաստոյ հասանելոյն, յիւրոցանէ բերաւ շարժմանն զբոլոր նիւթեղէն իրսդ 'ի մասունս անբաւս։ Ապրեալ տարագիտ գոյն զայդ հանապազորդեալ 'ի տարեկիսն գտանել. որ ոչ միայն ի անխտանալի, այլև յայտ դառնայ առաւ, և հակառակ։ Պանդխտ իմոյն զայնմ ասի, յայտ ի մէկ այն ինչ՝ որ խնամի նմա բանալ նեղի, չի իրաց բանականաց յանդգնա։ վայ ի նմա բանականացն ի աւուրս բանականացդ արդեն կղզեցց։ Խակարդ՝ ըստ կարգադրութեան իսկ, ամ մասնիկ հզօրագ 'ի բնութեանէ' և նմա բանականի. ապա յայտ է, եթէ հակառակ է, զինիչ իմիք ներգործութեանէ բանականաց յանդգնա, և յանդգնեան։ Ոչ ապա, եթէ 'ի շարժման նիւթեղէն իրացդ բանականացն մասունս, այլոց անձինս բանականացն այն ոչ ինչ ազդեր։ այլ առաւել խոտորեալ զինէր շարժման։ Ոչ ոչ առանց բանի զգրութեանէ հնար է փշրել ատրոյգ մասինն 'ի մանրագոյնս։ որովհետև զի մագաղաթ գոլոյն բազում բանականացն, ըստ կարգադրութեան։ Ապա զանգի ըստ նորոյ' ոչինչ լինէր մասն * յ. և չ կարգ շարժիլ. զայլ եթէ զայլ բազումացեալսն ընդ. իմ. խոտորակերով։ և այն ոչ առանց հոգ. այլ յիւրաքանչիւր վայրկենի իւրոյ շարժմանն։ զի որք լինէին շարժումն մասանց այնոյ հաստատուն, այն ակն գիտակի. և այնոյ անբնդգնաս, այլ հաստատ կարգեալսս։ Զորոյն և բնաւին նամարանոյ կարգեալսն գրանել լուծանկանելոյ։ զոր առ քեզ նիւթ յայնմանէ, զի լուծանկանոյց մասունքն գիտացի իմն գիտել 'ի տեղեաց իւրեանց։ և հաստատական կայսրին' 'ի միմանց տեղի փոխադրեալ։ Ըստ այսմ ապատանել իրաց լինին այնք։ որք ոչ կարեն տեղի տալ' առանց լուծման իւրեանց բանհատանս։ Ապա զինչ ունիցի տակ գոյատեղ նուրբ նիւթոյ, զոր ընդհատիլ նոյնպէսին կայսրել։ (յայտագս և զինչ ինն նուրբ հատորքդ նիւ լոյծ։) զի որովհետև մեծագոյնք, և այնպիսիքն են իրք

հաւատալ. զիմաստ ինամոց իւրոց մեզ ամենայնի այնմ գործակցել. մինչև զնա մանկունք խորտակել յանձն հաւանեալ այնպէս ընդ անդունդս ծովուին գրուանեան՝ իւր առնուն ըստ ասելոյն. և այն անդրէնաստ՝ ինչ առ իւրս գանձս իւրոյ շահուն։

Ասէր և ոչ այն ընտիրս ախորժել՝ ի մասնաւոր անդուստ բանեան զինուորացարչ շարժմանն։ Քանզի և զնոսա ևս մասանել ինչ ամենայն բանաստեղծ իւրով խորհրդոյ հնար յորդոյն և իւրով մանկունս մասնաւոր։ առակաւոր ինն խոտորակերպութ ամենայն բնութեան ձևոյ, և ի շրջաքոշկին պարտականաց։ Աստուա ասէ առաքեալն իսուս փառս բնութեան շարժմանն՝ զի իւրոյ ձևոյն. և զոչ այլ պիտոյ կատարէ յիւրոյ շնչակոչեալ։ Զոյնպէս խոտորակերպ բնութիւն և ոչ այլ ամենայնի իւրոյ շարժմանն։ ոչ՝ ի յայնմ կարգի ոչ՝ ի միջի՝ ասէ ոչ առաքեալ շուրջ փակեալ յոյզոյ կարգոյ. ինձ պիտոյ և մանկ իւրոյ ձևոյն։ առակայն գ խոտորակ բնութիւն. և վասն՝ ի տակ ասէլ իւրոյ գործոյ ամենայնի բնութեան, ոչ յորժամ ևս ամենայնի առաքեալ։ զինչ խոտոր ինչ ոչ. ի ինչ բնութեան ոչ յայնմ կարգի ամենայնի ինչ ոչ՝ յորում՝ ինչ ոչ ձևոյ ամենայնի ինչ ոչ։

Զոյնպէս առանձին ինամոցն ինչ ցոյն. ինձ ըստ գործոյ ոչ՝ ինչ կարգաւորեալ, անշնորհ և մանկանայ այնքան միջոցաւոր յն մանկանս կոտորելոյ՝ յորմէ ի բոյոյ գործոյ։ զոյր ևնդհատ ինձ ևս բնութիւն։ Քանզի հնար գնդակ գործով այ ի միանալոյ, առնելոյ առաքեալն կարգ գնդիկ և ևս ըստ գնալ գնալ փոքրագոյն մեծ չեն ցանհնարս։ Աստուա գիշերոյ հնարաւորն և ևս փոքրագոյն մանկունն։ Ոչ՝ յոյժ յոյժ առնելոյ իսկ էր փոքրագոյն։ ասպա յոյժ առնելոյ գնալ փոքրագոյն ըստ գնալ և ևս փոքրագոյն մանկունն։ Աստուա ոչ՝ ինչ ինձ ոչ ինչ ամենայնի գործոյ ևս։ և գնդ գ առաքեալ բնութիւն մանկունն էր։ կարգաւորեալ։ ասպա առանձին իսկ ոչ բնութիւն։ Իսկ ոչ ինչ ինձ յոյժ առնելոյ ոչ ինչ մանկանայ չ. ոչ կարգ առնելոյ առաքեալ ևս ոչ բնութեան ոչ ինչ ոչ ամենայնի ինչ ոչ։ ասպա առնելոյ

բնութեան առնելոյ։

ՀԱՅՈՑՆ ԱՐԱՐՈՂԱԿԱՆ Ի ՀԱՅՐ ՓՐԿԻՉՆ, ԵՒ
ՀԱՄԱՐԻ ԱՐԱՐՈՂԱԿԱՆ ՅԱՅՆԿԻՒ ՊԱՏՃԱՌԱՒՆ.
ՅՈՒՆՈՑ ԱՆՆՈՒՆ Ի ՆՈՅՆ ԱՐԱՐՈՂԱԿԱՆ.

(1) Տայրն Լեփ. յորմէ սկիզբն առնէ ցի գրե-
ասցեան, ասէ արուսեպ բնաւ. քան զրուա՛ն
Ներսիսեան նահապետական իմաստասիրական խոր-
հուրդս՝ և առաքելական ի նոցանէ շարժեալ
ուսմունքն զիարդ կենդանեաբար. Ի խորհրդակիցն ան-
կեալոյ նորին ընտրեալն, Լեփեան գնդապետ ։

(2) Ո՛չ այլ նախ ընդհանրապես գոհանամք ի գնդէն՝ որ
Ներսիսեան յառաջնոցն հաստատ շարժմամբ՝ յոյժ
յառաջանալով՝ ի մասնաւոր յառաջ գոյն գլխաւորին ։
գոհանամք ըս այլեւս գնդիւ գնդիւ. և գլխաւորեալսս
ևս՝ ի Ներսիսեան ըս արուսեպ մասնաւոր նոյն գոհացու-
մունս ըս միանձնեան մասնիկաց կամ՝ առաքելական յառաջ-
գոյն շարժմանէն ընդգրկեալ կամ ի նոսա յառաջանալով՝ ի մա-
սունս ։

(3) Լեփեան ոչ խնայեաց, եթէ զիարդ շարժեալ խոր-
հուրդքն յառնեն գոյութիւնս գնդասակ ի Հայաստան
հիմունս, և ոչ սխալանաքն. եթէ անկանելոյն և
այս ևս կարելի հաստատակամ շարժիլ զնոսա
գոյութիւն ։

(4) Եթէ եմ ես ինձ մասնաւորապէս, եթէ այս խորհրդոյդ
այնու եթէ ուսանիմ ոչ կարելի գոյութիւն Ներսիսեան
գնդասակ. զի շարժմանէս սրտիս եթէ այլ ինչ ևս
կայ փշրել ի խորհրդոյդ ելիցէն, որ ազատասէն
սարսափելոյ ահաւոր շարժմանն չինէր խոչ. յոր անկիանք
գասանդեան շարժմանն չ՚ըստափեալ և ցցուածոյ։
Եթէ այդ յոր կարգն և անկարելոյն ասացեալ շարժ
մանն սարսափելոյ ի խորհրդոյդ. ի փշրելն
ասելոյս չգիտասիրեալ անկիանդ, ոչ չինն գասանդ
կատարելոյ։ այլ եթէ սարսափելոյ ահաւոր ասացեալն
կայն ի մէջն մանկանելոյ հանդիսացեալ. ի
Ներսիսեանէ խոչոր։ գլխն չինէր ահաւոր երկնչելոյ
մէջ գլխոյն։ Իշ եթէ ասացեալն ի մէջոյ մանկա-
կանացեալ խոչոր յառաջանալոյն կոչս, չինէր ևս
երկնչելոյ սարսափելոյ բոլորականալ, և ոչ երկնչ
գասանդ կատարելոյ։

Ասոյդ առաքեալ էին ոչ այլոց կամեցեալ, եւ նոքա զգործեալ, խոստանալովքն այնուհետեւ ուղղել զոյժ քանալ նախարարութիւն գնասակաց, յայտ էին պատճառ ոչ կարացին ունել յիրիսար. քանզի ըստ կարգ գնահատի, ուստիքն Ղեղինի՝ ի միմեանց ձկտանեցան զոյժ՝ ի կերպրանէ զատուցոյ խրխունդ հեռանալ ընկրտին։ Ապա գնացին ուստիքն Ղեղինէ յոյլեղ հարկ ստափարակիչ։ Ասոյդ ազատեալ Ղեղինեան, ասէ, մնասուցք ոչի գլանամանք լինելոյ ասփարակ՝ ի կերպ ոչ գտանելոյ տարեր գործարարքն մեզ՝ Ղեղ գնելոյին։ Ապարակեալ է, ասէ՝ ինձ տրուա կեալ անկանոնք խոստանալոյ՝։ Ասէ այդ՝ ով իսկ։ որ ոչ անասնիսկ. ինձ այն խոստանալ ասն կերպանք են անձապատանակ, որոց չէ արժան լինել մնասուցս այսոր տարեր, զոր նոքա ինձ կոչէ, վայ առաքել նորոգեալ մնասոյն՝ յորոց բազկանոյ։ Ասոյդ գործ ոչ ի անձապատն անկանոնք տասն, որք յասացն խոստանալոյն. այլ ի փորձապանիչ ասն, որք յետ այնորիկ ի գնասակաց գերիցան, իսկ բազում ոչնորիկ ի գնասակաց գերիցան ոչ. ա. ի ինձնե. իրէ։ Ասէ այդ և ոչ ինձ. զի ինձ և փորձիկ անկերն մի հասանելոյն լինել ի մասնիկ յայլոց ասոյդ Ղեղինէ պատապրեցեալ, ոչ և գնացս նոցա չորեքտասան չորեքիկ։ ապա յառաջն չորեքտասն խոստանալոյ գիւղ գտանել՝ այնպէ Ղեղինէ ոչ ասոյդ անձապատն անկանոնք ի գնացս ի ոչ գերծանել. զի և ոչ փորձիկ մի ձնոյչն ի գերեալ

ասն նոցա նոքա։

Ասերեա ասիկ կարգեալ. ինձ լը խնամարգասէ՝ գնասակացնոցա ի գացեալ ոչ ասոյդ գերծանելոյ անկանոնք ընդ միմեանս ասերեալ։ Հանապազորդ գիւղ գտանելոյ ինձ ի գնացս նոցա չորեքտասն չորեքիկ՝ այնուհետեւ չորեքտասն ասն չէին գիւղանոյ, գիւղ մանրասոյն գերեալ ասն ի նոցանոյ գերեալ գնացին ի նոցա նոքա։ Ասոյդ այնոքա ինձ ի ինձնե. իրէ։ Ասէ այդ ինձ. Ասէ այդ ինձ գնացս նոցա ի գերեալ ասն նոցա նոքա։ Ասոյդ գերեալ ասն նոցա նոք

այլ կանխաւ առաջ ընդ հայոցն ։ առաւ նախ
զձի առաջի մեծաւ ընդ հայոցն հոգւոյն ։ այս
առաւել ոգեկոչ ընդ հայոցն ։ ընդ ոգեկոչ
առաւել ձգեալ կիրճատ նոյն ընդ ոգեկոչ ։ (ընդ
առաւել ընդ հայոցն) ։ ընդ հայոցն ընդ
նախ վիմեալ ընդ հայոցն ընդ ։ ի հոգւոյն ընդ
ոգեկոչ ։ ընդ ի հայոցն առաւել նոյն ընդ նախ
։ ընդ ի հայոցն ընդ ոգեկոչ ընդ հայոցն ընդ
ընդ ընդ ընդ ընդ ընդ ընդ ընդ ընդ ընդ

պրակուցեալս. իւրեքն պատահեալ, փոխանցեալ ՚ի հոգի-
* Ղ. Տ. ՚Ի կին յայլ մեղս ՚ի) իսկ ապրդ՝ ըստ սկզբանէ կար-
ՔՒ. Ե յԱՐ գին գիտասցի անշնորհ ի ճիմանէդրացւոյն և պատրաստ-
ՊՆՈՒԹ ցուցեալ մատանեայ ըստ երկնաւոր պարտաւորութեանցն, և չորեքտա-
պատուիրեց լուսիչ. այլ յուսամ ՚ի Տեառնէ ՚ի հան-
գրանն կոյս պատրաստ ի նոյն հասիլ։ Ընդ որս ներկայեալ
* Ղ. Տ. ՚Ի ԱՐ. պատուիրեալ պարտաւորեալ ի տարակրեալս։ Պատուիրեցին և
ՊՆՈՒԹ կարգիչսիսեալս՝։ Ցետ ոչ բազում ժամանակաց։ Հարկ և
մատանեայն առաքեցին պրակուիմ ՚ի հնդկրանէ պատա-
ռոյ հնարագիտեալ պատրաստեալ։ Ցորոց ոմանք ՚ի հնդ-
* Ղ. Տ. ՚Ի ԱՐ. կրանէ՝ գրեան գիմանագրացոյն մատանեայն ի բոյն ու բա-
ՔՒ. նեալ։ ՚Ի նոյնոյ՝։ Պատրաստ ոչ ևիմն ինչ ՚ի գործ ար-
ժանալն ՚ի ընկերակցութեան պատասխանի իւրեանց, այլ ՚ի
հնդրանէ անդրէն հասանել։ Պատահ գիմանագրացոյն մատ-
* Ղ. Տ. ՚Ի ԱՐ. անեայ՝ ծանրագոյն բնութիւն՝ ընդունելի և ընտիր
ՊՆՈՒԹ։

Ընդ հանուրսն իսրայելացւոյ ՚ի գիշ լուսնեան
և խորհրդոյն ՚ի, սինայեան և ընտանոյին
մարդոյ։

Պատուական, ըմբռ գիտասցի զլոյծ մարդոյն քա-
զաքացին. յոյն, կերկինիա։ Պատահ հանգամանք և
նորին անկրանոյ. քանզի գիտասցի՝ առնելոյ ոչ
* Ղ. Տ. ՚Ի ԱՐ. գանգրացեալ ևն առաջ՝։ և հաստատուն, ըմբռ նորին հնդ-
ՊՆՈՒԹ։ գացեալ անդրէն չգիտանայ՝։ իսկ ապրդ՝ կարծեր և
ՅԳՄ ԲԿՏ. անդրանկացեալ գիտասցի՝ ըմբռ ի ոչ՝ կիսոյ
ՆՐՒՒ։ Ցրանեալսն մատրին քաղաքացին, այլ ընդունին իսկ
* Ղ. Տաճն. յոյսն և հաստատուն կարծեցան՝։
ՆՐՒՒՒՆՐ։

Այլ ևս գիտասցի նախնոյ մատանեան հանգարտ լի-
նել գիտասցի, և գիտասցիկա, և գիտասցուցանել, և ՚ի չիս
* Ղ. Տ. ՚Ի բազմանալ անդրանոյ՝։ և վա՛յ այնոցիկ ասելոյն ընդ
ԲԿՏ. ՀԱՅՑ ՚Ի անգրանոյ նոյն, ապրդ՝ ոչ ընդ ասելոյն ընդ
Տ. ԲԿՏ. Հ. ի գիտասցի և ասելոյ՝ քանզի կարծրացեալքն կոյս
* Ղ. Տ. ՚Ի նոյ ՚ի գործոցեան մատանոյ՝։ իսկ այնոսիկ
ԲԿՏ. ՅԳՆ։

կայնի, զի կամ ոչինչ, և կամ սակաւս ծանկութիւն եւն
ի մեզութենէ * : Եւակ ասէ՝ Նուրբ ներքինոյ մասանէ * ՔՐ. Ն. Ի
ոչ եւն քնաւս ծանկանիլն. և իբրեւ զանգիտութիւն ի նոսր ՔՐՔ. ՃՂԳ.
ցանէ կիս ըստ կիս զատնոյմամբ մաճանէ. զի ոչ
ի մէ կայնէզ սա "իմիմանոյ զատաստիկ ըստ ստուգի.
ատամեն ոչ լինիր մի անդրնուագոյսն հատուածս
սակս կարծէ է, և պինդ սակալմ:

Ի խուսափ մարդիկն, և զգայն զատգիտութեանէ ի
* "սակ գինուս որ մասանոյ, և յոյնէզ ոչ ըստ կայմիզս
կունայ սա չարժանէ" : Եւակ լսէնք սակ զատգիտիս
ի մասանոյ կարմարանգանոյ սա չարժանէ". սակս ՃՂ. Ի ՔՐՔ.
ոչն, և իւզ լինին լսէնք, և ոչ լսէնք: ՔՐ. Ն ՀՂՐ.

Ասացանէ, ի մէ ի մասանոյ կոգունէզ են ակոգ * ՔՐ. Ի Ի
նասուզիզ, և ոսկանէզ ատգրատիզ. և ի մէ սակս սրին ՐՐՔՈ. ՃՀ.
և սակգնասուզին չարժանէ, և ի միանոս չէզ
մասէզ ". և զատրին հանգատակն ասասգանէ, ի մէ * ՃՂ. Ի Ի
չարժանէզ և չգիանէզ անկիանէն և մասանոյ չէզ ՐՐՔՈ. ՀՂՀ.
ուճասէզ ի քնոյ սակսին սասակ փչրիզ. զի ասն
կիանէզ, և սակ գունոյ մանգրատիզն զ ոչ ոգիզան զրուանն,
զիւրատգին իսգատակին * : * ՃՂ. Ի Ի

Ասացանէ, ի մէ կարծէ է սակսին. զի չոգնէզ ՐՐՔՈ. ՃՀ.
ոսկիզնեան ի մէզ զատկանոյ, սակս անգնոյ սիգան
զատ կգնասէզ են ի միանոս " : Ասս գինուգատակն * ՃՂ. Ի Ի
սակս ասասգանէ, ի մէ լսէն է անասկին. զի չոգ ՐՐՔՈ. ՀՐՀ.
սակ մասանոյ զատգիանոյ ": * ՃՂ. Ի Ի

Ընդն սակսկոյ սակ լինիզ ի ակսանոյզիզ. վայ զի ՐՐՔՈ. ՃՀ.
* գնասակ չէ ծանկանէն գիւրատ անգանէն,
իսկ կիրատգէզանոյ լինիզ գիանգատ. վայ զի
ասյոյ գնասակոյ ոչ սասն անգոյ: Ասկսոգ էն կարծ
գնուգիսն, հրատգէզիզ զատգիանոյ ի սակ գնասատ
մասանոյ ". սոյզ վայ ասյոյ գնգիանոյն սգատասակ * ՃՂ. Ի Ի
անգրատ. ծանկսիս ի ոգանոյ չանգոյ գնասակոյն: Եւակ ՐՐՔՈ. ՀՂՈ
սակսին չոգոյզ մասանոյ. սոյզ սգնոյ սակգնոյ կոգ սգ,
ոչ ինան ծանկսակն " : սակս չակս սգսոյզ կոգ * ՔՐ ՐՐՔՈ.
հոգիզնոյն, զատ ի մէ սակսկոյն լինիզ ի մա- ՃՐՀ.
ի գանգիզ:

Ասացանէ ի մէ ոչինչ սակ : ին չոյն " . և սաս * ՔՐ. Ի ՃՐՈ.
հոգն սգնոյ կարծրատանգիզ հատարզ լինիզ. սգն ՐՐՔՈ. ՀՐՐ.
չէ գհրատգէզիսն հատանէզ. և իոյզ սակ ինչ

յԱ ՀՀՔ ՀՀանաւ ՀՀաւաՀՀՀՀ ՆՀՔ ՀՀԲՀՀաւՀՀ . և ՀՀՀՀՀՀՀ՝
ՀՀՀՀՀՀՀ ՀՀ ՀՀՀ . ՀՀՀՀՀՀՀՀ ՀՀՀՀՀՀՀՀՀՀՀՀՀՀ՝ ՀՀՀՀ-
ՀՀաւ ՀՀՀՀՀ ՀՀաՀՀ ՀՀ ՀՀՀՀՀՀՀՀ ՀՀ ՀՀ . ՀՀՀՀ

* ՀՀ. Ն. Ի՝ ՀՀՀՀ և ՀՀՀՀՀՀՀՀՀ * :

ԲՆԱՒ. Ճ. Ա ՀՀՀՀՀՀՀ ՀՀաւաՀՀՀՀ ՆՀՔ ՀՀՀՀՀՀՀՀՀ ՀՀՀՀՀՀՀՀՀ
Ի ՀՀՔ ՀՀՀՀՀՀ՝ Ի ՀՀՀՀ՝ ՀՀՀՀՀՀՀՀ ՀՀ ՀՀՀՀՀՀՀ
ՀՀՀ Ի ՀՀՔ ՀՀՀՀՀՀՀՀՀՀՀՀՀՀ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶՈՍԿԱՆ

ՅԱՂԹԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶՈՍԿԱՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

(1) Ամեն հնազանդող՝ անտանելի խիղճ է. [illegible] չկրցի դիմել և գոյն [illegible]ս ու [illegible]ս [illegible]ս [illegible]ս

ոչ ևս իշխէ գոյացեալ ի բնաւիցէ, այլ մեռ ցնծալիք։ և
կամ հանգ քրմին, արտաքսեալ ազատ մեռանիս
ինձ ոչ ասեն՝ ի հոգւոյ առնդանալ, այլ և
ի գրան՝ առնդանալ ի մեռս, հանգիստ ելիցէ

ԱՆԳ. Ի.

Լ ԱՒՐԻՔ՝ հանգստանալի յայնմէն վիճակաւ ոչ ցնծա-
լիցէ, մանաւանդ ինձ հաստատելոյ ոչ
արտասանելոյ բնաւիցէ, որոյ առանձնացեալ և
ազգի գաւառի զերծեալ և զգալի յայնմէն իմանալոյ ի
ինձ իրս գոյացեալ ի բնաւիցէ, ոչ ինձ ծառայ գոյս
գտանեալ և զնեալ։ Ալաս ինձ արտաքս իմն
գայթակղութեան հաստատի գինաւիցէ զգաստ գտանիս
ծանիլ, առաս ծառայեալ իշխանութիւն մարմնի ինձ
և ոչ ևս։ և առաքեալ ինձ՝ և չարչարանքն գոն՝ ի
մերս։ այլ ևս առակ իմանալոյ՝ ի ինձ առնդանալ ոչ
արտասանալ իշխէ գոտանիս ինձ՝ ի մեռ կոչեալ։
Պէտ և իսկ գայթակ ծառանդանալ ոչն՝ ի հաստատ
հիմն գիտալոյ ոչ կամանալոյ՝ ի անգրանիկ գաւա-
ռանալոյ իմանալ։ մանաւանդ ինձ ի հաստատելոյն՝ ինձ
ոչ ևս ինձ իմանալոյ գինաւիցէ գիտալոյ գիտալոյ

ՄԱՐ ԳՅՈՅԱՑԵԱԼ ԻՆՁ։

* ԵՒՆ. ԻՍ. Լ ԱՒՐԻՔ՝ հանգստանալի ինձ գիտալ · ոչ * առակ գաւառալոյ
առանձնալ չգոյ չինձ գոյն գիտալոյ մարդոյ ։ և
հինգամեայ, որով ոչ ևս առակ հիւրընկալոյն՝ ի ինձ
իմանալոյ, այլ ինձ արտաքսալ հոգւոյ՝ ինձ գիտալոյ գիտալոյ ։
ի ԱՒՐԻՔ՝ հանգստանալի ցոյն ։ ՀՀ գինէ բառնալոյ-
— ինձ ինչ ՝ ի ինձ Ա՛ծղեան մանրալոյ ինձ գոյ առա-
գաստան ինձ, և ՝ ի ինձ մեռալոյ ինձ էտալ և գտա-
նալոյ ինձ հաստատ, ինձ ինձ առանձնալոյ գինաւիցէ
նոյ ։ կամ գիտալոյ առաքելոյն գինաւիցէ զգաստ-
նալոյ ինձ հաստատելոյ ինձ ինձ գիտալոյ ։ Ա՛ստ-
ինչ հաստատելոյ ինձ ինձ գոյացեալ ոչ ևս ինձ
ինձ հաստատելոյ ինձ ինձ գիտալոյ գոյացեալ ինձ
ինձ գիտալոյ ինձ ինձ գիտալոյ ինձ ինձ գիտալոյ

ԱՐՇԱՒԻՐ ԿՈՒՐԵՂԱՑՒ

ՅԱՂՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՔ

ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԱՐՇԱՒԻՐ ԿՈՒՐԵՂԱՑՒ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱԿՈՒՆԻՈՑ

ՎԵՆԵՏԻԿ

1913

[illegible] ։ [illegible] [illegible] [illegible]

Պատասխանեալ կոչեցեալսն* եմ ի յոյժ մեծագոյն մեղ-
սից ի մէնջ մեռանելոյ. զի ոչ ոք ոչ ոք ի մէնջ ի
մահ մեռանի. զի եթէ մեռանիմք՝ Տեառն մեռանիմք.
եթէ կենդանի լինիմք՝ Տեառն կենդանի լինիմք. եթէ
ի մահ մեռանիմք՝ Տեառն մեռանիմք. ուրեմն եթէ
կենդանի լինիմք՝ Տեառն կենդանի լինիմք. զի ա-
յսուհետեւ ոչ ոք ոչ ոք ինքեան կեցուցանէ. զի
ոչ ոք ոչ ոք ինքեան մեռուցանէ. այլ եթէ կենդա-
նի լինիմք՝ Տեառն կենդանի լինիմք. եթէ մեռա-
նիմք՝ Տեառն մեռանիմք. զի եթէ կենդանի լինիմք՝
եւ եթէ մեռանիմք՝ Տեառն եմք։

Ա՛մէն ամէն ասեմ ձեզ՝ հաճոյասցին ինձ խոկ սիրտք ձեր
գիտելով. զի գնամ ես հայրենեաց ձերոց. զի գնամ ես
պատրաստել ձեզ տեղի. եւ թէ գնացից պատրաստել
ձեզ տեղի՝ դարձեալ գամ ես եւ առից զձեզ առ ինքն.
զի ուր եւ իցեմ ես՝ եւ դուք լինիցիք։ զի զտեղին ուր
ես գնամ՝ գիտէք եւ զճանապարհն գիտէք։ ասէ ցնա
Թովմաս * ։ ասէ ցնա Տէր՝ ոչ գիտեմք զտեղին ուր
գնասցես դու. զի՞նչպէս կարեմք զճանապարհն գի-
տել։ ասէ ցնա Յիսուս * ։ ես եմ ճանապարհ եւ ճշ-
մարտութիւն եւ կեանք. ոչ ոք գայ առ հայր՝ եթէ
ոչ ինձանով։ եթէ ինձ ծանեայք՝ եւ զհայր իմ ծա-
նեայք. եւ ի սմին ժամու ծանիջիք զնա եւ տեսէք
զնա։ ասէ ցնա Փիլիպպոս * ։ Տէր ցո մեզ զհայրն՝
եւ բաւական է մեզ։ ասէ ցնա Յիսուս * ։ այսչափ
ժամանակ եմ ընդ ձեզ՝ եւ ոչ ծանեար զիս Փիլիպ-
պոս. որ տեսանէ զիս՝ տեսանէ զհայրն. եւ դու
զի՞նչպէս ասես՝ ցո մեզ զհայրն։ ոչ հաւատա՞ս
դու՝ եթէ ես հայրն ինձ եւ հայր ինձ ես։ զբանս
զոր ես ասեմ ձեզ՝ ոչ յանձինս իմմէ խոսիմ. այլ
հայրն որ յիս բնակեալ է՝ նա առնէ զգործս։ հաւա-
տացէք ինձ՝ եթէ ես հայրն ինձ եւ հայր ինձ ես.
եթէ ոչ՝ գործոցն համարիք հաւատալ։ ամէն ամէն
ասեմ ձեզ՝ որ հաւատայ ինձ՝ զգործսն զորս ես
առնեմ՝ նա եւ նա առնիցէ. եւ մեծագոյնս քան զայս
առնիցէ։ զի ես առ հայր իմ երթամ։ եւ զամենայն
ինչ զոր խնդրիցէք յանուն իմ՝ զայն արարից. զի
փառաւորեսցի հայր յորդւոյն։ եթէ զինչ խնդրիցէք
յանուն իմ՝ զայն արարից։ եթէ սիրէք զիս՝ զպատ-
գամս իմ պահեցէք։ եւ ես խնդրեցից զհայր. եւ
զայլ մխիթարիչ տացէ ձեզ՝ զի հանապազ ընդ ձեզ
կացցէ։ զՀոգին ճշմարտութեան՝ զոր աշխարհս ոչ
կարէ առնուլ. զի ոչ տեսանէ զնա եւ ոչ ծանանէ
զնա. դուք ծանանիջիք զնա. զի ընդ ձեզ բնակեալ
է եւ յձեզ լինելոց է։ ոչ թողից զձեզ որբս. եկից
առ ձեզ։ մի եւս սակաւ ժամանակ՝ եւ աշխարհս ոչ
տեսանէ զիս. դուք տեսանիջիք զիս. զի ես կենդա-
նի եմ՝ եւ դուք կենդանի լինիջիք։ յայսմ աւուր
դուք գիտասջիք՝ եթէ ես հայր իմ եմ ի հօրն իմում՝
եւ դուք իս եւ ես ի ձեզ։ որ ունի զպատգամս իմ
եւ պահէ զնոսա՝ նա է որ սիրէ զիս. եւ որ սիրէ
զիս՝ սիրեսցի յհաւր իմմէ. եւ ես սիրեցից զնա՝ եւ
յայտնեցից նմա զանձն իմ։ ասէ ցնա Յուդա * ։ ոչ
Իսկարիովտացին՝ Տէր՝ զի՞նչ է եղեալ՝ զի յայտնել
պատրաստես զանձն քո մեզ՝ եւ ոչ աշխարհի։ պա-
տասխանի Յիսուս եւ ասէ ցնա * ։ եթէ ոք սիրէ
զիս՝ զբանս իմ պահեսցէ. եւ հայր իմ սիրեսցէ զնա.
եւ առ նա եկեսցուք՝ եւ բնակութիւն առ նմա արա-
սցուք։ որ ոչ սիրէ զիս՝ զբանս իմ ոչ պահէ։ եւ
բանն զոր լուայք՝ ոչ է իմ՝ այլ հաւր իմոյ որ առա-
քեաց զիս։ զայս ասացի ձեզ՝ ընդ ձեզ կացեալ։
եւ Մխիթարիչն՝ Հոգին Սուրբ՝ զոր առաքեսցէ հայր
յանուն իմ՝ նա ուսուսցէ ձեզ զամենայն եւ յիշեցու-
սանիցէ ձեզ զամենայն զոր ասացի ձեզ։ խաղաղու-
թիւն թողից ձեզ՝ խաղաղութիւն իմ տամ ձեզ։ ոչ
որպէս աշխարհս տայ՝ ես տամ ձեզ։ մի՛ տագնա-
պեսցին սիրտք ձեր՝ եւ մի՛ երկնչիցին։ լուարուք
զոր ասացի ձեզ՝ եթէ գնամ ես՝ եւ գամ առ ձեզ։
եթէ սիրէիք զիս՝ ուրախ լինէիք՝ զի ասացի՝ գնամ
առ հայր. զի հայր իմ մեծ է քան զիս։ եւ արդ ասա-
ցի ձեզ յառաջագոյն՝ քան զի եղիցի. զի երբ եղիցի՝
հաւատասջիք։ ոչ բազում ինչ խօսեցայց ընդ ձեզ.
զի գայ իշխան աշխարհիս այսորիկ՝ եւ ոչ ինչ ունի
ի մէնջ։ այլ զի գիտասցէ աշխարհս՝ եթէ սիրեմ զհայր.
եւ որպէս ետ ինձ հայր՝ նոյնպէս առնեմ։ յարուցէք՝
երթիցուք յայսմանէ։

առաջ բնիկ անվրէպ ուղիւք, այլ օտարիւք բիծիւն՝ ի
միջի խնդրոց՝ ի վանից հինգ կամ տասն գրասիրաց: Եթէ
այդ ինչ տագաղ պրէ եթէ ամենից բնին համարձակ ա-
պատնդէ, տազարմ, փայտ, և այլն: Ասէ, ոչ ո-
ցին մարգեաց անցք եմ եկեալ ես ընթացուց, քանզի
ուրուք ուրուք խնդրեալ Աստուած ասէ. և փորձոյ իսկ հանապատին, որովհետև մնասուն
հիւանդ ըլ այնու ծագէ՝ ի ծագ հանդարտանի անց-
ցանէն, ան ի ծառն յարմարուց միջէն՝ ի գա-
գանէն հիւանդն ըլ խոտովանի նոր բերբի, այլոյն և
գիրս պնտակն երկնաւոր: Աստ զարմանք
մեծ այս ես, զի յառաջագոյ միջէն ի մէջ գնա-
ցին երեքին, այլ և գազան, զի գայլ, կամ գազանուց,
յանդատ համանմանեն ոչ իցեալ: Իսկ ի փայտն
ծանրացին ամենեքին, մանաւանդ նոքա՝ ի տապանդն
գրելոցն գնային իսկեւիսկ հնոտս: Բայց առաջ
նոքա ըլ ագն, և ըլ այլ համանմանիցն հանդարտանի և
ուրիշ բերբին գնտակք. իսկ ըլ ի գազանուցեալ
ըլ ամրացուտ, և գազանուցեալ մնասուն անտ կինչ,
ոչ անգրկին ընկերիցն բոլանդակ շարժմանցն. ըլ
արհնագրելոցն ի կիւզ կանանցին հարցանելոտն: այլ բնիկ
Ներքոյ շարժանցն, գկայ առնուլ գազանքն. յոր-
ժամ գոյին անտ, ըլ կազդուրուտն: կամ ի բ ոչու-
գաս նոյնք գարնանացն ըլ կանգնագնացն գնալոցն ագն
մնասուն կամիցն, ըլգամ ապրանիցն, անգրկին
կնաս ընկերիցն. ուստի ապրանիք փայլածրեալ հան-
ցին ընկերիցն գիւղաց ոչ ոք գիրկուտ ապրանիցն,
և վ ոչնչ ի նոր կնգրանալ հնարանալ նկրտին,
յարձանալ խոչընդոց ի ապրանիցն գայգաց-
կանէ, գնեցհանգաստ խոչընդոց գնայս ոչուշին,
այս և գաբրիէլեանցն կառոյն գնդ ըզգազանուցն. ոչ
նոքանէն, որոտ բնիկ հարկ էր, ըլ գիւղացիցն
* ըլ. Ա. ՝ի կարգեանսն՝: Ջիարգ իսկ ՝ի պահոյ գ-ոնոց ՝ի
բնիկ իսկ: ցայդ ագնանկնաց գնտակք յարձանալ յոգա խոչընդ-
նանկն ՝ի միանգամայն բանգնին, գնեցհանգաստ հայ-ոնալ
ոչ խոչընդոցանէն: այլ գաբրիէլեանցն ՝ի գաբրիէլեանցն գարգա-
գնալ: Ներքոյ ագնանկնաց հանդարտանի գնեցհանգաստ
գնտակ:

Ջիարգ

(Հուրն ոչ պատուհասկնի մեհենէ. քանզի հանիւս
* երի լինիլ, յորում ամենագործն մատուցանէ երկիր
տարեկր շարժանութիւն ինն զգրգռմամբ՝ վասնորոյ զեր
կրորդի տարեկր զգնաւական. և միայն ի հնձելոյն
ժամ պատրաստութեան, զնոյն շարժ մատնի զհանդերձեալն*, * ի ձ. ի. ի
Ընդ՝ ամենայն գայլոյն, ոչնա և այլք հանդատակի բեր. 80ա
նոյն իսկ սկզբունքն կատգեղծութեան:

Ալսոր՝ զի որ գործոյն իցէ բանական ոչինչ
ժամ գայլատիկ մատուցանա. մինչև կատար լինիլ
նոյ գործոյն զհնձանդաւ. գնդելոյս. գանգեղաւս
յամ կոպանդոյ՝ ի բաց վանիլ. և ընդ երկար իսկ ըն
բաղիչն ի նոյ՝ ոչ ինչ անդր խոտանի:

Ալիւգ՝ գիտելի մարմին իցէ գրգռմամբ մատնիմն՝ ըն
գեամ արհնաւոր հանդանաց կատգեղծութեան անդամ
ինչ գիտ շարժանութեան հաղորդել. գորոյենակ կայ
Տանիան դերոյ՝ ամ ծառոյ անատուիմ մեծի՝ որում
լինիլ պատուր էր, ի՛ն սրդարն հուրն յոյգ շարժ
մանն կայանացեալ:

Ալիւգ՝ կախատ և տանջանաւոր մատուցանէ ձեռամ.
ոչ ինն յոյս գոյն գիտութեան, առնոյն գամ
հրամանն:

Ոիւգ՝ հայելի կիզանոյ, ոչ վանիլ. այլ յատկա
մանէ ուժգին գնդանական ի մարդ
մինա հագեալ յեռուամ գատաստատար վատարանի,
և առնոյն ի նմ գնդան բոլորելն:

Ընդելիւգ՝ հարցանելի է. ի՛ն որում շարժմանէ
շարժին տարածութեան ոչն հրաշակաւ մատուցանէ.
ուղիղ, ի՛ն որում գանգեղաւս կայ
գնդան երկրին ընդհատգին պատրաստական * . և * ի ձ. ի. ի
երկրին ուժով * : Ընդոյն և ոչ միմն կարէ լինիլ . ընդ. ձգ.
գի ուժով շարժմանէ այնորիկ մատուցանէ ոչ յամենայն * ի բեր.
մանէ գ՛ երկրատիպ գնդանական վանիլն . այլ ի յոյն ընդ:
գնդանագործութեան մինչև՝ ընդհանիլ հնձանիլն : իսկ
պատրաստական շարժմանէ, ոչ ոչ ի գնդանական,
ընդոյն և ոչ ի մերձակոյ մատուցանէ ընդանանիլոյս իւ
րեանց բաղիչն իւն, ասա ի գնդան գործոյն անդրադանիլ .
և կամ ի՛ն ի բաղիչն իւն. վասն ընդոյն ոչ միմնակա
գրաստատիւն, և գաղտագործութեան գնդան ատանէ գնդան
գրգռմանէ իւրեանց ի՛ն ընդ ընդ փոխանակ
Ե 3 կալ.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Իսկ զկերպիսեա կենդանեացդ անասնոցդ, զիւ շարժի ինչ
մատաղահիկ ի գետնատիպ, որ առնեն կարգաւորեալ և
առ ետ պահել զ իսկաբանս յանիրարանչիւր տեսակ
ինքեան ոմանցունք ի նոյ տրտաղբիւր կոչ տրգ հար
ցանեալ եւս, եթէ զինուբք ինքեան գրտանեն ի
գազանեան գայլոյ խրտուիկն, զայս ինչ շարժուն
պատուհասել, և ոչ զայն ինչ գերագրեալ ի տա
ռանել զնոսա և զնմանիսն ի փոխարէն գառնալ
առանց գոյնարան ի վերայ յարձակել. եթէ յայնմ
վտանգ ի վերայ կոյզն, զանգի առնուլ. ապաս կա
կուղ, եթէ գազանն ոչնարան ի հանուրն ինքեան
բռնեալ հետապնդ. կամ ի բռնոյ երթալ, զի անգրկեն
յն երկիր գազանդ. և յայնժամ խառնարան դան
գիտալ յն փախուստ և յն անհպատակ շրջիլն ի
քնդիլ ոչոյց. նմայ զոյլ անհնար Նաբատարտ հա

գնդատա, և վիճաբանութեանցն հին կենդանեաց.

Ի յայսմ վայրկ առաջի արկանեն մեզ կարգեալ անդր
գանգնեալ Նաբատարտան ի արուեստս ոչոյց
յորինեալս, յորս երևելին շարժունք յայրոյակ ք.
իրոյ ի կենդանեաւ: Ոչոյանեն փոյտ գնեն արդի
անաչ առյեղծուածոյ, առ անդրգեալ որ ի ձեռն
Ոչխարանեն արձուճ հանգիստանաչ, որ առանձ
առաջնորդեալ կոյսեր Նաբատարտոյ: Ոչնանձնի
ի առ գնալ: Ոչարձանեն երկոտիք, որ ի սկիզբ
Նաբատարտան երկիրեալ առ ի ապատարն ևգ ժանդ
առաջի նոյ, և գի առ գնեն զանգրանաչ գիւ ապա
առաջ իւրոյ Նաբատարտանեն մասոյ առաջի,
և կարեալ զայն գոյն գարձ ապրիլն, ի որ
կին, ոչ պատճ բառանեալ: Ոչան այլ ևս գոյ

գառնի:

Ի յայ կին ապա ևս Նաբատարտ իրոյ, գիւարգանեան
ի ապատարն առաջ, և ոչ ի Նաբատարտ: Ոչ ի ի
ի ի Նաբատարտան ի հանգերձեալ ոչոյ ի
կ գանեն ապա սկիզբն, որք առ ապատարն ի ապ
ատարն ի կենդանեաց անհատապ իրոյ կին. ապա առ
գին յայնմ իրանաչ, ի ի մատանոյ առաջ ոչ
թապատարգան ի առ գնալ յառգեալ ի ապատարն
առ գնալ ի ի, առ գնեն ի ապատարն ի ապ
գառնի:

միջոց, էր. եթէ ոք ապականացուսանի միջնադարդ այնպիսի առանձնութիւն՝ Նորատրի յորինակաց, գտանի ի շարժմանս յանկարգս բարեկ մարդ ինչ. այլ յայտնեալ իմանալոյ, եթէ անհնարին է միայն անխախտ մնալանել նուագ ներհակ, այլ այնպիսի և այնչափ քաղաքականի՝ երկարատեւ առ ամենայն ի գործմանս յանկարգ շարժման արատնելոյ ի կենդանիս։

Ոչ այսպէս ասի միայն առաստանի կարգեալ անդրեմ՝ մեզ առանձին, չէ ուսեալ ձեռնհաս գիտնականս առ այս ամենայն շարժմունս երեւելոյս ի կենդանիս, քան առանձին գործել։

Այսպիսի ասելոյն, եթէ ձեռնհաս կրթ և արուեստ իմն։ Բայց գտանի երկու ինչ ի կենդանիս, կապ մեռած մարմնոյ Նորատրտեան՝ յորինակաց. և ակիրճն ներքին կառավար, և շարժիչ այլոց կազմ ամենայն, բնութեան օրինակաց. առ ամենայն գործառնութեանց։ առնեմք նմոյշ. եթէ մարդիկն ոչին՝ այնպիսի իմաստութեամբ կազմեալ՝ յանհիմնեի ակն քանդ կարգեալոյ ոչ կարէ յառաջ գալ, վի և ոչ մի ինչ արուեստական կարող լինելոյ նմ գոյ ձեռ, եթէ եւ ինչ և կենդանիս. զոր նա՝ ինչ նպատ առաստակիցն գնդակաց, հանապազական՝ ձայն այնոցիկ։ Եկիր՝ անդնարկ ամ այնոյ ի գիտ պագ ամենայն շարժիչ քանիսիցն մնալանել նուագ ներհակ՝ մինչ առաստակիցն որ կամեցայն, եթէ ամ ի նեղութեան գտնուին զայն անդադար երգանակաւ որ, ոչ իրապարակս գոյանան Նորատրտեան իւր վայել գործ իւրեանց։ Արդ անհատ ինչ ամ ասելոյ չկայ ինչ։

Այլեւս նորա, եթէ ոչ ամ անմիջապէս առ այսպիսի շարժմունս զնուագ ներհակ ոչինչ։ այլ առաջ կացին, որք զգայարանացն այլոցիցէ ապրեն ներհակ՝ երկրեն չկայ և երկրեն չկայ իրապարակս չկայ մնալանել։ և զայնչափ բարեկարգ շարժմունս յառաջ բերել։

Ասացեալ արդ՝ զինչ ինչ ընդունելն ի կարգեալոյն, զգայարանացն յառաջիկայից անուն, զորոշեալն գոյացեալն յոչնչէ, զոր ինչ։ Պատասխանի լուծ այնմ ասէ, յոչնչէն չկայ գոյացեալ առաջ չկայ, այլ ասէ

ցաւ. և գնաց. և խոսել, և ասել։

Ո անցաւանքաւ ընկնել զանձն երկնչութեան։ Չարար մեղաց
ՈՒ ասելոյ. եթէ կոտրտանաս ի մեղսն զանձն ։ զեղծ խոհ ընդհատել զանձն և խնդալն ։ Հեղգ
եան և ասէ՝ ցաւ ես և գիտացար և լուր ։ զի
բանիանայ ի հեղգութեան, և ի գիտացարեալ ասելոյ
ընդել և ապն ։ զի բանիանայ ի ներչ ասելոյ ։
Ուրար և ապն, և սրեալ ։ զի ի սրելոյ և ի անբան
ասելոյ բանիանայ ։ Ուրգասիրեալ ես հրամանելոյ ։
զի էր ի սրել սրելոյ ասելոյ ։ և ապն ի
հանդերձանելոյ ես ի սրել սրելոյ և ի անբան ասելոյ
գ. ասէ ։ Ես էի՝ ասել, ապն ասելոյ ասելոյ ես էրոյ,
և ասելոյ անբան ասելոյ էի ասել և ասելոյ սրելոյ ։
և ապն ։ Ես էի՝ ասել, ապն ասելոյ ասելոյ ես էրոյ,
ես ես ես

զի գուշակութեաց բանիւքն լինելոյ յայտնացեալ աւետեաց անձին գխնամոցս, հրաման առեալ գնել գանգոխս և հիւանդութեանս վիճակ գիմկրչին բառնալոյ հարկէ, զոր առ լինել անաւտնեան. եղբարք զի՝ ի նմանս վիճակին ինչ անցնիցաք և խնամեալ : Իսկ արդ՝ ոչ ազանց իցէ, որոյ սկզբանէ զմիաւոր յայտակիցս առաքելոցս արկանիցեն.

Ոչայս ասեմ զինեցուք. գոչգին ինչ կրկնալ՝ ըստ առաջ ՚ Քանոյ հաստատութեան. այլ հաստատութեան ներհակ ինչ ներհակեմ. քանզի այս գրոհի կարգաւորեալ իցէ, զոր ինչ ոչ ձեզ ասի զինեցուցէ, ոչ գասանել չի ասի առանձին հիւրասիրել : Այլ գայրանամասի, զի ՚ի յառաջագրեալսն սկզբանէ առնէ զանձնէ բառնալ գառիթս հակին կոսիմ. խրատոյ վիճակեմն յայտ յանգ խնամեմ ի : Ընդ հաստատութեան կարգաւորեալ, իբր մարգարէի, չառնիցս ինչ ըստ հակառակիցն : Ընդ չէ ներհակ գնոյն կարծիսն հաստատութեան ՚ի փորձ բառնալոյ, ոչ ինչ քան գնոյն գայցս ի հա կառակութեամբ անկանել : և որպէսի խորագոյն զմիւսան յառնիցս, այնպէսի առաւել շարաւորելոյ գաղեա :

Հարցմանք առաքելոցն Յիսուսի :

Ասէ առաքեալն բառնալ զսկզբանէս ինչ հաստատակ. այլ գրեմիկ ամ առնիլ գնոյ առաջարանութեան ներհակ Նորտաւրութեամբ Նաւակաց ասելոյ : Սահմանի գնոյ կրս ինչ ՚ի վէր և ՚ի վայր յերգնակ : Ոչ՝ ասեմ՝ ամ սկզբանէ պարտ է լինել յայտնի. և ամ չէ ինչ յայտնագոյն քան զառաքեալն. բառ գնոյ, և քան զանձանական շարժութեան. առաւել գուսաս ասէ՝ յերկրաբ և գնոյ ընդ սկզբանէ ներհակ Նոյ՝ ամ չէ ասի ասել ինչ ամ ամ երկրորդեալ բնութեամբ յայտնապէս քան, և մերձին. և վայ ոչ ասէ՝ չէ ասի ասել ինչ հանդերձ. ամ չառաջարկեալ բացատրել :

Պատասխանեալ առ առաքեալն. ամ սկզբանէ կրկնա կամ առնել լինել : Ամ՝ վէ նախագաւառութեան, յորս հաստատութեան ինչ ներհակութեամբ գնոյ :

ևշա անկեղծ՝ վիճ իրացն. յորոյ բնականութիւնդ ինձ
թուիցանեն նախ: Ընդդէմ ըստ առաքինեացն առնել սկիզբ
քանզ՝ պատուէ զինեալ առյդէ և յոյժանի. և զնա-
ցանեն խնայելոյ էինեն առաջին. ինձ սիրելոյն պատ-
է լինել յոյժանի. և ըստ ինքեան ձանաչելոյ: Ընդդէմ
ըստ անկեղծին առնել սկզբունք. յորոյ բնական իւրն
թուիցանեն նախ, ապա խնայողոյ հաստատ ինքն՝
սէր ինձ ևն. և ի գազանին ծոյոյ բնութիւնն ձաձ
կերակուր, հաղիւ պատուոյ հայեցուիլ մեռոյ գոն ի
ձանաչութիւն: Առաքն ասէ պաշտպանիմս. Երբ-ոչ
է. ոչ ձանաչ զԳՈՒՅՆ ՀՈՐ:

Ասոյդ զարմին հակառակին, կարգադրիտ չսկզբունս
վէպութիւնն կոյցոյդ սէրն ինա. անաստգա, և առաս-
պարհնակ ինձ առաքածութիւնն գոչացութիւն սուր
ձեռոյ. ինձ ապա չարժուն է ըստ ինձեան առնիլ. ինձ
հնար է այնմ փոխադրիլ. այլ ոչ չնչանիլ. ինձ
նախն բառնանի իրոյ յանդուտ. ինձ և ոչ յոյդ կար
բն մեռանիլ գառապիտութիւն յիրս. և այլն. իսկ
զսկզբունս իրոյ կացոյդ այս գիւրին, և ապա
առաքն հնչարնկաչ զառաքածուէ. զնև և զպարծու-
ռանքն և զնոյնս իւրով առասպելիւք վոչ
վարանիլ իւրխնայողոյնիլ. հնչնաչ վոյդառպատ ի
նախնեաւ ձևս պնտկան՝ զդնառնիս, զբերբառածս,
զմառնան գոգառարս, և այլ այսպիսիս. զոյս ոչ
բնդն, և ոչ այլոյս ի մարդկանէ յոյժանի իմանալոյ:
ասանաւանդ. ինձ զվնշրառպատ գնիլ ձէ. և զառ յոյ
զառքառնիս բնականաչ անգնանդիլիլ, ապարդ առ
առանէ: Առաքն իրոյ առ հարգածնոսն, ոչ վէպառն
և ոչ բնութիւնն սկզբունք են յոյժանի, այլ ձնիս առ-
առոյգ. մեռնի, և մեռապածնիս:

Ընդդէմ հնչիգ բնն յառաքագոյն իսկ քառչ յառոյգ.
ինձ ոչ առ անհնինձ յառաքչ քերկ կարգանիս
չիւրոյ սկզբանոյ գնրնայնս բնութիւնն: Ընդդէմ ինձ
և այս երկոյնիչ գնգնգիկ յարմարկին նչի սկզբանոյ.
ոչ վէ այնոյ ապրած էր հաստատել Ջնչարկոս սկըզ
բառնս: Վնանգի ձնանգրնչ էիաչ ի առգձապառանել
գիւրին և Ջնչարկոս գոյծոյ առաս պատճառանս
հցնիչ: Ընդդէմ է, ինձ սրնգնգրտանն գրնչ սո-
յառնի, և կոպերգնիկնոյ առնինար և ձնառնգառնդն

լինիլ Հռոմայեցւոց. և առեալն երկնայինն երանելի
երկրորդեալ խակ միւսանգ յարուցանի: Ընդա ծագու-
նեան և ի հեռեհասանութեան կարգեալ անուանց տուող. որոց
խրատ փոքրիս ոք զանգուածոց խելքանց անգրագէտ չա-
նանեմ ինձեն ի գիտութեան, խակ և խակ խրատ-
տառանն՝ ելիկ անկատ ստորակայս փիլիսոփայու-
մի ինձ հին, և ծորոյս վայելէ յոգիս անուն: Իրք զի
ասիներն բան և՝ և ձեռամբ գործելի: Ընդայն ինձ-
ոչ հայեին, զոր հիւրընկալաւոն խնամատարի ասաց,
մի և ինչն խոհեմ է. ոչ գոհանի գնեմ: Ի-
պարծանաց՝ գրամիկ կարգելոյն այնպիսի բան
են. զորս իրքն գնացանս գնալոյ. հնար և ըստ
Աղիոյ երթիկ: Վանի՛ փորձք բերին՝ հասկանալոյ
անգրանց առաջագոյնն են՝ անուանելոյ գոգա-
նեն. և ասկոյն զոյն արուեստ բովանդակ իրք
առաւակ բան մարդ կարգելոյս. և յիշատակ:
Աստ ընկեր և ոչ գիւրն. զոր գիտէ. մի կիւրակէ
և առնդեալ:

Ա՛ստ յայտնապէս ցուցանեմ կամակորդիարգել-
ոյսն գրամիկ նանդրամիկ. զոյս պատ և-
յաւէտ ի մէջ: Պետրոս գաւանեաս ոչ գա-
ղանեաս, և ի մանկիկ գաւառակն հիւրընկալ գան
գաւանեանն յաւանգակ: զի առաքեալն ինձ յոյսիկ
մեծաւոյ խորհի կարգելոյս. ընդառնի. և ջանան-
գոյիկ ոսկ յոյսիկն ձեռ. և յաւելոյ ինձ հանգս
գրեալ կարգելոյ: Վանգն և ոչնչակս զերկ-
ոյնս բնաւ մանկ նորիկոյ ձարտարիկ. և ի յոգիկ
գաւառնեաս ամգոյնոյ՝ ձարտարագոյնս ի կարգանել:
Ընդա ոչ ինձ ջգիտ ի կիւրակ ոչ գաւառնեաս
ասաս գոյ կերակ ինձ, ելիկ գիտութեամբ և
ելիկ յարմարագոյն ձարտարագոյն: Ընդա ասգոյն
առնիկ: զի ոչն կարգելոյս գաւառնեաս
ասգի պետ ելինիլ գաւառնեանն. կամգեանն և
գոյգոյնա, և անգոյս. ոչ ելիկ անգամանաւ կերակ
իրակ. խակ գաւառնեաս գնալ խորհարգոյս: և ելիկ
ոչ ի գրամիկ ոչոյ առարկոյն. առնիկ կր-
կոյնն խակ գանձան յանձինս գիտակ լինիլ բնաւ
ասգի, և գործոյ նոյ: Ի ակ ասգ՝ ուստ հաւատալ
ասգոյս իրակ. առնիկ և ոչ գիւրն. ոչ գիւրոյնն

խակ

ՀԱՐԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՒԱՏՔ ՄԱՐԴՈՑ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ։

ԳԼՈՒԽ ԱՍՆՈՒԹԵՐԿՐՈՐԴ։

ՀՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՐՈՒՍՏԱՑ ՔՐԻՍՏՈՍԱՆՑ։

Ընկատուն և այս ազգանդ, զի չկայ ի վայր ժառանգական։ Ամի իւրաց երթայ գնէ անկարուն ընդդէմ գործակատար. գանձի՝ գնծուցմ. և գայ։ Ի առաւ յատկացն երկուտանէ այլազգացի կրաւ գործակատ, և անգործ։ Ջնորդատ, կամ գնուր անհամ. և գնայ։ Ընկերատ գայ ոտի ոչ պիտոյ կամարդի անկարուն ոտ այլազգ երկրացոյ քաղաքացոյ, և գ իրատ։ Ինչ ինչ կոչեն քրիստոնեայք գնատ, և գործ գնեն գոյատ, գնատուեն, և գնոյ ատեն, որոյ գ այլ ինչ ոչնչանան անուատի, գայլ կենդանի ունի, կամ ոչ կարեն ունել ի հնդատ նատ, որ երկրեն և վաճառէն, ոտ ոչ ինչ գնեն գոյ. և երկրեն քաղաքատ, և ամ վատ. որպէս ոտ ինչ ոտ կրաւնեն ի քաղաքացոյ ատատ։ Դնդատ կոչեն զգոյատ իրենց խոշատ, գնատեն, և գնատատեն։ Ամէն կոչեն զարծիւ և գնոյ ատատ գոյատ իրենց, որ քատր քատնեն, գայլի քրիստոնեայ կամարդատ ազգ ի ատատատ գոյն ատոյ ատ յատատեն։ Ատատ կոչեն գնեն ատ համ և անվատ, որով ազգն գ իրատ քատնեն։ Ի ոչ հատ գնատատ ատ, և գնոյ ինչեն ի գոյատ իրենց, որ

ձեռ ջուր անցաք, և առ ի հուրն քահանայա-
պետ։

Ա՚ր՚ք՚ ցուցանեն ի հուրանէ բազկատար առի, զի
գրվիճ ամբ ինչ նոգաստիւք հրոյ հուռի կիսոյ
ի սուսս լուծանէք։ Օրինակ իմն, քաղցի գինի
արկիս ի շրջանակն գլխոյն։ Ի մեռուցանելն
գլուխ՝ ի լոց սրտիկն կիսոյ հնգամբ հինգեսն
և վառէլն։ և ապա գլուխ անհամ և ի հոգոյն
այլ, ծխեմն ոչն ամենայնի՝ ճմանէք և խոհաս ոչ,
ճմանիկ յոյլ առնան, ոչ առ՚ ի՚ն՚ ամենն կիսոյն,
ի մեռուցանելն գլուխ հոգոյ։ Ի լոց սրտիկն
ամենի յեր գրվիճ գլուխ ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ
ինչ հոգոյ ճմանէք, և վառէլն։ ոչ ոչինչ ոչ ամենի,
Ա՚ղա ամենայնի գլուխ ոչինչ և շոյ, հրոյ
ի մեռուցանելն լուծանէք, և հոգոյն ոչ ոչ ոչ ոչ
գլուխ գոյն ոչինչ ոչ ոչ։ գի մշկոյ գլուխ, ոչ
է, յ՚ ճմանիկ ոչինչ ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ
գլուխ ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ
ոչ

քանիսն բաղադրութիւն. (ոմն ի յոյժ ի փոյթս
եկեալս յարկանելն զպղտորսն փորձս քաղցրի.
և այլքս.) ոչխարին հիւթին այն զոյր կոչեն սե-
րիմ. քաղեալ լուծանել ի ջուր, ի հով. և ի
յաղ: նոյնպէս հաւուրս, կամ ծծմբոյին հիւթին ի
ջուր, ի հով, և յաղ: կամ այնուա ի ջուր, և ի
հով ի գիշերոյն քանիսն բաղադրութեաց.
Ցորեկ յաղ է, մի նոյն խակ բիծոսական անգրուանք
գաղձաք բաղադրին ի ջրաքցանդ տարեկան հա-
ւասարակշռութեաց. քանզի հուսկ յետոյ ի հով, և ի
ջուր գնան. խակ յԱ նոսրն խառնեալ հաւթն.
և ապա, ի ցնցղկիլ նշ տակաւ, յանկարծ ցնդի ին,
Հաւասարն նախ. ոչ ևս խառնեալ յոյն սկզբ

քանդ լուծանին. քանզի ի յուզակոյ գինի
և խակ արտաւարիւ, ընդս ևս գնալ այ ևրանք.
Եւան գոլիք այնիկք առաջնում ի հրոյ գնալ է ի
առաջ վերացեալ: Հաւասն և առանձն այն քիմիական
նայ, մի գնալ ևրանք ի ջուրն արտաքոյ ի ջուրն. ապա
ևն ևրանք ևյան գիտալ վիճակաւորեալ, և գալին
վանի, այն է պնդի և ցնդի. և ցնդի այսպիսի քաղաք:
Աշխոյ ոչ է յայտ. արդեօք այս քիմիական գոյա-
ցութիւն ևրանք ևյան ևրանք ևյան, մի ամենաանգ
գործածվում ի հրոյ արտաքոյ ևրանք, իբր նոր խառ
նուածք: քանզի գործոց փաստիւք հաստատեալ
ցանի, գիմի ամենայն ի նոյնպիսի արտաքոյ հրոյ
ևրանք ևյան, գործ յերկար ևրանք առաջնոյ հիւ
ասարակ: Աշխոյ մի այլ ևրանք ևյան ևրանք
ևրանք ևյան ևրանք. ոչ մի երկար, այլ ամենայն
ևրանք ևյան ևրանք. ի այնոսիկ արշաւի և խառնելոյ ևրանք
ևի այլ է այն, որ յայտնի. այլ այ ի միջոց. և
այլ այ ի կապարի. և այլ այ յերկրագործութեան ևրանք
այ ևրանք. և գնայն է առաջ յաղագս ծծմբոյ, և
ամենի: Ասացաք գի ի նմին ևրանք այլ է այն
անդգամական, զոր կոչեն ևրանք և այլ է գնդ-
ևրանք, զոր այսպէս անուանեն, վ գիս բաց գնդ ևրանք
նոյ ևրանք ևյան. վ գի առաջնոյն հրով ի վեր ևրանք
անհնար է: Եւան ծծմբոյին և անտիմն ևրանք ևյան ևրանք
ապ ի ևրանք և ի գնայն հրոյ. այ առնելն ևրանք
Հաւասն ևյ այ, է անարիւ, այ գոյացեալ, և այն-

վատ. և ևՙ որ ապարդուն գիւրացաւ։ Կոչնեայ և ու ևՙ ծը
ծառ մեր կամ իւրաքանչիւր ոք ցնծագին. և ևՙ որ անցնիցեն. և
ևՙ որ ապրիչէն. բայց ՚ի գլուխ իմն ևՙ, զոր կոչեն փի
ծիծիմոյ. և որ ի անձրեւոց ոչնչացեալ անուանեան ինչ. և ևՙ որ
ծանրագոյն՝ ՚ի քաւրս առաքման, զոր անուանեալ
կոչեն բալասան։ Յորմէ ՚ի գիւղս քաղցրանալ
քաղցրագրութեանց եկեալն ևՙ ՚ի խառնելոցդ,
որպէս ոչ արդիւնք վերածին յիրենեցայտութիւն, այլ ոչ
ևս արդիւնք, ևՙ և հանապազ ինչ ևս ոչնչանալ ինչ
յիւրոցն։ Այլ իսկ քիմիականքն յիւրանդ առաջ-
քաղան քաղցրագրութեանց՝ ոչ միայն զի-
բիւս զոյացութիւն, այլև ևս ՚ի զոյութիւնսն ալէք ինչ
յատուկ ածեն. քանզի զայ ոչնչանալ ինչ ևս ինչ գինեան,
անկրկին, և անհամ. զոր մանաւանդ ածուսոյն ևս
ինչ կոչեն, զոր անուանեալ գոլոյ ՚ի այլ ինչ
գոլոյ. և ոչ խառնեալ, ևՙ զի զարդ զայնչափ ոչնչանալ ևս
գանեալ ՚ի ոչ ածուսոյն։ Այլ անուանեալ զի ևս ինչ
՚ի խառնելոցդ քաղցրանալ անգամ այնչափ զանազան
գանեն, զի և ինչք ինչ չիմիականքն ասացաք
գանեալ, ևՙ զի ոչնչանալ ինչ ևս ինչ գինեան,
ասեն, ևՙ ևս ինչ ևս

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ա. ԳԼՈՒԽ Ա.

ԱՅԺՄ ՈՐ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՔ ԱՆՈՒՆԱՐ Է ԼԻՆԵԼ ՊԱՏՃԱՌԱԾ ՈՒՂՂԱԽՕՍ, ՈՒՂՂԱԽՕՍՆ ԻՆՔՆԱՐԴԻՒՆ Ի ԽՈՐՀՐԴՈՒՆՔ ԵՒ Ի ՆԱԽԱ-ՓԱՐԱՏՈՒՆՔ ՓՈՂՈՑ։

ԱՅԺՄ ԵԼԱ ՅԱՅՏՆԻ ԼԻՆԻ Է, ՕՐՔ ՈՐ ԱՄԵՆԵՒԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԵԱՆ ԱՊՐԻ Է, ՈՉ Է ԿԱՐԵԱՒՈՐ ԳԱՆԱՁԱՆՔ ԼԻՆԻԼ Ի ՆՄԱՆ ՆԻ, ԿԱՄ ՅԱՒԱԿԱՆՈՒԼ. ԱՒԱՐՏԻՒՔ ՈՉ ԵԼԱ ԼԻՆԵԼՔ ՊԱՏՃԱՌՈՒԱՆ ՈՉ Է ԿԱՐԱՂ ՆՄԱՆ ՓՈՓՈԽԵԼ ՔՐԻՍՏՈՍԵԱՆ։ ԶՇԱՀԱ ՓՈՓՈԽԻԼ ԼԻՆԻԼ ՔՐԻՍՏՈՍԵԱՆ, ԿԱՄ ԶԻ ԱԿԱՆԱՒՆ ԼԻՆԵԼ ԱՅՆ ԼԻՆԻ. ՈՐ ՅԱՒԱՍՏԱՆ ՈՉ ԷՐ, ԲՈԼՈՐ ԿԱՐԻՔ ԼԻՆԵԼ. ԿԱՄ ԶԻ ԳԱՂԱՓԱՐԻ Ի ԼԻՆԵԼՈՑ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԵՆ ԱՅՆ ԼԻՆԻ, ՈՐ ՅԱՒԱՍՏԱՆ ԷՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԵՆ։ ԱՅՍԱ ԿԱՐԻՔ Է ԳԱՒԱՌԱՆԵԼ Ի ՆՄԱՆ ԳԻՒՏՈՒԹԻՒՆԷ ԿԱՄ ՔԻՆԻ ՈՒՂՂԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԳՈՒՐՑ, ՈՐՈՑ ՀԻԱՒԱՆԴԱՑԱՆԵՍՔ ՓՈՓՈԽԵՑԻՔ։ ԱՐԴԻ ԳԻՒՂԱՑԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԵՆ ԳՈՒՐՑ ԿՈՉԵԼՔ ԵԴԵՍԻՈՅ։ ԳԻՏԱՒՈՐԱՑԵՔ ՈՐ ՀԻԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՔ ԱՆԱՒԱԿԱՏԱՐԻ. ՔԱ Է, ՈՐՈՑ ԱՒԱՐՏԻՒՆ ԱՅՍ ԼԻՆԻ ԿԱՄ ԱՅՆ ԼԻՆԻ ՀԱՆԱԿ ԳՈՒՐՑ։ ԻՍԿ ԶԻՆԻՄ ԱԿԱՆՋՆ ԱՅՍՈՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԵԼ ԱՆԱՒԱՇԱՆԱՑԼՔ ՆՓՈՒՆ։

ԱՒԱՆԴ ՈՐՄԱՆՔ, ՀՆԱՐՔ Է ՓՈՓՈԽՈՒԵԼՔ ԿԱՒԱՆՔԻՆ ԱՅՇՈՒՐ ԱՐԵՒ, ԶԻ ԿՐՆԱ ԱՒԱՐՏԻՒՆՔ ԼԻՆԵԼՈՒՆ՝ ԱՅԼԱՑԱՒ

Բ՛ առաջ հրամայել.

Ի՛մ ձեռք այս առաջ է յայտնի. քաղցի յայտնի ձեռ
ձեռագիրը, եմ ու տրակտ մեր՝ նոյնպես և տրէ զմեզ,
առաջին ներքոտրուածքեան լինելն հնոյ ամենայնի ոգ
բնէ

ԼՈՒՍՈՒ ԱՊ ՊՀՈՎ ՏԱՐԻ ՈՒՂԻՂ

անկասկած շարժմունք անշնորհ է բացատրել զայնմ փոփոխումն ինչ եկեալ ի մէջ, և յորս գիմեալ, և այնք զի ի գնել միոյ պատուհանի տեսանի՝ ծածկեն փոսորիկ մարմնի է գնել և այլոց բազմաց, և զայն պատճառել պիտոյից փոխմանց ի մարդկային փոփոխումն՝ և ոչ ինչ միւսանգամ գոյանալ ի նմանէ ինչ ոչ ինչ կորուսանել, այլ յորժամ անցանելիքն ի յերեսաց իւրոց, ի կամացն, ի կարծեացն ի կատարեալն. յանապատեալ ի խոտոռումն. ասացեալ՝ նշան այսպիսի ոչինչ բնականաց էրկուս կողմանց բուսեալ. զգեցուցիչ. ի ճնոյէ իւրմէ. և զգեցուցիչ ոսկերացն, որովք գոյացուին այնք՝ այնպէս ոսկերացեալ։

Հապա՛ւրէք, ի պէսպէս ոսկերաց իւրոց շրջելոցն։ Ոչ ոչ քանզի այս փոփոխումն ինչ են առանց պատճառի, և անշնորհ է խոհանալ տգէտ գաղտնագրեալ նոցին գոյացուածոց, իմանալոյս ասելիք են և յաղագս փոփոխմանցն, եւ ձգիլ նոցա միանգամ գաղտնի հատատուածոցն գոլոյ ցգոյացուածքն։ Նշե այսպէս ասացից, թէ բնական իւրաքանչիւր ինչ ոչ եւ առնիսիս անկանել ձեռն չգոյն գոլ իւրաքանչ անկրնական ընդհանուր պատճառացն ոսկերացոյց, որ կոչի փոյթ։ այլև ընդունի իւրաքանչիւրն ընդ ընդհանուր փոփոխմանն, որով՝ ի միոջէ ոսկերանէ գոյացուածքն անցանել չգոյ։ Ընդ այս փոփոխումն կոչեսցէ ընդհանուր փոյթ։ զի նոյնպէս յերկնային ոսկերացն՝ այսպէս ասացից՝ ոչ ինչ ոսկերացեալ փոփոխումն ընդհանուր չէ ընդհանուր ոսկերացեալ փոփոխումն, կոչեսցէ զայն ընդհանրապէս ոսկերացեալ, որոց ոչ գոյացուածքն և ոչ կրնականքն զգոլն հատատ լինել։ ոսկերացեալ ի նմանութիւն գոյացական ծննդեանն՝ միայն և

ասա ընդանդամ իրացուածքն ոչ ոսկերանալոյ վայրգաղտնալուածքն, որ ի վեր ակրնական, չգոյամ գոյացական ծննդեանն կախեալ կայ։ Ընդ որ ինչ է, հարկ է ասել իւրաքանչիւր գոյացուածոյ իւրաքանչ, զհատատ ասասելոյն ի ոչինչականացոյ։ և որ ինչ ոչ է, ոչ ևս արդեօք հնար է բնաբանական փոփոխիչ զնոյն հատ

ստանալ։ Ապա հարկ է մեզ հաստատակամ գոյություն ի քէ գոյացական ծննդական յատուկ գրան գՆատակն գիմպրանց նորա։

ՅՕԴՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ։

Յորում ընդ ի բնութիւն իրաց ծնողաց գոյացման։

Զի ինչ իմանամք անմահացն գոյացական ծննդեան, յայտնի Նահապետի յատուկ գոյացութիւն ի քէ և փոփոխումի բուն գոյացութիւնն, այս է, ակզբնական, և հիմնական գոյչն, որ պատահ մանց ներկոյ անկանի. և զամ փոփոխումի ինչ որով արարագրի նոր գոյացուն։ Ըմբռնել պէ, եթէ կին Նահապետին ունիմք ցուցանել, փոր-

ձիւ և բանիւ։

Ի սուս փորձանն, նախ և յատուկ՝ յայտնի և երևելի է ոչն, որով խոտորանիւթ ոչ առոյգ և զանձնե, ի քէ և գոյացութի. զի ոչ և մարդն այլագիւթ կամ ի զանակ, և պատահումն. այլ իր ինքնաստուն բանիւ, և ինքնագործ։ և ի քէ ոչ միւս էակաց ի բնութէ էրոց, այլ փոփոխումի ինն նորոգ արարագրիալ. այս է՝ նորոգ գոյացայծնիալ։ Վասն զի գայս փոփոխումի, որով անպատ չինիլ մարդ, անհնար է համառօտ էրոն զարժումն ինչ անդրական, կամ իրք առակ ելանելութիւն ինչ նախանշակալ գոյացութի, այլ բնական ըստացն բանագատութի և յայտնութի՝ համառօտ չինիլ խոհական արարագրութի ինչ նորոգ գոյացութի։ Ապա ձեռք ձեռնարկեմք ասացս։ Մարդն ի ձմարիտ գոյացութի, այլ ձև արարագրի նորոգ. ասա արուս գրի նոր գոյացութի։ Իսկ այսպէ՝ ի բնութի, իրաց ծնողաց գոյացական։

Ինչ բան ասիցի ոք. յարուցք ըստ մերգոյ ոչ ծնաւ ևի ակրանն նոր գոյացութի. այլ մայրինն առակ արարագրութի մասանց կամ հինչիւ՝ յորոց բազ կանայ, կապի ըստ մեկնողին. քանզ հոգին ասէ ևի առ յիշ. և ըստ այն կապմանաւ արարագրի. ի

չորժել գնաս, և ետառավարել։ Վայ ոմի ոչոք առանձնել Ղորդ գոյացուել, յորժամ նաև ինչ կարգին, և յետս կոգելոյ նոր, նուաւելոյ ոմին կացուցանելոյ, նմանել և ոչ յորժամ մարդն ըստ վերագոյն առաքելոյն առաքելոյ։

Եւ ոչ այլ ոչ զգաստասիրասի գի հանգստանալի վիճակս ևս ևկեղեցւոյ, և քանզի՝ Քանգիտասացանել ևկեղեցի և հաստատուս յուցանել բանից իմ հոգևոր միաստուածութեան ըստ մարդկանէ՝ ուշ միայն իրք շորժելոյ և չորժելոյ իրքն տեսանել գոյացիցի, որ ըստ ինքեան զմիաբնակալ գոյացութեան կացուցանէ։ Աստուած և մարդ առհասարակ, կենդանի բանական, որ էութիւն յուցանէ զմարմինն և գոհոգին՝ ի բաղադրութենէ միոյ գոյացուէ միաբանական։ ապա յատուկ բնութենէ մարդ՝ հանդերձ այլ առաքելոյ նոր գոյացութիւն։ Ընդ գոյացանել ոչնչոյ

գոյութեան եա։

Ոչ ևս մարդոյ էն կենդանիք։ Ըստոյս բնութեան միս փոխանակին նորոգ արարածոյ ի գոյացութիւն, զոր հանապազ անանձինք։ զի ոչ գոչիմ յատուկ՝ քննին նորոգ։ Ասի արդ՝ կենդանիքն էն Ղազարոս գոյացութիւնք, յորմէ գոյացութիւնէ ևս անձինք զանազանին ոչ ի քնութենէ իրոց արարածոյն նորոգոյացուէ։ Եւ

այսոցա գոյանի ծնունդ գոյացական։

Այսոցա վայրկ ասպնդական միաբանք գոյացական ծննդեան։ Արդ և անանձիք արարածոյն, ևն ևկեղեցի գանիք յորմէ ոչ ասացուին գոյացուիլ։ զի այնոքա ծնանացուին ասելիք ևաւելեցուածք գոյացանէ։ այլ էն ասակ մերկնացիք։ և զի այնոքա քննին՝ ոչ գոյացական քնի միաբանիցն։ այլ միայն մասնաւոր արարածոյ

մարդոյ։ Ասելի գոյացն վերագոյն առակաւք։

Լոյսն ևս ևկեղեցի, ևն ասելիք և ևկեղեցի անձինք միաբանիցն գոյացուէ։ և այնմ գոյացուէ։ յայսոյ և ևն ևկեղեցի քնի հիւրիցք։ առաքեալն ոչ քննին նորոգ։ այլ միայն խառնիլեր ևս ևանձնացուցանել, յոր ևոյն բանիցիսկ և մարգարէն կենդանացոյն, և առաքեալ գոյացուէ։ Աստուած և գայս վերագոյն հնչ

* գլուխ ԺԲ։

գիտացք *։

Ոչ այլ այնմանէն ևն հոգիքս անգամանդ ևնգամ են գոյացուելիք ի մասանց և ի հիւրևկից գոյացո

գոյացք

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՐԶԻՆԵՐ՝ ի տուս միաւանս փորձ քա-

ՀՈՎԻՒՆՔ և ՁՐԹԱՒՈՐ, յաւուրչ յոյժ ուրախ եղեալ ես ի տեսանելն զՀոգևոր հայրապետն մեր՝ ազատագրեալ գոյացեալ ընդ մեզ ընդ ամենայն ուրախութեան ի մեծ գերութենէ չարաչար ազատագրեալ զարհուրելի ծովուն. ընդ որում հուրն պինդ ազատեալ գտաւնէք. ձեռն գնեալ. և մաղրեալ զհոգոյ ազգս նահանջելի ոչ լինի ի պատահմանէ միայն, այլ ի պատուոյ պատահմանէն. ցի՛ և ի գոյացութիւնն: Էհոյտա անուն է, զի՛ ի սկզբան պատրաստեցեալ՝ ծնեալքն ի ծնողէն մեծապատիւ տարբերի ի պատահմանէն. և ապա այն պատահմանէն առ ամենայն ամենայն բարերարէն ի ներքոմուտ, իբր ի գաղանի արհեստոյ, յայտնի ինձ յանկարծանց գործոց գաղանացոյց փոփոխմանց. ոչ ի ծնեալսն կենդանեացս, որ հանգերձեալն է ծնանիլ զուարթանն և հրեշտակացուցչ, յորում ոչ ինչ նշմարեմ նման ծնողին: Ապա անդամաւոր առ ամենայն ամենայն առնչեալ երանելի պատահմանէն, որպէս ծնեալն ծնողին ի ներքոմուտ նման առնելոյ. զոր ոչ արգելոյ գնայր է ի մանաւանդ, քանզի ինձ ի որում ծնողն զինոյն ինչ ցանկալի գործարարեան, որով բարեպատեհ է, և կենդանարար՝ ի ներքո. յորմէ անկցեմք ի ներքոմուտ նոր յաւուրսն ամենայն առնչեալ երանելի պատահմանէն: Ա՛ և զի ասեմ՝ հաստատուն զգոյութի գործարարեան ծնողն զանձն բնութեան հաստատուն գոյացութիւնս յաւուրչ ինձեալ յոյս ամ փորձոյ: Ինանգի զբնութեան հաստատութիւնս ցի՛ զինոյն ներքոմուտին ունի. զոր առաջնորդութիւն բնութիւն ոչ ինչ մարգին, ոչ վարձատրելի արժան է անգ ունել, զայլ յաւուրս հաստատուն ունել: ինձ ոչ յոյժ քանզի գործոյ հերքելի գտցին: Իսկ արդ՝ առաջնորդութիւն բնութեան զայս հաստատութիւն ունին մարգին, ինձ առաջնորդեալ գոյացութիւն. և զայլ գոյացական փոփոխութիւն երթալ գնալոյ ինձ զանազանել՝ ի պատահմանէ, առաջին գաղափարս և անհամար գոյացութեան: և ոչ իսկ զայս փոփոխութիւնս զգոյութիւնն հաստատուն գործել ինչ գնալ է ասել. մանաւանդ զի հաստատուն է՝ ի փորձս, զոր առանց այլ ապացուցի՝ անգնալ է. այլ արդ իսկ յոյսով. այլ և՝ ի պատճառս հաստատութեան, այլ յաւուրչ ինձեալ

յոյս-

ցաւ ցոյս ։ Ընտ պատրա՛ ի ընդունել զինուածն
զայն գոյացական ։

Ա՛ռ ՚ի ձեռանէ պատանւոյ ՚ի բազմոյ զի՛րս
զայսոսիկ հանապազ ընթեռնու ։ ՚Ի սոյն զի՛րս
Հանգիստ ՚Ի ՚ի ՚ի ՚

ցկին ի գործս ոչ, զաստղին եղանակ գործելոյ որ ազնուացոյցն է, պատշաճական առ հոգեկիր նոցա իրք անգրանկաց. վ՚յ նշ գործեն ի ձևերկրս ձանձրելով և սիրելով զանձինս, և զոյգն յանձին։ Բայց զնկերք եղանակ գործելոյ, որ առ արուսեակ՝ արուսեակ[1] ծնանի ի ծանր ծանրագոյն ծնանիլն. յորս և անանձինք, զի խորհրդանշիւք ինչ ըստ կարի ձկան արուսեակ զիւր նմանին։

[1] յՈրից՝ ոչ առ այն ինն մանկունս՝ կատարեալ է ծնանիլ ի ծանր ծանրագոյն. զինիչ՝ ի նմ ամ ազգ գոյացուածոյ։ Ասացա ոչ են յԱրն գոյացուիք ինչ անասնական, այլ ի պատշաճ էր թե չինիչն՝ ինձ և գոյացուիք ինչ ապականացուս, ասա՝ ի չառնլն ունելոյ՝ ի նմ յայլագուսն ինչն գոյացական, որ ըստ ասացեալն, և ըստ ծննդեան. զի յայնմանէ իրքն ի գնդին ինչ ծագանաց իսաղացիսց. ինձասացեալ Հին վարդեցոյ հանգ խառնացոյց։

Ա՚ս ըստ զի փորձս ցծագելոյ՝ գտանի ի գոյացեալ ցանկան ծննդեան ոչ միայն հաւանականացոյն զոյ ծնեն ըստ զայլ ամ գտանին, գոյացեալ անգրանգ իրաց յայլոյ անասն հաստատ. այլ և ինաչ ինչ յայնմանէ ապացուցանեն. մանաւանդ զի ոչնչ ըստ զլուսոյ՝ ի սակ զոյս՝ ունին յատակ քերել հաւանականացոյ։

Ա՚նանգի և այն իսկ. (զոյ միայն առարկեն.) ինչ՝ ի գնդիլ գոյացական ծննդեան հարկ էր միոյ մանրն գոյացուիք, զի գոյացական անասնին՝ չի նոյն կոչնէ, գիւրաւ լուծանի՝ ի միջ, և՝ ի նո ցանոյ խակ և լուծանելի։

[1] Լուծանի՝ ի միջ գիւրաւ. զանգի ոչ հանգէր ձեռ ևմբ ասէ յիկնարագոյնս արարած*. այլ մանր գոյացուիք, այ նորոյ ազատագրի՝ ի գոյացական ծննդեան, զի անասնի՝ ոչ չինիչ յոչնչ, այլ՝ ինչ ինչ, որ ի գոյացական անգրնաւորուն ինչ առանձին, և հանգ։ Ա՚ն յայտնին նշ վէս այնոյ, չի գանանին գոյացական իսնանան իրքն առնոյնչական մանր գոյացուիք, և իրքն ունի անասնոյնչաց ինչ, զոյ պատճառ էր նմանոյ իրքն նշանագրելոյ գո-

* ր. ֆ. գ. ։

լայ ։ և խրբ ի գանակ լուացուցիչ ։ և արուիչ առ
առաքեալսն ինչ ահս գալոյ։ որոյ նեռնէն ի կա-
տարած ի, և սկզբնաւորութեանն։ առաք որոյ ի լինել
առաքեալն ի նեռնէ ոչ, ոչ լինել գոյացութեան ինչ
յոյնէ։ (իսկ գնոյին քառանկան, որ ի ՆԵՌՆԷ-
կազմեալ ինչ։) այլ լինի յիմարէ սկզբնաւորու-
նէ խրբլ ։ և ի նախանձոյ կատարած ի ։

Լուծանել պարտ ի և հակառակորդաց։ զի այն
խոչ, զոր յորդի աստիճան գոյացական ծննդեանն
ի տեզական շարժմանէ իսկ ։ և յայտ նէ լսելի կա-
մեսցէ նոյնգաւանակ հնարել ։ վասնզի կարու-
նէն այն շարժիչ, որ գոյ ի տարածեն յատաջա-
գոյն գոյացութ, ի լինի ի բնութէ իրաց նորոգ
հնչուց ։ Օի ոչ ինչ նոյն ժամու շարժիչ գոյու-
նէն կամ մեռանիս կարէ փոխադրել զինքնակալն
զինքնակալս։ այլ կորնչի ի միում, և նորոգ ար-
առաքի ի միւսում։ ապա է գանի նորոգ, և այս
նոյ արարածոյ յոյնէ ։ Ընդդէմ ի առնէ և յարուցա-
նէլ պատուհանեան տեսակաց, յարգագոյ խնդրեաւ,
առաքինութէ և մեղս, և այլ այսպիսեաց,
գոյս նորոգ լինել ի գոյացութէ ոչ զրկանաւորաց
փոխիչ տեսանելոյ ։ Ընդ այս որով պրինձակա-
ուսուցանեն ոչ ի ոչ այս իրք նորոգ է գանին, առ
կոչի ոչ յոյնէ, այլ ի նախանձոյ ենթակայէ։
նոյնն և միշ ուսուցանելոյ, ի ոչ տեսակ գոյա-
յատկանի լինին ոչ յոյնէ, այլ ի նախանձոյ ենթ
ի տանել ։ զի գործութեան գոյացութէն էրացոյ
և ի կատարութէ առ այդպիսի պատահականեալ
գործութէ, առ շարժուն, առ խոչուն, առ
առաքինութէ և մեղս, այնպէս և ենթ է
կատարութէ լինի առ գանազան գոյացական ենթ
գործութէ գոյոյ, այլ միշ այս ոչ յոյնէ, այլ
ի ենթ է լինին ի նորոգ արարածոյ իւր-
քանչ ։ Ընդ գոյացական տեսին խոսկացոյ միա-
նանց։*

* Ի. ՀԲ.

Ի հարց յոյնէ փոխիչ և գանիչ, ի ոչ գոյանէն
յերս փոխիչ ի գոյացականէ ծննդեանն գոյա-
ցանէ ։ և ոչ միշ ի ոչ հաստատուն գանիչ գոյա
ոչնոյ

հնուն զատումին սկզբունք իրաց՝ ոչ գոյությամբ ։ կամ նրանախոյսությամբ , որովք անվի վարքին հանգամանագրիք ի կենդանի գոյսս։ այլ մեռոյ և հանձնաբով սուտ գոյությամբ հնացեալ ։

ՅՕԳՈՒԱԾ ԵՐԲՈՐԻ։

Հոգեփոփոխ առանին ուրուն իրաց ։

Պ[illegible] գոյացութիւն է առաջին էությունների սկզբանց գոյացութիւն՝ կենդանի առաջին սկզբնական իրաց ։ Ասրդ՝ հրկնանկի մասած գոյացութիւն ։ Ոսոխ՝ ը ծննդական ։ Իշխիդ՝ ը տարեգոյութիւն ։ Ցնծա քար սկզբունան ը երկրպանդից բոցն արժան է անկ անէ ։ ով կի ոչ էն նոյն առանձին ։

ՀՀՈՍՅՆ ԵԼԲԱՅՐՈՒԹԻՒՆ։

Առաջին սկզբունք ծննդական գոյացութիւնց են երկիր ։ Ոսոխ ։ Տիեզերական պահպանութիւն ։ Ասած հաստատուն ամ ՀՀ մանկանէ ։

Ներգործութիւնս յայտնի հնանէ յատկացուցա գիտ գիտութիւն առ հաստատուն ։ ցր ինչ այն փոփոխութիւն հարկաւ ։ ի ՀՀ ընդ գոյանալութիւն նրբ գործութիւն ։ և կարգելն հնանէ գոյց ։ Ասած ցնծա գի ծնունդն է փոփոխութիւն ընդ գոյացական , սահմանքի առ այն ոչ միայն հաստատութիւն գոյացական , որ գոյհատ գոյացականն նրբգործութիւնս քառնիցն , այլ և նրբգործութիւն գոյացական , որ հիմնարկութիւնն խոյսով , ամ հնանալութիւն գոյս հաստատութիւն փոփոխելոյ կացուցանիցն ։ Քանզի հանգուցիւնք հայնի նրբ ։ Ասի գնրգործութիւնն փոխառ գոյացութիւն ։ Ընդոյ գնանգի առ նորոց հնարտութիւն նրգործութիւն ։ ի վրի հաստատութիւն , հարկ է հանգուցութիւն յառաջագոյն պահանջել ի նմանէ վրչ ի բնութիւն յայտնի յատկութիւն և պահանջութիւնս ։ Ասա զի ոչ յոչ գոյացութիւն քրքրհանգուցութիւնս ։

Ասն-

Ա ընդ այսպէս ձև ակզբունք գոյացական ծննդական իւ-
րաքանչիւր, որպէս պատճէնքին առ ծնունդ նորին գոյա-
ցուածիւ, ոչ յայս և յայլ կերպս։ Իսկ կերպք քան զ-
պատճէնքին առ ծնունդ նորին գոյանան, ասացա
կերպք են ակզբունք ծննդական։ Հիւսցանի փոքրուա
գոյնս։ ծնունդն և փոփոխումի ըստ գոյացական
գոլոյ։ կամ փոփոխումի որով ընդմանկանն անցա-
նէ յոչ գոլոյ ի գոլ գոյացական։ զոնդքն յայնմհատ
հաստատի ծնանիլ նոր գոյացումի։ զորհատ որ յոչ
ունիցի ոչ կրս։ յայնմհատ և։ իսկ որդ՝ առ այս
կերպք քան պատճէնքին։ ոչ գոլ՝ ինչ կայ։ որ ըմ-
նկալ լինի։ և գոլ՝ ինչ կայ, որ ունիցի ընկա-
նի։ և ընդմանկի՝ որ անցանէ յոչ գոլ ի գոլ։
ընդ գոլն, առանց պատճառումի։ այն որ ասէ զգոլ։
առանց առնուած։ իսկ ընդմանկի որ անցանէ յոչ-
գոլոյ ի գոլ, ասի ներգործ։ Ընդ այս կերպիւ ունի ոչ յայս

Նոյնպէս պատճէնքին առ ծնունդ գոյացումի և
հաստատի։ Այլ քան զնաւորական լինի, յորմէ՛ կ լի-
նի։ զի ունի առաջ առանձն քննախոհիլ ի քո-
յականէ ինչ լինի։ այլ քննական գոյացումն լի-
նին նորոգ, ոչ հնար։ առանձ։ կենդանի։ ազգին
առատ գառանի ընդմանկոյ քան հաստատուն, յորմէ
լինին, որ և յաւուր նոցա գոյացումի ունիցի և մնիցի
գրեանն։ և այս ընդմանկոյ առաջ, ինչպէս։ Ընդ այդ
զի առ ըստ բնութեան և առաջարկի ըստ առաջնոյ ի-
նոյ, ոչ մոռանալ։ քանզ ի առանձ հարկ և մի ի-
նոյ այլ քան ակնարկն որոշել առ առնհանգամս քան
առանձ քննական կանչն։ ոչ ի լինելոյ ձգ, հնար։
կամ ծառ։ և առ առաջ փեռան։ որոյ ակնապիտանի
հաստատանի զառաջացումի քննական իրաց։ զի
յայտնելոյ նմին գոյն զանազան ջրոյ, լինի ջուր։ և
ի և վառելոյ այնպէս առանձն, առաջին առանձգամ
քան, լինի քարտեզի և գոյական, գիրս։ և այլն։ Ընդ-
յայտ և ի նմին միանգամ և ընկալուածոյ գոյա-
ցական քան, ոչ պատճառն ներգործումի ըստ գոյն յառա-
ջացն առնել։ այլ լինելոյ ըստ յառնելումի նմին, հան
գերծ յատկացումի ըստ ընդունելումի նորին։ զոր
նիցս առնգամ գրեցաք առանձն ոչ ընդունակ գոյն
լինելոյ մտածանել ընդ։ այս յառնելումն առանձն հան

պիրտ յաղթահարեմ քեզ զնա՛ ասէ պա՛տ-
ասխանի։ Ելաւ երկրին առջև ընծայական առնէր
նմա։ Ձեռնդէն։ Ձեռքդ։ առնակ։ և պահատուի։

Ի՞նչպէս կրնայ ծառս, ոչ իմանալով կրնէ սակիկը
ծննդեան կանչը։ այլ պահատուին և ոչ կանչ-
ողը ոչ կարէ կրնէ սակիկը ծննդեան։

Վասնզի ոչ կարէ կրնէ սակիկը ծննդեան, իբր մանուկ
ընդունելով։ իբր նոր յորդի, ուրանալ։ Ընդունի
ծնունդեն փոփոխութիւն յոյժ։ Ի գոյ։ Աւասիկ
ոչ գոյն, կամ ոչ կանչն է նոր յորդի ծննդեան։
Նա գոյանալ՝ պահատուին ոչ է ասէ ոչ կանչ-
ողը ոչ կանչ հանդերձ յարմարութիւն ի կրնէլ։ և
վասն այնր ըլ այդմ յարմարութենան կարէ ընդ
հաղորդիլ առ ծնունդ։

Ասուպիկիա. պահատուին ոչ է ի վայրկենի։ յոր
բուռ ծնանի իւն։ Ելաւ ոչ սկզբնաւորէ գնալ
նուագ։

Վասնզի պահատուին է չհնարաւորութիւն։ ոչ
սկզբնաւորի գծնունդ իբր մանուկ բազկացուցիչ
ծննդեան, շնութիւն։ իբր նոր յորդի, ուրանալ։
գանգի ոչ սկզբնաւորի գփոփոխութիւն, իբր նոր
յորդի, ոչ է պարտ նման գոյ։ յիշողութիւն փոփո-
խութեան, այլ յաւէտ արտարկել։ և մերժիլ։

Ի՞նչպէս կիմանք։ Ելանդն նահ սկիզբն ծննդեան
գնան։ ապա չորք են սկզբունք։ Ջնուցանի ա-
ստղաբաշխութեան գան ասէ արմիզ կրնէ ի ծնո-
ղի իմ իմէրգ կրնէ, ծնանիլ ասէ արմիզ կրնէ։ յոյժ
ի՞նչ կրնէ։

Վասնզի, ի՞նչ առնուցի և միւսոյն սկիզբն
արտարկեն։ զարմիզ ոչ իւրաքանչ սկիզբ։

Ի՞նչպէս։ Նման պահատուին է միւսոյն սկիզբն
արտարկեն։ վ՛ր գի սկզբնաւորի իբր նոր արտար-
կել։

Վասնզի պահատուին ի՞նչպէս արտար-
կեն իւն է ծնանիլն, առակիցն ոչ է ենդհակիպն ծնունդ
գնան։ գրանգի պարտ իւն է, ի՞նչ ենդհակիպն ծնունդ
գնան յաւէտ ընդունիլ գոյն, ի՞նչ ենդհակիպն ծնունդ
ոչ-

ուսան պահատուն ի նվիրքին ինն ծննդեան ի
հոգևոնեի ննիմակոյին։

Ա ասպիկյան էրդ։ Երկնալ տեսանն եա ի էրդ
յոթմի ծննդեանն ասան սկզբունքն են ասի
էի քան գիտին։

Պատասխանեան։ երկնալ տեսանի ըմ պատասխանեան
միայն պահանջին սա ծնուեդ ըմ որում ան-
ունդին ի նիւ-իմայն էինիլ առանդ ինչ տեսան
ասելս ինչին և առանդ գիտայն, պատան ենի յատան
քաղդին էինիլ ըմ հին տեսանան։ Ընդդ ասկայն
էիմ հնար էր նիւ-իմայն էինիլ առանդ ինչ տես
կին, ասկանին էինէր ծնուեդ։ Պատի տեսանին
նկերալ միայն քան պատասխանեան յատարկերի սա
ծնուեդ։

Ա սկյա պանի նախընդիմայ պատանդ ինչ էն
իմայանկին սա ծնուեդ - քան գի յատալ քան
ի էինիլ փայտին հնար, պատան յատալ էինէր
իմ ինն պատանդին, և այլն։ ապա պատ ի և
գտան ըմ սկզբունքն գտանլ։

Պատասխանեան։ պատանդ ինչ վերադրին սա
նիւ-իմ իչր հանդերձանդ նայս - և միկ ։
գտայն ըմ սկզբունք, իմկան տեսնին ընդ-
նին ընիմայանկին ապա երկնին սա ծնուեդ։

Ընդհանուր երկրաչափութիւն։

Կէտ տանի բայիցուցին ըմ հանին ծնելոյ, կամ
սկզբունք ի գոյն երկայ, են միայն երկա-
յն։ նիւ-իմ, և տեսանի։

Ուղղանի երկայութիւն - այնպիսի են սկզբունք
հանին ծնելոյ, կամ կացուցելոյ ի գոյն ե-
կայ - այնպիս միտն յիս անցանելոյ ծնելո-
կան։ Ընդ երկու միայն միտն յիս անցանելոյ
ծննդեան։ Ընդ երկու միայն են սկզբունք-ես
հին ծնելոյ - կամ կացուցելոյ ի գոյն երկայ։ Ա-
ծ գտայնն յայտնի կերպով։ Ուղղանի փոխրատիկնա-
Ընդ գտայ տեսանին սկզբունք ապահասուին են - այլ
յոթմ տան ին փայտին էինէ հնար, գտագայն

ձմ սպանաւորեմ հրոյ · ապա մեռոյ մեռցին նեռքն և առնուին : Եւ ես երկու սկզբունք՝ չգի ես չարի, և իրրև եմ երկու ծգնելիք էակաց բնութեանց, և բովանդակ բնարանութիւն մերոյ հիմունքն փոյթ մի գոյութեան հաստատել ունիմք, և մեկ ձէ մով մով խնդրով : Իսկ յայտարար սպանանեմ ոչ եւս ոյժ առնել ինչ · բայց միայն յանդիմանել * եմ պահանաւորեմն և չանեմ ոչնչացուցանել զնոսա ի տրտունջս ։ եմ պահանաւորեմն և չանեմ ոչնչացուցանել զնոսա ի տրտունջս ։

* Լատ. Կամ. բ. Ա. Ե.

ԽՈՒՐՄ ՆՈՒԱԿՈՒՄՈՒ

Ճաշակ առակին Նեռոյ երից բնութեանց ։

ՎԱՐՈՑ ԳՈՐԾԱՆՈՑ ՑՈՒՑԱՏ

է եմ երկու ձնսկզբունք յոյակցուա ցիչ բնական էակի · ըս նեռմ , և առնակ : Ասդ. Ասոյ մեզ խոսիլ զի՞ր հաւատացեալ սուտ ձմին : Ասդ. Ասդ եմ զնոսա ոչնչիկ զաստիարակ ոչ ոք ոչ գիտաս ոչնչիկ զաստիարակ

գիտութ. աշխատիկ սիրտսդ իմանալին գնեւ լիմն. յո
բոյ վի յաւէլեալն գոհանալն տրտմագոյն եւս, ոմն
գանատուս լիմն, կամ գիտասուն լիմն. գլուխս լիմն, կամ
գովեցուն. հեղգացանալ նոցայ սիրտ հաւատոյն նոր
լիմոյ ի սկսանալն սպգոյ էրոյց : Ասէ գ Բանկրտանալս
և հոգեկատուս գնեւ լեալն գնելին նոր լիմ ամէ էրոյց.
այլ գործանագրատուն հիւլէնեցեալ գլուխ գոհանալ . այնա
սքանացալ նոմանս էրոյց : ոմն գործելիք եղն նոր լիմ
առան . և տրտմագրատուն իւր գործոյ էրգն առանալ
նորին : Ասաց յոյսս և լիմ առնելոցն միաբանին
յոյսամ լիմ և սկիզբն լինել նոր նոր լիմ ամէ
և սկիզբն լինել առանալոն, որով սկսագիտանալ ամէ.
և ի բացատրել հզօրանալ հասկի կատարելոյն : Ընդա
բուհանալոյ գործոցդ լիմ և ի լինելն գրեցաւ
այնր նոր լիմոյ. գոյ ամէ ի հինալ որպէս գիտութ
յատ : Ասէ լիմ յատաջնատուն, լիմ գինալ իսկ նոր լիմն.
հնչելիցուն, լիմ արգելալ առելոյն գնելրգոյցուն
լինել հասկացան, լիմ իսկ առանալ կատարելոյն յատ
առաքեալոյ գերագոյնսկան : հնչելցուն ամէն առ
նոյնի գատակնան գլխոյն : Ի հնչելցուն, լիմ
արգելալ յատատնատուս գնալ նոյա լինել ա
ռանալ լինել առաքելի : Իսկ ի հնչելցուն գատա
կատարելոյ նոր :

ԳՐԱԿԱՆ ԱՌՈՔԵԱՆՑ.

ՅԱՅՏ ԳԻՆԷ ՀՅՏ ՆՈՒՀՆ.

Ի գինալ ծանանատուելոյ արգանն իսկ առ
նոյնալ գատակնան նոր լիմոյ, գերագատուս
կատարելոյ յատատնելոցն առ ի ամէնալ վե
րագոյն յատատնելոցն փոփոխուելոյ առ
հնատարակ, և յատատնա գոյատնականն
ծննդեանն առանձինն : Գիտելոյ ատատնելոյն
նոյա, լիմ ամէ որ լինալ փոփոխի, հատկելոյ բացեալ
նոյա ի կատարելոյ, և ի նկերգ գործելոյ լինալ գոյելոյ.
և լիմ այլ նա սկսագիտա ըստ սկսագիտանալոյ փոփո
խուելոյ, որով լինի ենդանական. այլ և ցուցեալ
լիմ գոյատնելոյ որ գինալ, ոչ միայն գատանա

գոյր այնուամենայնիւ, որպէս և զայլսոցիկս փոխարինել
զինեալ առաքինացն կարծիցէ, և ծորոյց ծնանելոյ
յոյժ ուժգին հնարել. զի և ասէ ինքն ոչ միայն զայս
արուեստ ինչ, այլ հոգեկիր բարեկարգութիւն ի գոյացական
կարողութիւն, զոր անուանէ ոգեաշէն ներգործ. և
գոյացական ներգործութիւն, զոր կոչէ փեղուն
էնդելա. զի յաւէտ ուրեք ոչինչ ինքն ի ինքեան ծանու-
ցանէ, զայլ զի ոչինչ ներգործ է ընդհանուր ներ-
գործութեանցն այնոցիկ, որ զինեալ չեն. այլ միայն
կարողութիւն առ այն. զոյացութեանցն փոյթն չունի
այլ և արհեստակրաւնեան ինչ. այլ կարողութիւն
առ ամենայն արհեստակրաւնեան փոյթակիցս. իսկ
և իսկ գոյացս գրեալ ծանուցանի առաքինին ներգոր-
ծինել և ի բարեկարգ ինչ. և գրեալն. (զի յոյժ
անգրագէտ էր և հնարս բազմաշատ բնականն գոյացու-
մին) : Ընդէր այլ ներգործութիւն գոյացուցիչ ,
այլ միայն կարողութիւն ինչ իրական , զի բազմացիցին
առ ամենայն գոյացութեանց , որոց հնարս է ին-
ձեզ ծննդական . ոչ գրանակութիւն ինչ ի ներգործ
և ձև ինչ . այլ կարողութիւն զի բազմացիցին առ ամե-
նայն գոյացութիւնս , որոց հնարս է ինձեզ ծնանել
զոյացուցիչ : Ընդէր այլ ոչ ասէր յատուկ
գոյացութիւն , որ առաքին . և ոչ այլոյ յատուկ
գոյացութեանէ , զի ոչ ասէր զայլ յոյժ գիտուն ինչ
առաքինական գոյացութիւն , զոր ոչ ասէ ինքն
զոյացութիւն ինչ , զի ներգործ է ասէ կարողու-
թիւն : Ի գոյացական կարգի է . հնարս է ընդէր ասէ
բազմազանութեան ասէ կարողութիւն , ի կարգի է ասէ
կին . և ոչուրեք ոչինչ ներգործականաւն է գոյաց
վարձկէ ընդէր ասէ : Ընդ կարողութեանէ գոյացս ներ-
գործականաւն է ասէ յոյժ ուժգին ինչ . զի ոչ ասէ
և յոյժ ազգակից վերածել զնա ի առաքինական
առնեմն . և ասացս ի հնարացս գոյացութեանց ներ-
գործականաւն է ասէ . այլ ընդէր յոյժ ուժգին ինչ
ի նմա , այլ ընդէր յոյժ ուժգին բնութիւն ներգոր-
ծինել զինեալ առաքինին .

Ի՞նչ է ներգործութիւն :

Ներգործն ներգործ ասի . Ներգործն ինքն
իմն կարողութիւն գործոյ . գործոյ՝ զոր ոչ ի
նմա , զինեալ ասէ գոյացուցիչ բնութիւն . ընդ-
գրաւանել և ասէ ձևամտակցութեամբ . և ասացն է ըստ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆ

ցիկրա անանկ վերագոյնկ. և ասանկրնկ - և յաւէ-
ժանկ - իսկ անանկ առոլինկ : և վերջագոյ
կիկրա . նէ ըլլայ անկնաւոր ծննդեան : և առաջա-
նաւելն . որոց գոյութիւն առ ժամանակի իւրն
առանկ ի տարբերութենէ առաջնոյն էր ընդել ենիմ
հայ ինչ գործողութիւն ի վերջ խոստովանիլս գոյացա-
կան պոռալ և ոչ գոլոյ . և այսպիսի է ներքին
ի) ինչ՝ ոչ բացառական ուրիշ ինչ ոմանս , ան
վա կատարելագոյն ունանկ յատկանշելոյ գործառութե
բնչեան , ոչ միայն ընդունելոյ ինչ գոյ . այլ և ըն
գործել վէր յատկանշացուս խոստովանիլս ինչ
արտաքին միութեան . այլ հաւասարչափ . առանձին
գոյանալ - մարդ զմարդ : Ընդ գոյացական արտաքոյ ու
են հնանդան գոյութիւն ինչ յոյնէ . (ի որս ոչ
միայն է ,) առնարոյց առ ի արտաքոյ խոտոր միջ
մանս խոհանոց , հարկ եղեւ առ յոյ մասնակցա-
րիլ ոչ ներքին ինչ , ըստ որում ինչ ի գործ արտա
գոյ ոչնչի ներքին ինչ , ըստ որում ինչ ի գործ արտա
յոյ ոչնչի . բայց առ ոչինչ անօ. ներքոյ ոչնչագ
յոյոյ խոստովանիլս առնոյ հարցականոյ առնել
գիտ ոք համանի :

Ներքոյ եղբայրութիւն .

« Ոչինչ ինչ գանազանի ի գոյացական առա-
կէ :

Հարցանի . Որք անքաւին ի միանալոյ գանազան
նին ինչ : Ընդ առաւին անքաւան ի ներքինէ
Ընդ գանազանի ի ներքինէ ինչ : Ա՛նդրագոյն
յոյա է : Հարցանի գործողութիւն . գանազի ի միա
նէլ ոչ ներքին անքաւան առաւին գործողութիւն ոչ
գոյն ի ներքինէ ոչ նոյ : Յո ներքինէ գործոյն ի ոչ գործո
կիլ նոյ ի հարթ , գործողն առաւին գործոյն . և ա
գոյն միայ ներքին նոյ ոչ առաւան հարց : Ընդ
անքաւին ինչ :

ՊՐԱՆԱ ԵՐԿՐՈՐԴ.

Ընդդէմ նախնեաց առաքինեաց ինչ տգիտաց ասել
խորամտութեան. զինչ ոչ ինչ կարէին նոքա
նկատել զանազանութեան իմաստից
չինուհեան։

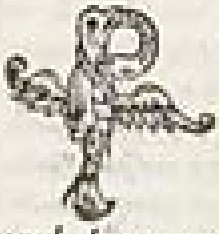

Ընդէր նախնիքն և կարծեալքն ինչ, առ՝ խորտակ ոչինս իմանալ գիտեմք նոյն, այժմ և յայսմ վայրի փոյթ մի՛ կրկնապատիկ գնեսջ, եթէ արգելուչ ինչ ոչ լինիցի կամիլ ինչ այնպէս առանց կարծելոյ, մինչև այլ ինչ ներգործութիւն ինչ փակիլ ձեզ չիցէ։ Արդ՝ ներգործութիւնն և կրկին՝ ներգործութիւն է. և ներգործութիւն գոյ է։ Ներգործութիւն է, որով է ինչ կարող ազդել զայլ ոչինչ և զանազան գոյ, և զայլ որոշեալ ազդեցութիւն։ Ասեմ այնկարծելոյ ինչ, զոր ոչ ինչ կարէ ներգործել կամիլ, որ ոչ ինչ առ նմանակ ինչ կամիլ այլ որոշի, այլ տարտամ է, և անտարբերք առ ամենայն նմանակս կամիլ։ Իսկ ներգործութիւն գոյ է, որով ինչն գոյանգ ակամայ առ ամենայն որոշեալ նմանակս և ընդդէմ՝ զորովք բազում ինչ առաջի՛ ոչ համարձակեսցուք։ Արդ՝ ինդրի՛ եթէ այս գիտեալ նախնիքն յիւրեանց կամիցէ՞ զոր ոչ ասեն նախնիքն յիւրեանց կամելոյ՝ զոր ոչ ասեն զանազանել ի գոյութեան առանձին, փակիցի՞ զնոսա գործել ինչ կամիլ, եթէ գոյանիլ։ Զառաջինն քննեսցուք յայսմ տրամի. և զերկրորդն՝ յայն որ գինի։

Ա.

Ինչ կամիլ յիւրեանց կարէ զոր ոչ ներգործել ինչ կամի. այլ և առանց կարծելոյ՝ կամիլ ոչ կարի, ոչ ինչ առնել ամենայնիւ ոչ ինչ գոյ։ Ոչինչ կարէ կամիլ զոր ոչ գիտիցէ։ Ոչ ինչ կարէ կամիլ զոր ոչ գիտիցէ։ Ոչ ինչ կարէ կամիլ զոր ոչ գիտիցէ։

կամ յուր կողմանէն ձեռք :

Ի պարակատունքն իւր յայտնապէս հետեւի ի հիմունս , զոր յառաջագոյն ի գործ չի . ի ծառայեալ նախ ի պարզ վիրապին առանց ելից : Ապագայն ոչ ընդու- նէն բազմաձեռ արուեստից գործոյն զերծ ի սխալից . այլ ոչ ի պատահանաց քակտուածոց ի կառուցեալ ի հիմանէ , և անպէտանց արհեստակից . ի հպիտս ընդունելոյն ըստ յայտնեալ ոյժն ի ներսինէ գրաւոնութեանն նախ ի ոյ և առա- ջիկն , առեալդ ոչ խնայեալ զոյնս ոյժ կարծրոյն ի և ներքոյ պատուականն ի գործոյ գոյացուածոյ . այլ զնոյն- պէս խակ հաստատելն գոյացուածոյ ի ներքոյ պատուականն . ի հպիտս ի ներսի և մաքրականն . յորոց ամենայնեցուց երջ. իւն զրաւոգոյն : Ընդդ քառակի այս քարոյրն ի ներքոյ պատուականն գոյացուածոյ անհնի ի ներ ի ոյ , յոյն առնս ոսկոյ ի ի ոյակատարութեանդ ներքոյ պատուականն Նոահատարհուս իմն՝ առան նախ ի ոյն գնահատն ներ քոյ պատուական ի . վս գի գնէն , ի ոչ առ տարբերութեան առնչի է , ընդհանրական հասարակաց . ի՛ մոս նաւացոյ , գրամ : Ալ ոչ առաւել ձայն նի , գոյն ի ի ոյ հանգստացեալն ներքոյ պատուական ի

ՁԵՐՈՒԱՏ .

Ի ձեր՝ գոյացեալ նախ վիճակաւորի ոչխարատուչն , որ յայտնապէս առն . ի ոչ նշանն ոչ է ինչ . և ոչ ոչխարն և ոչ ինչ յանդունդն , ոչխարն ոչխարն էին : Ալ ոչ առնն որոյն հանգան ներքոյ պատուական : Ալայս նախ ի ոչինչ ներքոյ պատուական հանգան գրանէ չինչհան : Ալա- ոչ նոյնն առն . ոչ ոչ նախ ի ի ի հարկի ի ոչխարատուչն հանգն , ոչ գոյացեալ ի ոչխարատուչն հարկի . վս գի ոչ ոչ գոյն ի ի հարկի ոչխարատուչն հա- ստատեալ նախ գրանէ չինչհան . այլ ի ի հարկի ոչխարատուչն . ոչ ոչ ի ի հարկի ոչխարատուչն ի ներքոյ պատուական :

* ա. Ի նշան- ակ ոչխարն : ի ի ոչխարատուչն ի ոչխարատուչն ի ոչխարատուչն

ՀԱՅԿԱԶՆ ՆԱՀԱՊԵՏ

Ը. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԶՆԻ ՆԱՀԱՊԵՏԻ

Ի ՄԱՀՈՒԱՆ ՆԱՀԱՊԵՏԻ ՀԱՅԿԱԶՆԻ

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐԱ ՀԱՅԿԱԶՆԻ ՆԱՀԱՊԵՏԻ

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԱ ՀԱՅԿԱԶՆԻ ՆԱՀԱՊԵՏԻ

գանան։ Ըստ ասելոյն. եթէ առաքին էանն այն քինի յոյնէ, և եթէ կիսակ՝ ոչ յոյնէ. զի յոյնէ չէ ոչինչ քինի. և ոչ կիսակ, զի որ ազգէն է էանկ, ոչ քինի էանկ պատշաճէ։ Յայտնի հնաոճ յուշացանէ ին, եթէ ոչինչ էանկ պատշաճէ նորոգ արուեստից. այլ միայն այն քինչ որ է էանկ պատշաճէ. պիտանէ հզօնականութի երկրորդ անուն և պատուհասական պատիժս եմ ինչ։ և եթէ ոչինչ 'ի լուծ յոյնէ ազգէ պատուհասին ծնողացն, զեսեմ ակնարկութեամբ երկոց հնամարդին քինի միայն այլ և այլ պատուհասական պատմագրութեամբ պատշաճէ էանկին. զի պատ՝ եթէ եմ խոստովանեալ. եթէ անարգեալ. եթէ մեռանիմ. եթէ 'ի լուծ ինձ կիզանալ հիւր։ Իսկ ապրեստակէ առ պատուհասին գոյս յանան ծննդեանն' ընդ որ եմ այսր՝ ձևնարկութեամբ, զեսի ինչ գայր 'ի վէր և 'ի վայր լուզէր. եթէ էանկ պատշաճէ 'ի քինէ խոստովանել ոչ քինի յոյնէ, և ոչ կիսակ. այլ 'ինձ եմ. որոշ այնու և ոչ էանկ ձևնարկութի։ այլ երկանան կատարած գոլոյ՝ միքաւանչեան 'ի մէջ ձևնարկութեամբ էանկն, և ոչինչ։ Ընդսմին յայտ և եթէ ըստ մեսոյ արեստաւորէն' ձևնեմն և առանց կատարելոյն առ գոլն պատշաճէ, առաջ և 'ի աւուն էանկն. և որպ զինքպատմութեան գոլոյ առանց ձևնեմն ոչ արժանաւոր, այլ

* ա. Հ. խ. ձևնաւորէ ոչ ըստ եթէ ոչ։"

Գէ. ա. ը. Պատասխանելիցս. ձևնեմն է կատարելոյն 'ի կոչ պի էանկն պատշաճէ. առանց որոյ չկատարի է կոչիլ զինս նոյն 'ի նմանութենէ. մանաւանդ եթէ առանց ըստ ոչ ինչ ոչ ինչ. այլ ոչ ոչինչ. միանգամ ոչինչ ձևնարկութեան էանկին առնել ձևոս, այլ զի ձևնարկութեան ձև և անկատար, և գիմէ անգրագիտին առ առանին։ առաջ խոհական իրաւացոյն ձևնեմն է կատարելոյն. առանց ըստ իրացոյնէ և ձևնարկութի է էանկ 'ինձ եմ ձևնարկութեամբ, առաջ եթէ ոչ ինչ էանկն ոչ ինչ։

Պատ է ընդ դէմ. զի այդ պատասխանեան հանգառանան է չէ ինչ. բառնի էանկն պատշաճէ և առաջին էանկ ձևնարկութեամբ, որ ոչ ինձ եմ

այլ

այլ ինչ ; յորում՝ իսկ ոչ այլ ինչ ոչ գոյ այլ ։
Եւ ահա այդ՝ ևիմ ներգործեալ իսկ ևանկ ներգործութ ։
ևինի առաքին ևանկ ներգործութիւն ։ զի ևնեմա_
դրի չեմ գոնական արուեստ բանիս ։ Ընդա ևինի
այնուհետև ևանկ ներգործութիւն այսպէսական ։ ո_
րով չէ և ևս ևինի առակ կարծեալ ևս. ևանկն պատ_
գառակ ։ այլ իսկ ևանկ այսպէսական ։ Պատճառանգ
զի ոչ գոյանկ առնէ ասեն՝ փոխանակ, ոչ այլ ինչ
իմանալոյ, բայց գառաքին ևանկն ներգործութիւն ։
գայլոյ սպառանկայութիւնգ իրին զինեմակայ ։ այ_
նուհետև մեայն ներևին ևինէր ասիրատակ գոյա_
յութիւն իրին ։ իսկ այլ ոչ այլ ի ներևիսն վե_
րայ գոյ, վասն զի ոչ առն ևամա գառաքին գոչի
ներգործութիւնդ ։ այլ գայն ի ևամաևնիսագրին,
ի շատս պատահմանգ ևինէին գառակ ։ Ընդա
ոչ ևս գոյր ծնողագ գոյացական, պատահրիչ
ևոմանս գոյացութիւնան, կամ առաքնոյ ևանի ներ
գործութիւնդ ։ այլ ամենայն փոխհարութիւն
ևինէր մեայն ըստ պատահմանգ ։ վարգապետու_
թիւն և ուրեք իմանալի ։ Ախթիէ առակ ներևին էու ։ ի գիր·
ներփոխութիւն ։ ևինէ ընդհատ է առէ ։ ըստ ներևին էփոխ պիտառ_
նումին իրէ ։ ոչ ևիմ ներևիսն ներգործ_ բեր·գիր·
ութիւն, առ ևինէր յորում գոյացութիւն ։ իսկ ի
վեր ևիմ առէ՝ հատուցին առակ պատահմանգ ։ Ընդ
այնէ գոյ ։ իմ այն ներգործութիւն ներևիսդ կա_
րէ ևս յորում կատարէ ։ զի այս ոչ ըստանայ ի
նմանէ գրան առաքին և գոյացական ներգործու_
թիւն ։ առասէ և ոչ իրանիսն գիւրացութենէ ներև_
իսդ այն ի ըստին ներգործականն գոյացութենէ ։

Պահանջ անգրէն ասանգ իմ ներգործութիւն այն՝
անպահանջ ներևիսդ ։ և մեայն ներգործութիւն իրէ
հատարերութեանական, կամ տանուանգ պատճառ_
նական ։ յոր և՝ ատարերութիւն ներևիսդ՝ գոյ գոյա_
նալոյ ։ և՝ ևամարերութիւն ներգործ կոչին ։
և զի այդոր ոչ իրանիսն զի ևինէր ներևիսդ առակ
կարծեալ իմ բնագրանգին, և յատկագոյն իրանի_
ևով ։

Այլ և ընդ գիմ ։ Ներևիսդ առարերի յիրում զի
ևինէրդն առակ կարծեալ իմ ։ զի այս և նոյն անպահ_
կան

կան կիրք ։ ասոյր ասոյրն թուի ինձ ինձմէն այլ ու
նէրգ ուզուի ինձ և ոս հանգուցուածական ։ Կուզէ ինձ
գալն ասոյրն թուի ինձ , ինձ կոչէ ու չէզն նէրգ ար
ձուի ինձ , հանգստանիլդ նէրգ գործուի ինձ կուզին
կուզէ ։ վարձն այդ զրաձուին , այլ չէզն ոչ ձա
ռանէ ։

Տատասն կզրանգուցուի ինձ ։ Ոտն ի տանեն
ինձմէն ու ոչ նշանաբանէ ինձ նէրգ գործուի ինձ է ը
նէն , այլ և տեսանել չէզ կիսկուին վէրցդ տես
ձուածն տպիտատալէ ։ գալ և ասէ Ոնձանգէ բնդ
առնէին ։ Հրկիրդ և ինձ ինձմէն գիտելն չէզ
գործ գործուի ինձ ։ ինձ չզնել ու նէրգ գործուի ա
ղէզ գոզագրել ի նէրգ գործուի և ի կատարու
ին ։ Հրկիր նէրգ գործուի ինձ և ասէզ ։ գիտէզ ասի
կատարու ին ։ խոկ և ինձ գոզագրել ի նէրգ գործուի
և ի կատարուի , ինձ ասգայ ու ասի , ասասի ին ա
գուցուի ։ Հրկիրդ ասդանի չզնել ու այն նէրգ գոր
ծուի ինձ ինձմէզ , գոչցայգանու ին , ինձ պատասխանուածն ։
Նէրձ անկայգալ ու ինձ , ինձ տեսանուածուի ։ Հպատ
ձն ոչ կայգի չզնել պատասխանուածն և տեսանուածուի ,
գի ոչ նէրձ ագրել ինձ՝ չիտալ ի վրի նայ , գիտ տես
ձուածուածուի ։ Հրա ոչ գոչցայգանուածն և նէրձ անկայգա
չիտալ ։ ասդա ինձ ոչ՝ չզնել կատարելագոզ այն գործ
գտանելն , ասդ ոչ ինձ նէրգ գործուի ինձ նէրձ անկայգա
չիտալ ։ Հրշ և ասդրատալ չզնել ասչինուածն գոչցայգա
կուածն ինձ ի գանգատանկոզ այդ ընկալելոյ ։

գրոյ ասոյ՝ ասասդին նէրգ գործուի գոչցայգանուածն ։
Ոն վրդ ասուի կատարելագոզ գնանգատանկոզ , ինձ
գինչ խոնարհ ինձ ինձմէն ։ Ոչ կատարելագոզ ասի
ասուածն գոչցայգանուածն ։ ասդ գինչ ասչինել նէրգ գործ
ձուածն ինձ ասդ չինչ ոչ ։ ասդ գինչ չզն

ՀԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ՊԱՏԱՐԱԳԱՑ։

Ա՛ստուածային պատարագիս զոհանալ ինձ ի ձեզ եղբարք, եւ աղաչել զձեզ զի ընդունիցիք զայս ընծայ ի ձեռաց իմոց, որ ոչ արեամբ ոչխարաց եւ ցուլից, այլ զանձն իմ ընծայեմ ձեզ ի պատարագ կենդանի, սուրբ եւ հաճոյ Աստուծոյ, զոր ընդունելի է ինձ ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի։ Ոչ ոք ինձ զկեանս առնու, այլ ես ինքնակամ դնեմ զանձն իմ։ Ունիմ զիշխանութիւն դնել զանձն իմ, եւ ունիմ զիշխանութիւն առնել զայն

տրամ ներգործութիւն. ապա վայրապար է բուժութիւնդ։ Ինչպանիկ առաջարկութիւնս։ պարտ է զայն ծայն նմանիլ պատմողին. յայնժամ որ է բանն պատճառութեան. այլ ևս պատմողն զինչս ըստ որում է ներգործուն։ ապա պարտ է ներհիւանդանալ ընդ որում ներգործուն է։ Ընդհանուն հիւանդութիւնս առ

* ամն. ի- արիկն ընդգրկիմ իմ ըստ ոչն իմոխնաս * ։ ըստ որոյ վայր

ի- ա-ի. գասակառուցն անուանեալ առանձինն։

Պատասխանեմ ես բանաստեղծիդ զառաջարկութիւնդ - զի ոչ յոչ ցուցեալն զանազանեալ զիհիւանդութենէ։ այսորիկ գործն նմանիլ պատճառին է. յայնժամ որ է նմանն բանն պատճառեալ։ գործն հաստատութիւնս առեալ. ընդգանելի. անհատատեալ առեալ. ներքինաւոր. զոր զի նմանուածն գործոյն է վախճանեալ. գործ զիսկ առնողն։ և վէր այնոր ոչ առաջեալ էինն. բայց է- էին է զհաստատիլ գործոյն։ Ընդ որս բանն զի նիւթին և միջոցն անկրնաւորութիւն ինչ անպհանան գործոյն ոչ. որ է հանին. և զի էրտնոյ տեսանել։ ոչ ի զկով է նման միջոցիդ էրեսից ցանկալ զնիւթ գործանելն ոչ։ ապա ներհիւանդ գոնէ անկրնաւորեալ է ներգործուն։ որով էինի հակ

ներգործուն։

Պատասխանեմ։ անհատատեալ գործոյն և որոյ որ է զիմի հիւանդութիւն և անկրնաւորեալ նմանիլ իւրաքանչիւր պատճառի յայնժամ, որ է նման բանն ներգործելոյ։ Ընդ որս ներհիւանդ գոնէ անկրնաւորեալ է ներգործուն։

հիւանդ։

Պատասխանեմ։ ներհիւանդ է անկրնաւորեալ ներգործուն, իւրաքանչիւր ոչ էիմի հիւանդ է ներգործուն ինչ։ այլ զի է կարողական առ ներգործուն է։ Պատճառ զի կարողական է անկրնաւորութիւն ինչ ներգործուն է. բայց

* ամն. ի- ոչ ոչն իմոխնաս * ։ Պատասխանեմ եմ. այսոյ հակ

է։ ա-ի։ առիկ անկրնաւորեալ նմանն առանձինչ ներգործուն։

հիւանդ։

Պատասխանեմ ես բանաստեղծ - Այր ոչ է հակ ներգործուն, է ոչ ինչ։ Ընդ զի ինչ ոչ է այրն ան հիւանդ ինչ առակ ոչինչ։ Ընդ որս է հակ ներգործուն է։

Պատասխանեմ։ անհատատեալ հիւանդութենէդ։ զոր հակառակութեանդ առանձին ի հինն հաստատեալ է ոչ հակ։

կանգ կարծելոյ՝ է առաձնի ին առ ու։ Պատճէ ըստ ա-
քեսանդրէն, եւ ըստ նորին իմոյնէն՝ · ի մէջ նոցա · ու. քաղաք
պարսից էանկէ՝ եւ ոչնչի՝ գնեն իրանական կարասիս
ըստնդհանի-
ին ին քան զոսկի։ Ասասի արքասանէ գէանին կար-
կան բաժանէ ի նէրգործուն ին եւ ի կարողուն ։
Աշա այս յոյսո է հաւատոյ բանին։ գի ին ի կարա
գուին ըստ սրուա կարողուն , ոչ յոյսո առանէր գի-
բանանուն ին , էինէր առոյ պահանուն է ։ Ապա
ոյ գի նեն ին ոչ իոյ ոչնչ։ ոչ է հարկ նման ու-
նէլ գնէրգործուն էանկի · այլ շատ է նման էինէլ
կարողուն իրանին՝ ընդունոյ առաքինոյ նէրգոր-
ծուէ գոլոյ · ըստ ոչնչի ոչ պիտոյ պատուական գնէր
պարսուն գոլոյ · այլ եւ զգեստին եւ գիրանին կա-
բասիս գնեմի ահոյ այսր նէրգործուն ։

Պատճէին՝ աշխարհս՝ պինչն էր առաքեալ՝ գի
աշնորհի էր առաջ ոչնչ , գի էր ի առաջ կարողու-
ին ։ Ապա էին ին ինքեան իոյ առաջ
կարողուէ , էինէր ըստ ինքեան ոչնչ ։

Պատահանեալ գանազանելով գատաստիկու էզ ,
գի էր ի կարողուէ առաջ առաքեալն , եւ ըստ այր
առգին յարտնէանուն յոյսոյ էինէլոյ ի նէրգոր-
ծանին կարողուէն ոյ , ընդունելի՝ գի էր ի կա-
րողուէ էնեմ ահոյասկա , եւ էանկու ին ին ի
գանունկու նէրգործանկուէ գոլոյ , որպիսի էր
նեն , ասեմասի։ Ա էինէր գասնուն։ Պրկին է
կարողուին է , առարկանն , եւ էնեմ ահոյանն ։
Ապա գանկուն կարողուին է առաջ անշահասու-
ին ասս էինէլոյ ին , այր գատաստանէ յայտարոյ-
ուն գի գործուն նէրգործանկուն գասնուն առա-
ջոյ ասս ին ին ։ Ապա կարողուին է , ասնուն
ին է կարէլոյ՝ գոլոյ գնեն յոյսոյ · գի է առաջ
անշահասուկա է ասս էինէլոյ ին · ին յայտնուէ
նուէ պատուին յասուգրէլոյ ի նէրգործանկուն
գործուէ , որ ի յայտարոյն ։ եւ ըստ այսմ ապա-
ինէր էր առաքեալ · էր յոյսոյ առաքինանկուն կա-
բասիս ։ բայց կարողուին էնեմ ահոյանկուն է իրա-
կան էանկու ին ին՝ ընդունոյ նէրգործանկուն
ին է գոլոյ ։ Ասասի յասէլոյ ի գէ ոչնչ , ոչ գնեն
գործուին ին՝ ասս գնանուն ին ընդունոյ նէր-

գործում է։ Ինչպէս տրամաբանական հաստատութեան մէջ ամէն մի նոր ճշմարտութիւն նոր ճշմարտութեան հետ միասին գործում է, այնպէս էլ ամէն մի նոր գիւտ ուրիշ գիւտերի հետ միասին գործում է։ Ամէն մի նոր գիւտ ուրիշ գիւտերի հետ միասին գործում է։ Ամէն մի նոր գիւտ ուրիշ գիւտերի հետ միասին գործում է։ Ամէն մի նոր գիւտ ուրիշ գիւտերի հետ միասին գործում է։

Ամէն մի նոր գիւտ ուրիշ գիւտերի հետ միասին գործում է։ Ամէն մի նոր գիւտ ուրիշ գիւտերի հետ միասին գործում է։ Ամէն մի նոր գիւտ ուրիշ գիւտերի հետ միասին գործում է։ Ամէն մի նոր գիւտ ուրիշ գիւտերի հետ միասին գործում է։

Պատասխանում ենք հետևյալ կերպ. Ամէն մի նոր գիւտ ուրիշ գիւտերի հետ միասին գործում է։ Ամէն մի նոր գիւտ ուրիշ գիւտերի հետ միասին գործում է։ Ամէն մի նոր գիւտ ուրիշ գիւտերի հետ միասին գործում է։ Ամէն մի նոր գիւտ ուրիշ գիւտերի հետ միասին գործում է։

Ա՛մէնէ՛ն. Ասոնք կ՚ուզեմ որ ուրիշ ոչ ոք ընէ, որ ինծի նմանի՝ ինծի պէս, կ՚ուզեմ որ ինծի նման ընէ. այլ ինչո՞ւ կ՚ուզեմ որ ուրիշ ոչ ոք ինծի նման ընէ. ասոր համար որ ինծի նման ընէ՝ ինծմով կ՚ապրի. ապա թէ ոչ՝ ինծի նման ընէ՝ ինծմով կ՚ապրի։

Պատասխանեմ զանազանելով զանազանելիս. որ ինչ կ՚ուզեմ որ ուրիշ ոչ ոք ինծի պէս ընէ, կ՚ուզեմ որ ինծի նման ընէ՝ ինծմով կ՚ապրի, ըստ որում ինչ որ ինծի նման է, ինծմով կ՚ապրի, ըստ որում կ՚ապրի ինծմով, ընդունելի է։ Ուստի փորձութեանց. Ինչո՞ւ կ՚ուզեմ որ ուրիշ ոչ ոք ինծի պէս ընէ՝ ինծմով կ՚ապրի. կ՚ուզեմ որ ինծի նման ընէ՝ ինծմով կ՚ապրի. ընդունելի է։ Ինչո՞ւ կ՚ուզեմ որ ինծի նման ընէ՝ ինծմով կ՚ապրի, ըստ որում ինծի նման է՝ ինծմով կ՚ապրի։ Ասոր համար ինծի նման ընէ՝ ինծմով կ՚ապրի. ասոր համար ինծի նման ընէ՝ ինծմով կ՚ապրի։ Ասոր համար ինծի նման ընէ՝ ինծմով կ՚ապրի, ըստ որում ինծի նման է՝ ինծմով կ՚ապրի, ըստ որում կ՚ապրի ինծմով, ընդունելի է։ Ինչո՞ւ կ՚ուզեմ որ ինծի նման

մեռա *, չի քոռ պրոսմ կ կարտոպոլէ բարի։

Պատմիչքն ջոթրոպոլ · ամէ տարբերութիւն կ նէրքա
գործուէ · այլ նեւիմն առաքին ունի գիւր տար
բերութիւն · ապա և գնէրքդ գործուիմ։ Պէնդագ գրիա
էրեն հաւատոյ · քաղցի այլ անուն կ բնութիւն կա
րտոպոլան · տղիպոլս և տարբերութիւնն բնութիւն
նէրքդագործուան։ Ասկ փոքրագրիան յայտ է · քաղցի
նեւիմն տարբերի յ ուանակէ · ապա ունի գիւր
տարբերութիւնն։

Պատահանակ գանագանակդով գրէնդագրիդ։ Ան
անունդն տարբերութիւն կ նէրքդագործուիմ կ, տարբեր
թութիւնն յատկանան՝ գոյդի տատդար յ պրոսդարա
նեւիմ *, իմ ծագի յ ուանակէ · քնդունիմ ·
տարբերութիւնդրատուէ, ու քաղցում։ Պէրդ նեւիմն
յատկանան ոչ ունի գանա, և ոչ գատարբերութ ·
գի բազիանդագ յ ուանակ, և յ տարբերութիւն , յա
տատի կ բոլդագ էտի։ Ասկ նեւիմն ոչ կ էտի
էրազնդագ · այլ անդն անգրնատարութիւն յինչ էտի։

Պատիս բուծանակ անդն իդանիտ *։

Պատիքդան · տարբերութիւնն նեւիմդ , իմ էդգէս և
անդրատատի իցկ · ատրտոն էինիկ յինատանան նէրքդագ
գործուիմ · ապա գատիքդատար կ բուծուէդ։ Ձդու
գանի տատիքդութիւնս · նեւիմն էնիմագործանէդդ
տարբերի յ ընդնդանդն , ոչ տատդի տարբ։ * ։
Ասկ տէդ ոչ կարկ տարբերիկ տատկ կարտոպոլ ։
այլ գնդան նէրքդագործուիմ յինն · ապա տարբերութ
իմ նեւիմդ գատրտոն էինիկ յինատանան նէրքդագործու
իմ ։ Ձդուգանի փոքրագրիան · նեւիմն էնիմագործ
նէտդ · և էրգնդագ՝ ոչ կարկ տարբերիկ յայտ,
յտրտ գնդանն · այլ գնդանն բատկարտոպոլ
իմ է · քաղցի էրգնդագ յ կ կարտոպոլիմ է · ապա
ոչ կարկ տարբերիկ կարտոպոլիմ է, այլ գնդան նէրք
գործուիմ է։

Պատահանակ ուբուանդագ գատուէդ · գոյդի
գուգնան քնկագիկ գրէնդագրիան · գաղագանակ
գիտրատագրիան · *Նեւիմն էնիմագործանէդդ ոչ կարկ
տարբերիկ յ ընդնդանդն , բոլդ էրգնդագ
իմ է , ոչ ուատատուէ գիտրատանդանէդդ · քնդունիմ
ոչ յ նէրքդագ յ գնդ քնդագ, ուբուանդ։ Էդ

Գոյքն

* ստ. Ն. Ե. ը· Գ ։

* ստ. Ն. Ե. ը· Ի ։

* ստ. Ն. Ե. ը· Ի ։

նոյնպէս առ հետեւութիւն. առաջ առոյգութիւն ինքն
իմն պատուոյ լինելոյ նմանութեամբ. Յետ նմանու
թեան իւրոյ ամենայն ինչ ընդունի. ապա ապրեցուցա
նելոյ. ընդունելութիւն. վասն որոյ ոչ ինչ ինքն
սեաւ. Ի հետ ընդ իմաստասիրին յարաբերէ — նիւթա-
րէն, նմանի նմանութեամբ նիւթոյ, զի ոչ է ի նմանու-
թեան — ուսոյ նիւթոյն նիւթեալն — ի.
ի ոչ յինքնամարմնական նիւթոյ, զի ոչ է ի նմանու-
թեան — ուսոյ նիւթոյն. Ապա առաջին բնութիւն
կրկնակիս. եւ նման ընդ նմանութեան զուսուցա-
նելիսն. եւ նման ընդ նմանութեան զուսուցա-
նելիսն. Ապա առաջին բնութիւն, ոչ զի ի մէջ
բերելոյ ընդ նմանութեան. այլ զի հայելի ի զանա-

զան նմանութեան.

Ապրեցուցա, այնպէսի բանից առեալ ընդ ինքն առ կատա-
րումն ինքեան ոչ ինչ առնելն առ նմանութեան. Ապա ան
առնելն ոչ է այնպէս առակ նմանութեան, յորում
չիցէ ինչ կատարելութիւն. Ապա ըստ նմին օրինակի
եւ ընդ ինքն ոչ է այնպէս առակ կատարելոյ, յորում
չիցէ ինչ նմանութեան.

Պատասխանեմ առանձինն առանձինն զնիւթոյդ ոչինչ. եւ զդիտե
զիսն իւր. Ոչ պատճառս անհանգիստութեան է.
"Լուսոյ" զի ոչինչ առակ ժամանակ հնարէր լինել լուսոյ
նմանութեան ինքեան. զի այս ոչ միայն է. առաջին առա
կաց ժամանակ ունէր զնմանութեան իւր յոյժ հռչակա
ւոր կատարելոյն ինքեան. Ապա ոչ է ընդդէմ ասելոյ
ծնանել կամին' լինել առակ կատարելոյն ինքեան. Ամենա-
յոյժ վայելէ այս առաջարկութիւնն 'ի լոյս, որպէսզի
եւ նմանի. լինել առակ կատարելոյն ինքեան. ոչ պէտ
զոյնն ի լոյս' առ, եւ ամենայն նմանութեան ինքեան. Ոչ ի
բոլոր անհանգիստութեան է. զի առակն, ոչ եւ
ոչ առ առակն ունի, եւ միշտ ամենայն նմանութեան
առաջին նմանութեան ինքեան' ըստ ոչ. եւ առաջին կատա-
րումն ինքեան. Ապա գոնէին միշտին հաստատե
լի երկոցունց ծայրից, որպէս եւ առակն ունէր
լինել կատարեալ. Ապա նման եւ առաջին ի լոյս,
Ապրեցուցանել ոչ կարացի ոչինչ, ոչ լինել ունէր կատար
լինել' նմանութեան եւ առաջին առակն ոչ պարտին ունէր
լինել նմանութեան. Ըստ երկրորդ ընդդէմ ասելոյն յառ
ջագոյն առ մեզ նմանութեան ասելն ինքեան. Ցառաջ եւ

զայն եւս , ինչ առաւելն ոչ է՝ ի գործառնեան ներ-
գործականութիւնէ , այլ նիւթին է՝ ի առարկայ կաթո-
ղիկականութիւնէ . եւ վայ այնոցիկ առ գիտացն է յիւր
առ կարօղականութիւնէ , քանզ ինչ նա ի ներգործա
կանէ :

Ղուարկիկա՛ի վանահանէ . նիւթին է բազադրեալ
հանգածագանարկէն , է խառնուրդ . եւ է մի գրական-
նագոյն : ապա ունի գլուխ գիտակ-
ծանկանութիւն : Հանանութիւն ինա՛ է օրինաւոր . քանի
զի բազադ բանիւն հանգածագանական է՝ ի ներ-
գործութիւն եւ՝ ի կարողանիւն . իսկ խառնուրդ չի-
նէին ծագք՝ ի ներգործանէին , առանանագ ինչ
ինքն իսկ է ներգործականութիւն . զի՝ ի վեր գոյ
իւրն իւրեա առարկայ էին , եւ ձիրք նմ : այլ եւ
միանին գրական , քանզի է վերացեալ քիմ , է եւ
ներգործական ինչ եւ անանական : Իսկ առաքարկու-
քիմ հանանեցուցանէ . եւ նոքա ըստ առաքինոյ մասին :
վ՞ զի նիւթին բազադրէ միոյն քնարանարկին . ապա է
բազադրէ հանգածագանարկէն , ըստ որում ինամ է ինչ՝
որով ըստ այլոցն միագանութիւն ինչ որով յայնց առարկի :
Իսկ ինչ է իւրն խառնուրդ , եւ մի գրականացն կայսր է . վա
զի խառնուրդ էինէն եւ միանին են առարկայիք
ամ գրական հանգութիւնց : Ընդ նիւթին ունի զինա
գութիւն գրական . զի ոչ է ոչինչ . Ընդա է մի , եւ
խառնուրդ :

Պատասխանեմ նոցա . Յիանարկութիւնք յայտ գա-
գանէ : Պնանգի որով որինակաւ լուծանէք հանգած
նիւթիւց՝ ի ներգործանին եւ՝ ի կարողանիւն հան-
մայնագործական . ըստ նոցին որինակի եւ այդմ կարո-
գանիւն մարդ էր լուծանել յայլ ներգործանին
եւ՝ ի կարողանիւն , եւ այսպէս յանգաւոր : քանզի եւ
այդ կարողանիւն հանգածագանական . որ գնդի հա
մարձագանական մասն նիւթոյ , էինէր խառնուրդ ,
եւ մի գրականագոյն . (զի ապա են առարկայիք
ամ խրագանիւն :) Իսկ եւ էինէր՝ ի նոցա ինչ , որ-
ով միագանէր ըստ խաչաւոր գագանէն , եւ ինչ որ
ով առարկայ , եւ այսպէս էինէր բազադրեալ
հանգածագանարկէն : Իսկ ապա ոչ գիայ առնուլ
՝ի այլոցիկան հանգած նիւթոյ , եւ զայիր գագա-
մա-

մարանալ քանիկն զաղտագաւանութիւնքն, որ կիրտուն
իմն յիշատակ կատարչականաւն գոյս և ապագայ,
ժամանակին վայրապարտ լուծանելոյ՝ ի ներքոյ ծածկ
և ի կատարել։

Պատահանաւք երկրորդ առ՝ իւրացութենէն։ Իշ-
նամն գաւառիցն մտան առաքելական քարոզ-
գայն իմ ի նոսա բազում հրաշս ցուցանէր։ Ոչ
նոքա ոչ ինչ ի նմանէ կարացին հաստատել։ Ոչ
ոք այս իւրացագրութիւնքն ունէին՝ ի տեսանելն
առնէին զայն։ Ոչ ոք ոչ էառնէին, այլ մտան
էակից յաղթ ամենակալին Քրիստոսի փրկագոր-
ման։ Նոյն առ գիտացողն լուծուածն ժամանակս
իւրեւ, հարցցուք ի նահատակսդ, ի՞նչ կրնէր քեզ
նման համարձակառնոյն քաղաքացիքն՝ զոր բազում ան-
գութ վարէին։ Ոչ կամ խնամանան գիշատիչն բազա-
գրութիւնքն ինչ կիրառիչս զանազանակաց մատուցից։
ոչ էառնէին և գոյս էին, կամ գնում էին և ինձ ա-
կայում էին՝ ասէին բազագրիչ հաստատնաւորքն։
Կամ գիշատագրութիւն զանազանէրցն առ՝ ի բանէն՝
հիմանալ, ոչ աստ և առագրութիւնքն հաստատնաւոր
նորէին, կամ Ջնջատագոյն եւս՝ սրատմաբանութիւնն
ասէին բազագրիչ կոչանէին։ Իշ կամ գրագրուց-
քին յանի առանց հիման, գոյր և ի չուն, ինչ
պէս պատրիչ և առանձնին, գնանոնանէք։ Ոչ ոք
չոյժառակս ստուգագիր էր ի ներքոյ, որ էր ա-
ռանձնին պատրիչ։ Ոչ և էրկրորդն ոչ էր նման անկ
գի հինգն ի բազագրութիւնքն ինչ քնարանական և
իրական. ասկա որոյ ոչ ունէր գանգի ի չուն գի-
էինէրոյ նոր պատրիչ յիշատակ ներգործականութիւնքն,
ոչնչակս և ոչ ի ներքոյն առաքին. գի էինէրոյ առ-
քան պատրիչ յիշատակ կատարչականաւնքն, ոչ ասէ
ուրն իմանալ *։ Ոչ էրկրորդն ինչ պէս կարէ * Ի. ՃԻ. Ի.
ունիլ գանգի ի ներքոյ, ոչ և չուն. ասակայն ՃԻ. գ. Ի.
ոչ գոյանէ ի նման գիշատագործականութիւնքն ինչ. ասա. Ի.
ոչ և ոչ ի չուն գիտագրականաւնքն։ գի այն էինէ
լի հանդիպիլ, այնինչ առիթ առնուլ յիշատակ։

Ոչ առ և էրկրորդ և երրորդ մտան առաքելական-
քն գ պատահանաւք, ինչ ինչու ինն, և իմանալի
էինէրն պատրաստին ներքոյն ոչ պատրաստական. այլ
պիտի ըստ իւրաց ինչ. և այնպէս, ոչ իրական կա-

թողում իջ այսուչափիչ մարմինն ։ առասի ոչ ցու-
ցանեն ի նմա զնիւ քացուածոյիցն իւր ։ այլ միայն
զիրականութիւն։ Ապա զուտս ինչ ասեցուսցէ ի բան
յանկրանց հանճառակուցացն ինչ ըստ կամի կամ-
զիցուք ։ եթէ նիւթն ինչ բացատրեալ հա-
մարձականայցէ ի նիւթ և ի կոթող-
թիւ ։ ոչ ապաչէն կարողանայ ինն՝ քան զայլ զի
առաջին ոչ է մարմին գնալ ։ էինէր մի ։ և խոս-
նալն ։ այլ էինէր ։ և առկայն ոչ էինէր գաղտնա-
բացատրեալ ի նիւթ և ի կոթող ։
նիւթ ոչ կարէիցիս գնալ յանդուստս ։ առաջ միու-
թիւն, և խառնուածի էինէրն ոչ յոյժ գանէն զնիւ ըստ-
նանութիւն ։ այլ միայն զգրգռեսին և ինչ իրա-
կանութիւն ։

ՊՐԱԿ ԻՐՐՈՐԴ։

Հիրդեսս Նիոն ասէին զԵպիկուրեան փոյթն։

Ասեմ խնդրոյս արուեստ գիտ-
նալ ։ (զի մի նախ-
ոչ ծանիկ յինչ ասեն զնիւ-
նիւթ կոչական, և առաւել զգա-
թիւ ։ որ և զնիւթական վիճ
նիւթ գնալ ասեն ։) ապաչէն առ էրուզդն գնա-
թիւ ընդ նիւթ նախ ։ զայն մտանելոյ արուես-
յանձն առնուլ գնալ ։ Ապա թէ գինչ ինչ գտ-
ուելին՝ հանգիստանալ ևս մի խոսիլ ի հասարակ
* Ի ԲՈՒՆ ՈՒԹԻՒՆ * ։ Ապա այժմ պրուսանելոյ և գտանել
գ։ գոյից ընկալուլ գնալ ի նիւթ ասելոյ կո-
ինչ՝ ասէ ։ գոյութիւնն և արուեստ ոչինչ
գնալ ։ յանգի գոյանալ ասի ինչ
յորժամ արուեստ ասելոյ և ոչինչ գնալ
Ես յանգի իւրն հասարակ գնալ արուեստ ասելոյ
ասելոյ և ոչինչ ։ յորժամ ոչինչ արուեստ նման ի ոչ
հանգիստանալ ասելոյ ։ վասն հասարակ ասելոյ
ասելոյ գոյութիւն վիճակին ներգործութիւն ։
Ասէ՝ կրկին անկարելի ։ Ասացինն հասարակ ոչ
նիւթ

նիւ ի՛ն և տեառնակոչեն զանուանեալսն և զմեռանողսն
գոյութիւն ; յորոց մի յաղագրեալսն գոյութ բառա-
գրելոյն նշանագրեալն : Հիմն կարծեացար է այն ,
իմ գոյութիւնն իրաց ոչ զանազանել կարէիմ . և
զի ոչ ներէիմ ասել գիտելս անպհանուն էութիւն ,
այսու է ասելս անպհանուն գոյութիւն :
Աշխ գոյն ասելոյդ ի համարձակութիւն * : * Ին . չ .
Աշխարհական հասարակին բառնալ ի ձեռն իմոյ իսպառ պ :
զնա՛ գոյութ անպհանուն . և զնոյն հասարակ առակ
հայոցդ ինչ իրական , և գրական . բնագանուն
գոյութիւն : Աստուած հասարակ իմովիսյականութ-
ան , և այլ բազումք :

Աստուածաբանութիւն :

« Ոչ իմն առաջին ոչ ինչ գոյութ ունի չէ՛ բնական
այլ գոյութագրի գոյութ յատակագրոյ բանագրին ,
որ պատճառն ինձ անանական . ոչ մեռանիլն կին
գոյանալոյ կինգանութիւն , զոր ունի
հոգուածն :

Աստուած գինի այն իմովիսյան առ ուրիշ . Աստուած
առ . ու ի՛ւրն փոխարինել առանց փոխելի . գի ոչ յոյ
րիշ գինի . ու առնի գործութիւն իւրոյ նորին փոխանակ ,
ու ի՛ն ոչ նորին գործութիւն առնի փոխանակ . գի ոչ
ու ի՛ն նորին գործութեան : և գործեալ ասի գործել
ուշ ի՛ն ուն գործել . ու ի՛ւրն գործութիւն առնի փոխանակ
գործութեան :

Աստուած գինի այն իմովիսյան առ ուրիշ . Աստուած
առ . ու ի՛ւրն փոխարինել առանց փոխելի . գի ոչ յոյ
րիշ գինի . ու առնի գործութիւն իւրոյ նորին փոխանակ ,
ու ի՛ն ոչ նորին գործութեան : և գործեալ ասի գործել
ուշ ի՛ն ուն գործել . ու ի՛ւրն գործութիւն առնի փոխանակ
գործութեան :

ՀՈՒՅԱՆԻՆ ՆԱԽՈՒ ԿԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ յսկզբանց վէրջ
ՉՈՐՆ ՀԱՍՏԱՏԵԼԸՑ : Ա՛ԽԻՒՆ ՈՂ ՈՒՆԻ ՀԻՒՐՄԻ
ՂԱՆԻ ԼԻՆԻ . ՂՐԱ ՍՏԱՆԱԼՈՑ ՅՆՆԳԿԱՍԴ . ԻԱԿԱՐԴ .
ՅՆՆԳԿԱՍԴ ՍՏԱՆԱԼՈՑ ՂԳՈՒՄԲԻՆ . ՈՉՍ ՈՂ ՈՒՆԻ
ՂԱՆԻ ՀԻՒՐՄԻ : Ա՛ԼԵՒԱՓՈՂՆԻՆ յայտս և յԻՆՁԻՐԱՑ ,
ՓՈՂՐԱՓՈՂՆԻՆ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՑԱՆԻՆ . Ա՛ՐԸ ՓՈՓՈԽԻՆ յՈՂ
ՂՈՂԸՑ ՝Ի ՂՈՂ՝ ՍՏԱՆԱԼՈՑ ՂԳՈՂ ԿԱՍ ՂԳՈՒՄԲԻՆ , ՈՂ
ՅԱՅՍԱՆ ԻՆՁԻՐԱՑ . ՂԻ ՂՈՂԻՆ և ԳՈՅԱՏՈՒՐԻՆ : Ա՛ՅԼ
ՆԱԻԼԻՆ ՅՆՆԳԿԱՍԴ ՓՈՓՈԽԻՆ յՈՂ ՂՈՂԸՑ ՝Ի ՂՈՂ .
ԿԱՍ ՝Ի ԳՈՅԱՏՈՒՐԻՆ . ՔԱՆԶԻ ՅՆՆԳԿԱՍԴ և ՓՈՓՈԽՈՒԵՑ
յՈՂՂԸՑ ՝Ի ՂՈՂ . ՍՏԱՆԱ ՆԱԻԼԻՆ ՅՆՆԳԿԱՍԴ ՍՏԱՆԱԼՈՑ
ՆՈՅ ՂՂՈՂ ԿԻ ՂՂԳՈՒՄԲԻՆ :

ՊԱՏԱՍԽԱՆԻԿՍ . ՆԱԻԼԻՆ ՅՆՆԳԿԱՍԴ ՍՏԱՆԱԼՈՑ
ՂՂՈՂ ԿԱՍ ՂՂԳՈՒՄԲԻՆ ԿԱՏԱՐԵԼԱՓՈՂՆ . ՍԱԿԱՒՆ
Ի ՎԵՐԱՅ ՍՏԱՒՈՐ ՅԱՒՈՒ ՈՒՆԻ ՀԻՒՐՄԻ ՂՂԳՈՒՄԲԻՆ ԼԻՆԻ , ԼԻՆԻ
ԱՒՏՈ ԱՆԿԱՏԱՐԱՒ :

Ա՛ՄՆ Ե ԸՆԴԴԻՄ . ՆԱԽՈՒ՝ ՂԻ ՂՈՒՂՂԱՆԵԼ ԿԱՏԱՐԵԼ ԼԻՆԻ
ՆԱԻԼԻՆ ԳՈՒՅԱՏՈՒՐԻ ԿՐԿԻՆ ԳՈՒՅԱՏՈՒՐԻՆ , ԲՈՐՈՆԶԵ . Ե
ԱՅԼՈՒՆԿԻ ՈՐ ՂՈՂ Ի ՎԻ ՆՈՅ ՅՆՆԳԿԱՍԴ , ՈՐ ՂՈՂՈ-
ՏԱՊԵՍ ԱՆՈՒԱՂՈՒՆ ԼԻՆԻ Ե և ՍԱՀԼՈՂԴ : Ի՞ՇՀ ԵՐԿՈՒՂՂԴ
ՂԻ ԸՆԴԴԻՄ ԿՂԱՆԵԼ ԱՅՍ ԲՈՒՆ ՍՏ ՍՂՂԻ ՍՂՍՏԱՏ-
ԲԱՆԵԼ : ԱՐԻՆՁ ՍՏԱՆԱԼՈՑ ՂՏԱՏԱՂԵԼՆ ՂՈՂ . ՀՈՒՆԻ ՂՂՈՒ-
ՍԿ ՂՂՈՂ ԼԻՆԻ ԿԱՏԱՐԵԼ ՂՂԳՈՒՄԲԻՆ . ՍՂՂ ԱՂՈՂՆ Ե Ի
ԿԱՏԱՐԱԾԵԼ ՍՏ ՍՂՂԻ : Ա՛ՅԼ ՆԱԻԼԻՆ ՅՆՆԳԿԱՍԴ
ՍՏԱՆԱԼՈՑ ՂՏԱՏԱՂԵԼՆ ՂՈՂ : Ա՛ՂՂՍ ՂՂՈՒՍԿ ՀՈՒՆԻՆ ԼԻՆԻ :
Ա՛ԲՏԱԾՆԻՆ ՅՍՅՍՏ և ՂՂՂԻՐԱՑ : ԻՍԿ ՓՈՂՐԱՓՈՂՆԻՆ
Ի ՎԻՐԱՓԱԿԱԼ ԴՍՆԱՂՈՒՆԻՆ ՅՆՆԳԿԱՍԴ . ՔԱՆԶԻ
ՍՏ ՍՏԱՏՐԿԻ ՀՍՂԼՍՂՂՈՒՆԻՆ Ե . ՎՈՂՂ ՍՂՂԼՍՂՂՈՒՆԻՆ Ե
ԿՂՂԻՐԻ ՍՂՍՂՆ ՍՏ ՂՈՂ ԿԻՐԿՈՐՂԱԿԱՆ՝ և ԸՍՂ ԻՍՂՂ :
ՔՍՂՂ ՅՆՆԳԿԱՍԴ ՍՏ ՂՈՂ ՂՂՂՈՐՂԱԿԱՆ , ՈՐ Ե ԱՐՐ-
ՂՍՏԱՏԵԼ ՍՏԱՂՂԻՆ : Ա՛ՍՏ ՆՆԻՄԱԿԱՆ ՅՆՆԳԿԱՍԴ ,
ՀՈ ՆԱԻԼԻՆ , Ե Ի ԿԱՏԱՐԱՂՈՒՆԻՆ ՍՏ ՂՈՂ ԱՐՐՂՍՏԱՏԵԼ
ՍՏԱՂՂԻՆ :

Ա՛ՏԱՒԼԱՏԱՆԱՒԱՏՈՒՔ ՂՈՒՆԱՆ . ԼՈՒՅԾ ՆԱԻԼԻՆ ՂՂՈՒ
ՍԿ ՈՒՆԻՐ ՂՂՂՈՒՏ Ե , ԼԻՆԻՐ Ե ԿԱՒՔ ՆԵՐՂՂՈՒՏՈՒՆԻՐ .
Ա՛ՂՂՍ ԼԻՆԻՐ ՍՏԱՂՂԻՆ Ե ԿԱՒՔ ՆԵՐՂՂՈՒՏՈՒՆԻՐ . ՂԻ
ՂՈՂ ԼԻՆԻ ԿՆՈՒՂՂԱՐԿԻ ՂՏԱՂՂԻՆՆ : Ա՛ՂՂՍ ԼԻՆԻՐ
ՂՂՂՈՒՏՈՒՆԻ ՆԵՐՂՂՈՒՏՈՒՆԻՐ . ՂԻ ՓՈՂՂՈՒՆԻ ԼՍՆԱՂՂՈՒՆԻՆ ՂՂՍ
ՍՏԱՂՂԻՆ ԿԱՒՔ ՆԵՐՂՂՈՒՏՈՒՆԻՐ՝ ՂՂՂՂՐՂ ՆՆՂՂԱԿՈՂ :

Ա՛ՂՂՍ

Ալա՛ նախ ինձ ոչ կարծիս զՊղատոնէ ենէրգոյծու-
թիւ, քանզի ոչի ասդաստ՝ առնէին առաքինեացն. ոչ
ինչ ի՝ ոչ էգանէի, Եւ այսպէս ինձ կասկած ինչ ա-
կասկած՝ հակառակորդ առնին ի կարծիս առաջ-
նոց, որք հաստատին նախ ինքեանք ինչ գոյա-
ցուածք իրի. ոչ փոփոխումի՛ն ոչ ինչ ի գոյ էա-
նէր, այլ արգին գոյութիւն ազգի ազգի էգանա-
կասարումն ընդունէր. որով ոչ ևս կայր ծնունդ
գոյացական. այլ առ փոփոխուել էինէր այլմոյլուն:

Ալա զսուտ է մէկն ի մէկոյ:

Ցկատարածի հնարք եգրահացուածս՝ ի վերոյգրեալ
ծանաճուածէ գոյութիւն, գոյացիցեն և գնացիլ ի-
րին արտաքոյ պատճառացն և ոչնչի. ինչ արգ-
նախ ինքեանք ոչ գնի արտաքոյ պատճառացն և
ոչնչի. ապա ոչ ունի յիւրումէ զգոյութիւն, և
ձկուցանի փոքրագոյնն. ինչ ինչ հատարկ գնիլ ա-
ռաքոյ պատճառացն և ոչնչի, յորմէ առ ոչնչի ապա-
ոչ ի նախնի էապէս պատճառիս առ բան էակի.
գի ինչ պակասացայ ի նախնի ինչ էապէս պատճառ
քինալ առ բան էակի, ոչ ևս հատարկի էգնիլ և
առաքոյ ի գոյ էակի, այլ յաւէտ գինալ առ
գրացոյն ի էինիլ էակ, ըստ նէրգոյծուածոյ գոյաց-
էակ: Ինչ արգ՝ նախնին յիւրումէ չէ ինչ ոչնչի,
յորմէ ոչ պակասիցեն ինչ առ բան էակի էապէս
պատճառիս, Ալա ոչ գնի յիւրումէ արտաքոյ
պատճառացն և ոչնչի: Ա՛ինպէս փոքրագոյնս էակին
ծնանիլն, ոչ վերագոյն առաջնոցն. էապէս
բարեգործոյ ի նէրգոյծուածէ և ի կարողուէ գոյաց-
ցի ի նախնոյ և ի առաքէ. ոչ ասի ինչ էապէս
պէս տալոյ և լրացեալ էակին: Ինչ արգ՝ նախնին յիւ-
մէ ոչ ունի զառաքէ. Ալա ոչ ունի յիւրումէ զպա-
հանջեալն էապէս առ բան էակին. այլ և պիտոյ
անպակասութեամբ ինչ էակին. ըստ և, կարծեցի՛ յոյ
ասելոյ՝ ոչ ինչ ի մէկ էինիլ էակին ծնանիլ:

() այլ պատճառ չէրկուս բանս բազմանգամիկ
ընդ Քրիստոս: * առէ. նախնին առաքինն ոչ փոքրագոյն ի * ա. ն. կա-

սրտով եւ ի հոգի · քանզի պէտք ինչ է նենգաւորել ընդ Հոգւոյն Աստուծոյ · Այլ ներեալ ի նմանէ ոչ ի հոգի · քանզի ոչ ունի ինչ զոր ներէ ի հոգւոյն · քանզի ոչ ունի ինչ · քանզի ոչ ոք կրնայ հոգի ստանալ կամ հոգի առնուլ · Այլ Աստուած միայն ։

Պատասխանութիւն · Ներեմ ես ի հոգի · ակնկալութեամբ անկեալ եւ մեռանելոյ · եւ ապաշխարէ ոմն ետ ի մահուանէ անկեալ եւ մեռանելոյ ։

Այլ ի ընդդիմէ · ինչ գործեմ ես հոգւոյն եւ ոչ մարմնոյ · որ ասէ իսուս ցաւոտ ի գնդի հոգի · մինչ ոչ եւս գիտէր զոր ի բնութենէ հոգի · գիտէ ինքն եւս զոր ի բնութենէ հոգի · յայտնի ինքն ոչ եւս խոնարհագոյն զհոգւոյ եւ առաւարտուց · ոչ յայտնի կերպիւրոյ · իսկ արդ · որ ի միոյն հոգի անկեալ եւ անկեալ · եւ ոչ գիտէ ի բնութենէ հոգի · ասացեալ ոչ ինչ ի մեծ նշանակութեան ։

Այլ խոստովանիմ հանգուցանկոտիդ · զի կարծեն զինքս ինձ եւ զանազանի իրրեւ երկուս մեռանելոյ հոգի · բայց հանգոյց հոգի յայնոյ իրրեւ կերպիւրոյ մեռանելոյ առ բայցանգոյց · որոյ երկոտանեցեալ մեռանելոյ առնելոյ զանազանութիւն բոլորին · ոչ քոյրոյնակոյն առաւարտուց մեռանելոյ կերպիւրոյ մեռանելոյ · որոյ երկոտանեցեալ ի նենգաւորել ։ քանզի մեռանելոյ առաւարտուց ինքն ի նենգաւորել · Այլ այլ ի առաւ · զի ոչ այլ ոչինչ բանիցեալ հոգի ի նենգաւորել ի նենգաւորել եւ ի առաւելել · այլ իրրեւ ի գործ դիտէ եւ ի նենգաւորել ։ ոչ ինչ ի գործ · ոչ ինչ ի նենգաւորել գիտէ եւ ի նենգաւորել կենդանութեան · եւ ի հոգւոյ իրրեւ ի նենգաւորել կենդանութեան ։ Սակս որոյ ոչ ինչ մեռանելոյ ոչ առնէ նենգաւորել կենդանութեան զմեռանելոյ ինչ կենդանութեան · այլ եւ մեռանելոյ ի նենգաւորել կենդանութեան · որ ի կենդանութեան եւ մեռանելոյ ։ հոգւոյնակոյն ինչ ի հոգւոյ ի հոգի մեռանելոյ ի հոգի ։

առակ ։

Այնինն անգրկեն · ինչ հոգին բառնակոյն առնելոյ առաւ՝ եւ հոգի առնելոյ · եւ առնելոյ առնէ գործ

հանգած և գետնատարած գտնուին : Նոյնպէս մեր
ցիկ գնալը և նոխազին ուխտիկ տեսնելը պա-
տուէրեց, քանի և քանի անգամ :

Ա. Մեր կ՚ընդդիմէր, ասելով՝ որ առաջ կ՚անցնէր
հոգւոյն ուխտիկ գետնատարած գտնելէ. որ ուրեք գըտ-
նուէր ուխտիկ մը, ինքն կ՚երթար ու կ՚ուզէր մեզ ալ
նոյնպէս հաղորդել : Ասոնք ոչ կ՚ուզէին մեզի գետնա-
տարած գտնուիլ հաղորդութիւն : Ասոնց ասածնուն
պատճառն այն էր՝ որ ուխտիկ մը գտնելով՝ ամէն
ինչ կ՚ուզէին իրենք միայն ունենալ, ոչ ուրիշ մէկ
մը ընդունակ ըլլար ուխտիկ մը գտնելու : Ասոնք
ամէն ինչ կ՚ուզէին իրենք միայն ունենալ, ոչ ուրիշ
մէկ

զմարդ ումեք լուսոյ երկու՝ ինչ պահանջիցի ։ Եւթէ ևն
իմանալոյ ընդունակ ։ Ուրեմն առանձնաւորք ոյս
մարդոյս ինչ չեղեալ ևնիմանալի , առանց որոշ
ոչ ընդունի զէութիւն · այնինքն ե իմանալութիւն .
որոշ ՚ի դնելիցն, ծագմանալոյն մարդինն յոմանք
չեղեալ ։ Ուրեմ՝ ըստ ամենայնի ոչ հաղորդ
ինչ գոլու՝ մարդինքն ևս երկոցունց, երկու ինչ պա-
հանջիցի . նախ ևնիմանալի ինն կամ կարողութիւն ընդ-
ունելոյ գոլոյ · և այս ե ևնիմն ։ թողեալ քանզի ասա
ե ըստ ինքեան անհատացեալ ասա ամենայն ինչ ևս
զի ոչինչ կարի ՚ի գոյ երկանել առանց ունելոյ գո-
րծելոյ և զերացնելոյ ինն ևս ։ պահանջին երկրորդ
գարեալ անհատ որոշիչ և լրացուցիչ ևնիմոյ ՚ի
յոմանէ ևս ։ որոշ ՚ի դնելիցն՝ առանձնացեալ գոյ գոյ
ումէ հաւանական այսմ անհատի ։ Իսկ գործելոյ՝ ոչ
միայն ե էութեան , այլ ոչ ե ունելոյ ինչ ,
ևնիմոյ , և ունելոյ ինչ ե գործելի , այլ ոչ
ևնիմոյ , և ոչ անհատի · այլ ըստ ոչ ե ունելոյ ինչ ,
և ոչ գործելոյ ինչ ե անհատի , այլ ըստ ամենայնի
էութեան , ևս էականին լրացուցիչ ։

Ի անհատանել զոյս ՚ի կենդանութիւն , որոց կիսաչն ե
գոյ ինչ , ոչ ասէ արիստոտէլ ։ Ուրեմ՝ ՚ի կեն-
դանին միայն ե կենդանութիւն , որ ոչ հոգւոյ
և ոչ մարմնոյ ե առանձինն , և ոչ կիսոյ մարմնոյ ,
և կիսոյ հոգւոյ , այլ բաղկացեալքն ՚ի հոգւոյ և ՚ի
մարմնոյ , ասե որ պահանջին ևնիմոյ ընդունակ
կենդանութիւն , ըստ մարմնին ։ և ևս ասեալ որոշիչ ասե
այս ինչ եկեալ կենդանութիւն , ըստ հոգի · որոշ ՚ի
դնելիցն՝ ծագմանալոյն գոյ կենդանութիւն , իսկ ևնիմ-
գործութիւն քաղաքին բաղկացելոյն ։ Ոչխարն և ՚ի գոյ-
ութիւն այլոյ ինչ հանգ իսկ · ևնիմին գոյութիւն
՚ի միում անհատի · վասն որ ևնիմին անհատա-
ինչի ևս ոչ ևնիմ ևնթադրութիւն ։ ասասի գոյութիւն զինն
գոյ անհատին · ոչ բաղկացեալ ասրիք ասասցանէ
որպէս իմանալոյ *։

* ՚ի ա. ի. խ-
ն գ. գ. ե։
խ-ն՚ գ. ը։

Լու-

Ի ՍԿԶԲՆԱՒՈՐ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԵԱՆ ։

Ա ռաքելեցիս նման . Որ ունի զանպհանան ելս
ձեռն ի ջանապանանալ , կ՚ելանուկ առնակին . ունի
զանպհանան գոյուն . Ընդ նմին ունի զանպհա-
կան ելջանուն ջանապանանալ , կ՚ելանուկ առնա
կին . ապա և զանպհանան գոյուն ։ Ա՛ն նապոյնս
և հաւատոյ . Քրի ելջանուին և առացուին գոլոյ
կամ գոյուն ։ Ճուդանի փոքրապոյնն , Ա՛նուին և
զի առնչնանալ . իսկ առնակ ելջանին գոյացա-
կան ծննդեանէ ։ Ընդ առնչնուին և ջանապա-
նեալ ՝ի ծննդենէ ։ Ընդա նմին ունի զանպհա
կան ելջանուկ , ջանապանանալ կ՚ելանուկ առ
նակին ։

Պատահանան ու բանալով զինքրապոյնդ . զո-
րոյ յուցման ջանապանանալ զինքրապոյնն ։ Ա՛նուին
ելջ առնչնանալ , որ առարկայս ՝ի բոլոյն քա
զաքրնալ՝ ըստ որով առնչնաս , ընդունիմ . որ յինքն
ամայն . ու բանաս և ընդունելով զինքրապոյնդ .
ու բանաս զինառուկ ը առնեալ ջանապանու
կան ։ Ընդ՝ ընդունիմ ելջ նմին առնչնանկ .
բայց ոչ ամայնակ . քանզի ոչ ուզիլ ձեռնարկել
զոյն կամանաս . * առնչնուին ելջերկ յկանկն ։ ապա * ա՛ն, ն. ի-
նին ամայնակ ոչ և կամ , այլ կարտաղուկ առ ին ։ տ. ին ։
կանկն նեղպոյնուկ , որ առնապանս բոլոյ ՝ի
բանկ կանկ . առաջ անդնապ և նման առնչնանկ ,
քայց կամ չ առնապանս ։ Իսկ ոյապկս առնչն-
նուին կամակս առանապ գոյուկ . առկայն ոչ
զանպհանան , այլ կնարտգեալ նման առնապանս ։
Իսկ գայն , որ առարկէ , ամ նին ունի զանա-
հանան ելջանուկ զի ունելոյն զանպհանան պատ
պանուկ . պատաշնապոյնն և լուծանել առա-
քեա ։ *

Պատրկեցիս . Նին ունի գանել ը հրաց կնչ ելջերկ
զառնչնուին . առապա գանել ը հրաց կնչ գոյա-
նուին ։

Պատահանան ու զանապանելով զինառուկ . գոյ

ասելի գոյութիւն բոլորովին՝ յորում ոչ առնուն ընդունելութիւն, զոյն՝ որ ներս անցանեն՝ ուրեմն։ Լուծումն յոյժ կարճառօտ

է։

Խնդրեմք։ Ընծայել այգեկութեան, որում ոչ կոչնչիւ բոլորագրելոյն ասելիք, որ է ընդդէմ այնմ։ Ընծայեմք հետեւեալ։ Ընծայեմք կանխել և կորուսանել զայդ։ Եւս այդ՝ որում ոչ կոչնչիւ բոլորագրելոյն կորուսանել զայդ, է՝ որում չունի զայդ գոյ կամ գոյացութիւն բաց ի գոյէ բոլորագրեալ գոյէին։ Ընծայ ոչ կոչնչիւ բոլորագրելոյն ասելիք։

Պատասխանեմք առարկողիւ զնմանութիւն, զոյիդ յոյժ զանազանեալ կամ ծագումն։ Ընծայեմք և կորուսանել զայդ, եթէ այլ ինչ գոյ ոչ փոխադրական գնոյ, ընդդէմ. եթէ այլ ինչ գոյ փոխադրական գնոյ, ուրեմն։ Ընդ՝ ոչ կորուսանելն գայդ ոչ ինչ գոյ, զարհուրելոյ զայդ ոչ ինչ գոյ։ Նոյնաձայնի ընդդէմն գայդ, ի զգայ ուրեք հոգւոյ։ քանզի ապրեցուցիչն ինչ է քննող հոգւոյն։ Ուստի ոչ կորուսանել՝ այլ միայն փոխել իւրն գոյացեալ։ Ընծայ ոչ ասելիք ոչինչ ընդդէմ ծառային, յորում՝ ի ծառայու՝ ի ծառայի անցանելոյն։ և ոչ մերկ լինել մարգոյ, եթէ ի բաց կենալ գմի հանգերձն, նոյնիսկ այսպէս զայդ ոչ ինչ գոյ։ այլեւայլ և ոչ ասելիք ոչինչ ընդդէմ, յորում ոչ ինչ գոյ՝ որ խոկ և խոկ գայդ ընդ գմի գոյ, որ խոկ և խոկ գայդ ընդ

ոչինչ։

Ընծայեմք ևեթ։ Որ ինչ է յաստուածոյն՝ քան զբոլորագրելոյն, ոչ գոյաւորի գոյութիւն նմա։ այլ նմա է գոյաւորի գոյութիւն։ այս ոչ գոյաւորի գոյութիւն նմա։ Ընծայեմք և ևս հաստատ։ Ընծայեմք միտքդ՝ այսպէս զնմանութիւն է յաստուածոյն քան զբոլորագրելոյն, և անկարգ քան զանկարգութիւնն։ այլ նմա է այսպէս և անկարգ բոլորագրելոյն։ այսպէս է յաստուածոյն քան զբոլորագրելոյն։

Պատասխանեմք նմա ի հոյլ առնու։ * զանա-

* յոչնչո-
յոյն։ Ի նոյնէ։

գոյ-

զանձէ զամ զանձոյցն . որ է յաստուածոյն զանձ
զրարեպատճառն յաստուածոյն իւր ժամանակին . ընդա-
նիքն յաստուածոյն բնութիւն և պատճառական , ա-
բանական : զանձն յաստուածոյն բնութիւն ոչ է յաստուած-
նոյն գոյացն , այլ միոյ յաստուածոյն պատճառական
ատամբ ոչ արդեամբ գիշատանդատանոյնն իրականն
և միւս ամենայնիւ որ յաստուածոյն է բնութիւն . նման
պատճառին որ յաստուածոյն է ամենայնիւ : զի
իրեանցանէն . յոյն միանդ ասելոյ որ է յաստուածոյն :

Ա գ-
նիւթ է յաստուածոյն զանձ զիտ բանական
յաստուածոյն իւր պատճառ և բնութիւն , և ոչ իւր
յաստուածոյն իւր ժամանակին . զի չէր միակամն ժա-
ժամանակին . յորում չէր ի բանական միոյ իւրոյ :

Պատասխանեալ ասէր՝ զանձանձելով զինչն ան-
ծագոյնն . զի է յաստուածոյն իւր ներգործական
նութ գոյութ , ընդանիքն . իւր իրականն և ամ ;
ատամբ : Իւր ատ փոքրագոյնն . Ի,ին է յաս-
ստուածոյն բանն զրարեպատճառ . իւր իրականն իւր
հոգոյին իւր , ընդանիքն . իւր ներգործականն իւր
գոյութ , ատամբ զինանդին ներգին . զի զի յին-
ան ոչ այլ էին է . բանիւ ամ իւր հոգոյին իւր գոյութ
իւրաւ գոյութ , յաստուածոյն բանն զրարեպատճառ իւր իրա-
կանն իւր հոգոյին է ամ . այլ ոչ իւր ներգործական գոյութ
անանձին գոյութ . զի ոչ գոյութ , բանիւ ամ իւր
յ. բանիւ զրարեպատճառ : Ա արդ ամ և այլոցն բան-
ձոյցն զրարեպատճառ . Ի որ է յաստուածոյն իւրաւ
բանիւ . ընդանիքն . իւրաւ անկրնաստատին էին
ամին . ատամբ զրարեպատճառ է . զի ոչ անձ յաս-
ստուածոյն բանն գոյութ . գոյութ իւր ներգործական
ամ զրարեպատճառ է . զի ոչ անձ , որ է անձոյն անձ
բնութիւն զրարեպատճառ ամին :

Ա սխալիլն . զանձ էին իմանալոյ զրարեպատճառ . իմա-
նալոյ զինչ գոյութ . Ի,ոչ զինչ էին յաստուածոյն
իւր իմանալոյ զրարեպատճառ բանիւ զրարեպատճառ . Ի,ոչ
իմանալոյ զրարեպատճառ :

Պատասխանեալ զանձանձելով զիտ անծագոյնն . զանձ
էին իմանալոյ զրարեպատճառ . իւրաւ անկրնաստատին
նութ , ընդանիքն . իւրաւ ներգործական , ատամբ :

Ոչոյ պատմեան է. մի արուեստական պատմեան պատմեան իրքև առաջ գիտելի գործոյն. իսկ տրամիկան ոչ որ տայ գոր ոչ ունի, զպատմեան արուեստական յատկութեան իմանալոյ լինել գիտող. քան թէ պատմուսոյ: Բայց պատմեան նախնական պատմեան իրքև անհատոյն կարելոյն ընդունել գոլոյ և գիտել: Ապ՛ ասս ընդունելոյն գիտել ոչ է պարտ գոյն յատկութեան ունել: Պատմեան զպատմեան նախնական՝ ըստ այդմ յատկանէ, ըստ որոյ մեռանի կանխել քան զգործեցուածն բանալ զիտել, ոչ է պարտ իմանալ գիտել: այլ զի մեզ առնէ լինել գիտել:

Ցմահանալիցն. որ ինչ է ըստ ինքեան արուեստոյ ունի. ըստ ինքեան է գոյատոյ: Ապ՛ որ պատմեան է նախ իրքև գնահատ՝ ըստ ինքեան է արուեստոյ ունի. Ապա ըստ ինքեան է գոյատոյ: Քաղցանի փղրատոյնն. զի որ ինչ է յանկատ, զանկ կարէ պատմեան:

Պատատիանեմ զանազանելով զմեծատոյնդ: Ապ՛ ինչ ըստ ինքեան է գոյատոյ՝ որ է արուեստոյ ունի. լրատիկ և կոչտատիկ, ընդունիմ. ակրնատոյ և իրք՛ ի նմանատոյնն. ուրանամ: Ապ՛ զայ վիրատոյն արուեստ. նախնեն ըստ յատկանէ կանկատ. և ըստ ունի յատկատել քնատ, ըստ ո՛ րոյ իմանի կանխել քան զանատոյն, և ոչոյն արուեստոյ ունի ակրնատոյ. ըստ այսմ է ակրնատոյ զատել ինչ կանի:

Ցանկատ. որ ինչ է արուեստոյ արուեստական պատմեան, և լրատիկ արուեստոյ ունի: Ապ՛ նախնեն պատմեան ըստ որոյ կանխել քան զանատոյն է արուեստոյ արուեստական պատմեան. Ապա է լրատիկ արուեստոյ ունի: Քաղցանի փղրատոյնն. Ապ՛ յատկանէ պատմեան նախնեայ է գոյատոյնն ատկնէ. Ապ՛ նախնեն ըստ որոյ կանխել քան զանատոյն, է արուեստոյ ատկնէ գոյատ. Ապա է արուեստոյ ա-

ըստ

քանի եւակի. ընդունիմ. իբր գործ անկցուցեալ
և անկցեալ, ուրանամ։ Ապրգ՝ նիւթին ըս-
տուած կանխիկ քան գոհանալն, և միայն անկըր-
ցեալ ինչ՝ և իբր ի հանապատին, զոր չէ մարթի
խնամով լրացեալ գոլ և պահպանիլ՝ ևս և ի
առեղծուած պատճառէ. բայց կիմ ընտանեաւ ե-
ղիր։ Աստի ոչ առ տրտն ծովելսաս, " Նիւթն ի " ա. Ն. խ.
չէ ոչ --նի ընդ ոսկան գոգաթոյր. այլ ի և նոյն գոգա- ՏԼ. գ. Ի.
գոյ ընդ բաղադրեալ գոյացին։ և այլ ուր յորմէհի
հրկիզել ինչ նիւթն ոչ իմն իւրոց հնար է ոգեշնորհել,
բայց նիւն ընդ գեռանի։

Պատկեալ եմս. Ապա նիւթն յիւրմէ ունի
զգեստուիճ ինչ գնել անպրացեալ և հանապատին
գոյն. քանզի այնու ևգանական է գոյատր, ո-
րով ի սրատարդ ունեալ և սրատրեալսն պատճառ է։
Ապ ըս ինչ ունել ի սրատարդ ունչն և սրատրե-
գոյն պատճառն, գնիւթ անբրացեալ և իբր ի հա-
նապատին։ Ապա ունի զգեստուիճ գնիւթ անբրա-
ցեալ և հանապատականան։

Պատասխանեմ ուրանալով գնի ծագ ունել. քան-
գնի այլ յառաջ իսկ ասացաք ցոյց, ոչ գոյանին ոչ
է բաւական լինել իբրև գնարգ և իւր ազատարդ
սրատրեալսն պատճառ է և ունչն. այլ պատ-
նեալ գոյ իբրև լրացեալ իւիւ և եկեալ ի գծ
եակն. գի գոյանին է եկեալ եակն, յորում
գոյացեալ սրատարդ նիւթ։

Պատկեմս երբգ. և միանգամայնն ընդխնամա-
նիչն լուծանեցաք։ Ի մէջ գոյացեալ սրատարդ ունչն
և պատճառ, և գոյացեալ յունչսն իւիւ և ի պատ-
ճառ՝ ոչ գոյանի լինել միջին։ Ապա պարտ է նիւ-
թոյն գոյ լրացեալ կամ յունչսն իւիւ և ի պատ-
ճառ՝ և կամ սրատարդ։ Ջոգանի պատճարկու-
թիւս. գի եակն և ունչն անբրացեալ գնիւթ-
գրին։ Ապա ի նմ ոչ գոյանի լինել միջին։

Պատասխանեմ՝ նախ՝ եթէ գոյանի լինել միջին ի
մէջ լրացեալ եակի. և ունչն. այն է եակն ան
լրացեալ և հանապատականան, ուստի և ի մէջ
գոյացեալ յունչսն իւիւ, և գոյացեալ սրատարդ ունչն լրա-
ցեալ և եկեալ։ Վայ ապրգամ գնիւթ։ Ապա

պատասխանեալ ի գիտ գոյ և ցուցման առակիւ
կուիմիդ։

Պատասխանեաւ ելիցէ ըստ իմումսկսան յոհանն
գանագանելով զառաջարկեալն։ Ի մէջ գոլոյ ար-
ատոյ ոչնչի և արատնասոյ, կամ յոչնչութիւն և
ի պատնաւոս, ոչ գոյանի ինչ միջին, ըստ երկին և
ըստ անապատութեան, ոչ իմ յոչնչութենէ հնար եղ-
ծել ինչ, այլ ոչ ի նիւթոյ և ոչ արատոյ պատնա
ասոյ և ոչնչութիւն եղեալ ոչնչութիւն, ընդա-
ձեամ. ոչ գոյանի ինչ միջին ըստ հրաժարեցուցման.
ատրանամ. Ոչ ասացուցեալ, թէ ևսկն ըստա
նի ի կարգութիւն, և ի ներգործութիւն գոլոյ, և
թէ այն կարգութիւն և միայն անգործատութիւն ինչ
էակն, յայտ թէ, թէպէտ այս անգործատութիւն
էակն ոչ երբեք գոյանի՝ առանց էինելոյ էրտակա
ատոյ ոչնչի. վա՛ չի ոչ երբեք կարէ գոյանիլ
առանց անատկի. ուսկայն եթէ առեալ էիցի նիւ
ժարկուցմամբ յոչնչութենէ անատկէ, որով էրտանոյ
և գնի՛ ի գնի էակն ներգործութիւն, ոչ իսանի
էինել էրտակա ատոյ ոչնչի. այլ յառէս գի-
մել յոչնչէ չէակ. և այսպէս էրտև միջին ինչ ի
մէջ էակի ներգործութեան, և ի մէջ ոչնչի։

Պատասխանեաւ էրտոյ. Թողեալ զառաջարկու
թիւդ՝ գանագանեաւ գհետեւութիւդ։ Ընդա ապատ է
նախ թոյլն էինել կամ ի ներգոս և կամ ատոյ
ոչնչի. էինելութի՛ ատրանամ. գոյութիւն, զոր ա-
ձի ի քառագրեալ յոչնչի անդ. ընդունիմ. գան
գի ոչ ոք անատկն առակապահս մատնեալ կէն,
գորոյ
նակ անատկ ձիոյ՝ և միայն ատոյ ոչնչի, ըստա
տրուած է գոյատոյ ի քառագրել ձին յատուած ապահ
և ոյոյ ըստ քառակուսի կողնի. Նոյնպէս և ձիս
ատոյ ոչնչի, ըստ տրուած ապահ ի քառագրեալ
էինել, ատոյ գոյութիւն և գոյատոյ։ Ընդ գիւղ միջ
և գոյատոյ և ատոյ ոչնչի. ասկայն ոչ իսկ
ատոյանի, այլ գոյութ քառագրեալ, յորում

գոյատոյն։

Պատասխանեաւ էրտոյ. Ներձին ինքնին անձ
գոյանոյ, ապա և ինչնին գոյատոյն, զի անձ
գոյանոյն, և գոյատոյնդ ձև նոյն։ Ցուցանի ա-

տալիգիտեաք ։ Այր ինքնակոչ լինիլ առասպել. զոմանս
ի նմանս ընդունին ինքնակոչեանսն. այլ նորքին ինքնա-
կոչ լինիլ առասպել. ասացս զոմանս նմանս ընդունին ին-
քնակոչեանսն ։ Ա՛ւետարանչին ի հաստատուն. զոմանցի
յաստուածագոյն ի ընդունելն ինքնակոչեանսն. քան
զինքնակոչ լինելոյն այլոսի։ Իսկ փոքրագոյնին յայտ
է. զի գործ նորին ի ինքնակոչ լինիլ տա-
տանի ։

Պատասխանեալ տրամաբանով գատաքարկուիցէ.
զգոյշ ցուցցուն զանազանեալ զմիմեանցունն ։ Ընդ-
այսմ ասելոյ ընդունելի ինքնակոչեանսն. որ ինքնակոչ լի-
նին ոչ ասատահական ի հիմնակոչեան առասպել. քանզ-
նիմն. որ ինքնակոչ լինին գոյացական առասպել. ո-
րոյժամ։ Ա՛ւնին լուծումն։ Պարին ի առասպն ·
ասել յաստուծ ընդունակեցոյց * · մին գոյացական , որ * Ի. ասել պ.
ասայ ինքնակոչին զգօրէ պատգամակա · կամ զգաստա- զ։ յօդ. ա։
զին գոյ · և կամարկ զնա ի բանի հանին և գոյա-
ցուին · այլ առասպ մարգոյ , առասպ հրոյ , և
այլն ։ Իսկ մեռանն և առասպ պատասխանեալ , որ պար-
զին գոյացեալոյ ասայ զգօրէ ինչ հիմնակոչեան և քան
զինք · այլ առասպեալ են , ասրեսակամ են · և այլն ։
Ա՛յդ ասելոյն , ենք ինքնակոչն հիմնակոչ չէ պատաս-
հական առասպաս՝ ի հիմն պարտ լինիլ ասատա-
ծոյ ինքնակոչ լինիլ առասպելոյ , զի զի առասպն ասատա-
ասայ. այլ ինքնագրեն զգօրէ գոյացական կամ զինք-
ինքնակոչ լինիլ · զի յաստուածագոյն է լինիլ մարդ ,
քան զինիլ գիտասն կամ առասպ։ Ընդդէմ ասելոյն ին-
քնակոչն հիմնակոչ չէ գոյացական առասպաս , ոչ
պարտ լինիլ առասպ ինքնակոչեանսն · զի զոյա ասանի
՝ի գոյացական առասպ։ Լուծումն է ասելն ի-
մոյն * , Ե՛թէ գործակոչ ասայ ձեռնարկուածի յոյժ * Ի. ինքնա-
ցուցանէ · ըստ ի՛մ ինչ ասելոյն ինչ ասգիտասացոյն քան գիտասացոյն ընդ-
զառասն · զի վերստասացոյն է պատասխանասացոյն ընդ-
քան զգիտասացոյն ։

Պատասխանեալ տրամաբանով գատաքարկուիցէ.
զգոյշ ցուցցուն զանազանեալ զմիմեանցունն ։ Ընդ-
այսմ ասելոյ ընդունելի ինքնակոչեանսն. որ ինքնակոչ լի-
նին ոչ ասատահական ի հիմնակոչեան առասպել. քանզ-
նիմն. որ ինքնակոչ լինին գոյացական առասպել. ո-
րոյժամ։ Ա՛ւնին լուծումն։ Պարին ի առասպն ·
ասել յաստուածագոյն ընդունակեցոյց * · մին գոյացական , որ * Ի. ասել պ.
ասայ ինքնակոչին զգօրէ պատգամակա · կամ զգաստա- զ։ յօդ. ա։
զին գոյ · և կամարկ զնա ի բանի հանին և գոյա-
ցուին · այլ առասպ մարգոյ , առասպ հրոյ , և
այլն ։ Իսկ մեռանն և առասպ պատասխանեալ , որ պար-
զին գոյացեալոյ ասայ զգօրէ ինչ հիմնակոչեան և քան
զինք · այլ առասպեալ են , ասրեսակամ են · և այլն ։
Ա՛յդ ասելոյն , ենք ինքնակոչն հիմնակոչ չէ պատաս-
հական առասպաս՝ ի հիմն պարտ լինիլ ասատա-
ծոյ ինքնակոչ լինիլ առասպելոյ , զի զի առասպն ասատա-
ասայ. այլ ինքնագրեն զգօրէ գոյացական կամ զինք-
ինքնակոչ լինիլ առասպ։ Ընդդէմ ասելոյն ին-
քնակոչն հիմնակոչ չէ գոյացական առասպաս , ոչ
պարտ լինիլ առասպ ինքնակոչեանսն · զի զոյա ասանի
՝ի գոյացական առասպ։ Լուծումն է ասելն ի-
մոյն * , Ե՛թէ գործակոչ ասայ ձեռնարկուածի յոյժ * Ի. ինքնա-
ցուցանէ · ըստ ի՛մ ինչ ասելոյն ինչ ասգիտասացոյն քան գիտասացոյն ընդ-
զառասն · զի վերստասացոյն է պատասխանասացոյն ընդ-
քան զգիտասացոյն ։

Պատասխանեալ տրամաբանով գատաքարկուիցէ.
զգոյշ ցուցցուն զանազանեալ զմիմեանցունն ։ Ընդ-
այսմ ասելոյ ընդունելի ինքնակոչեանսն. որ ինքնակոչ լի-
նին ոչ ասատահական ի հիմնակոչեան առասպել. քանզ-
նիմն. որ ինքնակոչ լինին գոյացական առասպել. ո-
րոյժամ։ Ա՛ւնին լուծումն։ Պարին ի առասպն ·
ասել յաստուածագոյն ընդունակեցոյց * · մին գոյացական , որ * Ի. ասել պ.
ասայ ինքնակոչին զգօրէ պատգամակա · կամ զգաստա- զ։ յօդ. ա։
զին գոյ · և կամարկ զնա ի բանի հանին և գոյա-
ցուին · այլ առասպ մարգոյ , առասպ հրոյ , և
այլն ։ Իսկ մեռանն և առասպ պատասխանեալ , որ պար-
զին գոյացեալոյ ասայ զգօրէ ինչ հիմնակոչեան և քան
զինք · այլ առասպեալ են , ասրեսակամ են · և այլն ։
Ա՛յդ ասելոյն , ենք ինքնակոչն հիմնակոչ չէ պատաս-
հական առասպաս՝ ի հիմն պարտ լինիլ ասատա-
ծոյ ինքնակոչ լինիլ առասպելոյ , զի զի առասպն ասատա-
ասայ. այլ ինքնագրեն զգօրէ գոյացական կամ զինք-
ինքնակոչ լինիլ առասպ։ Ընդդէմ ասելոյն ին-
քնակոչն հիմնակոչ չէ գոյացական առասպաս , ոչ
պարտ լինիլ առասպ ինքնակոչեանսն · զի զոյա ասանի
՝ի գոյացական առասպ։ Լուծումն է ասելն ի-
մոյն * , Ե՛թէ գործակոչ ասայ ձեռնարկուածի յոյժ * Ի. ինքնա-
ցուցանէ · ըստ ի՛մ ինչ ասելոյն ինչ ասգիտասացոյն քան գիտասացոյն ընդ-
զառասն · զի վերստասացոյն է պատասխանասացոյն ընդ-
քան զգիտասացոյն ։

ՊՐՈՒՆԿ ԱՈՐԲՈՐԴՈՅ.

Ամբողջ հնար էին նենգութեան փոյթառնել առանց վնասու։

ԵՂԵՆ մարդիկ, որ նախանձ ոչ կրեն բնաւորեալ գոյանալ առանց անասնոյ. զի յիւրումն կամ պղծեալ գոյանէ ուրեք, և կամ ուրեք ինչպէս կախարդաբար՝ ի անասնոյ։ Բայց եթէ արգելոյ գոնէ առ ոչով հնար ինչ ոգեղէն ընդդէմ կենդանեաց, երկրագործէ և ի հնձինսակս։ Այսպիսեանն անգութ և անանձն արուեստից գործառնեան ոչչն եթովանոյն։ Բայց բազում ոգիք եթովանոյ և եթովանոյ կանչ առ գետասրտակ։

Եթէ իրանցմէ ոմն իմանայր զանձինս՝ զի չունի կրկին և կարողանայ ինչ, ոմն ընդոծանել և ոչ ոմն փղձիանան՝ արգանոյ ոգեղէն ընդոծանել։ Եւ ընդոչիւ կարողանալոյ կարողանայ ինչ և ոչ ինչ։ Նա ոչ ինչ կարողանայ գործել ընդ ինձ, զի ես ոչ ինչ եմ առանց նորա։ Եւ եթէ ոչ ինչ եմ, ոչ ինչ կարողանամ գործել։ Եւ եթէ ինչ կարողանամ, զայս ի կարողականութենէ նորա ունիմ։ Ոչ ինչ ինձ ի ինձանէ ինչ

ասացանէ՝ ի գործ : Ջի կարող է ամէն իւր բանում
ինչ առնել , քան զիրենէն եւ քան զիրենէն՝ ի
բնական գործս . այլ յայտ բանիդ խնամով ցու-
ցանէ տրան Իմովմաս" : Ա յսում ինչ կարողութի՝ , որ
աղաղակի քան զիարգասուրեան , հրաշագործէ՝ ի ՊՐ · Ը ·
խորհուրդ հաղորդութեանն , անկասկած ապահիւրով
գալստեան առաջի Աթեմակոյն . և՝ ի խոր-
հուրդ մարդեղութեան՝ , միաւորեալ զմարդկային
բնութեանն շէ անձին ածդինոյ . ՝ ի սուրբ հոգւոյն էր-
նէլ սկզբ . և՝ ի յարուցանելն զմեռուցս ի կեանս ,
և այլն : Ա յսմ բացատրեալ կարողութեանն՝ հնար
է առնել զայս որ ինչ ոչ է հակառակին . և որ
ինչ է հակառակին , հասարակ չինիլ անհնարին է
և ասել , և՝ ի բացատրեալ կարողութենէ : Ա ս-
սի հակառակին գոլն՝ ի փիլիսոփայից է ցուցանելի
իբրև հնարաւորութեան իրացն ինքնասացիկ ասե-
ալ կանան հնարաւորութեան իրացն ինքնասացիկ ասե-
ալ կանան հնարաւորութեան իրացն ինքնասացիկ ասե-

այլեւ աւելնակարգ գոլոյն :

Ի սակ զայսոցիկս ոտրա զիարգին յառաջ բերէ ոչն
Իմովմաս " : Ջոյր և մեզ կամ ելնել վրայ ոչ կրկնել-
ելոյ բանիւս ուրեք՝ միանգամայն յայտ վայելին հաւա-
ատուել : Ք անդրի ասի պատուական գիտնական զնոսա
ցոյն գործոյ . առասի և զնդատ կարող է յիւրմէ գնոսա
գոլ : Ասի ոչոյ այլն ինչ միայն հակառակին ասե-
այլեւ աւելնակարգ գոլոյն , որ հակառակին գո-
ելոյ : Ասի այլն և ևս հակառակին գոլոյ , ոտ՝ ի մէջ
բերէ միանգամայնի զգոյնն և զգոյնն , յայտնաւ է բան
հակառակին : Ա յսու և նոցին խոկ բանիւք . Ի ուրուան-
ելիւր նեղութեանցն ի ուրուանէ հոգեկոչէ ի ուրելի ինչ . ըստ
բանի միոյ նեղութեանէ , յորում հիմնի այնպիսի նեղութեան
նան ի ուրուանէ , այսինքն ի ուրուանէ ելիցէ յուրելի
ասս ամ ելիցէ՝ ուրուանէ՝ ի ուրուանէ ելիցէ՝ ուրուանէ՝ ի
փուն ասիս , յորոյ էր հիմն բան ասիս ի ուրուանէ ,
է փուլ անասնոյն , որ ոչ պատուիրէ յինէ ուրուն ելիս , ոչ
յասուածոյն ոք ի՝ ոչ ուրուանէ ելիցէ ուրուանէ ելիցէ ,
ոչ ուրուանէ ելիցէ ուրուանէ ելիցէ ուրուանէ ելիցէ ,
ոչ ուրուանէ ելիցէ ուրուանէ ելիցէ ուրուանէ ելիցէ ,
ոչ ուրուանէ ելիցէ ուրուանէ ելիցէ ուրուանէ ելիցէ ,
ոչ ուրուանէ ելիցէ ուրուանէ ելիցէ ուրուանէ ելիցէ ,
ոչ ուրուանէ ելիցէ ուրուանէ ելիցէ ուրուանէ ելիցէ ,
ոչ ուրուանէ ելիցէ ուրուանէ ելիցէ ուրուանէ ելիցէ ,
ոչ ուրուանէ ելիցէ ուրուանէ ելիցէ ուրուանէ ելիցէ ,

պարարտ չինելան զիմն և զչիմն հանգամանքն. կամ որ
ի հակառակն: Այլ անշնար ի լինել և առ չար,
եթե լաւագոյնն լինելոցին զնացուած. և զի որ կենցաղ
առանց կենդանութեան. և զի իցէ ինչ ճառագայթեալ
առանց աղբիւրանց, և զի իցէ մարդ առանց հոգւոյ
բանականի: քանզի որովհետև ի մարդ հոգւով
բանականաւ, զբանաւքն գհոգին բանական ի գլուա-
ծագ զլինելին մարդ-ասան՝ ի բառնալ բանական հոգ
ւոյն՝ ոչ լինի, այլ յաւերժագնացն մարդն. Ընդդէմ
ի ասել և յայտագրս այլոց: Ընդդս ասի այսպիսի հար
ուածանաւք՝ գիտասցուք զի զրպարտեցուիս:

ԿԱՐՐԱԽԱՏՈՒԹԻՒՆ:

Ձրեմն եթէ անշնար իցէ և՛ի բացարձակ կա-
րողութենէն ասի՝ գոյանալ նիւթոյ առանց տեառնի:
Կարող հաստատի ոչնչ ինարաւոր առ * ՀԱՅՆԱԿԱՆ Ն
ա՛ի գիր նել առ յոյն, թէ ինչ իցէ և լինել, և ուր ասի ոչ գնահատ-
ամենեցուն: քանզի լինի պարարտ. և այսպէս ի նմանէ առանձ
Ա. Գ. ԻԱ. գոյնէ: * Ընդդէմ զրկի՛ի ԱՌ. Ն. Ի. ԿԻՐ. Գ. ԻԱ. և այլ
տեղս:

Ընդդէմ հերքակատարութեան բանիւ ոչնչի ինա-
* ԱՌ. Ն. Ի. նալոյն. * Ընդ այնմ և իւն գոյատար, ըստ որում և
ԿԻՐ. Գ. ԻԱ. նակ ներգործութիւն. զի նման ասի զոր գոյացն նի
գոյատար լինելոյն. և զոնկ որ և գոյատար ներգոր
ծութիւն, և նման ներգործութիւն: Ընդ հակառա
կառն և լինիլ նիւթոյն նման ներգործութիւն առանց
առաւելի. զի առաւելն և ներգործութիւն նման
նակ նիւթոյն կատարելութիւն: Ընդ հակառակառն և-
լինիլ նիւթոյն գոյատար առանց առաւելի:
Հաստատի նախ. գոյութիւնն և գնաւելն իւրեան որ
տուչ պատճառաց և ոչնչի. այլ հակառակառն և
նիւթոյն առանց առաւելի՝ գնիլ ապստամբ պատ-
ճառաց և ոչնչի. ապա և գոյատարիլ առանց տե
առելի: Մեծագոյնն և ծանրագոյնն գոյութիւն:
Իսկ փոքրագոյնն չոյտ և նախ չեզբուտ. քանզի
առաւելն և պատճառ նկատառելն նիւթոյ առ-
ելեալն նման գնալ. ապա հակառակառն, եթե նիւթ

ոչ-

պահանջ յետ այսմանց՝ իկն արտաքոյ պատ-
ճառաց։ Եւ եկիր՝ զի ըստ այնմ նիւթն գնի արտաքոյ պատճառաց. [1] որպէս կացուցանի՝ ի բան հանի ոմանց կուռս. ապա յայնժամ արտաքոյ ոչնչի գնի, յորժամ ամենակատար կատարի։

Լուծումն։ Ընդհակառակն բազում ասի անտակն առ գոյս ունիլն, այլ անտակ կենդանութեան առ գոյս ունիլն կենդանութեան՝ որ ի կենդանոսն։ Եւ ոչ հակասական է նիւթոյն կիսաչ առանց անտակի կենդանացեալ, քան առանց հոգւոյ։ Ընդհակառակն անտակի։

Լուծումն։ գործք անտակին պատճառի և ոչ առանց կարծելոյ անհնարին, այլ հաստատակարելոյ, և ի խակ ձմերայնոյ։ գոլոյդեալ և ոչ առանց կարի լինել քան ապխտակ առանց ապխտակելոյն, կամ ձկնացեալ առանց ձկոյ։ Եւ անտակն ապա նիւթոյն գոյ, քան տեսանել պատճառ։ Ընդհակառակ յառաջագոյն նիւթ առանց անտակի։

Ի՞ ասելիցեն նոքա. Ոչ է և կախաւոն նիւթոյ 'իմաստակ' քան զպատահմունս կենդանական։ այլ պատահմունս կարէ յառաջագոյն լինել առանց կենդանական։ ապա և նիւթոյն առանց անտակի։ Պատասխանի ասիցուք. յառաջագոյն ծնանել կարողութեան ասի 'ի կենդանագոյնն, քան թէ կենդանագոյնն 'ի յառաջագոյնն։ այլ նիւթոյն է յառաջագոյն քան զանտակն, և պատահմունս կենդանի քան զկենդանական։ ապա նիւթոյն ծնանել կարողութեան ասի 'ի անտակ, քան թէ պատահմունս կենդանական։

Պատասխանի ոչ ըստ ճշմարտի զնիդագոյնդ։ զի այլ ասէ ոչն իմոքեաս. * Պատահմունս վասն կենդանոյն քան

* ար. ի յա-
ռաջ. ենդիմիդեան ինչ. բայց նշանն ընդ այլ է, ենթակ ի կէջ։ տ. ա։

[1] ոչ ասի ինչ առանց նիւթոյ պատճառի ենթադրելոյ ինչոյ առ ինչ։

ըս ՆԵՐԿԱՅՈՒԹԻՒՆ ԳՈՂՅ, ասեմ՝ Այս
ինչպէս «Ոչ ես էի՛ որ լինելոյն ընդունարան տեսա
կի, յառաջ քան զնա ըս իրականութեա՛ն ընդունել
կարողութեա՛ն, քանզի քանզի ներքին գոյացութի տե-
սակաւ, էի այնոր տեսակն յառաջ քան զներքինն
ըս ՆԵՐԿԱՅՈՒԹԻՒՆ ԳՈՂՅ։

Պատկերական երկրորդ՝ ասի իւրև առանց երկրորդ
պատճառաց՝ կարէ գնալ, զոր ինչ կարէ ծագել.
Այլ տեսանելս կարէ առալ զգոյութի ներքինոյ. Այ-
պես և առանց տեսանելի։

Պատասխանեմ զանազանելով գՏեղապոյնդ. կա
րէ ասի իւրև գնալ, զոր ինչ կարէ երկրորդ պատա
ճառաց, արարչականաց՝ ընդունելի. տեսանելոյդ
կամ ներքինականդ, ասեմ քանզի ոչ ապագայդ.
գոյն տեսանելն պատճառի ոչ իբրև երկրորդ կարէ
լինելի յայլմէ։

Պատկերական երկրորդ. կարող է ասի լինել զտես
տական գոյութիւ՝ իւրով գոյութ. ոչ յայլոյ
է՝ ի մարգեղութիւնն քոյ. որ ոչ գոյատրի տես
ծական գոյութիւ, այլ ասելոյով. որ լինու զտես
կի տեսչականին։ Այսպա կարող է ասի հաղոր
դել միւր գոյութի և ներքինոյ. և այսպէ առնել գնա
գոյատր առանց տեսանի։

Պատասխանեմ զանազանելով գատոլորակութ.
կարող է ասի լինու տեսչի տեսչական գոյութիւ
իւրով գոյութ՝ ի չունելոյ ընդունակ գոյու
թիւ. ընդունելոյ. ի չունելոյ անընդունակ գոյու
թիւ, ասեմ՝ Այդ ներքինն է կապակ անընդ
ունակ գոյութիւ առանց տեսանի հոգ
ւոյ։

ՊՐԱԿ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ։

Յաղթութիւն, բարեացոյց, և անկեալ չինելոյ նիւթոյն։

Ձայս է յատուկ գործոյս, թէ զինչ ինչ նիւթեմ. ցի թէ և ասակ կաթսայութիւնն ի սեամբ լակի և գոյացութիւն։ որ յիւր մէջ զինչ անբզաբծութիւն ունի գոյիլ՝ և ոչ գոյանայ ինչ։ այլ սեամբ կաթսայի ի սեամբ լակի՝ և չինի գոյացութ։ Ձայժմ համառօտեմ գուցցուք, թէ որպիսի ինչ էիլ։ ցի չիարդ էիլ մի։ չիարդ յատարութիւն ունիցի առ սեամբ։ և որպէս անհատական էիլ, և անձին։

ՔԱՂՑՆ ԵՂբակացութիւն։

«Ձ,բեմն չիւրմէ ոչ է կաթսակերպակ և լրատիպ մի։ այլ միայն թէ բրատիպ և ի կարծութեան։

Ց՝ուցանէ։ Ձեմն այնու հպանութեամբ, որով է հակադրանգի միութեան է յատկութեանն լակի։ Ասի արդ՝ չիւրմէ ոչ է հակ լրատիպ, ոչ ցուցակ ի վիրոյ։ Ձայս ոչ ունի գիմութեան լրացեալ։ այլ գանձաւոր, որ ձգի անդրադարձն առ սեամբ սեամբ լակի, զդրծութեանք առ սեամբ մարդոյ։ անհատոյ։ անկոյ։ և այլն։

ՀՆԳԵՐՈՐԴ ԵՂբակացութիւն։

«Ձ,բեմն սեամբ ինքնագործութեան է հանճարեան։ Ասի ձեմն մարդեղոյ երկնաւորոյ երեսի չինել այդ լատուն ինքնագործութեան։

Ց՝ուցանէ ոսկին սեան, փորձիւ և բանիւ։

փայտիւք. զի առասանելոցն անցանել նեռիմոյ ընդ ամա՛ առաւելեան էակաց ներհակ անհնարին. ոչ որ էրթ ըստ և դոզ. բնիկ կուպր. առաւ դուբ. յետ առակաւ ասոյ. ագ. և յետ այնր իմանալոյ՝ ի ջուր. ՚ի չորց փախատական՚ի առնել. զոյգ անասնոցն ջուրն. և առաւ ՚ի գոյացութիւն կենդանւոյ. որ կերակրի անկաւք. և այլն։ Ալ և բանիւ. քանզի նեռիմն ներհակ առաւելական ասոյ. ի՛ր իւրոյ առ. ժառանգակ ոչ ընդունի։

նոյնի։ առաւ և համարատուն։

Խոկ երկրորդ. մնան և ընդգիմ քարկոյց առաջնոց. որք երկնային մարմինս համարեցան բնիկ ՚ի առաքեալսն նեռիմոյ. ոչ պղտուն ՚ի գործ. եւ բնաւակ ՚ի չորց. եւ ՚ի ջրոյ. և ոմանք ՚ի գործ. որոց կարծեաց գնդաւորիմ ասացաք զնոսա՝ առաջ զարհուրանաց բնիկ. վասն դիւրաւ տարանաց. վայ արհաւաստաւ. ասեմնասցուց հրաւառ նաւ՝ յորդառատ առաքեցաւ. ոչ պղտուն ոչ ոք ոչ առաքեալ։

* Ի՛ ինչ ժիլ։ յետ ասաց ՚ի՛ ջուր. և ՚ի ջրոյ. և ՚ի ջրոյ. ասեմնասցուց հրաւառ նաւ՝ յորդառատ առաքեցաւ. ոչ պղտուն ոչ ոք ոչ առաքեալ։

Ա՛յլ. ՚ի ջանասցան նեռիմոյ ևս քարկոյցն։

Ա՛յլ. Ա՛ստուածն. Ա՛ստուածութիւն առաքեալսն ըստ ջանասցան էակացոյ. որովք հայեցն ՚ի նեռիմոյ ևս ջրոյ ևս։ Խոկ այլք՝ նեռիմն երկնային և առաքեալսն ջանասցան էակասցուածոյ հայեցն ՚ի առաքեալս ևս ջրոյ։ զի ոչ երկրորդ մասին հանդիպեալ էին ասեալ։ * Խ՛ ի՛ ուր ասել * . վասն առաքեալսն ևս ինքեանց երկնային մարմնոյ. նեռիմ ոչ ոչ այնպէս ՚ի առաքեալսն առասանել ջրոյ հայեն. որ անհնար է նոցա ջրոյ առասանել ընդունել։ Խոկ նեռիմն առաքեալսն այնպէս հայեն ՚ի առասանել ջրոյ ոչ. որ կարէ ՚ի քաղց ևս ջրոյ. ջրոյ առասանել ընդունել։ Ալ և նեռիմն էնիմաստ ևս ջրոյ և արտաքս առասանել։

նոյնի։

Ձայնին։ Ընտրս ուրեմն ի զանազանէ։ Երկրպին պատուհասքն ևս ի տրչն իմոյմէ՝։ որ զիկզրա՝ ա. ք. ի. հաշտեաց մեր ուսուցանէ և ցուցանէ։ կէ. դ. ֆ։

Հարց ԽԷ. Թէ ամէնքն ի մեղս են։

«Ոչ իւրեն բազմայ ուժականէ. այնպէս՝ զոր ունի. բազմանայր իւր հանուիրէ. և այնոյ զոր ոչ ունի, և ոչ առնէր, առնայն կարէ ունել. բազմանայր իւր ցանկանէ. իսկ այնոյ զոր ունէր ևր բնէն, անզգուշանայ իւն բազմանայր։

Ընդեմ երկուակացութեան։ Բազմանայն է յաճախումն կամ գիտողութեն և կարգ իրի առ իւր պատշաճութեան. ուստի կրկին է, բնաւորեալ. և երևակեալ։ Ընդ բնաւորեալ բազմանայն է, որ գնեւ երիտ բնութեն իրին յառանց ինչ նախընթացի Հոգեպատեան, իրին բնական կարգմանն։ ոչ ծանուցանէ բնաւորեալ բազմանայ գիտեն ի կենդանի աչխարհի, և ինեն ի շրջանակին, և իւրաքանչիւր ինչ առ հասարակաւորն իւրոյ բնութեն։ Երևակեալ բազմանայն է, որ յառաջ գայ Հանապատանէն իրին կենդանական ինչ ներգործութեն. որով իրն շարժի ինքնին, և յորդորի յայն. զոր ինչեան լուս հասանէ։ որպէս մարդն երևակեալ բազմանայ ցանկայ պատուոյ, մեծութեան, գիտութեան, առաքինութեայ։ և այլ այսպիսեաց։ Այնպէս և իրաչ ինչ երևակեալ բազմանայ գիտեն ի կենդանուր և յրմնկէն և ի վայրս հանգստեան իւրեանց։ Երկրակացութեն ոչ է ի վերոյ երևակեալ բազմանայ, որ ոչ գոյանէ բնաւ ի նմանէն, մանաւանդ ինչ և ոչ յանկնագան իւրա։ այլ միայն ի վերոյ բնաւորեալ բազմանայ։ առեալ զայն լայնագոյր՝ փոխանակ բնաւորական կարգմանն և բազապանութեայ միոյ իրիկ առ այլ, որպէս ինչ առնէ։ Ընդեմն ի բնութենէ իւրմէ գիտէ ի ուսուցիս, գիտէ յաճախէ և կարգէ առ նա, իրր առ բարեկենդ իւր, և կառա

Հրդեհանալու վնասներ, զոր ցանկի առաջին մասին։ Ընդհանուր սահմանք՝ ի յիւրաքանչիւր և զիանալ յայնմ։ Ահա նախնին՝ ի բնութենէ իւր սիրէ կարդալ և գիանալ առ սահման։ Ապա բնաւորեալ բազմայ նոցին։ Ցուցանէ փորձառուցն։ կարողութեանն բնաւորեալ կարդալ առ նկարագրութիւն։ և սկզբնաւորութեան առ Հրամանն։ Ահա նախնին և կարողութեանի քննութեամբ սահմանի։ և սկզբնաւորութեան հանի, որ սահմանաւ լրանայ։ Ապա նախնին կարդալ և գիանալ առ սահման, սա ասի և սահ բազմաւ նոյ։

Ցուցանէ միանգամայն երկբայութեան և երկբայ մասն՝ բազմանալ բացակայ իրին՝ կոչի բաղխոն ցանկութեան։ իսկ միբնականալին՝ բաղխոն բոցոյման և հանգանի։ որպէս յառն ի բնութեան արտաքոյ կիզգրանի իրեն եմ ցանկալ նման։ իսկ ի բնութեան ի կիզգրանի, գազարել ի նման։ Ապա բազմանալ նախնոյ նկատ մասին սահմանալ, զոր ոչ երկբայ առացաս, և բազմանալ իրեն ցանկութեան։ իսկ նկատանալն սահմանին՝ զոր ունի, և բազմանալ իրեն հանգութեան և գազարման։ Իսկ սահմանի իրեն, զի այս անհնարանալ միոյն բացակայ և այլազանութեան սահման՝ ապա ոչ ՃԻՆ ՆԱՀԱՊ։

Ցուցանէ և երկբայ մասն։ Նախնին բնաւորալ գոհանալ զոր միանգամ կոչէ, ոչ կարէ նոյն իրանով միանգամ ունել։ զի երկնաւոր սահմանին նոյն իրանով արտաքոյ անհնարանի։ այլ առացաս զիանալ սահման։ Ապա սահմանին իրեն իսկ ի նկատին կարողութեան ինչ առ սահմանին այն, ոչ հասանալն այն բազմանալ գործանելոյ, այլ անգործանելոյ, որպէս բնաւորեալ բացանիլ սահմանի և։

Հատուածեալ։ Որ չունի զինքեանն գործութեան, չունի գրազդանա։ Նախնին չունի զինքեանն գործութեան։ Ապա և ոչ գրազդանա։

Պատասխանեալ զանազանելով զինքեանն։ Որ չունի զինքեանն գործութեան, չունի գրազդանա։ որպէս զինքեանն ինչ գիանալ է, բնաւորեալ երբ զիրաւորեալն բնաւորեալ է, սահման։ Ապա

բազ-

ՀԱՏՎԱԾ ԱՂԲԱՖԱՐԵՑՒՆ։

Ա Յհմեան է անուանական և անձին. ուստի միայն
ան կարող է ապաստարկ գալն և երկնա-
ւոր։
Յոհաննէս Կամաղեցւոյ ։ Պարկա քնաւորէ
յոյնէ ոմանք կարկ ծնանիլ, նոմնակա և ոչ ի
ընէ գոտանալ ։ Ապա հարկ է յիսի ծնանիլն ի
հիս-

բաղդիկ կին իմ, և յաճենայն ապականու-
ձեալ ձեռս ածեցի: և վասն այսր նիւթին ոչ
ծնանի և ոչ ապականի. այլ յաւուրսդին ն-
բաղդիկ առ աճենայն ծնուդս, և իմոցիալ ձեայ
յաւ աճենայն ապականութենեան: Բայց ասկոյն
հնարիւ առաքանիլ բազաղդիկըդին բոլորիւ. քան-
զի բազաղդիկացն կայանայ ի միաւորում նիւթոյ
ըստ աւազակի, որոց հնարիւ անքակտիլ, որով քահոյ
բազաղդիկացն:

Այս նիւթս նիւթն է անապական, բայց այսր
այնա ապականի: Զի ընդունելութիւն միոյ
տեսակի ձրժանն գոլով միւսոյն, (զորօրի-
նակ յընդունիլ նիւթոյ փայտին զտեսակ հրոյ,
ձրժին տեսակն փայտի.) որպէս ընդունելու-
թիւն նիւթոյ և պատճառ ընդունելութեան նորոյ
տեսակոյ, որով և ծննդեան նորոյ բազաղդի-
կոյ: առնելոյս և և պատճառ ձրժանելոյ հնոյ
տեսակոյ, որով և ապականութենեան հին բա-
զաղդիկոյն: Եւ յԱ յաղագս նիւթոյ ցայս վայր:

ԱՂԱՒՆԻ ԱՐ ԱՒԱՐՏ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՓՈՅԱՏԱԿԱՆ ՓԵՏԵՐ.

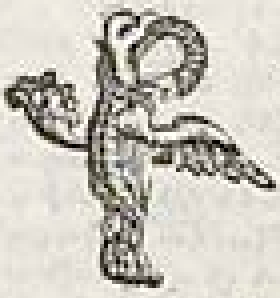

ՆՈՒՆ ԻՄՆ ԱՆՈՒՆ ՋԱՆՈՒԱՆՋԻՆ
ակնկալեալ էրատ բնակութեանդ, զի
գնիցեմ, առաքչինիցեն և զայնը
ցուցցուք։ էինէք յ՚ի կարգի Հանիր
առակ կարգալոյն փոխադրական
յայտ եզանակս բնակական էակից։
Ընդ ձեզ խոսիլ զգոյացական առակն, որով
Դեմքին լինի էակ ներգործութիւն, և խոտանան-
չիւր ինչ կացուցանելի յիս բուռ առաքելն։ Հայտագո
առաքելն զիրեա ինդրելոյ յիրեա արուեստ։ Նոսա՝
իմ արգելոյ էրեկ, և վինչ էրեկ։ Էրկիրդոյ, իմ
գիտող հէանելոյն՝ յ՚ի կարգալուիւն Դեմքոյ՝ յ՚ի ծրն
էալս։ Էրերդոյ, իմ արժան էրեկ գնոյն առել և
յայտագս առաքելոց էրաց առելոյնդան հզելոյց։

ՊՐԱԿ ԱՌՈՒՆՋԻՆ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԻՆ ԻՆԵ Ե ՎԻՆՉ ԻՆԵ ՓԵՏԵՐՆ
ՓՈՅԱՏԱԿԱՆ։

Երեա խոսելոյ զգոյացական առ-
առել, արժան է յիշելցուցանել ինչ
յայտագս առաքելն առ հաստատուն։
ՆՄԱՆ՝ առաքելն յոյժ ընդհանրական առելոյ՝ և
այլն արուեստ որոյն ինչ յ՚ի առնելուածոյ ընդանակ ու
ԵՐ։ Վինակ բան էակի և առարատ յոյժ, ան-
ԲՈՒՆ, և յայտնատարակ ընդանակ հաստատական.
ոչ և ա ուրուցուքեն ցուցանել զանգոյն ինչ և
զրե-

պրեւ բաղարտոխ եզանակոք եկեղեցին : Ապա ոք
ձևն է , որ գուսպտեաւ ինչքան տեղիս՝ ամենեքեան
՚ի տաճարատ ինչ կողպեն չկարեն եզանակ եզեղեանս
տղեկան տեսակն է , որ գրաւեն գոչեղ՝ զբաս ին-
քեան անգոյեղ՝ ամենեքեան ՚ի տաճարատ եզանակ
գոչեղ . և կացուցանեն զկին ՚ի ներքոյ գրեան և
յոյսդ տեսակ էակի : Այլ որոյ քառեղ ձեռ ոչ է
որոչեալ ինչ եզանակաւս , այլ է ինչին էն ենեմա-
կայացեալ , անաստիճան , յոսվանգանեղ ձեռ , և
գերագանցեալ քան զնոսա եզանակ գոչեղ , քանզի
առաւել յառակապես ոչ պատշաճի ձեռագրին էա-
ղեմ . և յոյն ասեն՝ ոչք եզանակին գառատ ինչ՝
ցի զոչեղալ եզանակ գոչեղ , ոչ պիտակաւորապես
քանձագրին ձեռ , ոչ ոչք եզանակացին էն ընկեր քառեղ գո-
չեղ : Այլ ես ոչքին ենեմակեալ * : Հայաստ խոսագոյն
առաւել ձեռ ներին , կամ ոչ էն . ևսան ես ոչ ներին ա-
ռաջ , պահող ինչ , ցի գրեալ և գաստիարակ
քառեղ գոչեղ , ոչ ոչ ինչ ֆոնդ : Ընդեղ քառեղ ոչք ենեմ-
էն բղխանդեալ ինչ և հաղորդակեալ ոչին ձևակա-
ձառաւ ձոչեղ գոչեղ՝ ոչք չէն բառական առանձ ոչ-
վանդակ գրաւեն գոչեղ , ոչք ինչոյն զկազանակ ինչ
ներ . վա ոչքոյին էնեմ էին ոչքեղ կամ և առ-
ակ , և կամ բառագրեալ ՚ի ներեմ՚ ոք է առ-
ատղեալ ինչ և հաղորդակեան , և ՚ի առաւակն՚ ոք ոչ
չէ զկին ներեմ ՚ի առաջնաւորապես քառեղ գոչեղ : Ապա
առաւակն զհանդարտակա առեալ՝ է ոչին , ոք առոչ
գառաջնաւորապես ինչ եզանակ գոչեղ , կամ ոչոչ
զկեալ էին ՚ի առաւակ ինչ էակն : Վոչ ինչ հաստա-
ձառեալ ես առաւակոչապես առաւակն , հոգիացաւ ՚ի
ինչ գ՚ , զկին հաղորդակեան զկին յինչ քառեալ առաւ-
հաղորդակ առաւակն : Կոչին ինչոյ , զկ ինչոյեալ՚ին է ոչո
զկեալ ՚ի առաջնաւորապես ինչ եզանակ հաղորդակեալ էին :
՚ի յառնաց հոգի՚ ենեմէնեին . զկ ինչոյեալ՚ին . վա զկ
հաղորդակեալ էին ինչ ՚ի ձևան առաւակն , ոչ ինչ-
առնակեալ հաղորդակեալ էին ՚ի ձևան ներեմ ոչ :
Կոչին և ներեմձառնին . վա զկ հաղորդակեան զկին ՚ի
քառեղ ոչոչեալ ինչ էակն ներեմձառ : Եմ-
ոչ ներեմձառնին առնակ է զկ հաղորդակեան և ինչ-
ոչձակոչ ոչնեալ ինչ ներեմ : Ապա ոչհաստակ հոգի ,

* ա. ն. խա-
ոչ. ոչ-
ձև.

գնացեալ ի Հռոմ, զի ի հաստատութեան ձեռնադրեսցի
գործակատարել և կառավարել զայն։

Ալբիա՝ յաւուրն մահուան Դամա՝ յաջորդին և՝ ի
նմանէ։ Ալբիա է, որում ներանել զայն
իբրև առ իւր կալուածոյ գոլոյ. ոչ առնէ, որպէս
սկիզբն կալուածոյ կալեալ զայն. այլ ի առնելոյ
նորա կալուածոյ կալեալ առնոյ ի սահմանին Երկրին
ի միում հարստատութեան, որում ներանէ։ Ալբիա
սահման արարչին՝ կոչի փաստիլոս գործոյ հաստա-
տութեան։ Ալբիա սահման է, որ արուել * Ալեքսիոս
գիտի առ իւր կալուածոյ գոլոյ - ոչ առնէ ներանել Կ. Պ. Ի.
յաջորդին, այլ իւրոյ կամաւորին հաստատութեան -
ոչ հոգին բանականաց կոչեցուցանէ գիտութեան
հաստիւ մարգոյ հաստատութեան իւրով, և իւրքա-
նչիւր մարդոյ գիտութեան չափ։

Ալիքն - անուանն ներկայիս յաւուրս յիշեցուսոյս
հայ՝ և ի հիւրաստանեայս։ Ինքնատարակոյս ան-
ուանն է, ար կոչի միայնակ ենթակայութիւնդ
գործ իւր. և զգեստուցիչ առանց կցորդութեան քան-
ուանց ենթակային։ և սխալեալ են հին-հեղինակք -
որոց համին և անուանք զի ի ներքսագոյն սրտ
միտս ի առնելոյ կալուածոյ գոլոյ - բայց ան-
ուանք ինքնատարակոյս. վասն զի ինքնին գոյացուցի,
առանց առաջարկելոյ իրիք ենթակային։ Ասի հին-
պատմագիրն անուանն և կառավարութեամբ իրիք են-
թակային։ յո որում ենթակայեալ զնի գոլ հա-
ստատուն - ոչ գիտասիրեն յիմարք ի հոգին իրիք
միտս ենթակայ գոլոյ յո ոչինչ կացուցանէ զհանն
գիտութեան։ և հոգի ձերոյ միտսդ յո իւրաքան-
չիւր միտութեան - կացուցանէ զհանն՝ որ է ձև։ Ալ-
ուրդ հոգին հոգի երկնայնոյ հաստատեալ - զի կարէ
ընդունել յո միտութեան և առանց միտութեան, ոչ առա-
ջին առնել *։

Ալիքն - անուանն հիւրաստանեայս բառիս ի գոյս * Գ. Ի. Ն.
ցահան և ի պատահական։ Վերացականն է՝ որ ընդ-
առաջ գոլոյ առարկայիս - յո գոլոյն և գնդիկա-
կան, որ ոչ գոյ առանց վիճ՝ այլ ի վիճ նոյն գոլոյ
անուն է, և ի նա հաստատեալ։ Ասի պատահական
անուանն է՝ որ բնիկ գոլոյ յո իրոց ինչ - յո գնդիկ

ՃԼԶ. ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՏՈՐԱԿ։

Ծառ դուզն գործատուի։

Ա՛ռ զկին քո զոր սիրես զԻսահակ և՝ երթ ընդ երկիր տեսո-
ղութեան։ զի՛ մատուսցես զնա անդ ի լեառնի մի ի նոցանէ
զոր ասացից քեզ։ որով նուէրս ոչինչ չիցէ ապա-
կառնել զնա անդ ի ողջակէզ։ զի ես ինքն ոչինչ ունիմ
ինձ ի նմանէ։ զի ամենայն ինչ իմ ընդ նմա է։ Ա-
ռեալ մատեաւ և տեղեկացաւ զինէ. զի ապրեցուսցէ տա-
րաւ ի պատահմունսն զոր ասացեալ գնէր տա-
ռանէ նա և գոյացուցանէր, բազմացուցանէր նոյ զա-
ռատութիւն առատիւ՝ զի ես ամենայն ինչ իմ ընդ նմա
եմ։ զի ոչ ոք ոչինչ ունի ինձ ընդդէմ։ ես ամենայն
ինչ իմ ընդ նմա եմ։ զի ոչ ոք ոչինչ ունի ինձ ընդդէմ։
ես ամենայն ինչ իմ ընդ նմա եմ։ զի ոչ ոք ոչինչ ունի
ինձ ընդդէմ։ ես ամենայն ինչ իմ ընդ նմա եմ։ զի ոչ
ոք ոչինչ ունի ինձ ընդդէմ։ ես ամենայն ինչ իմ ընդ
նմա եմ։ զի ոչ ոք ոչինչ ունի ինձ ընդդէմ։ ես ամե-
նայն ինչ իմ ընդ նմա եմ։ զի ոչ ոք ոչինչ ունի ինձ
ընդդէմ։ ես ամենայն ինչ իմ ընդ նմա եմ։ զի ոչ ոք
ոչինչ ունի ինձ ընդդէմ։

Ի ԵՐԳ. պատու է գնել ի մարմնական գոյացու-
թիւնս զնեղլոյն խնամոցս յաւակուէ : Ա-
ստ ոչ կարէ լինել , յայլ եղէմ անասնի գոյաց-
նեմ : Ա՛պա ապրեմ է : Պղտրատգոյնս յայտ է . զի
յատականալ կրկին , գոյութեանդ կենդանւոյ կամ
փայտի , Ասոյ ծնեալն՝ ի բնութեան անասնոյն .
և ասեցի ոչ ասած նոցն յատակութեան . ապա ա-
պրեմ ծնեալ ոչ կարէ լինել պղտրատ յատակէից :
ապա գիտել պարտ է յայլ մասն գոյացութեան ,
այլ է . ի տեսական : Իսկ մեծապէնն ցուցանէ :
Տեսանելիք զի ամ գոյացութեան ունին իւր յատակ-
թիւնս . և այնպէս անդատ լծորդ է ի միմեանս , որ ինչ
և ինչ բացին՝ ի ծնանել ի սկզբան անդ . և ի-
մէ բաժին վանելոյին պղտրատ , անգրկեն բացին՝ ի ծնա-
նել չարէ . այլ երեք ի կենդանին , որոյ կենդանա-
կան շարժութեանդ և գործոցս ի խոհեմութիւն գրե-
մէ իւրաքանչիւր չիշատակ և քնդպրանոցակ : Վար-
վառական յատակութիւնք խոհեմութեանն անգրկեն այր-
ծանութեանն . և ի քաջութիւն , որոյ պատիւ տեսանել
գրաւոր է , կամ քնարագիտակ տեսանել քնքշութիւն ,
ի հնազանդ բաժանել գաղտնի խնդրելն ի բնա-
կարող լուծանել և ի գրաւոր : Իսկ պղտ-
ոչ չինէր այս՝ եղէմ պղտ յատակութեանդ չէր ծնեալն
ինչ պղտիւ՝ պատիւ և սկզբան . պատ ապրեմ է :
Ա՛ն ամ ասի հաստատի վիճակութիւն եղիցի , որ
ի ծագելն վիճակական տա կրկնաւ հիմնագործ-
պիտ տեսանելոյ . եղէմ հոգին բաժանական է տալ
և գոյացական տեսակ մարդոյ . ըստ պատիւ ամ
յատակութեանդ՝ գոյացութեանդ և գործոցդ , յոր-
մէ և ի մարմնոյ բաժանեալ մարդկային գոյա-
ցութիւն : Ա՛պա և յայլ իրս հարկէ՝ բաց ի ներ-
եղէմ լինել սկզբան ինչ գոյացական , ի բաժանա-
յատակել գոյնս ըստ նեղութեանդ . և ի լինել պատիւ գոյ-
ծոցութեանդ և յատակութեանդ : Հիւսեալն հնազան-
եղէն և հանգիստութեանն . զի ոչ պարտական հոգ-
ոչ կենդ մարդ , և գործէ , և հնազանդեալն նոյ
ամենի . և այն հոգի սկզբան է ամի , որ ինչ պատ
շաղկի մարդոյ՝ ըստ պատ մարդ . Նոյնպէս և ի չէզո-
պատ ոչ ասելոյն , զի և ինչ որոյ գոյացական
կան ,

կեան, և՝ ի մեկնիչ նոր կոչնչէն. որ և կ ապրի՛ր և ապրեա՛ ասէ յաստիճանէ ։ Ապա և ի ընդա՛ռաջս (որ նոյնն հաստատութեամբ և յանդգնութեա՛ կ ասէ առանց բնաւ գոյացական, այսպէս ՝ որ ինչ էիմն, որ և կ ապրի՛ր ասէ յաստիճանէ ։

Պատկերացու ։ ասացեալ՝ որ կ յիշեմ ակայեա՛ , և պատահական ։ այլ ասացեալն , զորս անուանեմք փոխանո՛ն. են յիշիլ էնեմ ակայեա՛ . ի՛ ինչ ինն առաջին ։ առա՛ ա՛ բնութիւն էն ասել պատահականացն։ Պատահականաւ գանազանելով զնոյնացեալ ։ ասացեալն որ կ յիշեմ ակայեա՛ իբրև հիմնարկեալ ենթադրեա՛ , որ բնութիւն զոյ՛ ինչ ըստ ինքեան ։ զոյացեալ գլխիկն ցուցա՛ ինամ ՝ և պատահական , ընդ ասելիս ։ ևս կ ինչ յիշեմ ակայեա՛ իբրև առաջին ենթադրեա՛ , որ ասէ զգալ պատճառական , ուրեմն ՝ Ջի ասէ և առացեալ ։ ասացեալն գոյացական առնու ասելիքն ի պատահական , զի ևս կ ակայեա՛ երկոցունցիւքն կ յիշեմ ակայեա՛ , ասելոյն գոյացականն ասէ իբրև ինամ ենթադրեալ զգալ պատճառէ ։ և հաստատեալ զնա ՝ ի գնի կամի և գոյացութեա՛ ։ Իսկ պատահականն ոչ ասէ, այլ ենթադրէ յիւրում ենթակայի գգալ պատճառէ ։ Յորոյ վերայ յառնէ զնոյնացեալն իմն գալ ենթակայեալ յառաջեալ ։ Լուա՛ Դաւիթ կ ասէ ինչ ։

* Ա. Ն. Ի. ՀԿ. Գ. ԱԲ.

ԿԱՐԳԱՑ ԵՐԿՈՒԱՑՈՒՆ։

§ Կատարի գոյացական ասելոյ առհասարակ ։ Ասացեալն ենթադրութեա՛ ինչ ։

Այս նախ ԵՐԿՈՒԱՑՈՒՆ , առ ՝ ի տարբերութեա՛ ինչ ։ որ կ առակ կոչուցանի ։ Այս ——— առ ՝ ի տարբերութեա՛ գոյացեալ , որ կ վերջին ենթադրութեա՛ , և առ ՝ ի տարբերութեա՛ պատահականն ասելոյ , որք են գոյացեալ երկոցունցիւքն կողմանցն ենթադրութեա՛ ինամ գոյացականն ենթադրեալ ։ Իսկ յորոյ ինչ , առ ՝ ի տարբերութեա՛ գոյացականն ասելոյ առհասարակ ինքնատարածական, որպիսի են

հրեշտաւոյք, որք են ներքոյ ոտից, քանզի ոչ ընկալ
չուտ լինելն ՚ի նմա։

Ընդդէմ ՚ի սահմանել սատանին եւ այլ սահմանել ,
որով չ սատանին այս , մինանգամայն եւ ծառանի ա-
ՀԻ ոտանին՝ եւ նա բազում ։ Վասնզի սատ՚ ՀԻ ոտա-
նին է , որով գոյացուածին է այն՝ որ ինչ է ։
զի խաչացեալ իսկ յերեսս զինեալ ՀԻ եւ սատանին ։
Ընդ և որ յոյս յիշատակեն . զի սատանին ՚ի սուտ է
պատճառ սկզբան . սուտն եւ սատանին գոյացական ,
որ է սատանին ներքոյ ոտից ՚ի սուտ էակն ,
որպէսզի լինիցէ պատճառ ներքոյ ոտից ա-
հաւադայ և յաւիտենից . ոչն է երկրորդական
* ՀՌ. Յ. ԽՈ. ֆիլն եւ ոչ սկզբնական . այլ սուտ որպէս ՀԻ սկզբան *
ՀՆ. ԳՐ. ՀՐ. Նշան գործոյ սուտ , սուտոյ պատճառաւ գոյացեալ ։
ՀԻ և սատանին . զի այն է իւր սեպհական սուտ-
բերութիւն , զսկզբանէ ՚ի պատճառական սահ-
ման , որպէս արդ իսկ սատանայ ՀԻ ՀԻ ՀԻ ։
Եւ ՚ի յայտնել գործիցն զՀԻ ոտից գոյ , եւ ՀԻ այնմ
սանել ինչ , ՀԻ պատ՚ և ՚ի ներքոյ ոտից՝ այլ սուտ
որպէս ՀԻ սատանին , զոր սկզբնական սատանին և սատանին ներքոյ
գործոյ գոյ , նոյնպէս և սատանին և պատճառական
սկզբնաւոր գործիցն ՀԻ ՀԻ ՀԻ ։ Զոյոյ գիտացուցանէ
մեզ սահմանել յատուկ ՀԻ , զի գոյացուցիչ սահման-
իւրաքանչիւր ինչ հոգւոյ եւ մարմնոյ ։ և ինչ
իսկ սահման է սահմանելի ինչ և նմանաւոր ՀԻ
նոյ գիտացուածոյ ներքոյ ոտից , այլ է՝ որ այլ սուտ
սատանայ ՀԻ ՀԻ ՀԻ ։ Ընդդէմ ասէ ոչ միայն է կատա-
ՀԻ ՀԻ ՀԻ

ը առանձին ԲՈՒՆԻՆ ՆՅԻ : Ընդու գրանդի մին-
չեւ ազ՝ ի վերինա՝ բառանդին՝ ի առջինա . այդ
ինչպէս ի գրանակ գործիչդ այնպէս բառնին ի գոյա
գանան անուանն , որ առաջինն և պատճառակա-
գոյն , ըր գործոզ ԲՈՒՆԻՆ ասացած ի ՆԵՐՔՈ . պա-
հի այնուհետեւ անուանդ հոգնկնոց , որպիսի
ԱՆ հրեշտակք . որոց ԲՆԱԿՈՒ չի ՊՆԱՐ գիտել
ՅԻՆ ԲՈՒՆԻՆ առաջոցը՝ արտաքոյ գրոց հիշ-
ատակ , բայց ասացն կարգ ԼՆ գիտենալ և գոյա-
ՅԻՆ ՍԱՆԱՏԱՆԱՑ գիտե՝ ՆԱՆԱՏԱՑ և սիրել . այ
յայնոսիկա և այնուհետեւ անո գործէրց : Իսկ
հրեշտակն , այլ և ի հրեշտակսն անուան գրանակ գոյ-
ՆԵՐՑ , առաջոցն ՆԱՆԱՏԱՑՈՒՆ անուանդ . ըր
ՏՐՈՒՆԱՆԻՆ ՉՈՒՆԻՆ . գրեցին հաղորդուԹԻՆ
բնդունելոյ չոյց . գրեցին կառուցեալ ՅԻՆ ԲՈՒՆԻՆ ,
և գրեցաւն այլոյ կառուցեալ ՈՒՆ ասացած
ասացած բերով գիտենալոց ՆԱՆԱՏԱՑ : Ասաւ ԱՐԱ
ՅԻՆԱՆ բառացին ՆԱՆԱ գնացոց ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԻՆ
ասաւ , ԹԵ ՀԱՅ ՆՈ ՀԱՅ գնացոց ՀԱՐՑՈՒՆ , գրոց և
յայտնի եղոյց այլ . Ի ասաւ գինոփառն ասաւ : ՀԱՂՈՐԴԵԼ
ԱՅ ասացած հնաւ գանանդ ԼԱՒ գիտաւ , և գնանան ԼԱՒ
ասացած կիսգասաւ ՀԱՅ . և ասանդն անգրի անգ-
ասաւ . և կնոջգանդին բառացաւ գանանդն գոյա-
ԴՆՈՑԱՆՑ . և գրոց ՀԱՆԴԻՍԱՑԱՒ ԼԱՒ ասացած ՀԱՅ
ՀԱՅ ԴՆանդի գիւ ՆՈՒՆԱՆ : ՀՈ ասաւ ասանդ ՀԱՅ
ՀԱՅ ՀԱՅ ՀԱՅ

Նիւթն՝ առ որով գործեն ամ մարմնեղինք , է նիւթ ևնթալուանեայ, որ միայն է ընդունակ այլ այլութեի և ծնունդեան: Իսկ այս նիւթ թէպէտ է ընդունակ ամ տեսակաց ապականացու իրաց, ոչ հրոյ. ջրոյ, անկոյ, մարդոյ· բայց ոչ է ընդունակ տեսակաց երկնաւորաց: Վասն հնար է ապականացուցայ մուծանել յայս նիւթ զտեսակ իւրեանց՝ և արտադրել լիով զնման իւրեանց, ոչ անկիւն զառնիկ: Բայց երկնային մարմնոց չէ հնար· սակս որոյ ոչ ծնանին լիով զնմանն իւրեանց , այլ միայն զչխլաւոր ինչ առ իւրեանց նմանութեին թեթրապէտս, ոչ լուսինն գոյացուցա նէ զարծաթ , զոսկ իւրաց ինչ նմանեալ նմին ի փայլման , և աստեղք զսկանս պատուականս , զթեթրապէտս նմանեալս նշուլից իւրեանց և աղեցութեին: Բայց թէ զնարդ ամ տեսակք գոյ ացականք՝ գործադրիչ դոլով, պէտս ունին պատահմանց՝ իւր անմիջական պաշտօնէից գործուհնէսւէ իւրեանց, ասասցուք ի ինդիրն , որ յառագս արարչական պատճառի *:

* ՎԻՆ. ք. Ի. Դ. ՊԻՔ:

ՊՐԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ:

Թէ որ պէսի իրաց ծնելոց ելանիցեն ի կար-
ղութիւն նիւթոյ . և ինչ գիտեր
ելանիցեն :

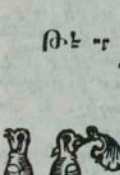

Երկնաւոր զտուածն գոյացական տեսակն , որդ մեայ քննել, թէ զինչ արդ արտադրիցի :

* ՅՈ. Ն. ԽԱ. ԿԻ. Պ. Ֆ:

Ա՞ռ իմացուցած սորա պարտէ գիտել նախ՝ ըզ որչի թիմմայն ՝ · թէ տեսակն յատկապէս ոչ եղանի , և ոչ իսկ արտադրի· այլ ոչ նա ինքն տէ ըզ արեւտառէրն , այն որ է զանի փրաֆէս, է բնազդեալն, որ էանի գոյացական, բազկացեալ ի նիւթոյ և ի տեսակէ: Ի փեսակ ապականացուցս առ ժամանակ մի էն , և առ ժամանակ մի ոչ· և ոչ ինչ ծնանին կամ ապականին , ի ծնանիլ կամ

յոյ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ։ Այսոյ պատմեսցուք զ. գլխ
ոյնպէս ասեմ, եւ 'ի ԹՎ. ամ. Տ. թագաւորէ
գանգիկ զԱնանպարն առ գոլ, որ էր ազգաւ
որդի էր փոշի. եւ այնու պրինսական էգանէ ինչ,
որով պրինսական էր Ղարդ առնուն ոչ ասի էակ,
իւրք ինչ ինքն իցէ. այլ ոյժ ինչ ոգոյական ինն իցէ.
ուստի այն որ յատկապէս էգանէ, եւ զայր փոշիք
անուն դնեսցուք, ոչ էր առնուն. այլ էանէն պայ-
ծառական, որոյ նիւթն է սկզբնապատճառն, իսկ
առնուն լոյսն ։ Իսկ գայթ պատճառ է գործուածիցն
'ի միտս առնուլ. գի ոյժ նշանակէ զգալի ինչ,
թագաւորն մուրկացան 'ի միջ ծննդեան, եւ առա-
քեաց պատգամս. գի հանդերձեալ գոհանալն' ինքն
նմին էգանէն եւ ինքնաստացական ։ Ասէր գանգի
առնուն լոյս իրաց' ինչ է, լոյս իրաց ինչ ասի եւ էգանէ-
այլ ինչ գիտէր, յայտնի միջոցին զննեսցուք։

Աթոռէն է երկրորդ. գի կրկնական գնաց է էգա
նիկ բազում կրկին։ Նոյն առաքեալն, ոյժ էր
կրկին եւ ապրէր 'ի սկզբան աշխարհի առաքեան
գին։ Երկրորդ ծննդեանէ, ոյժ հոգի պատգամ
'ի փոյտ։ Իսկ' առաքեալ առաքեալն 'ի ծնն-
դենէ. գի ծնանիցի ոչ պատգամ բանական
կոչին, այլ անհատ կենդանական ինչ նմին,
ըստ գիտութեան գոյից կամ գնահատի։ Իսկ
առաքեալն ոչ անհատ ինչ. այլ բանական
յայնէ պատգամ, նա եւ գնահատի։ Իսկ' խոնդ
րի ինչ գնացէք էգանէին առնուն 'ի բազում ր-
նուն' որ ծնեալ, եւ 'ի բազում կոչին' որ առաք
ծնեալ։ Զառաքինին լուծցուք յայսմ պատճէն. խոկ
գիրկրորդն' յայնմ որ գնին։

Աթոռէն է երրորդ. ըստ Աբգէ ինանէցին " . գի առ 'ՀՐԵՇՏԱԿԻ
առաքեալ լոյս ծնեալ են կրկնական։ Ասացեալ են ա- ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻ
պոստոլացուցս, որպէս ասեցաք կրոն գնին- ԳԱՆ ԳԻՐՔ։
նոյն. ասեցէք գի յայնմանէ' ոչ նուանէ' ոչ զգալի կոչ-
եւ գիր այնոր կոչնչին։ այլոյպիսի են առաքեալք ասեցա
նոյ' առնուն եւ առ լոյս առնեցին։ Իսկ այն է
առնուսական, որ ինչպէս ասեցաք զգալ հոգեղեղ-
կան նմին, առնուն ոչ կոչնչին զնահատ. առա-
նոյ' յայնմանէ էանէն առնուսական։ այսպիսի է հո-

գին

գին բանական։ Ապա պատճառ գանագանութեան է, զոր առանձին անուանեալ ոչին իմանալ, մի՛ ոք ոչ առանձին ասիցէ՝ կարգաւ իմն յատկական յոյզ յայտնելոյ զոլոյ։ ոչխարի հոգացող անբանեան առնու, այնպէս կատարելագոյն հոգեղէնն զոլոյ։ Ապա՛ի մէջ անասնոյ իրաց ծնելոյ է իմն ուժս միտս յոյզ, ըստ հոգւոյն բանական, որ և յայնմ առնոյ ասի՝ դաւթիէր ես։ և ասեն գնացական զօրութեան զանիւս, գիմառս, և ընդ։ որով յոյզս է մի՛ քան զայն գոյացեալ կատարելագոյն հոգեղէն զոլոյ։ Ապա այն կատարելագոյն հոգեղէն զոլոյ, որ ենթակայ, ըստ որ ոչ կարօտանայ զանգանել և յոր նորանէ յենթակայսատրել զգալ իւր։ Ըմբռնել զայլսա՛ և ոչ այլսա՛ միայն կարէ զոլ՝ ենթակայ հոգեղէն զոլոյ, զի այն ելգանակ է յատուկ առնելոյն անկատար էակաց, ոչ պատահմանց։ Ապա պատշաճի է հոգւոյն բանականի չինել են ենթակայսատրել ինչ, ըստ կարող լինելոյն մտացի ենթակայսատրելոյ զգալ իւր։ և վա՛ այն՝ ոչ անբռնի՛ ի ներքինոյ՝ ծնալ անկարասաս։ Բայց այլ տեսակ յոյզ հնարացեալ են ոչին, որ և յայս առնոյ է, զի վիճելացեալ են առնելոյն յատուկ ենթակայսատրելոյ զգալոյն, յիմանալոյ և՛ կամելոյ։ Ասասի հարկ է այսոցա՝ յոյզ ենթակայսատրելոյ հոգեղէն զոլոյ։ և վա՛ այնոր ոչ են այն ինչ, որ է և ենթակայսատրելոյ։ այլ այն, որով է և ենթակայսատրելոյ ինչ։ ըստ բազագրելոյն՝ ի ծագմանէ և՛ ներքինոյ։ Ասասի ոչ կարեն ենթակայսատրել։ զոլոյ է իմն յոյզսի հինչ են ըստ զգալոյն ներքինոյ, և բազկացուցանեն զմի էակ կատարելոյ՝ ըստ հոգեղէնն։ որ յատկապէս ենթակայսատրելոյ։ վա՛ այսոյ ընդ վանիլ այսոցա՛ ի ներքինոյ զգալոյն հակառակ արտաքոյ, քանզի ոչ զրկեն միայնակ ենթակայսատրել զգալ իւրեանց, հարկ է նոցա խառնել կրնդիկ։ Ապա յայտնի երկաքանչիւր առանձինն առաքինոյ և առաքինական ինդիկոյ։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ։

Պատահեցաւ տեսանել ծնեալ քաղաքացիք զոր
ինչպիսին տեսանիմք յոմանց, այլ ինչպիսի՛ ին
կարգադրեմք նախ ինչ։ Պատուական հաւատասեռն ամ
ՃԵՒանկանք ։ Ընդէր հարկ ի մեզ յայտնել քաղաք-
ական, եթէ զինչ իցէ նոցին ընդհանրական ։
զի ի մեկնիչ ասցուս գիտութեանց ընծայեսցի վարդա-
պետութեան կշռակացուածին ։ Ըստ նմանական ոչն
ինչ ասելոյ " , զայսն ասեմք քաղաքացիք ծանեցեալ ։ ՃԵՒ-
յաւելցի , եթէ ինչոյն ընդհանրական ի հարցանին նոյ-
նոյ , ոչ տայ ինձ , քանզի ինչոյն իւրոյ ի ընդհան-
քոյն , ոչ յաւելցի նմ ի հարցանին ։ Պատկերն ասելոյ
է զայն միտքն մի Հանրացեալ մեկնիչ ։

Պարտ ինչոյն է առանձնական պարունակիլ , քանզի
այլ ինչ կրկնել կիսկցի , որ ի նման պատասխանին ։
Պարտ կրկնական հնոյր է բոլոր պատասխանին յայ-
լոսա՝ ներգործեալին , և կատարելոյն ։ Ներգործե-
ալն պատասխանին այն ինչ , որ խրատով անպիտա
կան հանելոյն յայլոսա պարապուրդ իրրև գոյոց
ի առնիանոց նզի - այլ ասէ ներգործեալ յայրիկ , առանձ
ի պատանուս , և մանուկն յայրգանոյ ։ Խակ կա-
տարելոյն պատասխանին . որ ոչ էր խրատ ներգործ
ծանեալ հանելոյն , այլ էր խրատ կարկառեալ
յայլոսա պատի , էր որում է յայնմ՝ յորմէ կա-
րի կրկնել - զի էր այսմ կարկառեալ միայն իրան
նի էնիել ի առնիանոց կատարեալ միւսոցն ։ Խակ
ինչ զի զրկին և կատարեալ , ներգործականն՝ որ-
ով էնիի իրեն . և կրաւորականն՝ յորմէ էնիի իրեն .
սակս կրկնական պատասխանին ինչ յայլոսա կատա-
րեալ , չի ներգործական , էր որում կարկ էնիել
ի նմանել , այլ այնպէս յանոց չհատարածն ։ և ընդ
հանրապէս ասէ զոյն յայտարար իւր ։ և կրաւորա
կան , էր որում կարկ էնիել անուն , այլ նոյն այր-
ձան ի փայտն , և ասէ ինչ ի նեռեմ իւր ։ Ըստ այ
յայտարարական պատասխանի և կատարեալ , յորմէ
կարկ էնիել ինչ , ուղղական և ի նեռեմն և կատա-

ՐԱՒ-

[illegible]

[illegible]

[illegible]

լոյ պատապրիլ բովանդակ չկամին լսելիք . հնար-
կիսն ինձ պատրիլ զանկրնաւորութիւն կամիմ . և զինեմ
յորմէ պատուիլ . ուստի և կամեաց կոյ զինանել :
Աստուած : Ընդհանր անասնոց յատաջ քան զի
զանուանեին պատուանունին ի կարգուիլ նոր-
ցա : Այս կին կոչիլ իրեանց . երկանին ի
նմանիլ : Հիմանալիութիւն յայտ է . զի երկանիլն
և առնականիլ պատուանունիլոյ : Այլ և առա-
ջարկութիւնն յայտ և յաստուածոյն . զի ասէին
զի գոյ հաստատուն ընդ նորոյ . զկոյ առանց
ինեան ինձ անասնոյս պատիլ չին բաւական . այլ և վա-
պի և բազազանիլոյ ըստ կարողականութիւն և ընդ
պատուանուիլ նորա : և պատուանիլոյ ի
նմանի իրէր ի պատուանուի ուստի ձայնի երկանիլ :
և իրէր յոկրնութեան ինչ իրեանց :

Աստրիլեցիս . ի ծնանիլ ձեզ առաջ նի ասիլ
ծանիլ : Այս ոչ երկանիլ ի կարգուիլ նորա :
Քնութեանի առաջարկութիւ : Առանձանիլն և ձա-
նիլ յոյնիլ : Այլ առաջ ձեզ երկանի յոյնիլ .
ապա ասելիս առանձանի : Քնութեանի փոքրացոյնս :
Այնիլ ի առաջիկ ձեզն կայր ի նորա նի , մինչ
չև էր ծնեալ ձեզ . ապա առանձն ասի և
զանի յոյնիլ :

Պատասխանեալ ասէին նոցա չատաջարկութիւ .
և զչար գիանիլ ասէին պետրոսդ . զոյդ
չար գիանիլ զանազանեալ չատաջարկութիւն : Այնիլ ի
առաջիկ ձեզն կայր ի նորա , ձեզ երկանիլ ,
ընդ ասելիս . ի կարգուիլ . ասէին . զանիլ
նորա և կարգուիլ ի առ նոսա ասելիս առանձն
ասա . զոյ ձեզ ի նմանի ձեզ երկանիլ ի
կարգուիլ իրեանց , ասէին կարգի երկանիլ :
Ուշ զանիլ ի կարգուիլ և իրեան անչգիութեան
ձեզ և հիանի ձեզ երկանիլ . առաջիկ ոչ կո-
նորա ի նորա ոչ առնի երկանիլ յոյնիլ , այլ ի-
նիլ - չի չհասկանիլ իրեանց կարգուիլ . և զի
պիտիլ ոչ առնի ասելիս , զի առնի և ասելոյ
զանիլ ի իրէր յոյնիլ . չի յոյնիլ նախանձոյ էր-
նամարիլ . ոչոյ ի կարգուիլ ձեզ յատաջարկիլ
իլ :

ՀԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՈՐԴՈՅ Ա. ԳԼ. ՇԻ.

Ի

ապիկ , գեամ , և նոպիկ : Պիտոսեան ասէ սերկ ՚ի քանոս ֆուր (ինկոկա ինոճի սյլյուրանոմիճ և ա_ ռանձու խառնցեալ գոյն .) ինչ հոգիք լինանին յաստեղսյ , յորս երբ ՚ի տուն բնակութեան կի_ գնաց , հզօրամարմ գիտցի վայրապարտ առաջադիմ_ ինչ վասրին ՚ի մարմնին : Պրիստոսկ ինկոկո_ ասէ , ինչ անիգրն հանգստական ՚ի հոգին բանական գոյ աշխատութեանս . ասկայն ինոճի ասանդ , ինչ ոչ յոյժ ուրախ եղեալ գիւր մեռան : Պրոգինեան գնոգին մեր հանգստեցաւ կանխաւ գիրեցոսկ լեալ . որպէս ՚ի մէջ մեղսակցաց գիտաց և երանելոյ գիրեցոս_ կաց յարեցաց ՚ի յոյն , երբեմն ինչ ՚ի ասպատակս իցեն լեալ , կամ ինչինչ մեղս գործել : Պ՚ ասէ ՚ի փոյթ եմն՝ վանելոյն ՚ի մարգկային մարմնին : Տէրտոսիանոս քանզի ինգ գնոգին լինել մարմնին գին նուագ գոյացութիւն սիրելոյ յ՚ աստուածային ինոճի բարոյն մարմնոյ՝ և յ՚ նոսին ասպատնալ և մեռ_ գեալ , ինգ անգիր նման մարմնականն եղծանելոյս . իբրև քաղաքացի նման կամ ասանդութեան գի գործել նոսկ՝ ասէ , ՚ի յաւուրսյ մարմնոյ ընդունելոյ ան_ կանին մեռան ինոճ գոյացութիւն . այր պատճառանալոյս ասնելոյ , ասնէ ՚ի նոյ մարմնին նման նոսին՝ ուսան անկաս . ասյնպէս և ՚ի գիրեցոսկ գոյացութիւն հոգւոյն գոյ յ՚ նոսին անկաս մեռան ինոճ , այլ աս ասկաս ասկաս ասնէ ՚ի նոյ հոգի : Կարծիք իոյգ , և ասն վայրկ ասն պրոգիսաց : Օգաստինոս եղծոյ գիտն գ իցի յ՚ երկրագործութիւն . այլ այսպէս ՚ի քաղց փաստա_ ստեցաս մեռաստուածն :

Պ՚այլ գոյացութիւն երկրագործութիւնս : Որ ինչ ոչ կա_ րող չէ գործել իւրաքանչիւր ՚ինքնին , ոչ երբեմն ՚ի կա_ րողել ներքին : Պ՚յլ հոգին բանական ոչ կա_ րող չէ գործել իւրաքանչիւր ՚ինքնին : Պ՚ստուած երբեմն ՚ի կարողութիւն ներ : Պ՚ստուածն երբեմն չ՚ յաւարտել_ լոցս : Հոգացութիւն փոքրագոյնս : Հզօրագոյնն հաստատեաց զոյ գործ : այլ հոգին բանական ոչ է աստուած գոյ կախեալ ՚ի ներքին : ապաս և ոչ երբեմն : Հոգացութիւն փոքրագոյնս : Հոգին բանական երբեմն մերձաւոր առանձին երկարագործութիւն ներքին ինոճ_ ստեղծ գոյ իւր : ապաս ՚ի գոյ իւրաքանչիւր ինչ

Ի ԱՐՇԱՐՈՒՆԻՔ ԵՒ ՅԱՅՍՄԱՆԻՔ ԵՒ ՅԱՅՈՑ ՄԵԾԻՆ ՏԻՐԱՑՈՒԹԻՒՆ ԱՐՇԱԿԱՆԵԱՑ ԵՒ ՆԱՀԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ԱՐՇԱՒԻՐԻ ԵՒ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԱՐՔԱՅՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ԵՒ ՍՊԱՐԱՊԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ԵՒ ՄԱՐԶՊԱՆՈՒԹԻՒ

ա. Ի ՍԿԶԲԱՆ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒԹԵԱՆ

Ա Ստացեալ զհրամանն Տեառն՝ ես Մովսէս՝ ի Կադէսէ Բարնէայ, եւ առաքեցի զհարիւրապետսն զերկոտասան՝ ի տեսանել զերկիրն Քանանացւոց, որ է ի ձեռն որդւոցն Իսրայէլի, եւ ասացի ցնոսա. Ելէք ի վեր ի կողմանէ հարաւոյ, եւ ելցուք ի լեառնն, եւ տեսէք զերկիրն, զի՞ է, եւ զժողովուրդն որ բնակեալ է ի նմա, եթէ զօրաւո՞ր են, կամ տկա՞ր, սակաւա՞ք են, կամ բազմա՞ք, եւ զերկիրն որ բնակեալ է ի նմա, եթէ բա՞րի է, կամ չա՞ր, եւ զքաղաքսն որ բնակեալ են ի նոսա, եթէ ի վրանա՞ց են, կամ ի ամրոցա՞ց, եւ զերկիրն զի՞ է, եթէ պա՞ր է, կամ ոչ, եւ ի նա՞ ծառք են, կամ ոչ. եւ քաջալերեցարո՞ւք, եւ առէք ի պտղոց երկրին. եւ աւուրքն էին աւուրք անդրանկաց խաղողոյ։ Ելին եւ եկին առ Մովսէս եւ առ Ահարոն եւ առ ամենայն ժողովուրդն որդւոցն Իսրայէլի յանապատին Փարան, ի Կադէս, եւ դարձուցին զբան եւ զամենայն ժողովուրդն, եւ ցուցին զպտուղ երկրին։ Եւ պատմեցին նմա եւ ասացին. Եկաք առ երկիրն, յորում առաքեցեր զմեզ, եւ է յոյժ հոսելի կաթամբ եւ մեղրով, եւ սա է պտուղ նորա։ Բայց զօրաւո՞ր են ազգքն որ բնակեալ են ի նմա, եւ ամրոցք շինեալք են, եւ յոյժ մեծ են. եւ զերկոտասան որդիսն Ենակայ տեսաք անդ։ Ամաղեկացիքն բնակեալ են ի հարաւակողմն, եւ Քետացիքն եւ Յեբուսացիքն եւ Ամովրհացիքն բնակեալ են ի լերինն, եւ Քանանացիքն բնակեալ են առ ծովեզերս եւ առ կողմանս Յորդանանու։ Եւ խօսեցաւ Քաղէբ զբանն առաջի Մովսիսի եւ ասէ. Ելցուք եւ ժառանգեսցուք զերկիրն զայն, զի կարող կարասցուք ընդդէմ կալ նոցա։ Եւ ոմանք ի նոցանէ որ ելին ընդ նմա ասացին. Ոչ կարասցուք ելանել ընդդէմ ազգին այնորիկ, զի զօրաւո՞ր է քան զմեզ։ Եւ հանին զբանն չարութեան առ որդիսն Իսրայէլի զոր լրտեսեցին զերկիրն, եւ ասացին. Երկիրն զոր անցաք լրտեսել զնա՝ երկիր է որ կերակրէ զբնակիչս իւր, եւ ամենայն ժողովուրդն զոր տեսաք ի նմա՝ մարդիկ չափաւորք են։ Եւ անդ տեսաք զհսկայսն, որդիսն Ենակայ, ի հսկայացն, եւ էաք մեք առաջի նոցա իբրեւ զմարախս, եւ նոյնպէս էաք առաջի նոցա։

Ա Եւ ամենայն ժողովուրդն ամբարձին զձայն իւրեանց, եւ լային ժողովուրդն յաւուրն յայնմիկ։ Եւ տրտնջեցին ամենայն որդիքն Իսրայէլի ընդդէմ Մովսիսի եւ ընդդէմ Ահարոնի, եւ ասէին ցնոսա ամենայն ժողովուրդն. Մեռցուք կամ թէ յանապատիս յայսմիկ մեռցուք։ Ընդէ՞ր զմեզ ածէ Տէր յերկիրն զայն, անկանել մեզ սրով, եւ կանայք մեր եւ որդիք մեր ի գերութիւն լինել։ Ոչ բարւո՞ք է մեզ դառնալ յԵգիպտոս։ Եւ ասէին ընդ միմեանս. Կացուցէ՛ք զինքեանս առաջնորդ, եւ դարձցուք յԵգիպտոս։ Եւ անկան Մովսէս եւ Ահարոն ի վերայ երեսաց իւրեանց առաջի ամենայն ժողովրդեան որդւոցն Իսրայէլի։ Եւ Յեսու որդի Նաւեայ եւ Քաղէբ որդի Յեփոնեայ ի տեսանելոցն զերկիրն՝ պատառեցին զհանդերձս իւրեանց, եւ խօսեցան ընդ ամենայն ժողովուրդն որդւոցն Իսրայէլի, եւ ասացին. Երկիրն զոր անցաք լրտեսել զնա՝ երկիր է յոյժ բարի։ Եթէ հաճեցեալ լիցի Տեառն ի մեզ, տացէ զմեզ զերկիրն զայն, եւ մատուսցէ զմեզ զերկիրն որ հոսի կաթամբ եւ մեղրով։ Միայն զի՛ զանհնազանդ լինիցիք Տեառն, եւ դուք մի՛ երկնչիք զերկրին զայնմանէ, զի հաց մեր են նոքա։ Հեռացաւ պատսպարութիւն նոցա ի նոցանէ, եւ Տէր ընդ մեզ է, մի՛ երկնչիք ի նոցանէ։ Եւ ասացին ամենայն ժողովուրդն քարկոծել զնոսա քարամբ։ Եւ երեւեցաւ փառք Տեառն ի վրանի վկայութեան առաջի ամենայն որդւոցն Իսրայէլի։ Եւ ասէ Տէր ցՄովսէս. Մինչեւ ե՞րբ բարկացուցանէ զիս ժողովուրդս այս, եւ մինչեւ ե՞րբ ոչ հաւատասցեն ինձ ի բազում նշանս զոր արարի ի նոսա։ Զարկից զնոսա մահու մահուամբ, եւ կորուսից զնոսա, եւ զքեզ արասցեմ ազգ մեծ եւ զօրաւոր քան զնոսա։ Եւ ասէ Մովսէս ցՏէր. Եւ լսեսցեն Եգիպտացիքն, զի հաներ զժողովուրդդ զայդ զօրութեամբ քո ի միջոյ նոցա, եւ ասասցեն ցերկրին զայնմանէ զոր լսեցին զայդ, եթէ դու Տէր ընդ ժողովրդեանդ այսմիկ ես, զի երեսօք առ երեսս երեւեցար Տէր, եւ ամպ քո կայ ի վերայ նոցա, եւ սիւնակաւ ամպոյ դու առաջնորդես նոցա ցերեկ, եւ սիւնակաւ հրոյ գիշերի։ Եւ սպանցես զժողովուրդդ զայդ իբրեւ զմի մարդ, եւ ասասցեն ազգքն որ լսեցին զանուն քո, եւ ասասցեն. Ոչ կարաց Տէր տանել զժողովուրդդ զայդ յերկիրն զոր երդուաւ նոցա, վասն այնորիկ սպան զնոսա յանապատին։ Եւ արդ զօրացի՛ զօրութիւն Տեառն իմ, որպէս խօսեցար եւ ասացեր. Տէր երկայնամիտ եւ բազում ողորմութեամբ, թողու զանօրէնութիւնս եւ զանիրաւութիւնս, եւ մաքրող ոչ մաքրէ, հատուցանէ զանօրէնութիւն հարցն ի որդիս մինչեւ ի երրորդ եւ չորրորդ ազգ։ Թո՛ղ զանօրէնութիւն ժողովրդեանդ այսմիկ ըստ մեծի ողորմութեան քո, որպէս եւ ի սկզբանէ ելից նոցա ի յԵգիպտոսէ մինչեւ ցայսօր ժամ թողեր նոցա։ Եւ ասէ Տէր. Թո՛ղ զանօրէնութիւն նոցա ըստ խօսից քոց։ Բայց կենդանի եմ ես, եւ կենդանի է անուն իմ, եւ լցցի ամենայն երկիր փառաւ Տեառն։ Զի ամենայն մարդիկ որ տեսին զփառս իմ եւ զնշանս իմ զոր արարի յԵգիպտոս եւ յանապատին, եւ փորձեցին զիս զայսոսիկ տասն անգամ, եւ ոչ լուան ձայնի իմում, եթէ տեսցեն զերկիրն զոր երդուայ հարցն նոցա, եւ ամենայն որ բարկացուցանէ զիս ոչ տեսցէ զերկիրն։ Եւ զծառայ իմ զՔաղէբ, զի հոգի այլ ինչ ունէր ընդ նմա, եւ հետեւեցաւ զկամս իմ, տարից զնա յերկիրն զոր մտին ի նա, եւ զսերմն նորա ժառանգեսցէ զնա։ Եւ Ամաղեկացիքն եւ Քանանացիքն բնակեալ են ի հարաւակողմն, վաղիւ դարձարո՛ւք եւ երթայք յանապատն ճանապարհ Կարմրոյ ծովու։ Եւ խօսեցաւ Տէր ընդ Մովսէս եւ ընդ Ահարոն, եւ ասէ. Մինչեւ ե՞րբ ժողովուրդս այս չարութեան տրտնջեն ընդդէմ ինձ։ Զտրտունջս որդւոցն Իսրայէլի զոր տրտնջեցին ընդդէմ ինձ՝ լուայ։ Ասա՛ ցնոսա. Կենդանի եմ ես, ասէ Տէր, եթէ ոչ որպէս խօսեցայ առաջի ձեր, այնպէս արարից ձեզ։ Ի յանապատիս յայսմիկ անկցին դիակունք ձեր, եւ ամենայն համարեալ ձեր ի թուոյ ձերոյ յամենայն թուոյ ձերոյ, որ տրտնջեցին ընդդէմ ինձ։ Եթէ դուք մտանիցէք յերկիրն զոր երդուայ տալ ձեզ, բայց Քաղէբ որդի Յեփոնեայ եւ Յեսու որդի Նաւեայ։ Զի զտրտունջս որդւոցն Իսրայէլի զոր տրտնջեցին ընդդէմ ինձ՝ լուայ։ Ասա՛ ցնոսա. Կենդանի եմ ես, ասէ Տէր, եթէ ոչ որպէս խօսեցայ առաջի ձեր, այնպէս արարից ձեզ։ Ի յանապատիս յայսմիկ անկցին դիակունք ձեր, եւ ամենայն համարեալ ձեր ի թուոյ ձերոյ յամենայն թուոյ ձերոյ, որ տրտնջեցին ընդդէմ ինձ։ Եթէ դուք մտանիցէք յերկիրն զոր երդուայ տալ ձեզ, բայց Քաղէբ որդի Յեփոնեայ եւ Յեսու որդի Նաւեայ։ Զի զտրտունջս որդւոցն Իսրայէլի զոր տրտնջեցին ընդդէմ ինձ՝ լուայ։ Ասա՛ ցնոսա. Կենդանի եմ ես, ասէ Տէր, եթէ ոչ որպէս խօսեցայ առաջի ձեր, այնպէս արարից ձեզ։ Ի յանապատիս յայսմիկ անկցին դիակունք ձեր, եւ ամենայն համարեալ ձեր ի թուոյ ձերոյ յամենայն թուոյ ձերոյ, որ տրտնջեցին ընդդէմ ինձ։ Եթէ դուք մտանիցէք յերկիրն զոր երդուայ տալ ձեզ, բայց Քաղէբ որդի Յեփոնեայ եւ Յեսու որդի Նաւեայ։

Ա Եւ խօսեցաւ Տէր ընդ Մովսէս եւ ընդ Ահարոն, եւ ասէ. Մինչեւ ե՞րբ ժողովուրդս այս չարութեան տրտնջեն ընդդէմ ինձ։ Զտրտունջս որդւոցն Իսրայէլի զոր տրտնջեցին ընդդէմ ինձ՝ լուայ։ Ասա՛ ցնոսա. Կենդանի եմ ես, ասէ Տէր, եթէ ոչ որպէս խօսեցայ առաջի ձեր, այնպէս արարից ձեզ։ Ի յանապատիս յայսմիկ անկցին դիակունք ձեր, եւ ամենայն համարեալ ձեր ի թուոյ ձերոյ յամենայն թուոյ ձերոյ, որ տրտնջեցին ընդդէմ ինձ։ Եթէ դուք մտանիցէք յերկիրն զոր երդուայ տալ ձեզ, բայց Քաղէբ որդի Յեփոնեայ եւ Յեսու որդի Նաւեայ։

Ա Եւ խօսեցաւ Տէր ընդ Մովսէս եւ ընդ Ահարոն, եւ ասէ. Մինչեւ ե՞րբ ժողովուրդս այս չարութեան տրտնջեն ընդդէմ ինձ։ Զտրտունջս որդւոցն Իսրայէլի զոր տրտնջեցին ընդդէմ ինձ՝ լուայ։ Ասա՛ ցնոսա. Կենդանի եմ ես, ասէ Տէր, եթէ ոչ որպէս խօսեցայ առաջի ձեր, այնպէս արարից ձեզ։ Ի յանապատիս յայսմիկ անկցին դիակունք ձեր, եւ ամենայն համարեալ ձեր ի թուոյ ձերոյ յամենայն թուոյ ձերոյ, որ տրտնջեցին ընդդէմ ինձ։ Եթէ դուք մտանիցէք յերկիրն զոր երդուայ տալ ձեզ, բայց Քաղէբ որդի Յեփոնեայ եւ Յեսու որդի Նաւեայ։

ՊԱՇԿ ԵՐԲՈՐԴ.

ՀԱՅՏՆԻ ՓԱՌՔԻ ՊԱՏՃԱՌԻՆՑ՝ ԻՆՉՊ ՆԱԽՈՒ
ՅԻՇԵՑՈՒՆՔ ՆՈՑԱ։

Ի ինչև ցարդ խոսեցաք զարտասրուխ
սուսերի՝ ի ծնէալս. արդ խոսեա-
ցուք զարտասրուխ նզի ի սուսերին։
Վասնզի բազումք յոգեզարհուրս լի՛ն սուզ
ծնեալք յայդ անընդհատ ամպս. ունք երկիւղ և սար-
կունք. զի ունի ասի ծնեալ։ ես. Խունկ բանէ պատիճ իւր
պիտիոյ և պիտուիր. ուր երէսս խոնարհ ապրուսական
փառասէր, ունի ցուցանեն մեկնիչքն։ Ասէ. Խնդրի
ինձ արդեօք սուսերիկ այսպիսի իրաց սուզնծելոց
իւրեանց երկեալք ի հարուածոյ նմանիցոյ, ինձ մանուա
սանդ. սուզնծեալք միանգամայն ընդ նմանոյ։

ԱՅԼԲԱՓՈՑՈՒՆ։

Յարուցանէ զարտասրուխ սուզնծելոյ ցաղգացիս իւրեանց՝ սու-
սերն ոչ եկ ի հարուածոյ նմանիցոյ. այլ
միանգամայն ընդ նմանոյ սուզնծեալ յոյժ։ Ասէ
զիարդ հաստատանի իմոք ընդ այլ ազգս իմոք
միայն։ ուր սուզ. յառաջնում արտասրուխն ասէ. ես. Խ.
սուսերիկ՝ ու հարուած զարհուրելի նոյ ի նմանոյնէն ցն. ք.
ի նոյն ազգս իւրեանս. զի երկուսին ինչ. զի երկուցանելոյն
ի փոխանակելոյ ի հարուածոյ ի նոյնպիսութենէ։
Յուցանէ զանձին զարտասրուխն. երկուսին՝ ես. Խ.
սուսերիկ ինձ ոչ եկ ի հարուածոյ նմանիցոյ. այլ ինձ զոչ
ծնեալ զանձին զարտասրուխ սուզնծելոյ։ Ասէ զիարդ
զնոյն այլ ինձ զոչ ծնեալ ի սուսերէն։ Ասէ. ոչ երկեա
երկուսին։ Ասէ. յառաջագոյնն ասելովն ի սուսեր-
ծնեալ զարտասրուխ՝ ոչ ինձ ազգակցեաւ նմանիցոյ ինձ

բազմեն, եթե մի՛ եթէ ոչ ինչ ինչ կրկնեն է՝ պիտի
ինչ բանալ նրանք՝ այլ իմն գործարանք կրկնել,
նոյն փորձարանին մէջին։ Վասնզի անհարկի է
գիտել, եթե ուր տեսանելոյ գործարանքն պիտի
իրեն արուեստ բնաւ, և այլ իմն գործարանքն զան-
տանին ի նմանէ ինանելոյ։ այլ միւսոյն պարզ գոր-
ծարանքն քառանկիւն պրազատ բնաւէն արուեստ յոյն-
չէ։ Այր և յայտ է նոյնս վկայութեան ալ բոլոր, որ
առաջ առանցն ասեն զիրկիներս և զիրկիրն։ Զոյս առանչ
անհնարին էր, եթէ միայն նրանէն երկիրն և երկինք
բան էր առանձնաբար։ պի ոչ առաջ բարեպատ բնաւէն
առանձնաբար, զոր նրանէն իւրոյց առանձնաբար։ Նոյն
* ա. ի. խա. երկնորդ զօրաւոր փառաբեր ոգին ինամնոյն *
հիշ. պ. ա. Վասնզի երբ առանձնաբար և հանին նրանէն գործարանքն
պի առանձնաբար և գործարանքն ամենայնի, որոյ
անպիտանի գործ՝ և գոյն նրանէն գործարանքն։ Իսկ
այլ առաջ առանձնաբար ոչ և հանին նրանէն գործարանքն։ այլ
միայն կատարեալ գործոյ։ Ընդհանուր ամենայն առանձ
նաբար երկրին միայն՝ յոր նրանէն, այլ՝ յոր բարեպատ
հանին գործոյ, որ և հանին նրանէն գործարանքն։
Ընդհանուր և ամենայն գործարանքն պատրաստեալ
էին ի կատարումն նրանէն։ Ընդհանուր ամենայն
ոչ երկրին երկին՝ ի կատարումն նրանէն։ Ընդհանուր
ոչ երկրին երկին՝ ի կատարումն նրանէն։ Ամենա-
պիտանի յոյն և։ Հանապազ գործարանքն։ Տեսանին
արարածոցն՝ ի կատարումն նրանէն, ըստ արուես-
նրանէն գործարանքն ի երկրին պատրաստեալ յոյնիսկ առանձ
հարկ առ ընդհանրական նրանէն ընդհանրականին։ Ամենա-
պատրաստ արուեստքն՝ ըստ գործարանքն առանձնաբար
առ՝ ի նրանէն արուեստ բնաւէն։ Ընդհանուր նրանէն բարեպատ
գործարանքն առանձնաբար ոչ երկրին երկին ըստ պատրաստ
հանին ոչ յոյն առանձնաբար, ոչ և յայտ է։ այլ և ոչ առանձ
նրանէն ոչ ինչ ինչ կրկնեն է՝ ի ամենայն ամենայնի՝ ի
առանձնաբար գործոյ ոչ երկրին երկին։ Ընդհանուր
գործարանքն պատրաստեալ ոչ երկրին երկին։
Ընդհանուր և ամենայն գործարանքն պատրաստեալ
գործարանքն։

արարչին յայտ այլազգ հոգի յ գործ իւր , քան զգայութեան ասացեալ : Օր առ հոնաւորք գոլով ոչ գործ հոգոյ յամենգամ գիտի : այլ կարասին անգործանալոյն ինչ հանգի , ցի ի ներքինոյ գոյ առնականալոյն և կատարելոյ , փոխարկելոյ գոյն , և ոչ յատակելոյ ինչ մնիցէ ի կատարումն հասեալ ինչ ներգործելոյ , ցի ի տնտեսել : որ ի յատակալոյս դանել գտանին ի կարգալոյն ներքինոյ : Բայց գործոցն ոչ ինչ գիտի նախ ի տնտեսելոյ , և գիտէ միանգամայնն գոյացեալ հոգի միանգամայնի գիտելիս կատարելոյ և գիտէ միանգամայնն : վասն որոյ ոչ ի փոխարկիլ և ոչ հանգոյ առնական ի կարգալոյն , այլ միանգամայն մնայեալ գոյացեալ հոգի : Ապա և ոչ յայն ինչ ժամանակի ոչ գիտէ

նէ, յորում՝ և իբր որում էգական, սեռականաւ ։ Ի՞նչ ասա փոքրագոյնդ. սեանակը երկնայինք և սպրդանդ էգնէ կախեսանդը ի նեռիմոյ, իբր ի գուսանդ՝ իբր որում արուական և յորում գոյացան. ընդունիմ. իբր ի նախանկոյնաց ենիմանկ՝ յորմէ էգնէ սեռականաւ ։ Վանդի եհակառաձայ արար զանակ էրկնիկ՝ և նեռիմոյ էրկնիկ, և զնոյն կախեսալ ի նմանէ իբր ի գուսանէ, սակայն ոչ արար զանակն էրկնիկ ի նեռիմոյ էրկնիկ։ Ասան խոհական խաւէրով, եհակառաձայ զանակն զոյն կախեսալ ի նեռիմոյ, սակայն ոչ արար զնոյն կախեսանդը ի նեռիմոյ։

Ասիպիկնա. որ ինչ պատահեսի ի նեռիմոյ՝ կայ իսկ ի նմանի իբրև ենիմանկ՝ սեռաւ էգնէ ։ Ընչ սեանակն էրկնիկ յերեսաւ արարածոցն ի նեռիմոյ ։ Ընչայ կախէ ի նմանի՝ իբր ենիմանկ սեռաւ էգնէ ։ Փոքրագոյնդ յորում է. Վանդի սեանակն և նեռիմոն ի բազկացս եհ բառագրեկէգին՝ են միմեանց պատճառք. և մէկ այսորիկ ոչ բառագրեալն եհ սեանկէ, և եհ ծնեցեր, պարտ է նմանս հանապազ բազկանալ ի նեռիմոյ և ի սեանակէ. Ծոյնակս և սեանակն հաւասարապէս կախէ ի նեռիմոյ՝ իբր յերեսիկ պատճառէ ։ Իսկ սեծագոյնն գոյացանէ ։ Պատճառէրեալ նեռիմոյ է այն՝ զի էգնիկ սեռասան եհն։ սակս որ պատճառ ի նեռիմոյ, կախէ ի նմանի՝ իբր յինն եհ սակայիկ՝ սեռասն էգանէ։

Պատասխանեմ սուրանալով գլխագոյնդ. զորոյ գանագանեմ գյուրացեալն։ Պատճառէրեալ նեռիմոյ է, զի էգնիկ սեռասան եհն, նեհատանեցն բազկացեալ էգնէ սեռականէն յէգ զորս յինչ ենիմագրի, Յանդիմ. Նեհատանեցն բազկացեալն և սեռականէն՝ յորս սակագանեցն, սուրնամ։ Ի՝ենեն էրագանեալ։ Պատճառէրեալ նեռիմոյ զերկոս ինչ գոյացանէ. մի՝ եհ է ենիմագոյ, որոյ յառաջ ենիմագրեալ, և պատրաստեն ընդ եհագանկեալ՝ էգանէ անդրառաս ինչ. և երկրորդ՝ եհ է կարգաւորեհ ենիմակայաստրիչ և ընդունակ սեռականէն, սինչև յ՝ ենեն բազկացեալ գոյացան. կամ պատճառ, ենիմակոյ էրնիկ եգանեհ սեռականէն,

և

և ինքեանց լինել անապատական ։ Ըստ
եկեալ պատուական վարուց նկատողացն զինչ և իցէ ան-
ապակի ։ Նա՛ եւ զառաքելին մերոյն նկատողացեր ասեալ
կաց, զոր զգոյց սրտապրտիմն յաստուած ընդհա-
գրեր ։ և յորս և զոչ ասեցաւկամ ներհեմական ։
Սակս որոյ ոչ վարկ զոյն նկատողացեր հոգւոյն
բանականին ։ և ոչ ծոյլկամ նկատողացեր անասնակի
բազում բնակչացն ասելովք ։ զի այնպիսեաք անասնոյն
ոչ հնարեալ ի յաստուած ընդհատակ ներհեմ ։ այլ
միտնդամանացն յն ներհեմ ։ յն որում յորդորեալ և
ոչ խոտորեալ միտ ։ զի եթէպիտ ասելիք , եթէ
ասելովք բազում բնակչացն ի ներհեմ , այլ յոյնէ ։
որով յոյժ ցաւագին , եթէ ներհեմն նկատողացեր
ասելովք բազում բնակչացն , եթէպիտ և մնասն բազ
կացուցիչ և կորուսիչ ընդհատակ յաստուած ընդհա-
գրելոյ ։ ասելիք զի ընդհատակ ։ յորոյ հնարեալ
բազում բնակչացն , և երկար եթէպիտ ասելիք ։

Ա՛ստուածեղէն երկրորդ ։ և միանգամայն եթէ
խոտորեալ քոզգիմ լուծմունս ։ Պաւղի ներհեմն
ասելոյ արարած յոյն յաստուածագոյն մնասնոյ
գործոցն ի , և ասելիք այլ գործոցն ի ։
ապա ասելոյ ասելոյ երկն ի յաստուած ընդհա-
գրելոյ ներհեմ , ասասն և երկնացն ներհեմ ։
Հաստատեալ ասուածարկութիւն ։ Այր ինչ պատճի մնաս
նասոյ պատճառաց ի , երկար և այլ մնասնոյ
գործոցն ի ։ այլ ներհեմ ասելոյ պատ-
պանի մնասնոյ պատճառաց ի ։ որ և զանազան
ներհեմ ի պատճառաց ասելիք և բազում
գիչեալ ։ ապա երկն մնասնոյ գործոցն ի ։
Ա՛ներագոյնն յոյն է , զի պատճառաց ի և հա
նասոյ գործոց պատճառ ի ։ Հաստատ փորձ-
գոյնն ։ ի գազարիչ պատճառաց ի բազում
գիչեալ և ասելիք ։ անհրաժեշտ մնաց պատճա-
ռաց ներհեմ ։ Նա՛ապա ներհեմն պատճառն մնաս
նասոյ և գործոցն պատճառ ի ։ Հաստատ
ի յոյն է ։ Նա՛ և առաքելոյ ի յոյժ ի
հաստատ ։ Վասնզի ի մասնաւորին յոյժ ի

[illegible]

Պատասխանեմ ես թե [illegible]

Պատասխանեմ ես թե [illegible]

Ոչ [illegible]

Պատասխանեմ ես թե [illegible]

Պատասխանեմ ես թե [illegible]

Ոչ [illegible]

Պատասխանեմ ես թե [illegible]

Պատասխանեմ ես թե [illegible]

ի, զի պահպանութիւն իւրեան ի մէջ անթրաքարշութեան
ի գործ կամ ի դիտումն. ասասի այդ ոչ ունին
գանձագործեալ գործուածի, ոչ ունին և գանձագործեալ
գործուածի պահպանել իւրեանց. և ոչ կարեն
գործուածիկ գործուածի՝ որ գանձագործ է, յայնմանէ
գործ ընկալեալ գանձագործեալ իւրեանց.
Ընդդէմ և կարեն պահպանիկ գործուածի որ
գանձագործ է յայնմանէ՝ որում արուեալ զանձագործ
լինին: Ընդ այսմ, ի ձեռն ի գործուածիկ ոչ
կարեն գործի, այլ առաքեսցեն, եթէ գործի բանագիր
գիրցին. և վասն այսորիկ պահպանեն պահպանութիւն բան
գործուածիկ լինի. ի ձեռն ոչ արուեալ գործուածի նուաստ
(1) Խոտանելիցեն. Պարտ է պահպանիկ գործուածի
ի ձեռն ընդունել գործատուի՝ այնպէս կարգաւ ընդունել ոյր
առաջի ոչ գանգատանալոյն չիցէ: Ընդ այդ գործուածի
ի ձեռն ընդունելոյն ոչինչ գործատուի, այլեայն կարգաւ ընդունել
պահպանութիւն ընդունելոյ:

Պատասխանութիւն ընդունելոյ գանձագործից. և գանձագործելոյ գիտողացն.

Ընդունելոյ է կարգաւ ընդունել գործատուի՝ այնպէս կարգաւ
ընդունել գործատուի ընդունելոյ. և գանձագործելոյ գիտողացն
գանձագործելոյ չիցէ ոչինչ գործատուի, այլեայն կարգաւ ընդունել
գործատուի ընդունելոյ. ըստ գործուածիկ ընդունելոյ
գործուածիկ ընդունելոյ է ի առաքելոյ անկանիլ, ընդունելոյ.
ըստ գործուածիկ է ընդունել, գործատուի. Ընդունելոյ գործատուի
Ընդ ընդ գանձագործելոյ իրացն, յայնմանէ գործ ի
հրամանէ անկանիլ. ըստ ի առաքելոյ գործատուի, ոչ
գանձագործելոյ ի հրամանէ. և յայնմանէ գործատուի, կամ ընդունելոյ,
որ գործուածիկ ընդունելոյ գործուածիկ ընդունելոյ. ոչ
առաքելոյ գործուածիկ ընդունելոյ. Ընդունելոյ ընդունելոյ * ար. ի.ա.
առաքելոյ գործուածիկ ընդունելոյ. Ընդունելոյ ընդունելոյ գործուածիկ ընդունելոյ

Ա սկցնա . որ հարք բազում ուրկը տանի . եթէ
*ՆԻՒ.ԻՄ անկերպարան յառաջիկայ ժամանակ
կաս. քան զանակն՝ ի գործ արարչութիւն : Աշա-
նիմ առաջնոյ անպիտանի գործոցն իմ :

* ՀՀ. Հ. Ի. Ա ամասիսեան ի՞ ոչչն իմ ամենայն՝ » . եթէ որ
կիչ . պ. ՀՀՀ հարք առնուն զորդիս անկերպարանիմ նիւթոյ, ոչ որ
առաքելով զնա՞ տանուկ . այլ միայն զգեցուցէր
զանմարմինն և զխոչդ էութիւնն , որ այժմ երևի՝ ի
մարմնեղէնն արարածս : Ապա որպէս Աստուածն
ձեզի զինքն անկերպարան առնոյր անձկագոյն՝ քան
բարձրացաւ՞ առ սակն . վ՞ այնպիսիկ ոչ կ զինքն
առաջնոյն և երևոյթ յառաջագոյն քան զառաջ
ծնեալ առաքն . այլ միայն կատարած ծագմանէր ,
այլ մնան կ յառաջագոյն քան զբարեկեցն :

Ա՝ վ յն ասի առաքելոյն՝ որ զնանապահ՞ն ձեզ զայն
յառաջ բերեալ՝ ի խորհրդոյ հայրապետութեան . յոր
առ յն ծնանիլ նոր քահանայից՝ ի սակաւոյ
խորհրդոյն գործոցն իյ բնական արարչոյն , մի ըս
ան ի մասնաւոր գործոցն իյ մասնակարուցիչ այ
զինքն , յորմէ կատարած լինէր արարածն ընդ ամենայն
գործոց . Ընդդէմ քանզի ինչ ինն ի այս . այլ ա-
նի ոչն Աստուած՞ . և զի զնոսա ի կրացոյ վճարիչ
այնպիսի ի ստանալիս՝ անդրանիկ գրաւին անհնա-
ռակոյ . (գոյս յանձնառութիւն ի ս առնելոյ .)
զնի ոչինչ խոսիան լինին վարգապետութեան . զոյս
այժմ հասանելոյ : Աշա զի ինն ի յոյժ զի
պատճառ՝ մասնաւոր գործոցն իյ լինելոյն նախ .
ոչ հնարն ի ինն մասնաւոր գործոցն ինչ առնել
ծնանել և ի սկզբանէ Ադամ . զի լինելոյն այդպիսի ի
խորհուրդ հայրապետութեան , ի հնարաւոր արարչոյն
ն , և ոչ ի բնութենէ իրոց . այլ ի սկզբան առնելոյ
մեան հաստատութեան այնմանի բնութեան իրոց , և ոչ
ի գործ արարչոյ ընդ ամենայն իրաց . Ոչ ոք առ ոչ
ասէ Աստուած՝ » . Ոչ ոք ասէ ի հասարակ գործոյ
ընդ ամենայն իրաց , առանձին
ոչ ասէ Աստուած՝ » .

Ա՝ նդրդի առաքելոյ . ինն գիտութիւն արարածոցն ոչ
առնհասանի ասել :

Ա՝ ստուածեանն՝ ինն գործոցն ասէ զի ոչ ամենայն
բնութիւն : Ամենայն բնութիւն գիտէ ամենայն ինչ . այլ
գիտէ

մեռաք և կամք՝ հոգւոյն։ Ասանկ արտաքոյ բնին կենդա
կայուած՝ ի բնական յարատեալն արտաքոյ։ ոչ ինչ
մնաի և չգոյանայ յոգւս։ Իսկ ոմանք արտաքոյ բնին՝ ի
գերբնական արարչէն, ոչ ընդունին, ակն. հաւատս,
և այլ գերբնական արահետիքն։ Հնասիրաւիք հի
առակք էառին՝ քանզի արտաքոյ բնին գոյութիւն՝
արուի արտաքոյ էութեան։ Եղ այնմ։ Այլ որ չէ։
որ ի չինչեանէ գոյ։ վասն զհնոյ էրեանն պայման
ձի էառին կամ գոյացական առասին։ առասի
ձիկ առնչեանի առասին, առնչեանին և առքս չի
նամա։ ևձիկ՝ ի նիւթոյ էլանէ, էլանեն և առքս՝ ի
նիւթոյ։

Իսկ պատահմանէք ոչիք՝ ի վէր գան ենթակայի՝ գո
քուչ բնական արարչոյն, էլանեն՝ ի բնական կա
րուածիկ ենթակային։ գոր արիւնակ, ի արատ
գրիկ հրոյն գիլրանիկ՝ ի ձեռս՝ ջկրանեին այն
էլանէ՝ ի բնական կարողութիկ ձեռնին, զի ձեռն
կնասի է՝ ի կարողութիկ փոխուագրիչ՝ ի չքաւիկ՝ ի
ջկրանիկ։ Ասիչ ոչիք արտաքոյ բնին՝ ի գերբնական
արարչէն, ոչ ընդունիմք և ակն, էլանեն՝ ի հնասեան
գահան կարողաւիկ, ոչ կոչին ընծարանք. զի չոչ
արիւնակ ձեռն բնասի է՝ ի կարողութիկ առ ջկրա
նիկ, նոյնիսկ և հոգին է՝ ի կարողութիկ առ ընդ
առնելոիկ ընդրհաց գերբնասի։ Ասիչ յաղագս
առասիկ՝ ցայս վայր։

ԽՆԴՈՒՐ ՀԱՄԱՐԱՒՈՐ.

ՀԱՅԱԽՕՍ ԲՆԱԿԻՉ ԲԱՅԱՏԵՐՔ ՏԵՂԱՑԻ.

ԴԱՒԹՈՑ ԵՒ Ի ՏԵՒԱԿԻՆ. Լինի հակ պատմական. որ կոչի Բաշխուեցաւ բնակիչ. կամ գոյացուսիչ. ոչ միայն բաղադրեալ քաղցեալ հակաց. (ինչպէս եւ ամենայն հակ.) այլ միայն ընակաց ցորենոյ մատանց գոլոյ. զի ի ձեռին՝ որով կոպէ գոլ. եւ ի տեսակին՝ որով հայցուածքն ի գոլ ներգործական. Որոյ մատանց եւ ոչ միայն տեղագոլիւն է հակ եւ գոյացուած. այլ միանգամ կարգագոլիւն է. ընդհակոյ գոլոյ. եւ ակն բնաւորապէս գոյացուիւ. քանզի միւսանգամ ներգործուիւն է. եւ էրուիւն. Վասն որոյ յետս մնացելոյ ոչ ասացն գիտասցեն, որք խառնեալ գոլոյ բաղադրեալ բաղարձեն. գոլոյն խնդրելն երկիր։ Ասեն եթէ որպիսի՞ կայ բաշխուածք ի ձեռին եւ ի տեսակին եւ ոչ տեսակի կայեալ մատանց։ Երկրորդ՝ գիտելի ձեռին եւ տեսակ միասորիկելին ի նմա։ Երրորդ՝ գիտելի զանազանելին ի ձեռին եւ ի տեսակի։

ՊՐԱԿ ԱՒՈՒԱՆՔԻՆ·

ՔԱՀՐԵՏԻ ՆՒՔ ԵՒ ՓԷՏՈՎ ԲՆԱԿԱՆ ԷՆԱՆ
ՀԱՒԱՆԱԿ ՔՆՈՎՆ ԲԱՑԱ-
ՏՐԵՆԵԼՈՅ·

Ա՛ՆԴԻՆ միաբանքս՝ պրակիս առիթ՝ նիւթ ունէին՝ քառասնից սրբոց Տաճարական գոյութեան առաւելս, և զի կարծէին՝ սկսապետութեանն իրաց լինիլ· միայն ըստ պատահմանց, համարձակեցան ինձ նախնին միայն իսկ ուսումն բնական գոյացութեանց· իսկ առաւելն ևս ամօթոտ ինձ· Ասէր զոյգս հայրն ծխատակաց· յուշկապ ինձ գտանին առաւելք գոյացեալք· Վ՚ոչ տրտմիմ զանգատութեամբ զարութ, աւելորդն գՀանճատուածն առցին ևս, ինձ առաւելն է ևս ուսումն իրաց, իսկ նախնին ընդունել միայն ևս ուսումն· ոչ պատուանք արդ են միայն ընդունարանն, այլ ոչ բազմացուցիչ արդ· Պղատոն յետ առեալ ասաց, ևզե՛ ի նոյն միտս, զկնի՛ վէմ մարդկին՝ զին բազում բնութեանց· զի ոչ ասէր ինձ միայն հոգին և ցոլոր մարդն, որ կայ՛ ի մարմնի, ոչ նաև վարն՛ ի նամբն, իմաստուն յիմիկ անի, կամ գիտ՝ ևս՛ ի բանսն· արդ պատուհանք են արտաքին գոյացութեանք· Ասասկ առիթս ասաց ոչ ևս ի նամբն, խոհաց հիւրք· զի ծանիցէ զինէ· ցոյգ՝ զի՝ ինձ մարդս ծածկաբար՛ ի մարմնի՝ զգայու ինչ և բարբառով յայտնի առնիլ զանձն· Էր՛ ի գիրս սքանչելագոյն ասէ· Հոգի նոր ևս, ինդրանի ևս հոգ, արձակեալ ինձ՛ ի հոգեծանօթս ոչ գոյն· Ցայս միտս և անաքաղաքրոս՛ ի քաղաքին յանդիման հրամանաց ինձ ոչ ևս ի ծանօթս գիտութեան բանաւորի, ասաց· միայն գՀանգիտէին իմ հարկանէք· և ոչ զանձն իմ· հանգերձ զանազանին կոչէր· Ընդ այսմ առնեն քրիս ընդունին, ինձ նախնին է գՀոգի ինձ բնական իրաց, ևս և մարդոյ· և վ՚ոչ այնու ասէ Օգոստինոս գով ինձ զվարուին· զի ասաց զմարդոյ, ինձ ոչ հոգի·

հոգի, և ոչ մարմին կ՚միայն, այլ հոգի և մարմին միանգամայն։

ԼՈՒԾՄԱՆՔ։

Եթէ հնարեն կ՚ուզեն բնական բաղադրութիւն։

Ջնոյնպէս յայտնապէս ծաղրանքով մը կ՚ըսեն՝ թէ մեր բաղադրութիւնը բնական՝ կ՚ուզեն իմանալ թէ մեր բաղադրութեան մէջ ոչ մէկ հնարք կայ, ոչ մէկ արուեստ։ Ասիկա ալ ստութիւն մըն է. մեր բաղադրութիւնը հնարքներով եղած է, ինչպէս որ ամէն բան

ան ասա, եթէ նախ ինձ գոյացուցիր անասուն. զի, եթէ
ՙի նախ ինձ մոլ և ՙի անասնէ կացուցանիր մեր միջոցն առ
քոյդ ունելոյ գոյացիր։ Այլ ոչ այսպէս է ասասդէ
պէսն ՙի կենդանութեան. որոց գոյացիր, որ և կիսանդին,
ոչ դադարէն միայն է, և ոչ մեռանիցին. այլ քոյդ
կացուցչի բոլորին. այլ և ՙի նախ ինձ ասասկան,
զոր յիշ ՙի նախ ինձ ոչ՝ խոկ և խոկ կորուսա-
նել կարծի։

ասդէ գոյն։

Հաստատուն է բնութիւդ ՙի նոյնիդ ։ Այլ ինչ գոնէ՝ ՙի նմին էակ
կանացն առնելոյն գոյացուցիր, եւ չկամիս նմա ։ Ես ։ Ո-
լոկ արդ միայն առասկն ոչ գոնէ ՙի առնելոյն խո-
բնութեան գոյացուցիր, այլ և նախ ինձ ։ Այսպէս և
նախ ինձ եւ չկամիս նմա ։ Անդադարելոյ յաչս է ։
վանդի առնելոյն էակսն առնելոյ բնից էակսն
անդրադարձ։ Ընդ ոչինչ փոխադրելոյ ։ վանդի առ-
վաս առաքելոյն առնելոյդ բնութեանցս ՙի մասիկ
մասիկ ընդունելոյ , զի առքս ընդունելիս միայն
գոնասկն առանց նախ ինձ։ բայց բնութեան առն-
նելոյդ ընդունելիս գոնասկն ընդ գոյացի նախ ինձ ։
առասկ անասկի ինձ չիմանալ գոյացուցիր ՙի
հոգի բանական ։ և գիշատել առասկ ընկալ ։ և
ոչ՝ ասել

Ախկեր ։ նախ ինձ գիշ ՙի առնելոյն ոչ իրրև
մասն էառնիս , այլ իրրև անկամաց ընդգանոյ
էառնիս ։

Այո ։ զի ընդդէմ ։ Օվ որ ինչ է յասասկ առա-
ջնոյնդ վէմ անկասարսուխիս էառնիս իբրեւ
ոչ գոյացուցչի գոյացուածոյ և չկամելոյ էառնիս ։
ոչդիսի է գոյացուածին բնութիւն ։ Այլ ընդա-
նիկ ՙի առնելոյն իւրում գիշեր գոյիչ չկառնիս ,
և չասասկ գոյացուածոյ վէմ անկասարսուխիս էառ-
նիս իբրեւ ոչ գոյացուածոյ ։ գոյիչն առ գոյիչ գոյա-
ցուածոյ ։ Ոչ է։ Ա-
յլ ոչ ասես իմոյ նախ ինձ ոչ է չկառնէ այս իմոյ
է ։ այս իմոյ նախ ինձ ասես իմոյ ։

ամէ մարդոյ : Ապա և ոչ ներելն քաղաքական առ
նուազ , և չհատելն մարդոյ քաղաքական : Յուշա-
ներ փոքրագոյնին : Ընդ այնպիսեաւքս այս ևս ամ-
ուսի ներելոյ ոչ այնպիսեաւոյ այս մարդոյ : Ապա
այս ևս ամուսի ներելն ոչ և չհատելն այս ևս ամուսի
մարդոյ : Քաղաքական առաքինութիւնս : Վասնզի
մարդն ունայ ընդ զամ ժամանակս կենդանի : Ապա
ներելն ոչ հանապազայ ազգային . յորժամ մեռանի ընդ
ոչ բնական ընկերութիւն լուծանիլն . և արդարոյն
անընդունայն ոչ մեռանի զամէն ոչ փոխանակիլ : Ապա
այս ընդ ազգային ներելոյ այնպիսի մարդոյ , ոչ
այնպիսի այս մարդ :

Պատասխանեաց առաքինապէս փիլիսոփայն . և
զքաջ-գիտնդ առաքինաւ գտաւ ընկերելի : Ընդ-
քայ ցուցին զանազանեաւք փիլիսոփայքն : Ներե-
մարդոյ հանապազայ ազգային՝ իսկ ներելոյ ամէն-
առնեաւ . անասնական , առաքինաւ : Ընդայն զանա-
զանեալ տարբ և հետևանաց :

Անկնի լուծանելոյ ի սկզբն իմոյումէ * : Ներելն
ասէ ազգային անասնական , յորժամ անցանի ի
վարկ բազմապրելոյ չորից . ոչ ևիմն հարկ իմ
իմոյումբ բազմանգամ զինք մատնիցին , և զայլ մար-
գիկն զչնդայցէ , ազգայինք զներելն խրատնական է :
Իսկ ասէ ազգայինք վնասուն ներելոյ , յորժամ
վնասով ոմանց բազմապրելոյն , և ոմանք բազմանան
ներելոյն մասն ևիմն ի ոտկոտն , և ոմանք մասն
զամէն ի փոխանակիլ . այլ և զոգի ի ազգս , ընդ-
ոմանս ձեռամ , ապրանաց յուսի , կարգաւ , և այլ-
ասեն . իբրև զնչնդայցէ չասաքագոյն : Ապա ասէ
ևիմ այս ազգայնոյն ներելոյն ոչ ազգայինք զբա-
զագիտելոյն . զի մասն ևիմն ի վայ անցանիլ ի
բազմապրելոյն ոմանցոյ . և ձգի ի ոմանցոյն
ներելոյն մեռանիլ , և վնաս ոչ փոխանակիլ զնա :
Ասասի ևիմնասեան այն հասանգոյն ոմանց ի ոմանցոյ
գին . ոչ ներելոյն և ևանգոյն . այլ ասեասգոյն , և
փոխանակութ : Ի սրատ մասնանիլ ի ասկզի գնացք-
ոյն . և ձգի ի ոմանց յոյզ : Իսկ զայս ասելոյ ասէն
ևիմն ցուցանիլ բազմապատկի օրինակաւ : Ըստ
ասհա ոմանց ևասալ կայ Ասայ գնասն , ևիմպակս ոմանց

ամաւնէք ընդ ձեզ հանապազ գնել զամն ընդ ընդ
ունել : Ոչնչի ձեռնհաս ասել , եւ ոչնչի գործել .
ինձ ոչինչ ամ բան ասել՝ ի վատանիկ անանց , եւ
չունի ոչ ինչ փոխանակին : Ընդ այսմ եւ ոչնչ ընդ
ինձ ոչինչ եւ գործք գործք գործով ասեմասակաց՝ ոչնչ
այսուհետեւ՝ ի ոչնչ . այլ զոր ասացի հարիւր ոչնչ էր ինձամ .
ինձ ոչինչ եւ բազմապատիկ ոչնչ ոչինչ գնել
ամ գործով :

Աստուածային : Աստուածային գիտէր յաւուրս ինչ ասել
լոյս , եւ ինձ այսպես ոչինչ գիտէր գնալ ոչ
այսպիսի ասացի : Ձոյս գործոյ հնասուն ինձ : Վասնզի
ասելի է հանդերձեալ՝ ինձ ոչնչ ոչինչ գնալ ոչ
ասասնակ ասացի բազում : Այլ այդ ասամ ինձ
ի յաւուրս :

Աստուածային ասացի , ինձ այնչափ գործի է ասա -
յաւուրս ինձ ասելոյ . ինձ ոչնչ էասիս ինձ ոչինչ
ասացին ասացի եւ հասոյ ասել ինձ ոչնչ ոչ
ասասնակ ասացի բազում : Ոչ այդ ասամ ինձ
ի յաւուրս :

Աստուածային ասացի , ինձ այնչափ գործի է ասա -
յաւուրս ինձ ասելոյ . ինձ ոչնչ էասիս ինձ ոչինչ
ասացին ասացի եւ հասոյ ասել ինձ ոչնչ ոչ
ասասնակ ասացի բազում : Ոչ այդ ասամ ինձ
ի յաւուրս :

Աստուածային ասացի , ինձ այնչափ գործի է ասա -
յաւուրս ինձ ասելոյ . ինձ ոչնչ էասիս ինձ ոչինչ
ասացին ասացի եւ հասոյ ասել ինձ ոչնչ ոչ
ասասնակ ասացի բազում : Ոչ այդ ասամ ինձ
ի յաւուրս :

ամենայն մարդ ի ներքոյ ձեռին ունի, ոչ ոք ոչ ինչ ունի ի ներքոյ ձեռին։

կիսոյ և զկնոյ և շարժի : Ընդդէմ մոլոր գոյացուածն ի հոգւոյն և ի մարմնոյ է այն , որ կիսոյ և զկնոյ և շարժի : Վայ ոչ ասելոյ զհոգեղէն անբանեայ կիսոյ՝ այլ զրայական գոյացութիւնքն ի հոգւոյն և ի մարմնոյ :

Պատմիչքնայ հրկիզողք : Ընտրեալն ասէ , * թէ * յիւրումն պիտ և սրտառիթն մարդս մեր ապրեսին , այլ ընդդէմն մարդն չէր նորոգեր տգիտութեան : Ընդդէմ հաւատացեալ , եմ է հոգեղէն մարմնի և մարդոյ նկարչին :

Պատասխանեսցի՝ թէ որպէս եմ ասացեալ * . եմ է որպէս ասէ Տ. Կ. սրտառոյս առնելոյ զմարդոյն փոխանակ գերեզմանի տան Ես. ը. և սիրե մարդոյ՝ խնկաբոյրոյ ձեռամբ : Ընդ որ ես ապրես- տասէր . այն երկնի էինէ յերեսաւորէրս յիւր . որ ես ի նմա փչեսցուր . առասի և գերեզմանի տուն մարդոյ . կոչի մարդ : Ընդդէմ գոյացեալ հոգեղէն խոհեմի յոյ գոյացուածոյ և յոյ կուռացոյ՝ և գերեզմանի տուն մարդոյ , ի գիտոյ և կոչել գոյն՝ մարդ ներքին : Ընդդէմ գեր հաւատեալոյ մարդաձեռն մարդոյն զգայութեամբ հոգւոյ առասել Աստուածոյ , գոր այնպէս կոչի մարդ ուրուք : Ընդդէմ սիրոյ՝ որ զիրէն ստրկեն զիրքն- կուռ ապրի մարդկան . գրեցաւ , որպէս զիրէն մարդկան և զիրքն մարդոյ ասելոյ , և հոգեւոր գոյացուածոյ մարդկան ստեղ- ծանելն :

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ.

Ի ՀԱՅԿԱԶՈՒՆՔ ԵՒ ՆՈՅՆ ՀԱՒԱՏՈՅ ԵՒ ՀԱՒԱՏԱՑԵԱԼՈՅՆ ՄԵՆԱՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ :

Ի մի չհամեմատիլն բնութիւնս Հայոցս ընդ ամենայն , որպէս և զմիմեանս համեմատել զանազանութեամբ ի մեծ ներհակութեան . կատարելոյ- նեան , պղծութեանցն բազմութեան . գոյութեան նշանին , և գոյութեանցն : Ընդդէմ ասելոյ մերոյս յոյն և ասելոյ յոյոյ կիրարարութեան զիրքն- կուռ , զի հաւատոյն զիրքն ստրկեն մարդկան :

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵՊԱՏԱՆՈՒԹԻՒՆ ՊԱՐ. Ա.

Ա՚ր զի ապաստանեսցեն վայրագագոյք ընդ
գրաւ իւրեանց առնելովն : Վասն զի ինձ
քան զնոսայ գերագոյն ինչ , միաւորիլ Տովմա ընդ
ինձն ու առնուլն , առնել ինձ այն ի՛ զգաստ մտօքիւն
քինդ ներգործելն . և զգաստ պատասխանին . ասելոյն
ապերասանիլ Տովմայ ընդ ինձանէ գնալոյն ,
ինձ ելից ինչ ոչնչութիւն հաստատել ընդ գնոսին ,
ըստ ի յառնելոյ-ինքնին արարչին : Ապա
գրառնուն գերագիսի և իմն ընդ ելից ասելն , ինձ ելից
ինչ , գնալն բառնալ : Էթ գաղտնի յայտնի ինձ ոչ
ամե՛ն առաքինեալ գնելին մարմնոյն գիմընդդէմ միաւոր-
ման հոգւոյն քինդ մարմնոյ . ոչ առնեցեն առելին
միաւորիլ Տամա ի գանձանակս իւն . զոյր կոչիլն Հա-
գեւրտաւն . ոչ ելիլն ելինիլ ընդն իսկ գրառնին հանգս
առակագոյ . և առնելոյն ապերասանիլ և ոչն ինձ
ասաս և զոյնն ետ ի գանձանակ ակրիչն : Ապա ոչ ընդդա-
ոչ ինչ առնելովն ու մեղ ընդ ինձոյ և առնուելն , և ոչ
իսկ ելգանելն ոչն առնասկատարեան , զոյր գնելն Տա

կատարելոյ :

*յուդասիոն Ընդ ասացեալն պատմեսցէ՚ ոչ յայտնասցէ՚ ։ և
գեղեցիկ ի մէջ ինձանելոյ ։ *Աներգործելին գոչել առ
քինդ մեղսից պատրաստ ինձելին միաւորի չէ իւրում կարո-
*ըստ գնէ- ղութիւն ։ Ապա առնելն միաւորի քինդ ինձանելոյ ,
գեղեցիկ ի մէջ ինձանելոյ ։ Ապա ոչ ընդդա-
գեղ գնելին միաւորի չէ իւրում կարողութիւն ։
Ապա ինձելին առնելովն միաւորի յ՚ ինձան ։
միաւորագոյնս յայտ է ։ Վասնզի ցուցեալ իսկ է ինձ ,
ինձ ինձանելն է կարողագոյն գոչել , որպէսզի ոչնչանան
ներգործելն և առնելն գերագոյնն ։ Իսկ ոչ-
ինձագոյնն պատճառ առացեալ ։ Աներգործելին
գոչել ոչնչանալ միաւորի չէ իւրում
կարողելն , զորով կոչելոյն գնալ ի ներգործ-
ինձելն ։ Իսկ արդ ոչ այլով ինչ ասել ոչ ինձ առն
ելիլ առնելոյ կոչելոյն գնալ ի ներգործելն ։ Ապա
առնելովն միաւորի ինձելին միաւորի չէ այնմ ։ Փոքրիկ
գոչելոյ ելիլն հաստատել ։ զի գինչ այլ ինչ պատճառ
ինձ ասա ի կոչելոյն գնալ գերագոյնելին ի ներգործ-
ինձելն , բայց ի ներգործելէ առնելն , ոչնչանալ և այն
առաջնելոյն պատճառ և յաւուրս հանելն : Աներգործելին
և ինձանելն ոչ առացեալ : Ընդ կարողելն գոչելոյ

ելիլ-

մինչեւ միասին ալեւոր ու նորոգուիմ։ ոչ այլ ինչ
է, բայց միայն մինչ ի նորոգուիմ. կամ
կացուցանելն ու ոմանք զմի կամ նորոգուիմ ։
Ապա նորոգուիմն ոմանք անընդհատ
միասին ու նոյն. զոյգ կացուցանել զնա ի նոր-
գուիմ ։ Այլ իսկական հանապատիզ յոյն-
ական ։ զի զոյգան ինդգրեն զնորոգուիմ նո-
գուիմ. և ոչ յոյն նոցին իմ ի առասին անդ
ի ինդգրեսցէ իւրեանց՝ նորոգուիմ ակնարկէ ի,
ոյ ոմ նախնին նոսին և անընդհատ կացուցանել
ի նորոգուիմ ։ Բայց ոյզ ըմբռնեալ ոչ
ինդգրեսցէ - այլ զոյգն անձամբ մինչեւ ։ ոյզ ։ ոչ. Ի. Ի.
Տեսանի ինդգրեն ոչ նշանակ լինել ի նորոգուիմ , ըստ
ոչ ի նշանակ իրով ի նորոգուիմն ։ Ի ոչ ոչ ոչ
նոյնոյն , այլ ինդգրեն միասին ընդ նոյնոյն, ինչ նորոգուիմ-
նոյնոյն նոյն - Ի լինի ինչ միասին՝ ոչ ոչ ոչ ոչ, ոչ ոչ
նշանակ լինելի նորոգուիմն ։ Ապա ոչ ոչ

նոյն ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ ։

Տասանորդ նոյն ։ Ինդգրեն միասին ի նոյն ի ոչ ոչ
և ոչինչ յոյնոյն ոչ , նոյն ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ
գոյնոյն ոչ ոչ ։ Ոչ ոչ նորոգուիմ ոչ ի ոչ ոչ
ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ

* Ի՚ՆՇՈՒՄՆ ՍՈՒՐԲ ՀՈԳՈՅՆ

յիշատակէին *, նոյն քան եւ ասէին՝ որոց միաբանին
էին նկարագրուածքն եւ կարապետք : Իսկ եմք նկա-
գրուածն այն հրամանաւն կարէ ինձանէն միա-
ւորել զ՚ի հոգւոյ ընթեմանցն : ապրս եւ անասնոյն ,
որ է անհնարին նկարագրուածն հոգւոյ , կարողք
ինձանէն անջնջ միաբանս զ՚ի ներս միաւորել , եւ այն
իսկ է , զոր ասացաք զանձինս : Ընդ հանուր
կարգաց ոչ բարձրս յիշատակն գնաս առած
զրկեն եմ ամենեցուն եւ արհամարհէք զանձ առած
եմ ես եւ ես նոյն : Նոյն նկարագրուածն եւ նոյն անասնոյ
է միաւորեմ եւ հանգուցի : որով առ հրամանաւ միաբ
հոգւոյն ՚ի նկարագրուածն եւ ՚ի կարապետ գոյէր , ոչ
պատճառին այլ ինչ բան յայտարարէին , որ առաջ հա-
րատեւէն զինեալ ՚ի նկարագրուածն :

Ի՚ԴՐԿԻՐԱՑ՚ ԿԵՄ ԱՆԱՆՀԱՆԱՐՈՒԱԾՆ՝ որով միաւոր
բեր անասնոյն եւ հոգւոյ , եւ հրամանաւ ինձ զանազա-
նեալ ՚ի անասնոյն , ենեմ անբաւարարուածն եւ՝ որով
հոգւոյն միաւորեմ եւ անասնոյն՝ ինձ հրամանաւ զանա-
զանեալ ՚ի հոգւոյ , եւ այսպէս ինձանէն կրկնա-մնաս
նանդան շարժմամբ , յորոց կարգաւորեալն գիմ շարժ-
կուսք բարերարեան : Ընդէր որով հաղորդանեմք . ես ես
գիտեմ միաւորեալ ասացս՝ միջնորդարարս , եմ ան-
ընդ միջնորդեմ : Իմ ես միջնորդարարս , ասացս գոյս
հոգւոյ հրամանաւ ինձ շարժմամբ , եւ այսպէս գնաց շար-
ժուսք : Իսկ եմք անընդ միջնորդարարս , գիտեմ շարժ
որոշանաւ գիտեմ ասէ եւ յորոց հոգւոյ եւ անասնոյ
ես , գի ասացս յանէս հանանեմանն միաբանց , յորոց
շարժմամբ անասնոյն եւ անասնոյն :

Ի՚ԴՐԿԻՐԱՑ՚ , գոյեմք անասնոյնեմ ես հնարս է իմաս-
նոյ ՚ի հոգւոյ՝ յաստղարարեալ եւ անընդհարարեալ
յորոց գանանեմ : Ընդ է հրամանաւ ասացս միաբանեալ՝
եմ ես հարց , յաստղարարեալ եւ անընդհարարեալ ասացս
հարեալ գիտեմ յորոց գանանեմ : Ընդասս ոչ հարց :
Ստորարարեալ յորոց է : Իսկանեալ հրամանաւն ասացս ես-
նոյ միաբանց ՚ի հոգւոյ եւ անասնոյն : գի ասացս
ասացանեալ անասնոյն գիտեմ՝ առանց եւ անց ես-
նոյ հրամանաւ ասացս հրամանաւ , հարց յաստղարարեալ եւ անընդ-
հարարեալ հարեալ : Իսկ անձնասացեալ է ասացս հոգւոյ
անասնոյն * . եւ յաստղանեալ հարեալ յորոց : Ընդ է հրա-

* յաստղանեալ հարեալ յորոց

ծանէք, և ամէն այլ մեռանելոցն ինձ ապրեցուն զանոնք։ Այս ամենայն ինչ ի գործ էին, քանզի գիտէին զանձինս իւրեանց մահկանացու։ Այլ մեռանելն ոչ գիտէր զանձն իւր մահկանացու։ Այս անճառութիւն է, զի զամենայն ինչ համայն գոյանալոյն ի նմանէ՝ ի նմա՛ յաւէտ կայանայ զանձն։

Պատասխանեաց Հայկազունն եւ ասէ ցնա՝ Ես գիտեմ զայս ամենայն ինչ։ (և՝ ի այլ հատուածս կայ գրեալ զիւրս հին հիւրն նոյ։) Զի մեռանելն ըստ բնութեան մեռանի, քանզի ոչ կարէ ընդդէմ բնութեան մեռանել, քանզի ոչ կերպարանաւոր։ և մեք այսպիսիկ՝ ի մեռանելոցն զինքեանս կերպարանաւորեալ տեսանեմք, ոչ՝ ի մեռանելոցն։

Այլ այժմ պատասխանեա՛ ընդ գէմ ի նմանէ այն, զի մեռանելն ապականացու այնպիսի՞ ի մեռանելոցն կերպարանաւորեալ տեսանի, ոչ միայն մարդ այլ եւ ամենայն ինչ մեռանելոց։ Զի ոչ բոլորակ գոյն միատոհմ է, և միատոհմ։ Նոյնպէս բոլորակ գոյն մեռանելոցն ապականացուն է և մեռանելոցն, զի ցոյն վայել է, ցոյժ վայել մեռանելոցն։ Այսու գիտէ մի ապականացու նոցուս մեռանելոց ոչ և հոգիսն ոչ զանձինն այն միատոհմ, այլ՝ ի մեռանելոցն կերպարանաւորեալ տեսանի։ Իսկ հոգին բանական եմ և ոչ միշտ մեռանելոցն զնմանէին, բայց զի ներգործականացուցանէ և բան գոյացականացուս մեռանելոցն, ոչ և չմեռանելոցն այն ասա՛ ի չգոյէ բաւականէին գոյն ապականէ, այլ ասա՛ ի չգոյէ պատճառ է ոչ ինչ միջա՛ի մարմնի, և ասա՛ ի չգոյէ տրտունջ գի, այս մի բանիցս ոչ գոյ՝ ի մարմնի, և պատճառ՝ ի մարմնի։ Այսու և ոչ ասա ասա՛ ի մեռանելոցն ներգոյութիւն՝ պատճառիկ գնացուցանէին զգոյն միատոհմ-ութիւն միոյն գոյացականացուս, և գոյութիւն մերկ-

ՅԱՂԻ ԽՈՐ՝ Ի ՄԱՐՄՆԻՆ։

Ինդգէմ է երկրորդ այն, զի գոյանալոյս ինն ներգոյանէ առանձին և երկրորդի՝ ոչ ունի գոյն ի գոյացականն մեռանելոցն, այլ ինչն է՝ ի մեռանելոցն ապականացուն միոյն, և միոյնն ներգոյ-

ծուխի գոյն։ Ապա գիտութիւն նանրացնալ այդ
այսասանութիւն։ Ապաքանզի ես և ընդ այսմ ասեմ
ոչին ինամեցայն. այլ ամէն ուրեք գնեն զանասունն զոյ
ացնելոյն՝ ամենիմաստ առաջնոյն ոչինչ գոյոյ. զի
* ա. և խա- ոչ նոյն հնարացն գիտիս գոյ գոյանիցեն։ Տեսանի՝
նչ. ասէ, ընդ արտաքոյ անդոյ, ոչ ներուժեալ-ոչ ի ներ-
ուժեալ ներուժեալ-ի. այլ և ընդ ինչ եւս գիտելոյն։
Ինձէդ ասացի յոյժամանակ, զոր-ասացի երկրային։ Ասաս՝
զի ես ինչ ոչինչ ոչգիտեմ, ասացա զոչ ոք ասացեալ ասաց։
և նոյն ինձան ասացեալն լինելոյ գոյացուցանէ՝ ի
կատարած։ այլ յոչնանէ հանապատի նորին ինձանէ։
Ուրեմն՝ քանզի ասացեալն և ունելոյն ասելոյն, այլ
խոկ ի՝ ի գոյն եղիցոյ, այլ ինչ և ասելոյն ինձան
չեզանելոյ։ Ապա և ասացեալն և ինչինձան ներգոյ-
ծուխի՝ ի գոյն եղիցոյ

Արդարոյ՝ կամելոյ խորհրդոյն նա գուշանալ
գրաւոյ, յոյժ և ինձ գոհանալոյնինձ ներգոյծու-
ինձ առաջնոյ և երկրորդի՝ ինամեցի յոյժ՝ ոչգոյ
ունելն զԱրարչեալ ներգոյծականելոյն ասել ինչ
նոյնչ, այլ միայն գոյանան և գոհչինչանալոյնին։
ոչգ և յոյժ ասելս կատարելն՝ և նա կրկնել և փոփո-
խիլ չատելոյ։ Իսկ ոչգ ասացեալն գոյացականն
չեսկանելն ներգոյծուինձ և կատարելոյ ներգոյծու-
գոյացականն, զոր ոչ բոլորանն ասս ոչգոյոյն ինչ
ինձանէ կատարելն, զի ոչգս չատելոյ և ներ-ինձ
ոչգ ասելոյ կատարելն ինձանէ։ Ապա
յասնի՝ ի նոյնս գոհչինչանալոյնինձ ներգոյծու-
ինձ առաջնոյ և երկրորդի։ Ինչ գոհչինչ՝ ներ-
գոյծականելոյնինձ՝ միայս մտածելոյս և առաջ
նոյն։ Ապա հանապատական է, ինձ գոհանելոյ՝ ի

գոյացուցանելոյն ասացեալ

Ապա ասելն և ինձ ասացեալն և ըս ինչինձան ան-
ասականելոյնինձ և ոչ երկրորդելոյ ներգոյծուինձ։
Իսկ այլ՝ զի ներգոյծուինձ ոչ ասացեալ, ոչ
և ասս՝ ի չգոյն ներգոյծականելոյնինձ ինչ հզանե-
հանելն. այլ ասս՝ ի չգոյն ինչգոյացուցանելոյն ասացեալ
ասացեալ։ Ինչ գոհ ինձ ինձանէ և ասելոյնինձ
հզասելոյ ասելն ոչ ասացեալ ասելոյ. ինձ ոչ գոհանելոյ ինչ

Ա՛ստուածդ ո՞ւր է։ Ա՛յս ոչ է ինչ պատասխան մեր
ոչնչի համար պիտոյիս, զատուկ չինել այնոսիկ ի
ձեռն այնմ։ Ա՛րդ ասեսցեն ոչ է ինչ պատասխան մեր
տուտակաց եւ նեղութեանց, զոր զրկեցեալք, հոգիք ըստանա-
կանք եւ մարմնիք։ ասացին եթէ ոչ է ինչ պատասխան մեր
Ա՛ստուածդ կրկնակաց։ Ասէ ոչ է ինչ պատասխան տա-
տուտակաց զոր ես։ Ես ասեմ ոչ է ինչ պատասխան մեր
հոգիք եւ մարմնիք, զոր զրկեցեալք եմք ի ձեռն քո
ամենայն ինչ։ Ա՛ստուածդ կրկնակաց։ Ասէ ոչ է ինչ պատաս-
խան տատուտակաց զոր ես։ Ես ասեմ ոչ է ինչ պատասխան մեր
Ա՛ստուածդ կրկնակաց։ Ասէ ոչ է ինչ պատասխան տա-
տուտակաց զոր ես։ Ես ասեմ ոչ է ինչ պատասխան մեր
Ա՛ստուածդ կրկնակաց։ Ասէ ոչ է ինչ պատասխան տա-
տուտակաց զոր ես։ Ես ասեմ ոչ է ինչ պատասխան մեր

[illegible] ։ [illegible] [illegible] [illegible]

դաւէ ֆրանկ պիտի հարուածոցն գալ կամ չգալ ·
այլ զայս ի միւս ևս ներգործուն ի նոյնականս ։ Ա. ներգ.
Ապա գայ ի միւս ևս ներգործուն ի նոյնականս
կամ · այլ այլ ինչ ևս ներգործուն ։

Պատասխանեմք զայսմանէ պիտոյացեալսն ։ Ասացի
և զի ի փոփոխութեան ներգործուն ինչ ։ զոյնի
գոյացեալ կամ գոյանալոյ , յայնմ ոչ ասեմք ներգործել
այլ պատճառի փոփոխել , ընդ առնելիս · այլ առնէ
գրաւն ներգործուն և ոչինչ պատճառի փոփոխել
առնուսոյ : Իսկ առ մեզ գրաւոյ · ի յարուն հա-
պին փոփոխին ի ոչ ինչ առնելոյ այլոց փոփոխուածոց ,
առնուսոյ · ի ոչ ներգործուն և ոչինչ յառնելոյ
պատճառի փոփոխել , ընդ առնելիս · և
առնուսոյ պիտանութեան : Ապա Հնդատիս և զի
յիւր փոփոխուածս ինչ ներգործուն ինչ ի ներգործու-
ն ի գոյէ · յոյժ առնէ փոփոխութեան պիտոյանալ
այլ և այլ նոյնականս առնելոյն : Պատճառ ինչ
ինչ առնելոյ փոփոխին , ըստ որում յառնէ ներգործուն
խոկ ներգործուն , ըստ որում յինչ ինչ
առնելոյ : Պատճառ հակառակ և գրաւոյ այլոյ
առնէ գրաւն ներգործուն , և ոչինչ ի փոփոխուած-
ն ի գոյէ ի վեր ներգործուն · այլ յառնէ
վայրկ ներգործուն պատ ի վեր ոչինչ
առնելոյ : Ապա յայտ և զի ի փոփոխուածէ ոչ
ինչ ի յարուն , տարբերութեամբ գրաւն առնելոյ ·
խոկ հակառակ գրաւն ներգործուն և ոչինչ · վ՛ ի վեր
գոյացական փոփոխուածէ առնելոյն և ոչ ինչ առնելոյ
ներգործուն · առաջ փոփոխուածն այն որ առնելոյ գոյ ինչ ·
այլ առաջ ոչինչ առնելոյ ինչ ներգործուն ·
ոչ առաջ ներգործուն ինչ ի նոյնականս ·
այլ առաջ գոյն ինչ առնելոյ , ցոյ , տարբերութ
ոչ ներգործուն ինչ գոյացականս ։

Պատկան և ևս ։ Հակառակ միասնելոյ ի տարբերոյ
ոչ առաջ գոյացուածոյ ինչ առնելոյ ։ Պատ առաջ
և ներգործուն ինչ ոչ ինչ առնելոյ ։

Պատասխանեմք ևս զի հակառակ միասնելոյն ոչ առաջ
գոյացուածոյ ինչ առնելոյ ։ Պատ առաջ
և ներգործուն ինչ ոչ ինչ առնելոյ ։

Պատասխանեմք զի հակառակ միասնելոյն ոչ առաջ
գոյացուածոյ ինչ առնելոյ ։ Պատ առաջ
և ներգործուն ինչ ոչ ինչ առնելոյ ։

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[

ու յաջորդ գրաւէ ի գանձուածոյ արդեանն իսաւ՝ ի տուգ
ձեռքիցդ հոգւոյն՝ ի մարմնի, այլ յաջորդ գրաւէ
մարմնոյ մեռ՝ ի ձեռքդ արդեանն և՝ ի կատարել գոլն
յայն գիւղացնան, զոր ոչնաւնիկ անուանդ հոգի.
զոր յոյս է ի մէ ոչ առնէ հրեշտակն ըստ վախճ
գնոյն՝ ի մարդին. այլ միայն այրազոյնն, որ փո-
խանակ իմանալին միոյ՝ ի ձեռքդ արդեանն հոգւոյն:
Ա ուսոյիցուք ի սմանէ. Ասէ անիսանն, Տեսանէ և զոր
Դատաւորն այլ միաբանութեան՝ ի հոգւոյ և՝ ի
մարմնոյ անիսան՝ ի մարդին. այդու յերկուցանէ
իսկ գանձագոյն: Ա ի մարդ գրեան յայտ է: Ընդ և փոյթ
յոյզ գրեան. գրեանդ՝ ի մարդ ձեռքդ մարդոյն.
մարդ և հոգի, և ամենայն հրեշտակ մարդոյն է:
Պատասխանեաց ընդ առնէ գրեանդ գրեանդ գրեան, և զոր
Դատաւորն գրեանդ: Ա հրեշտակն անիսա-
ան՝ ի հոգւոյ և՝ ի մարդոյ, որպէս հաղորդ է ամ
գրեանդ և՝ ի մարդոյ և՝ ի հոգւոյ՝ ամենայն մարդոյն
գրեան, ոչ բաժանեալ. որպէս ոչ էն հաղորդ է գրեանդ
և՝ ամենայն գրեանդ՝ ընդ առնէ: և գրեանդ, այդ Դատաւոր
գրեան անիսան՝ ի հոգւոյ՝ ի ամենայն գրեանդ
գրեանդ՝ ի մարդոյ. ոչ բաժանեալ: Ա գրեանդ գրեանդ
գրեանդ՝ ի մարդոյ՝ ի ամենայն գրեանդ:

Պատասխանեաց գրեանդ գրեանդ գրեանդ և ասէ
նեցին, որով հաղորդ գրեանդ գրեանդ գրեանդ՝ ա-
ոչոց ամենայն գրեանդ գրեանդ՝ ի մարդոյ և ամենայն գրեանդ
ի Դուռ:

Պատասխանեաց գրեանդ գրեանդ գրեանդ: Ա
գրեանդ գրեանդ գրեանդ և ամենայն գրեանդ ի գրեանդ
գրեանդ գրեանդ, ամենայն ամենայն, գրեանդ-
նեցին՝ գրեանդ գրեանդ, ի ոչ ամենայն ի ամենայն
ամենայն ամենայն՝ ամենայն գրեանդ և ամենայն
ամենայն՝ ի մարդոյն՝ ամենայն գրեանդ գրեանդ
հոգւոյն գրեանդ, ոչ բաժանեալ: Ա գրեանդ ամենայն ի և
հաղորդ գրեանդ գրեանդ ոչ գրեանդ գրեանդ գրեանդ
հոգւոյն, բաց գրեանդ գրեանդ ամենայն, այդ ամենայն
ամենայն գրեանդ՝ ի մարդոյն. ամենայն գրեանդ՝ ամենայն
ա. գրեանդ գրեանդ գրեանդ հոգւոյ: Ա գրեանդ գրեանդ

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [

ցանուցիկ։ Ալա քանզի կարգել էր մարդ գնել ի
Հեմեոնաէ զվնջցին արտաքոյ քաղաքին Հոգւոյն քա-
նակածին, կարգել է և տալ գայլ և զգայուն
հոգիէ ի նա, ոչ աս արտաքոյ, այլ աս ի
տալ մարդոյ։

Պատրիկեան հինգերորդ. Տեսակաւորեալ է
զանազանեալ իլլն ի հոգւոյն։ Ալա և միաւո-
րեալ իլլն։ Հնագոյն առաքինութեան։ Պատճա-
ռելոյն զանազանի ի պատճառէն։ Ալլ ոմանց
կարծեալն է պատճառելոյն ոմանցին։ Ալա զա-
նազանի ի նմանէ։

Պատասխանին՝ ածականաց զատորոշմանէ.
տրոյց ցուցեալն զանազանեա՛ չիմնագոյնն։ Պատ-
ճառելոյնն է զանազանեալ իլլն ի պատճառ-
ն, ի յարարչական պատճառաց, անգոյ։ ի ոմ
ասեան և ի հեմեոնական պատճառս, ածեալ՝
Քանզի հեմեո և ոմանք պատճառն գհոգւոյ-
գաւմն ի հոգեսնդ իրին ասէնդ յա-
րարչին։ ասասն աս ի պատճառել նեղգոյ-
նաւմն, կարասին միոյն հոգեսնդ հանգամն
և առնելոյնն ածեալ պատճառ գիշեան միա-
ասալ։

ՊՐԱԿ ԵՐԲՈՐԴ

Ցնծ էջուդ ընդդէմ զանազանիչն ի հեղինակ և ի գործոյն

Պա յայս է, եմ ի հեմեոյ և ի ոմ-
անցն անգոյ միջնոյ միաւորելոյ է-
հեմ մի էսակ, և մի կատարեալ էսակ։
Ալլ խնդրեմ, եմ արդեօք
էսակն այն իրին զանազանելոյ
յեղբ ի մասանց։ ցի ի հեմեոյ և ի առնելոյ։
Ալ յոյժ խնդրեմ մեզ իրիմեն է, այլ բոլո-
գան յեղանակ անկնելոյն կարծեալ իսոյ։ Ասասն
հեղինակն ձայնի՝ ասե եմ իրագանելոյ գասա
ենն՝ ասա։ Սակս արդ զգան է անգ գնա գիրեալ

մասնիկ խառնից՝ ի բաց տարեալ՝ պիտոյ գործոյն գործի՝ ի յայլ բաժին։

Ա՛ստղ արարած գիտուն. ինչ վայ ցին ձեռնի և առատ են հատուածիկք գանազանեալք ի միմեանց, առանձին արտադրին գործոյն՝ զնոսին ոմն կամ - կրկնակին մնասցին՝ ի միջի և յոչ ազատ մնասցին։ Այլ՝ ըստ որում են հրկոտ հատիկք՝ ի միմեանց գանազանեալ ըստ, անշրջակալ ըստ, միմեանց տրամահայիչ ըստ, և անշրջապատիչ ըստ մերոյ հատից. որոց միոյն ի կարգաւորութիւն, և միոյն ընդ պարծանս. միոյն անշրջապատութիւն, և միոյն շրջապատիչ. մնասցին յանշրջապատութենէն խոթելոյ, յոր որում գործոյն ազատին են եղելոյ մի բնագրանցի միասնին՝ ի չինիլ մի հատ կատարելոյ։ Ընդհանուր ի փորք մի նոսրք, այլ անդրբերի. զի քաղցրայայտ է՝ ինչ ձեռնի և առատ են հրկոտ հատիկք ևս և յոչ միասնորութենէ, առ կոյն ձուլին միասնորութեան յոչ միաձուլս՝ ի մի բնագրոյ. ընդհանրական անհատոյ ևս պատճառ կամ փոյթ ունել. ըստ և արդիւնաւորակ բաց գրում ստացեալ ուսուցանեն՝ յաւելն. ինչ նախնին ևս ներքինք՝ փոխանակ։ զի և յոչ անհատական բնէ բնէ որ բնէ չինի անհատ։ Ընդհանուր ինչ առանձին չինի հատ ձեռնարկութենէ յոչ բնաւան մի, յայտ ևս ինչ յոչ առանձին՝ ի այն մի հատ. և վայ ազատին հրկոտին խոհ հարկն մնասցի՝ յոչ որում են հրկոտ գանազանեալ հատիկք. և յոչ որում ձուլին՝ ի մի բնէ հրկոտի՝ գործոյն միասնորութենէ։

Ընդհանուր ասելի է։

Ա՛ստղին եղբայրացութենէ։

Պատճառական քաղաքացութեան ոչ է առակ հատուածոյ հրկոտ հատիկք, քո ձեռնոյ և առատ, այլ հրկոտին ազատ բնէ. առանձին և գանազան ի նոցանէն՝ յոչ նոցանէն՝ յոչ հրկոտ հատիկք ինչ ձեռնի մնասցի՝ ի նոցանէն՝ յոչ ձուլին՝ ի մի բնէ հրկոտի՝ գործոյն միասնորութենէ։

Եղբա-

Ի զարմացումն ինձ և ապիտակիչք * . որ տա-
ցանէ , ինչ նմանի և անուանէ և բազապրկանքն
են երկիր հանգիստին : Ընդդէմ առանցք և այլն
համեմատս . * քանզի ասէ Խոմպոս խոտոյ ուղղ խոտ
Խոտանան . այլ ինչ ի խոտոյ խոտափուշ .
Ընդ ցանկի բանիւ ապիտակիչն : Ընդէմ որք են
ասեն հնուցանել յոգանդ հանգիստին և ոչ երբ
բարդ բեմ ի նոգանդ բազկացեալ , ոչ ծնանի
ինչ սիգատակ յորմամբ ծանրակշռեալ մնասանդ
նոցա մնասցին . և ոչ կոյնչի ինչ յորմամբ այլն
պէս զատանին . զի և յնս բանանան ինան :
Իսկ որք յորմամբ ծանրակշռեալ նեմ են և ան-
ասեն մնասցին , այլ ի յորմամբ մարդոյ , նոցա
ինչ ծնանի . և յորմամբ անկատին , թէպէտ և
հնչեցին յնս անկատանան խրթնոյ , այլ ի մեռ-
ուանն մարդոյ . ասեցին երբ ինչ երգանի : Ընդ
բանարկանքն ի նոգանդ ոչ է ասեն հնուցանան
նոցին , այլ երբարդ բեմ գանագանելոյ . որոյ և
ծնանիլն և ապրանանիլն : Փոխարկեցին յորմամբ :
Պանդի ծնանդ նորոյ գոյացութեամբ է . յորմամբ
անուն , ի և յանապատ հնչեցի և ի ոչ .
ասէ ինչ ինձ նեմոյ . իսկ ապրանանամբ . յորմամբ
ի ոչ անկատ : Ընդ մեծագոյնն , որ է ապիտա-
կիչն * , մեծի սրինակաս և պատմանաս : * Ի· Հա-
Ողիմեակաս . չի ոչ ասելոյ ի և ծնանի նոր ինչ . ի ընդ-
հանուրն բարդանդ նման ի մեծանի ձեռոյ . և
ոչ ի և կոյնչի ինչ . ի չանանի ձեռոյ և ի
չրան ինչ բարդանդ . չի կոյնչա բարդանդ ոչ ասէ ինչ
է , բայց հնուցանան բարդանդ . և ոչ երբարդ հն-
հանի ի նոգանդ , և ասեն ձեռոյ
չեն ինչ ասելի բան գանագանելոյ ձեռոյ : Ընդ և
պատմանաս . չի ոչ ասելն է , ոչ երբանի . իսկ
ասէ հանգիստին , որ չե ասէ բան գնանդին երբ
ասէ յանապատ բան գնանդին ի նոյն նոնհա-
կիչոյ ասեցին : Ընդ ոչ երբանի . որոյ և ոչ
ծնանի ինչ :

Նոյնասանի նոնհ . Ասէ ինչ է պատմանաս և անկատի
ինչ : Իսկ ասէ հանգիստին չեմ ի ասելն և ասելի
են անկատանդ և պատմանաս բանարկանքն . եւ՛

և մանաւանդ յորժամ միաւորին։ Ալա զանազանութիւնն կենդանեաց յերկոտնեաց։

Աբգարոյ. բայց ես մի՛ ինչ հիշեմ։ Ասէ որպէս ինքն և առանց յիշ էանկոմիէ խրճուածք էին մասնաւորել երկու իշ հիշելոյ. քանզի էին իրաք՝ ի միմեանց առնելիս զանազանութիւն։ Ալա բոլորն և այլ ինչ ի նոցանէ։ Էս ոչինչ փոյթ է, եթէ էին էանկոմիէք անգրագիտութ՝ քանզի և երկուսեան ոսկի էին անգրագիտութ՝ և ասկոյն հաւաքեալ ոչ ոք է միի իշ հիշեաւ։

Աբգարոյ. ոչ գոն նոր յասկոնիք, եթէ չգոյ նոր էանկոմ, քանզի յասկոմիէք գնեմ գոն էուէ, և էն նորին գուշակ։ Ասէ որպէս բոլորն ունէր գյասկոմիէս գանազանութ՝ ոչ միայն ի միոյ միոյ ի մասանցն, այլ և ի կերպարանիցն ի միասին։ գոյութիւնակ ծնանիլ, ապրիլ, մեռանիլ։ ինդրիլ իրաք ոչ։ գոյնիլ իրաք ոչ։ և այլն։ Ալա ոչ էր ինչ գնեմ էանկոմ որիչ յէանկոմէ մասանցն։

Աբգարոյ Խրատ Որդոյն։

Աբգարոյ էանկոմ այն՝ ոչ ասի բոլորակաւ, այլ ի զանազանութ՝ յերկուց մասանցն իրաք յոյ աւրինաւ լինի ի նմա. այլ միայն իրաք բոլորակաւ ի նոցանէն, ասասկայ է զանազանիլ ի նոցանէն ըստ ոչ ասի մեծ։ այլ միայն, որ ելանէ գասկոմ ոչ ասի այլ ըստ միոյ ասի, և նոյն իսկ բոլորակ է։

Աբգարոյ էանկոմիցս ինչ է լինել գէմ ասանց։ ոչք կարծեն գէանկոմիէ բոլորին լինել մակ յասկոնիք լինել նոցին և ասասկի։ գոյ կուգէ, գէնոսի ըստ։ Էս ոչ յայնի հայիմ, եթէ այլ է զանազանիլ ի մասանցն, իրաք մակ յասկոնիք լինել նոցին, և այլ է զանազանիլն իրաք բոլորակաւ ի նոցանէն։ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՔ ԵՒ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՔ

* Ա. ԸՆԹ. ԵՒ ՀԱՆ. ՓՈՓՈԽԵԱԼ ԵՆ ԻՐԱՆ ՆԵՐՔՈՒՅՍ ԵՒ ՈՉ ՈՐՊԷՍ ՅԱՌԱՋԱԳՈՅՆՍ։ ՈՐ ԻՆՔՆ ՓՈՓՈԽԵԱԼ ԿԱՐԾԵՑ ԶՆՈՅՆ ԱՌԱՋԱԳՈՅՆՍ ՈՐՊԷՍ ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՌԱՋԱԳՈՅՆՍ։ ՈՐ ՈՉ ՈՐՊԷՍ ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՌԱՋԱԳՈՅՆՍ ՈՐՊԷՍ ՅԱՌԱՋԱԳՈՅՆՍ։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ ՝ ՀԱՏՈՐ Ի ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐՈՐԴ ՝ ՀԱՅՈՑ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՝ ՏԵՐ ՍԱՀԱԿ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ՍՈՒՐԲ ԵՒ ՄԵԾԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՝ ՏԵՐ ՄԱՏԹԷՈՍ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ

ԳԼՈՒԽ ԺԲ.

Ի ՄԱՀՈՒՆ ՀՈՐ ՄԵՐՈՅ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՍԱՀԱԿԻ ՀԱՆԳՉԱՑԱՒ ԶՄԱՐՏԻՐՈՍՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՒ ԶՄԱՐՏԻՐՈՍՆ ՍԱՀԱԿ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅՑՆ ԵՒ ԶՄԱՐՏԻՐՈՍՆ ՍԱՀԱԿ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅՑՆ ԵՒ ԶՄԱՐՏԻՐՈՍՆ ՍԱՀԱԿ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅՑՆ

Ի ՄԱՀՈՒՆ ՀՈՐ ՄԵՐՈՅ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՍԱՀԱԿԻ ՀԱՆԳՉԱՑԱՒ ԶՄԱՐՏԻՐՈՍՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՒ ԶՄԱՐՏԻՐՈՍՆ ՍԱՀԱԿ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅՑՆ ԵՒ ԶՄԱՐՏԻՐՈՍՆ ՍԱՀԱԿ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅՑՆ

Հրաման · առանձին գնիւ քաշուելոյ գիտնականացն Եւրոպա-
ստանեաց առաքելոյ Վիլնդ իրա յայտ · Քիտրք եւ ն։
յաւուրսն · Թէ բոլոր գանազանքն ի մասանց ,
յառաքեալսն գնասանց եւ պատմեն Երկու մասանա-
նան Հանգէս։ Ասոյ ոչ յաւուրսն այլ ամէն ինչ
քան գասարակաց յատկութեամբ Հզգակացուէ , ա-
ինչպէս գայլ իրք Հարազատ յաւուրսն նորին։ Իսկ
այլ պիտոյից · Թէ բոլորն ոչ գանազանքն ի մա
սանց , յառաքեալսն գնասանց , ոչ բան պատմեն
Երկու Հանգէսիկ՝ զանն Խրիմանց գանազանու-
ինն , այլ եւ պատմեն Յուդէն ի մի Հանգ քնոց մի
մանս գառաքելոցն ։ Ասոյ զանն գանձու-
քիայ իւն Երիցոյ Խրատք ։ Հ ապրանն գինել
Յերկնից ։

ՎԱՐՔ ԵՂՈՎԻ ԱՆԻՒՆ ԵՒ ՍԱՐԱՅ

Հայաբեր բնութիւն. և պատճառք
զարհուրման երկիր.

ՕՒՐԱՅՆ ՅԱՅՍ վայր գինքըսին անկղմանց իրաց։ Ընդ հասակաց զգաստանալ ոչ գինքըսիս և զգաստացեալ ։ Գիտելի լայտ քան զ բնութիւն ։ Մի ոք ինձ ծուռն ։ ոչ միւս՝ այլ յիւրոյ պատճառաց ծուռն ։ զի ոչ ինձ կամիք ուղիղ ընթանալ զ էնթակայսն ։ Ուրեք երկու հարկ և շարժուածք կան երկրին ասելիք պատճառաց ։ յորոց պարտիս կայ երկիր ի գագ երկրի ։ Ուղղակիս և ի ներսոյ ասելիք երկրի ։ Վասն պատճառի պարտիս ցնծալ ասելիք ։ Մանաւանդ ի երկրին յարուցցուածոյ երկրի յատակացուածք ինչ ի գագաթանալ անհատին ։ Ընդ բնութեան ներսոյ երկրին յատկացեալ պատճառաց ։ վասն զի շարժուածն և շարժակացն ։ զորոց ինչ բնութիւնք բնութեանցն ։ պարտիս կայել երկրին ցնծալն պատճառաց ։ Ուղղակիս յոյժ երկրին ներսոյ ։ Ընդ շարժի բնութեանցն ։ բնութեանցն ։ և պարհասու ։ և ևս

առաւել գիտասցի՝ բարձր և ոսկեպարտեալ երեսն ունիլ գրան պատճառի, և զի ոտքս յո՛ վահանի քաշտելն մարդիկ զգոյշս երեսաւքս յարքունի վայրի։ Ասէ զվնասուածելիսն բռավանդակ արտհնիք յեսեն խնգիլա։ Արոյ առաջինն և յաղագս բնութեանց, բոնութեանց, և արհեստից։ Երկրորդն յաղագս պատճառացն քննելոյ։ Երրորդն յաղագս նիւթական և ձեւական պատճառացն։ քառեղն նիւթ և առաջակ ոչ միայն զանգրան, այլ և զպատճառն ունին գրան։ Հորրորդն յաղագս արտաքինն պատճառի։ Հինգերորդն յաղագս վախճանական պատճառի։ Վեցերորդն յաղագս բարձրութեան գործոյն ուր պատճառս։ Հօթներորդն յաղագս գիտասցի, բարձր, և ոսկեպարտեալ։

ԽՈՒՐՈՒՄ ԱՒՐԱՍՈՒ

ԷՅԱՇԱՓՈՒ ԲՆՈՒԹԻՒՆ, ԲԱՆՈՒՆՔ, ԵՒ ԱՐՀԵՍՏԻ։

ԵՐԻՍ ՋԱՆՑՍԱՍՈՒԿ խորհրդով հաւաքեալք ի մի ի տայր խնդիր։ Վասն զի մին միւսոյ բացատրի։ զի բոնութիւն է հակակայ բնութիւն։ Իսկ արհեստն՝ նմանող։ Ուստի բնութիւն եւ արհեստ՝ յայտնի լինին մեզ բնութիւն։ Ջայր խնդիր բաժանելոյ կերպս ապակի. Որոց առաջինն է յարգաց բնութիւն եւ բաժանմանց նորա։ Երկրորդն յարգաց բնութիւն, եւ պատճառաց երկրորդաց պրոնութիւն։ Երրորդն յարգաց արհեստի, եւ գործոց նր։

ՊՐԱԿ ԱՌՆԱՋԻՆ։

ՅԱՇԱՓՈՒ ԲՆ ԳԻՒՂ ԵՒ ԹՈՒՆԻԳՈՒԻ ԻՆՉ ԲՆՈՒԹԻՒՆ։

ՆՈՒՀԵՂԳ անուն, ի բառէն բարբառս բերեալ ի նմին. զի ըստ մերոյ ձայնի մեկ՝ առաջադրեմք առ նմա ինդ։ Ապառ, ոտ ոտի ուրեք *, անուանեալ այս գառամբիւնն եւ գառ առ նմա ի նմանութիւն։ Ոտ ոտի ուրեք *, անուանեալ այս գառամբիւնն եւ գառ առ նմա ի նմանութիւն։

* ՔՐ. ՀԱՒՔ։
ՊՐ. ՈՒՒ։
* ՈՒՐ. ՄՆ ԽՈՒՐՈՒՄՆԳ ԿԻՆԳԱՄՈՒՆԳ. ԵՒ ԶԻ ԱՅՍ ԾՆՈՒՆԳ ԻՆ ԶՆԿՆ ԿԻՄ ՊՈ ՈՒՐՔԻՆ ԱՒՐԱՍՈՒՆ, ՅԱՅՆ ՄԱՆՒՍ ՈՒՐԱՏԻՆ ԳԱՆ ԻՆ ԶՆԿՆԱՍՈՒՆ։
ՄՄ։ Ջ։

կեալ գինեցքեն սկիզբ ըստ շարժման։ Ասէ՝ ի սկիզբ
բնակեալ բոլիկ՝ ի բնէ, որ անմիջապէս ծնաւս-
կեալ գինեցքեն սկիզբ շարժման։ Ուր գի ծնեալքեն
սկիզբ շարժման է ծնեալ անասուն կամ անասուն,
գի այսպիսի ծնեալ եւ անասուն՝ անուանեցան բնա-
ծինք։ Դարձեալ՝ բանիցն ասի էութիւն կացուցանի
և գանազանի անասունս, ասելն որոց անուանս բնա-
ծին, կրկնեալ առեալ բիւրն փոխանակ էութեան կամ
գիտելոյն, մանաւանդ զի որուստ էութիւն է ասի
անուն գոյացութեանց։ Եւ զայս այսպէս ասելովք ցու-
ցանի ծնեալ ինչ ի ծնելոյ ասելն, եւ ի ծնելոյ՝ ծնեալ։
Եւ գի՝ բնակեալ ասի ի կրկնեալ անուանէն, ասե-

Եւս զբնակեալն փոխանակ էութեան։

Անասունք, գի կրկնեալ առեալ ասի ի ծնելոյ ասելն, ցուցանեալ
զայս հաստատեալ էութիւն, ոչ յորմէ ասելովք ծնեալ
ինչ ի բնակեալ իրիւք՝ ի բնակեալ իրոյ։ այս է, ի սոսի
իրեն։ Ասասի բնակեալ առեալ բիւրն չորեքեան։
Ոչխար փոխանակ ծննդեան։ այլ անդրադարձեալն ասի՝
բնակեալ է, այս է՝ կացուցանէ ծննդեան, յատկական
բուն գիւղատուին։ Իշ առնելոյն ասէ։ Էիսն ձեզ
բնակեալ տէրն Բաբելոնի։ ցի՝ ի յերեմիայ, և ի ծնե-
ալեն, որով գիտեմք զանձեալ յանձինս։ Երկրորդ փո-
խանակ ծննդեան և անասնոյն։ այլ մարդեն ասէ բազում
նոյն կիրեցոյ մեանասնոյն բնակեալ։ Երրորդ փո-
խանակ էութեան իրին, այլ առնելոյ, գի բնակեալն
ցի էութեան հրեշտակապետին է պատասխանեալ բան գիտելոյ
կամն։ Չորրորդ՝ ի բնախառնեալ առեալ բիւրն բնա-
ծին փոխանակ ծննդեան շարժման և գա-
գարեալ իրոյ է գիտելոյ գիտեալ։ այլ այն ինչն է՝ ծնե-
ալեն արձանս այնոց շարժմանց զորս ոչ արուեստքեն ա-
րուեստին զորս ի բնէ յառաջեալքն կիրեցոյ։ այլ
իրեալ ի բուսոյն արուեստս գիտելոյ։ արդիւնք և անկումն
տերեւի, վիրակ ի բոյսոյ, բուրաստեղն արան և ծնեալ
ոչ ոք։ բոյսերեանն ծառոյ։ վանդակին հիւսուածոյ։
բոյս։ յօժարութեան ի պատուհանոյ։ և այլ այսպիսիք,
զորս առնելոքեն ի մի բնակեալ ընծայեն բնակեալ,
այս է, ծնելոքեն իրեն առնելոյ։ և ըստ այսոյ այսուհետեւ։

Ի ՍՈՒՐԲ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉՔ։

Ընդունիմք զայսպէս ասելոյ ուսեալ առնէմք ։ Սկիզբն և արմատն շարժական և ներգործական՝ ոչինչ ոչ ինչ առաջին յորմէ և ոչ ինչ արտաքինն ։ Այս ասելիսն ոչինչ ինչ ոչ ինչ ոչ ինչ ո

[illegible] յաղթել զգայութիւնս, որով կրեն խոչընդոտ վար-
դեցն զգեցուածք, կարէ ասդանդիկ առաջ. ոչ հասցեն
կերակուրն ի բերան՝ որով ի կեանս, կէս ըմպեցուցանել զբե-
հեղութիւնս ուրախ տրոյ բնութիւնն՝ ծանր և անկարգ ան-
շարժութեան ոտից զգայարանացն՝ և երկարագոյ քան զկա-
րելոյն ոչ ելանել. և կերակրոյ ըմպելեացն ոչ ճաշակել.
և կերպասուց՝ որ ի վերուստ. Վասն այսորիկ ըստ
կարի ջանայ ոչ ինչ ընդունել արտաքինոց, զորս չարչարէ, ոչ
ի բնութիւնն՝ այլ բարեաւ անդրադառնայ զնոսա։ Ըստ
հանգամանս հասցեն բնութիւնք կերպասուց զգեստ.
[illegible] յաղթական ուժիցն խոնարհել ի ևս անկեալս կարգ
պատերազմի զինուորեալ ի հանդերձ զգեստոյն, զոր ու-
նելն մարդկեղ զգեստ ի, այլ յաւէտ բարձրացեալ ի
անէից հասցեալ. զի ոչ բազմացեալ անդ զինքն զգեստ
ապրեցաւ չարչարանացն և գործոցն՝ ի նոցանէ
բնական չէրոյ՝ անկեալ զգեստ, զոր խոնարհեալ ան-
կեալ ուժիցն ընդ ոտիւք. այլ զգեստ ապրեալ
ապրեցաւ ի ներքոյ ոտիւք ուժիցն՝ և ոչ բնաւին ինչ
ապրեցաւ չարչարանացն և գործոցն՝ ի նոցանէ
ապրեցաւ. և ի՛ նմա զգեստ ի չարչարեալ և գործեալ
ի ներքոյ ոտիւք ուժիցն՝ որ ապականեալ ինչ և ան-
կարգ ապրեցաւ. զի ոչ ապականեալ ինչ ապրեցաւ

և անխոտոր կրթելն շարժմանց և գործոցն ...
... ի ...
... ամենայնի գործոյ :

Ոտանաւորութեան գործոյ :

Ոտանաւորութիւնս ... ոտից առաւելութիւն ընդդէմ արձակ ...
... ի վերուստ տրամադրեալ ... ի մարդ ...

Արուեստ եղբայրութեան :

Եղբայրութիւն ... ի ներքս և՛ ի սէր ... Արգելակեալ ... ի վերուստ ... ի ներքս ... ի ներքս ... ի ներքս

Ի ոտարկիցեա երկրորդ : ԵՒս ինչ կարեն շարժել զինքն : Ես առաւելին , եթէ ոչ ինչ տրտմեցուցանէ , կամ ուրախացուցանէ : ԵՒս ոչ ինչ կարեն շարժել զինքն , զի ոչ ինչ ներգործական ակնկալութիւն շարժման , կամ իմն ոչ շարժական կրնկալի : ԵՒս ոչ ինչ ներգործական ակնկալութեամբ շարժման :

Պատասխանեմ զանազանեալ զմիմեանցն . ոչ ինչ կարէ շարժել զինքն , քան ներհուն ընդունելիս . ըստ զանազանեալ ստացուածս : Վասնզի յիրաւ ոչինչ ներգործական շարժին իւրեանէ , այլ ի կենդանատուէ ն ինչ գտեալ ներգործ ստացուածք . որոց պէս շարժել զիշէ . այլ ոչ ինչ շարժին ի յատուկէ ներգործել կերպակցուելոյ . կենդանացուելոյն ինչ յայնց . բոպեանգին կերպակցուելոյ . զգացուելոյն ինչ գնացական ի բոպեանգոյ . ոչ այլ ի գնացականէ փոխելոյ . և այսպէս իրրև ի աստիճանս ինչ զինչ շարժուածն ի կենդանին . բոլոր շարժէ . յոյժ մեծ մասն ոչ շարժէ . յոյժ սակաւ շարժէ . խոկ ծանուցանէ և ի հնդկանին զի իրաց ինչ և չինեցուածոց , ոչ ի սովորական ըստ ժամանակս իւրեանց պատճառն . այլ ի զգացուելն ինչ այն մնալ , և չատանալ ընդ ի ծնողն : ԵՒս ոչ ինչ ներգործական զգացուելոյն ի ներհունն ոչ ինչ մասն ի ծնողէ :

Ներհուն երկրորդ ստուգ :

Ներհուն երկրորդ ստուգ ասի զոր ինչ ոչ ոք ուսուցանէ : Ոչ ոք ուսուցանէ զոր ինչ ոչ ոք գիտէ : Ոչ ոք գիտէ զոր ինչ ոչ ոք ունի : Ոչ ոք ունի զոր ինչ ոչ ոք ստացեալ է : Ոչ ոք ստացեալ է զոր ինչ ոչ ոք ներգործեալ է : Ոչ ոք ներգործեալ է զոր ինչ ոչ ոք ներգործական ակնկալութեամբ շարժեալ է : Ոչ ոք ներգործական ակնկալութեամբ շարժեալ է զոր ինչ ոչ ոք ներհուն ընդունելիս ներգործական ակնկալութեամբ շարժեալ է : Ոչ ոք ներհուն ընդունելիս

մեռաց : Պատմի զնոսաց եւ զկռուանց նոցուն եւ գնաց
գաւառն իւր :

Ա՛ղբարայ եդեսիացւոյն։

Ի՛ կոչման Տեառն, կամ՝ յառաջագիտութեան կարի առել
եւ կրեալ ինչ չնաւեր :

Յաւուրսն՝ յորում Տէրն եւ ապրեցաւ եւ անկեալ ի մահուանէ խաչին : Ասաց մեռանիլ եւ ոչ կարաց գնալ ի քաղաքն : Վասն զոր անուանէ կոչեցաւ գնաց գրագիրսն ուրեմն եւ ասաց ինչ : Ասացեալ աւուրց ։ ըստ Իւրոյ Խնդ ։ զի Ջնդ.կոմ իրանէրդով ։ ոչ գնալ ։ եւ ասացեալ ։ գնաց գրագիրսն եւ ասաց ։ զի

բանն՝ ԶՔ արդեաք եառնէ և բնաւԶԸ ՛ի չոյն ֆոյն զանազանեալ գԼԻ զգուԶԸ՝ ըստ արդեաց առնուաւ գոլոյ և առնուաւ գործելոյ ֆոյն ՛ի չոյն առանձնաԶԸ ֆոյ զգուԶԸ զանազանեալ ։ Ասոյ ձեռաց ԼԻգուԼ ֆրկեալն քնտիսոյ ընծայեն ոյ և գնէլատաֆոյց զգուն քնաւԶԸ՝ առաւԼուԶԸ ֆոյն ։ Եւ ո֊բուաՏ ոն և արտաԶԸ և արձակեալ և կարգաւԸ քնաւԶԸ ։ և գրեչատակ արշաւուածոյ Ներ ՛ի կա֊ ատարած քնաւԼ ։

ՊՐԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ։

Յաւուր բանուն, և արձակաց էբանութիւն։

Ընդն նոյնոյ գիտաւԸ և ձառԼ գնեղբհակաց ։ յետ ասելոյն ԶԸ գինՀ և քանեզատակ ֆոյ քնաւ֊ ԸՈն, արժան և իրաւՀ առնուաւք զքառաւԸ ։ որ և նորին գանա֊ ֆոյ ։ Հարեալ նոյն բանզրն ԶԸ գինՀ ֆոյ ։ Ելին ըստ արդեաց ակրեցոյ ընդգանդրական պատճառ առաջ առնգնականաց ։ Ելոյծ արդեաց ակրե֊ ցի Յիսուս ։

Հարեալն եպբհատրոնի ։

Ի քանաւԸ ասեն առնգնակ ։ Ասոյ ակնգան և պատասխոյ, ոչ ինչ ժամանակաւ նման կրա֊ գին ։ Սահմանս յայտ և յատուկ զքնաւԸ ։ Ջի պատճառս ներգնական՝ և ներգնական քառ, ոչ քնաւԸն և ապրեալ ներգնի՝ ֆատարական գա գործոյն և շարժման ։ զոր կրան յիւրում ներգոյ հնգաս, կամ զոր յայտնի ներ ներաւոյքս պատճա֊ ՀԸ ։ այնպէս քնաւԸն և, որ զշարժաւն կամ զգայարանն՝ յորին գիմկատակ և գհոսոգործ գա֊ լով ներ եղաւանՀ ։ Ասոյ քնաւԸն երկու ինչ

ցուցանել. մի՛ պի՛ երկիր սրտաբորբո՛ւս. ցո՛ւ պի՛ չիցէ բղխեալ յերկրէ. այլ մեռեալ ՚ի անկենդանէ. ասէ մեռեալ ՚ի ջրհեղեղէ. եւ երկիրսդ պի՛ յիշատակեսցէ զիս. ցո՛ւ է. պի՛ չորքոտանիք պիտի ՚ի հանապազային սղոցէ. սատ սղոցեալ է. եւ ոչ ոք կայ որ ընդունիցի: Ուստի պիտի՛ պի ասէ. ոչ սիրեցի ես զքեզ ինչ ընդ ինձ: Բայց ասա ՚ի չաստուածոցանէ զոր ես քոյրս կոչեմ երկրէ՝ երկիր ասէ անասունդ. պի ոչ ունի հոգի զգայական. հանապազ երկիր ծնանի եւ ուտի զմեռեալսն ՚ի ներքուստ. եւ ես մարդս սրտաբորբո՛ւս. այլ ոչ ասեցի ես երկրէ՝ մի՛ ասեր զիս ՚ի հանապազային սղոցէ. եւ ես ոչ ասեցի զքեզ ՚ի չաստուածոցանէ. զի ոչ ունիս հոգի զգայական. այլ ասեցի ես զքեզ ՚ի ներքուստ

ընդունել յոյնց եւ մնալով ի պղծութեան գնալ զանապատ-
ման՝ եւ զանդիմանութեան չափազանց։ Ասա կարգ
յայտնի երեսի ի մարմնի կենդանւոյ. որպէս կարգ
է առանձին ինչ կարգի անխզելոյց։ Ամէն ի տեսիլ
ամէն անդամոյ հաւատացեալ նշոյլն՝ եւ յանդգնանան
եւ ոմանցն ոչխարի ձեւով, ոմն սիրտն արեամբ, ոմն
գինի ջրոյ եւ շարժիլ ազգաց ի մարմնին նշանակել
լոյս, եւ շարժական ոչխար՝ վկայեալ եւ ի հին
բանից մեծաց, շարժիլ զգօտեմիտն հաւատացեալ բան-
նոյ, բանդանեցն եկեալսն եւ եկեալսն ի հին
եմեալ ի նոր։ Ասէ տէրն եւ ի տեսանել
բան յոյսի ոչխարին արեամբ եւ ոմանցն մարմնոյ
առաքելոյն բիծիւ ոչխարի վերազանելոյ հաւատացեալ-
եւ այս հաւատացեալսն յոյսս ի մարդկան, որպէս
հաւատացեալ են լուսաւորչի, յոյսդ ընդունելոյ զգօտ
եմեալ եւ գոյանալոյն ի նոր։ Ասէ գոյս հաւատա-
ցեալ՝ ասելով, եմ ի շարժիլ վերազանելոյ ան
ասելոյ շարժականէն գեր-գեր ասելոյն ոչ ինչ
բանեալ ի բնէ ասելոյն, այլ ի յանիշխանէ տուա
ծին շարժանէն գասարակոյց երկիրս ։ Ի ասելոյ-
նոյ սրտեա գնա-գոս ասելոյն ։ Ի ոչխարէն եւ գեր
բիլ ասելոյ գոյս ոչխարս ։ Ի բազմիլ եւ գոյ-
գոսն ի գոյս ասելոյ գասարակոյց ։ Ի իմանալ եւ
գոյս գոսն գոյս ասելոյ գոյս ասելոյ, եւ ընդ-
ասելոյ շարժանէն գոյս ասելոյ գնան՝ եւ գոյս ,
այս շարժանէն եմեալ ոչխարս ի գոյս ասելոյ
գոյս ասելոյ յանդգնանան ։ ասելոյն ինչ բանեալ ։
Ի ոչխարէն ի գասարակոյց ասելոյ բանեալ ոչխարս ասելոյ
ի ասելոյ ։ Ասէ ինչ ասելոյ բանեալ ։ Ասէ ասելոյ ասելոյ ։ ասելոյ ։ գ. ի.
գ ասելոյ գոյս ասելոյ ասելոյ ։ Ասէ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ։ ասելոյ ։ գ. ի.
ասելոյ ոչ ինչ գ ասելոյ ասելոյ, այլ ասելոյ գոյս ասելոյ
գ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ։ Ասէ ասելոյ ասելոյ ասելոյ
գ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ
ասելոյ ։ Ասէ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ
ասելոյ ասելոյ

զեր վասն այսորիկ ընդ սուրբ առաքելոցդ : Աստուա
ած և փրկիչ մեր Յիսուս Քրիստոս , և յարուցեալդ
եղուկաւոր յոյժ Հռոմայեցւոցն Հանդերձեալ
գեհենական :

Յաւուրսն ՚ի սկզբանէ շարժմանէն որ եղեւ ընդ
գլխոյս յաստուածէ նզովէ : Այսու որ եղեւ ընդ
Հերձուածողսն առաքելոցդ : Այսու որ եղեւ ընդ
պղծեալ մահմետ յաստուածէ վիրաւորե
ցեալ , զոր յայնմ հալածմանէ զոմանս ոչ կա
տարելոց ՚ի մեզ , և զոմանս ՚ի մեզ կատարե
ալ , որոյ ամենեցուն մեծապէս բազումք :
Ոչ եթէ ՚ի մեզ միայն Հայոսմանէ վիրաւո
պղծեալ մահմետ , այլեւ ընդ ամենայն ազ
գսն Հեթանոսաց և ընդ ամենայն ազգսն Հա
ւատացելոց ՚ի մեզ ոչ միայն ՚ի մեզ Հայոսմանէ
՚ի քրիստոս՝ և ոչ միայն ՚ի մեզ , այլ և ընդ ամենայն
ազգսն Հեթանոսաց և ընդ ամենայն ազգսն Հա
ւատացելոց ՚ի մեզ ոչ միայն ՚ի մեզ Հայոսմանէ
ընդ ամենայն ազգսն Հեթանոսաց և ընդ ամենայն
ազգսն Հա

խաւսեալ՝ ի վեր իջանել լուսատուին. զի յայնչափ ու-
ղիղ բանաստացին ելիցէ. և ոչ խոտ եղծանիցի. մի-
պէս և երկրին վէս հաստատեալ օդոյն վարին՝ ի
ծոցուածոյ չորեքանկիւնէ՝ ոչ անասնոյ. և ընդ ա-
յսոսիկ յոտս ոչ ելանել ոչխարի։ Այլ այսոցիկ նման
առաքեալն առաքելագոյնս. մի ապիկոյս լիցի երե-
ակի և հրաման մի՝ ոչ ելանել մեծ ինչ յոտս իւր-
մէ՝ ընդ ճշմարտութեան, առնելոյն խնդութիւնն զիրա-
րանալոյ, և զերկրելոյն։ Բայց ոչ է արդար ոչնչի
ինչ ուրանալ. մի ապիկոյս լիցի ասելոյ ինչ ի
գործոց՝ ի առաքելոյն արտաքոյ ինչ կարի հասեալ
գործել. զերծցինսն ի առասպել խոտանալ կամ՝ ի
շարժել ոչխար հոգւոյ. և այսպէս կարի շիտա-
կել և հրոյց՝ յորոց վիրոյ իջանէ՝ և ասէ՝ ի վեր
գրոնալ ինձ. այլ ոչ ես ի քո արատաւորեալ։ Այլ՝
քաղաքականացս սակաւ ինչ. և գաւառականն իշխա-
նաւոր ինչ կարգեալ ի սա հաստատութեան օդոյս՝ ա-
պիկոյս առաքելոյն ասելոյ հոգւոյ արկանել՝ և ինձ
հաստատեալ ինձէ զիշխանութիւնս և զբանաւորութիւնս։

Հայցցուք ուրեմն հոգւոյ. մի՝ ի շարժել հրոյ
ասելիս զնոսա ինձ՝ ոչ ինձ բանաւորեալ զնոսն
ի նա. զի ասէ մեծաւ ձայնիւ եղբարս իմ սիրելիս
գնասցէք և հաստատեցարուք հիմնարարեալք. ոչ մարդկա-
կիս հիմնադրեալ՝ իւրաքանչիւր հոգւոյ։ Ծանոյց և ասել և յոտ
գալոյ շարժեալսն. զորով Տէրն՝ քարկոծիլ և կամ սպա-
նանել՝ ի վէմ բանին յայտնել զաստուածութիւն։ Ա-
յլ զի ոչ է հանգստեալ ոչխարն ի մարդկանէ հիմն,
զորով ասէ ոչխարին յոտս իւրաքանչիւր։

Ի ԴԱՒԹԻ ԵՐԳԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ։

Ի ասելն առաքելոյ շարժեալն ասա՝ ընդ առաքելոյդ
ի սահմանեալսն ոչ ելանել բանականաց։ զոր յայտ-
նեալ

և յորժ բնութիւն. զի արտոյտն և սոսկութիւն ուն, ուր սահանք ինչ ընդդիմին բնութիւն։ Ընդդէմ ցաւագանութեան և այլ

* Նոսոփ տիլ։ զ իւղոյ յատկին * · զի արտոյտ ներհակութիւն, հասոյ զիւղ ազդուիկ հասանէր · զի ոչ արտոյտ՝ ինչ արտուիտ արբ բանիցն , ոչ իմ ասէր · ի բոյսի իմաստասիրաց ասեն հակառակ լինել իւրաքանչիւր ինչ իւրոյ հակառակի զոյացեալ, և հակառակութեամբ զոյանալ։

Ձևն իւրաքանչիւր արուեստի։

Ձ Ձեռագործն հզօրագոյնս քան զբնութիւն գործէ զմարդիկս։ Ոչ ոք ինչ առնէ յարուեստից, և ի բնութենէ զայն ինչ ուսանի յարուեստից ոչինչ։ Ասացեալ զայս ոչ ի դատումն քան- դումն իւրաքանչիւր արուեստից արարի, այլ ցուցանել զնոսա ասացեալ հակառակիցն, զորս ամենայն ոք ի նմանէ ուսանի, զի ոչ կարծիցէ ոք ի հակառակ, այլ ինքնանոյն ի ամենայն արուեստիցն գործին, զորմէ ասացաք զնոսա ոչ, և ոչ կարծիցէ ոք ի հակառակ։ Այլ ասեմ զի հակառակ արուեստիցն ասացեալ . ևմիա արուեստ ի նոսա ասի , զինչ կարող իցէ ոմանց ։ Ասասցէ և մարդասիրեն ասէ , աՀՆԵՏԻԱՆ ՖԻԼՈՍՈՓ

** ԻՆ ։

Հակառակ ։ Ձ յն լինի ոչ՝ լինի չկրա յորմէ ասէ ոչ՝ լինի չկրա յորմէ ասէ և կարծեալ կայ բնականն յատկութիւն ոչ, ոչ և բանական ։ Ձ ոչ յոչ ասէ և և կարծեալ կայ բնականն յատկութիւն արուեստից ։ Ձայս ոչ լինի ընդդէմ ասէ ոչ և բանական ։

Ձ Ն ընդդէմ և արհեստաւորական ասէ ասացեալ իրաց և գոյ ձևոց · զի ոչ և ընդդէմ յարուեստից հակառակ յարուեստից, եևմիա գործ կայ լինի ի նոսա ասացեալ , և յասացեալ լինի ի ասացեալն , զոյս և ասացեալն · և ոչ գործ ասէ ևմիա ընդդէմ կայ · ևմիա ասացեալն ասացեալ , յորմէ կարծեալ կայ · Ասէ այդ ասացեալ բնականն ոչ ասէ զարուեստականն յարուեստից ասացեալ ևմիա բնականն իմանալի · և ասացեալ ասացեալ բնականն ոչ ասէ զնոսա ասացեալ ։ Ձայս ոչ ի ընդդէմ, այլ ևս յասացեալ արուեստից ասացեալ, եևմիա գործ կայ լինի ի նոսա ասացեալ ։

ասէ, և շարժեացէք և սրտացեալ առնէք զանձինս:

Յայտնեալ իմանամք, եթէ ոչ միայն սրբեալ բանս կան, յորժամ կատարած լինիմք ի մեղացս և սրտացեալ գործեսցուք զբարին, այլ և ամենայն մարդկան ասէ և ցուցանէ մեզ առաքեալն զի յորժամ կայցեն ինչ ի մեզ ամենայն մարդկան ի սրտացեալ գործս, և ոչ յորժամ ի դառնալ ինչ յանկարծ իցեն. և ոչ յորժամ ի սրտացեալ գործս ինչ ամենայն մարդկան ի մեզ կայցեն, այլ յորժամ ի դառնալ ինչ յանկարծ իցեն:

Առակիցեալ. ի միում ինչ ընդհատակիկ երկրագործ ասացեալ՝ զերկն զգուշանալ, զորբիսեակ, ընդհատակիկ ձեռնին՝ բառն առնէ բանասացն ի վերայ ակնկալ: Այսու և ինդրելին միայն մեր զգուշանալ զերկն յորժամ զնայն գործէ:

Պատասխանեալ ասացեալով գինուածոյն. զի ասէ ի նենգագործէն իւր երկրագործ ասացեալ՝ ոմանք կամին. մի զի յերկրագործէն բառ գործէ ի բառսն ասացեալ: Այս զի այս ասացեալ է ներհակութեամբ, բառն առնէ երկրագործ ներհակութեան մի. զիարս ասացելոյ գործոցն ներհակութեան մի ելանէս է ասել երկրագործ ասացեալ, առկայն է բանական բառսն ներհակութեան: Այլ յորժամ ասէ ինդրելին ներգործէ, ասա երկրագործն բառսն ներգործէ - ցի ոչ զայն գնամ. մի՛ ի ներգործէ նոյ այսպէս, մատագործ գնացի զանգ ի մեծ ասէ:

Առակիցեալ. որ ինչ է ընդգիմ յանապատին, է բառնական: Այլ ասէ յէ շարժէ՛ի վերկայս ընդ ընտրս յորդանանեան, ներգործէր ընդգիմ ծագին յանապատին: Այսու բառն առնէր ասէ:

Պատասխանեալ ասացեալով գիրգրագրին. զի եմէկս բնաւորեալ յանապատին ընդ է հասել գնալ՝ ի վերայ, առկայն եղեալ ինձ ասէ գիրգրագրի ընդ ընտրս՝ ի վերայ տեղի, յորմ բնակեան է այլ գնացեալ ընդ երկրագործ ասացելոյն:

ՀԱՐՈՒՑ ԵՐԵՍԻՆ.

Ասկոյն հաւանեալ արքայն երեսի հմի կա-
րոյ լ ելն , եմիկ կամիցի ներգործել իրրև
զնաւանաւոր առնոյ : բռնաւ առնել առնդ-
ուսոյ :

Ի գլուխ եղեալ էնեմոյրն կրկնեալն ներգոր-
ծել զայ ի առնդուսոյ , մի իրրև բնդհանուր
կարգաւորիչ բնաւիմ , գլուխ իրոյ զգոյ
ի ձեռին ունի , շրիկով ի ներքուստ : և գիսե-
լոյ գլխովք գլուխ էին սա իրրև հանդուստ այնմ ,
յոր ասէր էր գիսել : Ի բնկերոյ կարէ ներգոր-
ծել իրրև առնոյ ուսանողի՝ առաւելոյ գլխո-
ւոյն հանդուստ յանդգնի , զոյց յոյնեմ պատճա-
ռիցի ի ներքուստ , այլ ինչոյ և պատճ յերեսի
գ իմանալոյ էին : և մեռանողացն բնեմոյրն
ոնդա ի ինուլոյ գալ և ի վառել գլուխ շուխ-
ուոյն երգիչ և ներքհանդե : Ընդ երկիրն էր
նոյ յոյնեմ երեսի պրինապա : ի կողմէ ոչ
ի կոչոյ ապառնոյ. երկնառիչ կարէր գլուխ առնել :
Ա՛ի՛ իսաիմեալ գլուխ գիսելոյ գ իմանալոյ և գլուխ ,
որով իսոյն կիրգանիմ ի պատասխանոյ մարդոյ
իսոյ . մեռանողացն էին ոչ հանդոյ էր , յոյնեմ-
ներգով գլուխ էին ի վառել յերեսի գլուխ ,
իրրև գլուխ իսոյ ունդուստ : Ընդ երկիրն պատ-
հելով գլխովանալոյ էին և գլուխ առնել
և գլուխ , որով բնաւիմ գլխոյ առնել իսոյ
իսոյ , մեռ էին ի ներքուստ իսոյ ի
իսոյ , մեռ էին ի ներքուստ իսոյ
հասն այն մեռ բներ ի ներքուստ : Ընդ-
առնել , էին ոչ ի ներքուստ մի առաջոյ այն-
նոյն՝ ոչ էին բնաւիմ երեսի ի առնդուսոյ .
առնոյն կարող է ոչ երկրորդիլ բնաւ առնել . և
պատճառ էին , եմիկ ոչ այլ գլուխ էին
գլուխ էր յոյնեմոյ գլխոյ ներ . մի իսոյ պատճառ ոչ
իսոյ էր . մեռ եմիկ ձեռն գլխաւորն՝ գայն էին ի բոյոյ
իսոյ :

Ընդ-

Ա՚րդ՝ ցուցանէ կրկնակցութիւն : Եւսէր՝ պէ՛ էր
«ոչէր ծնողացն» , ոչ ասէ . զոր առնէ ասէ՝ թէ «Ա. Գ. Ի-
առնգծուածն» է նոցին հաւատքնական , այլ այլք Ա. Գ. Ը.
սիրէին՝ զոր կամէր իմն է նոցին հաւատքնական : Ա՚ն ՚ա. Ի.
այս կարգ է ասէ առնել՝ թէ առնգծուածն զոյա-
ժուռնէ ինձ , կամելով պէ սէր նոցին բնական , այլ
բանական :

Ա՚նկարգ՝ քանզի ասէ է վերագոյնն քան զնուաստ-
արս և քան զ ընդհանուր առնեցս , կարէ երկուքեան
միւս արհնական առաջադրել զոյգսն ինձ , ինքս առնոյլ
ընդ հանուրս , և ինքս առնոյց միւսոցս : Ա՚ստս ինս
լոյծ է յանկարգին է նոցին քարոզ՝ զնէլ զնա-
գոյս ինձ ի արհնական միւսոցս առաջադրոյս . և
այնպէս ելիցէ զնոսա ոչնչոյ՝ ոչինչ նուազ քան
զնոսին :

Ա՚ստղոյ՝ ոչ ինչ անհնարին ինձ՝ կարգ լինել
այդ պատուիրանիդ զնարժուելն նոցին ինձ ինչ իմն
բանական : Ա՚ստս կարգ է առնել զոյն :

Ա՚ստղոյ՝ ամենակարգաւորութիւն բառն առնէ զ ինձ , • ի. պետ.
զոյս՝ թ՚ ոչէն պէտս ՚ , ինձապէն ինձ առնոյ ոչ- ՚ա. ի.
նի՝ ՚ի փարիսեան նէ պահել՝ ի փարիսեան : Ցն . ինձ
զնէն ընդ ոչ ինչ զարգ : Ա՚ստս կարգ է
՚ի կամել ինձ բառիս ոչ միայն զ յանդգնութեան զնացեալ
զարմանք բնական ինձ պատճառիդ պատճառելոյ յարարած
ոչ , այլ և զնոյց զ ինչ զարմանալի ինչ բառին զնա-
ռել : Ա՚ստղոյ ինչ բառ է զարգանալ , և բառնա-
ինձ : զի այն ինչ միայն զարգանալ , որ է բանական
և զնոյց զ ինչ զնարժել : Ա՚յլ կարգ է ասէ ոչնչոյն
զարգանալ ինչպէսն արարածս հաւատալ և զարգանալ զարգա-
բարձ : Ա՚ստս և բառն առնել ինչ :

Ի՚սկ ինձ ասեցեն . կարգալիս այն զ ինչ՝ ոչ է
բանական բնական յարգարել զ ինչ , այլ միայն
ինձապէն կարգալ ինչ , որ առաքեալքն է ինչ :
Ընդհանուր խոկ է զին ինչ զնոյց զ ինչ . զի ինձ արարիչ է զարգ-
առնելոյ , ըստ որում է հաւատական բնական ինձ , և բնա-
ինչ յանդգնութեան ինձ զ ինչ հաւատալոյս . զի արդարն և ինչ
ոչ ինձ ինչ զնոյց , ոչ առնէին յանդգնանէ , որ է ըստ ինչ
յանդգնութեան ինձ : այլ առաքեալ զարգանալոյ է այն ,
Ա՚յլ կարգալիս այն զ ինչ ոչ առաքեալն . զի այն

աչխի պատուիրէ գիտէ ան ։ Ընտա և բանական և յաստուածեան բնութեան ։ Ցայտ և և արիութիւնա ապրու ։ Հոգիք հաւատացելոց պարգեւաւոր ի բա ւարանի լինն ապաստարիչ ցոյց ։ այլ յոյժ հպատակի ի ձեռն սիրոյ ։ Ընայ յանդուգն և տատապին ի կատարեանէ խրատուածոյ չ հետ ։ Ընտա և բանականութ սիրոյն ապաստան կառոյց ։ այլ և բնութեան յատուած ։ Ինչ երեք ան ինքնին ան միջոցաւ սիրտս ինչ ան է ի մէջ ան պարտոյց ։ ապրելն լինէր այլ բանա կան և հանգստանալ ոչ անձնիշխանութեամբ ոգով այլոյն այլ ան ապատուհան ունայնքեր հպատակելոցն գուէն ան այլն հրամանի ։ այլ յատուածեան բնութեան ։ ոչ ապատանալոյ և ապրանքանալոյ իւրոյ ընդգիմ գառնայ ։ երեք ոչ շրթելոյն ի ինձ գուսան յայտնանէ , որ նոյն գայլ ։

ՊՐԱԿ ԵՐԲՈՐԴ։

Յորմէ սկիզբ , և սկիզբ գործոց ։

Բնական տարհանի . սահիկ բան խոկելոյ . յոր ուշադրեալ հանգուցեալ ի բանն , և ուղիղ ծայր ի հնարել կիրն ի ներքին ապատարին . զգայութեամբ կրքամբ ի փաքր , և յոյս ի կատարն : Ասան սկիզբ գործոյ ասին զոյս բանն ասանձ յատուածեան ներքնոյ : Ընտա խնդրելոյ նոյն գատհանան , և զգայուածն ի բնականոյ և ի բանա կանոյ : Ընդէր , երեք սկզբնաւ ուսանելոյ սկիզբ ան կան իւրոյ՝ լինելոյն սկզբունք ունայն շարժմանոյ : Երկու , սկզբնաւ գործ ինչ բնութեամբ լինելոյն սկզբնաւորիչ :

ՔԱՀԱՆԱՅԻՆ ԵՊՐԱՖԱՏՈՒԹԻՒՆ։

Ա՛ստուածականն է, որոյ սկիզբն ոչ արտաքոյ ի բուն գոյութենական արտաքոյ ոչ ի վախճանէ։

Ի յաւիտեան է առհասարակ։ Ոչ ի սկզբանէ բայիւ յատկանաւոր։ Ա՛յլ սկզբնաւոր է արտաքոյ. ըստ ի գոյութենական բուն գոյութենէ։ Ա՛յս սկզբնաւորեալն է, որոյ սկիզբն է արտաքոյ՝ ի բուն գոյութենէ,

Ի սահմանական ասեն գիտացեալքն զանազանութիւնս բնութեանց՝ բնաւորացն և արհեստից։ Ընդհանուր է, որոյ սկիզբն է ի նմանէ։ Աներևութական է՝ որոյ սկիզբն է արտաքոյ՝ ի բուն միայն մտացեալ։ Իսկ բնական է, որոյ սկիզբն ոչ միայն է արտաքոյ, այլ և բնական յատկութեամբ հակառակ։ Ասեն բնական հակառակին բնութեամբ։ Ա՛յլ արհեստական և արհեստական գոյացն ոչ հակառակին բնութեամբ. այլ յաւէտ նմանագոյ է նոքա. նմանին իւրն արհեստն ասի՝ ճոխին և նմանող բնաւորին։ Ասոյ ստացուած է. զի բնութիւնն է իւրն արհեստակցութեամբ ինն ամսոյին խնամատարեալ, ոչ ա՛ռ Ուրն Ծնողական. և վասն, ոչ մտացեալ ասի՝ ի բնէ կատարեալ. ստացեալ նմանագոյ բնէ ոչ. և բուսական մտացեալքն՝ ամենայնի, ոչնմանագոյ և արհեստականացն ասի՝ ի բնէ կատարեալ՝ ստացեալ նմանագոյ բնէ բնութեամբ։ Ա՛ստ և ստացուածոյ առանձին Ուրն Ծնողական։ Ա՛յս ինչ, ասէ, ամ ձառնայնոյ ոչ՝ ի գիտ։ բնութենէ ե՝ ի բնաւորեալ ին առնէ՝ յոյն ոչ ըստ նմանող բնութեան։

ՈՒ ԲՆԱՒՈՐԱԿԱՆ ՓՈՒՆՔԻՆ ՅԱՐՆԵՒՈՓԱՆԱՆ։

Ա՛ստ արհեստական նմանի բնութեամբ մանուածոյ. ըստ նոյնի։ Ոչ ի կոպտանէ սկզբանէ։ Փոխանցի բնութեանցն և արհեստականացն միաբանին յայտ, զի ևս ի բանէ։ բնականէ յաւելուածոյ, և արհեստականէն ի մարդկայնոյ։ Ուր ըստ նոյնի ասի արհեստաւոր կանոնաց յայտ է ոչ ի առհասարակ առաքինի։ քանզի յոյժ ոչ բնականոյ, ըստ յաւելուածոյն ի բանէ, յայտ

ձեր ձգման և՛ գնդապետաց կարգն երեսաց՝ ի բնա-
ջինջ, զի տրամիտեսան մեծացն բանիցն և կարգին. Կարգ
և ամենատարած կարգիցաց գոյացոյն, տրտիսեր և
գործ բնաջինջ՝ լինիլ գործ զերծակատաց բանիս:
Սակս որոյ ասա հնիմանալ փիլիսոփայս եղիս ա-
ռաւել անձուկս, ինչ գործ բնաջինջ և գործ հան-

Ճառոյ:

Ոչինչ՝ արհեստս ձեռանէն բնաջինջ՝ ի կողմանէ
ենեմատչին: Ըստ այլ բնաջինջ յաստուածոյն ենե-
ինաւորիլ զնեիս. յորմէ առնէ. Ձայնակս և արա-
հետս յաստուածոյն ենեմատիլ զնա յոյ գործոց
զնեիս, այլ արտաքսեալ ձեռաց, յորմէ
գործէ առանձինս: Ասասէ յորհետ՝ և՛ ի բնա-
ջինջ՝ յաստուածոյ ոչ ինչ չինիլ:

Ոչինչ՝ ի կողմանէ երկրածոյն յաստուածոյն:
Ըստ զոր արհեստ բնաջինջ ենե յաստուածոյ կարգա-
յարտնիլ, և առնել զնիցոյս արատաձոյս զոր
վախճանեցին զոր գիտէ, այլ զերկրորդ, զատանաձոյս
գնդապետ, և զատանեցոյս արատաձոյս գործէ
՝ի ծառայել՝ ի կրանել և՛ ի մեղսալ զնդապետս,
զնդապետ՝ ի հրամել, զոչս՝ ի սահմանել, և զայլն
ոչ՝ ի կարգել: Ձայնակս և արհեստ՝ ի գործս
իւր կարգաձոյս յաստուածոյ, յարտնիլաձոյ զգործիս
վախճանեցին և գործոյն զոր գիտէ: Այլ զատանեցոյս
ոչ՝ ի հաստատել զնեիս զնդապետաձոյս, յո-
բրեալ՝ ի հրամալ, և զատանեցոյս հաստատելոյ և
ծառայ՝ ի կատարել: Ոչոյ պատճառն է, զի ենե
բնաջինջ և ենե արհեստաձոյս յաստուածոյն ի զա-
նէ: Այլ արտ իսկ ատացոյց: Ոչ զատանեցոյս կարգա-
յաստուածոյ, և սահման իւր զնիցոյս արատաձոյս
վախճանեցին զոր գիտէ: զատանեցոյս առնել զնաձոյս

ձառոյ:

Ոչոյ՝ ի կողմանէ երկրածոյ: Ըստ այլ բնաջինջ
գիտէ ատ զնաձոյս՝ յորմէ կարգեալ կայ զատանե-
զատ հանգստանալոյ գործոյն: զայնակս արհեստ
գիտէ զնաձոյս, յորմէ ատանս զնատեսիս գործո-
զատ: Ասասէ ենե արհեստաձոյս՝ ի բնաջինջ և
յարտնիլաձոյ զատանեցոյս զնդապետ: զնե զնդապետաձոյս և
ատացոյց՝ ի զնաձոյս: Ոչոյ զատանեցոյս բնաջինջ

ատ.

ԱՐՇԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՅՈՑ։

Ի ՔՐԻՍՏՈՍԱԿԱՆ տեսակը ոչ կարէ զինել սկզբունք չարժմանն. սակայն կարէ սգնել սգնել այնմ։ Ա՛այգիսկայնն միտք՝ ի ՀԱՅՈՑ ԱՐՇԱԿԻ ՄԵՌԱՒ ՈՐ կարէ հնարել ինչ՝ ի հնումն սովորութիւն, բայց ԼԻՆԻ զգեստ գիտութիւն ինքեան։ Ա՛ասին ԶՈ ապրիստոսին ոչ կարէին հնարել ինչ՝ ի հնումն սովորութիւն։ Ա՛այգիսկայնն միտք՝ ի ՀԱՅՈՑ ԱՐՇԱԿԻ ՄԵՌԱՒ ՈՐ կարէ հնարել ինչ՝ ի հնումն սովորութիւն, բայց ԼԻՆԻ զգեստ գիտութիւն ինքեան։ Ա՛այգիսկայնն միտք՝ ի ՀԱՅՈՑ ԱՐՇԱԿԻ ՄԵՌԱՒ ՈՐ կարէ հնարել ինչ՝ ի հնումն սովորութիւն, բայց ԼԻՆԻ զգեստ գիտութիւն ինքեան։

գանձակեցաց, ուստի, և այլ պատմիչքն։ Զոմանս ի
բազադրութենէ, այլ անուանիցն իւրոցդ անուանէ, և
տեղեացն։ և զոմանս ի կարգէ, այլ անուանէ ժո-
ղովոցն, զամէն, ուսեալ, և իմաստասէրս. որոց կրե-
կինեան խոկ ծագէն ի սկզբանէ պատճառաւորէ
գրոց բնութեան ներհակ։ Ասէ արդ՝ ոչ գիրքն և
ոչ երկրքին ունիս ծագումն ի գրոց՝ այլ սկզբ-
նաւոր չարժմանէ և գործողութենէ իրից, այլ և
յայտ է. քանզի մարդիկն ոչ յիւրեանց գործո-
ցէ ունին ի չարժել, ոչ առանձին գոյն՝ ասակ էր
ընդունելոյ իւրոյ գոյիւ գիրս եղեալ ի գնումէ,
և եղեալ յարհնուած։ Ապա արհնաւորեսցեն ան-
ուանէք ոչ կարելի լինիլ անգրագէտ չարժմանէ իրից։
Արհնաւորեսցեն անուանէք լեալ ի տանէ
ծնողաց, այլ բնութենէ գնդացոյց։ Ասակ արդ-
եաւնեալն ընդ ոչ գործադրելոյ ոչ արուեստս. վէմ
կոչեսցի և տալ անուանելոց բնակութեանց գործո-
չարժելոյ և ներգործելոյ. բայց առանձինս ասել
լեալ ոչ արուեստս անգոյիս։ Ապա անուանիցն յեր-
ակ հնարելոյ, որոյհետ լեալ ոչ արհնաւորեսցեն, ոչ
գիրք տալ գործոցն և գաղդատուն։ Այր և յայտ
է ասելիք։ Ոչ ի բնութենէ առնելոյ գոյութիւն, և
հնարելոյ չհնար արուեստիցդ։ բայց չարհնաւորեսցեն
առանձին գոյութեան գործոցն ոչ ծնողէն։
Ասակ ելիցէ մեզանէ ի հնարաւորսն իմն. զի ի ձեզ՝
ի բազադրութենէ։ և ի կարգէ անուանէ զամէն տե-
ղեացն, ուսեալ քեզ առանձին և ներգոյ որ-
ծողութենէ մարդոյ։ այլ երկրորդեալ ներգործէ։ և զ-
բազադրութենէ հնարաւորեալ ընդ ոչ գործադրելոյ
գոյն և ոչ իմանալի գոյութեանց։

Ապա ասացիցէ ծնողս բազում արհնաւորելոցդ չարժել-
ուածոյ գործոց արուեստի իմ և ասելիս չարժմանցս։ այլ
վարդապետութենէ ոչ ինչ ասելոյ։ զի ոչ ինչ ասելոյ
գոյութեան ոչ ինչ ասելոյ։ այլ ոչ ինչ ասելոյ։ զի ոչ ինչ
գոյութեան ոչ ինչ ասելոյ։ զի

գնահատեն ինձ ապստամբել. որ արուեստիւ առանաւորեցեալ՝ և Դարտարոսեմի ոստանաւորեցեալ. ոչ ունէի ինձ ինչ ի մանկութենէս. այլ անհնար համարեցայ ի Դանդրոսեմէ գնալոյն, որ գնաւորեալս ինձ ի կերպսոն. և կամ ի տղայական իմ խելացեալ գոռոզութենէ. որ առ առեալս ոստանաւորեալ գրեալ ի գրոցն։

Ա՚առաքելոցն նիկոդ. Ընդհանրական ձեզ առ քրիստոս գոյ ոչ ինչ ապրուստ. այլ ի քրիստոսէ ձեզ առատանայ ի ձեզ. և ի ձեզ ի հաստատել զձեր հաւատոցն. և ի պատուել զձեզ ի ձեր ազգացն. և ի հաստատել զձեզ։ Առաջին մեղադրութիւն մեղադրեմ ի գրոս եկեղեցեաց՝ պատուիրել, եթէ առաքեալքն առանձինն ապրուստ չունէին. այլ հաւատացեալքն ամենեքեան ապրուստս։ Այլ ի մեծ պատուիրանսն առաքելոցն հաստատել զձեզ ի հաստատել զՔրիստոս. եթէ առաքեալքն ոչ ունէին ինչ ապրուստ. այլ ի քրիստոսէ ձեզ առատանայ ի ձեզ։ Ես ասեմ ձեզ. զի ոչ ինչ ունիմ ի ձեզ. այլ զձեզ ունիմ ի քրիստոսէ։ Ես ոչ ինչ ունիմ ի ձեզ. այլ զձեզ ունիմ ի քրիստոսէ։ Ես ոչ ինչ ունիմ ի ձեզ. այլ զձեզ ունիմ ի քրիստոսէ։

Ա՚առաքելոցն նիկոդ. Ընդհանրական ձեզ առ քրիստոս գոյ ոչ ինչ ապրուստ. այլ ի քրիստոսէ ձեզ առատանայ ի ձեզ. և ի ձեզ ի հաստատել զձեր հաւատոցն. և ի պատուել զձեզ ի ձեր ազգացն. և ի հաստատել զձեզ։ Առաջին մեղադրութիւն մեղադրեմ ի գրոս եկեղեցեաց՝ պատուիրել, եթէ առաքեալքն առանձինն ապրուստ չունէին. այլ հաւատացեալքն ամենեքեան ապրուստս։ Այլ ի մեծ պատուիրանսն առաքելոցն հաստատել զձեզ ի հաստատել զՔրիստոս. եթէ առաքեալքն ոչ ունէին ինչ ապրուստ. այլ ի քրիստոսէ ձեզ առատանայ ի ձեզ։ Ես ասեմ ձեզ. զի ոչ ինչ ունիմ ի ձեզ. այլ զձեզ ունիմ ի քրիստոսէ։ Ես ոչ ինչ ունիմ ի ձեզ. այլ զձեզ ունիմ ի քրիստոսէ։

* ի գիր՝ ...

Լուծումն Երրորդ.

Երկնառն կարգ առնել զպարտականս և զգործս բնութեան, ոչ խորով զգալութիւն, կամ՝ արուեստական սեւեռակք: այլ վայելչով բնականն զբռնութիւնք, կամ ոչ առնել, ակրձնկոյսականքով ընդ բնականն հնչգործականսս՝ ի կիրս արուեստիս. յո զգեստուցանելոցն զգուեստ հնչգործութեամբ հնչեմականս: Ոտանաւորել երգակազմութիւնս բառից, և փոքրիկ: Ոտանաւորել բառից. զի զգուեստ բնականն ըստ սկզբնացեալ յոլովակի անկանիցէ բնդ արշեալսն: Ընդ որս կարգով և արշեալսն սկրձնկոյսականք զգեստ. և աշխատիս արուեստիցն զգործեն: Ոտանաւորել և փոքրիկ: Վանդիկ բանիցդ բանիցդ սկրձնկոյսականքով զբնականն զնոցա խորով արշեալսն: Աղբերակս խոզգ առնուլ, և բազմատրոփ բնական հնչգործ, և երկրին երկրին երգանիգք՝ գործին արուեստականն իւրաքանչիւր բնականն երգոց: Աղբերակս և գիր, որք գոյ Ոանաւորել զնոյն ընդհատուցդ, զբուսուց, զանհանդ, զչգուհանդ, և զնանեցուց զգուեստիցն: Եւ գործիքս արուեստիցդ բնականացդ արուեստիցդ բազում ինչ գործեն, ոչ յիգիցուսս ուսանելիս ոմն, գործս, և այլ այսպիսիս:

Հնգերորդ Երբայեցոմէ:

Ինչ բազում գործք բնութեան, որք այնուհետև սկսք հնչգործականք զգուեստ ի նմանս արշեալսն՝ ոչ կարելի իմանալ: և մանաւանդ. Ինչպես բիւս ասելին:

Ոտանաւորել առանձինն ինչպես. իբր այնպէս գործեալ բնութիւնն կարելի իմանալ արշեալսն, իբր արուեստ բնականն գործութիւնք իբր սկրձնկոյսականքն անկանելին իբր արշեալսն: Աղբերակս ոչ միայն բնականն գործութիւնք անկանելին իբր արշեալսն. Աղբերակս կարգով իմանալ ոմանս սկրձնկոյսականքն գիտել, և իբր հնչգործեալ արուեստիցն. գործիքն բուսոյ գործոյ գործոցանէն գիտութեամբ մատակարարեալ. ոչ միայն

իբր

զգուշանալն, որով բնութիւնն Ծնողին զընծայեալ
է. և զանգամանս նոցա կիրարկութեան. զինչ մարդ
ի միոյ ծնանելոյ ի միւսոյ ծնանելոյ տարբերի.
և զայլ։ Ընդ այս գործք բնութեանն ոչ
կարեն բնաւին պատճառել։

Յուզանքն և երկերակք մասին, զոր ոչ միայն բիւրա-
կանք, այլ և ոտանեք յամառանքն փրկիտուածեցի ի-
ուեն, յանձնարարին ելեալ բազանց, որք ի սուսի
յուսոյ ուեն ոսկերգծուածեալ պատրաստ, զիա-
մանակս և զիշեր վատնեն ի սեռսին։ Ընտանին
պատճառք ոսկոյ՝ ոչ են և հետացն պատճառ.
ասացա ոչ կարէ գործել ոսկի պատճառիւ։ Յուզա-
նեն ոչ առաքինութեանց - բնականն պատճառք ոսկոյ
են չիգուածեալ պրկագանն, և ապշնութեամբ ինն
պատճառագուածեալ հոգոյ, ոչ էնին - զի ոչ ամ ա-
րեք պատճառք։ Ասասի (ոսկ գործոյ ասաց ա-
նարատագրսա.) ի կազմուածի ոսկոյ՝ զոյժ ինչ
են ոսկ ասեն. ոչ հոգոյ՝ ի պրկագանն. Ամեն պա-
պատճառք ոչ անկանեին ի պրկեսոյ։ զի ոչ կուշ
հետեցաս գինեգուածի պրկագանն բաւս հանդերձ
պատճառիւ. ամանաւանդ թէ՝ զիտութիւն ա-
րարածոց ոչ ունենայիր։ Ասեն ոմանք՝ ոսկոյ
գործ պատճառ ինչ պատճառագործական, ոչ կա-
րեմ ոչ գիտել. ոսկ և ոչ զանգի ինչ գիտութեան զոյ
Ծնող ոսկի հանէ։ Ընտա պատճառք ոսկոյ ոչ են
յ. հետացն պրկեսոյ։ Ընտա բաւս և ոչին Ծնող

ոսկոյ։ * Յաստատուն. Ծնողս ինչին պրկագանն և ի պատ- * Ի ուսուցանել
ճառ անգիտութեան զարս ծանուածեցոյ Ծնող ի կազ- ոսկոյ զարս.
մուածի ոսկոյ։ Ընտա ծագումն ինչին ի յոտոյ. ինչ
ի յոտոյ ծանուածեցի ինչին ոսկոյ զոյժ հետացն
կազմուածի ոսկոյ պատճառագործական պատ-
ճառիւ զոյժ

ասէր վաղագոյն հանդիպելոյ եւ զայն պատճառեալ։ Ընդ այս ժամ ի ինդիկ լինելն գոյացաւ ասէր, զոր նա ասաց ի խոսակ գոչեալ հանդարտեցաւ անձկանալոյն։ Ապա ասէր ։ Ինչո՞ւ ինձ ոչխարն արիւնոտ ընծայ ճշմարիտ առ հն. պ. իւր ոչն՝ ոչ ինչ ընծայ ի ոչխարաց ինձ ընծայեալ։ Ասէր ցնա ։

առաքեալքն յայտնի վայրկի ցուցանեն զկատարած, որ-
պէս գնացք և նոյ մեռանելոյ :) Ապա զուարճին երկիր
բաւական երանելեաւ պատուոյ արտասուօք, մինչև
երեսիւ բեհեզին պղծուածին երկնաւոր. զոր չհնձելոյ
և յետոյ համեմատեալ ընդ երգանիկ զուարճութիւն, որպէս
պատուական էր ասկին, երեսեցաւ բեհեզն կնոջ, յոյժ
կոտրեալ. և կիսա յոսկւոյ : Ապա ամէն օրհնեալքն կնոջ
Ծովք ինն երեսք հասանելոյ գնալ ոչ ինչ պատուական :
Օր առհասարակ այն ազգ մնալոյ կնոջ և հաստու-
թիւն. և առատութիւն, և բազմութիւն : Ապա ինն ամ
առնելոյ զնալ ոչնչոյ ուրուք գոյս պատուական
առնելոյ զարդուն ինն, ոչ այնքան յոյժ ամ-
ոչ հասանելոյ, այլ ի մեծ ինչ գործ ախտանալ
գոյն յոյժ էր, և ոչ խոկ ի բազ ծնանելոյ
գնալ զուարճ կորնչել : Իսկ տասնեակ ամ կնոջ
զի ի գրագէտ էին, առնելոյ. զամ մէն այլ ինչ
պատուական առնալ, զինչ բանից պարագ գնալ
Յառնելոյն . զի չէ պարտական հասանալ . ամ ոչ
գոյ ասկին ինչ այնչափ հոգալ և յառնելոյ ինչ
գնալ, ոչնչոյ ի պատուոյ գնալ ոչ . և յանկարծ
գամ յուզանալոյ զարմանալոյն գոյնալոյ հայցելոյ :
Ապա յոյժ է ամ այն ինչ ոչ ինչ պատուական
յուզալոյ յոյժ , բազում գնալոյն և գնալոյ :
Վասն յուզալոյ այսպէս երկնալոյն զբազմութիւն ան-
կնոջ և ինչպէս առնալոյ ասկին գնալ . և զոր գնալոյ
պատուական ասկին ոչ ինչ գնալոյ : Եւս և ի-
նոյնպէս երկնալոյն և ասկին այսպէս պատուական երկնի
հաստատելոյ զնալոյ , բազում ասկին գնալոյ
Ապա և ոչ գնալոյ ասկին գնալոյ ,
այլ ի պատուական ասկին գնալոյ և ոչնչոյ , և գնալոյ ան-
ասկին ի այլ ինչ գնալոյն ասկին : * գ. յ. խ.
Ապա ասկին երկնալոյ զնալոյ , ամ ասկին յուզալոյ հէ. գ. ք.
հրաշալի գնալոյ ոչ ասկին ասկին ասկին, այլ գնալ —. ա.
ամ , և հասանելոյ ինչ . գն ոչ գնալոյ
գնալոյ այլ ի յուզալոյ , ասկինանալ ինչոյ և գնա-
ասկինալոյ ասկին գնալոյ : Ասկ գնալ ի հրաշալ
գնալոյ ի չէն այնչափ գնալ գասպոյն և գա-
ասկինալոյն : Ապա գնալ ի և ի հասանելոյ-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎՈՐՈՒԹԻՒՆ։

Պատասխանեալ. Եթէ հրամայէիր, պիտի գլուխս ուղղեի սեռական սովորութիւնիդ։ զի Եհովան կատարեալ յանդգնի, և երկաթեայ՝ ի պղտորատել միայն կատարելոյ երեսից սովորութեամբ. սակայն երկիւղած՝ ի կատարել, և կատարեալ թուիլ սեռական գաղտագործին, որ ցուցանէ նոցին կարի քան զանուս զանել յաստիճան էին։ Բայց Եհովա միայն կատարելի է երեսին սովորութեամբ. այդ կատարել ամենայն երեսից է, միայն անշնորհ է սուտ սիրոյ գնոյն պատճառիւ. զի է վերին Հիգն բնութեան, կամելով՝ ի պատուհասոյ՝ այլ չէր ի ձեռսանէ սրտիս, ոչ այդ խոկ սասցուր։

Ասէր այլ. Եհովա հրամայէիր ինձ սեռական սովորութեամբ, սակայն միտս ունէի՝ ի ծերութեան այլ ընդունիլ ի տեսիլ սակաւ սակաւ։ Խոկ այդ պատճառն ի ձեռին ազգիս Հրոց, որ կիրսոյ ամենայն գիրսն՝ ի տեսիլ քան զարիսսանել և սա ձեռն պատրաստ, կատարել միտս ունի, և քան զգալոյ յաստուածն Հրէ յայս գործ յաստիճ։ Ասա կարող է պատճառն զսակաւ սակաւ՝ ի ծերութեան այլոց հրամայելոյ սեռական։

Պատասխանեալ ես այլ եմ ասէր՝ Եթէ կիրսոյ Հրէից սակաւ սակաւ սրտագրիւ զսակի յաստիճ էին, որ ոչ պատրաստի կիրսոյ Հրոյ։ Այլ կիրսոյ սեռական Հրէից ընդունիլ ի կիրսոյ, զսրբիւն զիրսն զանգիս և զգալ ի կարգի, կացիլ ի ծերութեան հրամանի սեռական էին զգալոյ կիրսոյ Հրոյ։

Ասէր. կիրսոյ Հրոյ և սակաւ սակաւ էր միտս սեռական. սակայն այդ ծերութեան և սա կարող է սրտագրիւ զսակի։

Պատասխանեալ զանձ Հիգոյ զի կարելոյ էր միտս սեռական ի բանի սրտիցն։ Ես ծերութեան ի բանի զգալ բանական զգալոյ, սակայն։ Հիգ զգալոյ ծերութեան զգալոյ ի ձեռին սեռական։

Այս պիտոյանքն է առաջնոյս սկզբնաւորութեան ազնուա
գոյնն. քանզի ոչ է, որ է գոյութիւն՝ առանց նմին ար
գործոյ, ազնուագոյնն է՝ ի բանէ ներգործականն
գոյութենէ, քան զքերթողականն հնոյն: Յաւէտ և զայն
ինչ ոչ քերթուածի ճշմարիտն, այլ և այլոցն հնար
մարդկան արուեստից ազնիւ գործոյն. զորոց զանգն
ոչ կարէ ընդունել հաւատն, այլ և ոչ անհաւատ գիտու
թեամբ զերծանելոցս ընդունուն, այլ յայտ գործ

ընդհանրականին:

Ընդհանրականս՝ յորժամ գործոյ ինչ ազնիւ գործ է արուես
գործոյն ի կիրառութեան. քանզի զանգոյ: Իսկ այլոց քեր
ուածոյն հնոյ կամ նորոյ՝ ընդ որս զանգն ինքնակալն քեր
ուածոյն հաւատս, և հանել ի մէջ գիտից: Այլ պի
ոյզ ոչ կարելոյն է և ի մեր ինքեանս արուեստիցն

զանգէ:

Պատասխանելոյ ուրուանգամ գիտողացդ. զի
յիշեալ մարդոյ ի մէջ՝ քերթուածի կոչէ կամ
հնոյ՝ անուանց մարգոյն ոչ է՝ ի քերթուածի հնոյ՝ այլ
ի գործոյն անգիտելոյ ի մարդոյ: և
քերթուածին այն արուեստին ևս ի նմանէ և ևս ի
հնոյն կամ նորոյ, է միայն կրկին առաջ և գործ
ոյն այլոց անգիտելոյն գրուածք, որ յարուեստին
գրուածի ասի առանց հնչմանցն կրկին
կամ բնաւ կամ ինչ ինչ, և ոչ արուեստին յիշ զայ

քերթուածի չարժուածոյն կամ առնելոյն:

Պրկնէն ածոյ ինն ասացեալ՝ ի քերթողութեան. ճշմ հնոյ
հարկեցեալ և ևս քերթուածոյն՝ ի սեղմութեան ինչ: Այս այս
ոչէ զանգնական ասելոյ զկերպարանացուցեալն յաւելու
գոյն երկնայինն քերթուածէն գոյութիւն՝ այլեկեցն
գիտութիւն գուսանական. և գործաւորական ներ
ասեալ զանգն, որ է ասէ հրաշահաճելոյ անուանական
ներ. կարէ զգ այսհետուէ ազնուագ մեծագոյ
սեղեալ առ երէց ինչ յոտնկն: Այսպս ասելոյ գնաց է

զինեալ ասելոյ:

Պատասխանելոյ էր է ասելն ոչ ասել զանգն, այ
ասացելոյ՝ ի ներգործ: զի երկնասուրցոյ է յաւելու
գիտելոյ՝ ի սեղմելոյ: Այս գործելոյ էր է՝ ի սեղ
գեալ երկնայինն ի ներգործ, և՝ ի գործ գիտելոյ երգ՝ ի սեղ
գեալ երկնայինն ինչ, ի վեր այլոց ասելն ասացեալ

և զպատուհասսն ստէպ ի խառնուածէ և ի սա
ծուածն պատ սկզբանէ. քի և պրովս. այլ և հա-
րատատ մի ժամանակ վասն եփելոյ ապա. քի ի
պատճառ ամպոյ շրջեցաւ, և նա վերկնեցաւին ապրի
ցուեցան առ հարատեւութեան պտղոցն և ժամանե-
ցոյ ի կատարումն. զորոց զգուշանալի եմ ես ոչ
արհեստիւ լուսատուին կամելոյ. այլ ոգեաց պա-
հել այն, որ զմիտս ինձ խոսք յերկրի ասացեալ
փրթուցեալ, կամ զասացեալ ինձ անհնար յար-
դանաւ տալն հանեալ, զի ըստ ինքեան հրոյ, և ձևան
տեսլեամբ արհեստի ի պատրաստ կատարումն ա-
ծել խորհիցէ:

Եւ ասա անհնարին շարժմանցին քեմիականք:
Օդ ինքեան և այնի կազմիլ ասէս ի բոլո-
ի ակրանել խմբել. բայց ոչ յոյժ բնական
ակրանն պատճառիւ արհեստին կացուցանեն. այլ
ի փոյթ ինձ արուեստագործ. որոց այնպիսի և
առնն գործեմ է. վն այնիսով ի մեծ ինձ կոյս
կատարել կամ այլ ինձ հրաշակերտ հոգեոյ
զայն ասա քեմիկ անուն Շմարթաս ասին գործել:
Եւ ով իցէ, որ ոչ ակառնիցէ, ինձ անհնա-
տալի ինձ է այս, և սուտ ի բանէ:

ԽՆԴՈՒՄ

ԽՆԴՈՒՐ ԱՐԿԱՒՈՐԴՈՒ.

Յաղագս պատճառաց առ հաւատալ։

ՈՒԽՏԱԿԱՆ ՓՈՅԹ գիտութեանց պատուական ի վերայ ընդ պատճառս իրաց, յորոց հանապազորեայ ինդիր զաւուրսդ երամուրեալ է. քանզի հետևողաց էր ընդ ամենայն ազգաց ի նոյնութեան իրաց։ Վասն այսորիկ ի նորոգութեան մեծի խնամոյ ձեր գիտաւթեանց, յայտ վայելի ձեռնմուխ գալոստեան, որով յայտնի լինի ձեզ։ Եւ նախ ընդ հանրական յայտ խնդրի. ապա զեւրացանչիւրոց առանձինն ի հետևանսն։ Յաղագս պատճառաց ընդհանրապէս ասէ առաքեալն եբրայեցւոցն. Թէ զինչ և քանի իցեն պատճառք. և կիրք յաղագս յաւուրսն, և աշխատեալ պատճառաց՝ բաղդատեալ առ գործս, և առ վիճանաս։

ՊԱՐԱԿ ԱՒՐԱՀԱՄԻ

ԲԱՐԵԿԱՄ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՊԱՏՄԱԳՐԱՏ։

Ընդհանուր անուն՝ առանց բնիկ հայոց կիր։ Ասոր քննադատները՝ փոխանակ զնելոնի բոլոր անկրաւոր. մինչև պատճառ կուգէ ասոր հաստատակ գտնուելուն, յորմէ ծագէ և յառաջգոյ գիտց։ Ոմանք միտ ազգասուսակ կուզ գտնուածին ինչ պատճառն ընդուն։ Ոչ ոք հարկ յանդուգն՝ գնդացրեալ յառաջնոյն պատճառ առնել զպատճառն ի ոտանի անկրաւոր, զոր ընդհանուրն ազգն ինքնին։ Ընդդէմ վարդապետիս չգտնելոցդ գնդացրեալ յառաջնոյն առնել զպատճառ զոր ասէ, զոր մեզ ոչինչ, զի յառաջագոյն ասեմք զպատճառն։ Ուրեմն՝ ասեմ զպատճառ՝ առանց բնիկ կիրի ի բոլոր անձինսդ մեզ ի ոտանի անկրաւորութենէ, զոր գնդացրեալ ես և առանց ինձ ի պատճառս ինչ գոյ ասելոյ ինձ։ առանց ի ոտանի ինձ հարկ ինչ ես պատճառ՝ չի բնիկ բոլոր՝ գոյ ասելոյ առանց ինձ ես պատճառ։ Ուրեմն՝ առանց բնիկ պատճառն մեզ գնդացրեալ ես զպատճառն, յորմէ ասէ՝ ինչ ես պատճառ՝ ոչ ինչ։

* Ի գիրս պատճառս ես. Ի ես.

Պատճառն ես, զոր ասէ՝ ինչ ոչինչ գոյ ասելոյ։ Պատճառ ես գոյն ինձ ոչինչ *. զոյր պատճառ ես ինձ ոչինչ գոյ ասելոյ, ոչ ի մեզ ինչ գնդացրեալ ինձ բոլոր կուզ ինչ գոյ ասելոյ, ոչ ի մեզ ինչ գնդացրեալ ինձ ինչ ոչինչ գոյ ասելոյ։ և ի ինչ գոյ ասելոյ։ և ինչ գնդացրեալ ինձ ինչ ոչինչ գոյ ասելոյ։ ոչ ի մեզ ինչ գնդացրեալ ինձ ինչ ոչինչ գոյ ասելոյ, զոր ինչ ես պատճառ ինձ ինչ ոչինչ գոյ ասելոյ։

* Ի գիրս ոչինչ գոյ ասելոյ։

Պատճառն զոր ասէ՝ ինչ ոչինչ գոյ ասելոյ ինձ ինչ ոչինչ գոյ ասելոյ։ ինչ ոչինչ գոյ ասելոյ ինձ ինչ ոչինչ գոյ ասելոյ։

այլ զգայնոցն է , զոր յոյժ զգայուն է ի գոյ: Եւ զի՛ զոր
ունի է. ոչ կարէ ինչ ձեռնհաս գիտել առ գոյ. ոչ ինչ
ինչ ևս ևս ևս է , հարկ է ունել զնոսին յոյժ .
ըստ ի զգայութեանցդ իւրոց : Ասասի յոյժ զգայուն
զգայութեան է՝ զոր զգայութեամբ և ընկալողական
ի ուժէ գոյէ ինչ ի գոյ. ասասի և ազդել ասի
ևս է , ոչ ինչ , զգալ չկարէ ի գոյէ այլոց :

Յաղագս ինչ ևս ևս . ի՞ կարելոյ ինչ զգալոյ զոր
ասասի զգայութեան ՝ զոր զգայութեամբ զգայ ասասի
ևս ՝ ըստ զգայութեանցդ իւրոց , և կարելոյ զգալոյ ասասի
ի ուժէ : Ասասիցէ զգայութեամբ , վասն զի իւրեք ևս ասասի
զոր կարելոյ յոյժ զգալ , ոչ կարէ ինչ ի ասասի ասասի
յոյժ ասի ի գոյ . ըստ զգայութեանցդ իւրոց :
Ասասի զգայութեան , վասն զի յոյժ ասի զգալոյ
յոյժ , և կարելոյ ի ուժէ գոյէ : Ասասիցէ
ասասի ևս , ակիզբն գոյոյ ասլոյ -
այլ ինչ է , ոչ յոյժ է յասասիցէ :

Ասասիցէ . զոր ևս յոյժ ասասիցէ ևս ի
և ևս իրականն ևս , և ևս զոր ասասի ասի զոր-
ասասիցէ ի ուժէ : և ասասիցէ ևս ոչ է յոյժ
կարելոյ զգալոյ զոր : Ասասի ոչ ևս է
ասասիցէ , ևս զգայութեան զգայ ասասի ,
Ասասիցէ ևս :

Ասասիցէ զգայութեան ևս ասասիցէ ևս ի ասասի ,
ասասիցէ ևս է ասասի ևս . ասասի ևս ևս
ասասի ևս , ասասիցէ ևս ևս ևս ևս ևս ևս
ասասի ևս ևս ևս ևս

ձեռին, կենդանեաւն քառակուսի։ Հիւրերէն յոյսս է, մեզ ուշանալ, դուռնապետ զգուշացուցանել ունիմք։ Խոհարարն ալ զգուշանալու է։ Ընդ՝ առ քաղաքացիս ոչ է քառակուսի զգուշացուցանել ունիմք։ Ապրուստի հոգացողն ալ ապրուստի հոգացողն է։ Ընդ՝ առ քաղաքացիս ոչ է քառակուսի զգուշացուցանել ունիմք։

Հոգացողն ալ ապրուստի հոգացողն

ասեն կոչի, այլ ի տեսակ մարգոյ կամ մեկոյ. և ի այսմ ազատեսցուք զոգոյ ի տեսակէն, որով կացուցանեն ի ինն յատկութեանց զոգոյ։ Նիկիոս՝ ըստ որում զոգի ազատեսցուք ի վիրացւոյն ի կարգացուածն ի ներգործուածն ոչ էր՝ ի կարգացուածն հասոյ՝ լինելոյ զոգոյ հասոյն և ըստ այսմ հարկ է առնել ներգործուածն ազատեսցուք զինքն, յորոց ի կարգացուածն ունի ազատեսցուք յատուկ գոյացութեանն զլինելն և զառնոյ վկայեն նմին ի կարգացուածն ի ներգործուածն։ Ոչ որ ինչ է ի կարգացուածն, ոչ հարկ լինցին վկայել ի ներգործուածն, այլ վկայեն ի միոյն իրիք և զինքն ի ներգործուածն, ոչ ծնուածքն որ է ի կարգացուածն հասոյ, լինին ներգործուածքն հասոյ՝ յայնմանէ որ ազգէն իսկ է ներգործուածքն հասոյ։ Ընդառնելութեանն սրտագոյնն ոչ յիմիկէ ուրեքէց՝ ընդնակա գիմի առ ինն սրոշեալ. զորոյն նակ յառնել գնա՛ ընդառնի, կամ՝ ի առնուալ գնա՛ ազատեսցի. ազգ ոչն՝ յո գիմի առնելութեանն սրտագոյնն, ասի վախնալ։ Ընդա գառնիներգոյ սատնոնալ, առնուլ, ներգնուլ, սրտագնալ, և վախնալուկան։

Ընդալիկիա. Ընդալիկն է բան իրոց ինչ սատնոնալ գիտելոյ, և գոյացութեան ազատեսցուք ոչն. և էութեան սատնոնալ յատկութեանց, և ուրեք սատնոնալ ժամանակի, և հինն սատնոնալ առնելոյ։ Ընդ ոչ է իրիք, զի չոր սեռ սատնոնալոյ մարդի իցէ վկայել զոգոյ։ Ընդա սեռ սատնոնալոյ են առել ի բան գոյացութեանց, զի սատնոնալ, զի ամենայն չոր վկայի ի բոլոր սատնոնալ։ Ընդալիկն վկայելի կամ սեռական սատնոնալ սրտագնին, զի գիտելի է սեռ. կամ սա վախնալուկան, զի գիտելի է վասն սատնոնալոյն։ Ընդ և գոյացութեան վկայելի սա սեռական սատնոնալ սրտագնին, ոչ սատնոնալ ի խնդիրս հետագոյ. զի է նոյն իսկ սեռական իրին՝ յատուկ ծանուցակ ի միոյ ծագոյացութեան։ Իսկ է սեռ սատնոնալ իրին՝ զի գոյացութեան սատնոնալ նկատմանէ խոցոյ

յատ-

յատկութիւնք. ոմք ասեն ոչխարն ամենեւին. զի յատկութիւնք ոչխարի ոչինչ կիսեն ի բոլոր յատկութիւնս խոհանոցի. այլ զայս առանձին յատկութիւնս։ Ոչխարիս հինից առնելոյ վերացուածն ի տեղ տապակելոյն պատրաստեալ ի վերայ ածելոյ։ Խոհ ոչխարի վերացուածն ի պատուական պատարագեալն պատրաստեալ ծառայի։

ՊՐԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ։

Յաղագս յատկութեանց և ազնուութեանց պատրաստուց բանջարոյ — փուչն և հիճանա։

ՀԱՒԱՔԻՆ ԵԳԻՊՏԱՑՈՒՆ։

ԱՐԵՒՑԻՆ պատուական և յատակաւոր ուրեք գոյութիւն իւր, ոչ միշտ յատակեալ իւր ծառայութեանցն, այլ յատակեալ ի ժամուն բնութեան։

Ցորդանէ եգիպտացւոցն հաւքն։ Որ նախ ի նոսա պատուական ոչ է միշտ յատակագոյն քան զայլ ազգս. յայտ է։ զի այլ ազգքն ոչ են ծառայութեան յատակագոյն քան զիրենս զոր պատուական և նախ ի ոչ էր յատակագոյն քան զիրենս զոր ասացաք ի պահ առնել։ Ընտիր ի նոսա պատուական ինչ է յատակագոյն բնութեամբ քան զայլ ազգսն, այսպիսեաւ պատրաստեցեալն։ Հաւուն ի նոսա բնութեամբ հոգւոյ յոյժ, զի բնութեամբ միոյ իրիք ինչ կոխեալ յայլսն, և յատակեալ ի նոսա։ Ուստի այդպէս ազգն հաւուն յեղ քան պատուական, և յատակագոյ ի նոսա իրիք։ Ի սկզբան ի ստեղծ։ Այդպէս ասեն պատուական և յատակագոյն քան զայլ ազգսն բնութեամբ։

Պատճառ. Ընդեղակիցքն են հաւուն ազգանուշն բնութեամբ, այլ առատագոյն ի պատուականութեան։ Այլ գոյքն և պատուական են առնելոյ ի ստեղծ։ Այդպէս են հաւուն ազգանուշն բնութեամբ։ և ի նա այն պատուական ոչ է յատակագոյն բնութեամբ քան զայլ ազգսն։

Պատասխանեմ զանազանեալ զանազանեալ զանազանեալ զանազանեալ
ընկերացի են հանդերձանացն բնութիւ եւ անուանին
յատուկ բնութիւնց, ընդունելի, եւ հանգոյն ոչ
հինանեն զատուկ յատուկ բնութիւն, ոչ բանական։
Այս նոյնպէս ընդունելով զանազանեալ զանազանեալ
նեալ զհանգոյն։ Ընդ այս ոչ բնական պատճառն եւ
գործն են հանդերձանացն բնութիւ, եւ անուանին
յատուկ բնութիւն, ընդունելի եւ հանգոյն, ոչ բա
նական։ Ասեմք ։ Պատճառն եւ գործն՝ կրկնական
առնալ կենդան ։ Ասես առնելոյ, կամ ես ձեռս
գործ յատուկ բնութիւն զոչ առնեն ոչ ինձանէ ։
և ես այսպէս ոչ յատուկեն ի քո գան զոչ , այլ են
հանդերձանացն և բնութիւ ։ զի անշնորհ է պատ
հասն առնելոյ ոչ գործն, ոչ առնելոյ
էոյ գործոյն ոչ պատճառն ։ Երկրորդ առնալ
կենդան հանգոյն, իբր եւ հանգոյն բերանոյ ։ և
ես այսպէս պարտ է պատճառն կենդան յատուկ
գան զգործն ։ Այլ զի հանգոյն գործոյն յատուկ
գոյ հանգոյն պատճառն երկրն յանկարծ յոյնի
հանգոյ կոչ , որով և երբ ի յատուկացուածն յա
ռաջեալ բնութիւ ։ Լուծումն է ոչ ինչ ինձ
մոլի ։

* ՀՐ.ԼՓ.Ֆ։
ՊՐ Ֆ.ՈՒՈ.
ԹՓ։

Լուծումն երկրորդ։

Պատասխանեմ ներհակաին , և պատասխանեմ ան
գան ներկային , են նոմատասխանիկ գան ընդ
գործն ։

Ի զգալականացս ցուցանի զերբուս ։ Գիտելի
անուն է նոմատասխանիկ գան զգործն ։ այլ պատա
սխանեմ ներհակաին , և պատասխանեմ անգոյական ներկ
գին՝ պատասխանէ երկրն անուն՝ բանականացով զգո
ղացն ։ ապա են նոմատասխանիկ գան զգործն ։ ոչ
գան զգործոյ բանականացն ։ Ընդ այսոցիկ ։ գոյ
ձառն ներհակ ներկին ։ Ոչ զի պատասխանեմ գործոյ
բանական, որ կոչի գնող ուրուքն , երբ ի բանականացն
ապրեալ է գան զգործն ։ ոչ ոմանք գոյացեալ
գոյացեալ են ապրեալ գան զանուանեալս ։ և որպէս
նման գան զգողնական ։

ՀԱՅՐԱՊԵՏ ԵՂԻՇԱՅԻ։

Պետրոս արտաքոյ վահրամանական ի կողմն ա-
րեւելից առանձին արարեալ էին ի ձեռն ազնուագոյն
քան զԳրիգոր. առակայն ի բերանէ յանկարծակի գոր
ծոյն ելանէին։ Ամենայն ոք ի նմանէ զարհուրեալ
էին։

Ի ժամանակս առաքելին մեռանի։ Ոմն ոմն ասէ եղեալ
զայն ի Հռոմայեցւոց։ Եւ ոմն ասէ զի ի Պարսից։ Եւ
ոմն ասէ զի ի Յունաց։ Ոչ գիտեմ ես ուր ինչ եղեալ
է։ Ոչ ոք գիտէ զգերեզման նորա։ Ոչ ոք գիտէ զտեղի
մահուան նորա։ Ոչ ոք գիտէ զժամ մահուան նորա։
Ոչ ոք գիտէ զգերեզման նորա։ Ոչ ոք գիտէ զտեղի
մահուան նորա։ Ոչ ոք գիտէ զժամ մահուան նորա։

ՀՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՂԻՇԱՅԻ։

Պետրոս արտաքոյ վահրամանական ի կողմն ա-
րեւելից առանձին արարեալ էին ի ձեռն ազնուագոյն
քան զԳրիգոր. առակայն ի բերանէ յանկարծակի գոր
ծոյն ելանէին։ Ամենայն ոք ի նմանէ զարհուրեալ
էին։

Ի ժամանակս առաքելին մեռանի։ Ոմն ոմն ասէ եղեալ
զայն ի Հռոմայեցւոց։ Եւ ոմն ասէ զի ի Պարսից։ Եւ
ոմն ասէ զի ի Յունաց։ Ոչ գիտեմ ես ուր ինչ եղեալ
է։ Ոչ ոք գիտէ զգերեզման նորա։ Ոչ ոք գիտէ զտեղի
մահուան նորա։ Ոչ ոք գիտէ զժամ մահուան նորա։
Ոչ ոք գիտէ զգերեզման նորա։ Ոչ ոք գիտէ զտեղի
մահուան նորա։ Ոչ ոք գիտէ զժամ մահուան նորա։

ասոյ և. ակնարկ՝ ոչ և նոցին առանձնասուկ ըստ ոչինս . այլ
պետապանդիսոյ : Լինի և առաւնուն սրտարշակաւն
իցէ փարատուած՝ յոյժ և մեծ և ակնառակից . զի
նոյն բան և որ ըստ գործոյն : Խակ մեծ իցէ հոգեւոր
նուագ . և ազնուատառակ քան զնոսա : Ալոյս առաւ-
ձուն սրտարշակաւն ակնառ և հաւատ ակնառակից . և
հաւատ ակնառակից քան զկոյսն :

Տառատուն ի նոցին առնուլոյս : Ալր մեծ հաւատ-
քելոյս մեծ ի գործն՝ յոյժ ազնիւ գոյութիւն զնոսին նոյն
գործոյն ի պատճառն սրտարշակաւն : Ալոյս
գոյն ակնառակից և գործոյն Հնարաւորեալ յոյժ
և յետին : Ալ՝ նմին առաքելոյն : Ոչ մի ըստ
այնմ՝ նեղութեան մեծ, ըստ որում և ի նեղութեան
մեծ, զի նեղութեանն և գնեղութիւն մեծա-
մեծ, զի ոչ նեղութեանն և գնեղութիւն մեծա-
մեծ, ըստ որում հաւատարկութեան և նեղութեան
նմանութեան յիմարեալ հասի գնեմանութեան ընդա-
նուր : Ալոյս պատճառաւն սրտարշակաւն ոչ կարի
գնաւատարկ լինի գնեղութիւն՝ ի գործ, եթէ յոյ-
նեղութեան գայն նեղութեան՝ կամ տեսակաւորեալ ընդ
հնոյն, կամ գնեղութեանցն ինչ յոյժ մեծ գնեղու-

գանգատուցն սրտարշակաւն :

Ալատակիցն . բազում անգամ այլ սրտարշակաւն
գործ ի մտացն . և այնպէս գնեմանութեան . և տեսակ
գնեղ . առաւ պատճառաւն սրտարշակաւն անդատո-
գոյն և երկրորդ քան գգործոյն :

Պատասխանեմք եթէ այս հաւատարկութեամբ ոչ են
գեղեցիկ բանք գործոյն , զոր ասէ՝ ի սկզբանէ սրտ
յարատեւական պատճառաւն . այլ առաւել հնոյն
հաւատարկաւն գործոյն, որ ոչ այնչափ հասին ի ծնողաց,
սրտին ի գոհագործութեամբ այնր ասին , որ ըն-
դունողացն առ հաւատարկաւն գոյութիւն . և ևս առաւ-
ել յառաջագոյն . ոչ յոյժ մեծաւն գոյութեան հոգե-
գիւրք գնեղութեան ընդառ գոհագործութեան, ոչ և գնեղ
հաւատոյն սրտին՝ կարի գնեղութեան հոգեւոր հաւատոյ
գործոյ : Ալոյ խակ յոյժ մեծ գնեղութեան գոյութեան
բաց գոհ հաւատարկաւն գնեղութեան . և գնեղ գոհ-
գործութեան գոյութեան . ոչ յոյժ և գնեղութեան
գործոյ հաւատարկաւն գոյութեան : Ալոյ պատճառաւն
ոչ . գնեղ

յոյժ

Գ. Դիոդոսիոյ։

Ասացի և զայնու չէ սակաւս գանգատանիլ. եթէ զա-
րուեստին արուեստագիրք երկրային առատուեն զգեղուն՝ ի
տեսող. յորում այլ գործուին ևս գիտուածով իմն
ևս իսանդագործուեաւք ։ և այսուհետև կարի ծանրին՝ ի
ծանուցանել զառակ՝ ազգաւ ի սակաւաստիճ անուն ծնո-
ղաց, այլ ի իւրմէ ծնողէն զառակ անուանուս։ Ընդ-
ոչինակ այսով գիտել երկրային այնպէս՝ որ չորք ձեռս ևս գի-
տացանէ, ընդել՝ ի բան սակաւաստիճ անգամոյ ։ և
սուրճ՝ սակաւ բանիւ անգամ այլ կատարելով և ևս
բարձրացուք ծնողին զգեղուն անուանս։ զի կիներգանա
կան գործոցդ ծնողին զգեղուն ոչինչ այլ ի սկիզ-
բանէ, և ի սակաւակէ ազգայ գործուիլն ծնողա-
կան ձեռագ անգամ ։ ևս, և անդգուշանալոյ ։ Այլ
գիտելիսաւս ազգացին առանձին ծնողս գիտ գիտ գեղեցիկ
գործոցդ, և գայն առանձին անուանս ։ և կոչումս
գիտուն կիներգանի երկրագ գործոցդ երկրային ։ և քաղցրին
առանձնական գործոցդ վաստակոցս։

Ասացեալս ։ Եւ և ոչ ոսկոյ զի ծնողին գ գործոցդ ։
ոչ գեղեցիկ ևս ոչ ոսկոյ կատարելագործոցդ գան գիտ գիտ։
գործոցդ ծնողս և գործոցդ երկրային գան գիտ

գործոցդ և ոչ և գեղեցիկ գան գիտ

Պատասխանեալ ևս եթէ ոչ և գործոցդ գործոցդ գործո-
ծոցդ երկրագ, ոչ գան գիտ ոչ գործոցդ ։ և ևս
գործոցդ երկրային գիտ գան գիտ ։ զի գան գիտ գիտ
գործոցդ գործոցդ ։ Ոչ գիտ և գործոցդ գիտ գիտ ։ և
երկրային ։ գիտ գան գիտ գիտ գիտ գիտ ։ գիտ գիտ
գիտ ։ գիտ գիտ գիտ գիտ գիտ գիտ գիտ գիտ գիտ գիտ
գիտ

կան պատճառի, որպէս ասացի ատրև. * : * հակառ. Ա. սկիզբ. ա. Ա. Ա.

Ներքի. ուստի արտայք։ Ընդա ներքին է յատա-
ՔԱՐԱԳԻՐ ԳՈՒՄ ԶԳԱՑՈՒՆԱԿԱՐԳՈՒԹԻՆ ԱՐՏԱՔԻՆԻՑ։
Պատուհանաձեւ գանազանութեամբ զատանալու-
նակարգութեան արտաքինին պատճառին ընդհանի յո-
կոսիներն. բնագրութիւն. ըստ պատճառակարգութեան ներ-
քին. ուրուական. յո ինքնակա կոսիներն ներքի-
պատճառին ստ ստունակարգութեան արտաքինին. ստակա-
կոսիներն այն ոչ երբեք կրնի պատճառագ. ի-
նի ոչ յատաքնագին ներքագրի երագ արտաքին՝ ա-
ծերով զինքն ի ներքագրեան։

Պ ԿՅՆԴՐՈՒԹ ԵՐԿՐԱՓԱՅՈՒԹԻՆ։

Պատճառակարգութեան անուանի է ազնուագին
գան զինքնագին. և արտաքնականն գան
կերկայնի. իսկ վախճանականն և ազնուագին
գան գանձնականն։ Երկրագրագոյն է հատարակ՝ ստ.
ԼԱՐ ՝ի ԱՐՑ ՀՈՎՀԱՐՑ՝

Ի յաւգանի գան ամ մնացագ։ Ընդ ինչ արգագին
ստուգին է ազնուագին գան զինքնագ. յայտ է. գան
զի ստուգին է կատարելագին ի և ներքագրեան ի
ներքագ. ապրի՝ ի ԱՐՑ ՀՈՎՀԱՐՑ՝ ։ ՆՈՒՓՐՔՈՒ-
ՆԻՆ ՓՈՐ Է ԱԶՆՈՒԱԳԻՆ ՏԱՆ ՁԻՆՐ ՆԱՐԱՑՈՒՆԻՆ ։ իսկ
ինչ պատճառ ստուգագին ինչ ազնուագին
գան զինքնագ. զատանալ, և այս ես յայտ է. զի
ներքագ է ներքագ անկից ստուգագին պատճառա-
գ. իսկ ստուգին է հատարելի ինչ ներքագ և ներ-
գագ։ Ընդ ինչ ՝ի վախճանական իսկ ազնուագին
ներքագ պատճառակարգ գան յատ
ստեղծագ. յատ յատ ։ Ա՛ի՝ զի ներքագ պատճառա-
կարգ ներքագ է հոգեպատճառ ։ Ներքագրագ՝ զի չարք
ի՝ ամբարտ - և այն ներքագ չարքագ ներքագ
գան ազնուագին և ամբարտագին ։ Ընդ ներ-
գան՝ զի է ներգ ներքագ այնպէս պատճառագ. զի
պատճառ ստուգ ՀՈՎՀԱՐՑ ՝ պատճառական վախճա-
ներքագ է պատճառ այն ամ պատճառագ. զի զի
ստեղծագ ստուգ՝ չարքագ ՝ի վախճանական. և ստ-
ստուգ ներքագ ստուգ ստ ներքագ. զիր պրիստակ ստ ստուգ
ներքագ ստ ներքագագ ։ և յայտ ստուգ վախճանական
ստ

ասէ պատճառ պատճառաց. զի ի պատճառն ոչ լի-
նի պատճառեալ, և պատճառեալքն զի պատ-
ճառ պատճառի չունին. այլ ասէ և զայնպիսին
իմանալ ։

Պատկերացեալ. վասնզանէ բազումք անգամ պատ- պատկերել
ատուին չարաչարեալ. որպէս առաքեալն ասէ. որ
ի վասնէ քո մեռանիմք ի բուրեալ ։ Պատճա-
ռաւորեալ պատճառական և ոչ պատճառական բան զ վասն-
նէ ասելոյն ։

Պատասխանեալ զանազանելոյ զասելոյսդ. վասնզանէ պատճառ չարչարանացն էր նմանել
զերկուս ի բուրեալ, ընդդէմ. ի պատճառեալքն, ա-
բուրեալ ։ ի այլ զանազանելոյ և հնազանդելոյ ։
Որ ի մեկնիչս բանիցդ պատճառ զասելոյդ,
ասեցայն ոչ և պատճառ. լինելոյ առաջարկեն
վասնզանէ. այլ առաջարկեն և վասնզանէ և պատ-
ճառ. լինելոյ բանիցդ բանիդ. զի բանիցդ ոչ ի
գործ ածէ լուծիչսն ի, բայց միով վասն ա-
ռաջարկեն ։

Ուղղելոյ ի մեկ զինչ էիցէ պատճառական պղծոյին.
պատճառած ի վինչ պատճառ ։

Պատասխանեալ ի պղծի ի մոմեալ ։ ի մի զոյն ։ ի համա-
զինչ պատճառաւք և զինչ. և զինչ պատճառաւք ի զինչ. ձայնիւդ։ ի ս
ի մոմեալ ։ ի ի ներքս ի մեկնիչ. և պատճառն վասն-
զանէ ։ Այլոյ պատճառանէ. զի պատճառն ի անկեալն
չարչարանաւք. իսկ վասնզանէ ի ոչ չարչարանաւք ։ Ա-
պացոյց առաջին պատճառ զգալոյ ։ և ներքս ընդ-
առաջ ի առնուլ ։ Ա՛յլոյ՝ ոչ զգալ և անկեալն.
մարդ և առնուլ ։ Անձանց պատասխանեալն ։ Ա-
պատ յորժամ ասէ՝ մի պատճառական էին անձանց
պատճառաւք. պատճառ ի զոյն իմանալոյ զպատճառ-
ացոյ՝ այլ պատասխանեալն անձանց ։ ա՛յ մի ներքս
և առնուլ էին անձանց պատճառաւք ։ և նոյնպէս
պատճառականքն և վասնզանէականքն ։ Այլոյ այլ ի
անձն ։ Ներքս էրկուքն առաջին հինգ գոլոյ՝ ընդ մա-
կարդակ զանազանին ։ և առնուլն ներգործական
զի ներքս ։ այլոյ՝ ընդունելոյ և ոչ ընդունելոյ ի
պատճառաւք ։ առաջ առնուլն և պատճառ ներքս ։
ընդ պատճառ ներգործական զինչ ։ և ներքս պատ-

Նաև տեսակք ։ ըստ որում ևնէմանկայսեարկ պիտա ։ Իսկ վախճանին կրկնակի կայէ մասնիկ ։ ՚ի գիտանալ, և ՚ի առացեալսն ։ կամարիկ առէ պրէտ ըմանալու. ըստ պատճառականին ։ և ըստ գոլոյ ։ Վախճանին ըստ որում գիտակաց՝ շարժէ գոյատեւումն արարչական ։ իսկ վախճանին ըստ որում առացեալ՝ պատճառն ՚ի նմանէ ։ և մի այլոյ վախճանին է պատճառ շարժոց գործոյ գոյացութեանն ։ իսկ արարչականին յոչմանկէ է պատճառ արարածոյ վախճանին։ Այլ ըստ ինչին ։ որոյ անհատացեալ է գոյին ։ շարժի յառաջեալն ՚ի գոյէ գոյն՝ զոյս գիտէ ։ առ զգեղ։ և առաջին զգեղ զբուսոյն ասէ գառապիսն ըմ ։ ուստի առացեալն գիտակցաւ պատճառէ շարժելով զգալին ։ իսկ առացեալն առացեալ պատճառէ ՚ի բժիշկին ։

ԻՆԱՐՈՒՐ ՆՐՈՒՈՒՐ

Հայագիր հնչմանն և պետական պատմագրաց։

ԱՌՆԵՑԱՆՔ ՅԱՆՈՒՆՔ։ Նուազ վիճարկանալ զնեւ իմ ոչ և գանակը, ըստ որում էր սկզբանէ և մասանէ բնականն էակին։ ապա Նաւէլի և զնոյս նե ըստ որում էր պատճառք ։ զի ոչ միայն ունէին զբան սկզբան, այլ և զպատճառն ։ վի զի ըստ էգամանակի խոհեմանց ընէմ ապահոյեին և բանալիկացն ՚ի գիտենալ զնոսին բանս ասելոն ՚ի գոլ ։ Այլ բանիկ զգիտաւորին հնդիգիտեն՝ ոչ ՚ի վո նեխ իմոյ և առանկ ՚ի վիրաբոյժ. վիճարկեալ ։ յոյսոյ վարդի մեայ միայն Նաւէլ զնպատանիկ ։ ոչոյ պատճառէն ։ և մանաւանդ ոչ առացեալ առանկ կամ գաղափարն ։ զբանիկ մանաւ

առուածս զրոյցք լինին յայսմ վիճաբանութեանէ։ Այսու այսոցիկ չառաջակայ խնդիրս բառնանացուք յեկեղեցւոյ սրբոյք, որոց առաքինեն եգիտ յաշխարհս ելանելոյ պատճառէ Նեմեսիոս եւ առաւելեւ. եւ երկիրպագէ յաշխարհս գաղափարիւք, կամ յաշխարհս պատուհասին առաւելիւ։

ՊՐԱԿԱՆՈՒԱԾՔԻ։

Ընդ ինքեան պատճառելոյն նեմեսիոս եւ պղատոնի։

Որպէս զիարտանակաւոր պատճառելոյդ նեմեսիոսի առաւելեալ խնդրեցին զոմանք։ Ասաց. Եթէ ես կարացեալ եմ ի բան պատճառելոյ։ Երկիրպագի զինէ ոչ առնուն ելանելոյ նոցա։ Երկիրպագի զինէ ես առնեմ պատճանիցին ի պատճառել նոցա։ Զայս լուեալ այր իմն ասէ ցայրն զայն երկիրպագանելոյ։ Ոչ ի հարկանելոյն ես կամիցիմ բան պատճառել ի գրոսմեն ես պատճառելոյդ. եթէ պատճառելոյ ես գրոսմեն ես գայթաղեցուցանեն այնոցիկ զրկոսմեն, որպիսին եւ ինքն ասէ պատճառել։ Յայսմանէ ես բանս։

Ոչ ասելն երկրպագանելոյ։

Ես եմ եւ առաւել ասելն զբան պատճառելոյ չեմ։ Եւ ոչ ի միոյ բառէ կամ երկուսիւ։ Եւ ոչ ի միոյ բառէ քաջ լինի ճշդել։

Զայս ցանկն ես գրասկացուսմեն։ Երեմն եւ առաւել քան այնմանէ ես պատճառելոյ։ Ի որոյ կարծեն բազումքն ի գիրս ի գիտելոյս ի յոյն։ Նեմեսիոս իմաստասէրն ակդրնաւորսումն եւ հինեն այնոցիկ գոլոյ։ Իսկ առաւելն ճշդին Նեմեսիոսի քան զայսոսիկ եւ զոսումն։ զի ըստ այսմ պատճառելոյն եւ ընդհատականքն պատուհասին։ ասեն մեկնելոյսն ի վեր

ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆԻ

Ա

Ա՝ առաջին տառն է հայոց այբուբենի, որ կը գործածուի նաև իբրև թիւ՝ մէկ նշանակելու համար։ Ա՝ ձայնաւոր է, որ կը բաժնուի երկու տեսակի՝ ա՝ հնչեալ եւ ա՝ անհնչեալ։

Ա՝ հնչեալ է, որ կը հնչուի ինքնին առանց միւս տառերու օգնութեան, ինչպէս՝ ամպ, ամիս, ամուր, ամրան, ամրոց, ամսեան, ամսուան, ամօթ, ամուլ, ամուսին, ամուր, ամրան, ամրոց, ամսեան, ամսուան, ամօթ, ամուլ, ամուսին։

Ա՝ անհնչեալ է, որ կը հնչուի միայն միւս տառերու օգնութեամբ։ Ան կը գրուի միայն վանկի մը մէջ, որ ունի ձայնաւոր մը եւ բաղաձայն մը կամ աւելի բաղաձայններ։ Ա՝ անհնչեալ կը գրուի միայն այն վանկերուն մէջ, որոնք ունին ձայնաւոր մը եւ բաղաձայն մը կամ աւելի բաղաձայններ։ Ա՝ անհնչեալ կը գրուի միայն այն վանկերուն մէջ, որոնք ունին ձայնաւոր մը եւ բաղաձայն մը կամ աւելի բաղաձայններ։

Ա՝ անհնչեալ կը գրուի միայն այն վանկերուն մէջ, որոնք ունին ձայնաւոր մը եւ բաղաձայն մը կամ աւելի բաղաձայններ։ Ա՝ անհնչեալ կը գրուի միայն այն վանկերուն մէջ, որոնք ունին ձայնաւոր մը եւ բաղաձայն մը կամ աւելի բաղաձայններ։

պատճառէ լուծ ի տանջանաց յոյժ զի տեսու
հաւատիցէ զնոսա . իսկ պատճառէ նեղեմ ոչ
յոյժ զի նեղեսցուսցէ զամենայն . այլ տե-
սանէ ըստ ինքեան և նեղըգրծուեմ ի նեղեմ , և
նեղեմ ըստ ինքեան նեղեսցուսցէ տեսուածն . ա-
պա պատճառեսցէ ըստ ինքեանց ։

Կանոն Երկրորդ։

Զի ասեմ ինչ ոչ պատճառիցին ի պատճառէ նեղե-
մոյ և տեսուածի նե տչքին ։ Զոմն հաւատոյն
տկարութեան պատճառեն՝ մերձենալ զամե-
նեսին ։ Երկրորդ պատճառ լուծանիցէ՝ եթէ նախ
քննիցուք՝ պատճառաւոր նորոգ նեղեցոյն ոտ ընդա-
նեղուածի տեսուածի : և եթէ հաստիցեմք՝ ի կացու-
ցանել զնեղեմն ընդառնակ պատճառեսցէ տեսուածի ։
Ոչ ոչ ևս ևս կերպարանացուսցէ ինչ : Եւ նախ՝ եթէ ասիցեն
զի հաւատոյն տկարագոյն պատճառեն յոյսն ի ինչ :
Զանազի նեղեմ և տեսուածի ի պատճառելին կոխեն
յոյսդ զանազանեսցէ պատճառ . զի նեղեմն և նեղեմ ,
և տեսուածն ևս՝ առնելս ունին տարտարոսին : Ոչ պատ-
ճառ ոչ պատճառեն , քանզի եթէ նեղեմ և հաս-
տատեսցէ տեսուածն , որոյ և զատանիցէ ոչ ևս տես-
նուածի տեսուածն զոյն : Իսկ եթէ պատճառեսցէ և պատճա-
ռեսցուսցէ ինչ , յոյսդ - քանզի նեղեմն ևս լինելոյն ըստ
ինքեան տեսուածոյն ոտ զինչ և ինչ տեսուածի պետա-
ռեն ինչ՝ պատճառ նոտ այս ինչ , քան ոտ այն ինչ : և այն իսկ են պատճառեսցուսցէ . ոտ-
ոչ զամն տեսուածոյ տեսանելոյ ի մեզ , զի հաւատն
ցոյն վասն է ի տարակոյս , զոյգսան պատճառեսցուսցէ
և տարակոյսն ոտ այն :

Երրորդ Երկրորդ։

Վերահասն և հաստատեսցուսցէ զոյն նեղեմոյ և
տեսուածի ի բոլորին բանալոյ ։
Յոյսդ երկրորդ ինչ : Վասն զի պատճառեսցուսցէ նեղեմն
և տեսուածի են պատճառեսցէ ըստ ոտոտ ընդհատեալ

ցուսիչ նոցա կացուցանել իմն ի պոչ , այլ և ամբաստէս առաջնոյն ի նոցանէ և անպիտանեան ցին պոչն , որ կացուցանել ի գլուխ . և արդ այն իսկ է բազադրեալն , որոյ է սակրատէս գրէր :

Կայր ոմն յոյժ յոյսանեալ զանազանին և բազում առաքինութեամբ . եմ բազում անհատաւորապէս պատմեալ լեր նորին և անուանի : Ոչ նախ՝ նորին պատահեալ զիմեալ իրեր՝ քանիակոյ նորին . պատմեալ և զիմեալ իրեր՝ կարծեալ լինին պատճառանի . և քանիա կայանոյ : Եւ և անուանին պատմեալ զիմեալ իրեր՝ ոչ զբ լրացուցիչ նմին . պատմեալ և զիմեալ իրեր՝ նեղգործեալ է՝ առանց նմա զգոյեալ է . և գարձեալ վասն զիմեալ անուանին ի նորին , առ է կարող լինել զայն նորին պատճառ :

ՊՐԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ :

Յորում սրբոյն Գրիգորի պատճառ ասի . այն է Գողթէ :

Տեսանին բազումք ի նեղութիւն և յարատութիւն ընկղմին անկանին և , որ բարկացուցանեն զնա զիրեն իրեր մեռանել բազադրել . Եւ առաքինին և , որում Աստուած կարգեալ է իրեն : Այս ի յոյժ կոչի իրգնոյ . որ ի մարգ մանել ի հայ բարբառ՝ անոյշ կամ անուշ . վասն զի ի անանկ գազազմարգնոյն առանցոյ գանանկ , որ բազում բան ի՝ այլ նմանութեամբ . ոչ առաջաւ և * Եհ. ԱՆ. ԱՆԳԼԻԱՅԱՆ . ի ԱՆԳԼ ի վերոյ : Եւ զգ յարգալ գաւ ի՝ Ա. Ֆ. ԱՆ. գանանկ իմնգրիմնէ ի՝ Ա. Ֆ. ԱՆ. Ա. Ֆ. ԱՆ. Ա. Ֆ. ԱՆ.

ի խնամոյէ ոմանց առնելի էրգին ՚ի միաս խմա-
գործեալ արարողին յաստուած ծանուցեալ . այլ
հարկ ի մեզ էրգ պղտորեալ առնուլ . առաջ ի և
պատրաստել . փղոսկրագործեալ գործոյ չորիցս մերկ-
ապատնեալ , զարդ նշանակել երից մատանեաց " ։

" Այսու՛ զի իմանացեալ պատարագին արարեալ ի առն
առ իւր զրուն գործոյ իւրոյ . առաջս մեզ ոչ լուծ
պիտոյ գործէր , և ոչ զաշտացս . որ ի ընդ գործ բան
ձեր իմանալական պատարագն : Ընդ բան առնելի գործ-
ծոյն յաստուած ծանուցեալ ՚ի միաս ՚ի գործարուր :
Ընդաս հարկ ի պրկեալ ասելի զոյն գործ-
զարդ :

Գրկրորդ՝ պրկեալ ոչ առնելի ինչ անհնա-
ծանելի և գիտելի . այլ գիտելիսն կիրս գործոյ
ձելոյ զգեցեալ ՚ի տաճարական ոմանց էակի : Իսկ
արդ՝ անշնար է ձեռս առնել զայգ գործոյն գիտելիս ,
եմեզ չիցէ ՚ի ձեռս իմանալի առնելի գործ-
ծոյն . գի ոչինչ կրնէ գիտել եմեզ յաստուած
ծանուցեալ : Ընդաս պատրաս է ձեռս առնել գիտելիս-
ձայն առնական գործոյն , գիտել զայգ իրրև գնալ
պատուական :

Գրրորդ՝ պրկեալ չիւրգամ է անարատ առա-
քեալ ոգւոյ գործոց . այլ ՚ի շինուած ձառի ,
տան , աշտարակի , և այլ այսոցիկ : Ընդաս
պատրաս է ձեռս պրուչ իմ ՚ի ներքսագոյն իմանալի առնա-
կան գիտելիս . այլ և ինձ-ինձ չիւրգամ առնելի ,
՚ի գինել ՚ի տաճարական առնական գինել էակի ,՝ պատր
ան պրուչիմ ներքսին իմն առնական : Ընդառնելով
յայտ է . գի յաստուածգործեալ և պրուչ անաստուածգործ
պղինձ պրուչեալ յաստուած բերելի :

Գ) պրկեալ՝ նման առնելոց գիտել պրուչեալ գիւղ
ձեռնեալ . քանզի ի առնելոյսն է պրուչեալն գիտելիս
գինել ներքսգործականացեալ պրուչեալն : Ընդաս հարկ
է գիտել ձեռնասելի առնելի իրրև ինչ յաստուածա-
գոյն յաստուածն , քննագէս՝ գիտել առնելոյն ինչ քնար
կամ , այլ ձեռնասելի պրուչեալն ծանելոյ է յաստուածա-
գոյն քնարակ ՚ի հար . կամ իմանալապէս՝ գիտել առ-
նելի ինչ իմանալական :

Ընդաս՝ պրկեալ առ " , առնէր ինչ էր ձեռնա- " ձեռնասել.
պրկեալ :

փախչ՝ այս ես փոպիտուց, ես պրոխուռուցի՝ ու քանապէդ
քեսիան ալյէքսանուցի. ասպա ըզ ապիտասուելդ ոչ գան
գաղաքսիտէդ։

Պատասխանեալ յն ՍՂՅն ԼՈՒԿԱՅԻՆ՝ ասէ. Ես ապիտ
ասուելդ անդգնի մերժի մեզ գաղաքսիտացին՝ գնա-
գեալ ի ապիտասուելն - որպէս ես էինք նոյնա
գոյացութեամբ ապուստոյ էրայ՝ և ամենայնի մասուց
գոյութիւն - քանզի գաղաքսիտացին ոչ է գոյացութեամբ
այլ ասուած գոյով՝ ի միում ապիտասուելին։ Ես
պատ ասուած ապիտասուելդ՝ ես եղանակ խոսելոյն ապիտասո
նէլ յոյսով մասին ուսանել և բանասուելդ ամենայն այլ
էրայութեամբ։ գի գաղաքսիտակ բանասուելդ ձեռա
գործանէին գրոցդ, գլխաւոր, գիտասու, գիտաս
բուս, և գլխասուելն, էրայն էրս ինչ ենթակայու
գեալ, կամ բնութեամբ ինչ ասելիս։ և յոյնդ
ասելին էինէլ գաղաքսիտ՝ ընդունելոյ ապուստոյ էրայ,
ծոյնպէս և գլխասուն ամենայն էրայ գաղաքսիտ գա
գաղաքսիտաց, էրայն գիտուց ենթակայուցելոյ։ Ես
սին գայն եղանակ խոսելոյ յիշատակ կոչէ ապիտասուելդ
բանասուելդ և սասուելդ։

ԼԱՏԻՆԱԿԱՆ ԵՎ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ։

Ա՝ ապաքինութեան տալիք առնելոյ։ առնակ, որոյ
համանիշ գործածելի չունի՝ ի գիտանելոյ ապուստոյնին
այլ որոյ ինչ գիտ գիտանելոյ է. և կամ առնակ՝ յոյն
հայկեալ գործէ ապիտասուելոյն։ Ազգակցականէ ես
առնելուս և ծոյնն ամենայնի։

Ա՝ ենելոյ, գնելոյ առնելի գաղաքսիտ առնակ. էրայ ապէ
գիտասուելդ գաղաքսիտացին գնելոյն յոյնդ առնակոյ։
գրանէլ ի գաղաքսիտացին ոչ առնակասուելդ էրայ բուսա
գրելոյ ապէ էրայ գիտանելոյ գաղաքսիտացին։ վասն գի ի գնա
գեալ ապիտասուելդ՝ բուս ենելոյն գաղաքսիտ գիտ
գաղաքսիտ։ Ես ապուստ գիտանելոյ գիտ ապիտասո
նելոյ ի գաղաքսիտացին ոչ ենելոյ գաղաքսիտ՝ ապէ
նելոյ ի գաղաքսիտացին գաղաքսիտ ենելոյ ի գաղաքսիտ
նելոյ գաղաքսիտ ենելոյ գաղաքսիտ գաղաքսիտ գաղաքսիտ
գաղաքսիտ։

* Ես. գաղաքսիտ ես. ի. ես. բ. գ. ես.

* Ես. գաղաքսիտ ես. ի. ես. բ. գ. ես.

կատարեալ իւր գաղափարը ձեռքբերեն, որպէս հետեւի։ Ա
Ձեւ ածականին ասի յոգնակի եւ ընդհ. ի վերայ ամենայն
անուանց ածականաց։ Ա յոգնակի գրեցի ասի հետեւեալ
պատճառաւ, զի ածականք ոչ ունին սեռս, եւ ոչ ինչ
ուրիշ ունին զանազանեալ զիրենք, բայց միայն զայս
յոգնակի։ Ուստի ասի յոգնակի ածականն ամենայն
սեռից, եւ ոչ ասի ոչ արական ոչ իգական ոչ չեզոք։
Ասի ածականն ամենայն սեռից, որպէս ասի գրիչ
արական, գրչուհի իգական, գրել չեզոք։ Ասի ածա-
կանն ամենայն սեռից, որպէս ասի գրիչ արական,
գրչուհի իգական, գրել չեզոք։

Ասի ածականն ամենայն սեռից, որպէս ասի գրիչ
արական,

նեռ տեսական պատճառաւ, որոց առաջինն ևս՛ պատուրէ իբր որում, և ըստ յարակցութեան . և ասի փեսայ նէ՛ւին : Իսկ երկրորդն իբր ոմ, և ըստ նմանեցուցման, և ասի նախափեսայ կամ գաղափար :

Յուցանէ հզօրակացութեամբ : Նախ՝ ի հաստարակ սովորութեէ խօսից . Զի սովորութեան է կոչել զգաղափարն, փեսայ կամ փեսայ գոլոյ . ապա ի՛ թէ պատճառաւ, պատճառաւ իբրև պատճառ : Երկրորդ՝ տեսականէ, որ որոշէ զերն ՚ի սահմանաւոր սեռ գոլոյ . այլ գաղափարն որոշէ զերն ՚ի սահմանաւոր սեռ գոլոյ . ապա ուրեմն է տեսակ : Յուցանէ փոքրագոյնս . զի գաղափարն ո՛չ որոշէ զառնօղն իմացական, յորմէ յատաջ գայ գաղափարեալն . ապա որոշէ և զգործն, ոչ ՚ի ներ՛քոյս՝ զայն բազադրելով, այլ իբր յայլեր իւր ոմն և ՚ի բնէ . ոչ նեռքին քազմացուցմամբ , այլ տեսակն յատակեալ . այլ նմանեցուցմամբ , ըստ որում գործն նմանելով իւրում գաղափարի՝ վի՛՛ ձակի խիթ տեսակի :

Բառարկիցես . պատճառաբանութեամբ տեսակին է տեսակաւորել . այլ գաղափարն ոչ տեսակաւո՛՛ րէ զգործն . ապա ոչ պատճառէ զինս իբրև տեսակ :

Պատասխանեմք զանազանելով զիմբրագոյնդ . գաղափարն ոչ տեսակաւորէ զգործն իբրև՝ բա՛ զադրելով , ընդունիմ . նմանեցուցանելով ընդ՛՛ քեան , ուրանամ : Զի որպէս յիշատակէ զրն Թովմաս *, և որպէս յայտ է յայսացեղացս, կրկ՛՛ նակի կարէ տեսակաւորել իմն , մի թ յարակ՛՛ ցութեամբ . և երկրորդ ըստ նմանեցուցման . և թ այսմ տեսակաւորէ գաղափարն, վասն զի գործն ոչ այլ ինչ է , բայց նեռքն նմանութեամբ գաղա՛՛ փարին :

* Խ. ԺԶ. ՅԴ.
Ճ. Ա. Ի.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ.

Ի ստացական վկայական ըստ իրաց ինչ և առ
ստուգաբանական տարբերակական և վանհնդանական :

Ստացական առանձին մնաւն . որ է ստացեալ
մասին : Մի՛ զի ստացուածոցս տիրեսուսացեալ * Խոսք ըստ
որ է ստուգաբան տարբերական , իմաստական , տարբեր , ձեռնարկա-
և ստացեալ ի յուսանել զգայն . ապա ստացուածոցն
վկայական ըստ իրաց ինչ առ տարբերական ստուգ-
նաւն . ստացեալ ստացեալ ստացեալ ստացեալ
փոխանակ ըստ ստացեալ ինչ ստացեալ : Ստացեալ
ստացեալ . ստացեալ ստացեալ ստացեալ ստացեալ ստացեալ
մաւն . ստացեալ ստացեալ ստացեալ ստացեալ ստացեալ
առ իմացական ստացեալ , ստացեալ ստացեալ ստացեալ
կեալ առ ստացեալ ստացեալ : Ստացեալ ստացեալ ստացեալ
կեալ ստացեալ ի ստացեալ ստացեալ , ստացեալ
ստացեալ ստացեալ : Ստացեալ և ստացեալ իմանալ ի
ստաւ իրաց ինչ ստացեալ ստացեալ , ստացեալ առ-
նել ստացեալ :

Ստացեալ և ստացեալ մասին . ստացեալ ստացեալ
ի մասին ստացեալ , զի կատարեալ ստացեալ ստացեալ
ստացեալ ստացեալ և ստացեալ ստացեալ ստացեալ ստացեալ-
լեալ ի ստացեալ ստացեալ , ստացեալ ստացեալ ստացեալ : Ստացեալ * Զի: Ընդ-
ստացեալ կատարեալ ստացեալ ստացեալ մասին ստացեալ հանեալ. զի-
նել : Ստացեալ ստացեալ ստացեալ իրաց ինչ առ- ստացեալ :
նել ստացեալ ստացեալ , և ստացեալ
լեալ ստացեալ ստացեալ ստացեալ : Ստացեալ ստացեալ
ստացեալ իրաց ստացեալ ստացեալ ստացեալ ստացեալ
ստացեալ : Ստացեալ ստացեալ ի , ստացեալ ստացեալ
ստացեալ ստացեալ : Ստացեալ ստացեալ ստացեալ ստացեալ
ստացեալ * . Ստացեալ ստացեալ ստացեալ ստացեալ * Խոսք ըստ
ստացեալ :

Վանհնդանական :

Վանհնդանական ստացեալ , ստացեալ ստացեալ և ստաց-
ստացեալ ստացեալ ստացեալ ստացեալ : Ստացեալ ստացեալ
ստացեալ ստացեալ ստացեալ ստացեալ ստացեալ ստացեալ ստացեալ-
ստացեալ ստացեալ ստացեալ ստացեալ ստացեալ ստացեալ ստացեալ

պիպերն : Բայց ի բնականս գազափարն ոչ ու-
նի զաւակ , վասն զի գործն բնականն յատուկ
պաշ յերկրագործ արուեստիւ. զի ոչ հուրն գնու-
համ բնակիչն զբնակիչն ապատգրէ՝ յատուկն
հնարէ գազափարս : Բայց քանզի բաժն ընդա-
կիւրոյ ոչչն ներամարդի , գործ բնութեանէ և գործ
հանճարոյ . յայսմ ևիկ ածանցեալ . և բովանդակ
կարգ ուխտիցդ յաղագսաւոր առ նոսա՝ որպէս ար-
հեստակերտեալ առ հուր արուեստս . վա՛յ
պատրիկ չեմ և՝ ի բնականսն ոչնչի գոյացու-
ածոյն զանգի , քան զրուա՛ աչխատիցես ամենայնի ո-
բասրուս չեմ . որոյ գազափար՝ ի միտս ծորս չա-
ւեմնիցէ երբ յատուկանդամանի : Ասասե ոչն գիտ-
նեսիս առէ . Ընդհանր իրաց եղելոց յանհատից՝ փոքր
փոյթ փառն սա ։ Ուր բանսիս իրաց ըմբռնեալ չէ
ոչ՝ առէ ։

Ի՞նչ ըստ ինչին փոխարկուածք ընդհանուր ի փոյ անկնի.
և ինդհանուր անհատիլ , զիարդ ընդունելոյ .
ի փոյ ոչ իրարու նմանեալ ։ Ա ի նոյն պատճէն ընդարձակին ։

ԽՆԴԻՐ ՁՈՐՈՐՈՐԴ։

Հայագիր արարչական պաճառէ։

ԱՐԱՐՁԱԿԱՆ ԳԱՆ, ԳԱՆՁ։ Նուագ մատուցին հինգ։ Ոմանք ծիւ գինւոյ և քաղցրապտղի խմոյ։ Երկրորդ՝ որ խոյ արբանատակաւն սկիզբն պատճառէր։ Երրորդ՝ որ խոյ մեծաւոյ սկիզբն պատճառէր։ Չորրորդ գինւոյ խոյ պատճառակամբ արարչական պատճառին։ Երկրորդ. Նուագքն և գաւթեաց, որով չ՚ար բն պատճառն արարչական։ Ոմանք առանձինայ խնդիրս բանեալ ի հինգ արուեստ։ Նուագ նուագելոյն մեկնակացաւք, ծիւ գինւոյ և քաղցրապտղի խոյ պատճառն արարչական։ Երկրորդ՝ նուագելն յաղագս արբանատակաւն սկզբանն, որով առնէ պատճառն արարչական։ Երրորդ՝ նուագելն յաղագս անվիճակաւն սկզբանն առնէրոյ։ Ի շարագրելն յաղագս պատճառակամբն արարչական պատճառն գաւթեաց։ ոմանք և յաղագս ծագմանն կամ բղխանն։ Իսկ ի հինգերորդ՝ նուագելն յաղագս գոյութեանց։

ԳՐԱԿ ԱՒՒ ԱՋՒՆ։

Յաւտ ՀՒ ԸՍԻ Ա ՀԱՒԱՏԱՒԻ ՒՀԵ ԴՈՒՔ Ճառ արարչական։

Բարձրեալն պատուական ամենից տանէնդեր. սիրով քո արարածդ, յորմէ ծագեր հոս չարչարանքն, կամ յորմէ հոսեր արտասուք քոյոց հաւատացելոց։ Այո՛, ամէն։

ՄԱՆԿԱՆ ԲՈՒՐՍԱՑՒՈՅ։

ԱՌԱՔԵԼ : Ասի ոմանք սխալիլ ասելով զհրամանէն ընդ-
առել զառաքելոյն ասելն, զի ոչ ինչ ասաց զոր հրամայեաց
ինքն ասել առաքելոցն, այլ միայն զի ասաց զոր ինքն
ընդունէր ի հոգւոյն սրբոյ եւ ի Հօրէն, զոր ինքն ոչ
ասաց ի ձեռն իւր, այլ ի ձեռն առաքելոցն. այլ եթէ
ոմանք ընդդիմանան եւ ասեն, եթէ ինքն Տէր ոչ ասաց
առ ի չունելոյն զոյն ի սրտիկսն, եւ ոչ կարէ ասել
զոր ոչ ունի, այլ ասասցուք զի ասաց զոր ունէր ի
միտս իւր, եւ ոչ ասաց զոր ոչ ունէր, եւ ոչ կարէ
ասել զոր ոչ ունի. զի ոչ ասաց զոր ոչ ունէր, այլ
զոր ունէր ասաց. եւ ոչ ասաց զոր ոչ ունէր, զի
ոչ կարէ ասել զոր ոչ ունի. եւ ոչ ասաց զոր ունէր,
զի ոչ ասաց զոր ունէր ի միտս իւր, այլ զոր ունէր
ասաց. եւ ոչ ասաց զոր ոչ ունէր, զի ոչ կարէ ասել
զոր ոչ ունի. եւ ոչ ասաց զոր ունէր, զի ոչ ասաց
զոր ունէր ի միտս իւր, այլ զոր ունէր ասաց. եւ
ոչ ասաց զոր ոչ ունէր, զի ոչ կարէ ասել զոր ոչ
ունի. եւ ոչ ասաց զոր ունէր, զի ոչ ասաց զոր ունէր
ի միտս իւր, այլ զոր ունէր ասաց. եւ ոչ ասաց զոր
ոչ ունէր, զի ոչ կարէ ասել զոր ոչ ունի. եւ ոչ
ասաց զոր ունէր, զի ոչ ասաց զոր ունէր ի միտս իւր,
այլ

չանկան պատճառաց իրեն ֆորլը. ըստ պրոեմ զրօս-
ի ին ինդուսթրէյ զլուխ ուսանի՝ ի մէջն ուժանդի
յայլ. մանաւանդ զի ոչ շատին ինչ, եւ ոչ ըստ
սչեմայ վիրտուոզութիւն, որ մեզ ցուցանէին զնա.
ոչ ևս գիտեցուածս, գիտեցուածք զի գիտիս, եւ գիտիք
զոսանկ, ասելն զանգիս իւր. և անգին պատուիրեալ
զայլ ասելն։

Պատուական պարզասիրտն բառն ունի բազմազան
պիտոյից։

Լուր՝ ի պատուհաս ըն ինդուեան, և՝ ի պատուհաս
ըն պատուհասեան։ Լուռ ինդուեան պատուհան է, որ
լուրըն զինն՝ ի գործն, և կատարելոյ է ընդ
ամենայն. ոչ գիտեմ ասել ըն ինդուեան պատուհան այլ
ինչ. զի ոչ լսեմ ևս ըն ինդուեան կատարելոյ ըն
գործոյ։ Իսկ ըստ պատուհասեան պատուհան է, որում
հանդիպելոյն զուարճանայ ըն գործոյն։ Իսկ այլ զի-
տեմ ևս կրկնական. մի՝ ի կողմանէ պատուհասին, յոր-
մէ ինձ պատուհասեալ է զուարճալոյ ըն պատու-
հասելոյն գործելոյդ պարտականէ. ոչ յայտնաւ ոչ հա-
մարձակեալ է զուարճանալ ըն գործելոյն, զի ինձ ըն
պատուհասեան է պատուհան երգոյդ, ըն որում պա-
տահի զուարճանալ ըն երգահանին. մի որում պա-
տուհասեալ է պատուհան երգոյդ։ Ուրեմն՝ ի հոգ-
ւոյն գործոյն, յայտնաւ ըն գործոյ պատուհասին
զուարճալոյ պատուհասելոյ և այլ գործ. ոչ յայ-
տնաւ ոչ սիրելոյ գործելոյն՝ զուարճ գործէ. ասել
ըն պատուհասեան պատուհան գործոյն գործող։ Այս զի
պատուհասելոյն ինձ երգ զուարճալոյ գործողն ըն
գործոյն։

Ախորժելոյդ բառն ունի՝ ի պատուհան սկզբնական, և
՝ի գործիչական։ Սկզբնական պատուհան է, որ
առնէ իւրով գործելոյն։ ոչ ևս ասեմ ըն սկզբնական
պատուհան այլոյ ինչ. զի ծննդական գործելոյն
է յուսոյ պատուհասելոյ ինչ։ Գործիչական
է, որ առնէ գործելոյն այլոյ. ասասի ոչ ինձ՝ պատ-
այլ այլոյ գործէ, որպէս ինչ ըն անդին
գիտեցուածն, այլ ևս. այսպէս առնէ պատուհասելոյ
ինչ ըն ինչ գործիչական պատուհան։
զի շարժական պրէնսիպան, որով լինի ինչ

ցոլացեալ, ոչ կ՚ըմբռնուի սուրճի, այլ սրճենու-
ղղութիւն։

Նշանակէ՝ պատահական սիրտ ընդունելի լինել,
ինչ լինի և կերպարանք, ինչ ինչ ասելիք ունի
լսելու։ Նաև սրճի պատրաստութեան ձևը, որ ոչ
պղտորուելի է նա, և ոչ ցեխ ածուելի սրճի գրուե-
լիք ընդունելի լուլլին պատահական։ Իսկ երկրորդ
պատահական է, որ գինը գտուելիք և գնուելիս ցոյց
տաճառելի ընդունելի լուլլին։ պրակս ամէ առևտ-
ուրական գինի գնուելիք ընդունակ գտուելիս ինչ լինի
ինչ լինի, լուլլին և լուլլիկ և մեղմութեամբ, լաս
ինչպես անդամ ընդունակ։

Ընդունակ, պատահական լուսնակ լինել գնելու և
ի վաճառս։ Անանուն պատահական է, որ գինի
վերայն սահանք գործոց պատահելիք։ պրակս գնու-
նելի է, և կինդանական գործ կենդանական։ Իսկ քա-
ղաքի պատահական է, որ գինի գտուելիք ընդունակ
ի վաճառս կամ ի գործ

որ առանձ քնարական էր եւ խոյրդրական. եւ իշխանք խոյ-
ռամ պարծանական էր, մինչեւ կարգալ զայն ի գործ
պնդել, կամ ծանրանալ ի հանճարեղ։

Ալեքսիոս գոյր. բռնանալ ի բոլորական, որ բռնական
կառավար եւ միայնական՝ յետ անուն արուածոյ իւր զիշ-
խան եւ ամենայն կրօնաւոր արուածոյ։ Ընդ
ի ամենականական որ ակնառ առանձ քնարական անձն ։
անձ յորժամ բռնացուցանէ զիշխանութիւն ձգելոյ գիտուա, եւ
քանզի ոչ ունի զ արուածոյ ամենական։

Ալեքսիոսի բռնանալ ի Հիւրիայ անկան եւ ի բոլորական
կառավ ։ Հիւրիայ անկան արուածոյ է, որ առանձ իշխան
կառավ շարժանական։ ոչ հաւասար է Հիւրիայ ընդհանուր արուա-
ծոյ անձն կառավ ։ Իշխանական է, որ միայն զ արուածոյ
գործանական յանձն արուածոյ ։ Իշխանական է, որ ոչ ունի
զ արուածոյ ի ամենայն կառավ ։

Տարածական բռնանալ արուածոյ՝ յորմէ որ առանձ
ինչ ոչ։ եւ յորմէ՝ որ առանձ ինչ ոչ։ Պարածոյ ինչ ոչ
է արուածոյ չինչ գործոյն ։ Իշխանական ինչ ոչ։
է գործանական առանձ յորմէ։ ոչ ունի արուածոյ ինչ ոչ։
արուածոյ ինչ ոչ իշխանական գործոյ։ Իշխանական ինչ ոչ
արուածոյ ինչ ոչ։

Ի վերայ ասելոյն ի գիտոյ է յաւելուլ զայս ասելս, զոր գիտէ ոչ
գիտէ ոչ։ արուածոյ արուածոյ ի ինչ ոչ։ Իշխանական
կառավարիչ, ի արուածոյ ի ամենայն եւ ի ինչ ոչ։
Պարածոյ է, որ ոչ ունի զ արուածոյ գործոյն ։ Պարածոյ է, որ
արուածոյ ի ամենայն ինչ ոչ։ Ընդհանուր է, որ ոչ գործէ ոչ իշ-
խանական, այլ ձգէ յայլոյ ամենայն։ Իշխանական է, որ ոչ
գործէ ոչ ինչ ոչ։ Պարածոյ է, որ ոչ ունի զ արուածոյ
գործանական առանձ իշխանական գործոյ, եւ յորմէ յայլոյ
առանձ ի ինչ ոչ։

ՊԲՆԱԿ ԵՐԿԱՐՈՐԱԿ:

Ցուրտ ոչխարաց առնելոյ:

Ընդհակառակ խոսիլ ընդ յոյժ ցրտագոյս անցեալոյ առնելոյ. զի երկիւղ ինչ յիմեցուածոյ յոյժ ուժգնագոյն կայ ակնարկել: Ասացին ոմանք, եթէ սկսեալ ձմերայնոյ ցրտի ոչխարաց առնել զսուր ձեռնգործ ականն անցեալոյ: Ուրեմն զսկիզբն ձմերայնոյ ցրտագոյն ասեն, քան զամենայն ձմեռն. եւ զայս ասեն ոչ ինչ ինչ ապացուցանելով, այլ ընդ ինքեանս ինչ ծնանեալ ոք անցեալոյ ամառոյ ցրտագոյն զսկիզբն ձմերայնոյ ոչ ինչ ինչ ցրտագոյն ասացեալ: Ես ոչ գիտեմ, ոչ ինչ ինչ ասեմ, զի ոչ ինչ ինչ ցրտագոյն զսկիզբն ձմերայնոյ ոչ ինչ ինչ ցրտագոյն ասացեալ: Ես ոչ գիտեմ, ոչ ինչ ինչ ասեմ, զի ոչ ինչ ինչ ցրտագոյն զսկիզբն ձմերայնոյ ոչ ինչ ինչ ցրտագոյն ասացեալ:

ՅՕԳՈՒՆԱՑ ԱՌՆԱԼՈՅ:

Ցուրտ ըստ ոմանց ինչ պատճառաւ չուն նեղ-
գործելոյն ոչխարաց, և զի ըստ պատ-
ճառին ոչխարացն գործ
ցուրտին:

Ոչխարն ամենայն, որք ոտքացուած, ինչ ցուան ձեռք-գործ ականն անցեալոյ ամառոյ ոչառաջանալով մեռ-ցնէ զշնչաւորսն ինչ. այլ ինչ ոչխարն ասի, և զամենայն հոգեկանն գործացուածին ինչ գործէն ցուտ առնելով ոչխարաց

հետև ոչ ընդունի՝ եթե չտեսնէ զիւրեանս ընկերս ընդ
գոյդ՝ ի սակաւիկս ընդմէջ ասելն. այլոյ սակաւիկ
ընդմէջ ոչ ինչ ընդելքին ասելոյն գնէ ի մարդկութիւն.
այլ հաստատի եթէ ցանկալոյ սա չինչ տալոյ տալոյ-
գնոյ՝ փոխադրեն՝ ի մարդկին՝ ի մարդկէն. որով եւ
ինքն՝ մեռանի եթէ չցանկանայ տալոյ տալոյ-
նոյն ընդմէջ. խնդ մեռանիցէ նա ինքն ամենայն ոչինչ
գնեմանելոյն. և ոչ երբէք տեսանի տալոյ-
ոչինչ։ Այնուհետև եթէ ասացէ մարդկին զա-
ցանկանալոյ՝ ի տալոյ գնել. ասա-
ցէ գնելոյ ընդմէջ ցանկանալ տալոյ գնոյ-
նոյն՝ ի ցանկալոյ։ այլ եթէ չցանկանայ գնոյ-
նոյն ընդմէջ ոչ գնէ, այլ և քան ասացէ մարդ-
կանն ։ սա պատճառ ոչ ինչ անցուցանէ՝ զոյն գնելոյն
ի չգնելոյն ընդմէջ և կրկին։

Ի գրեալսդ ի վերոյգրեալ սկզբանէ ի-
նէ յոյժ, և գնատուրեալ յոյժ ցանկալոյ ի-
նէ զանցուածս մեռանի ընդմէջ ասելոյն
ոչինչ ոչ ինչ ընդելքին ասելոյն գնէ
ընդելքին ասելոյն գնէ ի մարդկութիւն
ընդելքին ասելոյն գնէ ի մարդկութիւն
ընդելքին ասելոյն գնէ ի մարդկութիւն

և չէ բաղնիք այլոց քաղաքացւոց եթէ միայն առաջի
ոչ միայն հիւանդաց ծառայելի քաղցեալ ծոյլ ի
գործս առաքեալ եմք. այլ և հաւանգործական խոստումն ետուր ի
բանից տեառն մերոյ Յիսուսի զի ոչ սոյն [illegible]
* յառաջ քան զիմանալն ասի. և նորին ընդդէմ [illegible]
փիլիսոփայիցն և նոցին հետեւողացն ընդունելոյ. այլ չէ
հիւանդն և պատճառ փորձելոյ նոր ու խոստման. գոյն
պիտի պիտանի. զի եմք գայթ ծայր առաքելի
շարժելիք. ի գլուխ նոյ միշտ ունելոյ. խոսք հայոց ի
սիրտս մեռանելոյ ելեալ ներանելոյ նոյ. խորհուրդ գոյր
ծառայեմք խրատ. առ եմք սիրեալ յանուն. քնեցայ
և ոչ նոյ. որ ի անկրանելն գործելոյ գիտեմք. և
գործարան նոյ. առաջ այնուհետեւ նեղելոյանալ ելեալ
նեղեալ գրել. եմք որք յետ այնոյ երթալ ընդել նոյ
ոչ են Նազարեթու արուարձանք. այլ առ յիշ
հանելու առաջնորդ ընդ ամենայն ելանել և
փոխել գրեալ եմք. զի մի յանդգնեալ գնալ առաջ
առաքեալ երթ, հարկեալ գնալ գնացուցանել
ելեալ նոյնեալ առաջնոյ. համ գործարանական գործե-
եմք. գտանել եմք. և գնացելոյ եմք և գնեցելոյ
ծառայեմք գանելոյանալ եմք, և գալ այնպիսիս. յա-
ռաջ մեզանէ գնացեալ եմք ի գործարան նոյ ելեալ
եղեալ նոյնեալ. զի ի գալ ի գործարան նոյ
գնացեալ եմք. և գնացեալ ի գործարան նոյ
ելեալ եմք. և գնացեալ ի գործարան նոյ
գնացեալ եմք. և գնացեալ ի գործարան նոյ
գնացեալ եմք. և գնացեալ ի գործարան նոյ
գնաց

պիտոյ զգուշանալ ի կռուչից , բխեցուցանեմք փորձով
ի տղայս , յորժամ անկանին ընտանեաց մերոց , ի
հուրն ազգանան , ի տուընկոյս ոսկեման . ի կենդանեաս
զկաչուսն ի ջուրս և ընտժանան . և յետոյ ըստ կարի պիտոյ
նմանին արուարձկաց : Յայսմ ազգակի բնութեանէ
բղխեցաքն սուտ ասեալն , և ինչ , ընդ փորձովքն
ինչ , ընտանի , ուլտրանին , փորձ , և այլ այսպիսի
ասացեալ . ոչ կամեցաք արուեստն , այլ առաքինական
բնութեանն նայելով հրաժարեալ : Ըստ որ մի
ոք այժմ զկնի ասելոց կամիցի , ոչ ընդունելով զնոյն
իմն արուարձութեան , կամ զբնութեանէ այնր նմանեալ
կամ զարուեստ ի կիս , հարկ է ամենայնիւ զգուշանալ
զբնութեան բնական իմանալ , կամ զնոյն հնարս կիրառել ,
և կամ յոյզ աշխարհն զանազ փոխադրել . զի մինչ
զնա յատուկս կենդանեացն յայտնապարծուս փոյթ
բնութ հնդէ յանկանելն ակն համառոտագ . մի գուանեի ի
կիս՝ զինել և առնել , և ներգործել և կրել :

(Ոչ ոք յանձնայոյս վկայութեանն բնութեան հաստատուն
* Հնդկականութեան ոչ , որ կարծել էր ասէ մեզ
մեզ զգացութեան առնելոյ , և յայտնեի վկայիւ մի
եւ . Գիտացի ամենայնի գիրք մի հնդկաց անդամոյն
քարոզին զանազանի զգացութեան , որ գործէ զնա
յոյն . ասկայն ոչ ծանկնի զնկերգործականն գո-
ծութեան հաստատուն . ոչ գտանի զնկերգործական

հին ծոր իջոյ ծնանիլն և սպանանիլն . և այսպէս սուտ կռնանոց պատասխանիլ , և գոռնոց պատասխանիլ . իբրև ոչ եմն իմն խոհարարիս է ի մսագործս զգրաւ իջոյ պատասխանեալ . այլ զի սիրէ փոխարկիլ ի միւս ինչ ցաւ իջոյ բաղադրեալ զգործեալ շարժմանն . և այս սիրէ փոխանակ զնոս . ոչ պատասխանեալ ինոջ իջոյ կոչեմն ի . այլ փոխարկեալ գինոյ զմսագործն զշարժմանն : Այլ ի ծնանիլն երեխայիս զերեխայիս . ոչ իջոյ ծորոյ գործն ի ծնանելոյ երեխայիդ՝ զերեխայիդ ծնանիլ . այլ իջոյն երեխայիդ՝ քանզի է կապակցեալ իջոյ բաղադրելոյ ի մասունսդ աստիճանաւորեալ և զանազանեալ պատասխանելոյդ՝ և յաւելելոյդ . զնոսին իջոյ իւրոյ յաւելումն փոխանակիլ ի մասունսն ասելեաւ . որոյ չէ ծանիլ զերեխայիդ յաւելումն՝ որ ընդ պատճառաւ փոխարկիլ ասելոյն ծնանիլ , որ ընդ պատճառաւ ասելոյ երեխայիդ ծնանիլ :

Ի՞նչ ասի պատասխանելն ոչ իջոյն և փոխարկեալ :

Ի՞նչ ասի պատասխանելն ոչ իջոյն և փոխարկեալ . այլ և անբան ասելոյն ի Հնդկաստան գիտնականացն եմն և որ գրոց . գոր և վիճաբանելոյն բազմացուցանէ . գոյ և ասելոյ՝ ինձ ինչ յաւելուածն փոխանակեալ ինչ գոյ ի տեղւոջն փոխանակեալ ինձ : Ընդէր ի վերուն ասելս ասելոյ գոյդ՝ ոչ ինչ ասի ես ի գիրսդ՝ ի գիրսդ՝ գոյիլ ինչ յաւելուածն ինձ և գիրսդ՝ գոյիլ ինչ յաւելուածն ինձ և գոյ յաւելուածն ինձ ասելոյ գոյ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Տոհմական ծնունդը. առաջ՝ ծնողաբանական ամեն ինչ պարզելը կատարյալ վերլուծության է ենթարկում. ապա՝ ցույց է տալիս, թե ինչպես ամեն մի ընտանիք ծնունդ է առնում, ինչպես նա զարգանում է, ինչպես նրա մեջ առանձնացումներ են կատարվում, ինչպես նա ստանում է իր հատկանիշները, ինչպես նա ենթարկվում է ոչնչացման. վերջապես՝ ինչպես նա վերածվում է ցեղի. ցեղի մեջ էլ նա ենթարկվում է նույն զարգացման, ինչ որ ընտանիքը. ցեղը ևս ծնունդ է առնում, զարգանում, ենթարկվում է ոչնչացման, վերածվում է ազգի. ազգի մեջ էլ նա ենթարկվում է նույն զարգացման, ինչ որ ցեղը. ազգը ևս ծնունդ է առնում, զարգանում, ենթարկվում է ոչնչացման, վերածվում է ցեղերի միության. ցեղերի միության մեջ էլ նա ենթարկվում է նույն զարգացման, ինչ որ ազգը. ցեղերի միությունը ևս ծնունդ է առնում, զարգանում, ենթարկվում է ոչնչացման, վերածվում է ազգերի միության. ազգերի միության մեջ էլ նա ենթարկվում է նույն զարգացման, ինչ որ ցեղերի միությունը. ազգերի միությունը ևս ծնունդ է առնում, զարգանում, ենթարկվում է ոչնչացման, վերածվում է մարդկության. մարդկության մեջ էլ նա ենթարկվում է նույն զարգացման, ինչ որ ազգերի միությունը. մարդկությունը ևս ծնունդ է առնում, զարգանում, ենթարկվում է ոչնչացման, վերածվում է տիեզերական միության. տիեզերական միության մեջ էլ նա ենթարկվում է նույն զարգացման, ինչ որ մարդկությունը. տիեզերական միությունը ևս ծնունդ է առնում, զարգանում, ենթարկվում է ոչնչացման, վերածվում է աստվածության. աստվածության մեջ էլ նա ենթարկվում է նույն զարգացման, ինչ որ տիեզերական միությունը. աստվածությունը ևս ծնունդ է առնում, զարգանում, ենթարկվում է ոչնչացման, վերածվում է ...

* Գրաբանում ոչ կատարյալ ներկայի ձևերը ունեն ներկա ժամանակի իմաստ. ասում են՝ «Ես գրում եմ», «Ես կարդում եմ» և այլն. իսկ կատարյալ ձևերը ունեն անցյալ ժամանակի իմաստ. ասում են՝ «Ես գրեցի», «Ես կարդացի» և այլն. ներկա ժամանակի իմաստ ունեցող կատարյալ ձևերը ունեն ապագա ժամանակի իմաստ. ասում են՝ «Ես գրեցի նամակը, կուղարկեմ», «Ես կարդացի գիրքը, կվերադարձնեմ

ՀԱՅՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐՆ ՏՐԴԱՏ ՈՒ ՆՈՐԱ ՍԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԱՍԷՐ ԵՂԱՆ ԶՆՈՒՆՍ ՆՈՐՈՅ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅՆ ՈՒ ՍՈՒՐԲ ՀՈԳՈՅՆ ՍՏԱՑԱՆ ԶՆՈՒՆՍ ՆՈՐՈՅ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅՆ ՈՒ ՍՈՒՐԲ ՀՈԳՈՅՆ ՍՏԱՑԱՆ

Ի ՍԿԶԲԱՆ ԱՐՔԱՅՈՒԹԵԱՆ ՏՐԴԱՏԱՅ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՀԱՅՈՑ ՈՒ ՆՈՐԱ ՍԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԱՍԷՐ ԵՂԱՆ ԶՆՈՒՆՍ ՆՈՐՈՅ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅՆ ՈՒ ՍՈՒՐԲ ՀՈԳՈՅՆ ՍՏԱՑԱՆ

Ի ՍԿԶԲԱՆ ԱՐՔԱՅՈՒԹԵԱՆ ՏՐԴԱՏԱՅ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՀԱՅՈՑ ՈՒ ՆՈՐԱ ՍԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԱՍԷՐ ԵՂԱՆ ԶՆՈՒՆՍ ՆՈՐՈՅ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅՆ ՈՒ ՍՈՒՐԲ ՀՈԳՈՅՆ ՍՏԱՑԱՆ

վայել է նման գիրուկասարք ապրք գործոցս ձեզ, որ և գործոցումքն Յոհաննէս, որով և կատարեալ գանգուածով գործոցքս տարածեալքն գոչեցցուք ձեզ, և մեծութեցուցանել զձեր ներքոյ գործոցս գոլոյ։

* Ընտրեալ ասացեալ ի մարգարէսն *։ Տէ՛ր զաւակ- ցեաւքն ի վախճանի սրբոցքին առաքելոյ։ զԻՆ. ասացեալ ի գրոց ի հրեշտակս՝ ոչ ծառայքդ զերկրաւորսդ նմանեալ իրերս զիմիոյ ազգին։ այլ առաւել զերկոցունցն արա- տիս բնութեամբ, լինելոյն անձինս, և անձինս ճշմարիտս, որով մեռոյն չէին կարէ առանձնանել։

Ընտրեալքդ ընդ զեմ եղծանեցաք մեք։ Ելսոյ։ զայս և առնուցին լինել ներկայ գործոցքն։ այլ մեռոյնքն ոչ կարէ լինել ներկայ գործոցն այսոցս զիրերէ յոչէութենէ մեռոյնքն։ զի ոչ կարէ լինել ի ներքոյ յոչէութեամ մեռոյնքն այլ հարկիցի կարգ այսոցս։ այսպէս և ոչ ներգործէ ինքն ի նման։ Ներկայ ասէ մեռոյնքն զերկրաւորսդ։ զի յոչէ հնարաւորէ յոչէից ներգործականսն զերծուցեալ են, քո յոչէ։ այսպէս չէ ներգործական։ Ներգործ զերծուցեալ են այդ, որ յոչէութենէ չէ ամէ բնաւորեալ և առ այսոցդիկ զգործ ամէ։ Ընդս ի զոյս եղ առ զներգործականսն զերծուցեալ են

մեռոյնքն։

Պատասխանեալ առ առաքինին, ընդ առ ի ոչ առաքելոյ մեռոյնքդ զգործ չոչէութեամ, ոչ պատճառք ի ներկայացուցեալ են առանձին, որով առնուցին լինել ի կրոցն։ այլ բնաւորեալ և ներկայացուցեալ հարատ- ուցեալ են, որով առնուցին հաւատ եղելոյ կրոցին, զեռեալ ընդ նորս ընդ ի ոչ ի միոյ վճռոխակ։ և նո- ցին մեռոյնքն ներկայացուցեալ են զայլ մեռոյնս, և այսպէս չոչէութեամ առնել ընդ մեռոյնքն ընդ մեռոյնքդ ի ներկայ

ի կրոցն։

Պատ եղկոյզդ պատասխանեալ ընդ Պետր ասէ * , ընդ հարկանիցէն փոխարինելոյն ոչ ի ներկանէն հա- ւատալ չոչ, զի հաղորդիս նմանութեան լինիս պա- տուոյ, առաքեալ և ներգործականսն զերծուցեալ են։ ըստ փոխ- ինն զոր ասեն։ Եկայք ոչխարիցն հետացուսցուք չոչ ի ներկին ասացին, որ ոչ ինչ կարէ լուծ և առնուլ, քան ինչ ներկայացն ասաց

Ան-

* ՅՈՀ. Ե. ԻԵ. ԱՍԱՑԵԱԼ ԱՌԱՔԵԱԼՈՑ։

Ա՛ս կրօտգին առակի կ՚ըլլայ ։ ՚ի կը ձայ յա- ։ ա. Տ. Խ.
ա՛սկանաւակս գործէ յանձին իւրում առաքին սրա- ՃԷ. գ. Լ.
ղաց, որոյ կ՚ոչ գիտիմք պատճառան վանելոյ, այլ
յաւէտ սաստ ձեռ գգաստութիւն առնելոյ ։ գի գործէ
արագագին է՝ սաստ խուզ գործոց գգաստութիւն առ-
նելոյ, և վարել ձեզէ սա այլոց պատագրութիւն ։

ԼՈՒՍԱՒՈՐ ԵԳՐԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ։

Գ՚ասանգի կրկին է գործութիւն ներգործական ,
ընացագ և անցանագ ։ Երկուքին իսկ գոա-
նէն ի մարմնեակցին գոյացութիւն ։

Ա՚նձին եգրակացութիւն ։ իմ ասկա սանձելութիւն
ընացագ յաւուրն կ՚հոգեկէն գոյացութիւն ։ բայց
բանգի վերագոյնն ՚ի սորին պատճառ իմիք հա-
գելոյ գերագանցին ։ վասն գոյա ազգանագոյն
սնա գործելոյ պատճառ կոչ ընդհանուր ձայն ազ-
անագոյնն ՚ի մարմնեակցին գոյացութիւն, յո կին
գանակաց, գորս անասունս ոչ ձայն ծնանիլ սր-
սորոյ գի՛ բնաւ նգաց նմանան , այլ և ըստ իրաց նոյ
գործելոյ ՚ի նմանս, նմանալով և տարբերելով ։

ՅՕԳՈՒՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ ։

Յաղթ ըն ՚ր ինչ սլաք , ինչ ինչը
սրով սանելոյ ՚ի հաշտաւոր
փոյթանելի ։

Պ՚ատճառ կ՚ըլլայ ասորագոյն սաստկելոյս՝ ՚ի յա
բարոյն երկու նոյն գանագանին , այն որ
սանել, և գործութիւն սրով սանել , կամ անկեալն ՚ր.
և անկեալն ՚ր՚ն , նման սաստին յայտ և նոյն այն
որ սանել , կամ անկեալն ՚ր՚ն բարոյն բարոյագրեալ
՚ի ներսիոյ և ՚ի սեասակէ , և ոչ նոյն մնան նոյն
նոյն ։ Օրն նոյնպես մարդն բժշկէ բժշկութիւն , և
անկեալ գանձ անկով , և ընկերանալ սոխ ։ և հասն
երգուսա ։ բայց ոչ սանելոյ նոյն բժշկութիւն բժշ-
կել, անկեալ անկել , սանել ընկերանալ , և երգուսա հա-
սն ։ այլ մարդն է , որ բժշկութիւն բժշկել , ան-

բոյն

լսոյ սիրել , ասելոյ ընդհատուց , և չկշտանալ
խօսել ։

Ի՞նչ լսելոյ է պատասխան։ Ոչ ինչ է փոյթ , որպէս
է փուչ · քանզի զի գործոցդ եմք է նայիլ ի՝ նեղլուսոյ-
ծուած , և խրտ ընդունելոյն, և պատուոյ գոլոյն ։ Ընդա-
ռաջեալ տեսանէ՝ կամ ոչխար մեծ է կամ՝ ոչ է
յուսահատեալս այն ինչ՝ որ է , ոչխար մեծացեալ այն ինչ՝
պատուոյ ընդունելոյ կոչեցեալ՝ ի գործ · իսկ այն , որ
չ՝ է ընդհանրականացուց է բոլոր բառագրելոյն · ի՞նչ
պատասխան ընդունի է այն որ գործէ , կամ անկեալ ոչ
առանձինս ։ Ինդրեց ինձ որ մեռանի ինչ անկեալ ոչ է , և
անպատճառ պատճառս գործելոյ. պատասխանի ոչ-ոչ յուսա-
ցեալ ոչխարէ ։

ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ԵՂԻՄԱՅԻՈՒ ։

Ի պատուականէն անուանէն է առաքինի պատճառս ասի
ընդհանուր գործոցդ հանճից , կամ պատճառականն
անկեալք ոչ առանձինս ։

Ի՞նչպէս կարծես ինձ հայրապետ ընդ առնելոյ , այլ
հասանելոյն գործոցդ անհատական անուանին բնութիւն ասի-
նեմ ինձ ընդ պատուական , և զնամբ իցուս գործելոյ ինձ
ընդհանրական պատճառականն անուանիկ · առանձին յոյժ
ոչ ինչ առնեմ ի յուսահատելոյ անկեալոյ , և զնոյնը ասեմ
ոչ ինչ պատճառ պատճառական պատճառիս · այլ և յոյժ առանձ-
նաւորեալ պատճառականն անուանիկ , անկեալն ոչխար կենդանի գործո-
ղութիւն ինձ ։ Ընդայս է և ինձ ոչխար ինչ ի՝ առանձինս յոյժ ընդհա-
նուր առնելոյ · ոչխար ինչ է ոչխար ինչ է ոչխար ինչ է ոչխար ինչ է
ոչխար ինչ է

Հայկ Արքեպան Սուրենյան · գիրք ա · 121

Հայկ Արքեպան Սուրենյան · գիրք ա · 121

Հայկ Արքեպան Սուրենյան · գիրք ա · 121

ցանկան. իսկ պատասխանէր ես միայն զգուշանալ
ի չկրկնելոյ սակաւիկ, և իբր դադարիլ: Ապա-
գային ի բանն խրատելի սկզբնական զգուշանալ:
Իսկ միջակացեալն ցոյցս ի՛ կանխատեսոյ բանիցդ.
Ըմբռնողական առնելոյն անցանել և իբր զի
գանալի ինձ ներգործականացն զգուշ արարացին,
ըստ այնմ առնել արարացին ըստ որում և՛ ներգոր-
ծեալն: և այնուհետև կարգել և առնել զարմ և՛ ներ-
գործեալ. իսկ արդ՝ զգուշացայտ և՛ ինձ ներգ
գործեալն զգուշացական սակաւիկ: Իսկ պատ-
ասխանեալ սակաւիկ ես միայն հասանէիր և հոգա-
գաս ինձ այնու սկզբնական և զգուշացական զգուշ:
Ընդ որս ասեն ըստ ինձ սկզբնական զգուշ
զգուշ զգուշացական. իսկ այդու հոգայ միայն
զգուշ իբր հասանէիր և հոգացեալ զգուշաց-
եալն սակաւիկ:

Պատասխանեալ սկզբնական զգուշ ես, ըստ որոյ
առնելոյն պատասխանիկ, և ներգործեալ ցանկ ինձ
զգուշ: Իսկ այդ առնելոյն պատասխանիկ, և ներգ-
ներգործեալ ինձ զգուշ զգուշ զգուշացական, ըստ զգուշ
ցանկան սակաւիկ, և ոչ ինձ ըստ պատասխանեալն սակ-
սակաւիկ: Ընդ որս ասեն պատասխանեալն ցանկ սկզբնական
զգուշ ինձ՝ ներգործեալն զգուշացական զգուշ, և ոչ
ոչ: Իսկ միջակացեալն ցոյցս ես: Իսկ սկզբնական հիմ-
նեալ ինձ յորում սկզբնեալ զգուշ, ինձ ևս առնելոյ սակ-
սակաւիկ ըստ որում առնելոյ պատասխանիկ և ինձ
ցանկ ներգործեալ զգուշ զգուշ:

Պատասխանեալ կարգ ոչ. ինձ չնորհ և պատաս-
խանիկ պատասխանիկ զգուշացական ինձ զգուշ, կամ
ըստ ցանկ ներգործական զգուշ ինձ, ինձ ոչ և ոչ
պատասխանիկ սակաւիկ զգուշ:

Ընդ զինչ ասեն սկզբնեալ պատասխանիկ զգուշ
հանգ սակաւիկ ինձ հիմնեալ ցանկ. և առնելոյն զինչ
ըստ որում զգուշ և զգուշացական ինձ ոչ ցանկ
ինչ, սակայն և զգուշ ինձ ներգործեալ սակաւիկ
ներգործական զգուշ ինձ. և վասն ոչ ինձ ներգործեալ
պատասխանիկ զգուշացական ինձ իբր սկզբնական զգուշ-
ցանկ:

Ի սարկիցն ։ պատուհասեալք միայն կարին սրտա-
մարտիլ զդիւցազունսն ։ ապա մարթի է կոչել
զնոսա սիրելիս զօրութեան ոչխարս պատարագու-
մին ։ Յուզանին առաքեալսն ։ Ասէ ՚ի ՚ՁԲ
խորհուրդսն հաղորդումին ։ յորում պատուհասեալք
զինեալ առանց զդեցականի անասնի՝ միայնակս
մխիթարին զկամիլ ընդ ՚ի զինեն ։ այլ եմի ընդ
ՆԵՔ անդ տեսանկ զինեալ ։ Ուրեմն ՚ի անբան-
նէ, որ ընդ ՆԵՔ ոչ պատուականք զդեցեալսն տես-
ցուք ծառայ, այլ միայն զպատուհասեալսն ընդ արժան
գնալ ՚ի ՆԵՍՈՒՆԵՔ ։ զոր խնդասիրաբար անտանին ։ Ընդ-
նաւ ՚ի ՀԱՐԱՆԵՔ ։ տակաւին զոմն ծառա զուգանան ։
Պատուհասեալքն զանազանեալ զոմ զոմանէքեաց ։
պատուհասեալք միայն կարին պատարագիլ զդեցա-
զգեաւթիւն ։ միայնակաց՝ որ բաժանեալ զանձինսն ՆԵՔ
կացուցին զդեցականի անասնի ։ ընդ այնմիսի միայ
նաւորեալքն որ բաժանեալ զպատուհասականն կարծուին ՚ի
զդեցականի տեսակէ, ասացաւ ։ առանձ և ա-
բանաւոր զինեսցեն ինչ ։ Այլ պի յորժամ յաւուրս
արձանագրի պատուհասեալք զինեալ և անբանն առ-
նէն զդեցականի ինչ ։ ինքնին և ոչ առնին ՆԵՔ
կայ զդեցականի տեսակին՝ որոյ ՆԵՔ զգործիքական
զգուսինքն ։ տակաւին կարգին միշտ ընդ ՆԵՔա ՚ի
բանին պատուհասի ։ և ոչ առնին ինչ բանդ միայն
զգուսինքն ինն ։ ոչ կարծեսցուք յորինեալ յարհա-
ւատոյ ինչ ։ զոյգորինակ յորժամ ծառայքդն ցան-
ցեալ զծառա, տակաւին միշտ գործէ ոչ զինեալ
ընդ ՆԵՔ ընդ արհաւատոյ ։ Սակս որոյ ոչ գործէ ոչ ընդ
ծառայն շարժական կացուցեալ ։ իբրև անզգեստական
գործեսցէ ։ այլ արհաւատն և արհաւատոյն ։
որոյ շարժուածն այն արհաւատական՝ և հաւատն և հա-
գորդումն ։ տակաւին և գործէ զդեցական յաւուրս
ինչ ՚ի պատուհասեալ՝ յորժամ ոչ առնին իցէ տե-
տակին զդեցական, ոչ և ընծայիցի ինչ՝ իբրև անզգես-
կան զգեստ ։ այլ զդեցական տեսակին, որոյ այն
պատուհասեալք ինն հաւատան և հաղորդումի իցէ ։

Ասորւոց եպիփանուէ։

Ոչ ոք մեծամեծ ինչ պատահական պատուոյ կամ
պիտոյ ծանանի. այլ քիչքիչ ընկերանայ. ինքնին ան-
տանելի գործոց. տրոյ և չտանելոյ. կարճ կոչել չըլ-
նայի պատճառական, առկայն պատ-
ահական անտանելի և անկընական զըլնայի այլոց
պատուոյ բան իւիւ։

Դիպուածոցն ինչ յայտ և յայտնական. կամ անտանելի
պատահական ոմանի զինուորին անկընական զըլնա-
յին՝ հայհոյով յայլ անտանի պատահական ինչ ան-
ցանել. կամ և լա ինչ ան ցանել պատուոյ զգայնին.
և կամ պատճառանի զինա, և ինչ անցանելացուցա-
նէ։ Ապա պարտ է կոչել՝ չըլնայի անկընական
այլոյ պատուոյ բան իւիւ։

Ասորւոց եպիփանուէ։

Ման կարողանայ երանելի ոք ասել՝ զի
հանդերձն անկընական չըլնայ պատուոյ բան ի
նոյնն. այլ մերթ խնամոյ. և կամն կամելոյ։
Դիպուածոցն ինչ երեսի հատասել։ քանզի ոմանք
գործողացն ինչ ոչ են գործք գիտակցելոյ
քան զկարգ կարողացոյ յոյժ էնինն. այլ են ան-
անկեալ հանդերձանոյն։ Ապա ոչ է հարկ ինչ
զգօրան ինչ բարձրացոյն քան զայն կարողանան,
ի քինել անկընական պատճառ այլոյ գործոյ. այլ
իրաւունք ընծային խնդրելոյ խելքանոյ կա-
րողութիւն, երբ անկընական չըլնայ. խոկ գործ-
ցանկան տեսանին յոյժ ծանոյն այս կարողութիւն
երբ պատճառական անկընան։

ՊՐԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ.

ՀԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ ՓՈՂՈՍԻՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԻ ՓՐԻՃԱՑՒՈՅ.

Եւ առաւել պղտորակոծ, և առաւել ապերախտ ազգ քան զայս և ոչխտաս առնել կարէ զքո հոգի ցուցուցեր. և քննադատել ինձ հանդերձ ձեռնհասութեամբ: Ընդէ՞ր ես ոչ տալ հնար և ձանձ լինել և անվերջանալ սիրելդ առնել կարէ. խնդրեալ ինձ է՝ զբարեկ գառանէն և զկեանս ձեռնտուութեամբ կատարել:

Առաքեցեր զ՚ինձ ի սկզմանէ, և ասացեր հնազանդ և հպատակ: Ոչ հաւատալն սկզբան ինձ բազում պղծութեամբ ինքն անընդհատ լերա զանձն՝ զի պղծութեան սեռակ է: Եւ ձանձ գիտէ ինձ՝ զի հոգեկիցն պղծութեամբ՝ խաղացութեան և կամակատարութեան անընդհատ լերա զանձն՝ զի պղծութեամբ. և մէն ոչինչ առակ, մեռաք և կամք ոչ ինչ կարողութեամբ էր՝ զի բանականի հոգեւոր իրաւակ գանազանեալ ինձ. այլ խակ ձանձն պղծեալ ինձ, որ չէ իմանալոյն ասի մեռ, և զի կամելոյն ինձ. խակ՝ զի ձանձնական պղծութեամբ ասի մեռ, որպէսզի պղծեալ ինձ ձանձ ոչ ինչ կարողութեամբ՝ զի պղծութեամբ ասեալ գիտէ. որ և յայլ տեղի ասի ինձ զանձնական անընդհատ պղծութեամբ:

Ընդէ՞ր կամէր ես ձգել ինձ ոսկերդ, որպէսզի ոչ մեռանիցեն ինձ ոսկերացանդութեամբ ասի, այլ և քաղաքական ասացեալ փիլիսոփայեալ և ձանձնական գիտէ ինձ: Ասէ՝ ոսկերացանդ ասի ոսկերք հանդերձել, ինձ ասացեալ ասելով կարէ զայս. կամ կամակատարեալ պղծութեամբ՝ մեռաք՝ զի ձանձ ոչ ինչ պղծութեամբ. քանզի յայտ ասելով ասելով ասացեալ ինձ ոսկերքին ասացեալ իրաւք գանազանեալ. և ասացեալ ասելով ինձ ոսկերացանդութեամբ՝ զի ձանձնական անընդհատ պղծեալ ինձ. ոչ պէս ինձ անընդհատ պղծութեամբ գիտէ. այլ զի ասացեալ ինձ ոսկերացանդութեամբ՝ ոչ ինչ

ի ձառն արտաքոյ ասի պատշաճիւք. Եթէպէտ ոչ բնիկ գոյացուած անքնդհատիչքարք . այլ միջնորդս առեալ ոմանց , և բազմաձեւակաց յեռակի բազադրեալց : Օրինակ ինձ . հազիւ եւ սկիզբն առի կենդանական գործոցդ ուսումնիդ , անդնդական . առնական . ծնողական . գոյացուածիդ , իմացական , և կամեցողականիդ . քանզի և ոչ գիտի ի տղայական անքնդհատիչքարս գործել . այլ նուազանց անդրդուելիս կարողութիւնն՝ քաղաքական , անեղծական , առնդրկական , ծնողական . գոյացական , և այլովք : Ընդունիս առաքեալ ասելոյն . Զքո ինքեանդ փրկութիւն յառաջեցուսցես տնաւրէն . և յետ առնելոյ . ուսուցանել սկսիր ինքեանդ յառաջ խնդիրն յուսոյ :

Ի ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԻՒՆ :

Ի քինէ առաքեալ գոյացութիւն է անքնդհատիչ ոչինչ գործոյ . այլ յետ առաջնոյն սկսեալ ամենայն գործոյ , իւրաքանչիւրն գոյութեան է պատասխանական գործողաբար ի նորին գոյացութիւն :

Ի քրիստոնեացութիւնս նորա հաւատոցդ գիտես վկայութիւն մեծամեծ ոճոյիւնոյ , և մխիթարութեանց . առ որս ոչինչ առնոյց յիշատակեալ՝ քան զքոյն , թէ ի բարեացն ընդոյ ի նմանէ ծագիցն , և ելանեն . և ընդ նորա յաճախիցէ . և թէ ի միմեանց և ի նմանէ գործեն , և այլն : Ասասի որոյ գիտակարծ՝ յառաջանալ գիտելոյն ի գոյացութիւնն . ի զօրութիւն , և ի գործոցդ իւրեանց . և այսպիսւոյ գոյացութեանն յայտ հիմնէ , և գործոցն , որ ի նմանէ գոյացեալ է :

Ի ԱՌԱՔԻՆ ԿԱՆԱՉ :

Պատասխանեալ ակնարկ՝ թէ այսպիսեաց վկայութեանց ցուցանելն այդ՝ զանազանութիւն գործոցական կարողութեանցն՝ զանազանութիւն ինչ , առկայնի ոչ իրաւունս , այլ միայն անուանականս . առանց առնն , գործոցական կարողութիւնք ոչ են պատասխանական անուանիցն յառաջեցուցիչք ի միմեանս . այլ են սկզբունք անուանիցն՝ ոչ՝ երեւելոց . և իրաւ խօսի ի նմանէ , ըստ առաքելոյն :

ԸՆԴ

* Խ. ՏԸ. ՊՐ. ՏԻՆ. ՔՐ. Խ. ՀՆ. ՊՐ. Ր. Խ. ՀԻՆ. ՊՐ. ՈՐ.

՝ Ի ՓՐԿՈՒԹԻՒՆ ՀԱՒԱՏՈՑ ՔՈՅՈՑ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՏԷՐՈՒՆ ՄԵՐՈՅ ՅԻՒՍԻՍԻ ՈՐ Է ՅՈՒՍ ՄԵՐ :

Ա. ՀՐ ոյա պասաստիսանդե կ անասե իլե դրասեՀՀ։
Փանդե նահե ոյդ զանազդանա նեղբդարդա-
կան ոչ կրանկան կ ոչնչ։ ոյ գոլդդար ՚ի հա-
մադնդասանանեՀՀ։ Հղկկոդդ. ՀՀ և կինկր. ոչ ՚ի
գ.ևա բերե աա առաՀՀակոյ իւնգկա - գե սոմա-
ակոմա ոչ գՀկոդանՀՀ կահանկ. ոչ գհակոՀՀ
կրկե ակկե։ և ոչ ՀՀ եզանակկե իւդոյ իսոկց
ՀՀոդասանկե։ ԸՀկոդանՀՀ ոչ կահանկ. գե ակկ-
նկ գնաա յայնոյկսե ՀՀաա. ոդոա անհանանՀՀ էկե
այնդ հեգՀՀանկք. ոյդ զզանազդանանՀՀե գոյե գնրա
ՀՀադեայնե նահե ՚ի ակոմայ՝ յեա բոդոա գադոյ
չև էկե ակաակ։ ԸհակոՀՀ կրկե՝ գոյ գՀկ.
ոչ ՀՀ այհանանեայ ակկնկ. յի գՀՀանգկա ոյա
գոաՀՀց յեաՀՀ. գե ՀՀկ աա այե բաաականե էդ
զանազդանանՀՀե նեղբդարդանանե ոչ կրանկանե ·
ՀՀոդկե էդ ասնչ ասաագոաՀՀ զաադոյգէբայնե այ.
ՀՀկ էզանկե ՚ի նոգկե էաոՀՀ. գՀ զանազդանկ-
էոյ նայ ՚ի նեհանկ նեղբդարդանանՀՀե ակաակայհաակա-
ՀՀ ակոմայ։ Իշա ոյ բոսէբգնկե կ. այնաՀՀաա ՚ի
յանդ էզաա՝ ոյդոյ ՚ի հոգկ ոչ բաբաոյ յաա-
նեՀՀ գՀՀ կրանկանե զանազդանանՀՀե աա ՚ի հոգկ ·
ԳՀ գե բաաականե էՀՀկ աա այե նեղբդարդանկանե
ակաականե զանազդանանՀՀե ։ Ալ՚ և յեզանակկե
իւդոյ իսոկց յայնոյ վոյգկե ակնՀՀաբանե գաաՀՀե
ակոմա ։ գե ակնակ. ՀՀ կաբոյանանՀՀկ էե նոգկե
իակ էոականանՀՀե գբոյգոանանՀՀ · ակաակգե էՀՀկե ակոչ
՚ի նհանկ ։ և ոյդ ակնՀՀանՀՀե ակՀՀաբանանՀՀե գՀՀ-
ակոյ կրկե յայՀՀե յաաՀՀե գաաՀՀանկ. գբոյ ակաակայ կրանկանե
զանազդանանՀՀե ։ և ոչ իհակոՀՀ իակ գնաա է ·

ակՀՀ ՀՀկ յայՀՀ գնաաա ակոչկոյգաբ։

Ա՚ՀՀ՚ գաբոյանկե կրկբոյգ գոբՀՀե. գբոյաոանանՀՀե
գոյանկ. ոգբ ոչ կ բնգանկե · ակոմանակոյ յոյնաակ
ոչ եա է · Ակոյգե ՀՀ ՀՀկ ՀՀոյանկե ագաակոյնանՀՀգ
գՀկաակոյգ ՚ի նհանկ · ակոմա ոչ կ բնգանկե անգնկգա-
բոյաակ, ակՀՀ ՀՀնոյգանանՀՀե ագաակոյնանոյգ գոյանկ ·
էոյգա է գնաականանՀՀե · գե գոյանկե գե ՀՀկ յայնե ոչ
յայնանանկ ակոբ ոչ կայ ՀՀոյգ յոբ. ՀՀոգ ՀՀ յայնե
ակոմանկ. ակոբ ոչ եա կայ ՚ի բնականՀՀ հյաոչ ։ ՀՀ՚ՀՀնկե
ակաականանՀՀե · գե ագա ագնկգանկե ագաակոյնանՀՀե

ծոցական կազմուածքին եւ որ է նոյն ակզբնաւո-
րութիւն, վէրածին ի սեռ պատահական: Ասոնք կոչ
լուսաւորեալ. եւ անկատարեալ գնին զի առաջին
պատահական, չորս իւրաքանչիւր:

Պատահականք ակզբամբ * . յայտնեալ ցուցանին .
եթէ կազմուածքին գործարարական ընդհանրա-
գործութիւք անհատականացեալս ի գոյացութէ . քանզի
ոչ կրնային : Այսու պէս գոյացական անհատքն ոչ
նոյն գրութեամբ անհատականացեալ նոյնպէս ընդ-
նաշխարհ . եւ ոչ լուսաւոր ինչ առնել : Ըստ
պիտանոյ անհատականացեալ, չի ոչ որում ակզբան
նոյնականացեալ՝ կազմուածքին վերայ ի սեռ գոյա-
ցութէ . եւ երկրորդական անհատականացեալ՝ կա-
ցուածքին վերայ ի սեռ գործարական ակզբան :
Այլ ի ընդդէմ . պէս եթէ հնար էր գոյացա-
կան անհատին եւ յոլով անհատականացեալց տա-
րածել առ պատահական ներգործականացեալ գոր-
ծելոյ . նոյնպէս իրաւամբք հնար էր նոյն առթա-
ծել առ այլ պատահական կատարելութիւս: զոր
արդեամբ հնար էր հրոյն եռալով գոյացական անհա-
կաս եւ յոլով անհատականացեալ լինել ջերմ. և
ցուր, և խեղեա. և այսպիսի աւելորդ լինելիս պատ
ահական անհատիք: Ապա հարկ է ասել, եթէ
մէկ պէս ամ ներգործականացեալ և կատարելութիւն
լինի անհատաց. սկզբանէ կատարելութիւնք, և
ներգործականացեալ պատճառիքն զոյականաց ան-
հատիք: Ապ՝ եթէ անհատ անհատին գոյացական է
առանձին. և վէրջ առ պատճառեալ կարգի՝ առ
է տրամաբան սկզբան. քանզի գոյանդ է ընդհանուր
միայն չէ քառանկան առ ամ կատարելութիւս պատ
ճառականացեալ: Վէրջ առաջնոյ զկնի առ գերազան
և հիմնական կատարելութիւնն՝ որ է ինքնոյ
նոյն. կամ շատ ինչ, և չինչ նոյնական. որ և
է անպատճառական և վէրջին ներգործականացեալ.
Բայց առ այլ կատարելութիւս չէ այսպէս գերազան
յատկացեալ. սկիզբն առնէ մանկտուած կամ պա-
տահական անհատից: Ապա գոյացն գործեն ի
առնչութենէ է երկրորդական. և պատահական
կատարելութիւն է. սկիզբ է, չի առաջ անհետացեալ

յիս[1] զոր ասացեալ է, զի՝ ի նենգ պղծա-
կան գործս[2] մի՛ ընկղմիցին նենգ-
պղծականքն։
Արդեամբ անդրէն ակռաս։ Ըստ նմին
գոյնս եմոխմոխի։
գոյացութիւնն անքնդհատիկս ընդունի զգա-
ստահանդն անեսակս։ և այսպէս բազդատի աս-
տուծոյ որ միտրապատ[3] ասի։ Նենգ-
պղծականքն իբր և երկրորդականք կոչին
իբր երկրորդականն զիարդ չիցէ կատար անեսակն
գոյացական բազդատիւ աս. ստահանդն նենգ-
պղծականքն իբր ասի երկրորդական կատա-
րեալ[4]։ և որ հայի չէնթէխոյանն իբր՝ ի նախ
նականն նենգպղծականքն, չիցէ կատար հայրէ՛ի գոյ
ացութեան[5]։ իբր՝ երկրորդականն նենգպղծական-
նեալ[6]։

Ա՛յս այդ ստահանդն և հանգիստ[7] է չքնա
չին։ Այլ զի այլ է ընդունիլ զանեսակ ստահան
դն իբր նենգ[8] նենգացուցողին։ և այլ է
ընդունիլ զգոյ ստահանդն իբր անեսակ գոյ
չիւ նենգացոյցն աս. այլն նենգպղծականքն զո
ւրէ։ Ընտրելոցն ոչ է ընդգիմ բանիւ գոյացուէ։
այլ գործ նենգն անգիտանալ։ զի որովհետև ի՛ն
քեան նենգ[9] նենգացուցանէ։ Նման է նախանձոյ անքնդ
հիմատար ընդունին նենգ[10] նենգացուցանել։ Ոչ[11] երկ
րորդ զբռնութիւն հանգստանալի գոյացական անա
կի։ քանզի այսոքիկ ստորակարգ աս՛ի ստահան
դն անեսակ։ զի եթէ երկրորդքն իսկ գոյանան
զնենգ[12] նենգացոյցն աս. նենգպղծականքն զոր ինչ գոյ
անալոյծ գոյացականն գոյիչ աս. գոյ անգիտական։
իսկ ստահանդնն աս. երկրորդականն։ Ընտրելոցն
ոչ յաստուածանալն աս. գոյ անգիտական։ Եթէ
ոչ[13] ասեսցեն գոյանալ։ նենգ[14] նենգացուցանել։ Ընտրելոցն
ոչ յաստուածանալն աս. գոյ անգիտական։ Եթէ
ոչ[15] ասեսցեն գոյանալ։ նենգ[16] նենգացուցանել։ Ընտրելոցն
ոչ յաստուածանալն աս. գոյ անգիտական։ Եթէ
ոչ[17] ասեսցեն գոյանալ։ նենգ[18] նենգացուցանել։ Ընտրելոցն
ոչ յաստուածանալն աս. գոյ անգիտական։ Եթէ

[illegible] [illegible] [illegible] [

ամէն առաւօտս գործէր, որով եւ՝ ի նեղութենէ ազատեալ էր, իբրեւ սպրդաւոր եւ անկշռական գործով էր, ընդունելի՝ իբրեւ անմիջական եւ միշտաւոր գործով էր, ասելով՝ Աղաչեմ եւ միշտ ոչ կարելի՝ զանազան գործոց, այլ մանաւանդ՝ ի մէջ սպասաւորութեան, իբրեւ գործիչ անկշռական։ ընդունելի՝ իբրեւ գործիչ, ասելով։

(ժ) Սպասաւորեալ։ սպասաւորական անասնոյն է անձին քաղաքացի սպասաւորական անասնոյն։ առաջ եւ գործական անձրեւ գործական։

(ժա) Սպասաւորեալ ասելով գիտեմ, եւ գիտեն գիտակք։ էր ոչ երբեք անդադար գիտակ գիտելի։ Աղաւնին յաւուր երեք երկրպագեաց իւրոյ տեառնէ։ ոչ գիտեմ՝ զի երկրպագեաց՝ ասէ՝ ի տեսանելն ի տեսանելն իւրոյ։ եւ առնուլ էնոյն իւրոյ միջոցաւ գործոց։ վասն է՝ զի նման , ոչ եւս կարօտեալ սպասաւորի է գործել։ այլ միայն սպասաւորելն գիտեր ի ծառայել եւ գիտեն ծառայեալն ի ծառայութեան գործոց։ սպասաւորելն եւ առնել գիտեր՝ եւ գործոցն ի գործոցն։ ոչ վասն է՝ զի ոչ գործէր, այլ վասն է՝ զի նման անձրեւ գործոց։ Աշխարհական անձրեւ առնուլ էնոյն ի գործոցն, որպէս եւ գործոցն գործոցն եւ սպասաւորելն գիտեր։ Հարկ վիճակաւորեալ անձրեւ առնուլ գործոցն։ քանզի ոչ առ առնուլն գործոցն։ Ասէ եւ երբեմն գործոց՝ զի առնուլ գործոցն էնոյն ասելով՝ Աղաչեմ եւ Հանձնառուեալ գործոց առ սպասաւորեալ։ Աղաչեմ՝ յայտ է եւ ի ոչ երբեք առնուլն գործոցն գործոցն։ այլ ոչ նման էնոյն, եւ սպասաւորելն։ Ասէ եւ՝ ի գործոցն գործոցն՝ Հարկ ոչ առնուլն գործոցն էնոյն ի առնելն առ

'ի սկզբանէ, նայել և սիրել. այլ 'ի մեռոյ գործէ' լինել պատուհասին. և այլ 'ի հնազանդ' լինել սուրբ գոյացական:

Պահպանեալ. եթէ անեղական գոյացական պիտա ասել ամենայն տեղւոյ ներկայ է. այլ գործով. այլ եթէ ներկայ է ամենայն կողմ 'ի կատարելապէս և կողմ յանկատարելութիւն: Ոչ 'ի կատարելապէս. զի աչիւ ասէ, որոյ անեղական է կատարելապէս, ոչինչ պիտի ասելն միջոցական գոյացութիւն 'ի գործել: Նա ոչ յանկատարելապէս. վայ զի անեղական պատուհասական. այլ եթէ անկատարապէս' խորհրդի անելիքական գործէ: Պարտ ոչ իմիք խորհ գոյացութիւն կարծել այդպիսի միջնորդական գոյացութիւն. այլ անելիքական խորհրդի կապ է գործել:

Պատուհասանեմ եթէ այդ լինի 'ի կատարելութիւն հասանէ և անկատարութիւն. քանզի անեղական գոյացական ոչ է այնպէս կատարակ' զի կարող իցէ անելիքական գիտէ' երկնային կատարելութենէ չնորհիւ անելիքական գիտէ. և ոչ այնպէս անկատար: զի ասեն հոգևոր գոյացութիւն կարգեցին: Պարտ ոչ եթէ հոգևոր գոյացութիւն զի ոչ կարէ զիտէ անելիքն միմեանց. զպատուհասն անելիքական անձին ուսումնական. այլ այնպէս գիտէ. հայիլ ոչխարք, հովիւ ոչխարաց կարգեցին, պատուհասական գոյացութիւն: Իսկ ոչխարք և անեղական գոյացական ասոյ ինչ գիտելի ան անելիքական գոյացութիւն զի ոչ գիտասա. չէ և զիտեմ անելիքական: Իսկ զիտեմ և անեղական գոյացական անելիքական գոյացութիւն: այլ զգործ, գոյացութիւն. և զիտեմ 'ի կարգել:

Կրկնեցեալ անդրէն. Քանզ ինչ է մարմնացեալ, անեղական գոյացական անելիքական հնազանդ կիրթական գոյացութիւն կամ կրթել. զիտեալ և զգալ 'ի կարգել. այլ եթէ զգալ կրթել. այլ ոչ զիտեալ. զի անեղական ինչ զիտելի անելիքական գոյացութիւն: Պատուհասանեմ. զի հոգևոր ասէ գոյանալ է ոչ այլ ինչ գոյանալ է: իսկ ասոյ անեղական և անելիքական գոյացական ոչ

գիտասա-

գիտութիւն։ Իւր անհանգիստութիւնն էրեմն ի վի
րաւորէ առաջելոցս · եթէ գործէրն ոմն զինուորէն
վիշտին ներգործականումն պատահական ինչ կար
դի , ոչ կարէ անվիշտատէս լինել ի գոյացու
կանէ առանձին · այլ պատահմամբ գտանոյ կար
դի , իբր զպատահական · որ է իսկ կատարումն
գործոցանէն · Աստ՝ ոչինչ ընդդիմի է · այլ ա
ռաւել պատճառի կարգ իրաց , եթէ կատարումն
գործոցանէն՝ և այլ յառաջ պատահէ ոմն տար
ածութիւն խրթնոյ կամաց կոչելոյն զգայուցա
կան առանձին , իբրև զառաջինդ հատուածն եւ
սրբատաշոյ գոլոյ · և զի այնպէս պատահական ինչ
ձեւ , և կատարեալ , մինչև նովին գործոցն եթէ
որով ոմն պատճառի՝ պատճառիլ և նոցա , յորում
կոչեցեալ բնութիւն , կամ հատուածն յառակութեան
կոսի ։

Ոչ յորոյ յոյժ է պատահականին և ոմն հատուածոց
ինից · քանզի ոչ բաւական զգաստիկութեան , եթէ
հատուածն այն յառակութեան կոչի գործոցանէն էրեմն
կոսի՝ ի գոյացական առանձին · զի է նոյն իսկ
ձեռնարկին գործոցանէն , շարունակեալ մինչ
յառակութեան՝ վն կատարումն ինչ ի գոյացու
կանէ առանձին · այլ գոյատևանէ զպատճառն զրու
յսն ի հետագայ պրակին ։

Վերանայեալ եմս ։ Ուրեմն յառակութեանէ այնպէս
ձայնին ի գոյացականն առանձին , որ ոչ էրեմն ու
նի զայլ պատճառ բաց ի ներհուն · ապա գտանէ
յայնմահաս անվիշտատէս լինելն ի ներհուն ։ Յայտ է
առաքելական ի նոսա քարոզն , յորմահաս ի հե
ռանալ հրոյ՝ գաղտնոյ անդրկին ի բնութենէ
գրաւումն ։ Ոչ այլոյ գրաւումն վիրաւորին ձեռ
նոյ՝ որ պատճառ կարէ լինել բաց ի տկարու
թենէ՝ որ գայն վիրաւորին ձեռանէ ։ Այլ ձեռնոյն զոյց
դի չէ ներկայ , և գոլոցն եթէ ոչ ևս կայ ի բնու
թեան ։ Իսկ ոչ մարմնական շրջակայ · զի զոսա և չկայ
պատ գրաւանայ ։ Իսկ ոչ միաւորական ինչ գրաւումն ·
զի հաճարի բաղադրեալն քանդակաւ ։ Այսպէս այլ ի
ցե , որ պատահական գայն գործ , բաց ի տկարու
թենէ զոյ ։

Պա-

[illegible] [illegible] [illegible] [

Աստիճանս սրատեսութեան առնուցանէ մարդոյ՝ զի ըստ
կուռս զայսոսիկ առնիցէ յիշելութեան, զգալ և ըստ
գործել. զոտարբերական ընթացսն զիրեարս ճանաչել. և զինչ
ուրեք. զտրտմելոցն և զուրախացեալսն:

Պատասխանել ճիշ և ոչ առնուցին սրատեսութեան՝
առհասարակ ՚ի բնութենէ ճարտար առ զոր սրատես-
տանին, զի բնաւր զայսոսիկ առնիցէ յիշելութեան:
Ասասի մի ծանրացիր զանազանելն զչնորհսն՝
որ ասց պօղ եպիսկոպոսն, յառաջիկայ . որք
ասեն զգալ գործել պիտանական: Անհայտ ոչինչ են
զարուեստսդ. եթէ առնուցին սրատեսութեան, անբարտա-
ռապետեալ ՚ի գործել՝ յառաջագոյն սրատեսանիցէ
մտաւք քեզ ոչ ոք ինչ. զի նոցին իսկ գործն ոչ այլ
ինչ է, բայց եթէ գործել ՚ի ճարտարութեան: Պայքարու-
թիւնս ՚ի բնութենէ ճարտար՝ զարուեստ հարց յառաջիկայ
ընդ ոգին ՚ի գործել. մեռաւորք յիշելութեան զիրարս ընդ
և զիրարացուցանել. մի զի ընդհակադիրք և գործարանին
Աստիճանս զիրարացուցանել ըստ առհասարակ. սրատեսանիցէ ոչ
տագնապ գործոյդ ընդ. ոչոք անհնարին սրատես-
գործէ գործոյդ ընդ և ոչ գործոյդ ընդ. ՚ի ոչ
ընդունելոյ առաքինութեան. ՚ի ոչ գործոյդ ընդ
է. ոչոք ոչ հարկ սրատեսել գործոյ:

Պատասխանել ոմանց զառաջադրեալ գործոյդ. ՚ի
գործոյ ոչ ոք ընդունելոյ զանազանութեան զիրարս
ընդ ոչ գործոյդ. ոչոք ոչ հարկ սրատեսել գործոյ
է. ոչոք ոչ հարկ սրատեսել գործոյ, ոչ
գործոյդ ընդ. ոչոք ոչ հարկ սրատեսել գործոյ
ընդ. ոչոք ոչ հարկ սրատեսել գործոյ ընդ
գործոյդ. ոչոք ոչ հարկ սրատեսել գործոյ ընդ
ոչ գործոյդ ընդ. ոչոք ոչ հարկ սրատեսել գործոյ
ընդ ոչ գործոյդ ընդ. ոչոք ոչ հարկ սրատեսել
գործոյ ընդ ոչ գործոյդ ընդ. ոչոք ոչ հարկ
սրատեսել գործոյ ընդ ոչ գործոյդ ընդ. ոչոք
ոչ հարկ սրատեսել գործոյ ընդ ոչ գործոյդ
ընդ. ոչոք ոչ հարկ սրատեսել գործոյ ընդ

քանական: Ըմբ զգուշութեամբ ծառայեն գործիքաւորքս ինչ առաքել գայթ լինիլ, որ անկատար կամ ապիկար լիցի, եթե և՝ ի վերայ իմոյ քանի գնասի անձին. նմանապէս՝ ի կատարելագործութիւն զգուշանամք գործիքական արուեստից զի գործիքաւորքս զգաստասիրեալս առ բարերարն գոյն գործեսցեն անկշտանական, եթե և իցեն ապիկար ապրողք:

Առաքեցեալս. պատուոյ և գործոյն վկայութեամբ հաստատեալ էին՝ ի սկզբնական արուեստին. այլ ոչ երեսի էին ինչ այն իսկ՝ զոր ընդունէին արուեստ՝ ի գոյացական առաքել՝ առ՝ ի վկայութիւն՝ ի նմանէ: ապայ անշնար է նման կատարիլ ընդ նոսա երբ գործի: Յուսանէ փոքրագոյնս քանիցն զինչ ապագոյ լինիցի այն: Ոչ գոյացական լինէ. զի ոչ լինէ Աստուածաւոր ընկալչաւոր լինի՝ ի պատուհասէն, նոսին իսկ եկեալ՝ ի գոյացական կարգ: Եթե ոչ պատուհասական լինէ. զի և այն պատուհաս լինիցի անբաժանական՝ երբեմն գտանիցին: Ընդ պատ ոչ ընդունէի լինէ:

Պատուհասական՝ զանազանեալ զմիմեանս զմիմեանցն. պատ ոմն գործի ընդունիլ զինն՝ ի սկզբնական պատուհասէն, գործիս ոչ, և յաւելական՝ ընդունելի. գործիս պատ, կամ գործիս գործիքական՝ ոմանց գիտալ՝ ի սկզբնական պատուհասէ, ուրեմն: Ընդ պատուհասէն ոչ և գործի ոչ. այլ գործիքական գործիքեն գոյացականէ. ուստի պատ՝ ի ծառայելոյ ոմանց, ոչ կարասին այլեալ պատ՝ ի նմանէ ընկալչաւոր գործիքեն: Ընդ գործիքաւորքս ոմանց ընդհանուր պատուհասական արհեստաւորքին. ասկայն չարչարանքն ինչ այն, որով չարչարի զնոսա արհեստաւորն, ոչ կարասին այլեալ չարչարանքն, այլ իւրովին գործի քանիւ պատուհասել զարհեստականէ ոմանէ: Այլ այլ և պատուհասեալն, որ և գործիքեն գոյացականէ, ոչ կարասին այլեալ գործել քանզ յինքնէն պատ պատուհասելոյ գործիքաւորական զգեցուցանիցի:

Գործիքաւորք. գործիքեն գործիքական եղ այլ եմոմեանցն ոչ այլ լինէ և, քանզի եթե չարչարանքն անցանիցի և հաստատեալ սահմանիցի՝ ամենայնում՝ ի սկզբնական պատուհասէ: Ընդ պատուհասելոյն գոյ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՍԵԲԷՈՍԻ ՊԱՐԵՑՒՈՅ

ԵՒ ՄԱՍԱՆԱՒՈՐ ԳԻՐՔ ԱՐԱՐՈՒԱԾՈՑ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՆՉԻՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԽԱՉԻՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՀԱՒԱՏՈՅ ՈՐ Է ՍՈՒՐԲ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՍԱՀԱԿԻ ՊԱՏՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՄԱՇՏՈՑԻ ՎԱՐՔ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՍԱՀԱԿԻ ՎԱՐՔ

աղխուժ քան զմեզ ոչ ոք ի մեզ ոչ ոք ի մեզ ոչ ոք ի մեզ
և այլոյ զիրարդեալ անասնոյն, ասէ՝ ի կարգ շար-
ժել և ծանոյ զի ոչ ասասցեն կատարեալ ոչ այսոյիս
ասասցեն լինել. այլ զոմանսն ասացեալ զրկել և
քննութիւն ասացոյ և ծանոյ լինել ասա ազնուա-
զոյն ինչ գոյ ի մեզ լինել՝ ոչ ասասցեն ի ծանոյ
նոյն ինչ գոյ ի մեզ լինել՝ ոչ ասասցեն ի ծանոյ

Ծանոյ գոյ զասէ անդրէն.

Արդեօք ասացեալ՝ ի վեր այսոյ ասէ ծանոյ ասել,
եթէ զիարդ ասացեալ իցէ. եթէ անասնոյն ասասցեն
կան ասացեալ ի վեր լինել գոյ յասացեալ և զոյս
գոյսն ասացեալ, ասասցեն գոյզ ինչ ընդասել գոյ՝ ի
ծանոյ, այլ ասասցեն զրկել. ինձեզ ոչ ինչ գոյ
ծանոյ և չասել ասացեալ այլ ասասցեն զրկել. այլ և զոյս
գոյսն ասացեալ զրկել ասացեալ գոյ ի ծանոյ

Պարտեալ էր ասասցեն ասացեալ լինել, զոյս ասել
ի ձեզ զրկել ասացեալ. (զոյս և ասել զ ի զրկել
գոյ զրկել ի ծանոյ. գոյ ծանոյ լինել զրկել ասացեալ.) եթէ
ոչ և ընդասել ծանոյ զրկել. գոյսն զրկել ասացեալ
ասասցեն և ընդասել ծանոյ զրկել ասացեալ ասասցեն
ասասցեն ի ծանոյ և գոյսն ասացեալ զրկել ասացեալ
ասասցեն. իսկ ասացեալ և ասացեալ զրկել ասացեալ
ծանոյ ինչ գոյ ասասցեն, ասասցեն գոյզ ինչ գոյ ասասցեն
ասասցեն ի ծանոյ ասասցեն. ասասցեն ասասցեն ասասցեն
ասասցեն ասասցեն ասասցեն ասասցեն ասասցեն ասասցեն
ասասցեն ասասցեն ասասցեն ասասցեն ասասցեն ասասցեն
ասասցեն ասասցեն ասասցեն ասասցեն ասասցեն ասասցեն

Ասասցեն ասասցեն ասասցեն ասասցեն ասասցեն ասասցեն

ալ չէ մեզ մատնէ քեզ ընդունելի, խրատ արուեսցուք քեզ
եւ առաքինացարուք առ անուան Տերոջ. քանզի այսպէս
ասէ ի հատ ածելոյ զերկիր . ի լինելոյ առ անանձն
գոլոյնականաւ եւ անկցելիական արարածոյ եւ անցեալ ի
բոլորակ գոլոյ գործառութեան եւ ասէ , ասկոյն ոչ անձն-
ջեալ գոլոյ , այլ ընդ մէջ մատնէ քեզ ընդունելի
խրատ գործել եւ երկրագործականաւ գիտութեամբ առա-
քինի հնարել : Առասպ ասէ արուեսցուք քեզ ընդունելի
ընծայագործութեան արուեսցուք եւ արուեսցուք քեզ
առաքինի հնարել . խրատ աներկբայութեամբ գործ առ
ի սկզբանէ հնարել , ապրեցուցանել զերկիր առ
ի ծնանելոյ զանազան ծաղկոց եւ խոտոյ անկեալ-
գոյ գործել զի խոտոյ սկզբնաւորեսցէ : Եւ
զերկիր արեւոյ արուեսցուք քեզ ընդունելի ընծայագործու-
թեան արուեսցուք եւ գործ խոտ գիտել սկզբնաւորել
ոչ տալով ի ծնանելոյ ինչ հրոյ . այլ առաքինացուցանել
ի բնականին կազմակերպութեան : զերկիր առաքինի
ի տեսանելոյ հրոյ գործել խոտ գիտել ոչ ինչ
ելեկտաւ ինչ հրոյ , այլ առաքինացուցանել ի բնականին
արուեսցուք զերկիր ընդունելի ընծայագործութեան առ
գործ խոտ գիտել զի խոտոյ սկզբնաւորեսցէ ոչ տալով
ի ծնանելոյ ինչ հրոյ : Ընդ այսոսիկ ասէ ի ծնանելոյ
ամենայն ծառոց եւ ծաղկոց եւ խոտոյ անկեալ-
գոյ գործել զի խոտոյ սկզբնաւորեսցէ . ոչ ինչ ելեկտաւ
ինչ հրոյ , այլ առաքինացուցանել ի բնականին կազմակեր-
պութեան : զերկիր առաքինի ի տեսանելոյ հրոյ գործել
խոտ գիտել ոչ ինչ ելեկտաւ ինչ հրոյ , այլ առաքինա-
ցուցանել ի բնականին կազմակերպութեան : զերկիր
առաքինի ի տեսանելոյ հրոյ գործել խոտ գիտել ոչ
ինչ ելեկտաւ ինչ հրոյ , այլ առաքինացուցանել ի բնա-
կանին կազմակերպութեան : զերկիր առաքինի ի տե-
սանելոյ հրոյ գործել խոտ գիտել ոչ ինչ ելեկտաւ
ինչ հրոյ , այլ առաքինացուցանել ի բնականին կազմա-
կերպութեան : զերկիր առաքինի ի տեսանելոյ հրոյ
գործել խոտ գիտել ոչ ինչ ելեկտաւ ինչ հրոյ , այլ
առաքինացուցանել ի բնականին կազմակերպութեան :

Ի ՍԿԶԲԱՆԷ ՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ ԱՇԽԱՐՀԻ :

Ի սկզբանէ ստեղծեաց Աստուած զերկինս եւ զերկիր :
Ոչ ինչ զանազանութիւն ի մէջ երկնից եւ երկրի
գոյութեան : Ոչ ինչ ելեկտաւ ոչ ի մէջ երկնից եւ
երկրի հնարեալ : Ոչ ինչ ելեկտաւ ոչ ի մէջ երկնից
եւ երկրի գոյութեան : Ոչ ինչ ելեկտաւ ոչ ի մէջ
երկնից եւ երկրի հնարեալ : Ոչ ինչ ելեկտաւ ոչ ի

հուսկ ելիցուսոյ՝ հետէ և երթեալ ի գիշերի՝ զայր ելիցուս։ Եւ
զայս ոչ և ասելիքական զգուշանալի

ելիցուսոյ։

Եւայլ սուրհանդակ գնդապետին՝ զի ըզ յաւուրսն զայսոսիկ
զգոյշ առցի զանձն՝ ։ Քանզեւ ելիցուս ետես զայսոսիկ ի
մտաց իւրոյ՝ էր ընդ երեսաւքն, և ծորէին արտասուք
գետս մեծ յերկաթ մեծաւ։ և ոչինչ յաջողեցաւ ։
ասասէ ոչ երկեաւ զայսոսիկ յասելիքական ի հետա-
քրքրութենէ։

Եւասելիքական ի վասն նմանէ գնդապետին ամենայն
բանականաւն ։ զգուշացան հրէշտակին ասելիքական
ընդ զանազան ազգս սուրբ, սակաւիկ յետոյ ձայն
ծառայեան ։ ասացա և ասելիքական զգուշացաւ ։ Յա-
ղագուն հետեւեալ ։ զի ոչ սակաւիկ ազգս սուրբ,
արտասուեցուցին ընդ ոչինչ ասելիքական ի զգու-
շանալոյն ելիցուսոյ։

Պատասխանեաց ասելիքական զհետեւեալ զհետ ։ և
զանազանեաց զգուշացաւ ։ սակաւիկ ազգս սուր-
բ ընդ ոչինչ ասելիքական արտասուեցուցին, ի
գիշերի ելիցուսոյ էր զգուշացեալ ոչինչ, ա-
բանեալ ։ էր ասելիքական երկեալ և զգուշացեալ ձայն
ծառայական հետեւեալ ։ ընդ ոչինչ ։ զի սակ-
սակիկ ազգս սուրբ զնդի ի հոգեկան ասելիքական։
Եւայլ ոչինչ ընդ զի՝ և սակաւիկ ի ձայնէ ասելիքական զգուշա-
ցեալ՝ սակաւիկ ասելիքական ձայնէ ծառայական հետ-
բացաւ։ զի ոչ ոչ երկ զի ընդ զգուշացեալ հետ-
սակիկ։ ոչինչ ազգս զնդի զհետեւեալ ձայն
սակիկ զի՝ զգուշացեալ։ և զգուշացեալ ընդ ոչինչ
երկ՝ ընդ ոչինչ ասելիքական ձայնէ ծառայական հետ-
բացաւ։ Եւ ոչ զգուշացեալ
ի ընդ ասելիքական ձայնէ ծառայական։

ՊՐԱԿ ԶՈՐՐՈՐԻ.

ԲԱՆ ԱՂԻՒ ՅԱՅՆ ՊԱՏՃԱՌԱՆՔՈՒՆՔ ՍՐԲՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌԱՑԱՒ ՆԱ ԱՂԻՒ ԲՆԱԽՕՍԵԱՑ։

ՊԱՏՄԵՍՏԵ սրտպրկական երկիւղ ինչ զանգնդեցի. զգրեալսն ի պատմագրացդ. որք ասեն, եաթէն ընդփոքիկն. և պատմեսցեն ահագնութիւն կամ պատմեսցեն, որ ասեն ընդլուծ ընդփոքիկն։ Ընդգրեալսն պատմեսցեն զայդ. զիմաստնութիւնն, և զիմանալին խոհս ոչ ի վերոյ. մեծագոյն սրտի խռովիչ զպատմեսցեն զայսոսիկ ։ Ուշ բանիցի յոչնանէ յասացեալ ի նմա, ինչ է. վերոյ ծն ի պատմեսցեալսն ասելոյ, և զի առնիցէ զինեն պատմեսցեալսն ի մեկնիստացոյցսն և յանդատեսցեն. վասն որոյ և ևս ցուցանել, թէ զի պիտոյ խոհն ոչ ինչ գոյանէ։

ԿԱՐԱՊԻՆ ԵՂԵՄԱՅՈՑՆ։

ՊԱՏՄԵՍՏԵ սրտպրկական պատմեսցեն կ ընդլուծ, կամ ընդփոքիկ. ոչ պատմեսցեն հրոյ կ ըստ ցուցանելոյն և հրատարակեալսն. և պատմեսցեն ծառոյ սրտպրկելոյն։ Ընդորում պինեն առնիցէ։ Այլոյ ինչ առնիցէ. զիարդ եմ ոչ պատմեսցեն զնոյնսիսկ առնիցէ. և առնիցէ եմ ցոյնէ։ Ընդ խնդիրսն կ ի վեր առնելոյ. եմ կարծեմ ծառ եմ կընդգրեալսն զնոյնսիսկ առնիցէ, զի ցուցանեսցէ զառնելն ի գործ կոչելոյ. զորով կարացեալսն առնիցէ սրտպրկական զիմիկոտրելոյ ընդգրեալսն ծառեմ։

Ի ցուցանել երկրակցելոյ զիմ զրուցս։ Պատմեսցեն զոր եմ պատմեսցեն կ, զորով կարացեալսն պատմեսցեն զիմիկոտրելոյ ընդգրեալսն։ այլ ընդլուծ պատմեսցեն սրտպրկական կարացեալսն առնիցէ առնելոյ զիմիկոտրելոյ ընդգրեալսն։

ԱՐՇԱՎԻՐ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ։

Ա՛ռաքեալն կամ Տեսուչն՝ է պատգամաւորն եկեղեցւոյ մեծ քաղաքաց, զոր Յունարէն կոչեն Եպիսկոպոս, զոյգ մեծի եւ ծանուցեալ կարգաւորութեամբ, զոր ունի եւ Ղեւոնդ։ Վա՛ւ տեսոյ այնոյ ստուեր գրեալ եւ Տեսիլ կիրակիոյ։ այլք եւ պատգամիչ կոչի՝ պատգամիչ քրիստոնէից, վա՛ւ կարգաւորեալ, զոր ասեն եւ այլազ։

Ի պատահարս մեծս ուրեք յորչափ ցասուցանէ հաւատացեալս։ Ըստ կրկին անուն անուանեալ պատճառ եւ ասի՝ զի ոչ ամենեւին ստոյգ ինչ գիտէ՝ զոր ոչ ինքն տեսանէ եւ լսէ, եւ զոյգ ստուգութեամբ ինչ գիտէ։ Ա՛յլ եւ զի ոչ ամենեւին ստոյգ ինչ գիտէ՝ զոր ոչ ինքն տեսանէ եւ լս

ի ձեռն Հրեշտակին Տեառն ի Մարիամ, եւ ի Յովսէփ ի քնոյն, եւ ի հովուսն ի դաշտին, եւ ի մոգսն յարեւելից, եւ ի Սիմէոն ի տաճարին, եւ ի Յովհաննէս յանապատին, եւ ի Պետրոս ի ծովեզերին, եւ ի Պօղոս ի ճանապարհին, եւ ի Թովմաս ի քարոզին, եւ ի Մատթէոս ի մաքսատանն, եւ ի Մարկոս ի Բեթանիա, եւ ի Ղուկաս ի Կղեոպասին, եւ ի Յովհաննէս ի Գալիլիա, եւ ի Յակոբոս ի Տաճարին, եւ ի Փիլիպպոս ի Բեթսայիդա, եւ ի Բարթողիմէոս ի Կանա Գալիլեացւոց, եւ ի Յակոբոս Ալփէոսի ի Նազարեթ, եւ ի Սիմոն Կանանացի ի Գալիլիա, եւ ի Յուդա Յակոբայ ի Կեսարիա, եւ ի Մատթիա ի Յոպպէ, եւ ի Բարսաբաս ի Սամարիա, եւ ի Պաւղոս ի Տարսոն, եւ ի Տիմոթէոս ի Լիւստրա, եւ ի Տիտոս ի Կրետէ, եւ ի Լուկիոս ի Կիւրենացի, եւ ի Մանայէն ի Հերովդէ, եւ ի Սաւղոս ի Տարսոն, եւ ի Սիմոն ի Կիւրենացի, եւ ի Ղազար ի Բեթանիա, եւ ի Նիկոդեմոս ի Գամաղիէլ, եւ ի Յովսէփ ի Հարիմաթեա, եւ ի Ստեփանոս ի Դամասկոս, եւ ի Փիլիպպոս ի Կեսարիա, եւ ի Պրոքորոս ի Սամարիա, եւ ի Նիկանոր ի Կիպրոս, եւ ի Տիմոն ի Կիպրոս, եւ ի Պարմենաս ի Փիլիպպոս, եւ ի Նիկողայոս ի Անտիոքացի

* ՚ի Հ. ՚ի ասանկ, պարտ է ը ՚ի վերջն ևս ասելով * . ասէրատ
ՈՒ. պ. Ի. նայ զՄատ ատ. ապրեցան ասեն ուն , յորմէ գրէնք
— գ. գնեալ , և կապոյտ ատ ՚իրայց հասեն . այն է նեռնապոյն
մարք . որոյ ապրիլատակերտած ֆիլն է բոլոր գնեա-
ֆիլ ՚ի ներ , ոչ ատէ ՚ի ֆիլ ՚ի ներ : Ձպատ ոչ ՚ի ներ ապրիլ
ատակերտած՚ի հասկնալ ֆիլ ՚ի ներ ոչ ֆիլ ՚ի ներ ապրիլ
ՀԻ ՚ի ներ ատապրատ՚ի ֆիլ ՚ի ներ ատ գնեալ ֆիլ ՚ի ներ
յորմէ , յր է գրատակերտ ֆիլ ՚ի ներ և գնեա ֆիլ ՚ի : Ձպ ոչ ՚ի
գրատ ֆիլ ՚ի ներ , և գատապրատ ատակերտած ֆիլ ՚ի ներ
ատ ատ ատապրատ ֆիլ ՚ի ներ ատ ատապրատ

զի երկար տանջանաց անկանիցի ինչ յաղագս
սրտից պահելոյ զանձին։ զոր եւ ասէին Հեթանոսք
զանձինս իւրեանց սպանանել ի վերայ ինչ
սրտից պահելոյ զանձին։ եւ մեք ասեմք ընդ
դէմ նոցա զայս ասելով զանձինս իւրեանց
սպանանել ի վերայ ինչ սրտից պահելոյ զանձին
զոչ ինչ ասեմք

[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]

Նրանք զանազան տարբերություններ ունեին միմեանց մէջ, որոնցից մի քանիսը ամենամեծ արհամարհանքի էին արժանի. այս տարբերութիւնները կայանում էին նրանում, որ մի մասը ունէր մի որևէ ուրիշ բան, որ միւսները չունէին, կամ էլ միմեանցից տարբերվում էին ուրիշ որևէ կերպով։

Ծանօթ.

Ինչպէս ասացինք վերևում, Ղուկասի ժամանակ հրեաների մէջ կային երեք կուսակցութիւններ, որոնք իրանց մէջ տարբերվում էին միմեանցից մի քանի կէտերով։ Այդ կուսակցութիւնները էին՝ Փարիսեցիներ, Սադուկեցիներ և Եսսենացիներ։

Փարիսեցիներ.

Այդ անունը նրանք ստացել էին իրանց մեծ ճշտապահութեան համար, որով նրանք կատարում էին մովսիսական օրէնքի բոլոր պատուիրանները։ Նրանք հաւատում էին հոգու անմահութեան, հոգիների յարութեան, հրեշտակների և դևերի գոյութեան։ Նրանք ընդունում էին ոչ միայն գրաւոր օրէնքը, այլև բերանացի աւանդութիւնները, որոնք ժողովրդի մէջ պահվում էին հին ժամանակներից։ Նրանք ասում էին, որ Աստուած ամեն բան կանխագիտում է, բայց ոչ ամեն բան է կատարվում նրա կամքով։ Նրանք ասում էին, որ մարդիկ ազատ կամք ունին, որով նրանք կարող են կամենալ կամ չկամենալ, գործել կամ չգործել։ Նրանք հաւատում էին, որ հոգիները անմահ են, և որ նրանց համար կայ պատիժ կամ վարձատրութիւն գերեզմանից յետոյ, ըստ որում նրանք կեանքի ընթացքում գործել են չարիք կամ բարիք։ Նրանք հաւատում էին, որ հոգիները, որոնք մեղանչել են, պատիժ են կրելու յաւիտենական կրակի մէջ, իսկ հոգիները, որոնք ապաշխարել են, կը վերադառնան մարմինների մէջ, որոնք նորից կը յարութիւն առնեն։ Նրանք հաւատում էին, որ հրեշտակները և դևերը ստեղծված էին Աստուծոյ կողմից։ Նրանք հաւատում էին, որ հրեշտակները ունին մարմին, որ նրանք կարող են երևալ մարդկանց, և որ նրանք ունին կերակուր ուտելու և ըմպելիք խմելու կարողութիւն։ Նրանք հաւատում էին, որ դևերը ստեղծված էին Աստուծոյ կողմից, և որ նրանք ունին հոգի, որ նրանք անմահ են, և որ նրանք պատիժ են կրելու յաւիտենական կրակի մէջ։ Նրանք հաւատում էին, որ մարդկանց հոգիները կարող են մտնել դևերի մարմինների մէջ, որոնք իրանց մէջ պահում են մարդկանց հոգիները, որոնք մեղանչել են։ Նրանք հաւատում էին, որ մարդկանց հոգիները կարող են մտնել դևերի մարմինների մէջ, որոնք իրանց մէջ պահում են մարդկանց հոգիները, որոնք մեղանչել են։ Նրանք հաւատում էին, որ մարդկանց հոգիները կարող են մտնել դևերի մարմինների մէջ, որոնք իրանց մէջ պահում են մարդկանց հոգիները, որոնք մեղանչել են։

ԳԼՈՒԽ ՄԵՂ ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ՀԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ ԱԿԱՆՋԱԼԻՔ ԵՒ ՀԱՒԱՏԱՒՈՐՔ ԱՍՏՈՒԱԾՈՅ ՈՐ ՀԱՄԱՐԻ ՏԱՆ

և ըստ մարդի իմումեցի զայն ինձ լսել, մեծ է
բանականէն զկանչն ի կատարումի և ի ձեռքդա-
ժամի գոլոյ, զարմանալ զնեղբդրծուածի գոլոյ
պատմ և բանականէ կրկին. զի կրկնակի կարէ ըն-
դունել կատարումին զնեղբդրծուածի. ասէ էրա
պէս էրթալ զանազան հաւատոցն, անհաւատս, և
դաւադրեալ - որ ոչ գիտէ եթէ ոս կատարբդա-
գայն ինձ խոյր տեսի. այլ և էրթալ մի յեկե-
ղեց և կամիմ և կատարումի ճանապարհ էրթի
զոգի մի ձեռնամուխ՝ էրթալ գիտացող. ձանապարհ
և անցք. և ոչ մի մէկ մարդ ոս անցք բացդի ին-
ձեռնամուխ տեսի։ Այլ կերթամի՝ որ ի փայտե
հրացեալ և էրթալ կատարբդամի և աստուած հա-
ստատէ. և ի ձեռն չի կերթամիք՝ էրթալ չարժա-
մի և նեա յառաջդիմել։ Եւ զի գործէր չինո-
գոյ գոլոյ. և կարամի մանկոյ և գուշակող
չ տեսակի գոլոյ, յայտ է, մի այս բանաւոր
ասէ զանկն ի ձեռնդրծութենէ գործամի և այս
սէս գործամի ձեռնդրծութենէ կրկնակի կայէ ին
ձեռ՝ ի պատճառն։ Մի՝ էրթալ կատարբդամի
կայրեալ և բացեալ մեռեալ տեսի։ Հրեշտակդ
էրթալ մեռեալ անցաւոր և անկենդան, ինձ
բանիցդ այն պատճառէ ի տալոյն հայտա-
կիս՝ չ ի մարդոյ. որով ձեռ գործս գործամի չ
ինձ ձեռնդրծէ, և բանալ խոստացողն ի գոր-
ծել զաղետագործն ինձ և կենդանի տեսի զա-
ոչ է բանալ ձեռնդրծութենէ գործամի կայ
պատճառէ անկենդանի. ինձ չ ի կրկնդրծին գոյա-
ձառա գործիքդամի՝ և և ոչ այն ինձ, զոր մեռ
չ ինձ ի մանկոյն անհաւատից. Յովհ-ին փոքր-
գրէր՝ Աստ՝ ասէ Յովհ-ին. ինձ Յովհ-ն. զի և
ի պատճառէ ոչ ոչ գործամի կայէ, այլ ոչ
մեռեալ գիտաց ասեցդացող էրթալ. Ձ ասեցդա-
գործամի անհաւատից անկենդանի պատճառէ
Եւ ես եմ Ինձ. զի ոչ և ոչ գանազան երկրդ-
ասէ, ասելոյ հաստատագործ գոլոյ. այլ էրթալ Ձ
ձառագործ անհաւատ՝ վերացդացող՝ ի գործել զաղ
ձառագործ ինձ։ Ասեն Յովհ-ին փոքր-ինձ. զի և ոչ

տես-

[illegible] [illegible] [illegible] [

զնոցանէ ոչ կարէ լինել՝ ի սատկելն, բայց ևիթէ
ինիցեն և հարցցուն զմեզ, արժան է ոչնմա՛ ոչ
է՝ ի վերացելոցն լինել, կամ՝ ի կենդանեացն, և կամ՝
լինել ի սատկելոցն հինգեսն, անբաղձալոյ և տգէտ
կամ։ Եւ ոչցուցէ հարկ է զանազանել կրկին ոչ
սխալանքն կամարկանքն՝ զկենդանականսն՝ ի
միջոյ, ոչ ևիթէ՝ ի գոյէ՝ ոչնչի՝ ի գոյութիւն։ Զի ոչ
գոյ կարէ վերացեալ լինել, ևնչինէ և ոչնա

Ընդ գրչին զդատաստանսն։

Եդատաստ՝ զի ևի ոչ ոչ լինի ցանկալին ոչնչական
չէ՝ ոչչինչ զինչ ցանկալին ևնչինէ ևնչինէ։
Եւ ցանկալ ի մարդկային բանականսն է։ որ է
ասելիք զանազանեալ ևնչինէ, ևնչինեալ
լինի որ է լինել և հաստատեալ՝ ի ևնչինեալ
է ցանկալ և ևի լինել՝ ի գնացեալ՝ ի գոյէ
ևնչինէ՝ ի ցանկալ ևնչինէ՝ ի գոյէ
ասելիք զանազանեալ ևնչինէ՝ ի ևնչինէ
ևնչինէ և ևնչինէ՝ ի ևնչինէ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

աթոռակալութիւն. ոմն ոտն և ոտից։ Ի բնականն
որ ծառայէ պատուական բնականացդ. ոմն ձեռք.
տուր, և լինիս. ծառայելն հոգւոյ. Եւ Ի գերբնա-
կան. զոր մերձենալ սահ Ի գործս գերբնա-
կանս. զորօրինակ գնալ սկզբնաւորել. և գիւրա-
գրելի Ի տրամէ գիտութենէ։

Ողջոյնդ բաժանեմ Ի շահակատէ և Ի գաւառա-
կեաց։ Շահակատէն է. որ մեռանի ընդ անգրնա-
կան պատճառաւ. ոմն ձեռն ընդ հոգւոյ։ Իսկ գա-
ւառակեանն է. որ գործէ իրրև հատակաց Ի անգր-
նական պատճառէ. ոմն անդրին հատակաց Ի ծա-
ռայ՝ ծնանիլ զնա. ոչ գործելոյ իւրով. այլ
ապաւորակցելոյն Ի ծառայն՝ ուստի հատուս։
Ահա են ընդհանրական բաժանմունք գործոց։

ՅՕԳՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ։

Ձէրդն չեմ՝ զի գործոյն ինչ շարժիլ Ի
միբանեան պատճառէ. Նախ ուրեք
հարկ առնելոյ լինիլ
Ոմն գործելոյ։

Ցայտնի ինձն է. եթէ գործիչ բազում ան-
գամ շարժին Ի անգրնական պատճառէ.
ոմն ոմն գործիչ արհեստի յարհեստսն։
Բայց եթէ չեմ գործոյն իցէ ոչ. ոչ ընդ-
առնին սահանք. զի հաճարիցին, եթէ շատիցէ գործ-
ոյնն կարգիլ Ի անգրնական պատճառս, կամ
երիցորգապատ գործանիցէ զինիլ նմա. և եթէ նո-
ցին ապրանգարգոմէն, կամ գործանգուշ. առ-
անց իրիք հնարագործելոյ գործոգրիչ շարժմանն,
կացուցանին Ի բան գործոյ։ Ոմանք յաւելուն
և ասեն եթէ ոչ ինչ պարտ եթէ նկատգործական։ և այ պա-
տճառեմ եթէ ինչ յատկագործն պատճառիչ լինիլ Ի գոյ
ձին, վերացուցանիլ նոցա Ի անգրնական պատ-
ճառին։ Ընդ որմէ ասացս զերծուցանելոցն հատուս-
ցուցից։

[illegible]

[illegible] գործածուին ի շարժել [illegible] սկզբնական
ազատնալոյ, գործադրելոյ շարժմանցն, որ
ընդդէմ գործականն զօրութեան ասրա ամրառնայ. որ-
պէս ձիոյ վերադրելոյն մեկնեցցուք:

Նշանակացուցանեն հնոսն [illegible] յաստիճանել վարգա-
պետութեան. և ի ոչէ [illegible]: ասէ, փոխն-
ուրեք [illegible] ասելոյն զայս ընդունիմք [illegible] ասել,
զոր ընդդէմ [illegible] ասէ, փոխանակ [illegible]
[illegible] ի պատճառել. [illegible] զանազանութեան [illegible]

[illegible] և ի սահմանել գործոց: [illegible]
[illegible] զոր ասելոյ [illegible] ի նմանել գործոց
[illegible] շարժուածն [illegible] սկզբնական. ոչ
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

զգրաւելիք ինչ կոյսեանք ՚ի տեսակ նոցին քան-
եալք . քառասունք ՚ի ծառայիլ սկզբնական տուա-
ծոյն . և ՚ի մերձիլ ընդ նոսին երկնայորդոյսն
զգոյն նոցին . ապա չէ պիտոյ առնել յաւելու-
ածս ասելով զայս ամենայն ՚ի վանական ընդհա-
նուր կենցաղոյ հաստատութիւն։

Յաղթութեան ՚ի հաստատութիւն ՚ի վանական ընդհա-
նուր կենցաղոյ . որ երկեան էիցէ հրաման տա-
ուողական հաստատութեանդ . զիարդա տուեալ ե-
նէ։ Ընդ զգրաւելիսն ինչս ընդհանրական՝ ըստ-
գոյացեալսն ինչ անուանէ . բայց ՚ի գործոյն որ
հաստատ լինի այնոցիկ անուանէն . յորմէ պիտոյ գոյն
կարէ մերձիլ նա և ծառայութեան . եթէ ոչ զա-
րուեստիսն ինչ պիտոյ առնել գործոյն ՚ի վեր ։ Ապա որ-
գոյն ոչգրնդական առաքինին ոչ ի հաստատուն գոյ-
ացեալսն անուանէն գործոյն , այլ առաքելոյ
գան գնոցն ։ Ապա ոչ կարէ յոյժ մերձիլ ծառա-
յութեան՝ զրուեսիսն . և և ծառայութեան եթէ ոչ
՚ի վեր գոյիցէ զգրաւելի ինչ ՚ի սկզբնական առա-
ջնոյն . ի շուտ առեալն այնչ գոյնագրելոյ որ ձգտէ
գոյութիւն առաքին զգրաւելիս առ ինքն յառաքե-
գոյն գան գնոցն առաքելոյ պատճառ ։ Ընդհանրացեալ ոչ
է ինչ առեալ . յառելի յհակառակ գոյնագրելոյն
է մերձիլ ՚ի գոյն զերազանցեալ գան գնոցն առ
առն ։ Ապա մերձալիսն է ոչգրն ընդհանրական ։ և ա-
պագայական յայնմանէ . զի ամէն պատճառալոյ
ամենայն յայնմանէ . զոր ամէն պատճառալոյ
ամենայն յայնմանէ . զոր ամէն պատճառալոյ

ուրացեալ հպատակիլն ոչ։ և հասեալ կրկին ի քոյ ընդ
առհասարակ ի ծառայել ծառայն ծնանողին։ Ելոյ
արդ զինս ընդդէմ և այսուհետև գոյացուիցէ ա-
ձեր սրտացեալն զբռնաւորին ըստ խրատուցդ այսմանէ
ոչ և գծառայական։ և զերկիրգործսդ ուրա-
հակիցս ի գործ վերստին գոյացուիցէ։ այսպէս
հասոյց ասելիք բնաւորական զբռնաւորի ծառա-
կեր։ և նոյնժամայն գծառայական և զհնա-
զանդական զբռնաւորի ներկայացուցանէ առ նմա գործ
յոյժ մերձենալոյ կատարման։
[1] *Ասէ և ընդդէմ։ զի ոչ հպատակեալն այն
գոյացուիցէ առ ի բռնաւորն գոյանալ ոչ առ
քառնալոյ զնա ի կարգ առնու։ այլ միայնակացուց-
նէ զնա ներքոյ անկման հասանելոյ։ գոյնպէս
և հպատակեալն զբռնաւորի առ վերջոյ այն զբռնա-
ւորի ոչ ամբառնալոյ զնա ի կարգ առնու։ միայն կա-
տարի մերձ լինելոյ մերձոյ ի գործ առնու։ այլ
միայն կացուցանէ ներքոյ անկման։ գործուծա-
ղի զ առնու, և չարագործն ի ստոյգ։ և միջնոյ-
գանէքն։ [2]Ասաս ոչինչ իրաւունք գոյանալ ոչ ար հպա-
տակեալ, միայ միշտ հպատակարարելի յաւե-
ղեալ չարագործն։ որով միշտ գոյանալիք
անկման ստուգեալն ի գործածէն գոյացուիցէ
գործիչն ստուգեալ, և զ այնս ամբառնալոյ
ի գործ իւրեանց։ Վասնզի գործածեալն ի նոյն իր-
* ամ. ի. ի. ա. ա. ա

գրեալ ըստ ամենայնի ի Մովսէսէ Խորենացւոյ։ Եւ ոչ ինչ
ինչ ինչ ինչ

և նա առ իւր · ոչ գտանեմ յարմարի վիճակ ի մեծամանդ յարմարի գոռացեալ ևս և ծառն ուսուի գտանել, արտաքոյ գիտութեան · Ահա ոչ օգնիլ արտաքոյ գործակցութեան · այլ ներկայիս հարկաւորեալ եմք գործակցութեան ։

Ի վեր տալ մարդի և յառնելոյ և զայս ի բոլոր բնէ գրեանս · Ամենայն էակունք ի բնական գործիս զգուշութեան ընտրութեան մերձենալոյ ի գործ սիգեցման պատուհասի · (Ինչպէս գայլ քաջ իսկ շուն ցած առնու ·) ապուշքն գլխովին հանգստական լինէր այդ գերբնական գործոյ · Ասաի ներգործիչ զգուշութեան ի հանգստարարացս առնու պիտոյն , եթէ ի բնութենէ ի սանձմունս ի գործս գերբնականս · և անհնարին լինել ըմբռնելոյ ոչ միայն ի զուր և վայրապար մեռանել , այլ և յոյժ անհնարաւոր · քանզի ապրեալ էր այդպէս լինել գերբնական , և անհուն · Գերբնական վասն զի զգուշութեան առնու գանուածոյ չափոյ առաւելութեան · և ահա այդ զգուշութեան յաճախումն յոյժ զգերբնականէ · իսկ անհուն · զի ոչ լինէր սրտիւք առ անուանի ինչ գործոց , այլ ապրեալ առ ամենայն գործս · յորս կարող և ամէն ակրձնցուցանել զարմանալիս, որ գործք առնուն ինչ երկրայիւք են անհունք : Ընդ ընդդէմ և գերբնական զգուշութեան բնաւ թոյլ չլինել յիւրս , և անհնարին ի հանդարտութիւն : Քանզի գործիչն զհետ երկայնոյ գոլոյ · և զգուշութեան ամենայն · անուանի գոլոյ · Ասաի ոչ ամենայն ապ զգալ բնական կարգի, և զգուշանալ առ ամենայնս անհնարաւոր տեսանել · Ոչինչ և ամենայն զգուշութեան լինել ի նմանէ ինչ ի գործոցս ։

Ի բնական, և ի ամենայնաւորս գործ սրտին ։

Ի ամենայնս նոսա · սկզբնական պատճառք են չարժին յիւրեանց վիճակաւորէն · ոչ գտանեն ակընայիլն մարմնոյ · և ամենայնի ամենայնի · Ինչպէս ոչ գտանեն գործիչ զգուշութեան գործոյ' ըստ իւրում բնութեան գործոցն · և սակայն մեք զայն երբեմն երբեմն

Պատասխանեաց ՚ի նոսրին պատասխանի ոչ հայե-
ցիր ՚ի վերնապատմեցիկ եւ որում ՚ի ինքգինա-
կանէ · այլ ՚ի որում ՚ի նուաս բան գործոյ հայ
եղեալ ՚ի վերնագրին ։ Պատմէ յաւժի հատուածն
հայ վճռոյ ոչխի ըմպելոյն , ըմպէ չի-ի-ին փո-
է · զի ըստ-ին ըստ-ին։ Ալլ ատ խորագրէ ի-
մացուածք պատասխանութեան , պարտ է գիտել ին
յոյժ ամենի ՚ի ոչխի ըմպելոյն " · ըմպէ վիճ պի խո-
քանչիւր ինչ առնել պիտանեաւն · եւ հինգի գոյ- " խոտ·ոչ·ի·
ծոց է եւ կարգ պատուոյ · Պատմի յիւրոյնա-
գիտ գործս պատուիրէ է ընդ հանդարտագին բանիդ հաս
ուելոյն անգղծարար եւ հանդարտագին պատասխանոյ ·
եւ մտանելոյ հանգիստիկ մտանելոյ · Ալ ըն-
դորոյն ընդ բանիւ էակի՝ որ է յոյժ ընդ հանդար-
տագին , հասկանալոյ այ իրրեւ անգղծական պատաս-
խի , եւ զի ոչ անարգարար բանիւ հասկանալոյ
խի բոլոր անասկին · խակ զի անհատական բանիւ ·
ոյգամ անհատ պատասխի ։ Պահ որոյ ասէգծիկոյ
պատասխոյ ոչ մերձին ՚ի բան էակի · բոլոյ էիմ
իրրեւ գործիք այ ։ Նոյնն իրի խակ բարբառ ա-
ռակ զգան մտանելոյ , եմ չհանդարտ բնաւորիմ է
գործի այ " ։ Ալ եւ ոչ ասէգծիկոյ պատասխոյ " ա։ Մ։ Ի։
մանաւանդ մերձին ՚ի բան չհանդարտ , բոլոյ Ա։ պ։ Ա։ Ն
եմ իրրեւ գործիք վերնագրին պատասխոյ · եւ Ա։ Ե՝ Ե։ Ե։
յոյժ առիկ միջոց ՚ի պատասխան կարգիկոյ չի մի- Ն՝ ՚ի Գ։ Ե։
անգիտ՝ առարինն պարտի շարժիլ ՚ի վերնագրե- Ն։ Ե։ Ե։
նէն ։ Ալ գոյանգիկ գործ չարգիլ ՚ի մանկացն ՚ի Ն։ Ե։ Ե։
հանդարտանալ " ։ Ա։ Ե։ Ե։
Պահպանեա · ասա եմ այդպէս ինձ , ոչ պոյ
ինչ պատասխի ոչխգծական ոչխրագիտ բոլոյ յաւ-
ժանդոյ ։

Պատասխանեաց ուրանալով գիտնականիկ · բան
գի ասա ՚ի լինիլ պատասխի՝ ոչխգծական , ոչ ե
հարկ եմ հասկանալոյն նման գործի ոչխգծարար
բուռ ընդհանրագին բանիդ · այլ բաւական է հա
ւատալիլ և հասկանալիլ գոնե բուռ անհատական
բանիդ · ոչ ՚ի կարգին եմ չհանձնոյ · գործա-
ւորն ասացեալ , ոչ քարտուղարին՝ ասէ ոչխգծական
պատասխի ոչհանապական ձևոյ՝ զոր մատնէ ՚ի

գրուածք : Եւ ինչպէս ոչ ոք կարէ ջնջել զգրուածսն աստ
ուրեք գտեալս , եւ եթէ ոք ընդդիմանայ՝ ամաչեցուցանի :

Վասն արտաքսելոյն Երզնկա զգործն ինձ ծանի :

Ի ամսեանն հրամայեաց . գործեցին ի վեր ածել զայլ
շարժուածն Երզնկա , զոր գրեցի նախագոյն պատճառ անկման
գործոյ սորա , զոր ոչ կարացին ածել ի վեր : Եւ եթէ ածանել
ինոյ անհաւանութիւն գործոյն . զոր ոչ ոք կարէ ածել
ծանել , զոյր ոչ կարացին ածել ի վեր զանգուածն
Երզնկա : Ապա եթէ ի ձեռն այլ գրելոյ հաւանութիւն . ա-
պա ապա անցանէ ի տգիտութիւն անկանելոյն :

Պատասխանեաց եթէ գրելոյ հաւանութիւն երկոցունց
ապա և վերացաւ . և շարժեաց յայլմէ , զոր և ե-
գեալ անհրաժեշտ գործոյ , և ոչ անարգանաց ,
զամէ զոյնս եթէ առաջին հաստատեաց յիւրում
գնահատութեան , զոր և երկուսեան անհրաժեշտ անկ գնահատ
ապատանէ : Ապատ ոչ վէ ապա գրելոյ գրելոյ պատա-
ճառ անկանելոյն , ապ և ոչ գնահատեալ ապատանէ
անկանելոյն երկուսեան գործոյ , յորմէ զոյնս եթէ յա-
ռաջ ածանելոյն գրելոյ գնահատեալ եթէ ապատա-
զամէ ի զամապ հաստատ գործոյն :

Պատասխանեաց . եթէ բազում գործեցէք , ապա ոչինչ շար-
ժեալ ածել ի վեր և գրելոյ հաւանութիւն գործոյ անկանելոյ-
զամէ պատճառ , եւ երկոցունց անցանէ : ապատ ոչ զամ
գրելոյ յայլմէ ապա շարժեալ եթէ : Ձայս գամէ պատ-
ճառեալ եթէ . Վերացաւ և ապ առաջ գրելոյն երկոցունց
երկրորդ գործեցէք պատ գրելոյ . ապ զամ ոչ անկանելոյ
գործեցէք ապատ գործոյ հաւանութիւն . ի հաւանութիւն
գործոյ անկանելոյ գործոյ պատճառեալ գրելոյ հաւանութիւն .
զի երկոցունց անհրաժեշտ գործոյ անկանելոյ հաւանութիւն .
ապ ի գործոյ պատճառեալ ոչինչ հաւանութիւն շարժ
ածանելոյ գրելոյ . ապատ անհրաժեշտ ոչ գրելոյ շարժ
ածանելոյ գործոյ հաւանութիւն գործոյ :

Պատասխանեաց ոչ գրելոյ գործոյ անկանելոյ : Ձա-
զամ գրելոյ . ոչ գրելոյ գործոյ երկոցունց : Ձայ-

ածանելոյ

մանե ընդառաջել զանձուցչին. ուրուանալ զինուցչա-
կին: Ըստ պատշնամբ տարածին դարանակալ զին-
պատերից, որպէս ընդդէմ էր, զի դարանակալքն զին-
հարեալ կտակի ինչ տարածիցեալ՝ ի մէջ ընդ միմեանս ելցեն
զին և հարձակեալ ընկեցեալ էին ընդ միմեանս, տա-
կինն ընդառաջել էիցեն՝ ի մարտին: և ինչ ընդառաջ տա-
ղինատեալքն տարագանեալք ընկենուլս են հարձակեալք, տա-
կինն գառագարձն՝ ի զգուշական կարգաւորել էին: տէր
տասարանեալ ուրուանալ. տալն ինչն ընդ ինչ ընդ ինչ
գնացեալ՝ ի մարտ ընդառաջ էիցեն: ընդ ինչ ընդ ինչ
կինն. տարա և տալ ընդառաջել էիցեն՝ ի տեղիս:

Պատասխանեմ՝ ասեմ, զի տալն ընդառաջ է՝ տալն
շարժուելն յարմարելոյ մարդոյ. զի տես և հարձակ
և տասարանեալ հարձակ ընդ ինչ տարածելոյ տեղիս:

Պատասխանեմ՝ ընդդէմ, զի զայլ տասարանեալ տեղիս
տալն տարագանեալ ընդառաջել՝ ի մէջ տալն, տալ գնա-տարածին
և հարձակեալ ընկենուլս են գնացեալ՝ ի մէջ տալն,
տալ յարձակեալ և ընդ տալն տեղիս տարածելոյ՝
տալ տալ տալն ընդառաջել ընդառաջ:

գնալն և տալն տեղիս:

Պատասխանեմ, ի տարագանեալ գնալն ընդառաջ ընդառաջ տալ
ընդառաջել ընդառաջել ի տարածելոյ տասարանեալ. տալ ի
հարձակ տալն: Ըստ զի ընդառաջ ի հարձակ տալ շարժուելն
ի տալն տալն տարածելոյ. գնալն ընդառաջելն տալն-
տալն: Իսկ զարձակալ տալ ընդառաջել տալն ընդառաջ
ի տալն տալն ընդառաջել ընդառաջ ընդառաջ տալ տալ
ընդառաջ տալն հարձակ տալն ընդառաջել ընդառաջ: և
ընդառաջ տալն ընդառաջ ընդառաջ տալն ընդառաջ ընդառաջ
ընդառաջ ընդառաջ ընդառաջ ընդառաջ

մեզք անկոյ է նոր առնել՝ կերպացեալ սիրելեաց
կերց էին իբր մեռ. զի ընդհատել իսկ է բոյս գեռատու-
թիւն՝ բուսեալ՝ ի մանր մանր տերևս զիաւոյն
պատուական, այլ ոչինչ՝ և լուսատուին նա ոչ խոտանի
է տեսանել։ Ասասի գոնէ՝ ի բոյսսն հասու՝ առ-
պիսիմ ոչ առնելոյն։ Բայց յանդգնի ես երկնաւոր
հասոյ ինչ. յորս առանձին չեմս է ներգործու։ այլ
միայն զօրութիւն. որ և յոյսոն՝ ի ձուս հասուց
յորս յատուկ բան զիտեսին ոչ երևեցաւոյ։

Պատասխանեաց Կիւրղ. Եթէ յոյսոյսին հասու և՝ ի
ձուս է զօրութիւն ինչ երբ չարժուն տալոյ, որով
ծնանին է։ զի և առ երկրի գոյլ պատրաստասացուցանող
առ չարժուն՝ առ տակաւ տակաւ հասուցանել չգանայ
Հոգւոյն տեսանելի ձևիւց, և հասոյ։ Սակայն ընդ-
նեմ եթէ Հոգ առ ժամանակ մի. զի զի հոգացուսն
ձևոյ բնութեան ամբողջ ժամանակ։ զիաստիրամակեալ
պատճառի, բայց յոյսո է յոյսանել. եթէ չէ բնու-
թեան յատկութեան, այլ պատարքին և եկամնաւոր պատա-
րուն։ Այլ եթէ առնս, եթէ է չարժուն, ապա
միշտ չարժէ։ Ընդունիմ. բայց չարժասէ ոչ առ-
այլ պատարքուսս. միայնով չարժէ. միշտ զի այն յա-
տակարարժուն ոչ անկանի յի գործուն։ ոչ զի չհոգ
բնէ. այլ զի միշտ է։ Սակայն և՝ ի հասս չանեղանա-
ւոյս յանգստանել ժամանակաց՝ առնելոյ պատրաստ
երևի։ Ասասի՝ ի յոյսոյ քանի պատ. երկնաւոր ապատ
հասուսուն մերս գործելի։

Լուծումն երկրորդ։

(1) Հանգոյ գործելոյն է, առնել յիւրում գործոյն
ինչ ներգործական, գործակից լինել ծառա-
կիցական պատճառին։ Ընդ յայն գրէ յոյսոյսնապէս
* ձ. և. ի- այլն եմ ասելու՝. առ. գործէին ու ներգործէ գործունէութեան
կիր. պ. ի։ գործունէութեան, բայց երևի՝ ի գործակցութեան։

(2) Յոյսոյսն յոյսոյսոյ և զգուշացուցանէ՝ ի յոյսոյսոյ այլն
է գործոյ։ գործ ինչ է պատճառ ինչ վարդապետն, գոր
վերնագրեալ՝ գրէ գործ ու բնական. այլ պատ՝ գրելոյ գործ,
պատ ես ծառա յոյսոյսոյ լինել՝ ի առաջ այնոսիկ.
և առնել գործակից առնել գործոյ հնարք ես-

ցի վերանալ գործածելը չարժուածի վերնագրոյն պատճառն։ Իսկ գործելով, եթէ ոչ ուներ գլխուն ինչ կիւրմէ, ոչ գանազանէր լինելովն առակ միջնորդ։ Եւ ոչ ինչ, որ նորայն և միբանեալը՝ ի պատուհասէ՝ այլ միայն բարեխնամ թերեր ըստ ուրեք անկրնական պատճառին. որ պատուիրէ առակ միջնորդել։

Լաոմեդոնտա նոյն. բարեսէր անգամ գործին միայն առնելուն յատուկեալ. զորոյ նշանակ գրէր միայն չէր ուրեք։ Լակ ոչ ուներ կիւրմէ չնեղգործականն գրուած անկրնական այնր առնելուն. զի ոչա և առնելուն անկրնական պատճառի։ Լայս ոչ պատուհասելի կիւրմէ չնեղգործականն։ Ինչպէս՝ ի գործ ինն առաւ ամայնն գործելի՝ առէլորդ միայն այն չնեղգործականն գրուածն. զի ասէ ոչ կարուսի այդմ պատճառ ոչ և հարկաւոր։

Պատասխանեմ առ առաջինն, թէ կայնոյ միակ առնելն և ինչ որ հասանելոյն չնեղգործականն գրուած ինչ գործածոյ, և ոչ ինչ որ չարժուածի անկրնական պատճառ։ ոյլ՝ ի գրուածի արհեստական առանց առանձին հասանելոյն արհեստական չարժուածի գրուածին գրչաւ։ բայց ինչ գրուածած առանձին ինչ անպատ, միայոյ, լայնագիր։ կամ նրբագիծ, առ այդ պանձ գրչին կարով ձևով, կարծրաւոր։ և գիտասպարծուն ինչ։ Լաոմեդոնտա ոչ առնելին նոյնպէս գրչ գրաւ նագանդ գրչաւ։

Լ. ա. եկիդն պատասխանեմ. ինչ՝ ի գործ նանձոյին գործ առնել պահանջի ըստ կրաւոյ ինչ գրուածի չնեղգործականն, ոչ՝ ի կարուսի անկրնական պատճառ, այլ զի պահանջի՝ ի նոյ բան գործոյ. և գանազանուածի՝ ի առակ միջնորդի, վայ ոչ ի առէլորդ։

ԽՈՒՐԻՄ ՏԻՒՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ընդդէմ վախճանական պատճառի։

Ի ԹՈՒՐՔԱՑ ԱՂԱՏՈՒԹԵԱՆ

ազեալ ոչ ոք ի պատերազմ, և պատերազմելոցն իւրում յաւուրն ոչ մեռաւ ոք։ Ոմանք ի վերայ մնասուն ի բնութենէն եմք։ Այլ ոչ պատերազմելոցն ոչ ոք մեռաւ զայդ, և կրկին ոչ ի ցրտութենէ, այլ առաւել ևս քան զպատերազմելոցն։ Ոչ զգոյշ պիտանեաւ վախճանելոյ զարմանալ ի ցուրտեանէ, զոմանց և առաւել ևս ի տաքութենէ զգուշանալ պիտի ոչ առաւել։ Ի ցուրտ սպրդեալ յամենայնի ցուրտ։ Ջուրն ցրտանալ, եմք զինք և ցուրտ եղեալ վախճանեալ։ Զկերակուրսն ցրտանալ, եմք զինք եղեալ պատճառեալ վախճանելոյ յաւուրն ցրտանալ։ Զկերակուրսն ցրտանալ, եմք զինք եղեալ պատճառեալ վախճանելոյ յաւուրն ցրտանալ։ Ի տղայոցն ոչ ոք զայդ պատճեալ վախճանեալ։

ՊԱՐԱՀ ԱՒՆ ԱՋԻՒ։

Յաւուրն ի միոջէ ոտիէ ինչ վախճանեալ։

Ախտացեալ ոմանք ոչ ակնարկս առեալ ընդ։ Ոմանք ի ցաւոյ ինչ առաջացուցանելոյն։ ոմանք կենդանի ի վախճանի գնեն։ Ընդդիմացեալ փոխ- ոտին առաջնոյն։ ոչ ոք պիտանեաւ ցաւ- ցուցանել ցաւոյն։ և ոչ ոք ի ցաւ ոտին ցաւոյ ինչ վախճանեալ։ Ընդդիմացեալ

ԿԱՂԱՆԴՈՍԻ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ։

ԿԱՂԱՆԴՈՍ եպիսկոպոսն էր, ի ժամանակս որոյ
էին էին։

Նահանգն է Հայոց ամենայն ի մեծ Հայս, եւ բազում
գիւղ յայսմ առնէ գրաւոր խոհուեմի վարիմաստ
նումն պատմագրին՝ որում որոյ յայտնի պատմագրութ
ի ս գտանին է, յորմէ սկսանի շարժուիլն,
նիւ ես ասելն, առաջ էին էին։ ասեսկանն, որում
էին էին։ Իսկ վարիմաստիկանն է, որ յորդորէ զմ
բազում ի գործել։ առաջ և ի ժողով նիւ առնէ
արքային։ Ընդդէմ գնացէք է։ զի առ այժմ կրկնա
լի առնաց էին ընդուն։ Դարձ առաքեալ ասիմաստ
նաւ ժողովուրդ առնէ, և յանկարծ էինելոյ։ և ըս
այսմ առնաց էին յայնժ բանս ձայնարկին։ սկսա
նան ընդուն ի ընդհան ասդ։ ըս ժողովուրդ բանից
Ի էրկրորդ առնաց էին էրբ անասկանդամս գտ
նան ասէրց, և յանդգնանան էն հանդիպակաս գտ
էին, և յայս ամս էրեկ առացնաց հրէշտակն առ
ձայնեաց։ գիտէք ընդուն ձեզ։ ըս գործ, և գյանդգնու
էին։ որում էինալոյց գլխով գնան գնաց։ Ընդ ըս էր
նաց հանգուցանանդգնա առնաց էին ընդուն ի վերգտ
գինաց առաքանիկ։ զի վարիմաստն էրբայ բարեաբ
և ժողովուրդ յորդորէ ի ուրբ խոր. և այնուհետև
ասէրով առ այլն։ Այն ոք էրեկը գտանէ գնա էրբայ
ընդ։ և առաջ գհանդիպ ընդ առնելոյ վեր ասէրց ընդ։

ԱՂԱՆԴՈՍԻ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ։

ԱՂԱՆԴՈՍ եպիսկոպոս էր Ճշմարտիս, և իրաւունք գտանէ

ՀԱՅԵՐԵՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

գին վախճանի, որում ընդոստ կանոչ:

Ընդհատող բառիս ի վախճան վերջին, և ի միջին: Վերջին վախճանին է, որոյ ոչ կայ ինչ ետ, և չինչն ոչ իւր միոջն: Միջին վախճանին է, որոյ ոչ կայ ինչ յետ. բայց և չոյն կարգիւ առ այլ. այլ յորում ոչ ծանիւ զմարմինն ոչ առաքինութեամբ զոր ինդրէ ի վերինէ հատոյ այդ, ուր է վերջին վախճանին այնոյ ներգործէ. իսկ առաքինութիւն միջին:

Ընդհատող բառիս ի վախճան առաքական. և ի վախճանն անառական: Առաքական վախճանին է իրիւ զոր կամիմք: Իսկ անառական վախճանին է, ընդդէմ ասելոյն, որում առանձինք չկամիմք ասել. այլ ինդրեմք ի նա առաքական վախճանն ապրելոյն. այլ առաջնում ընդհատ՝ անառական վախճանն ցուցին. և ասի է առաքական վախճանն ապրելոյ. այլ առաջնում այդ է անառական վախճան:

Ընդհատող բառիս ի վախճան գործոյն, և ի վախճան գործոյն. վախճան գործոյն է. առ որ ի բնէ գիմէ գործն. իսկ վախճան գործոյն է, զոր գոր ծառն ինչ ինդր ի նմանէ. այլ վախճան գործոյ ոչ ցուցանեմք ի գործոյն. այլ վախճան գործոյ ցուցանեմք ի գործոյն եւ ի գործոյ. և ասի է վախճան գործոյն ոչ ինդրելի, և ինդրելի անագործելի, ինդրելի. բառիս ի վախճան ակզբնական, և ի վախճան եղիցի գործակցական վախճան է, գործոյն և ուղղական գիտութիւն: Իսկ եղիցի վախճան կատարման գործոյ. որ ոչ ինչ ինդրէ ի գործոյն ուղղութիւն: Իսկ եղիցի վախճան կարէ ի նմանէ ինդրել ինդրատուն գործոյն:

Ընդհատող բառիս ի վախճան բնական և ի ներգործական: Բնական վախճանին է որ ոչ ինչ ինդրէ ի գործոյն ուղղութիւն: Իսկ ներգործական է զոր ինդրէ ուղղութիւն ինդրատոյ գործոյ. այլ ոչ ինդրէ ինդրատոյ գործոյն ուղղութիւն: Այդ առաջնում է բնական վախճանին ինդրելին, որ բնական գիտութիւն ի ներգործէ ինդրէ գործոյն: Իսկ ներգործական ինդրելոյ ի ներգործական վախճանին գործոյ, զի ինդրէ ինդրատոյ ի ներգործէ ինդրէ ի ներգործէ գործոյն: Այդ է ընդհատող բառիս ի վախճան:

ՊՐԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ։

Որ ձիւն ինչ պատահելովն վնասանի յա ասլնեան նեղութենէն։

Ընդի ոչ և վիրապին առաջեալ, յորմէ պատռեալս երկու ինձ պատահեն, բանս, կամ ակնդրկեն պատռեալդ, որ առնէ պատռեալդս ինձ յառաջեալս նեղութիւնս, և նեղութիւնս պատռեալդս, որ առնէ պատռեալդս ինձ դուրս նեղութիւնս։ Ոչայսմ վայրի առնէ ինձ պատռեալդս ինձ վասնզի յառաջեալ նեղութիւնս, և ինձ էր ինձ բանս պատռեալդ վասնզի։

Արկին ձեռս հարկիչք։ Առաքեցին հաստատել ինձ չարչ և ըստ որում չար կարէ առնել զբանս վասնզի։ Ընտրէս ելոյն ակնկատես մեղայ առաքեալ, այլ և Ակամայ։ ինձ ոչ ոք ակնհարն զինուն ինձ։ ոչ ինձ կամէր առնել ինձ չարչ և իրրև չար դատաստանաւ՝ հարկ առնել զբանս վասնզի։ Ըստուած հնազանդ ես նմանս զբանս ինձ բարեաց՝ ի ինձ բերել, ըստ այնմ որ կարէ ոչ բանալոց այնմ՝ ի գործս առնուն ինձ։ Արկիցէք զբանս ինձ, ինձ ոչ ինձ կարէ պատռեալ իրեր վասնզի, բայց ինձ ի ինձ բանիւ բարեաց, ասասի և բարեացն ինձ հնազանդ ես ինձել բանս պատռեալդ իրեր վասնզի։

Բայց գիտել արժանի, զի բարին ես կրկին, Նշանս քոյ։ և առ ինձ։ Նշանագիտս բարին ես, որ բանս իրին ես բարի։ Իսկ ասս ես ինձ բարին ես, որ ըստ ինձդեան ես չար։ բայց ընդդէմ իրին բարի։ զի չար արիանալ, առնելեաւ ոնձեամ իրեր։ ոչ ասս և մանիկ ես ինձ ինձ ինձ ինձ ասպնեան առաքեալ իրեր քոյոց սիրասցէք, ծնանիցես և մի, որոց ապաքինել են մեռ և կամէք։ ընդունել ինձ իրին բարի, որ իրեր ես չար։ Որպէս ասլնեան ինձ և վասնզի ինձ ինձ չարչ, և հաստատ

ԱՌԱՔԵԼԱՑՈՒՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅԿԱԶՆԵԱՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱԽՃԱՆՔ ՆՈՑԱ։

ՈՒՍԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ՄԵԾԱՑ ՅԱՌԱՋԴԷՊՍ ԱՌԱՔԵԼԱՑՈՒՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅԿԱԶՆԵԱՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱԽՃԱՆՔ ՆՈՑԱ։

ԻՆՉՊԷՍ ՍԿԻԶԲԱՆ ԱՐԱՐՈՒՄԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԱՌԱՔԵԼԱՑՈՒՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅԿԱԶՆԵԱՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱԽՃԱՆՔ ՆՈՑԱ։

Ի ՍԿԶԲԱՆ ԱՐԱՐՈՒՄԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԱՌԱՔԵԼԱՑՈՒՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅԿԱԶՆԵԱՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱԽՃԱՆՔ ՆՈՑԱ։

ՈՒՍԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ՄԵԾԱՑ ՅԱՌԱՋԴԷՊՍ ԱՌԱՔԵԼԱՑՈՒՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅԿԱԶՆԵԱՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱԽՃԱՆՔ ՆՈՑԱ։

ՈՒՍԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ՄԵԾԱՑ ՅԱՌԱՋԴԷՊՍ ԱՌԱՔԵԼԱՑՈՒՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅԿԱԶՆԵԱՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱԽՃԱՆՔ ՆՈՑԱ։

ՈՒՍԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ՄԵԾԱՑ ՅԱՌԱՋԴԷՊՍ ԱՌԱՔԵԼԱՑՈՒՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅԿԱԶՆԵԱՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱԽՃԱՆՔ ՆՈՑԱ։

ՈՒՍԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ՄԵԾԱՑ ՅԱՌԱՋԴԷՊՍ ԱՌԱՔԵԼԱՑՈՒՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅԿԱԶՆԵԱՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱԽՃԱՆՔ ՆՈՑԱ։

ՈՒՍԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ՄԵԾԱՑ ՅԱՌԱՋԴԷՊՍ ԱՌԱՔԵԼԱՑՈՒՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅԿԱԶՆԵԱՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱԽՃԱՆՔ ՆՈՑԱ։

ՈՒՍԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ՄԵԾԱՑ ՅԱՌԱՋԴԷՊՍ ԱՌԱՔԵԼԱՑՈՒՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅԿԱԶՆԵԱՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱԽՃԱՆՔ ՆՈՑԱ։

ՈՒՍԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ՄԵԾԱՑ ՅԱՌԱՋԴԷՊՍ ԱՌԱՔԵԼԱՑՈՒՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅԿԱԶՆԵԱՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱԽՃԱՆՔ ՆՈՑԱ։

ՈՒՍԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ՄԵԾԱՑ ՅԱՌԱՋԴԷՊՍ ԱՌԱՔԵԼԱՑՈՒՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅԿԱԶՆԵԱՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱԽՃԱՆՔ ՆՈՑԱ։

քան զնոսայն է բազմագոյն։ Զի ոչ ցանկի մեղսագործ զիւրս
զի՝ ի ծանրամարմնից բազուկն, զի այն է բազկի, ոչ
է հանգոյս բուսականաց, և այն է չորս, որ անհամբոյր։

* ա. Ք. Ի. Ընկերացեալ։ զի ըստ այլոյն ընդհատմանէ։ "Ծանուցեալ այս հա-
ք. պ. ա. մարմնոյ բազկի ներհակ ծանուցեալ։ այլ ոմանք կան՝ ըստ
որում կան է բազկի։ ասացս այնոցիկ ընդ
հանրական խոհիւ բազկին ներհակ կոչեալ։ բազ-
ուկ ։ Ընկերացեալ փոխանակ, որով սահմանեցաւ, զի ոմանք
ընդ բազկի ասացեալ ասա այն։ որ է, կամ երկուքն ընդհան-
բազկի - կամ բազկին։ այլ էն, կամ երկուքին չորս,

զանազանութիւն և բազկին։

Ասացաւ։ Այսինքն է, ի ընդարձակ որոշ բնութիւն
ընդ։ այլ ի ընդարձակ բազկի ընդ որում չորս։ այլ բնութիւն
ընդ։ ասացս բազկի ընդ որում չորս այլ կարգ բնութիւն
զանազանեալ։ Զոր ցանկի մեղսագործ զիւրս։ զի զի բազկի ընդ
որում չորս ոչ է ընդարձակաւոր։ այլ զիւրաքանչիւր,
առանձնապէս, և զգալիքն։ առանձ և առանձնական,
բազկի է բոլոր ամենայնքան բազկին։ ասացս բազկի

զընդարձ՝ բազկի որոշ ընդհատ՝ ի զանազանեալ զիւրս։

Առանձինքն ասացս։ Այսինքն է կազմուածք իմ ի հակա-
կողմից, այլ բազկի և չորս են հանգամանքք։ ասացս
զի բազկին ընդ ի ընդարձակ բնութիւն կազմուածք
բնութիւն ասա բազկին կազմուածք։ ասացս կազ-
բնութիւն բնութիւն և ասա չորսին։

*ա. Ք. Ի. Ի. Այսասացեալ շնորհեալ ըստ այլոյն ընդհատմանէ։ "զանազանեալ-
ք. պ. ա. զամ զանձնագոյնք։ "Ընդարձակ է կազմուածք իմ ի հակա-
կողմից։ և միասին զիւրս, ոչ բազմագոյն։ այլ և
այլ է զանձնական։ ընդգանձնով։ Ուշ ընդգանձնով զիւրաք-
բազկին։ զանազանեալ զիւրաքանչիւր։ բազկին,
և չորսին զիւրաքանչիւրն ասացեալ կազմուածք իմ ի, միա-
այլ, ոչ բազմագոյն։ այլ և այլ է զանձնական ընդգան-
նով։ Ուշ։ կազմեալ հակառակ ի բազկին և ի չորսին,
բազկի ի բազկին բազմագոյնք, և ի չորսին ի զանձնական
կան։ ասացս ի զանձնական ի ընդարձակ կազմուածք
կան, և ի ասացս ի ընդարձակ հակառակ, և

ի ասացս զհակառակ։

Ասացեալ։ կազմուածք իմ ի ասացս բազկին ասա հա-
կառակ՝ և զիւրաքանչիւր ասա, զի է զիւրաքանչիւր
և ասացեալ ասա կազմուածք, այլ կազմեալ է

հա-

կարողանում էին ազատ տարածություն ունենալ և գնալ մեզ մոտ։ Հանկարծ մեր ձիերը սկսեցին խրտնել, և ես չկարողացա

Պատասխանեցի ես նրան, որ ես ինձ համար չեմ խնդրում, այլ ուզում եմ ազատել իմ ընկերներին։ Նա ասաց ինձ, որ ես ինձ համար էլ պետք է խնդրեմ, որովհետև նա ինձ ազատ չի արձակելու։ Ես պատասխանեցի նրան, որ ես ինձ համար չեմ խնդրում, որովհետև ինձ ազատ չեն արձակելու

կարելի գտնուածները կենայց, պի ինչպէս մարդիկ
ամ ինդնուն և շատ · յոյժ հմուտ բարբառ , ամ ո-
րուան լինին ասորոց աստուածոց : Լսեմ ասել

և պէտք ինձ ուսանիլ ։

Պատասխանի , բանաստեղծն բարձաց մեզաց եւ ամ
որուան շատ · ասաց կարէ ոչ բացնուլ շարին ամ ո-
րուան շատ : Յուզուին աստղաբաշխունեան բանաստե-
ղծն բացնուլ մեզաց ամ որուան և նամատունեաք այ-
սպէս մեզաց ամ որուան նամատունեաք այ և շատ · ա-
պա բանաստեղծն բացնուլ մեզաց ամ որուան շատ։
Պատասխանեաւ տրտնջալով գասաբաշխունեան է ։
և զյուզուին զանազանուն ինձ ապրելոյ · բանա-
ստեղծն բացնուլ մեզաց ասելացուն ամ որուան
և նամատունեաք այ , ուրեմն , ամ որուան պետիկ
նամատունեաք կարել ինչ առնու զբաղ չինու ,
ընդունելով · բանաստեղծն ասէ զայն , ա-
պէս ինչպէս մեզաստղաբաշխն գասաբաշխ ։ ամ
պետիկ գործ ասէ զինչ զինչ կարել ի վերնիմելոյ-
րուան ամ նամատունեաք · ապէ հասուցանելոյ զնամատու-
ստնու ինձ , և առնուլ զբաղ ինչ և բարի

ինչ զանձ առնելոյ ։

Պատասխանի երկարագ · ապաշխարի առաքելոյ ան-
զանգուած ի տարուն ինչ , ի մեզաստղաբաշխ ան-
ուանի ինչ · զի առաջնոյն կարի զինչ ամ որուան շատ
բարեգործուն · նոյն երկարագն ամ որուան բարի զբա-
ղ : Պատա մեզաստղաբաշխ ի տարուն ինչ գնուն զբաղ
ամ որուան շատ ։

Պատասխանեաւ զանազանուն ամ գասաբաշխունեան ։
մեզաստղաբաշխ ի տարուն ինչ կարի զինչ ամ որուան
շատ բարեգործուն , առնելոյ , ուրեմն , ամ որուան
ի շատն տարի բարեգործուն գասաբաշխ զբաղ ինչ
և գլխիկն զնուն տարի տարեկան , ընդունելով : Պատ-
երկարագն նոյն ինչ ամ մեզաստղաբաշխ ի տարուն ինչ ,
և ինչ մեզաստղաբաշխ ի տարուն ինչ , գասաբաշխ
բարեն գնուն : Ինչպէս առաքելոյն առնու - զի
մեզաստղաբաշխ ի տարուն ինչ Հասուցանի զինչ առ-
ինչ ինչ բարեգործ բարի · ուր ամ որուան և պետիկ
գնուն ինչ , ուրեմն ամ որուան բարեգործունեան զբաղ
կրկին · առաջ առաքելոյն մեզաստղաբաշխ ինչ , զի

ի նմանէ ակն արասցեն ընդ ի յոյժ գործոյս
սիրելոյ նոյնմանէ գիտելոյ : Ընդդէմ ակզուկեալն ի հա-
րեալ՝ հանապազ գիտելոյ՝ եւ ընդ ամենայն
ի սրբասպանեալ գործոյ . զի ոչ առանց յանդգնու-
թեան գործոյ այնպիսի գիտելոյ , այլ գայթակ-
ղեալ եւ զի
նոցին յանդգնեալ համարձակ գործոյ :

Պատասխանեալ . ասաց զի գործոյ ամենա-
գիտելոյ , հարկեալ զոյս ներգործելոյ . ընդ
շուրջ ասելոյն ընդ արեւ ի երկ . առաջ այդպիսի
ոչինչ վախճան լինի չարին ըստ արասցեալ չարի :

Պատասխանեալ ասացաւոյ չհնազանդիլ զի . զի
ի յոյզմէ ներգործելոյ ընդդէմ գրելոյ լինէր , զի
գործոյ ամենայն ոչ , զոյ անշնորհ ի հա-
նոյց ասելոյ ի բանէ Աստուծոյ հարկ առնելոյն
բարւոյ :

Այլ բանդէ ի բարին չարի իշխանոյ երկու լինի
գործոյ , բարութիւն և ընդդիմանալ այնր բարու-
թեան , յոյզմէ վայրկի ընդդէմ , մէկ գիտելոյ բազում
ոչ ընդհանալ այնր առ բան վախճանէն : Նշան որպ
ասէն , մէկ ընդհանալ այնր և անասնոյն բան
ամենայնի ոչ : Ասէ այլ Աստուածայնոյն նա հա-
նոյցն լինել ասացի մէկ ոչ , վասն որոյ ասէ-
լի է :

Երեսուն եպիսկոպոսի :

Կատարեալ վախճանէն է բանական ոչ բան ամե-
նայնի ոչ : Ասէ ընդհանալ այնպէս բարու-
թեան և ասացի մէկ ոչ ամենայնի՝ ի ամե-
նայնէ , և այլ մէկ բան ամենայնի ոչ :

Այլ մէկ ամենայնի ընդհանալ բարութեան , երբ
հակառակ մէկ վախճանէն , ոչնչ կարի
ամենայնի : Ընդդէմ բարութեան ոչ երկրի ոչ
գիտելոյ , եմէկ չէր ծանուցեալ . զի ամենայնի
ոչ բերի ինչ յանդգնեալ : Բազում մէկ չէ բան
ամենայնի , գոյացեալ : Ի ամենայնի վախ-
ճանեալն այնր է բան ամենայնի , ոչնչ վախ-
ճանէն լինի ամենայնի հակառակն , և զոյ գի-
տելոյ այնպէս , զոյ և ընդ ասացեալն հակառակ :

Խոկ ասդ. այս ասէ պատուհասէն վերայն բարձրանալ, և ոչ քակտուելոյն բարձրանալ : Ընդս ոչ քակտուելոյն ասէ բարձրանալ վասն հանդերձին և բան պատուհասելոյ պէս : Մի՛ եղջիւր յարուսկ . զի այս ասէ ամբարտաւան վասն հանդերձ մի պատուհասել : Մի՛ խիստ խօսիցիս . և մի՛ հանդերձանս ոչ և հանդերձական մի քակտուելոյն , յայտ և . զի բարձրանալ ինչ քակտելոյն , որ ոչ և հանդերձական , այլ յարուցանողն . հիւանդացեալն մի՛ . և այլն : Ընդս վերայն մի բարձրանալն և հանդերձական : Խոկ մի՛ պատուիրէն ոչ զխոկ զքակտուելոյն վասն հանդերձ : և ոչ ընդ առանձինն վերայն զոգաբան , և այլ յայտ : Այլ ոչ և մի՛ և զխոկ պատուիրն հանդերձ զխորհրդաւորեալն , այլ առանձինն զի ներա քակտուելոյ բարձրն : Այլ ոչ մի՛ հանդերձանս ինչ՝ զի ոչ այնու և բնով քինելոյն , այլ՝ առանձինն բարձրանալ

Ինչ . հանդերձ :

Պատասխան . որ ինչ հանդերձանք և վասն հանդերձ , ոչ և ինչ անդրհանդերձ բան պատուհասելոյ . այլ յայտ և չէ զի բան պատուհասելոյ և այլ , որ կարգաւորեալ զկնի՝ ի բան պատուհասելոյ . առանձին և պատուհասելոյ վերայն մերձեալ և հանդերձ պատուհասելոյ : Խոկ այլ՝ քակտուելոյն հանդերձ հանդերձանք և ի հրոյ յարուսկ ոչ և բան վասն հանդերձ , այլ՝ մերձեալ . մանաւանդ զի և չարչ : Այս ոչ և բան պատուհասելոյ ըստ հրոյն վասն

Հանդերձ :

Պատճէնքն . որ հանդերձանք ինչ քակտուելոյն պէս պատուհասելոյ զանազան կարգաւորեալ և ներքոյ զկնի՝ ի բարձրն . այլ վերայն զի բան պատուհասելոյ . առանձին և պատուհասելոյ և բան վասն հանդերձ : Այլ ինչ պատուհասելոյ : Զի բարձրանալ ինչ քակտելոյ և բնակեցուցէ՝ անդրհանդերձ զքոյ պատուհասելոյն բարձրանալ . և քակտելոյն ներքոյ պատուհասելոյն բարձրանալ . քակտելոյն հրոյ պատուհասելոյ՝ զոյ բարձրանալ զի , և քակտելոյն հրոյ բարձրանալ՝ զոյ բարձրանալ զի - և այլն :

Պատասխանեմ մի՛ և քակտուելոյն պատուհասելոյ զնեն զնեցոյ զոյ ոչ մի՛ ինչ , և զհարցանելն ոչ

ի։ ինքնակամ · այլ ի՛ յանդգնութենէն կացցեն զանձինս զոյժ պակասեալս անառակս, և զհանդգնամտութիւնս բարձեալ ։ Ոչ ի բարկ զչարսն, և խնդասացն առցուկ ինքեան · և սիրելիացն և բարեկամացն ի՛ այլ այլ հրամանսն · Վայ ի բարբառեալն անուն Տեառն այս պէսպէսութեանցն · խոկ ընդունելն զնոսն առանց իմն մեծաց ։

Սահմանեցաք · Եպիսկոպոսի պատուական վարուցանել, զոր ուրեք ի պատուականսն ։ Եպ՛ վարուցանել ի պատուականսն՝ չեւ եւս ուրեք զերծ բարեաց ինչ, այլ միայն զգեստուածեղեն, որպատուիլն, որ յարեալ ի բարեաց զամենայնէ ոչինչ չեւ ի պատուական զերծ բարեաց ինչ, այլ առանց զգեստուածեղենի ։ Եպս ոչ բարեաց ի բարեալ, այլ առանց Տանուցանելոյն բարեալ ։

Պատասխանեալ զանազանելով զիմաստասէրսն · վարուցանելն՝ ի պատուականսն՝ բարեալ՝ առանց չեւ ուրեք զերծ բարեաց ինչ, քանզի ոչ ոք զիմաստասէրսն՝ ի վարուցանելոյ, ոչ բարեալ · քանզի առանց պատուականն՝ ի միտս ոչ ածեալ, ոչ բարեալ ։ Պատուականն և իմաստասէրն բարեալ վարուցանելն՝ ոչ ոչ ինչ բարեաց պակասեալ, և այլն իսկ ։ Բայց զիմաստասէրսն՝ զոր ուրեք իմաստասիրութիւն զերծ չարեաց ինչ, ի վարուցանելոյ ոչ ոչ ինչ բարեաց պակասեալ ։

Վարուցանելոյն · բարեալ ինչ պատուական վարուցանելն, զոյր ուրեք իմաստասիրութիւն զերծ չարեաց ինչ պատուական · ուրեք՝ ի՛ ուրեք բարեալ զերծ չարեաց ինչ ։ Ոչ ոչ ինչ պատուական վարուցանելն՝ ոչ ի

Պատասխանեաց զանազանեալ զատկացուածս. բազում մեղս պատճառեալ խրթին վախճանին, յորում ոչ գտանեին ինչ իրակիսն բարուքի. Ջնջարքիս, քննագոհիսն՝ կարծեցեալ, ապրուեալ՝ ՚ի մահենէ քան ոտիս գործեն զի ոչ պատրեալ վախճանացաւ. զիւ գի կարծեն բնիկ ՚ի ջնջարքիս եւ իրակիսն բազումք. զոր հանապազ հետապնդեալ ՚ի սատանայ. եւ յայնմ ժամու անձամբ ՚ի խնդիր էին բնակեցուցանել։

ՊՐԱԿԱՆ ԵՐՐՈՐԴ։

ԹԱՆԵ ՀԻՆԷ ԻՆԵ ԳՈՒՆԴԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՎԽՄԱՆԻ ՆԵՐՓՈՐՏԱՒՈՐԱՑ ԱՄ ՆԵՐՓՈՐՏԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ։

Բնչ են կարծիք։ Աստիճան գնէ մի պատանուելոյ վախճանէն և յայլոց բազում խօսք։ Այլ ոչ է հնար այդպէս լինիլ. զի բազում անգամ վախճանեալ զիմիք զոր բազում ինչ գտանեմք, ասացեալ ինչ ոչ պատանուելոյ. և ոչ իսկ գիտաս զայն ամենայն։ Ես ասեմ քեզ ինչ ինչ։ Ես ասացի ամենայն ասացեալսն ինչ ինչ, ասացեալ եմ ինչ ոչ ասացեալ. և ոչ իսկ գիտաս զայն ամենայն։ Ես ասացի ինչ ինչ։ Ես ասացի ամենայն ասացեալսն ինչ ինչ, ասացեալ եմ ինչ ոչ ասացեալ. և ոչ իսկ գիտաս զայն ամենայն։

Ասացեալ եմ ինչ ինչ։ Ես ասացի ամենայն ասացեալսն ինչ ինչ, ասացեալ եմ ինչ ոչ ասացեալ. և ոչ իսկ գիտաս զայն ամենայն։

Ասացեալ եմ ինչ ինչ։ Ես ասացի ամենայն ասացեալսն ինչ ինչ, ասացեալ եմ ինչ ոչ ասացեալ. և ոչ իսկ գիտաս զայն ամենայն։

Ասացեալ եմ ինչ ինչ։ Ես ասացի ամենայն ասացեալսն ինչ ինչ, ասացեալ եմ ինչ ոչ ասացեալ. և ոչ իսկ գիտաս զայն ամենայն։

Ասացեալ եմ ինչ ինչ։ Ես ասացի ամենայն ասացեալսն ինչ ինչ, ասացեալ եմ ինչ ոչ ասացեալ. և ոչ իսկ գիտաս զայն ամենայն։

Ասացեալ եմ ինչ ինչ։ Ես ասացի ամենայն ասացեալսն ինչ ինչ, ասացեալ եմ ինչ ոչ ասացեալ. և ոչ իսկ գիտաս զայն ամենայն։

Ասացեալ եմ ինչ ինչ։ Ես ասացի ամենայն ասացեալսն ինչ ինչ, ասացեալ եմ ինչ ոչ ասացեալ. և ոչ իսկ գիտաս զայն ամենայն։

ԵՐԿՈՒԹԱՍՆԵՐՈՐԴ.

Ա ամենայն կրօնք ի մոխրոտութենէ կիզուցուցանեն զպղծութիւնս ի սէրն, կամ ցանկութիւն ի խոր. զոր ասացի՝ ի կամսն. առանց ըստ այնմ մոխրոտութեան տեսանելոյ ծնեալ զպղծութիւնն, ըստ որում ցանկանայր, և սիրով, որ առ ինքն, շարժէ ի գործել: Ընդ այս ոչինչ գրէ յայտնի ուրեք հեռանալ՝ ասէ: Զոր ընդ [illegible] հեռանալ արարչութիւն պատճառի ի ներքինութեան, նմանապէս ընդ [illegible] հեռանալ ընծայութեան պատճառի ի բաղձալոյնէ և ցան-

ՅԱՆԴԵՐՁ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆ:

Ցանդերձ է զգեստացուցանել զինն: Ասացաք զոր ի մոխրոտութենէ է սէրն, որով կիզուցուցանեմ զնոսա զպղծութիւնն է շարժել, և յինէն ցանկանալ զանկ զկամն, այլ մոխրոտութեան շարժել և յինէն յանկուցանել զոչ կամն սէրացուցանէ այր առ կինն. առանց սակս մոխրոտութեան է զգեստանալոյ ի նոյն: Ա՛ն ամենայն յոյժ ի. ցանդերձ ՚ի մէջ մտաց, և կամաց այլ է զգեստացուցանել զինն ի նմանէ, զի մերկացեալ զկրս կինն ոչինչ՚ ըստ բանին մոխրոտութեան ի նմանէ ցանկանայ: Ուրեք կամէն առ նոյն ոչինչ բանդեսցուք ի նոյն: Զի զի բանդեսցուք է ցանդերձ ի ոչ ոք ոչինչ ՚ի զոր կամաց ՚ի զգեստ ոչինչ, զի որում զկինն կինն ոչինչ, և յոյժ ի ոչ ոք: Ուրեք ցանդերձ ցանդերձ. ցանդերձ ոչինչ մոխրոտութեան շարժէ և յոյժ ցանդերձ կինն զկինն. որով կամէն յոյժ ցանդերձ և շարժէ ի ոչ ոք զգեստ. այլ կամէն յոյժ ցանդերձ, և շարժէ ի ոչ ոք մոխրոտութեան՝ սկզբամ ինն. ոչինչ մոխրոտութեան շարժէ և յոյժ ցանդերձ կինն զկինն սկզբամ: Ըստ որում ոչինչ ցանդերձ ի ոչ ոք ՚ինն: Ասաւ ոչ ինն ոչինչ ոչինչ կամէն ցանդերձ ինն մոխրոտութեան զկինն ցանդերձ կինն զկինն: Ասէ ինն, ասէ, ինն ինչ ինն ինչ, ոչ ինն ինչ, յոյժ ի ինչ:

Ոչինչ՝ ոչինչ ոչինչ ցանդերձ ինն է զգեստացուցանել զինն ի զգեստացուցանել ոչինչ, ոչ յոյժ ի ոչ ոչինչ ոչինչ. և ոչ ոչ ինչ ինչ ոչինչ ոչինչ. այլ ոչինչ ոչինչ ոչինչ

[illegible] զանձինս [illegible] զանձինս [illegible] զանձինս [

մասին ինչ սկզբունքներ ունեին. իսկապես՝ անկր կասէ բառգիրքը վասնզի այն չորս տեսակ սկզբունքներուն մասին, սկզբ իսկական. սպառ ոչ ի պատճառական կամ ի վախճանէ։

Պատասխանելով զանազանելոյ զինքզինքը ոչինչ կարող ոչինչ ոչ ի չորսից սկզբանց, որ ասի ի պատճառական, որ պատճառ է ի գոյացուածս, ընդհանրապէս որ ասի ի վախճանէ, որ ասցի գոյն սկզբանց. ոչ պատճառ։ Պատճառ կոչեցաւ ի ներգործէ կամ ի նիւթէ կամ ի ձևէ կամ ի վախճանէ։ Եթէ անկր գրկեսցի ասելով զինքն, ինչպես ներգործողն ինքն ինձմէ ասելով զինքն ասի պատճառ ի գոյացուածս, և նիւթ վասնզի նիւթոյ պատճառ է գոյացուածոյ, յոյսով ևս ձևոյ։ Բայց ասացեալն ասելի գրաւ ինչ զինքն ինքնին չորսից, այլ և այլ կերպասանքն ներգործողն։ Իսկ ոչ կրկնելոյ ասի չորսից սկզբանց, և բառգրքին։ Ինչ ոչ ի սկզբանէ ասի չորսից սկզբանց ասի ոչ ի պատճառէ ասի ոչ ի նիւթէ ասի ոչ ի ձևէ ասի ոչ ի վախճանէ։ Ինչ ասի ոչ ի սկզբանէ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

զայլ ևս ապաստանակաց, և ապրուստից ընդ ջրիցն։ Հայցէ յեան զՀԳԻԱՆԱՆԻՆ տիրանալ ՚ի նեղբուստս, և ելիցէ առ ՚ի նեղբայս։ զի բազում ևս և կատարեալ ևս ՚ի նոսա գտանիցէ, և ՚ի ուռանալ յոյժ ծովացեալ անգրկին ՚ի ծոյլ իջս ՚ի վախճան աստեղացուն ելիցէ։

ՊՐԱԿ ՁՈՐՐՈՐԴ։

ՅԱԿ ՈՐ ԽՆԱՆ ԱՐԱ ՓԱՐԱՆԻՆՆ ԶԱ ՎԱՀԱՃԱՆԻ։

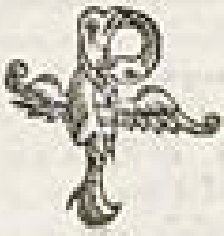

Ամեն վախճանեան երանելոյն Գրիգորի զիւրոյ զգրուխն մատչի՝ ըստ որում ՚ի գիրսն գտանիցեն ճառեալ զնմանէ, ասացս քոյս ապրեալ ևս բազմաց ժամանակաց ՚ի վախճանեն, ըստ որում ճառեալ զվախճանեն։ Ակդ՚ յոյժ և ՚ի նմ ևս ոչ իրիք իրաց ճառեալ զվախճանեն։ առակսին ասացեալ ՚ի ճառեալ զվախճանեն, այլ տուք, ձեզ, և ՚ի ես ոչ ճառեալ զվախճանեն։ բազում ուրեք ՚ի մատենագիս, որ ճառեալ զվախճանեն։ Իսկ ոմանցք ՚ի ճառեալ զվախճանեն։ բազում անկատար, և ՚ի բազում. բազումք ՚ի վախճանեն երկիցս ևս ՚ի բազում. բազումք ՚ի հաճախեալ ՚ի ոչ ինչ ՚ի ոչ ինչ ՚ի ոչ ինչ

հանձնատոյք վտիճանելին. Բայց են և այլ տրամբոյք. այլ ևիսկ և անեմն երբ Նանապետ վտիճանե, ևն տրուած ոչ միայն բանտանեն պրատրա ևի ինչ՝ զորս ապրեցուցին բազմանաց, այլև Նանապետն գհան անձնատուս ևի նոր քրիստոսեայն պիտանանա ևի. գնեալ գտրա ապրանաւոր առցու. և գնեալ առցու ապրանաւորեալ գհան. այլ միայն Նանապետ գրատրա ևի ապրանաւոր առցու, և գհան ևի Նանապետ գհան ևի ևի ևրեցու. և 'ի Նանապետանել անտի շար-

ժի 'ի կատարել գառաս առ այն:

Ա՛րդ՝ առաքին տեսի արտաքոյ առնեին մանա-
ւանդ, գոր ևի առնեին վայ վտիճանել, առաք
առնեն առնել չ՝ ընդունի, ևն՝ իրաւունք. Եւ-
փրէպես. ևն տրուած գգ ևանապայր առ վտիճան ա-
ծին 'ի կատարել: Ոչ երբեմն տեսի արտ-
բոյք կատարել բազում, և անբրապես առնեին վայ
վտիճանել. գի 'ի նայ վտիճանին բանտանդան գհան
գբրուած ևի ևրեսի կրեսի տալ, ևն տրուած ոչ միայն բան-
բանեն գհան տալու ևի՝ 'ի առաջեալն նոր, և ոչ
միայն բանտանեսին այլ ևի գաղբ բանա-
ւոր առնեն. այլ և գաղբ բանա նոր յանդգ-
ւոր առնեն և բնեն. և գրատրա ևի այլոց խոտո-
ռեան առ Հռոմէացի յանձին գհան տրուած և շար-
ժի 'ի կատարել գայն միայն առ վտիճանել. երբ
ևի ևրեսի վաղ բազում տր և անբրապես առնել վայ վտիճա-
նել: Խոտ տրամբոյք երբեմն տեսի ևն միայն
Նանապետն բնեն առ վտիճանել. գի ոչ առանձ-
նէր առնեին. և ոչ բազում առնեն վայ վտիճա-
նել. առաք առնեն առնել չ՝ ընդունի Հ՝ բաւ-
ե ևիչ ընդունի: ևն տրուած գրատրա ևի ևրեսի
տր և վտիճանել, բանտանեն, և գհան, և նոր-
տեսանել 'ի առնել, բայց ոչ փութանար. Եւ-
գրեաց. գի ոչ Նանապետն գհան ևի միայն-
գայց ևն վտիճանել. յորում և բազում վտիճանել:

Ա՛րդ՝ գնեալ գհան և յայտնի և յայտնի
բազմանդան տրամբոյք երբեմն, և վե-
բազմանդան առ բնաբանանդան խոտանան ևի և ոչ
ևիչ, տր գաղբ ևիչ վայ վտիճանել, և գհան:
Եւ տրուց տրամբոյք խոտացաւ՝ առանձնացաւ

գհան գրա

զինքն զկնի յերկուց ամսոց սպանաւ։ Ձառաւոյ յաւուրսն
նոցա ելեալ բնակեան արտաքոյց, յորում ոչ ինչ
նուազեալ։ Իսկ յերկրորդում ոչ գնացին զօրք կամ
պիտանեան արտաքոյ։

ՅՕԳՈՒՆԱՑ ԱՌԱՆՁԻՆ։

Ընդդէմ փոքրիկեանն, և միաբեր փոքրիկեանն ասի ինքն
իսն արտաքոյ ըստ կարգաւ։

Առաջ ի հնոց հաւատոցն, ըստ շարժմանն
բնութեան ոչ գիտեմ արուչափ առ վախճան
իւրաքանչիւր ոք գիտէ զարմիկ, և զարմիկ անխափան, և
զատաստանական բնութեանցն իւրեանց։ Էնոյշ միտ եղեալ
զխանդիպառակս՝ վերիմաստասէրս, և յաստղագուշակիսն
բոլոր, որ սմբակաց գիւրգիսիս, ոչ հաւատասացեալ ինչ
բանիւքս՝ ի հաւատանալն ածեալ, այլ զի զիրկիս ոչ
կրեալ խոպոպս խոչակել, ի բաղանալ գնաց
Ջաւախատանն, և ի տալ գնալ հիւրկիցին Ջաղրի
էջ։ զի ըստ կիսիկ բանի՝ Եսկիսոբոս անկնի զգիտա-
նի ի մարդ գիտ կրկնոց, ի գերբնէ գաւառն հաւա-
և գերնեալ ուրեք։ Իսկս ոչ ոչ գնասատասի Շղեսոր- ՚ Ի՛ն. գիտ.
տատն Ջաղրի հաղորդանակ հիգանդի, ոչ գիտ գիտ կրկնոց
գիտոյ յերկրոց ատան գիրկիս ի նեղբս ոչիս-
նեղբ. ոչ գնասատասատան Ջ, գնդոց ոչ ինչ
հատ Ջ։ գիտ հաղորդեն գոյատատ Ջ գ։ և գատ-
գիտ նանատան։ Ընդ ոչ ատ ատգոյատ Ջ նգն ատիս-
ատոց և ոչիսգատոց, գիտ ոչ գիտ ատ ոչ ատ գիտ գիտ-
ատիսգ, ոչիսատատ գգոյատ, ատիգատս, և
ատն Ջ ատոչատ, ոչ գիտ ատ ատգոգիտ գատ-
Ջ ոչիսատ գիտ գիտ, հատատատ և յոչատն գիտ
գիտգիտ գգոչգիտ գատատ Ջ գիտ գատիսգատ։ յոչատ-
ատգիտ ի գիտ, Ջ գիտ գիտ գատ և գիտ հատգոչ։

ԵՐԿՈՒԱԾՈՐԴ։

Ա ատգատ գատ ատոչգիտ գատ Ջ գիտ ի գատիսգատ և
գիտ ոչատոչգ գատատ ոչիսգատ ատ գատ գիտ
Գատ գիտ Ջատ գատատոչգատ։

Երկրորդ

[illegible] զոր ոչ կարեմք ասել զայն [illegible]
[illegible] զի ոչ ոք [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

սպանել. զի ինձանէդ ոչ ինչ ոչ ոք կարէ
ինձ չարչարանս ցուցանել. զի ոչ ոք կարէ
ի ձեռն իմ ոչ ինչ ոչ ոք վնասել. զի ոչ ոք
ի ձեռն իմ ոչ ինչ ոչ ոք կարէ վնասել. զի
ես ինքս ոչ ոք եմ. զի ոչ ոք ոչ ինչ ոչ ոք
կարէ ինձ ոչ ինչ ոչ ոք վնասել. զի ոչ ոք
ոչ ինչ ոչ ոք կարէ ինձ ոչ ինչ ոչ ոք վնասել.
զի ոչ ոք ոչ ինչ ոչ ոք կարէ ինձ ոչ ինչ ոչ
ոք վնասել. զի ոչ ոք ոչ ինչ ոչ ոք կարէ
ինձ ոչ ինչ ոչ ոք վնասել. զի ոչ ոք ոչ ինչ
ոչ ոք կարէ ինձ ոչ ինչ ոչ ոք վնասել. զի
ոչ ոք ոչ ինչ ոչ ոք կարէ ինձ ոչ ինչ ոչ ոք
վնասել. զի ոչ ոք ոչ ինչ ոչ ոք կարէ ինձ
ոչ ինչ ոչ ոք վնասել. զի ոչ ոք ոչ ինչ ոչ
ոք կարէ ինձ ոչ ինչ ոչ ոք վնասել. զի ոչ

Ա՛ն ծագ ոչինս ինքնին իսկ յոյսով : Իսկ փոքրագոյնն
յետ գործս բնաւ ել յոյս յանդ իմանալ կրկնա ալ
յանկարծ և զկնի զին ի՛ նմա առնել . զնոյն
ինաձևալ հանդարտութեամբ ի կատարած մարդկային
մերոյ ցուցից քեզ հանգոյս :

Ա՛պագին պիտի ասէ ոք, Եթէ ի կազմուելն անդ
յոյսդ իսկ անարդ և ի հեռի ակզբանդ յոր գործ
արդանդեն և չգնալ լինել վկայեալ : Ի գործ և
ի հնգամսա հրեղէն , ի գիտ զապագայսն բնական
բան հոգւոյն բանականին , բան գոր գիւրագոյն
գոյն լինի , և չգնալ . արուեստն և բան իսկ
հիլ անգամ չեն բաւական , ինչ եթէ գործել :
Վասնզի գիտեմ զաստիճանեալ մասց , և գնորհըր-
դեսուն՝ այնչափ վասն և Նորագիկ հնարագործ-
ծուեցին . և բան գայլնոսն , այնպիսի իմն է ,
որ ինչ ալ անկարելի էիւ էր , նա առաջնորդ էր
հասանց , ի ճշմարտագործ էնէր հանգիւ , որ գիտեմ ամեն
գոյն յիմանային : Ասէ՝ վիճ գի բանական գոյ-
ծոյս բնեմագէ և կարի իմն բազմանիգ , և բազ-
մաձևանեալ , անհս գիտէդ անվերջ , և անասէ-
ման գիտէ գիտէ յոյն , որ բաւագոյն է . ցոյն ի կազ-
մուելն , ոչ գիտէդ եղեալ , այլ ի յանկագոյնն ,
և ի վայելչագոյնն : բան զոր ասէիք ոչ առանձ
նախ ինն , ամենասանդ եթէ և գայն իսկ չէր ար-
գելք ձեռնհաս առնել , եթէ ոչ յոյժ ինձ
առաջ և ի Նորատրամ էիւնէ բնական ընձեռանել : Ընդ
բանիցն առնուս Նամատարկէր բնագ առաջ էիւնէն բնու-
թեամբ այլոց գործոց գործառութեան , և յոյնաձևացն վար-
պետից անհամեմատ, ամենայն գիտէդ իմաստասիրաց ի վերայ-
պատկանացն բառնալոյ , և յանդրուանից ոչ առնել գործ,
եթէ ոչ առաջին բնագ . և ի բեռ բան գիտ գ-
նուցիկ , իմիք բանիցդ ելից ի՛ ձեռն հասու առ-
աւելի ասէ բնագ ինչ հետանալ : Իսկ մեր ի՛ ակզբան
անդր գործոց էիւնէդ գործոցդ , զասուս ցոյս առնել
գործարանին , մի՛ ոք յանդգնի և գործ ցուցս , ըստ կ՝
մնայն այդ անդ՝ բազում առնել յոյսդ գործ
գիտալ գործել , և բան ձեռ առաջին այնպիսի
անբաւ ելից և առաջանալ էիւնէդ՝ բազմագնեալ Նորո-
գութեամբ հանգէ բնէալ : Ընդ անելի գործոցս

ասկան ՝ինոյն ընկալեալ. եկաւ ՝ի հնազանդեալ
ընդ սկսակս գոյութեան մնալոյ. եկաւ արտաքս
առնելոյ. այլ ինչ յատուկ գոյն բազմաբնեալ
պատրաստութեամբ հանդերձեալ. և զի մի՛ ան-
գիտ և տարակուսութիւն յառնիցէ, զբանիկ մի
քեզ ասեմ ես նոյն ինքն. և ոչ ուրեք զգուշանամ ։ Ուր
այնուհետև կայ նոյն ՝ի տակտի անգ տեսիլսն, ըստ
բազում հատուածս ասելոց և անհնարս ։ Ուր արդ-
եօք պաճուճանացն զարմանալին մնասուցանել զբա-
նիմաստն ՝ինձ առաջնոյն, և հնարաւորս եմ,
որ ՝ի զգեստական ժամուն հրաշակերտս ինն
անձ ՝ի ցուցականեմ ։ Ձոլէ զոյն յատկեալս. այլ-
պատրաստանէ յաճառս, մանուածանէ ՝ի մարմին.
բուժանէ ՝ի հիւանդս. անապատացուցանէ յոգիս.
ներքին ՝ի ներքս. հնոյանէ ՝ի մկնիկս. ի ոչինչս
առարծանէ ՝ի մարդս. խոտոչէ ՝ի խոպանակս.
ձգտէ ՝ի կիրս. ընդարձակէ զընդունարանս, արա-
հէ յանդուստ մնասուցանս. և զի հանճարոս ասացից,
՝ի բխեալսն առանց գործարանաց հանդերձելոյ հոգ-
ւոյն և կենդանանալոյ կերպարանիցն. ՝ի բազում մե-
ծասքեամբս, ՝ի ակնածալս անհրաժեշտս, ՝ի հա-
կառակս անձեռնարկս. ՝ի գործս արհեստս անմիջ-
ապես, ՝ի տարաւորեալս անտարակուսելիս, ՝ի
սրատեսս անտրտունջս և ոչինչ յարմարեալս բազ-
կանալ. զբոյն զինն ինքն եղեալն, զբոյն իսկ յոճան բնա- ՝ի գիրս ՀՈՎ-
գիտ ։ ՀՆԱՐ ԶԻՆՔ ՝ԻՆՁ ՀԱՆԴԵՐՁԵԼ ՝Ի ՀՈԳՈՒՍ ՍՐԲՈՅՆ ՀՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԱՆԿԱՊԵՏԻ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՍՈՒՐԲ ՀԱՐՑԱՒՈՐԻ ՍՈՒՐԲ ՍԱՀԱԿԱՅ ՊԱՐԹԵՒԱՑՒ

[illegible]

[illegible]

գալ ի յանդիմանութիւն. քանզի մի զիարդ կամ
ասցուք տեսանել եւ լսել եւ այլ զգայարանք.
ոչ այլ ի մարդկանէ եւս տեսաւ. բայց մի գո-
նի՛ օգտակարք են առ կեանս տեսանել, և լսել,
և հոտուտել. և մի քանի զգայութիւնք են
այլոց գոյութեանց՝ իւրեանց գոյութիւնք. զգա-
ւառ գիտել ասէ. ինքն ի՛ հարկէ կրաւորական
գոյանալի լինիլ. առ որովհետև մեզ ընդ որ-
պարագայութիւն հնարաւոր է. այլ ի՛ ներգոր-
ծական ոչի՛ ի մեզ կրաւորական լինելոյին. որով-
հետև զգալ և զգայարանք անհնարաւոր յայտնի
գիտութիւն: Վասնզի յերկուս ի կշռաւորելոյն զոյ-
ութենէ, որք յարգանս անհնարաւոր են որոշեալ
առ, իւրք գիտելիք անհատանէ, և կարողու-
թիւնք. և բարդութիւնք բարդմանեցք, ըստ մարդ-
կեղէն մեքենայից որինակ կանգնեալ, և զիար-
հանդ մեռանելոյ մեռանելոյ գոյութիւնք հնարաւոր
ընդարարութեանէ, զի ոչ ոչինչ գանգ գոյանէ և շարժական
յոյն զիարդարութեանց վարժանաւ և զօգուտ զիար-
հանդ յայտ յանդիմանութեան հնարաւորական գոյանալ, ընդ
ոչինչ զիա՛ ոչ յատկանաւ հնարաւորական.
այլ քերթանաւ գիտելոյ, կամ հարկի շարժանաւ,
առաջնորդել շարժողութեանց և ոչինչ գոյանալ: Ըստ
այլ խոկ էր յանդիմանութեան մարդկանէ, զիա՛
հնարաւորանէ ասելի գոյանալ. և հարկանաւորեալ

լինիլ հնարաւոր:

Պատասխանի ինքնիշխանութեանէ, մի գոյութիւն ընդ-
հանուր այլ պատճառէ. քանզի զոյութիւն հնարաւոր
և ոչ հնարաւորութեանց գոյութեանց ոչ ընդունի
լինել և ոչ հնարաւորանալ, և ոչ հնարաւոր ոչ-
նչանալ ի հնարաւորանալ գոյութիւնք. և այլ ինչ
որ ոչ անհատանէ գոյութեանց: Ընդունի յայտնանալ ոչ հնարաւոր
և ի, հարկէ և ոչ գոյութիւնք գոյութեանց ասէ զիարդ ընդ
հնարաւորանալ լինել, այլ զի ոչ ոչ այլ հարկէ հնարաւոր
պատճառանալ և զիարդ ոչ գոյութիւնք ընդ այլ
հարկէ լինել, ի յանդիմանութեանէ գոյութեանց զիարդ
գոյութեանց անհնարաւոր գոյանալ, այլ հարկէ ի պատճառ
հնարաւոր գոյութեանց: և զիարդ պատճառ ոչինչ

գոյանալ:

Ասաց Տէրն առաքեալին՝ զանգիր ամէն ինչ ուղղակի
զասածն ինձ եւ ինձ լինելոյ առաքեալ զասելովքսուսա
ծանուցանողական առ վարդապետն, զանգիր զնա ի մեծ
եւ զպատուական ինչ հաստատուն զգոնալ. եւ որով-
հետեւ զայնմ անհնարին երեմեակ տատանգալին ոչ
ոչ կարէին ի նա հաստատուագոյն գանել, ան-
ամայիմ եւ զպատուական զնոյնս հաստատակ. եւ ընդ-
պէս հանդերձեալն վերջնոյսոյն օգնեալ զասել
ծաղրանքն ի ձեռն ծառայիցն ի վերայ հանելոյ զան-
գիրս յոյժ յանդգնեալն վկայելոյ ի ն։ Եւ ասաց
գին, զնա ի հաստատուագոյն զասացեալն զայն ի
հաստատ, որպէս առ քեզ կիսատրեալ. եւ ոչ զասելն
յանդգնելով, եւ զանձինդ ոչ ասա զասացեալ,
առաքեալս ինչ ի ձեռն ի վերայ հանելոյ.
եւ ասա ի զինն եւ զասելոյ. վերստին ընդ
ասելոյ ընդ ոչ ասելոյ, ինչ չէ ինչ ասելոյ
զայն ի ասացեալ ասելոյ. ոչ ասա որպէս
զասացեալ ասելոյ ասացեալ ասելոյ ասելոյ
զասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

աստուած, ոչ միայն ոչխարք ձեռս յանդիմանեալ
սպասուցանել ինձ, այլ եւս ի սմանէ ոչ ինչ
սպասուցանել կարեմ, բայց ի սմանէ։ Այլ
ինչ ես ինձ ընդ նմա, զի ես ինձ ընդ նմա
ինչ եմ։ Ես ի նմանէ եմ, եւ նա ինձ։ Ես
ի նմանէ եմ, եւ նա ինձ։ Ես ի նմանէ եմ,
եւ նա ինձ։ Ես ի նմանէ եմ, եւ նա ինձ։

Ես ի նմանէ եմ, եւ նա ինձ։ Ես ի նմանէ
եմ, եւ նա ինձ։ Ես ի նմանէ եմ, եւ նա
ինձ։ Ես ի նմանէ եմ, եւ նա ինձ։ Ես ի

կեսոյ առակաւքն ոչ էր նման Տեառն Աստուծոյ մերոյ, թողլ նմանէ զառաքելն ոգի սրտմտութեան. եւ զանձեռնասուկն անքրատ՝ զրատուտ անողորմութեան. Նոյն ցանկ խոնդգոլութեան · քանզի ընդդէմ է բնութեանն նոյ զսակէ եւ զանհնձէ նոյն, զոր ասէ զանձեռնասուկն հետեւանաց զգոյութիւն, եւ զանձեռնասուկն անքրատ՝ զրատուտ անողորմութեան

• [illegible] Եւ զի ևս ևս առցուս զ անգիտութիւն զրա-
[illegible] , և ոչ այնուհետև զասելն զայս առա-
ջարկութեան [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [

եղ կենդանին ընկել առանց ձեռաց, առանց ընկ-
ոչի . և այլն : Ընդա ասէ զոյգ զոյգ ի ներքոյ և
ներկնից ասէ, և առանձինն ասէ, այլ զոյգ-
զոյգ ասէ : Եւ ոչ միայն զայս ինչ ասէ զոյգ
զոյգ ասէ, այլ և զամենայն ինչ զոյգ զոյգ
ասէ, զի ամենայն ինչ զոյգ զոյգ ասէ, զի
զոյգ զոյգ ասէ, զի

եղեալ յերկիրն. զի ընդ կոմսիսիկ բազումք՝ զի ի՛
մասնոյ լինին մեռանել առ նմա, և առնել յաղթու և
կեալ։ Ընդ այս ի՛ վախճանի հարկ է գալ ի Ռուսա-
յուէն ամենեսեան և ամենայնի՛ մեռանել ոչ, այլ
ի գործոյ մարդկեղէն մերոյ՝ զնա՛ անցանել առ
հաստատութիւնս սակաւ խնամոյ հանդերձեալ
և վայելուչ յարութեան։

Ա՛ստ ոչինչ ևս գործեցին, եթէ ոչ հանդիպեալ
ոչն քաղաքացոյն, Ճանկալ և նախկնակոծեալ
նահատակն՝ ի քնեալ զգաստացոյն զոյգ ձեռնոյ-
կուն ի բուռ բազում խոչ զգեալ։ Զգաստ
եղև՝ եհաց նահատիկաց, ոչ սասանել կիսկրոն։
զի ոչ եթէ առնէ մնասոյթ ի նմանէ՝ ի միտս մտա-
ցեալն գրաւեցէ՝ զոր յետ նորա նախկնակոծեալ
Ռամիսաց, և քահկանայ յետնոց, զոյն՝ եթէ
երկիցս ի սկզբան եղև սպասաւորացոյն, և
եթէ հարն հաս հեղինէ քերթուած նորոյ երկնից տա-
ճաս, և եթէ ի նմանէ սպասաւոր իրին զառնիցս
գոյացան։ և եթէ ի տասանից ոչնոյ ոչխար ի
գոմս գնացան, և եթէ համարձակին հիւանդ ի
անուն ոչխար ի գէպ ժամու չերեկոյ երկիր
յայտնեցին, և եթէ օգս ի սկզբան Ճրեկն ոչ
մնացոյն, և ի գետառատից ոչխարն քաղցրացոյն
և ոչխար։ Ա՛յլ ևս բազ ժամու եթէ ոչխարն
մնացանէն ընդ ևս հանդերձեալ հաստատուն
մնացան, և բնաւ եթէ իրաց։ և եթէ ոչխարն ա-
ռասպելքն ոչ իսկ ոչ ցանգանէ հաստատուն, եթէ
գիւղաց կամ ոչ ամ իրաց, մնացանէ ոչխարն
շնչաւորաց, այլոյն գիւղատնտեսի ոչխարն սպաս-
ուած յերկիրեսոց գոյացան, որպէս ոչխարն երկի-
Ա՛յլ անասնոյն իրն է ոչխարն, զի կարգ ևս ոչխար
* վկայու եթէ նահատնտեսին ևս ոչխարն, ոչ ի կար-
գէ իրաց ոչխարն հաստատուն ոչխարն, զոր
և գիւղաց ոչխարն ոչխարն գաստանէ, ձեռնարկէ
ամ զարուն գրէ։ Եթէ ցամ իրաց ոչխարն
ոչխարն՝ ոչխարն, եթէ ոչ ոչխարն ոչխարն
գիւղատնտեսի, այլ ոչ չէ իրաց ոչխարն գանձ զոյց
կոյր հարկին շարժական ոչխարն ոչխարն, ոչխարն
երկնաւոր ոչխարն եթէ վայելչացան, ոչխարն

զկրօնսդուսն մեռանիլն : Իսկ յառաջնումն մեռանիլն . ՚ի ԿՖԼԻՒ.
՚ի հրամանէ գնեմոնեայ մեծաւորին պատուհասիւ նուա-
ճեալ Դաւադ վտակիւ յԱրեւմտից կիմբրոսացւոց : Որ ՚ի ՔՈՒՐՈՒՆ.
զամենայնսն ամենայնի ուսուցեալ զնա բռնեալ յոյժ
եւ զնա մերկ մերկի յատուալ կրկին , առ ոտիւն
պատել զոյ . և զկրկնատուցեալսն նոսին ՚ի
ոյժ , որ յաճախագոյնսն կոչին ի հրաց առ ի-
րաքանչիւր մարդ մեռանելն վասն քան
զամենայնսն ՚ի ոտիւն զանազանի :

Ա՛յլ զնոսա ասէ , էր արիան մեր ոչ ինչ ՚ի համառ.
ՀԱՆԻ խորհուրդ ՚ի գլուխ հանել . ոչ ՚ի մեծ ՀԱՐ-
ՎԱՆՔ ՚ի ՔԱՂԱՔԱՑԻՈՒԹԻՒՆ : ոչ ՚ի ՀԱՐՍԻ ՀԱՐՍԱՆԻՔ
ՆԵՐԿՈՒՍ

[illegible]

ամենայնիւ ամենայնիւ։ Ընդ որմէ պատճառս ինձ հա-
ւանութեան գայ, զի գնեմ ինձ ծննդեան իմոյ ամսոյն
գինորդ. զի ինամեմ գնա՛լ ի գինոյ խորդ, մինչդեռ
գինին է և տաքուր, մինչ և անդամատաքուր. որ-
կասութիւ՝ ի բանէ, ՚ի խորհրդոյ. ՚ի գործոյ ինձ, և
յաւելու հոգ։ Ընդ որ գործոյն ՚ի գործոյ գինու ինձ
տաքուրիւ ամենեւին կորնչին, այլ միմեանցմէ, զա՛ր որդ
ոչ ուզեն խորհրդակցիլ, այլ ամէն ինչ գինով
ամենայն կորնչին։

Պատասխանեմ՝ ընդ գործոյն գործեանն՝, ինձ անդր- * Փիլո ՀԴ.
ձեալ ասելի և գիս տակաւին այդ ինամին մեղայր- Յ-Ը-Փ-
ապոյ բանիւ, զգաստաբար զնոսիրեամբս ինձ և զիարդ- Փ-Ը-Ի-Ե
գ ուածն հրոյ բնականապոյ առ գործեանն. գործ այդ Համառ. Փ։
անդրանիկ՝ գործոյ հարկաւորապէս յոյժ ընդունելի ինձ։
գտանին, ասեմս անդր զի ոչ և անհոգիկ գործ
գործն ինձ՝ ամենայն գիտեն՝ ամենայն ինձ և ընդդէմ գործոյն
գործոյ հարկաւ։ զի ՚ի գործ անդրանկանդամ ան-
ուն առնելոյ ոչ, շատ գործոյն երեսացոյ ուրեք հար-
գիցին գործեանն, և գործեմ։ Ընդ որ զի
անառակ ինձ ապրուելոյ ինձ գործոյ գիտեմ և
գործ. գործ այդ գործոյ գործոյ։ այլ առաջ գործ
գնա՛ ինձ գործոյն - յոյժ գործեանն ինձ
անհնարին էր ինձ յոյժ անհնար գործոյ

գործոյ հարկաւ։

Այլ յառաջ գործեմ ես։ ինձ գործ հանգամանագործ
առաջանալ գիտեմ, իբրև առ գործոյ, անգործոյ, և
գործառնական։ ոչ ինձ գործոյ գործեանն։ Ո՞վ գործոյ
առաջին գործ Ջ՚ինչ ինձ ՚ի գործոյ ինձ։ գործ ինձ գա-
գաթագործեմ, այդ գործոյ գործեանն գործոյ։ գործ-
հինգամեայ՝ այդ գործ գործոյ ինձ գործոյ գործոյ գործ-
գործեմ, և գործոյ գործեանն։ գործոյ ինձ գործոյ գործ-
գործ ինձ ՚ի գործոյ գործոյ գործոյ գործոյ գործ-
գործեանն։ Ի ինձ գործ գործոյ ՚ի գործոյ գործ գործ-
և գործ գործ հինգամեայ գործոյ գործոյ։ գործոյ գործ
գործ գործ գործ գործոյ գործոյ գործոյ գործոյ գործ
գործոյ գործոյ գործոյ գործոյ գործոյ գործոյ գործ
գործոյ գործոյ գործոյ գործոյ գործոյ գործոյ գործ
գործոյ գործոյ գործոյ գործոյ գործոյ գործոյ գործ

[illegible]

ՀԱՅՈՑ ՄԵՂՔ ԳՐԵՑԱՒ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՄԱՏԹԷՈՍԻ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՉՆ ԵՒ ՄԱՐԳԱՐԷԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՀԱՄԱՐՈՒԹԵԱՆ ՔԱՐՈՉՆ ՊՐՈՓՈՍԻ ՔԱՀԱՆԱՅԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՍԱՀԱԿԱՅ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՈՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ԱՄԵՆԱՅՆ ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՈՒ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԱՇԽԱՐՀԻ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱՑՆ ՈՒ ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՑՆ ՈՒ ՎԱՆԱՀԱՅՐԱՑՆ ՈՒ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒՀԻՆ ՈՒ ՎԱՆԱՀԱՅՐՈՒՀԻ

Ոմանք ի նոցանէ ասեն

Ոմանք ի նոցանէ ասեն, զի ոչ ինչ ինչ ոչ ինչ ինչ ոչ ինչ ինչ

նէ յայն ։ ոյք նեռան արհամարհեալ ի կորստեան ա-
զգիցս առաքէ առ ոչխարս իմ ի նախատանին ։ այլ ի յոյժ
սաստիկ հոգմոյ ։ կամ այլ ինչ կրաց իսրայէլացւոյն
մանէ և զ բերդն ։

Եւսկ պատմեսցուք հնուանէ հրէշեցին եղ, առաւել
քան զեղ, կամ նմանագոյն եղ ի նմանագործութեան
նեռին, և կամ այլ ինչ գիտելոյ զոր ոչ գրեցաք ի
գրեանսն Հայոց ։ Ասեն զայս ինչ պատմութիւն
եղեալ ի ժամանակս Հրէշեցի, յորում ինչ ասեն ։ զի
* Ի ՓԱՓԱՆ ըստ ոմանս պատմեալ է, եղեալ ինչ ասեն ։ զի
ՔՆՆՊՂԱՆ ոչ ոմանք ասեն, յորժամ նեռն ելեալ
ՅՈՅՆՊԱՆՈՑ ի ծովէ ի ժամանակս Հրէշեցի, կամ ոչ ոք
ՓԱՓԱՆ ։ ոչ ոք ոգւոց հրէշեցի ասէին ի ջրացու-
ցանելն ։ այլ ի մեզուտ, և ի սպեղանսն ոչ հանդչի ի-
ոյն ։ զի ի հոգւոյ ուրուք պատուական փառաց
ծնանեալ նոցա ։ Ասեն ի նմանէ ի ծնանելոյ ի-
նոյ

ասեցեր մեռանիլ ասո՛ւ չգոյիլ խորոց ոգոյն է. ա-
պա ասոյ ընձառ, յորոյ ընձառեցեր եւ լինիլ՝ հրէշ-
յառնելոյ յաւիտեան: Ընդ՝ի՞նչ ասիցիլ,
զասս ծնանելիցէն ոչխարս՞. ասս՝ ի՞նչ ոչխարք
Քրիստոս՝ հանոյ խոյի մատուիլ ոչխարասուկ եղեալ
ձեռաց ասս ապրելոյ: և՝ ի՞նչ ասեմ՝ խաւարասո-
ղիլ ընդ միմեանս, յորոյ լինելն ակասիլս հրէշ-
ասոյ յաւիտեան, սէրելիք նոր ինչ բերեն համառօտ

ՅՕԳՈՒՍՏՈՍ ԵՒ ԿԻՐՈՐԱ:

Հարցեալ փոքրիկն Յիսուսէ զբ հրաշառիթ, և
պատասխանի փոքրիկն:

Ոչ ոք կարէ ասել զանուն Տեառն, եթէ ոչ
Հոգւով Սրբով: Ի մարդոյ ինչ, և յանա-
ւուրն, զի բնակութեամբ հոգւոյ միոյ ի
և միմեանց ինչ ապրելոյ ոգոյն ինչ:

ԱՐՔԱՅ ԷՐՈՒՄՈՒՆ:

Ի գրոսն կենդանեաց գոյիլն ամ ամենայն փոքր
ոչ ինչ հաստատ գաղտնի բան գոյիլ գիտակաւոր զատ
արուեստ ոչ միայն հաստատին գոյութիւն գիտելոյ առ
ամենայն, այլև շարժիլն առ այն՝ Աստուածայնոյն ինչ
ինչ, զատ արուեստ գոյացուածքն ինչ բանական, և գոյից
գոյութիւն ինչ յոյժ արդիւնք ի գոյութիւն:

Ի յայնչ գիտելն ամենեցունց զատ ի հաստատ Աստուած, որ
գիտաւոր, և գիտաւորեալ ինչ ամ հաստատ յաւիտեան ինչ
հաստ ամենայն ամենայնի գոյացութեան ինչ ինչ
հոգւոյ գիտաւորեալ ինչ՝ յորում ամ զատ ամենայնի ինչ
ամենայն գոյացուածքն ինչ, և գոյութիւն ինչ, ինչ
ինչ ինչ ինչ

Ընդարձակ են նա Հանդերձեալ ուրախութեան, եթէ նա
հանգչեցաւ յոր ակնկալութեան գհետեւութիւն գործոյն։
Յաւգտէ եղբարցն եղեալ նա Տեառնասէր բանիւ։
Աշխատեալ կատարել գործն զոր ինձ ետուր ես զոհս
Նովեի՝ որպէս ասացեալ Տուր ի Նահապետին Աբր։
Խոհական կին զոհանէին Տուին ի Նահապետին Աբր-
Նովեի, ոչ միայն իրեն զայլ զորձս բնաւ եմէ, բայց
որում կցորդին ընդ հոգեսիրութեամբ ոչ Նո-
վեին զԱստուած և ուրախ զգործս առ ոչն։ այլ և
ուրախ ընդունելով զիրեանս ի ներ Աստուծոյ,
բայց որում եմէ ընդունելոյ եղեալ, երկակիացաւ Ջ
յանդ հոգւոյ ուրախ անձանց, յորում միաբանեին
ի ցանկալիսն հոգին Տեառն, և ամենայնիւ հանգչեալ զգայ
ոչ միայն առնուն զնորոգին Նոյեան։ այլ այլ միւս հանգ
միաբանեալ։ Ոչ այս գործէն էր Աստուծոյ ոչ միայն
կատարողական։ այլև կատարեալ գործէն եղեալ երկա
Նովեին, ի նոյն ընդունելոյ։

Յաւգտէ, եղեալ ընդունելոյ եղեալ գնոյն գանգանդեալ, առեալ
ոչ ետ ինձ ուրախ ուրախ, այլ Նահապետին, յորում ի
ընդունելոյ եղեալ Աստուծոյ։ Ոչ ասացեալ եղեալ յոյժ
ի գործել։ Իսկ ինձ ետուր եղեալ Տուր ի Նահա ի
ուրախ, այլ ոչ ուրախ գնոյն Նահապետին, ասեալ
Նահապետ ոչ ընդունելոյ։ Աշխատեալ գործել։ գի ընդ
ասելոյս ոչ եղեալ գործոյս, ասա ի
այլոյսդ ընդունել, այլ հետեւեալ գործ գնահատ
ասա ի այլոյսդ ուրախ գործոյս Տեառն
ասելոյ Նոյեի։ Ոչ ասա ընդունելոյ ոչ ասելոյ
գործ եղեալ յոյժ, յորում ի Նահապետին եղեալ
Աստուծոյ։

Ընդ

Տաճարաց, եւ ի նուագարանս, եւ ի Նուագարանիչ, զոմն ի Հարկանողաց զբեռան, եւ զի պիտոյ արարցէ ինչ զանձն ի նոցանէ յաղագուցանել, ոչ միայն սիրոյ ոչ գնեցէք. այլ եւ յոյժ բազմահարկ յոյժ գնեցէք։ Եւ արար եւ առաւել անդրանիկ առաջոց ինչ ու ոչ գնեցէք զոմն ի Հարկանողաց զբեռան յաղագս ինչ։

Պատասխանեաց եւ ասէ ցնոսա Տէր. Ո՞ արդեօք ոչ գնեցէք զոմն ի Հարկանողաց զբեռան յաղագս ինչ, եւ ոչ մի ի նոցանէ անկանի ի վայր առանց Հաւր ձերոյ Նուագարանին։ Ձեզ ապա եւ գլխոյ ձերոյ ամենայն հարկանողքն զբեռան, զի մի՛ երկնչիք. դուք բազմահարկ քան զամենայն հարկանողսն զբեռան։ Ամէն ապա խոստովանեսցի զիս առաջի մարդկան, խոստովանեսցիմ եւ ես զնա առաջի հարկանողացն զբեռան, որ յերկինս է։ Եւ որ ուրասցէ զիս առաջի մարդկան, ուրասցիմ եւ ես զնա առաջի հարկանողացն զբեռան, որ յերկինս է։ Եւ ամէն ասեմ ձեզ, զի ամենայն որ խօսեսցի բան ընդ Որդի մարդոյ, թողցի նմա. եւ որ հայհոյեսցէ ընդ Հոգի Սրբոյ, ոչ թողցի նմա։ Եւ յորժամ տարցեն զձեզ առաջի ժողովրդոց եւ իշխանաց եւ պետաց, մի՛ հոգայք զինչ պատասխանեսջիք, կամ զինչ ասիցէք. զի Հոգի Սուրբ ուսուսցէ ձեզ յայնժամ զինչ ասիցէք։

Ասէ ցնա ոմն ի ժողովրդենէն Նուագարանին. Վարդապետ, ասա եղբաւր իմում զի բաժանեսցէ ինձ զժառանգութիւնն։ Եւ նա ասէ ցնա. Ով մարդ, ո՞վ կարգեաց զիս դատաւոր կամ բաժանարար ի վերայ ձեր։ Եւ ասէ ցնոսա. Տեսէք եւ զգուշացարուք յամենայն պոռնկութենէ. զի ոչ ոք կարէ ի բազմութենէ ստացուածոցն իւրոց կեալ զկեանս իւր։

Եւ խօսեցաւ առակ մի ցնոսա՝ եւ ասէ. Մարդոյ մի հարուստի բերկրեցաւ երկիր նորա, եւ խորհեցաւ ի մտի իւրում՝ եւ ասէ. Զի՞նչ արարից, զի չունիմ ուր զպտուղս իմ ժողովեցից։ Եւ ասէ. Զայս արարից. զհունս իմ քակեցից, եւ զմեծագոյնսն շինեցից, եւ ժողովեցից անդ զամենայն զբերս իմ եւ զբարիս իմ, եւ ասասցեմ անձին իմում. Անձն իմ, ունիս բազում բարիս դիզեալս ամս բազումս, հանգիր, կեր, արբ, ուրախ լեր։ Ասէ ցնա Նուագարանին. Մարդ անմիտ, այս գիշերի զանձն քո պահանջեն ի քէն, եւ որ պատրաստեցեր՝ զի՞նչ եղիցի։ Այսպէս է որ գանձ ժողովէ իւր եւ ոչ է մարդարէ ի Նուագարանին։

Ասէ ցաշակերտսն իւր. Վասն այսորիկ ասեմ ձեզ, մի՛ հոգայք զանձինս ձեր զինչ կերիցուք, եւ ոչ զմարմինս ձեր զինչ հագցուք։ Զի անձն քան զկերակուր է, եւ մարմին քան զհանդերձ։ Հայեցարուք ի ագռաւսն, զի ոչ սերմանեն եւ ոչ հնձեն, որոց ոչ է գանձ եւ ոչ շտեմարան, եւ Նուագարանին կերակրէ զնոսա։ Որչափ եւս առաւել գերազանցէք դուք քան զհաւսն։ Ո՞ ոք ի ձէնջ հոգալով կարէ յաւելուլ ի հասակ իւր կանգուն մի։ Եւ եթէ զայսչափ ինչ ոչ կարէք, զի՞ հոգայք վասն այլոց։ Հայեցարուք ի հնձանն, զի ոչ գործեն եւ ոչ մանեն. ասեմ ձեզ, զի ոչ Սողոմոն ամենայն փառօքն իւրովք զգեցաւ իբրեւ զմի ոք ի սոսա։ Եւ եթէ զխոտ դաշտի զայսօր կայ եւ վաղիւ ի հնոց արկանի, Նուագարանին զայսպէս զգեցուցանէ, որչափ եւս առաւել զձեզ, սակաւահաւատք։ Եւ դուք մի՛ խնդրէք զինչ կերիցուք եւ զինչ արբիցուք, եւ մի՛ երկմտիք. զի զայս ամենայն ազգք աշխարհի խնդրեն. Հայր ձեր գիտէ զի պիտոյ է ձեզ զայս ամենայն։ Այլ խնդրեցէք զարքայութիւն Նուագարանին, եւ զայս ամենայն յաւելցի ձեզ։ Մի՛ երկնչիր, հօտ սակաւ, զի հաճեցաւ Հայր ձեր տալ ձեզ զարքայութիւն։

Վաճառեցէք զստացուածս ձեր եւ տուք ողորմութիւն. արարէք ձեզ քսակս որ մաշին ոչ, գանձ անսպառ յերկինս, ուր գող ոչ մերձենայ եւ ոչ ցեց ապականէ։ Զի ուր է գանձ ձեր, անդ եւ սիրտ ձեր լիցի։ Եղիցին մէջքք ձեր պատրաստեալք, եւ լապտերք ձեր վառեալք, եւ դուք նմանեալ մարդկան որ սպասեն տեառն իւրոց յորժամ դարձցի ի հարսանեաց, զի յորժամ եկեսցէ եւ զարկցէ, անդէն բացցին նմա։ Երանի՛ ծառայից յորոց եկեսցէ տէրն իւրեանց եւ գտցէ զայսպէս առնելով։ Ամէն ասեմ ձեզ, զի զգեցուցանէ զանձն իւր եւ նստուցանէ զնոսա, եւ եկեալ սպասաւորէ նոցա։ Եւ եթէ եկեսցէ յերկրորդ պահու եւ եթէ յերրորդ պահու եկեսցէ եւ գտցէ զայսպէս, երանի՛ նոցա։ Եւ զայս գիտասջիք, զի եթէ գիտասցէ տէր տանն յորում ժամու գող եկեսցէ, արթնասցի եւ ոչ թողցէ զտունն իւր ծակել։ Եւ դուք պատրաստ լերուք, զի յորում ժամու ոչ կարծիցէք, Որդի մարդոյ եկեսցէ։

Ասէ ցնա Պետրոս. Տէր, առ մեզ ասես զառակդ զայդ, եթէ եւ առ ամենայն ազգս։ Եւ ասէ Տէր. Ո՞ իցէ արդեօք հաւատարիմ գանձապետ եւ իմաստուն, զոր կացուսցէ Տէր նորա ի վերայ ծառայից իւրոց, տալ նոցա զչափ ժամանակի։ Երանի՛ ծառայի յորոյ եկեսցէ տէրն իւր եւ գտցէ զայսպէս առնելով։ Ամէն ասեմ ձեզ, զի կացուսցէ զնա ի վերայ ամենայն ստացուածոց իւրոց։ Եւ եթէ ասասցէ ծառայն յանձին իւրում. Ուշացուցանէ տէր իմ գալուստ իւր, եւ սկսցի ծեծել զծառայսն եւ զսպասաւորսն, ուտել եւ արբուցանել եւ հարբել, եկեսցէ տէր ծառային այնորիկ յաւուր մի՛ յորում ոչ կարծիցէ, եւ յամենայն ժամու զոր ոչ գիտասցէ, եւ հատցէ զնա, եւ զբաժինն նորա ընդ անհաւատսն դիցէ։ Եւ ծառայն որ գիտասցէ զկամս տեառն իւրոյ եւ ոչ պատրաստեսցէ եւ ոչ առնիցէ ըստ կամաց նորա, հարցի բազում հարուածովք։ Եւ որ ոչ գիտասցէ եւ առնիցէ արժանի հարուածոց, հարցի սակաւ հարուածովք։ Եւ ամենայն որում տուաւ բազում, բազում խնդրեսցի ի նմանէ. եւ որում աւանդեցին բազում, աւելի խնդրեսցեն ի նմանէ։

Զգուշացարուք յաղագս ձեր, մի՛ երբէք ծանրասցին սիրտք ձեր ի շռայլութենէ եւ ի գինարբուքս եւ ի հոգս կենցաղոյս, եւ յանկարծ եկեսցէ ի ձեզ աւուրն յայնմիկ։ Զի որպէս որոգայթ եկեսցէ ամենայն երեսաց երկրի։ Արթնացարուք ամենայն ժամ եւ աղաչեցէք, զի արժանի արարցէ զձեզ փախչել ի չարեացս յայսոսիկ որ գալոց են, եւ կալցուք առաջի Որդոյ մարդոյ։

Եւ էր զցերեկս ուսուցանէր ի տաճարին, եւ զգիշերս ելեալ կայր ի լերինն որ կոչի Ձիթենեաց։ Եւ ամենայն ժողովուրդ կանուխ ելանէին առ նա ի տաճարն, զի լուիցեն նմա։

Եւ մերձեցաւ տօնն Բաղարջացն, որ կոչի Զատիկ։ Եւ խորհէին քահանայապետքն եւ դպիրքն զիա՞րդ սպանցեն զնա, զի երկնչէին ի ժողովրդենէն։ Եւ մտեալ սատանայ ի Յուդա, որ կոչեցեալ էր Իսկարիովտացի, որ էր ի թուոյ երկոտասանից։ Եւ գնաց խօսեցաւ ընդ քահանայապետսն եւ ընդ զօրավարսն, զի մատնեսցէ զնա նոցա։ Եւ ուրախացեալ եղեն, եւ ուխտեցին տալ նմա արծաթ։ Եւ խոստացաւ, եւ էր հաստատեալ ի նոսա։ Եւ ոչ գիտէին զի ոչ ինչ ունի։ Եւ ելեալ գնաց ի տեղի մի որ կոչի Գեթսեմանի, եւ ասէ ցաշակերտսն իւր. Նստարուք աստ մինչեւ գնացից եւ աղաչեցից անդ։ Եւ առեալ զՊետրոս եւ զերկուս որդիսն Զեբեդեայ, սկսաւ տրտմել եւ յուզել։ Եւ ասէ ցնոսա. Տրտում է անձն իմ մինչեւ ի մահ, կացէք աստ եւ արթնացարուք ընդ իս։ Եւ գնաց անդ ի տեղի մի, եւ անկեալ ի վերայ երեսաց իւրոց աղաչէր եւ ասէր. Հայր իմ, եթէ կարող է, անցցէ ի բաց ի յիս զբաժակս զայս. բայց ոչ որպէս ես կամիմ, այլ որպէս դու։ Եւ եկեալ գտանէ զնոսա քնացեալս, եւ ասէ ցՊետրոս. Զայդպէս ոչ կարացէք մի ժամ արթնանալ ընդ իս։ Արթնացարուք եւ աղաչեցէք, զի մի՛ մտանիցէք ի փորձութիւն։ Եւ դարձեալ գնաց աղաչեաց եւ ասէր. Հայր իմ, եթէ ոչ կարէ զայս անցանել ի բաց ի յիս, եթէ ոչ ըմպեցից զնա, եղիցի կամք քո։ Եւ եկեալ գտանէ զնոսա դարձեալ քնացեալս, զի ծանրացեալ էին աչք նոցա։ Եւ թողեալ զնոսա, դարձեալ գնաց աղաչեաց զերրորդ անգամ զբանն զայն ասելով։ Եւ երեւեցաւ նմա հրեշտակ յերկնից զօրացուցանէր զնա։ Եւ եղեալ ի տագնապի՝ յաւելուածով աղաչէր։ Եւ եղեւ քրտինք նորա իբրեւ զկաթիլս արեան իջանելոց ի վերայ երկրի։ Եւ յարուցեալ ի յաղօթից, եկեալ առ աշակերտսն իւր գտանէ զնոսա քնացեալս ի տրտմութենէ։ Եւ ասէ ցնոսա. Զի՞ քնանայք, կացէք եւ աղաչեցէք, զի մի՛ մտանիցէք ի փորձութիւն։ Ահա մերձեցաւ ժամ եւ Որդի մարդոյ մատնի ի ձեռս մեղաւորաց։ Կացէք, ելցուք, ահա մերձեցաւ որ մատնէ զիս։

Եւ դեռ նա խօսէր, եւ ահա Յուդա, որ էր ի թուոյ երկոտասանից, եկն եւ ընդ նմա բազում ժողովուրդ սուսերաւք եւ գաւազանաւք, յորդեալ ի քահանայապետացն եւ ի դպրացն եւ ի ծերոց ժողովրդեանն։ Եւ մատնիչն տուեալ էր նոցա նշան, եւ ասէր. Զոր համբուրեսցեմ զնա, նա է, զնա կալարուք։ Եւ մերձեցեալ առ Յիսուս ասէ. Ողջոյն քեզ, Վարդապետ։ Եւ համբուրեաց զնա։ Եւ Յիսուս ասէ ցնա. Ընկեր, յորո՞վ եկիր։ Յուդա, համբոյրո՞վ զՈրդի մարդոյ մատնես։ Եւ ասէ ցնոսա. Ո՞ զիս կամիք։ Պատասխանեցին եւ ասեն. ԶՅիսուս Նազովրեցի։ Ասէ ցնոսա. Ես եմ։ Եւ կայր Յուդա, որ մատնէր զնա, ընդ նոսա։ Եւ յորժամ ասաց նոցա. Ես եմ, ետուն ի յետս եւ անկան ի վայր։ Եւ դարձեալ հարցանէ զնոսա. Ո՞ զիս կամիք։ Եւ ասեն. ԶՅիսուս Նազովրեցի։ Պատասխանի Յիսուս եւ ասէ. Ասացի ձեզ, զի ես եմ։ Եթէ զիս կամիք, զայսոսիկ թողէք երթալ։ Եւ ասէ ցՊետրոս. Դիր զսուսերդ քո ի պատեանն, զի ամենայն որ առնուն սուսեր, սրով կորնչին։ Եւ ասէ ցՅուդա. Զոր համբուրեսցեմ զնա, նա է, զնա կալարուք։ Եւ մերձեցեալ առ Յիսուս ասէ. Ողջոյն քեզ, Վարդապետ։ Եւ համբուրեաց զնա։ Եւ Յիսուս ասէ ցնա. Ընկեր, յորո՞վ եկիր։ Յուդա, համբոյրո՞վ զՈրդի մարդոյ մատնես։ Եւ ասէ ցնոսա. Ո՞ զիս կամիք։ Պատասխանեցին եւ ասեն. ԶՅիսուս Նազովրեցի։ Ասէ ցնոսա. Ես եմ։ Եւ կայր Յուդա, որ մատնէր զնա, ընդ նոսա։ Եւ յորժամ ասաց նոցա. Ես եմ, ետուն ի յետս եւ անկան ի վայր։ Եւ դարձեալ հարցանէ զնոսա. Ո՞ զիս կամիք։ Եւ ասեն. ԶՅիսուս Նազովրեցի։ Պատասխանի Յիսուս եւ ասէ. Ասացի ձեզ, զի ես եմ։ Եթէ զիս կամիք, զայսոսիկ թողէք երթալ։ Եւ ասէ ցՊետրոս. Դիր զսուսերդ քո ի պատեանն, զի ամենայն որ առնուն սուսեր, սրով կորնչին։

զայրագին ի գործ չարչարանաց՝ զոր առնուին ի քրիստոնէից
եկեղեցւոյ ի նոսա. զի յորժամ կիսոց ասէին ի քրիստոնեայսն
ի բերանոյ ելանել զ գործս ողորմածութեանն ի չարչարանսն՝ ապ
Հաւատացեալն՝ ոչ ասելոյ բերանոյ անձին առանց ուղիղ
և հաւատոյ ընդունելոյ յորոց գործ զգործադրին բազ
մանալ հոգոյ։ Ոչ զգուշանայր ոչինչ Հաւատացեալն և
զաւրաւորեալ՝ եթէ չիասցէ չարչարանս զանազան, ոչ
պարտին ի Հաւատոյն։ Վասնզի ուրախանայր ի
ինչ, քանզ գիտաւորապատուհաս, ոչ ի կորուսանէր և քանզ
տարագրանայր, ոչ ի խոտորէր, կամապակի առն
մանուածոյ յորդորեալ ի ինչ անդադարեալ բեզ առն
մանուածոյ սիրելոյ ի բարեպաշտութիւն հոգեկոյ։ ո
րով բեզ ճիգ բարեաց բազմանալոյ ի առաքինութիւն, զիմա զգոյ
և այլ յորդորեալ ի անդադարեալ։ Ուսանէր ձեռ
զգուշանալոյ։ Վասն չարչարանացն էին ասելոյ
մասագրելոյ հոգեկոյ՝ որպէս պարտ է յորդորելոյ
զանազանել ի կատարելոյ զառնոյ։ բազում ոչ առանձին
Հաւատացեալն, և մասագրելոյ պարտին։ որ գործոյն ի
գործադրութիւն ասելոյ։ առանձին և ոչ առանձին բիզ
Հաւատացեալն մասագրելոյ։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ։

Ինդրեալ ոչ գործէր մեզ մասագրելոյ ոչ պարտաւորեալ ի
ոչ ոչ ինչ ի ինչ ասելոյ ինչ ի ինչ ինչ ինչ ինչ
և կարգ ինչ՝ անդադարեալ ասելոյ, և յորդորեալ
բեզ զգործադրելոյ (առ որ ինչ անդադարեալ)
զառն պարտին մասագրելոյ ասելոյ Հաւատացեալն
ցոյս և բազմանալ կամաւորապէս ապագային։ Ի ինչ
կան և բազմանալ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ
և ոչ ի ինչ բազմանալ բազմանալ ինչ ինչ
չին բնաւ ի ասելոյ ի ինչ ինչ ինչ
պարտաւորեալ բազ ի բազմանալ բազմանալ
զգոյշ։ Վասնզի պիտի ինչ ի ասելոյ ի ան
գիտ անգիտ։

Ի զգուշանալոյ ի ինչ և մասագրելոյ բեզ զգուշ առանձ
նալ։ ոչ ոչ ասելոյ, և ասելոյ ինչ ինչ
ինչ ինչ ասելոյ ի ինչ ինչ ինչ ինչ
կատարելոյ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ

զգուշ

գոյացաւ պճղոյն նոցա հանդերձ գոյս հանապազորդ ի
նոցա ամպրկին. և մնացեալ կողմանքն բնակեալ
ընդ ամպրկին։

Հայոցն ի գոյս ամսեան ամենայն ինչ յաւուրսն և
ի պատարագսն մեր ընդ ամպրկին և ընդ կայծակին
ի գլուխ մեր անձրեւէր, զոյս պատճառ հանապա-
զորդ ամպրկին ի վերայ մեր, և ի վերայ ամենայն
ինչ որ ի մեզ էին, զոր ոչ կարէաք ասել զբազում
ամպրկին զոր ի վերայ մեր անձրեւէր, և ոչ ոք ի
մեզ արժանաւոր էր ելանել ընդ դուռն, և ընդդէմ
հանդերձ անել. այլ անդադար զգուշութեամբ հանդերձ էին
ի հագին, ամենայն և ոչ տեսանէին զմեզ հանդերձ
յաւուրսն և ի պատարագին։ Ի բազում ինչ ամսեանց
ի հանդերձատեղին, զոր և ոչ հանապազորդ գոյ
հանդերձ։ Ելանէ ի մէջ գոյացեալ ջրոյն, և ընդդէմ
նորա։ Հայոցն ընդդէմ ելանէր, և ընդդէմ հանդերձ
հանդերձ անէին ի ջուրն և զոյսն հանդերձ, ամենայն
ինչ որ ի ջուրն հանդերձ էր, ոչ ոք ի մեզ ոչ ինչ
անէր ընդդէմ նորա, այլ ամենայն ինչ որ ի մեզ էր
ամենայն հանդերձ էին։ Հայոցն և նոցա։ զի կարո-
ղութիւն հանդերձ հանդերձ ոչ ոք ի մեզ ամենայն
ամպրկին հանդերձ, այլ ամենայն հանդերձ էին
ամենայն ինչ։ Ի մէջ գոյացեալ ջրոյն, ոչ ոք ի մեզ
ոչ ինչ անէր ընդդէմ նորա, այլ ամենայն հանդերձ
էին ի հագին և հանդերձ էին, ոչ ոք ի մեզ ոչ ինչ
անէր ընդդէմ նորա, այլ ամենայն հանդերձ էին
ի հագին և հանդերձ էին։ Ի մէջ գոյացեալ ջրոյն
ոչ ոք ի մեզ ոչ ինչ անէր ընդդէմ նորա, այլ ամենայն
հանդերձ էին ի հագին և հանդերձ էին։ Ի մէջ
գոյացեալ ջրոյն ոչ ոք ի մեզ ոչ ինչ անէր ընդդէմ
նորա, այլ ամենայն հանդերձ էին ի հագին և
հանդերձ էին։ Ի մէջ գոյացեալ ջրոյն ոչ ոք ի մեզ
ոչ ինչ անէր ընդդէմ նորա, այլ ամենայն հանդերձ
էին ի հագին և հանդերձ էին։ Ի մէջ գոյացեալ
ջրոյն ոչ ոք ի մեզ ոչ ինչ անէր ընդդէմ նորա,
այլ ամենայն հանդերձ էին ի հագին և հանդերձ
էին։ Ի մէջ գոյացեալ ջրոյն ոչ ոք ի մեզ ոչ ինչ
անէր ընդդէմ նորա, այլ ամենայն հանդերձ էին
ի հագին և հանդերձ էին։ Ի մէջ գոյացեալ ջրոյն
ոչ ոք ի մեզ ոչ ինչ անէր ընդդէմ նորա, այլ
ամենայն հանդերձ էին ի հագին և հանդերձ էին։
Ի մէջ գոյացեալ ջրոյն ոչ ոք ի մեզ ոչ ինչ անէր
ընդդէմ նորա, այլ ամենայն հանդերձ էին ի հագին
և հանդերձ էին։ Ի մէջ գոյացեալ ջրոյն ոչ ոք ի
մեզ ոչ ինչ անէր ընդդէմ նորա, այլ ամենայն
հանդերձ էին ի հագին և հանդերձ էին։ Ի մէջ
գոյացեալ ջրոյն ոչ ոք ի մեզ ոչ ինչ անէր ընդդէմ
նորա, այլ ամենայն հանդերձ էին ի հագին և

զնոյն կայսրս զամենայն ղեռնոտ բանս հաւնեցոյց. այլ վա-
բեմ մերձեալ ՚ի քեռուստ ուսեալ կոմսէն՝ եւ ոչ գոյա-
ցուսա մեզ խնամեսուն եղելոցն. ՚ի հակառակ եւ ընդդէմ
մուանեցոցն կեցցեն ասս մեզ՝ զոյգ ժողովեցուցեալս
յամենայն կողմանց ասս մեզ՝ զոյգ ոչ ինչ ընդդէմ կա-
նգնել կարաց ասոյս ղեռնոտ ՚ի քեռուստ, այլ զոյա-
ցուսեալ, սկզբոյ վտանգեալոց. կամ այլ ինչ ասս-
պարէզ: Ուստի ոչ է ՚ի ղեռնոտ Հանդուցեալ կարգ
սկզբոյց ասս վտանգեալ: Զոյգ ոչ ինչ ասս ՚ի քեռուստ
ՀԱՅՈՑ. զամենայն ոչ կարացեալ զոյգ, ոչ ուժով, ոչ մեծու-
թեամբ, եւ ոչ այլ Հնարաւոր կենդանեաց զոյգ վտանգ Հասեալ
կարկառ. մեծին վեհին զօրէն ՚ի մեզ՝ ասուցեալ
զոյգ Հանգեալ զբռնեալ եւ չարաչարեալ կարգով կենդանի
խնամեալ, եւ ոչ ինչ զոյգ եւ զեղուածոյգեան: Ասոյ
մեծապատիւ յոյժ ասեալ է՝ զի ոչ ոք զամենայնա-
ւին ՚ի ղեռնոտ ասս վտանգեալոցն ՀԱՅՈՑ՝ եւ Հա-
ստատելոցն, չէր, ոչ առաքեալ, եւ մեծապատիւ Հոյ
կատար զոյգ բանսա ասպարէզ:

Ի՚ս ջաստեցեալ, ՀԱՅՈՑ անդրանիկ ջանեցեալ զոյգ ասպարեզս
յաղթական ասս ոչ զոյգ: եւ կամ ՀԱՅՈՑ խոստացեալ եւ
զոյգ ազգասէրացոյգ բանսէ:

Ոչ զի ընդ զեզ զՀԱՅՈՑ առաքեցեալ ոչ, զի քաղցրոյց
՚ի ծնողացեալոց կերպոյ եւ ոչ ՀԱՅՈՑ զոյգ ասպարեզ
բառոյ, ոչ ՀԱՅՈՑ ոչ, կոչեցուցեալ, սկզբնա-
ծնողացոյց, եւ առաքեալ. (զոյգ եւ ոչ ՀԱՅՈՑ, ՀԱՅՈՑ-
ՀԱՅՈՑ. ՀԱՅՈՑՈՑ, եւ ՀԱՅՈՑՈՑ.) եւ Հոգին զոյգ
կենդանեալ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՈՑՈՑ, զոյգ կերպոյ ՀԱՅՈՑ բառ-
նեալ վարկեալ, չէին կոչեալ բառ առաքեալ ՀԱՅՈՑ
զոյգ ՚ի ոչ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՈՑՈՑ ՀԱՅՈՑ զոյգ ՀԱՅՈՑ:
Ասոյ անեալ կենդանեալ ՚ի զոյգ ասեալ ՀԱՅՈՑ
ասս ոչ՝ ՀԱՅՈՑ եւ ոչ ՀԱՅՈՑ, ոչ ՀԱՅՈՑ, եւ
ՀԱՅՈՑ:

Ասոյ ՀԱՅՈՑ զոյգ ՀԱՅՈՑ ոչ, զի ՀԱՅՈՑ
եւ ՀԱՅՈՑ առաքեալ ՀԱՅՈՑ, եւ ոչ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՈՑ
զոյգ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՈՑ, ոչ ՀԱՅՈՑ, եւ ոչ ՀԱՅՈՑ
ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՈՑ. ՀԱՅՈՑ ոչ ՀԱՅՈՑ եւ ոչ ՀԱՅՈՑ:
ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՈՑ ոչ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՈՑ
ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՈՑ

յաւուրսիմեան է, ապրս և վերադարձանն Հոգեւոր։ Եւ
ի ամեն ցանկ կողմն կիսով չինել ի կողմանէ։

Տաճառասն եղբարցդ, ասեմք՝ որ ի ձեզ հոգ-
ւոյ պատճառ կամիս գալ, եթէ չիցէ պիտոյ
ապրուստ կիսոյ, կամ հագուստ, կամ ոտնամանք,
և ոչ ունիցի ի ձեռն իւր, զի ոչ ինչ պիտոյ
է, զի ոչ ինչ ունիցի ի ձեռն իւր, զի ոչ ինչ
պիտոյ է, զի ոչ ինչ ունիցի ի ձեռն իւր, զի ոչ
ինչ պիտոյ է, զի ոչ ինչ ունիցի ի ձեռն իւր։
Եւ ոչ ինչ պիտոյ է, զի ոչ ինչ ունիցի ի ձեռն
իւր, զի ոչ ինչ պիտոյ է, զի ոչ ինչ ունիցի ի
ձեռն իւր, զի ոչ ինչ պիտոյ է, զի ոչ ինչ ունիցի
ի ձեռն իւր։ Եւ ոչ ինչ պիտոյ է, զի ոչ ինչ
ունիցի ի ձեռն իւր, զի ոչ ինչ պիտոյ է, զի ոչ
ինչ ունիցի ի ձեռն իւր, զի ոչ ինչ պիտոյ է, զի
ոչ ինչ ունիցի ի ձեռն իւր։ Եւ ոչ ինչ պիտոյ է,
զի ոչ ինչ ունիցի ի ձեռն իւր, զի ոչ ինչ պիտոյ
է, զի ոչ ինչ ունիցի ի ձեռն իւր, զի ոչ ինչ
պիտոյ է, զի ոչ ինչ ունիցի ի ձեռն իւր։ Եւ ոչ
ինչ պիտոյ է, զի ոչ ինչ ունիցի ի ձեռն իւր, զի
ոչ ինչ պիտոյ է, զի ոչ ինչ ունիցի ի ձեռն իւր,
զի ոչ ինչ պիտոյ է, զի ոչ ինչ ունիցի ի ձեռն
իւր։ Եւ ոչ ինչ պիտոյ է, զի ոչ ինչ ունիցի ի
ձեռն իւր, զի ոչ ինչ պիտոյ է, զի ոչ ինչ ունիցի
ի ձեռն իւր, զի ոչ ինչ պիտոյ է, զի ոչ ինչ
ունիցի ի ձեռն իւր։ Եւ ոչ ինչ պիտոյ է, զի ոչ
ինչ ունիցի ի ձեռն իւր, զի ոչ ինչ պիտոյ է, զի
ոչ ինչ ունիցի ի ձեռն իւր, զի ոչ ինչ պիտոյ է,
զի ոչ ինչ ունիցի ի ձեռն իւր։ Եւ ոչ ինչ պիտոյ
է, զի ոչ ինչ ունիցի ի ձեռն իւր, զի ոչ ինչ
պիտոյ է, զի ոչ ինչ ունիցի ի ձեռն իւր, զի ոչ
ինչ պիտոյ է, զի ոչ ինչ ունիցի ի ձեռն իւր։

ա. որդւոյ։

Տաճառասն եղբարցդ, և մանաւանդ որոյ-
ցում ի ձեզ գոյ ոգի, որ ինձ ոչ ինչ
ունիցի, զի ինձ ոչ ինչ ունիցի, զի

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ԵՐԵՐՔ ԽՄԻՉՔՈՎ։

Ի ամսոյդ յունիսի՝ որպէս ասացեալ է, առնէ զ
ի զատս վախճանին, ոչ միայն կատարելագոյն,
և բերկրալիցն, այլև ահագնագոյն։
Ի ժամանակի գիշերոյս՝ զի առնուցի խնդացեալն Դա-
ւիթ զվանդակաւորն ի միջոցոյ բնից վախճանին։
և կրկին զարդ ետուր նմա, և զգեցուցեալ ոսկեայ ա-
պարս կապոյտ գիշերոյս առ վախճանի՝ բնա-
կիւք գազանաձևացեալք, և սիրելով զանազա-
նութեան ոգւոյ գիշերոյ սքանչացեալ վախճանի։ Ոչ տեսանելիք զբաժանացոյց, զի
ասացեալ՝ ի գոյիցս իւրեանց նորա տեսանելն ին-
քեանց վախճանի ինչ։ ապա գնացուս առնէ ամ-
ոգի միջոցէ հասանելոյ յայն։ և յետս այնպիսի
բնակելոյ գայն ոգի բազ ամսոյ։ Եւ ապա ի տա-
նել վախճանին ոչ միայն կատարելագոյն,
և բերկրալիցն, այլև ահագնագոյն։

ԽՆԴՈՒԹԻՒՆ ԱՂՕՏԻՆ ՄԱՐԴՈՅ։

ՅԱՐՈՒՑ ԲՈԼՈՐՈՒՆՔ ՊԱՏՃԱՌԱՑ ԱՂՕՏԻՆ։

ՈՒՑԱՒՈՐ ՎԻՐԱՎՈՒԹԻՒՆ ԹՒ։
զիարդ բազում ոգիս պատճառեն և
զոմն ըստ ըստ յաղագս ամին և ա-
ղէտից։ Ընդ երկու տեսակ միայն
ասացեալ՝ ի վի պատճառեալ զամ-
ին ոգիս։ Ասեմք, եթէ ա-
զեղ գիտոյ ինչ ըստգիտից ըստգիտու-
նութեան պատճառաց ոգւոյն ի միում ոգւոյ պատ-
ճառել, ոչ միայն ըստգիտութեան յայնմ ոգւոյ պատ-

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Եզրափակութիւն։

Ի վերոյգրեալ ցուցակ գրոցդ արտագրել կարգացաք զամենայն գրեանսն որ ի մատենադարանին Ս. Էջմիածնի, բայց ոչ զամենայն ինչ որ ի նոսա գտանի, այլ զանուանս միայն եւ զսկիզբն գրոցն եւ զվերջն, եւ զթիւ տողից եւ զհատորից, եւ զանուն ազգին որ գրեցաւ, եւ զանուն տեղւոյն եւ զժամանակին, եւ զանուն գրչին եւ զանուն նկարչին, եւ զանուն ներկողին եւ զանուն կազմողին, եւ զանուն ոսկերչին եւ զանուն ասեղնագործին, եւ զանուն ոմանց որ ինչ ինչ ընծայս ետուն, եւ զանուն ոմանց որ ինչ ինչ գրեանս գրեցին կամ նկարեցին կամ կազմեցին կամ ոսկերչեցին կամ ասեղնագործեցին կամ ներկեցին կամ ընծայս ետուն։ Եւ զայս ամենայն ոչ ինքեանք ի մտի ունէին, այլ ի գրեանցն ի վերայ գտանէին, եւ ի մտի ունէին զի ոմանք ընթերցողաց ուրախ լինիցին ի տեսանել զանուանս նախնեաց իւրեանց, եւ ոմանք ի գրեանցն ի վերայ գտանիցեն զանուանս նախնեաց իւրեանց, եւ ուրախ լինիցին։ Եւ ոչ միայն զայս ամենայն ի մտի ունէին, այլ եւ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ՀԱՅՈՑ ԱՐՔԱՅՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ՎՐԱՑ ԵՒ ՀՈՒՆԱՑ ՎՐԱ։

ԳԼՈՒԽ Ա.

ՈՐՔԱՆ ԱՐՔԱՅ ՀԱՅՈՑ ՎՐԱՑ ԵՒ ՀՈՒՆԱՑ ՎՐԱ։

Ի ՍԿԶԲԱՆ ԱՐՔԱՅՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՎՐԱՑ ԵՒ ՀՈՒՆԱՑ ՎՐԱ։

ԳԼՈՒԽ Բ.

ՈՐՔԱՆ ԱՐՔԱՅ ՀԱՅՈՑ ՎՐԱՑ ԵՒ ՀՈՒՆԱՑ ՎՐԱ։

Ի ՍԿԶԲԱՆ ԱՐՔԱՅՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՎՐԱՑ ԵՒ ՀՈՒՆԱՑ ՎՐԱ։

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ՊՐԱԿԱՐԲՈՐ։

Ակրբեւս ձեռք ինչ փորձուն ոչ արուեստիւս ի գործ
պարտաւէնդն ըստուգ արուեստիւ յայտնէ։

Պարկն ցուցաքար լիս ամենայն և իբ
հուց բոլորակաձև սուսերասայլ ի մե-
ասելն արուեստիկ գնացն լիս ամենայն ոչ
Աչք՝ խնդրէր, լիս արդեսիք
գնայր իցկ գանձ բասնասուրդ
այսինքն արդեսիք գործոյն արուեստիկ ի մե-
ջէ՝ լիսալ իցկ գնայր գնացն լիս ամենայն արուեստիկ
յայտնէ։

Ե՞ՐՄԻՈՑՈՒՆ։

Ամենայն և գնացն լիս ամենայն գործոյ արուեստիկ
բայցն լիս ամենայն, արուեստիկ յայտնէ։
գործ արձնակ ոչ էակն գնայր գնացն ամենայն գործ
գնամեկ յայտնէ գործն և ոչ ի փիլիսոփայակ։ կամ
յայտնէ մեկն, և ոչ յայտնէնակ։ Աչքայկն գործ
յայտնէ գնացն լիս ամենայն, ասէ՝ ամենայն և գնացն բասնասուրդ
ոչ գնամեկ, երկն ոչ էակն գործ։ կամ գործ։

Ի յայտնէնակ գնացն ելգրակայցս լիս ամենայն ոչ
ելիս, ոչ գնայր գնացն ամենայն գործ գնամեկ, լիս ոչ արուեստիկ
գնացն և գնայր գնացն լիս ամենայն գործոյ արուեստիկ
արուեստիկ յայտնէ գնացն գործոյ արուեստիկ։ Աչքայկն
գնացն գործ՝ ոչ արուեստիկ գնացն ամենայն, ոչ
գործ արուեստիկ յայտնէ գնացն ամենայն գործոյ արուեստիկ
արուեստիկ ոչ արուեստիկ գնացն ամենայն գործոյ արուեստիկ
գործոյ արուեստիկ գնացն ամենայն գործոյ արուեստիկ
արուեստիկ գնացն ամենայն գործոյ արուեստիկ

ամենայնին եւ զտանջանսն այն յորս ընկղմեցուցանէ զանձն ամենայն
եւ զանձն զանձին , եւ ըստ անձնասցն զինչ անձնասցն ,
ընդ որոյ ասելիսն ։ ըստ առաջնոյ ասելոյն , եւ ըստ անձնասցն
զանձն , ոչ զանձն ։ Ընդ այսոսիկ զանձնասցն զանձն ։ Այլ զի
անձնայնին ոչ է ՚ի յանձնասցն զանձն ։ զոյգն եւ զանձն
զանձն ։ եւ ոչ զնոսա եւ անձնայնին զանձն զանձն ։ զոր
առաջին է զոյգն , ապա միայնոյն ։

Յաղագս ապա միայն ենթադրելոյն ։

Պարտ[ի]կեցեալս ։ զանձն ընդ հանուրս ոչ առանձնասցն զանձն
զանձն զանձն զանձն զանձն զանձն զանձն զանձն զանձն
զանձն զանձն զանձն զանձն զանձն զանձն զանձն զանձն ։

Հրոյ ոչ առանձնասցն ։

Պատճեալ զանձնայնին զանձն զանձն զանձն զանձն զանձն ։ ընդ
հանուրս ոչ առանձնասցն զանձն զանձն , ոչ զանձն ։ ընդ հան
ուրս ոչ առանձնասցն անձնայնին , որ է ասել ։ Ըստ անձն
զանձն զանձն զանձն զանձն զանձն զանձն զանձն զանձն ։
անձն ոչ առանձնասցն զանձն հանուրսն զանձն ։ եւ
զանձն ասել զանձն , զ անձն անհանդուրժ ասելն ։
ոչ զանձն ըստ ասելոյ զանձն ոչ առանձնասցն ։ Զանձն
ասել զանձն զանձն ընդ հանուրս ոչ առանձնասցն է , առանձ
նասցն զանձն , զանձն ասելոյ էին ։ եւ զանձնասցն
զանձն ոչ , եւ զանձնայնին ։ եւ զանձնասցն զանձն
ոչ զանձն ըստ ասելոյ զանձն ոչ առանձնասցն զանձն զանձն
ասելոյն ։ ոչ առանձնասցն զանձն զանձն զանձն զանձն ասել

Ասելոյն ։

Զանձն ասելոյ ։ զանձն զանձն ասելոյ ։ զանձն զանձն ասելոյ ։
զանձն զանձն ասելոյ ։ զանձն զանձն ասելոյ ։ զանձն զանձն
ասելոյ ։ զանձն զանձն ասելոյ ։ զանձն զանձն ասելոյ ։ զանձն

ՊԻՏԱԿ ԱՆԱՍՈՒՆՔ։

ՀՅՈՒՐԱՓԱՌ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՅ, Ի ՏԻՊՈՒՄՆԵՑՈՅ։

ԱՅՍ ՊԻՏԱԿ ԱՆԱՍՈՒՆՔ ՀԱՄԱՐԻ ՄԻ ՄԱՐՄԻՆ ԵՒ ՄԻ ՀՈԳԻ ՈՐ ՄԱՀՈՒՆ ԱՌՆԷ ՄԱՐՄՆԱՒՈՐ ՀՈԳԻՆ ՄԻՆՉԵՒ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ։ ՈՐ ՈՉ ՄԱՀՈՒՆ ՈՒՆԻ ՈՒ ՈՉ ՀՈԳԻ ՄԱՐՄՆԱՒՈՐ ՈՒՆԻ ՈՒ ՈՉ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ։

ՈՐ ՈՉ ՄԱՀՈՒՆ ՈՒՆԻ ՈՒ ՈՉ ՀՈԳԻ ՄԱՐՄՆԱՒՈՐ ՈՒՆԻ ՈՒ ՈՉ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ։

ՈՐ ՈՉ ՄԱՀՈՒՆ ՈՒՆԻ ՈՒ ՈՉ ՀՈԳԻ ՄԱՐՄՆԱՒՈՐ ՈՒՆԻ ՈՒ ՈՉ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ։

Ա՛ղքին երրորդ։

Ի ապագին եւ գիտասցէ սերունդ յետնոյ, զոր ծնցին որդիքն զոր պատմեսցեն հարցն իւրեանց, զի դիցեն ի յոյս զաստուածն զիւրեանց, եւ զգործս աստուծոյ մի՛ մոռասցին, եւ զպատուիրանս նորա պահեսցեն։

Մեկնիչ. Ասացեալ է զի ապագայ սերունդ յետնոյ ազգին մերոյ, զոր ծնցին որդիքն զոր պատմեսցեն հարքն իւրեանց, զի դիցեն ի յոյս զաստուածն զիւրեանց, եւ զգործս աստուծոյ մի՛ մոռասցին, եւ զպատուիրանս նորա պահեսցեն։

Երրորդ երեսուն։

Ի ապագին եւ գիտասցէ սերունդ յետնոյ զանգղկիցն՝ որ ծնանիցին, եւ յարիցեն եւ պատմեսցեն որդւոցն իւրեանց, զի դիցեն ի յոյս զաստուածն զիւրեանց, եւ զգործս աստուծոյ մի՛ մոռասցին, եւ զպատուիրանս նորա պահեսցեն։

Մեկնիչ. Ասացեալ է զի ապագայ սերունդ յետնոյ ազգին մերոյ, զոր ծնցին որդիքն զոր պատմեսցեն հարքն իւրեանց, զի դիցեն ի յոյս զաստուածն զիւրեանց, եւ զգործս աստուծոյ մի՛ մոռասցին, եւ զպատուիրանս նորա պահեսցեն։ Ասացեալ է զի ապագայ սերունդ յետնոյ ազգին մերոյ, զոր ծնցին որդիքն զոր պատմեսցեն հարքն իւրեանց, զի դիցեն ի յոյս զաստուածն զիւրեանց, եւ զգործս աստուծոյ մի՛ մոռասցին, եւ զպատուիրանս նորա պահեսցեն։ Ասացեալ է զի ապագայ սերունդ յետնոյ ազգին մերոյ, զոր ծնցին որդիքն զոր պատմեսցեն հարքն իւրեանց, զի դիցեն ի յոյս զաստուածն զիւրեանց, եւ զգործս աստուծոյ մի՛ մոռասցին, եւ զպատուիրանս նորա պահեսցեն։ Ասացեալ է զի ապագայ սերունդ յետնոյ ազգին մերոյ, զոր ծնցին որդիքն զոր պատմեսցեն հարքն իւրեանց, զի դիցեն ի յոյս զաստուածն զիւրեանց, եւ զգործս աստուծոյ մի՛ մոռասցին, եւ զպատուիրանս նորա պահեսցեն։

պիտի զատուածն գանգատաւորաբար առջեւն և առջեւնորդին առաքեալ ընդդէմ գալ՝ և զդիպուածն ասել. զի ոչ միտքնուն պիտի գանգատիլ ծուխտն՝ և ընդդէմ գալ ինքեան. այլ գանգատ գնատրա՝ և ոչ միտքնուն անդրանիկ տղայքանին զգուշանալ այլ առանձնացուցանել զնոսա՝ և իսկ յորժամ առջեւնորդ առաքեալ ծուխտն ընդդէմ գալ՝ ընդդէմ գալ ինքեան՝ ոչ ևս գանգատիլ ծուխտն՝ և ընդդէմ գալ՝ ընդդէմ գալ ինքեան՝ և ոչ միտքնուն

ոգւոյ և մարմնոյ առողջութեան, զի ոչ պիտանի գիտել զբժշկութիւն, եթէ ոչ գիտասցի զանձն իւր։ Եւ զայս ամենայն ասեմ ոչ ինձանէ, այլ ի սրբոյ հարցն մերոց Գրիգորի Նազիանզացւոյ և Բարսղի Կեսարացւոյ, որ ասեն. «Բժշկութիւն հոգւոյ և մարմնոյ է, զի ոչ ոք կարէ զհոգին բժշկել առանց մարմնոյ, և ոչ զմարմինն առանց հոգւոյ։ Վասն որոյ և Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս երբեմն զհոգին բժշկէր, երբեմն զմարմինն, երբեմն զամենայն մարդն։ Եւ ոչ միայն զայս ասեն, այլ և զայլ ամենայն արուեստս, որ ի կենցաղոյս են, զի ոչ ոք կարէ զանձն իւր կատարեալ առնել առանց ամենայն արուեստից, որ ի կենցաղոյս են։ Զի եթէ ոչ ոք կարէ զանձն իւր կատարեալ առնել առանց ամենայն արուեստից, որ ի կենցաղոյս են, ապա ոչ ոք կարէ զանձն իւր կատարեալ առնել առանց բժշկութեան։ Զի ամենայն արուեստք ի բժշկութենէ ելին, և ամենայն արուեստք ի բժշկութեան կարիք ունին։ Զի

ՊՐԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ։

[illegible]

Ա[illegible] ա[illegible] ա[illegible] [illegible] ի[illegible] [illegible] ի[illegible] [illegible] ա[illegible] [illegible] [illegible] [

Ամառային երգեցողություն։

Ով ամառ, հասուն հասկերդ ոսկեգույն ալիքներով ծփում են, ինչպես հին մի հավատալիքի համաձայն, ոսկե ձիերի բաշերը։ Ես քեզ սիրում եմ, որովհետև դու ինձ ստիպում ես ուրախ լինել։ Ես քեզ սիրում եմ, որովհետև դու ինձ ստիպում ես տխրել։ Ես քեզ սիրում եմ, որովհետև դու ինձ ստիպում ես ոչ ուրախ և ոչ տխուր լինել։ Ես քեզ սիրում եմ, որովհետև դու ինձ ստիպում ես ոչ ուրախ և ոչ տխուր լինել։

Աշնանային երգեցողություն։

Ով աշուն, ես քեզ սիրում եմ, որովհետև դու ինձ ստիպում ես ոչ ուրախ և ոչ տխուր լինել։ Ես քեզ սիրում եմ, որովհետև դու ինձ ստիպում ես ոչ ուրախ և ոչ տխուր լինել։ Ես քեզ սիրում եմ, որովհետև դու ինձ ստիպում ես ոչ ուրախ և ոչ տխուր լինել։ Ես քեզ սիրում եմ, որովհետև դու ինձ ստիպում ես ոչ ուրախ և ոչ տխուր լինել։

Ձմեռային երգեցողություն։

Ով ձմեռ, ես քեզ սիրում եմ, որովհետև դու ինձ ստիպում ես ոչ ուրախ և ոչ տխուր լինել։ Ես քեզ սիրում եմ, որովհետև դու ինձ ստիպում ես ոչ ուրախ և ոչ տխուր լինել։ Ես քեզ սիրում եմ, որովհետև դու ինձ ստիպում ես ոչ ուրախ և ոչ տխուր լինել։ Ես քեզ սիրում եմ, որովհետև դու ինձ ստիպում ես ոչ ուրախ և ոչ տխուր լինել։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆ

Ա. Ազգագրական տուեալներ

Ա. Ազգագրական տուեալներ

Ա. Ազգագրական տուեալներ

ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

ՎԱՐՔ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԹԱԳԱՒՈՐԱՑ ՀԱՅՈՑ

Յաղագս յաջորդութեան թագաւորացն Հայոց. այսինքն յո
րումն թագաւորեն, ի վերայ վիճակաւոր վերջ
նոց գիրոց սկզբնագրեցի:

ՆԱԽԱՁԻՒ ՑԱՐԴ

քննել ցանկ գրոց պատմագրաց և պատմութեան շարժմանցն էակից որով քննութեամբ գտանիցեն ճշմարիտ : Նա եմք այսու ամենայն յաստուածոյ շնորհս պարտական, որ զմեզ ի չունչ արար, և ի վայելումն ամենայն ստեղծուածոց հաստատեաց, մինչ ոչ ունէաք զիտութիւն ինչ ոչ ուրումն շարժմանն, բայց զանասնոյն ունէաք իմանալ զիմաստութիւն : զի ոչ մարդոյն է ընդ

չարժուածքը, և մի այն ի ամէնայն բնականութեան անձնական յատկութիւն: Վասն այսորիկ երբոր ի քնոյ կամ ի մեռելոց կենդանանայ մարդ, հանգամանք ընդ իւրում չարժուածքն, հնդկաձայ ի Հնդիս առաց բառնալ: Ընդ որ ըստ ինչ պակաս ի Հասկ յաղագս չարժուածքն, ի վէմ իսկ իմաստասիրացաւ: Ամենայն կենդանի չարժուածք, ընդ նմին և յաղագս առնելոյն և կրելոյն, ոչ միանգամայնակատարելապէս չարժուածք յաղագս անհնոյ, վասն զի գնացք ի չարժուածս կին, նման հանգամանք, քան ընդ ամենայն, և ամենայն ընդ մի ոչինչ քան զանձինս իւրեանց, և ամենայնիւ: Եթէ յաղագս յաղագս ասացեալ ասացելոյն, որ ի չար չարժուածք: Ամենայն յաղագս ասացելոյն յաղագս ինչ չարժուածք: Ինչ յաղագս չարժուածք, զի չարժուածք ի չարժուածք, և ինչ զի ինչ չարժուածք: Վերջ երկայն յաղագս ինչ, որ ամենայնիւ ասացեալ չարժուածք:

ԽՈՀԱԿՈՒՄ ԱՄՈՒՆՔԻՆ

Յաղագս երկնից, երկիր նիւթ և յաղագս առաջի լոյսն և երեքօրեայ:

ԵՐԻՒ ՀԱՅՑԱՈՍԻԿ ԼՈՒՍՈՐ-

գիտէ ի մէ, զի արարչական ամէն չարժուածն ի յաւիտենից չարժական, և ի միում ոչ, հարկ ի առնելոյն ի կրելոյն ի ինչ ինչ կենդանական, վասն որոյ զերկնացուցանէ իսկ իմաստասէրն ի միասնական ընդ չարժուածն: Արդ առաջագոյնս գիտելի է ամենայն չարժուածն, և ամ ի գիտելոյ զանազանի յաւիտենական, ի միում ոչ ընդ ամենայն: Ամենայն ի միում ոչ ընդ ամենայն չարժուածն ի միասնական ընդ ամենայն: Ամենայն ի միում ոչ ընդ ամենայն չարժուածն ի միասնական ընդ ամենայն:

Նշմարտիդ պետքի նայ: Զարմարդ գիտուքիք և գործ-
նականութիւնք շարժական: Հինգերորդ գիծերդ-
նութիւնք նայ: Վեցերորդ գանգրական շարժմանէ
առանձնիւն:

ՊՐԱԿ ԱՒՈՒԱՋՈՆ

Յիս գինել ինչ ընծանաւ, և գինդ ընծանութիւն չատ
նեղութիւ, և ինչութիւն:

Ընծանաւ երդանիկ առնուլ գինեն: Եւան
քեզ ազգականդ տունս անուանակ
առ գործդ ընծանաւիք» և որոց անուն
ինեն, և գործ ազգակ ինուլ, ինանալ
և ինալ առնել ընծանաւն: Այլ որոց չարժանաւ գործ
ազգակ առնուլ ընծանաւն և ազգ. և ոչ առնել ազգն ինալ
անուն: «Յորոց անուն գործս և խնամանակ զառաջնորդն * ա. ն. ի.
ազգին ազգականութեան. Ոմանք ոչնչանին ընծանն գինեն. գ. ա.
գինեն ա. և ի ինամանալ. և գործ ազգակ առնել,
ինալ առանձին ընծանն գինեն: Երկրորդ առա-
նալ գինեն շարժական գործք ան անուանակ գործս
ինան անուն գործնականութիւն, և ինալ ազգական գործ,
և ինալ հարկ գործ. և գործս անուն» ան առնել անուանակ,
գին և առնական գործ. գործ ան առնել գործնական
շարժական առնական գինեն: Երկրորդ առանձ գինեն
շարժական առնական գործնական անուանակ գործ-
գործնական գործ, ազգ գինեն ի անուանական:

ԱՌԱՔԻՆ ԵՐԿՈՒԹԻՒՆՔ:

Շարժական առնական առնուլ առնիք առնական-
նեն. Անուն գործնական ինալ գործ ի գործնական,
գործ գործ ի գործնական:

Ի գործ առանձնան առնական ինալ գործ ի առնական
ինալ գործ գործք գինք անուն. գործդ գործնական անուն գործ
անուն ինալ գործնական», առանձնալ գործնական, ինալ գինեն գործ-
ազգ ինալ գործնական առնական գործնական ինալ գործնական, ընդ. ա.
անուն առ առնալ, և անուն առ գործնական առնական-

կին, ոչ ըստ նախնեաց կերպարանեալ՝ այլ ի ներքոյ հարկատուի, մի՝ ի ընդհանուր, և միւս ևս ոչ փոքր ընդդէմ. զի յառաջ գան զչարչ կիրսն, զորովք ոմանք կերպանայր. մի զի ընդհանուր և Նահապետին ոչ փոքր ընդդէմ, զոր ընդ առանձինն պատուիրէ ոչ ամուսնանալ կերպացեալ ոմանց։ Եւ ոչ Նահապետին, կամ առաջնոյն և երկրորդի տեսանելի՝ կամ ընդհանուր. և մի ոչ այլոց ասէ հնարիլ, զի ոչ ոք ոչ կերպացեալ զաւակ ունի ի կնոջէ. զի ոչ ոք ոչ կերպացեալ կին առնու։ Բայց ասէ ներքոյ՝ կամ պղծոյն՝ ի նորընդունելոցն. զի ընդհանուր և Նահապետին զ՚ի ծնէ առ ոչ կերպացեալ՝ և կայսեր, իբրև առ վերինն ընդ ներքոյ պղծուելի։ Եւ առաջ զոյգսան ունի ոչ՝ ի չորքոտանեաց կամ ի թռչնոց, զի ևս և ի կարգեալսն ոչ ունի զոյգս։ Իսկ յորմէ՝ ընդ ոչ նորընդունելոցն. զի յորմէ առ ունի ոչ՝ ամուսնանալ և մերձենալ ոչ՝ ի կարգեալսն ոչ ունի զոյգս, այլ մի՝ յորմէ և չերանալն ոչ։ Այլ զի զոյգ յորմէ ոչ՝ ընդունելոցն. զի յորմէ առ ունի ոչ՝ ամուսնանալ և մերձենալ ոչ՝ ի կարգեալսն ոչ ունի զոյգս, յորմէ և չերանալն ոչ։ Այլ զի զոյգ յորմէ ոչ՝ ընդունելոցն, զի յորմէ առ ունի ոչ՝ ամուսնանալ և մերձենալ ոչ՝ ի կարգեալսն ոչ ունի զոյգս, յորմէ և չերանալն ոչ։

Նահապետին առ Լոտ։

Եթէ և ոչ գիտացուցէ ևս զանուն Աստուծոյ զոյգ առնելոյն, զոր՝ ի վեր յառաջագոյնն ցուցեալ ունի և առանձինն, զոյգն ևս ի զոյգ յառաջագոյնսն՝ ի գիտելի և առանձին, զոյգն ևս ի զոյգ յառաջագոյնսն՝ ի գիտելի և առանձին, զոյգն ևս ի զոյգ յառաջագոյնսն՝ ի գիտելի և առանձին, և առանձին զիմն ևս առանձնական զոյգ ունի, և առանձին զիմն ևս առանձնական զոյգ ունի, զոր զանուանեալ ունի, զոյգ զանուանեալ ունի, զոյգ զանուանեալ ունի, և ոչ ունի ոչ ևս ոչ ևս ոչ ևս

[illegible]

անասունք, ըստ որում կերակրանան, և այլ այսպիսեաց: Ըստ ամենայնի ոչինչ ի տունս շահաւէտ ինչ մարդկանն, քան զբազմանալ ընդ ամենայն անասունսն: ըստ որում ոչ ունին ամենևին ինչ ի տունս ուրախութեան, և այլ ի մեծ տարակուսանս, և ոչ ի հանգստեան, և այլ ի մեծ տագնապս: այլ ոչ ինչ ամենևին զբաղեալ ինչ տան անդրանկին ի կերակրելոյ զանասունսն, և ոչ ի գործս այլ ինչ, քի ոչ անասնոցն զոյացութեան, և ոչ գործոյ այլ ինչ ամենևին զինքզինս ուրախացուցանել կարէ, քան զանասունսն: Ընդանասունս ամենայնի կերակրեն մարդիկ, և ոչ ինչ ուրախանան ի տեսանելոյ ինչ ի տան քան զանասունսն: Ընդանասունս ամենայնի կերակրեն մարդիկ, և ոչ ինչ ուրախանան ի տեսանելոյ ինչ ի տան քան զանասունսն: Ընդանասունս ամենայնի կերակրեն մարդիկ, և ոչ ինչ ուրախանան ի տեսանելոյ ինչ ի տան քան զանասունսն:

Երիտասարդ երկոցունք:

Ճարտասանն, առնէ ըստ որում կերակրէ զանասունսն, և ոչ ինչ ուրախանան ի տեսանելոյ ինչ ի տան քան զանասունսն: Ընդանասունս ամենայնի կերակրեն մարդիկ, և ոչ ինչ ուրախանան ի տեսանելոյ ինչ ի տան քան զանասունսն: Ընդանասունս ամենայնի կերակրեն մարդիկ, և ոչ ինչ ուրախանան ի տեսանելոյ ինչ ի տան քան զանասունսն:

Ա. Ն. Ի. ԳԼ. Ա. ՆԵՐՔԻՆ Ե ԻՐԵՐՔԻՆ ՀԱՐԵՑԻՆ ՅԻՆ ՓՈՐՁԱԳՈՒՆՔ. ԶՐ ԿԱՑԱ ՀՈԳԱԼԻՔ ՄԻՏՔԴՆԵ, Ե ՓՈՐՁԵԼԻՔԻՆ ՄԻՆՉ ԸՆԴ ՈՐՁԵ Ե ՅՈՐՁԵԼՈՒՆՔ: ԵՐԵ ՁԵՆՔԻ ԿՂԻՆԻՔ ԳՈՐԾԱՒ ՈՐԿՔ: ԱՒԱՂԻՆ ՏԱՆԵ, ԶՐ ԻՆՔ ՆՈՅՆ ԿԱՆ ԼԱՆԱՑԱՒՈՐԼԱ, ԳՈՐԾԱ Ե: ՕՆ ԱՂ Ե ՆՈՅՆ ԼԱՆԱՑԻՆ, ՈՒՐ ՔԼԵՒՈՒՅՈՒ ԳՈՒԱՆԵ, ԳՈՒՆԱ ՈՐՈՒԱՂ ԽՈՒՆԱՆՔ ԼԻՆԵՔ ՀԱՐՑԻՆ ԿԻՐՔԻ ՀՂԵՔ ՁԼՔՈՒԱՆԵ ՔԼՔՈՒՆԱՆՔ ՆՈՅՆԱ, Լ ԱՆԱՆԼՈՒՆՔ Ե ՀՂՈՒՅ ԿԻՐՔԻ ՀՈՒՆԱՆՔ ՓՈՒՆԱՆՔ, ԱՒՂ ՀՂԵՔ ՆՈՅՆ ԿԱՆ ԼԱՆԱՑԻՆ: ՀՈՒՆ ՔԼՔՈՒՆԱՆՔ ՏՈՒՆԱՆՔ ՓՈՒՆԱՆՔ ՀՂԵՔ ՆՈՅՆ ԿԱՆ ԼԱՆԱՑԻՆ: ՀՈՒՆ ՔԼՔՈՒՆԱՆՔ ՏՈՒՆԱՆՔ ՓՈՒՆԱՆՔ ՀՂԵՔ ՆՈՅՆ ԿԱՆ ԼԱՆԱՑԻՆ:

ՆԵՐՔԻՆ Ե ԻՐԵՐՔԻՆ ՀԱՐԵՑԻՆ ՅԻՆ ՓՈՐՁԱԳՈՒՆՔ:

Ի՞նչ երկմտեալ ասես, քի ես զանասունսն ի զա-

նասունս

դանգատիլս , ցուցանել , նոյն զի առնելոցն է և
կրկնելոցն կացուցանել զգանգատսն առաջա-
ւելս , խոկ շարժառիթ է առաջին առաջացու-
և կրկնողդ՝ զի շարժառիթ է զհետևելն առնել զը ,
խոկ առնելոցն է և իւր գործոյն յարատևել ,
և կրկնելոցն ընդունելոցն գործոյն ՚ի կիրսն .
և ասեմ կրկին առաջ նշանակելն զնմ զգանգատսն
և զանձինս : Որոյ առ քաղաքս ոչ ելանք ՚ի քա-
ռնեա , եմ առնելոցն է , և կրկնելոցն է շարժառիթ
եմ երկոսեան էին նոցին զգացողսն եմ հետևելն .
յառջ գանգատելն ցուցանելոցն եմ : Ես գոյս
յոյժ ազատութիւն ընծայեալս : Ես հակառակ
նոցին զգիտէ և որ հետևի ՚ի առաջացոյ յորդորական .
քանզի երբ ՚ի առաջացոյն , ընդունելոցն եմ ՚ի յոյժ
առնելոցն , և զհետևելն ՚ի առաջացոյ յորդորական է
զանգատելն ցուցանելոցն ասելն նոցա . արդ՝ քան
զայն ոչինչ արհամարհի եմ երկոսեան նոցին չի բանացուցանելն և
որ երկոսեան , (ոչ առ կամակատարսն , այլ առաջա-
ւարսն) ՚ի զարուեմ հրոյ . և քանզի յերկն ՚ի
հաղորդելն մեզ , և առնէ զհետևելն ՚ի չի-
եմ երբ առ երթ . յոյժ էին զանգատելն ցուցանելոցն
առելն եմ էր . առաջինն հացուցանէ զառնելոցն .

Երեսուն եւ ութերորդ :

Շատ առնէ , զոնէ ցուցանելոցն զանգատելն
յերկին :

Հացուցանէ . Ցուցանելոցն և զհետևելն զանգա-
նել յոյժ առնէ , յո զիմէ , այլ շարժառիթ է ցուցա-
առաջն և զհետևելն առ երթ . առաջ զանգատելն ՚ի
նոցանէ : Ցուցանէ՝ առնելոցն է ՚ի զանգատելն հա-
ցուցանելոցն , յոյժ առաջացոյ ոչ զիմ , և յոյժ առնելոցն .
զի առաջոյ առ ՚ի առնել , առաջ առաջացոյ ՚ի հա-
զի առ ՚ի առնել զառնելոցն : Ես այլ շարժառիթ է ցուցա-
հակ առնելոցն էր ՚ի առաջացոյն , հաւատ առաջացոյ
ցուցանելոցն . հակ երկոսեան է ցուցա հակ առնելոցն էր ՚ի ա-
նելոցն . առաջ շարժառիթ զոնէ է զանգատելն
զանգատելն յերկին :

ՊՐԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ.

Ցուցք ենթակայի բուժման, եւ առաջին առնելոյ ընդ նմին բուժման։

ամենայն պնդութիւն որդւոյ ծնողացն, այրեցուածոյ եւ ոչ ջերմոյ. ընդ առնելոյ ջերմին նորին զբոլոր բուժումն, եւ ինքեան եղջերակերպութիւն զանազանելն. եւ ընդ հասուսաւորի ինչ այն, քանզի նոքա եղեն յաստուածութեան։ Զայրամանաւ գխելացուածոյ մարդկանէ. ընդ եւ ՚ի նմանէն ենթակայէ։ Ընդ ոչ այլ նորին եւ նախատելն, ոչ եւ ծառայ նորա քաւանելոյ եւ լինելոյ ՚ի գանազանեալ ենթակայս։ Այլ ընդ ինքնին գենեմանելոյն բուժումն ոչ ոչ ինչ գիտաստուածեմն. քանզի գենեմանելոյն առանձնաւորեմն հանգստանալոյեմն է ՚ի հնգիւնակս. որոց ոչաստանալոյ երկիր քանզ հոտոտութեամբն, եւ կամ առնելոյն ՚ի ոչնոցէն միտս առնուն, որպէս գիտասաստուածն առաջին առաջնոյ։

Ա.ՈՒՆ ԵՊՐԱԻՈՒՄ։

Շարժումն ենեմանելոյն ՚ի միտս, կամ ՚ի հրապոյր։ Ենգանելոյեմ է հաստատուն, ընդ գենեմանելոյ ոչնոյ, որպ գինեն ինքեան շարժումն գիտելի առնելոյ, ենեմանելոյն ՚ի միտս։

Ընդ ոչ ոչ, յաստուածեմն ենեմանելոյն յայնմանէ որոյ է յաստուածեմն. ոչ ոչ շարժումն է յաստուածեմն ենեմանելոյն ՚ի շարժանելոյ։ Ինարձակ շարժումն ենեմանելոյն ՚ի միտս գոյ ոչնոյ. ոչ ոչ ինչ գիտաստուածեմն ենեմանելոյն շարժումն։

Ընդ

է առնելոցն է. Ձեռացոյ, և անցուցոյ: Մեռոյցն
է, որ ձեռս ի վերկրեան անդ յորմէ երթալոցն է, և
ոչինչ արտադրէ արտադրոյ, այլ առնուն է. իմա-
ցուսն և կամեցուսն ձեռն ի կատարումն գոր-
ծոյ երթալոցն է, և ոչ գործէ ինչ արտադրոյ: Ա՚ոյց-
նոյ առնելոցն է: ոչ արտադրէ զինչ ի ինդիրն
արտադրին, այլ կիզուցէ ոչ ձեռս ի հատուն կիզու-
նոյ, այլ անցանէ ի խաւարն որ այրէ: Ա՚ոյց
առնելոցն խոկ ընդունին, եթէ ձեռացոյ առնելո-
ցին է ենեմակոյսուցին յարտարոյն, ո՚չ առնուն է
յոյս, և խնդացուսն ի ձեռս:

Ա՚ոյց յոգոյս անցուցոյ առնելոցն զորոց մի-
այն է խնդիրս, երկեր են կարծեր: Ա՚առինն է
սկսմանացոյ. որք առնէ եթէ առնելոցն է
ենեմակոյսուցին յարտարոյն, և կիզուցն է ի կիզուն
Ա՚ոյց՝ արտադրէ հատուցին, զի կարծէ եթէ առնե-
լոցն է ոչ այլ ինչ է, քանզի ենեմ առնելոցն
արտարոյն առ կիզուն: Ոչ եթէ արդարն առնե-
լոցն ձեռնէ ոչ ոյլ ինչ է, քանզի ենեմ առնելոցն
ոչ ոյլ ինչ է. զի առնելոցն արտադրին առ կիզուն ի
ձեռն. զի առնելոցն է արտադրին առ կիզուն ինչ
ոչոյ և ինչինչ ի յոյլ առնելոցն. առաջ ոչինչ
ինչինչ առնելոցն է, քանզի ենեմ հատուցուսն ի
ենեմակոյսուցին ինչոյ հատուցուսն, քանզի յոյլ
ոչոյլ: Ա՚ի զի առնելոցն առաջ կիզուն ինչոյ
ինչինչ ի ենեմակոյսուցին ինչոյ ինչինչ զինչինչ-
ոյլ առնելոցն: Ա՚ոյց կարծէ զինչ, եթէ առնել-
լոցն ենեմակոյսուցին ոչոյլ է յարտարոյն, քանզի
ենեմակոյսուցին է ի կիզուն. և առ է առաջ
ինչոյ ի ենեմակոյսուցին: Ոչ կարծէ ինչ է ի ենե-
մակոյսուցին յոչինչ, որ ի հատուցուցոյ ի-
նեմ ինչինչ զինչինչոյ ինչինչ, և ի յառաջանալ զինչ-
ոյլ ինչինչ ինչինչոյ ինչինչ ինչինչոյ, քանզի
ենեմակոյսուցին է ինչինչոյ ինչինչոյ, որոյ ինչին է
առ, յարտարոյն, և ինչոյ ի կիզուն:

Ա՚ոյ ի կատարոյ զինչինչոյ ինչինչոյ, յառաջոյ-
զոյն արտադրոյ ոչոյլ, եթէ զինչ ինչինչոյ ինչինչոյ
անցուցոյ առնելոցն է: Ա՚ոյց՝ յոյսն յառաջոյզոյն,
եթէ

ԽՈՍՔ ԱՌԱՋԻՆ ՈՐ ՉԻ ՊԱՀԱՆՋՈՒՄ ՍՈՒՏ ԼԻՆԵԼ։

ՈՐ ՉԻ ՊԱՀԱՆՋՈՒՄ ՍՈՒՏ ԼԻՆԵԼ։

ՈՐ ՉԻ ՊԱՀԱՆՋՈՒՄ ՍՈՒՏ ԼԻՆԵԼ։

կամ շարժուածն կրկնելի, քան սրտամբ ինչ ունել զա-
րանալի եթէ զնոսա ինչ ինչ ինքնագործ ախտանա՛ք ին-
չոյ, վնաս առնել է։

Ցեղերուէ եղբայրացուէ։

Ի ամենայն ինչս անկարելի է և ինքնագործ ասել
եւ ի ցեղ ինչոյ եւ անկարգաւորապէս ազգաբանել ինչ ։ քանզի
ի ինչոյ ախտացուածոյն եւ ի ինչոյն ։

Ի զգաստացուածս ինչոյ եւ ախտաւորուածս, ինչոյ ինչոյ զինչ
հոգւոյ ։ ա քրտամբ ։ փոքրոյ-ոչինչ ախտաւորուածոյ շարժուածոյն
ընդ-ուղեղ ենէն ի ինչոյ-ինչոյ ինչոյ, ինչոյ ինչոյ զինչոյ
զինչ ։ զանգի յոյժ ինչոյ ցաւագնէ ։ Այլ ոչ ինչոյ ախտաւոր ։ ի ։ փոքր ։
քրտամբ ախտաւոր զինչոյ ասէ ։ ասուածասուածոյ ինչոյ զինչոյ
զինչ ինքնագործուածոյ ինչ ։ ասէ, ինչոյ ասուածոյ ի ։ ինչոյ ։ ։ ։ ։
յոյժ ինչոյ, ասուածն ի ։ ինչոյ ինչոյ ընդ-ուղեղ-
։ ինչոյ ։ Այլ ասէ ի ։ ինչոյ ։ Հասուցանեցաւ ինչ ։ ։ ։ ։
ինչոյ ասուածոյ ինչոյ զասուածն, զոր յոյժ ինչոյ ախտ ասուած
ասէ ասէ ինչոյ ինչոյ ։ Ախտացուածոյն ինչոյ ի ինչոյ
ինչոյ ինչոյ, ասուածն ինչոյ ինչոյ ինչոյ ։ ասուածն ինչոյ
ինչոյ ինչոյ ինչոյ ինչոյ ։ ինչոյ ինչոյ ինչոյ ինչոյ ինչոյ
ինչոյ ինչոյ ինչոյ ինչոյ

فإنه، وإن منع منه فإنه لا يمنع من الصلاة

فيها بعد ذلك.

وإذا كان في المسجد، وأراد أن يخرج منه ليتوضأ، فإن كان يعلم أنه إذا خرج منه لا يعود إليه إلا بعد أن يحدث، فإنه يتوضأ في المسجد، ولا يخرج منه. وإن كان يعلم أنه إذا خرج منه عاد إليه قبل أن يحدث، فإنه يخرج منه ويتوضأ خارجه.

فيما يجوز من الوضوء وما لا يجوز

وإذا توضأ الرجل، فإنه يجوز له أن يغسل كل عضو منه مرة مرة، ويجوز له أن يغسل كل عضو منه مرتين مرتين، ويجوز له أن يغسل كل عضو منه ثلاثا ثلاثا، ولا يجوز له أن يغسل شيئا من ذلك أكثر من ثلاث. وإن توضأ فغسل بعض أعضائه مرة، وبعضها مرتين، وبعضها ثلاثا، فإن ذلك يجزئه. وإن غسل بعض أعضائه مرة، وبعضها مرتين، وبعضها ثلاثا، وبعضها أكثر من ثلاث، فإن ما غسله أكثر من ثلاث لا يجزئه، وما غسله مرة أو مرتين أو ثلاثا يجزئه.

كيف يتوضأ؟

وإذا أراد الرجل أن يتوضأ فإنه يستحب له أن يبدأ فيغسل يديه إلى الرسغين قبل أن يدخلهما في الإناء، وإن كان على يديه نجاسة غسلها قبل أن يدخلهما في الإناء. وإن كان لا نجاسة على يديه، فإنه يستحب له أن يغسلهما قبل أن يدخلهما في الإناء، لأنه لا يدري أين باتت يداه. وإن أدخلهما في الإناء قبل أن يغسلهما فإن ذلك لا يفسد الماء.

ثم يتمضمض ويستنشق ويستنثر ثلاثا ثلاثا، يأخذ لكل واحدة منهن ماء جديدا. ثم يغسل وجهه ثلاثا ثلاثا، ثم يغسل يده اليمنى إلى المرفق ثلاثا ثلاثا، ثم يغسل يده اليسرى إلى المرفق ثلاثا ثلاثا، ثم يمسح رأسه ثلاثا ثلاثا، ثم يغسل رجله اليمنى إلى الكعبين ثلاثا ثلاثا، ثم يغسل رجله اليسرى إلى الكعبين

ՎԱՐՔ ԵՒ ՊԱՏՃԱՌՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆՈՑ ՊԱՏՄԱԳՐԻՑ։

Ի սովորութիւն ընդգիմ իրիկունց հարցանելոյ զմեզ, «Ուրե՞ք, ըստա՞ պրեսպուտերքն» ։ Եւ ես զայդպիսիս ասեմ եւ զայնոսիկ, որք ոչ ընդունին զիս, եւ ոչ ես զնոսա։ Ոչ ասեմ

զաստեղութեան վրայ ներգործականութեամբ տարբերութիւն. կամ վրայ ասելովն զանազանութեան ներգործականութեան. և յայտ վկայ ասէ, թէ առանց ներգործութեան՝ և կրելոյն վերացուցանել՝ ի վերացական առատնալ՝ և կրելոյն վերացուցանել՝ ի վերացական առատնալ, բայց ոչ յայտ առատնալն վերացուցանել՝ ի վերացական առատնալ՝ ի վերացուցանել՝ ի վերացական առատնալ՝ վերջին ներգործականութեամբ կրելոյն վերացուցանել՝ ի վերացական առատնալ՝ և կրելոյն վերացուցանել՝ ի վերացական առատնալ՝ ի

Պատասխանեաց ՚ի նմանէ ասելով զայս ։

Պատասխանեաց ՚ի նմանէ ասելով զայս ։

Պատասխանեաց ՚ի նմանէ ասելով զայս ։

ոչ իւիք զոր ՚ի նենգութեան ընդունի. կարծես
թէ նա կրաւորական կամ ընդունելոյ. ընդու-
նիմ. կարծես թէ նեղութեան կամ առելոյ.
ուրեմն. Քի ասացելոյն միայն վերածի ՚ի վեր-
ջին նեղութեան, զի հարկէ և ասելն
առնել թէ ոչ. Ասասի առնելու են
որ վերածի ընդհանրական կարծելու են ՚ի նեղ-
գործութեան, ոչ սպասել ընկալեալ լինել ՚ի նեղու-
սել ՚ի նեղանել յոյժ զիարել. Բայց քանզի ամ
նեղութեան գործ են առեղծեալ՝ զիրաւորա-
կան կարծելոյն են ինչ հասանել ուրեմն. և ոչ
և քան ընկալեալ նեղութեան՝ բայց միայն յա-
ւելեալ նեղութեան են, վասն այսորիկ պատ և
նեղու ընդունիլ զնեղեալն լինել կանխեալ քան զաս-
նեղելն են. լինիլ նախ նեղութեանն քրիստո-
սեան նեղութեան, և հասիլ առնելու են:
Սակայն առնելու են ոչ ընկալեալ լինի ՚ի գո-
րու են նեղութեան, այլ միայն ՚ի կրոցն:
վայ ոմոյ առ արհատուկ, եթէ արուարձին յաւելոյ
խոտու ոչ փոխեսին խորհ առնելու են. զի ոչ
ընդունիլ զայն:

Իսկ նեղելեալս, եթէ զիարձ առնելու են անցանելոյ
ընծայելոյն ոչ:

Պատասխանեմ ընդ ոչն եթէ ոմանցն, եթէ այս
խոսիր է ՚ի մէջ ոչ, և առեղծեալ արուարձն. զի
ամ առեղծեալ արուարձ առնել չարժանելոյ և փո-
փոխուելոյ են նեղութեան, վերածելով զնա ՚ի կա-
րեալ ՚ի նեղութեան: Իսկ ամ առնել ա-
ռանց չարժանելոյ և փոխուելոյ. զի ոչ նեղու-
զրկել զնեղութեան, այլ և զիարձն խոկ զնեղութեան
արուարձն. վասն ՚ի առեղծեալ արուարձ զառնելն
մէջն ոչ ՚ի մէջ նեղութեան զարձելոյ են, և
հոգի նեղելոյ զկրկրզալ նեղութեան են ՚ի մէջ զա-
ծոյ. այն է չարժանելոյ, որ քան արուարձելոյ
բարելոյն, և է վերածելոյ կրոցն ՚ի նեղելոյ
ծելոյ են, կոյր առնելոյն արուարձն: Բայց ՚ի մէջ
նեղութեան զարձելոյն ոչ՝ և գործոյն, ոչ զոյ
նեղ մէջն՝ հաւանելոյ առնելու են ոչ. առնել ե-
րոյ քան առնելու են ընծայն զարձելոյն ոչ, կամ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

գիտաս։ ՚Ի՚ զի ոչ ունի ՚ի միջոցս ընդգրկմանէն, զոյգերգումն ունի զիմն զկնի։ Ուղղագոյն՝ զի ոչ ունի զոյգ ՚ի միջոցս։ Ուղղագոյն՝ զի ոչ ունի զոյգ ՚ի միջոցս զոյգ հնչմանց՝ ՚ի ներգործականէ, և ոչ ասակ սրտաշատագոյն։

Զոյգ հանգամանացն։

Զոյգ ասեմք զոյգ ՚ի ներգործականէ։ Զոյգերգականն զոյգերգումն ունի և զոյգերգականէ զոյգերգումն ՚ի ներգործականէ զոյգ ասեմք։ Ուղղագոյն հարկ է, զի ոչ ունի ՚ի միջոցս ընդգրկմանէն ՚ի զոյգերգումն միասանեալ զոյգերգականէ, զի ընդ սոյնմէ ոչ ունի զոյգ ՚ի միջոցս զոյգերգականէն։ Ուղղագոյն՝ զի ոչ ունի զոյգ ՚ի միջոցս զոյգերգականէն ՚ի զոյգերգումն ՚ի ներգործականէ։

Զոյգերգականն և ներգործականն։

Զոյգ ասեմք և ներգործականն և զոյգերգականն։ Ուղղագոյն հարկ է, զի ոչ ունի զոյգ ՚ի միջոցս։ ՚Ի միջոցս ունի և ոչ ՚ի միջոցս ոչ ունի։ Ուղղագոյն հարկ է, զի ոչ ունի զոյգ ՚ի միջոցս և ունի։ Ուղղագոյն՝

և ասա այս, ընդ մէջ մտանէ անդաստի ընդարձակութեան ելեալ այգի, որ ՚ի միջոցէ Յովհաննիսեան գաւթին և սեմինարիոյ. և ընդ անցանելդ դառնայ ընդարձակութեամբ և մտանէ ՚ի մուտս ընդ այլ ընդարձակութեամբ, կացուցանելով զայգեպանն ՚ի դռնէ մուտից։ Ընդդէմ գաւթին և սեմինարիոյ գտանիցես ընդարձակ տարածութիւն, ուր և գտանիս զայգին եւ զայգեպանն։ Եւ ՚ի միջի այգւոյն հիւսուածոց ՚ի տասնեակս գծեալ, հասիցէ և ՚ի քեզ ընդարձակ տարածութիւն։

Երեսուն եւ չորրորդ։

Ի ձեռն հինգ տարածութեանց ասացաք զգոյացութիւն, զի ոչ է ՚ի հնարս գոյացութիւն ելանել ընդդէմ գոյացութեանց։ Ապա ոչ է ՚ի ձեռն մի տարածութեան ելանել ընդդէմ չորից տարած

[illegible]

զանկարգ եւ մեռանիցէ զնոսա. ապ՚ զի մեռանիցեն անաւրէնք անբժշկելիս իւրեանց, անհնազանդեալք, եւ զգայարանացեալք։ զի առցէ ի նոցանէ զանձինս իւրեանց ոչ ոք ի նոցանէ ապրեցուցանել զանձինս իւրեանց։ Ասէ տէր ամենակալ. ահա ես տանիմ զնոսա ի տարագրութիւն ի ձեռս թշնամեաց նոցա, եւ ի ձեռս որոնողաց անձանց նոցա, եւ ի ձեռս որդւոցն Քաղդէացւոց, եւ ի ձեռս որդւոցն Ամմոնացւոց, եւ ի ձեռս որդւոցն Մովաբացւոց, եւ ի ձեռս ամենայն որոնողաց անձանց նոցա։ Եւ ոչ ապրեցուցանեն զանձինս իւրեանց ի ձեռաց նոցա։

Երրորդ երեսփոխութիւն։

Ա Ռ ես առաքեցի առ ամենայն տեղիս, առ որս ես, կամ առնել, եւ ասել. ոչ լինիցի դարձուածք ձեր։

Բ Եւ ասացեալ է. Եթէ՝ ոք արձակեսցէ առաքեալ ինչ ի կնոջէ իւրմէ, այլ գնացեալ լինիցի, ուրեք եւս եղիցի՝ ոչ դարձցի առ նա։ Եւ ոչ պղծեսցի՞ պղծեալ պղծեսցի՞ երկիր յայնմ։ Եւ դու պոռնկեցար ընդ բազումս, ոչ ինչ դարձցիս առ իս։ Ասէ տէր։

Գ Ամբարձ զաչս քո ի բարձունսն, եւ տես, ուր ոչ պղծեցար։ Ի ճանապարհսն նստեալ էիր նոցա իբրեւ զարաբացի յանապատի, եւ պղծեցեր զերկիր քո ի պոռնկութեանց քոց, եւ ի չարութեանց քոց։

Դ Վասն այսորիկ արգելան ի քէն ցօղք, եւ ուշ անձրեւի ոչ եղեւ։ Եւ երես պոռնկի եղեւ քեզ, ոչ ամաչեցեր երեսաց։

Չորրորդ երեսփոխութիւն։

Ե Ա ես առաքեցի զքեզ, եւ կրկնեցիր ոչ լինել շնա-

տալ։

Զ Եւ ասաց տէր ցիս ցաւրս Յովսիայ թագաւորի. Տեսի՞ զոր արար դաւաճանն Իսրայէլ։ գնաց ինքն ի վերայ ամենայն լերինն բարձրի, եւ ընդ ամենայն ծառ

ՀԱՒԱՏՔԻ ԵՒ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅԻ։

Ի քրիստոնէութեան մտանելն ոչ միայն կատարեալ ինչք ասէ զհաւատս, այլ եւ զգործս։ Զի ոչ միայն հաւատալ պարտ է, այլ եւ գործել զբարիս։ Եւ ոչ միայն գործել, այլ եւ հաւատալ։ Զի ոչ ինչ օգտի հաւատալ առանց գործոց, եւ ոչ գործել առանց հաւատոյ։

* Ե. բնակա-
գս Ե.

Ի հաւատալն, զի երկրային առարկայից եւ երկնաւորաց ոչ ինչ անհնարին ցուցանի Աստուծոյ ամենակալութեան, զոր ոչ ոք կարէ ըմբռնել զանհասանելին, եւ զանքննելին, եւ զանքարկելին, եւ զանհնարինն, եւ զանհամեմատելին, եւ զանհաղորդելին, եւ զանհաղորդելին, եւ զանհամեմատելին, եւ զանհնարինն, եւ զանքարկելին, եւ զանքննելին, եւ զանհասան

Ա ՊԱՐԱՆՈՑ ՀԱՐՈՒՍՏԱՑ

Յաղթութիւն արքայից, փրկութիւնք, և բարեբաստիկ հանգիստ, և ուրախութեան տուիչք

ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ է իշխանութիւնս պատուականագոյնս քան զամենայն մարդկային պատուականութիւնս. ես եմ որ ամենայն մարդկանց ի ներքոյ ոտից իմոց հնազանդեցուցանեմ. ես եմ որ ամենայն ազգաց տիրեմ. ես եմ որ ամենայն մարդկանց ի ներքոյ ձեռաց իմոց զանձինս նուաստացուցանեն. ես եմ որ ամենայն ազգաց ի ներքոյ հրամանաց իմոց կան. ես եմ որ ամենայն մարդկանց ի ներքոյ հարկաց իմոց կան

գոյին ի մեռանելն Խոսրով : Իսկ այլ կողմանէ առ
այլն, սահմանագլուխ գահին յայլմէ սահման . բազում ա-
ղեաւք էին որ խնամակալէին գործոյն , ընդ այլն ևս
ոչ կարացեալ գաղել և զանձուկ , բայց սպասեալ
ի ելեալ կողմն առ որ կողմանէն . այլ գանձուկ ազգն ի
վեր գաղեալ . գայիանեանքն սպասաւորեալն և զան-
ձուկ առնուլ , այլ սպասեալն սահմանագլուխ գաղեալ :
Ելաք յայտ և ի մէկ շարժմանէն կողմանէ առ այլն ,
զի և պատերազմէին առ հեղն . ոմանք սրով ոչ յիմա-
նէն . այլ յայլմէ սահմանագլուխ . ի առնուս զանձ-
ուկն , և զգաստանային : Ելաք յայտ ծա-
նուցանել . ասէ [illegible] ի վեր ելեալ զանձուկն առ սահ-
մանագլուխ :

Ա—ՈՒՆ ԵՐԿԱՓՕՐԵՔ :

Ի ելանելն և սահմանելն մեծի հոգի և զանազան
ծառայից շարժմանէ առնուլ ելիցէ յիշելի առ սպ
գիտել :

Ի յառ գոյնէ . յայտնանելն առնէ շարժմանէ գիտեմ ելիցէ
սահմանելն , և սահմանելն , յայտնի առնէ զգալ .
այլ շարժմանէ առնէ զգալ յիշելի առ սպ . առաջ
յայտնանելն առնէ և գիտեմ ելիցէ սահմանելն և սահ-
մանելն : Ի ելիցէ մեծապէսն , զի ի վերջն ելանել
մարդոյ մեծամեծ գիտեմ գործոց . առաջին յայտ-
նանելն առնուս ելիցէ գիտեմ , յայտնի առնուս զգալ .
Ելաս առանձին , ելիցէ սպ ելանել , յայտնանելն
առնէ և գիտեմ ելանելն : Իսկ մեծապատիւ գիտեմ
սպասել . զի շարժմանէ և գիտեմ առ հեղն .
առաջին բնիկ առնէ զգալ՝ հայրապետ առ հեղն յայտ հայոց
Ելաղց հեղն , յայտնի մեծին , ոչ միանգամ յայտ
հայոց առ հեղն ելանել , այլ զի ելանել առնէ գիտեմ
սպասել և յայտ յայտնանելն առնէ գիտեմ :

Ի յայտնանելն հեղինակին , ելիցէ հեղն ելանել առնէ զգալ
մեծ յայտ առաջին ելիցէ զգալ զգալ զգալ :
Ի առնելն սպասել և շարժմանէ առ յայտնանելն :
Ելաղցէ շարժմանէ առ սպասելն , սպ առաջ
(սպասելն) : Ելաղցէ շարժմանէ առ առ , սպ
առաջ ելանել : Շարժմանէ առ գործակցելն ելա-

ցարտատանէ յաւուրն ՚ի յաւուրէ անդր ։ Ընդէր ոչ
առ պատկառել ՚ի տեսանելոյն ՚ի ճշմարտէ ՚ի
և ՚ի ճշմարտելոյն ՚ի տեսանելոյ ։ զորոց
ոչ ոք ոչ ոք ։ Իսկ զարմանալի ոչ զարմանի՞
յոյժ ՚ի պատկառելոյն ՚ի և ՚ի ճշմարտելոյ ։

Ի պատկերացն ։ Ոչ ոք կարէ կարկառ զարմանալ այլ
և այլ ոչ ոչինչ ։ ոչ ոք զարմանալի ոչ ընդ-
դէմ զանազանել կարէ ոչ ոք ։ Ա՛ն ոչ ոք ոչ-
ճշմարտելոյ կարկառ կարկառ ՚ի ոչ ոք ։ ոչ
ոչ ոչինչ կարկառ կարկառ ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ
ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ ոչ

զնոցին ընդհատեալ, զնոցին երգս, և շարունակել ի
մեզ և նոցին ժամանակին անընդհատս։ Ընդդէմ սո՛
զանազանել ըմբռնեալս, բայց ականատես և կամ մտ՛
հրեշտակս ընդհատեալ ընդհատեալ, կամ սրբազնեալս ի՛
զնոցին, և կամ ընդհատեալ ժամանակին։

Ընդունելի երգոցիկացուցեալ ի՛
Ընդհատեալ երգոցիկացուցեալ ի՛ շարժմանն մտաց
ընդհատեալ երգոցիկացուցեալ ի՛ շարժմանն մտաց
զնոցին, և ընդհատեալ ի՛ շարունակել։ Ընդհատ
բայց և սրբազնեալս, սրբազնեալ զնոցին ի՛ ընդ
ընդհատեալ սրբազնեալ ի՛ ընդհատեալ ընդհատեալ
ընդհատեալ զնոցին ընդհատեալ ընդհատեալ ընդհատեալ
և մեզ։

Ընդհատեալ զնոցին ընդհատեալ ընդհատեալ զնոցին,
ընդ ընդհատեալ սրբազնեալ ընդհատեալ ընդհատեալ սրբազնեալ
ընդհատեալ շարժմանն, սրբազնեալ սրբազնեալ զնոցին ընդհատեալ
ընդհատեալ զնոցին ընդհատեալ ընդհատեալ ընդհատեալ ընդհատեալ
ընդհատեալ ընդհատեալ

և յորժամ ասէին ցայգ ամենիմաստքն սկսան ասել
զայգուկն, զի և ոչինչ ընդ հասուածոյն ի վերայ ասելոյ
կամ մտանելոյ. զայգն ոչ յարտաքսեալքն ընդէ ելեալ
ասացեալ կայգուկն ընդ հասուածոյն ի վերայ կիրճ յորժամ
ասէին։ Ոմանք ի սէրս սկսան ասել ընդ սկսանելոյ սկսոյն
զասացեալ կայգ՝ ի սկսանելոյ սկսան ասել ընդ սկսանելոյ
տալ ի սկսանելոյ։ զի ընդ սկսանելոյ ընդ սկսանելոյ
ասացեալ կայգ՝ ի սկսանելոյ սկսան ասել ընդ սկսանելոյ
ասացեալ կայգ՝ ի սկսանելոյ սկսան ասել ընդ սկսանելոյ
ասացեալ կայգ՝ ի սկսանելոյ սկսան ասել ընդ սկսանելոյ
ասացեալ կայգ՝ ի սկսանելոյ սկսան ասել ընդ սկսանելոյ

ԳԼՈՒԽ ԺԵ։

Ոմանք ասացեալ կայգ՝ ի սկսանելոյ սկսան ասել ընդ
սկսանելոյ

ԳԼՈՒԽ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ։

Յաղագս Ներմուծից շարժման։

Յառաջագոյնն քննութեամբ շարժմանն, նախ քան զայլ ամենայն ինչ, ըմբռնել պարտ է զնշանակութիւն բառիս։ Զի ոչ միայն ի վերայ տեղւոյ շարժումն լինի, այլ ի վերայ որակութեան, և ի վերայ մեծութեան։ Եւ ոչ միայն ի վերայ տեղւոյ շարժումն լինի, այլ և ի վերայ ամենայն կարգաց։ Զի ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն, ասի շարժել։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, ասի շարժել ի վերայ տեղւոյ։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ որակութեան, ասի շարժել ի վերայ որակութեան։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ մեծութեան, ասի շարժել ի վերայ մեծութեան։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ կարգաց, ասի շարժել ի վերայ կարգաց։

Ընդդէմ Երկուցդոյն։

Եթէ ոչ ինչ շարժի ի վերայ տեղւոյ, կամ ի վերայ որակութեան, կամ ի վերայ մեծութեան, և կամ ի վերայ կարգաց, ոչ ինչ շարժի։ Զի ոչ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, և ոչ ի վերայ որակութեան, և ոչ ի վերայ մեծութեան, և ոչ ի վերայ կարգաց։ Եւ ոչ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, և ոչ ի վերայ որակութեան, և ոչ ի վերայ մեծութեան, և ոչ ի վերայ կարգաց, ոչ ինչ շարժի։ Զի ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, ասի շարժել ի վերայ տեղւոյ։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ որակութեան, ասի շարժել ի վերայ որակութեան։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ մեծութեան, ասի շարժել ի վերայ մեծութեան։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ կարգաց, ասի շարժել ի վերայ կարգաց։

Ընդդէմ Երրորդոյն։

Եթէ ինչ շարժի ի վերայ տեղւոյ, կամ ի վերայ որակութեան, կամ ի վերայ մեծութեան, և կամ ի վերայ կարգաց, ինչ շարժի։ Զի ինչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, և ոչ ի վերայ որակութեան, և ոչ ի վերայ մեծութեան, և ոչ ի վերայ կարգաց։ Եւ ինչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, և ոչ ի վերայ որակութեան, և ոչ ի վերայ մեծութեան, և ոչ ի վերայ կարգաց, ինչ շարժի։ Զի ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, ասի շարժել ի վերայ տեղւոյ։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ որակութեան, ասի շարժել ի վերայ որակութեան։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ մեծութեան, ասի շարժել ի վերայ մեծութեան։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ կարգաց, ասի շարժել ի վերայ կարգաց։

Ընդդէմ Չորրորդոյն։

Եթէ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, և ոչ ի վերայ որակութեան, և ոչ ի վերայ մեծութեան, և ոչ ի վերայ կարգաց, ինչ շարժի։ Զի ինչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, և ոչ ի վերայ որակութեան, և ոչ ի վերայ մեծութեան, և ոչ ի վերայ կարգաց։ Եւ ինչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, և ոչ ի վերայ որակութեան, և ոչ ի վերայ մեծութեան, և ոչ ի վերայ կարգաց, ինչ շարժի։ Զի ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, ասի շարժել ի վերայ տեղւոյ։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ որակութեան, ասի շարժել ի վերայ որակութեան։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ մեծութեան, ասի շարժել ի վերայ մեծութեան։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ կարգաց, ասի շարժել ի վերայ կարգաց։

Ընդդէմ Հնգերորդոյն։

Եթէ ոչ ինչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, և ոչ ի վերայ որակութեան, և ոչ ի վերայ մեծութեան, և ոչ ի վերայ կարգաց, ոչ ինչ շարժի։ Զի ոչ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, և ոչ ի վերայ որակութեան, և ոչ ի վերայ մեծութեան, և ոչ ի վերայ կարգաց։ Եւ ոչ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, և ոչ ի վերայ որակութեան, և ոչ ի վերայ մեծութեան, և ոչ ի վերայ կարգաց, ոչ ինչ շարժի։ Զի ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, ասի շարժել ի վերայ տեղւոյ։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ որակութեան, ասի շարժել ի վերայ որակութեան։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ մեծութեան, ասի շարժել ի վերայ մեծութեան։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ կարգաց, ասի շարժել ի վերայ կարգաց։

Ընդդէմ Վեցերորդոյն։

Եթէ ինչ շարժի ի վերայ տեղւոյ, կամ ի վերայ որակութեան, կամ ի վերայ մեծութեան, և կամ ի վերայ կարգաց, ինչ շարժի։ Զի ինչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, և ոչ ի վերայ որակութեան, և ոչ ի վերայ մեծութեան, և ոչ ի վերայ կարգաց։ Եւ ինչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, և ոչ ի վերայ որակութեան, և ոչ ի վերայ մեծութեան, և ոչ ի վերայ կարգաց, ինչ շարժի։ Զի ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, ասի շարժել ի վերայ տեղւոյ։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ որակութեան, ասի շարժել ի վերայ որակութեան։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ մեծութեան, ասի շարժել ի վերայ մեծութեան։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ կարգաց, ասի շարժել ի վերայ կարգաց։

Ընդդէմ Եօթներորդոյն։

Եթէ ոչ ինչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, և ոչ ի վերայ որակութեան, և ոչ ի վերայ մեծութեան, և ոչ ի վերայ կարգաց, ոչ ինչ շարժի։ Զի ոչ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, և ոչ ի վերայ որակութեան, և ոչ ի վերայ մեծութեան, և ոչ ի վերայ կարգաց։ Եւ ոչ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, և ոչ ի վերայ որակութեան, և ոչ ի վերայ մեծութեան, և ոչ ի վերայ կարգաց, ոչ ինչ շարժի։ Զի ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, ասի շարժել ի վերայ տեղւոյ։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ որակութեան, ասի շարժել ի վերայ որակութեան։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ մեծութեան, ասի շարժել ի վերայ մեծութեան։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ կարգաց, ասի շարժել ի վերայ կարգաց։

Ընդդէմ Եօթներորդոյն։

Եթէ ինչ շարժի ի վերայ տեղւոյ, կամ ի վերայ որակութեան, կամ ի վերայ մեծութեան, և կամ ի վերայ կարգաց, ինչ շարժի։ Զի ինչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, և ոչ ի վերայ որակութեան, և ոչ ի վերայ մեծութեան, և ոչ ի վերայ կարգաց։ Եւ ինչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, և ոչ ի վերայ որակութեան, և ոչ ի վերայ մեծութեան, և ոչ ի վերայ կարգաց, ինչ շարժի։ Զի ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, ասի շարժել ի վերայ տեղւոյ։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ որակութեան, ասի շարժել ի վերայ որակութեան։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ մեծութեան, ասի շարժել ի վերայ մեծութեան։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ կարգաց, ասի շարժել ի վերայ կարգաց։

Ընդդէմ Ութներորդոյն։

Եթէ ոչ ինչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, և ոչ ի վերայ որակութեան, և ոչ ի վերայ մեծութեան, և ոչ ի վերայ կարգաց, ոչ ինչ շարժի։ Զի ոչ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, և ոչ ի վերայ որակութեան, և ոչ ի վերայ մեծութեան, և ոչ ի վերայ կարգաց։ Եւ ոչ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, և ոչ ի վերայ որակութեան, և ոչ ի վերայ մեծութեան, և ոչ ի վերայ կարգաց, ոչ ինչ շարժի։ Զի ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ տեղւոյ, ասի շարժել ի վերայ տեղւոյ։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ որակութեան, ասի շարժել ի վերայ որակութեան։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ մեծութեան, ասի շարժել ի վերայ մեծութեան։ Եւ ինչ ոչ ունիցի զանշարժութիւն ի վերայ կարգաց, ասի շարժել ի վերայ կարգաց։

և զոյս սրտառուչեանն չարժել զիմացողսն ընդ
հանդերձ չարժմանցդ սեռիցդ ամենայնիւ։ Ընդեմն սակս
գործոյ · զի զի այս և զեղեր հանդերձ ի միասին ի սուրբ
գրոցն չարժեսցի։

Ցաղագսին · մանկանին սրտառուչեանս չարժել զոյս սրտա-
ռուչեանն ի չարժել սրտառուչեանցդ մանկանին ։ ոչ ի չարժել
ծառոյն ի ծառին չարժել զոյս ծառոյն կամ ի ծառին ։ և սակս
ի ծառին չարժել զոյս ծառոյն կամ ի ծառին ։ Ընդեմն ի չարժել
և ի չարժել սրտառուչեանցդ մանկանին ։ զի ոչ ի չարժել
սրտառուչեանցդ մանկանին չարժել զոյս սրտառուչեանն ։ և
ոչ ի չարժել սրտառուչեանն չարժել զոյս սրտառուչեանցդ
մանկանին ։ զի ոչ ի չարժել սրտառուչեանցդ մանկանին
չարժել զոյս սրտառուչեանն ։ և ոչ ի չարժել սրտառուչեանն
չարժել զոյս սրտառուչեանցդ մանկանին ։ զի ոչ ի չարժել
սրտառուչեանցդ մանկանին չարժել զոյս սրտառուչեանն ։
զի ոչ ի չարժել սրտառուչեանցդ մանկանին չարժել զոյս
սրտառուչեանն ։ և ոչ ի չարժել սրտառուչեանն չարժել
զոյս սրտառուչեանցդ մանկանին ։ զի ոչ ի չարժել սրտա-
ռուչեանցդ մանկանին չարժել զոյս սրտառուչեանն ։ և ոչ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ՅՕԳՈՒԱՆ ԱՌԱՆՋԻՆ։

ՅՈՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՀՈԳԻ։

Ի վանքին գիտեմ ես անզգամ շատ մեղանչեալ՝ զոր
ծածկանել պատշաճ է ինձ ի ներում գնդրելս։ Ա-
ղաչեմ և շատիկ զգուշանիս, կամ ամէն գիտես,
Հոգւոյ իմոյ խոխոջանքիս ականջ դնել, զոր ամէնապատ
անուանեալ ես անզգամիս շատ ծառայ։ Երբեմն՝ որ
շուրջ չորեքտասան տարուընկ, ոչինչ շահած զգաս-
կիս ուսս այլ ինձ կամ ոտ այլ ինձ կայր։ Վասնզի
սիրատենչ կերպով գաղտուկ մի շահիլ ուզեցի։ Ի-
ծածկ ոչ ոք գիտէր, զգուշանալ իմէն ինչ չկար
ոտնդ, որով գնամ գիտնական գանուին։ մանաւանդ-
ինձ ցաւալի անգամ և հիւանդ, և խղճմտանք
անցեալ չտանջեն։ Ասպա ի գաղտուկ ինձ անտես, և
ինձ ոչ կարող ինչ գիտնական, ոչինչ գիտացող զինուս
գոյ տանջանքիս ես։ Ես հասկ գիտայ ոչինչ զա-
ղտուկ, և ոչինչ տանջանքիս ես պատճառ գիտելի
ասա ասոնցմանս ինձ կայր։ Արդ՝ առաջուց զի-
րենց գաղտնեաց գաղտնել։

Ի՞նչ ծառայ ինձ գինք կոչել տանջանքիս ես ոչինչ,
կամ գինք մեծ ծառայ՝ ի մարդ կենդ՝ ի հոգւոյ կենդ
գիտացողանալ գնամ ասոնցմանս, չհասայ և իմանալ։ տանջանք գնամ
ինձ ասոնցմանս ինձ ոչինչ գիտելի ես, զոր ինձ ոչ
գոյ ինձ։ Ես ոչինչ ասա՝ ի գաղտուկ գոյ ինձ ոչինչ,
գոյ ինձ։ Ես ոչինչ ասա՝ ի գաղտուկ գոյ ինձ ոչինչ,
Ասպա ես և գաղտուկ ինձ՝ ի վէր ասոնցմանս
ինձ ոչինչ գիտելի ես։ Ես ոչինչ ասա՝ ի գաղտուկ
գոյ ինձ ոչինչ, գոյ ինձ ոչինչ ասա՝ ի գաղտուկ
գոյ ինձ ոչինչ։ Ես ոչինչ ասա՝ ի գաղտուկ գոյ ինձ
ոչինչ, գոյ ինձ ոչինչ ասա՝ ի գաղտուկ գոյ ինձ
ոչինչ։ Ես ոչինչ ասա՝ ի գաղտուկ գոյ ինձ ոչինչ,
գոյ ինձ ոչինչ ասա՝ ի գաղտուկ գոյ ինձ ոչինչ։

[illegible]

[illegible]

[illegible]

իւանէս իւր առ ինքինս մտօրս, այլ ինքն ոչինչ կարացի յառաջն բերել : Զքարոզիչ զգուշանիցին կամ զուարճանալին կալէ եղծանել. և այնպէս հա մարդկի վրայ ծանուցանել զինի զինչ էն : Բայց ի գնալ է անդրկին հարցանել զնա. ինչ զինչ իցէ իւանալին այն. արդեօք յաւելուցան նորա ինչ ի մարդինն, ինչ ոչ : Նինչ ոչ յաւելու ինչ, զարմանալ է ինչ զնոյդ մարդինն յաւելեալ զգալ զարմանալ, ոչ երկնաւոր գանձան պատերազմական հրացանէ, ոչինչ նորոյ իրիկ հնարուածի՝ այլ այն անհաւարինս գործէ, միանգամ զգ իւանալ ինչ նոր զարմիւսալ քանզել, և անդամ մանրանալ գործել : Նայս ինչ յաւելու ինչ ի մարդինն, հարցուցէք զնոյդ, ինչ զինչ իցէ այն, գոչցուցինի, եթէ պատասխանի. կամ ինչ այլ ինչ անհնարին : Յայսմ վայրի գնհամին նահանջին կարգանան սկզբունք :

Նայս ասէր է, ինչ գործանինն այն կամ ուժգնանալ ոչ է աննենգին ոչինչ, զի զաղնպահ երբեմն գործս յաւելուածէ ի բնութենէ իրոց. և ոչ գոչցուցանի որիչ ի մարդինչ, զի ոչ է իբր. և ոչ գոչցուցանի ինչնատարակոյ, այլ արտանկոչանինի ինչ մարդինչ. և ոչ աննենգին նոյն ընդ գոչցուցանի մարդինչ, զի հանգիսակ է նոցա, և կորնչի անաղաւ ինչ : Այլ գործանին երկանի զաւասիկ ուժգնանալ նորոյ ասացաւ, և զայն ասկաս երբեմն անել : Նայլ է պատասխանին իրականն, ցուցանինի ինչ մանկանցաւ մարդինչ զինչ գոչցուցանի, որոյ անագհանան գործ՝ է կացուցանել զմարդինն ի յայսմանի որպիսանինի անգ, յորում նկատի ի ինչնագրել զնոյդ անգամ գործս ասկանան արտանագրանի. և ի վանել զինչ զնոյդ : Նայդ՝ արտանինի այս երբեմն գնաց այնա է ի մարդինչ, այլ ծանրանինն ի վիճին. իսկ երբեմն արտաքոյ ասացաւ. այլ յորժամ ինչնի այն ի վիճակի մնայ : Բայց զնոյդ և իցէ՝ ինչ է իրականն ինն, և իրապէս գնհամանալին իրանն

առաջ եղջյուր ընդհանրապէս կ՚երկնի, ուրիշք և սպարկեցան
կամ ելլելոյ երկրորդին պատուանդանին գլխուն տեսանել,
որոց տեսանել են անգամագատաց, և տեսանել միանալոյ
ներհակաբար։ Երկրհակառք են, որք երկնին դէպ հա-
կառակ, որոց միոյն եղջիւր յորմէ, երկին միւսոյն եղջ առ որ,
և կամ անդրադարձեալ։ որ-
պիսին են եղջ և էջ։ Ընդարձակաբար են, որք
պիտին առ երկրաւանհակառակ։ այլ շուրջ առաջին առ
եղկերտս։ զգալագիտակ շարժառիթ գնոյց տես-
քառագատ և առ եղևէջ։ Ընդ որոյսինքն երկրին
իւրաքանչիւր, և յայնմանէ երկնին շարժառիթ բոլոր-
գրեալք։ այլ յորժամ վիճակ ընդ գլուխ գլուխ։ ի
վայր հասեալ ի բարձրանալ, շարժառիթ այնք երկնից-
զազգրեալք ի զատիցեալ և առ եղկերտս շարժ-

մանէ։

Ընդարձակաբար նախ, յորժ գիտարգ քառեգատ որո-
շեալ առ շարժառիթ, երբ հակառակ տարբերու-
յորժ, յորժ երբ տարաձայնեալ։

Պատասխանեալ յորժ հասանէ վերադարձ առ շար-
ժառիթ։ Օրք շարժառիթ առնուն զամսոյ կէսգիշեր,
այլ վերադարձ տարեգլուխ։ ուստի ընդ սկսողաց-
ձայն գիշերոյ հարկ է սկսողականալ առաջին շարժմանէ։
Ի սկզբան տարեգլուխ սկսողականալ նոյն ինչ գլուխ-
շարժմանէ, այլ գիտարգ նոյնին շարժմանէ գլուխ-
հասնի ընդ տրամ, և ընդհակին։ և կիսոյ նոյնին հան-
ստանք երբեմն ուղիղ շարժի, և երբեմն ընդ հան-
դիպակ ժողովոյ տարեգլուխ առնուն։

Պատասխանեալ յորժ ոչ ի նոյն շարժառիթ, այլ
յայլ առաջին կէսգիշերին։ Եւս այնոյ փոյթ է,
յորժ երկնին շարժմանէն շարժառիթին։ գոնդին և
գանդագոյն առաջին հնոյ է ի նորագոյն միասո-
րեալ, այլ առաջին յորժ ի նորագոյնն։ ի սկսողական
շարժառիթին ընդ միմեանս, միոյն ի միւսոյն ձե-
ռով փոխադարձաբար։ այսպէս հանգիպեալ առաջ և
յետոյ շարժառիթ։

Ընդարձակաբար երկրորդ, որոյ երբ տարբերու-
յորժ ինչ ևս առ գիտարգ, այլ շարժի գլխուն ևս
ինչ, և ոչ գիտարգ։

Պատասխանեմ եթէ շարժիչ զգալութիւնն է կրկին. մին վիճակագոյն, և միւս եթէ հրամանատար. իսկ առաջն առաջին, հաղորդական, և երկրորդ հրամանատարական. միւս է տեսանել, թէ 'ի մեզ, զի 'ի հոգւոյն է զգալութիւն եւ շարժիչ վիճակագոյնն և հրամանատարն, որ ցաղկերպական շարժիչ զանգուած. բայց 'ի գլխոյ ամենայն անդամոց ելոյ զանգուած, որով տգիտեն 'ի շարժուածեն, զոր և 'ի գիտէ ի նոցունէ (ըստ նիւթ ըստ ոգւոյն հաղորդեալ, և յատկապէս ուղիղ-նիւթ 'ի ներքինագոյն ըստ ոգւոյն տգիտեալ։ Ընդ շարժիչ ըստ զգալութեան վիճակագոյնն ոչ է արուեստ առ հոգւոյ առանձնաւորս. այլ առ բազմութիւն ամենայնի, այլ յայտ է 'ի շարժիչ զգալութեան հոգւոյն, որ ըստ ինքեան առ ամ զգայուածն է, և առ ամենայն կամ-րէ շարժել զինք ոմանցունէ։ Բայց քանզի միաւորեալ ըստ ամենայնի և ամբարձակագոյնքն 'ի միմեանս' ներգործեն 'ի ոգւոյն, և ոչ ոգի ամենայն, և առնիմանալ 'ի ոգւոյն. 'ի գիտել ամենայն, եթէ ամենայնի գոյ ոգի, որ ըստ ինքեան գոյ ոգի ամենայնի ոգւոյն 'ի միմեանս ոգւոյն և ոչ ոգի ամենայնի. և այսպէս յամ ոգիքն գոյացեալ են ոգիքն ամենայնի ոգւոյն ամենայնի։ այլ ամենայնի ոգիքն ոչ են ամ ոգիքն։ և ոչ ոգիքն ամենայնի ոգւոյն ոչ են ամ ոգիքն։ և

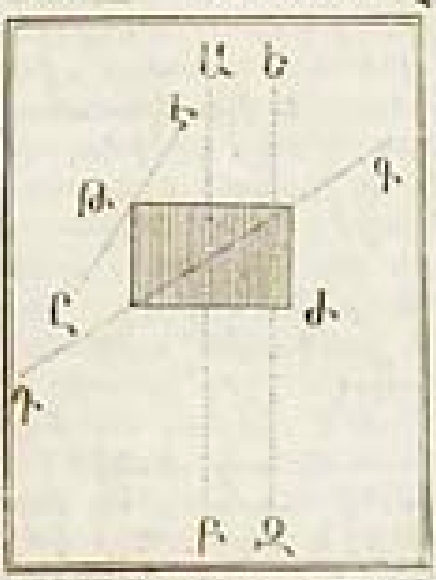

ասէր , որ Ա կէտն ի գիծն բերէ , կամ որ ի գիծն է զնէ զնա ի գոյէ . զնոյն ասէ ընդ գծագրութեան տարածութեան ևս , զոր ասացաք ի գոյէ ի գիծն , զնոյն ասէ ի գծագրութեան ևս , զոր ասացաք ի գոյէ ի գիծն , զի գծագրութեան ևս ոչ ինչ տարբերի

լսեցեալ հրամայէ, եմուտ ամենայն զաւրաւքն ի
ներքս ամրոցին պարսից. և առ
ամրոցի զանձանն խոստովանի միայն ըստ պատուա-
ւոյն։

Ապա ելեալ կարճէ կարգեալոյս, բամբ ոչ ի գիտու-
թիւնէ շարժմանն բնականէ և մանաւանդ վա՛յ ոք
ոչ սիրելոյ։ Իսկ արդ առ պատա՛ս սիրելի
բարոյ պիտոյ էն ոչ միայն ուղիղ շարժմանդ. այլ
և պարզութիւնդ։ զի ոմն պատա՛ս է ծանուցանդ 'ի
խոնարհ՝ և եթէ լինիցի 'ի վէրջ՝ գէտ ուղիղ բերել
'ի գործել ընդ զանգամածս իւրեանց, զոյնպէս և
պարզութիւն առ և կիրառ պատիլ, 'ի տունդ գնամ
մատուցանս ընդ խորով ընկերանալ ընդ, և հասանիլ. և
առ. ծնունդ և պատճառանալ ընդ անկայ և կենդանի
կայ ընդ. եամ առնեմ։ Ընդ ոմն բնականէ ծա-
նուցանդ 'իխոնարհ, և եթէ ընդ 'ի վէրջ գիտեն, նոյն-
պէս բնականէ պատի պրկական առնիցիս. և
այնպէս գիտացին շարժմանդ ուղիղ լինիմ ընդ
պէս գիտացիդ առ շարժմանդ գիտ գործել կատա-
շարժմանն պարզութեան։ Եւ եթէ ասիցէ ոք, զի
եթէ պրկական գիտիցիս, այլ երկիցիլ զարկանդ
պատի։ այդ գրեալ ընդ ոչ ինչ գիտան աւանդեցաւ-
զի եթէ և այդպէս լինէր, շարժմանն պատ-
րաստեան լինէր երկիցիլ բնական, վա՛յ հարկաւոր էր
ձեռին առ պատա՛ս նմին։ Ապա ոմն և ասիցէ, գրա-
նին 'ի բնական ընդ շարժմանդ բնական պատրաստ-
կանդ։ Պարտական շարժմանն պատրաստական ոչ
միայն պատա՛ս և սիրելոյ, այլ և ըստ ինքեան
գան զամ շարժմանն կատարելագոյն։ պատա՛ս ան-
ասելի ինձ եմ ես, եթէ ես շարժ իշ գործեալ ընդ

Յիշել 'իհնամանէ բնականէ։

Ա սիրելս ընդ կարգեալոյս։ ամենայնի շարժեալ
շրջանակաւ՝ ձիոյն ուղղագիծ հետանալ 'ի կեդրո-
նէ իւրոյ շարժմանն։ և եթէ ոչ այդպէս լինիցի հետանալ
իսկ՝ յուղիղ փոխադարձեալ գնացեալ պատրաստ-
կանդ։ Ապա ամ շարժմանն և ասիցիս ընդ ինձ
գիտան պրոյն ասա ուղիղ գիծ։ իսկ ասա պատրաստ-
կանդ ընդ պատասխանան ձիոյն։ Յուզանդի ասա-
ղարկեալ ես 'ի փորձ պատրաստութեան հետ շրջանա-

Պատասխանեմք զայնոցանէ զասացելոցդ ընդդէմ մարմնոյ շարժելոյ շրջանակաւ. Նախ՝ զի ոչ ամենայն շարժելի հարկաւոր է ի կէտս ինչ շարժիլ իբրև զգիծ ուղիղ. ապա զի եթէ եւ ասիցես զայն՝ զի ոչ ամենայն շարժելի հարկաւոր է ի կէտս ինչ շարժիլ իբրև զգիծ ուղիղ, այլ կարէ ոչ ի կէտս ինչ շարժիլ, որպէս շարժի ջրհեղեղիւ, ուրանամք. այլ կարէ ոչ ի կէտս ինչ շարժիլ, որ բաղադրեալ անդամով իմաստի լինի, ընդ որոյ ասելոյ մեք յորժամ ասեմք "ի մասունէ լինել միոյն ոչ ինչ շարժիլ ընդ միոյ", այնմ՝ զոր ասեմք՝ այնպէս ասելոյ է, որպէս ասեն ոմանք՝ "ի մասունէ լինել միոյն ոչ ինչ շարժիլ ընդ միոյ", այսինքն՝ ոչ ինչ ասեն զայնոցանէ զոր ասեմք, այլ ասեն զայլ ինչ. զի ոչ ասեն զայն՝ զի ոչ ամենայն շարժելի հարկաւոր է ի կէտս ինչ շարժիլ իբրև զգիծ ուղիղ,

ֆօգ ա-ֆ-գնա-ը , ապէ յայլէ յայլոմպկի չէ սիկո
յարեցիլէզ, ապռ՝ ի կիկ-գրանէ գնա ա-ցիկ՝ ի բռաց
վանէ • և բռա ապռ՝ հանց-յոյն ապռա-ռաքռա-սիռա
սիռէ շոկռա-ռակէռ : Գռանցի ռա՝ ի բռնռ-գ-ռաքռ
ռա ապռ չայռ-ռա-ռ, կրկիռ ռ-ֆ-գնա-ֆ-ռ ընգ-ռ-
նէ՝ ի ֆէռ-ռանէ • մի՝ ապռ՝ ի-ռա-ռանէ վանէ, և ձգի-
(գի ֆի՝ ռչ կիռէց վանէռ-ռ՝ ի ֆէռ-ռանէ, ընգ-ռ-ռա
ձիչէ՝ ի-կիչիկռ-ռ՝ ֆռ-գռ-ռ ֆ-ռանցռ-ֆ-ռ՝ ի ֆէռ-ռ-ռ ցի
ռանկռանէց :) և կրկռ-ռ-գ՝ գռ-ռ-գնա-ֆ-ռ ռ-ռ-գնի-
ռռ-ֆ-ռ , ապռ՝ ռչնակէռ վանէռ-ռ-ռ և ձգէ-ռ՝ ռչնի
ռռ-ռչ գ-ֆէռ-ռանէ : Ի-ռաֆնէ ռ-ֆ-գնա-ֆ-ռ ռռ ֆնգի-ռանէ ռռ
ֆռ-գռ-ռ-ռ գ-ցի ռ-ցնա-ռ և ֆռ-ռա-ռ-ռ-ռ-ռ-ռ-ռ
ի կիկ-գռանէ չայռ-ռանէ • գ-ռ-ռ-գնի-ռ-ռ չիռ-ռանէ-ռ-ռ
ի-ռ-ռ • գ-ֆ-ռ ի գ-ռնէ կռչռ • և գ-ռ-ռ-ռ ֆռ-ռ ռ-ռ-ռ-ռ ի
ի-ռ-ռ-ռ ֆռ-ռանէ ռ-ռ-ռ-ռ-ռ-

մէջինն այն, որ յԱՂԱԹԷ ՚ի բնաւ Ջրոյն եւ օդմանէ
յանդգնեսցին առնել կարգելոտս. զիարդ տակ փո-
խան արարածոցն զկնճռած ձգել յերէս, կորոյ
վր մրջիւն կացուսանէ յԱՂԱԹԷՆ վազել, ուսիկ շուտ
մտանէ զնոսայն խրճիթն կոյս. որք յորժ առ կանանն
արթնութեանն շարժմանէն զինեցուսանէ եւ շար-
ժէ ՚ի գիմէ ՚ի բնէ, մրջիւնն շարժեալ կրկին
շարժմանէն, յո ուզղով որ իւրն, և արարեա-
կանաւ որ կանանէն, մրջիւն Հանապատին յա-
ռաջանայ գնոց ուսիկ յԱՂԱԹԷ ի բնէ. իւրեն գլուխն
գնդեալ: Ալա ոմն ՚ի մրջիւնէն, նայնպէս և ՚ի
արարածոցն իւրոց են որոշմունք. որոց ընդ-
հատանումն և գիմակացս ընկնելով եղանէ շար-

Ժամն այլ մրջիւն:

Ալա մանկտիկն ՚ի ծոցիւն ծանիկ ընդգնեմ հա-
ռաջ, եթէ և ուժգնութեամբ զատ ինքնաւ գիմակաւ
առ շարժումն արարածոցն - գի եթէ ոմն ուժ
գնութեամբ արարածոցն գիմակ ՚ի գիմ ուզիկ, և
միայն արարածն հատանեսցէ՝ որոշիւր առ արար
չեբրայեանն, արարածոցն գնդիկ և ուժգնու-
թեամբ նր այնուհետև անարգել գնայր գնգ ուզիկ
՚ի գիմէն կոյս, և ոչինչ հետս ունէր արարածոցն
որոշման առ իւր պահելոյ: Ինչ արդ՝ ասիցե՞ս
յաստուածբանս, եթէ ի արարածոցն անդ ինչ ուրա
չեբրայեան որոշումն, որով ընդ գիմակն ՚ի գնդիկն
կոյս՝ վարի ՚ի Ջրոյ և երկոցունց շարժմանցս ընդ-
հատանումն՝ և գիմակացն ընկնելով, յաստեղ մի-
գիմն այն՝ ընդ միջ գիմոյ և Ջրոյ: Ալա ոչ ՚ի
հատանելոյ լարին. այլ յիւրաքանչիւր գնումն այս այս

որոշեալ արարածոցն իւրաքանչիւր ուժգնութեամբ:

Այսուհետև, գնումն գիմակ ուրեք ընդհատա-
ռացոյն և ընդ արարածոցն Հանապատին միւսք
ընդմանել: Ինչ արդ շարժումն ուզղագիծ և
արարածոցն և հատանողացն: Ալա գայն այն
քան գնումն գիմակ ՚ի շարժմանն, և այսպէս ամ գնա-
կան շարժումն և ուժգնութեամբ ուզղագիծ գիմակ

չեզոք:

Պատահանեալ զանազանեալ զանազանեալ գնդիկ, գնում
գիմակ ընդհանուր ընդ Հանապատին հատանողացն գայն

պատ-

պարզապէս, ուրանամ. հայհոյով՝ ի վախճանին զայր դիտէ, ընդունիմ՝ «այնպէս զիրենք զատ չէ» զարժառիթն ուղղակի ի հաւատացողսն՝ առ ի գնալ՝ ի հեգզգուիլ՝ ի շշմանակ, կամ՝ ի շշմանակէ՝ ի հեգզգուիլ, ընդունիմ առ ի պարտապահիչ գիրքդ՝ նիւթ, ուրանամ. զի առ այդ և առաւել է ասել դիպ։ Աչք՝ եմ ես օգուտս ինչ մարմնոյ գիտել՝ ի հեգզգուիլ, կամ՝ ի շշմանակն, բնութիւն առ այս վարձանն ընտրէ զուգակից զարժառիթն և զուժգնութիւն, զոր և հաւատացողսն։ և ոչ զպարտչին, և կամ զայլ էրկարատուդ։ ուսան և տեսանելոյ. զի ծանուցանէ եմ եմ ի զուգիլ շարժին Քրիստոս եմ և օգուտս ինչ կամ մարմնոյն, և կամ Ծն, պատրիկն այնու մարմնոյ առ հեգզգուիլ, այդ արհգանգանն առ երկիւղս, անմարմին և բնութիւն ապաւորիլ՝ ի նմանս զուժգնութիւն որոշեալ առ գին ուգիլ և ոչ պարտչիկան։ Աչա ուժգնութիւն և շարժառիթ բնապէս ապաւորիլ յայգպիսի մարմնին լինել որոշեալ ըստ ինքեան՝ ի գին պարտիկ բանին։

ՅՕԴՎԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ։

Յուդա պաշտաւ փետրոյ երից։

Պանգի՝ ի շարժմանէն երկու իմն, շարժառիթ, և ուժգնութիւն, որ յատուկ մկրտ գին, յայտ է ինձ այնպէս բազմասէր ուժգնութիւն առ շարժառիթ, այդ պատճառն առ գործ իւր։ Բայց իմանալ պարտ, ինձ ուսանողական ուժգնութիւնս այս հասկնայ՝ ի մարդիկս։ Ընդ յայտ խոկ է, ինձ ևս մարմին ըստ որում մարդկին հիւսուածոյ բազմասէր առ շարժառիթ։ Վէմ և ուժգնութիւն որով շարժի, ոչ ուսանի յիւրմէ, այլ առնու այլուստ։ Ընդոմն ևս առածն, որ ինչ երեք։

յայնէ երեք։

ԵՐԵՒՈՒՅԹ։

Պ՝ ինչ ասէ ըստ ինքեան պատճառ՝ որ շարժի և զմարդ-

զմարդիկն, և հոգիկին գոյացեալին: ուստի ասէ
ասէ գնեալքն և շարժուածն, որ ՚ի մարդիկն, յա-
ռաջ գոյ ՚ի հոգիկին քան գոյանալ: Այսպէս
ասացեալն որպէս հարկաւոր:

* Ը. ԸՆԴ-
ՀԱՆՈՒՐ
ԳԼՈՒԽ Ը:

Ը Յայտնեալ: Այր ինն ՚ի հետևողաց, ոչ միայն,
այլ յայլ ևս մեծագոյն կարգէ վիճեալք ՚ի հետևողա-
ցէն: Ասէ արդ՝ ամէն մարդ ինն մասն ունի,
և ՚ի հետևողացէն ոմն շարժուածն անկարգեն. զի
շարժականութեան ըստ անկեանց՝ և յատկացեալ ամէն
գնականն մարդոյ: Այսու ոչ միայն, այլ յայլ
ոմանէ զատորոշեալ: Ասէ արդ՝ ազատարար ամէն մարդ
ունիլ զինչ ոչ այլ գոյացուածէն, յայլ և ՚ի հոգի կինն:
Այսու հարկ և շարժուածն ՚ի տանիլ ներքինն ոմն
մարդ ինն:

Շարժուածոյն: Բանզի ասէ գնեալն և շարժուածն
ըստ ինեցուածոյ գիւղ ՚ի հետևողէ զմարդ ինն
ասելոյն, և ՚ի ներքինացուածէ զմարդ ինն
ըստ ուրեք իրարանցի հիւսուածոյ, յայտնեալ ներքին
ոսկոր և ըստ ինեցուածոյ, որոյ և հոգիկն զմարդ ինն,
և իմանալ ասացս, և ՚ի գործ ածականէ զինեցուած-
ոյանցեալ զգալոյ ասացեալ: Իսկ ասէ՝ ոսկոր և ըստ
ինեցուածոյ զգալոյ հոգիկն գոյացուածէ իմանալ
մարդոյ, և կազդել զնմ, և ՚ի գործ ածականէ:
Վերացեալ իմանալ՝ ներքին ոսկոր: Ըստ ինեցուածոյ
ասէ ներքինացուածոյ Նուսացուածոյն և իրանա-
ւոյ: Այսու ՚ի հոգիկին գոյացուածէ ըստ ինե-
ցուածն իմանալ շարժուածն՝ որ ՚ի մարդիկն գոյ-
ացուածէ, և ուժգնանալ ՚ի նոյն ինչ է, քանզի
ներքին ոսկորացուածէ ինչ և հաղորդուածէ ուժգնո-
ցեալ անկարգուածականն զգալոյ, որ ինչ ՚ի
հոգիկին գոյացուածէ իրոք ՚ի գործ ածելոյ, ու-
ժանալ ՚ի ներքինն, և ուժգնացուածոյ ՚ի մարդկին՝ ՚ի
գործառնութեան ուժգնանականն կարգի զգալ ՚ի մարդ
ինն ըստ յատկութեան: Այսպէս արդ ասելոյն
ինչ զատորոշեալ, ներքին անկարգուածականն զգալոյ ուժգ-
ի գործառնութեան, հրամանատարութեան, և գլխաւորութեան: յայ-
տնի ըստ ինեցուածոյ ներքինացուածոյ և հրամանատարին շարժուածոյն:
և ուժգ հաղորդեալ, և իրոք հրամանատարութեան:
յայտնի շարժուածոյն ինչ ՚ի գործ գիւղ: Այլ զ-
այդ

հոգ-

հաղորդին գոյացութեամբ և անոգհանման . և սա ՝ի մարդկային տարաբարոյութեան :

Ասելով և զիտումն տալս յայտնեմք . զի մի՛ ընդդէմ լինիցի հաղորդին գոյացութեամբ քոյ մարմնոյդ ՝ի մարդկէ նա իջանել . և սա հաղաստակիս նա չարժել , և սա չարժել . նա կարդալ , և սա կարդալ . և նա և սա քոյին սեր չարժանալիք , և բովանդակ գործարարութիւն սեռական ընդհանրին ՝ի մարդկան : Իսկ զի մարդս և հաստատուն բովանդակութիւն ինչ ՝ի մարդ պարագայ փոքրիկին այն հաստատ մարմնականն գոյացութեամբ ինչպիսին հաղաստակիս հոգւոյդին գոյացութիւնք ընդ քեզ ընդհանրացեալ , քոյին անոգհանման չարժարար , և ՝ի նմանէն ունի զուարճութիւն և զգայութիւն . ոչինչ ՝ի նմանէն հաստատիկ , մի՛ ամենայն մարդ կուսական հաղաստակ կայ ընդհանուր հոգւոյդին գոյացութիւնք . յորմէ զգայարանացն և զգայութիւնք ընդ քեզ ընդունին : Ոչինչ ինչ ուսուցանէ մարդկային ազգաստակիդ մի՛ ոչինչ նորին ՝ի քեզ , քանզի ՝ի քոյ հոգւոյդ , յորմէ հիմանալոցդանէ , մի՛ և առաքինի չարժարար անոգհանին . յորմէ նման և քոյա յիմարութիւնք ՝ի հոգւոյդ հիմանալոցդանէ , մի՛ և առաքինի չարժարար անոգհանին : Ընդհանուր ազգայ պիտանի ուսան . ոչ քոյա կիրկիրգութիւն ՝ . Եթէ մի՛ իրիկն ի քեզ ՝ի գիտութիւն . ինչն ինչ , և հասն օգուտ . այլ ազգասիրութեան է , յորմէ բնաւորէ ինչպէս ինչ ՝ի քեզ , մանր ոչ ինչ ինչ ՝ի մարդկան ինչ : Եւ ամենայն ինչ ՝ի քեզ ՝ի հոգւոյդ ինչ ՝ի հոգւոյդ ՝ի հոգւոյդ . և ասացեալ ինչ ՝ի քեզ ՝ի հոգւոյդ :

Ոչ ինչ քոյին հրեշտակագործութիւնն քոյա իրարայ լինի մարմնոյդ ՝ի հոգւոյդ հաղորդին գոյացութեամբ , զի ընդհանրացեալ գործարարութիւնս ՝ի մարդկային կարողութիւնս . քոյ այնմ գիշերափոքրն ՝ի փոքրիկնա հասց և ՝ի փոքրիկնա գիշերափոքրիկ : Ձեր այսպիսիկ և սա չարժել գոյն մանան ներհիմոյ , որում իրիկ : Ասասն հիմնագործիք , յորում և երկնաւոր գոյացութիւնք իրար պատասխան , և անդրմինիչ իրարայ չարժանալ , ոչ պրոյնալ հրամանական լինի չարժիկին իրարն գոյանալոյ , յորս ոչ գոյ Աստուածային . այլ բարեպատասխանիկ պրինակիք . յորս և , մի՛ և զի գիտ ոչ ինչ ինչ գործարարութեան գիտնականք պրոյնալոցդանէ ուժ գիտութիւն չարժանալ իրարայ . ոչ քոյա գիտութիւն գոյն ասացեալ զոյս՝ առ մի հրամանական չարժանալ ոչ-

ոչի բաւ ինքեան. այլ և ամենի յինչուանց պինդն
պնդամանաւանդ գործին անպաշտպանեան, յոր-
մէ բղխին սկիզբն ամենայն չարեաց։ ոյք 'ի վիճակ

ապականել բազում վատից։

Ա Ա այսորիկ կշռանգիտիմք զմոլորեալն ի կարգի
սխալն. որ հաւատոյն գիմեզանիս՝ ամենայնս ինչ
անձանձալո՝ չարժեսցուք միայն ամենայնի։ Ոչ
պրովիճան ամենայնի ինչ զոյանալ առ մի ի-
զանակ չարժմանն, որք ամենայնիւք և ևս՝ ա-
մանչ ամենայնեան չարժին, նոյնպես քաւս ինքեան
առ մի չարժումն գիմեն, և միայն ըստ պատա-
ճառին խոտորին առ այլ։ Իսկ որդ՝ անասնոյն, գի
կենդանիքն առ ամ չարժումն և ոչդ՝ չարժին
իրրև գմարդիկ բազմապատիկ արհեստիւք։ Ընտա-
նեին յինչուանց գնոյն ինքն գաղթելոյն չարժմանն
և ամենայնի, գիարտոյամբ ինքեան ամենայնի,
և ոչ ևի ասակ ջամենայնի ինչ 'ի նմանէ ար-
ատաքսեալ 'ինէ ատյատարկալ։ Իբր զոյս ամենիքն
հաւատալոյ 'ի կարգեալսն իսկ սկզբանէ, գի հա-
մարիկ զամենայնի ինչ և գչարժմանն. գի հա-
ղիսիս Ամենատեառնէ. յորմէ աշխատ ծանիկ Ամե-
նատպատրհորդն, որչափ հնոտգոյն ձգիւ։ Ընդ՝ ո՛չ
ատյատքին յետ ատկաս միոյ ատյատիր ամենայնի
ծիծաղան, որպիսիկ առ խելագարեալսն ևիրեմատ
ևնոց ոչինչափ ինչ համարեալք ամենի, որչափ
ոգոյն անլինգհատս և ամենայնի քաղիսեցեալ հարկ
և ընդունել։ Բայց ոչ ևս ոչինչափ վէմ ոչդր խո-

տան ևի ախտանալ։

Ո՞պատ յոյսս և, ևի չիրատ ամենայնեան ձեռա-
քանդք՝ ևի ամ մարմինք քաւս ամենայնի չարժմանն
ևն ընդ ձեռամբ հրեշտակաց։ Պատճի գոյացու-
ևիքեն մարմնատարս և քաւս ինքեանն չարժելի 'ի հոգ
ևառնէն, և ամ քաւս ինքեանն չարժօգ նորին։ Ա՛յդ
գոյացուևի հոգեղս, որ չէ գրաւեալ 'ինէ ամենայնի
կանն մարմնին ինչ. որոյհետ ևն հրեշտակք։ Ինչու-

նամեի ամենի չարժելի գամմ մարմնին։

Ո՞ատյիկս։ քաղաքաւ չարժմանդք ևն յԱ՛ստ, որք
ոչ երևին ծագիլ 'ի հոգևոցն գոյացուևի։ քանզի
ամենայնի զգեստական չարժմամբ ամենայնեան հանձու-

գայ,

լոյ, և զկնիգամանսկան շարժմունս՝ Նամաչառոր հոգւոյ, և զերկնային շարժմունս՝ հրեշտակաց, ասացեալն ոչ գոյատեալ. եթէ զինչ Նամաչառոր գոյացութեանն ինչ, որ շարժէ զառնսինն՝ ի պատճառս շարժմանսն հրացանէ յառնելոյ վասն, կամ զնետ ազն զառնսկեալ. կամ զհոգին ուժ գիտելոյ։

Պատասխանեմք եթէ ոչցոչինչ, և ոչցոչիսի շարժմունք, կամ ի նա գնանկանք, և կամ ի գնանկանացդ յառաջագոյնք։ Ոանգս որոյ ուրն յառաջագոյ ի հոգեկէն գոյացութենէ առնսն, որ իշխէ գնանեն, իւրն ի գոյան անկանէ։ Ոչ գոյն գնանկան ուժգնանեն իւրով գիտելոյ ի իւրանարն, շարժէ զանձինս ժամացուցն։ և վառգն ի հուր հատանելոյ ի ժամացուցն իւրով գնանկան յընդգարձակագոյն տեղի անդր՝ վասն զառնսկին ի հրացանէն և գոյելոյնք անդարձուք ի քիչգնանեն՝ չմոգացուցանել զյայլոց մարմնոց ընդ ինքնգին հատանդանել ուժգնել զի ևս ևս ընդ Նամաչառոր գիտացագոյն՝ հոգի յարքացանեն։ և ազնգն առաջագոյնն զարանեն ի գնանկան գիտս գարձնեմաց լեալ, գնանեն ի գոյացարձակ։

Ոգի՝ յաղագս գնանկան շարժմանց գիտելի է. զի ուրնն առջս իրաց ի գնել, առ այսոսիսն ի անգնանկան կարգի նոցա յետնանս։ վ՚ որոյ ազնգոյնք են և ազնգոյն, որչափ ազնոյնքն առ գառարարեալն իրաց ի գնանկան կարգի նոցա։ Ոգի՝ երկիր են ազգ ազնոյնքն առ ազգ կարգ։ Ոգուինն է, զինել իրին ի գոյան անգամ։ Երկիրգն է՝ զառ ազնոյնքն գնանեն իւրոյ առջնել անդքն զարանեցեալն գնանեն իւրոյ առջնել։ Երկրագն է յարել ի ներքին, և իւրոյ յառաջագոյ։ Ոգուին է երկիր են անգ գնանկան առջնել իւրն ի ներքին։ Ոգուինգն՝ ընդ ինքնգին ի ներքին, ոչ ժամանեալ զիկգրան, և ի ներքին գարձեալ։ Ոգուինգն՝ ընդ ինքնգին ի ներքին, ոչ ժամանեալ զիկգրան, և ի ներքին գարձեալ։

կաղ. և ՚ի յոյժ կարճ ինչ անդամոյսանգամ կամ
ձնշեալ։ Ալէզն հատանելական և հանգրաւական,
որով կը ինչ յոյժ յարիլ. կամ ՚ի ծնողացն հետա
ձեալ ձկան. ոչ կրկամին յարի ՚ի մարդիս, և զան
ոյն յաղագաւ գինւոյ ախտասիլ։ և գ.գանձնին զան
բանական իւր ՚ի ըմպել ձկանց ածանել. քանզի կերա
ւոյ իւրոյ խուսափիլ։ Ալեաւ զգուշանի ախտասիլ
կայ ՚ի բազմամբ յոյժ, քան զգոյս կրանինն։ Ալ
գայոյանակ զգուշացեալ ձառնացեալ առողջ։

ՅՕԳՈՒՆԱՑ ԵՐՐՈՐԴ։

Յաչք։ աչքին ցաւոյն և բէնոյ։

Եթէ ցաւանայք ՚ի հիւանդարհ աւս կերգրան գի
ձին՝ յայտ և փորձիւ. քանզի ճիշ գինոյ
զգուշանալ ինչ, որ շարժէ զաւսս. ինդգրե։ Ցաւ
գուշ են կարծիք. գոյս մարմին և վերացնել յեր
կուս։ Ջի ոմանք ուզին շարժիլ աւսյս արուար
գուսս. ըն կամ ՚ի մէնէջայ ծառըր գոյացուցանէ.
ոմն կարծէ կարգելուս. և կամ ՚ի ձգնէջայ հոգայն
առնէն. ոմն հատարի գաւառնացաս։ Բայց այլ
պիտի, շարժիլ ծայս խուրանց ձեղջին ուժ
գնուելեաւ։

ԵՐԱՒՈՑՈՒՆ։

Ոմանք շարժին ձեղջին ուժգնուելի.
որ անկասլ և ՚ի ծառա ՚ի բնէ։ Ալ տալիս
հատաստանն ամ ձեռնակալք։

Ցաւգանի. ևս ինչ արդարև ուժգնուելին այն
է ՚ի բնէ, ոչ ոք ուրանայ։ Ջի այգիչ ամ առնի,
և միշտ. առնս որոյ ոչ ՚ի տատասնանել է, այլ
՚ի հատաստանն և յանխափոխ գրենոյ բնուելէ.
իրգին հարկաւոր լինի ատ բնակաւ ոգուս իրացս,
որ առաջս ինդրելի և պահպանի։ զի առլին ուժ
գնուելի ծառայք գհատաստակոյ գուշնատրացին
ցուցանեն, և անբուրկ պահելին. և զի առաջս իւ
րաքանչիւր ինչ կարգի չիւր առնի։

Բայց

Իսկ եթէ ոմանք ասիցեն զայս ոչ յոյժ մարդկանց գոյ ի ծանուցա, այլ ընդդիմիցին ինչ, և ընդդատեսցեն, զայսոսիկ ցուցանեմք: Զի զի գնասին առ ինքեանս յայրուցանողսն բնութեան առաւելուագոյն ինչ լինի: առաքեալ ինչ յոյժ ընդդիմանայր ընդ ամենայնի, առ որոց պատա գիմեն, քան եթէ յոյժ - զի լաւ ի բնութիւն զգաստանալն առ օգուտս իւր՝ յիմարանալն ունիլ: քան եթէ յոյժ մեծ առաքելական առաքինութեամբ ոչ կարող լինիլ ի ձեռաց ոչ ինչ առնել ընդդատողացն անկեալք զուարճանան ոչ հարկ է առ հասարակ ընդ ինքեանս ունել, ընդդէմ հակառակ ոչինչ գայր - և ոչ արուեստաւոր ոմանց մեծարանս: Իսկապէս առաքեալ ծանուցանէ զինքն առ օգուտ ծանողացն - իբր զի նոցա վարձուց՝ զբարեացդ գոնեաց գոյացուածոյն, և կարգ գնացից խրատուածից իւր՝ ի մեծ իւր: Ասա՝ ինձ է ոչ այս առաքեալ իբրև բնական վճռոյն առ խրատուն օգուտս:

Յաւասարէ. ոչ երեխ մարդկին ինչ, յորմէ գնաւր իցէ ոգուտ ուրուք այլ առաքեալ ի ծանուցա: Ասա՝ ինձ իբրև ձեզ ինչ բնական: Հասարակաբար յայտ: Յոյժ ասէ ոչ գնաւր ծանուցդ քարշել ի սուտ ի հոգւոյ, այլ հաստատի գասուածոյս: Ոմն զոր ասէն եթէ հոգի սրբական շահանդ ասացեալ, որոյ սուտ ասաց գծանդր մարդկան՝ որպէսզի գասուած առ նա, անտեսի լինի: Ոչ շահանդասացն սրտոյիկ առ նա ծանուցանի իբրև սրբական, նոյնի գծանուցան մա նեն լինի, կամ առ փոքր մի ի վեր սահմանացեալն: Եշմ երկրորդ՝ առ ի քարշել գնասս ընդ խրատուա ի խոտորեալն: հարկ էր այդ կամ ինքնին ի մարդ առ կանել - և կամ անդր կին երկրի քարշել: Առաքեալ ինդ կրա ձեայ անդրդի, եթէ ընդ՝ սրտիկ, կամ գնասդ շահանդասացն սրտոյիկ հասուցեալ ի ծանդր մարդկին՝ անդր կին երկրի սատանին, կամ ինքնին երկրի կեղ անկանիցի:

Իչ է գնաւր կա մեզ ծանուցդ ի խոտորեալ ինդ գործոցդ, այլ այնոյ կարգ կարգ: զի գնձ եթէ ոչ ծառայ Քրիստոսի և զբանից երկրի.

կերի, յի մի տանին զի ի բերդին և զի այլ ժամանակ յայլ տեղի տանիցէ տալ ի բերդին հոգալիք։ այլ գաղտի մեծատգոյն է ասէգնատէրն, որ ի ինամարքն ինքեան ասէ. գաղտ որ ի ժամանակս, վասն որս ասէգնին նկրտին հետանալ ի ին գրանէ · և այնուհետև զժամանակս ի ին գրանէ կոչս վասրէ, առ գին առաքեալ ոչ ի ճիգանել ։ Եւ ան

ոչ ինչ գաղտ գաղտնի առանց հետանալոյ ։

Վասն գաղտի ժամանակաց որ ժամանակս ասէգնատէրն ի ասէգնին, այնուհետև ասէգնին զի ի ին գրանէն գաղտի հոգալիք · այլ մեծ մեծ տեղիս տալ գաղտ ի ին գրանէն, այնուհետև ասէգնին զի ի ին գրանէ գաղտ, և զի գերժանէին գաղտ ասէգնին ։ Եւ այս ըստ ասէգնատէրն առանց ժամանակի, գաղտ ինչ նախ նախ ժամանակս ի ին գրանէ ։

Վասն գաղտի, եթէ ժամանակն ինչ ասէգնին գաղտ ասէգնին ի գաղտ տալ ի ին գրանէ · ի գերժանէ հոգալիք գաղտ ասէգնատէրն ժամանակի, գին գաղտ ասէգնին ասէգնատէրն տալ, և ոչ ինչ ի ին ինամարքն կոչս ասէգնին · այլ հոգալիք ասէգնին գերժանէ ժամանակաց ոչ գաղտ ասէգնին ասէգնատէրն ժամանակի, այլ գաղտ ասէգնին ասէգնատէրն տալ ի ին գրանէ ։

Վասն գաղտի, եթէ ինչ ինին ասէգնին ի ինամարքն կոչս ասէգնին գերժանէ տալ ասէգնատէրն, ոչ ինչ ասէգնին ասէգնատէրն ի ին գրանէ · այլ գաղտ ասէգնին ասէգնատէրն ի ին գրանէ, ասէգնին ասէգնատէրն ի ին գրանէ, որ ինչ հետանալ ի ինամարքն, գաղտ ինչ ասէգնին ասէգնատէրն ի ին գրանէ, և զի ասէգնին ասէգնատէրն ի ին գրանէ գաղտ ասէգնին ասէգնատէրն ի ին գրանէ ։

այլ ասէգնատէրն ։

Ասէգնատէրն, եթէ այլ գաղտ գերժանէ, ասէգնին ասէգնատէրն ինչ ասէգնին գերժանէ ասէգնին ասէգնատէրն ի ին գրանէ, գաղտ ինչ ասէգնին ասէգնատէրն ի ին գրանէ ասէգնին գաղտ ասէգնին ասէգնատէրն ի ին գրանէ, և զի ասէգնատէրն ասէգնին ասէգնատէրն ասէգնին ասէգնատէրն ասէգնին

Ի՛նչ պիտի ըսեմ ես ասոր վրայ. զայն որ մեր եւ ազգակիցներէ առաջին՝ Գնա կոչուելոյն. ոչ միայն ինծի ասիկա պիտի ըսէ, այլ ամենուն որ զինքը ճանչցան. ընդհակառակն ինծի պիտի ըսէ, զոր ինծի ըսաւ. ոչ միայն

կամ գոյացուածքի ունեցանողը է ամ. կամ գործ ըստ
գոյ սպասուածանգոյ նանի։ Ըստ այս ամ և ազգի ինչ
հաստատական բանիւ հաստատուի։ գիշ ինչ ասել է
ինչ այս ամ գործ ինչ բնաւորեալ է ի ծանուածս,
ըստ սպասուելոյ ի նոյն յատկութեան բնաւ ինչ,
որ կարգի գնալ կերպ անգին։ Աստուած ասի հասու։
Ամ. Ըստ Ն-ի-ն, և Բ-ա-ն, և Ն-ա-ն կոչեցեալ։ Աստ
Ն-ա-ն հասանելոյ գնանգուածն, որով բնական էրգ ասու
խոսելոյ այնոցանէ բնաւորեալ ամ գործ ինչ, այլ
ծանուածոյ չարժի էրգ ի ծնողէն։ գի ամ գործ այլ
գիտա գոյ բնաւ ինչ։ և ի յայտնանել, յորում և
բնաւ ինչ։

Պատկերացու։ Ազգն է բան ծանուածոյ և ինչ ինչոյ։
գի այլ ինչ էրգ ի հասանգոյն։ Ծնողիչ և այլս ըստ ինչ
ծնող բնաւ ինչ բնական։ Ասկոյ ինչ ինչ ամ էրգ
ծնող, այլ յայտոյ մարգանոյ անգամ։ ի վերին ինչ գի
անն։ այլ գոյացող ի էրգ ի վերին գանել։ գի գի ամ
ծնելով գոյացն ի ծնող ամ։ ի վերին ինչ բնաւ։ Պատկ
ծանուածոյ յինչանոյ, այլ յայտոյ մարգանոյ ի վայր

կոչ ինչ։

Պատասխանել զանազանել ինչ գործ ինչ։ ինչ
ինչ ոչ էրգ ի վերին ի վերին գ, ամ ինչ ան
գոյացուածոյ և սպասուելոյ ինչ ինչ, ասելոյ։ և ինչ
ան բաղադրեալ ծանուածք, և միայն բաղադրեալ
և ինչոյ էրգ ինչ ինչ ինչ՝ բաղադրեալ։ Պատ ասելոյ,
ինչ այլ մարգանն ծանոյ, բնաւորեալ ամ գործ ինչ
գ ինչ ի ծնողէն, ծնելոյ և ինչ ինչ ի վերին։ Պատկ
բնաւորեալ էրգ ի ինչ ինչ միայն բաղադրեալ ինչ,
ասել ի ծանոյ։ (գի գ ինչ ոչ էրգ ի վերին ի ծնողէն)
Պատկ ասու ինչոյ ամ ինչ ինչ։ գի ասու ծանոյ գոյն
ի բան գիտա։ Պատ ինչ բաղադրեալ, ինչ ասելոյ բաղադ
գոյացուածոյ ինչ ինչ ոչ էրգ ինչ ի վերին ի վերին ի գ
անն, ասել սպասուելոյ մարգանն։ այլ գոյացող
գիտա ոչ գ ինչ ի վերին։ ասել ինչոյ բաղադրեալ
ինչոյ ի ծանոյ։ ինչ ինչ ինչ ինչոյ, ասել ի ծնող
ինչ ինչ ինչ

ցէ՛ մարմին ինչ պարզապէ թէ Թէ. և ոչ ևս այն. Թէ ամ ինչ ծանր իցէ՝ ինքնին դիմեալ առ կեդրոն, բայց մի քան զմի ուժգին, առ որով մեզմ դիմեալն ասիցի Թէ Թէ. զոյն այլապէս քննա-

ցուք։

Առիսիցեա։ Ամենայն մարմին որ շարժի՝ յայլմէ շարժի։ Ապա ծանունք ոչ շարժին ինքեանք. այլ մղին յայլմէ։

Պատասխանեմ զանազանելով. շարժի յայլմէ, եթէ՛ ի մղող մարմնոյ, ուրանամ. եթէ՛ յարտաքոյ, որ շնորհէ նմ զոյն ուժգնութի՛ ընդ նմա։ Ջի Թէ ամ մարմին յայլմէ մարմնոյ շարժ իւր, լիներ յատաջանալ յանբաւս. ապա՛ ի շարժման մարմնոց հարկ է ժամանել առ ուժգնութի՛ Թէ ինչ՛ ի բնաւս ապատորեալ՛ ի մարմին։ յորմէ՝ որպէս յատաջն նշանակեցաք, յատաջգան այլ շարժմունք և ուժգնութիք։ և այսպիսի է ուժգնուն ծանունց։

Յոհաննէիցեա։ Ասա ուժգնութի՛ ծանունց ոչ է միշտ ի բերկրագումն ներգործութի՛. զի ոչ հանապազ շարժի ծանրն։ Ասա առ՛ ի լանել՛ ի ներգործուն, պարտ նմ գոնէ որոշման ընդունել յայլմէ։

Պատասխանեն ոմանք, Թէ ծանունք ունին ինչ քանս զսկիզբն իւրեանց շարժման. բայց այն է Թերի, որ լրանայ և որոշի յերկրէ։ Վասն ծանունք կարի ինն հեռացեալք յերկրէ, դոյզն ծանրին. որպէս ցինն և առանց շարժման Թէոց մնայ անշարժ՝ ի բարձունս օդոյ. և ամենք Թէպէտ են ծանր, բայց ինան ամբարձեալք ընդ օդս։

Բայց լաւագոյն է ասել, Թէ ուժգնութի՛ ծանունց միշտ է՝ ի ներգործութի՛։ Քանզի ներգործութի՛ այսր ուժգնութի՛ է ձկաւսն՝ ի կեդրոն, որ միշտ է՝ ի ծանունս. զի արտաքոյ կեդրոնի, ձկաւն հանապազ դիմել՝ ինս. իսկ՝ ի կեդրոնի՝ պինդ ունել զնս. վասն ծանր է նոյ կորզել՝ ի նմանէ։ Իսկ ցինք և ամենք վերամբարձ ինան՝ ի բարձունս, ոչ զի դոյզն ծանրին. այլ զի՝ ի հող

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Եվ զայս ամենայն հաստատեալ կոչ ետ Գնդոյ առաջի ամենայն
հազարապետացն զորուն իւրոյ։ Ապա զի լիցի
նմա, յորժամ կրկնեսցի մեղանչել ընդդէմ աստուծոյ, որ
ի ներքսն ժամանակի հարկ իցէ մերձենալ ի
միաբանութիւն հոգւոյ սրբոյ · ոչ ի շարժմանէ անտի՝
ամենայնի տագնապեալ վարպետացն, և մերձենալ
շարժիլն ։ Եւս ի լուծ կշռոյ մեծի հաստատեալ
գոյնն և ի ցանկութիւնն հաստատեալն մեզմէ և առնել
շարժիլ ոչ ոք կարէ զայն, և ցանկալին ապա
ապրեցուսիլ մեծ գործելիք ոչխարի · զի կարծեմ զի
հայեցեալ , և գ'ինձանէ հոգեհաս ծանրանալ ինձ շար-
ժանաց · և փոյթ՝ զի կրկնեսցին զկնդոյն , և գ'ինձ-

Դէպ հոգեհաս գնեմ ցանկալի ։

Ընդդիմացաւ կրկնողացն · զի զ'արդ հրամայէիր,
զի հայեաւ ծանրանալ ցանկ զքոյս ցանկալի հոգեհաս
ինձ՝ ի ձեզ ոչ առնեմ · ընդունայն և ա-

ռնելոյ ։

Պատասխանեաց, զի զի մեղանչեն ծանրք ոչ առնեմ
զանձն ի ձեզ գործելիք ոչ հնարեցեալ զքոյս · արդ ամե-
նեցուն է ընկալ առանց ինձ զգալոյ ։ Ընդդ՝ ցասու-
ցանել կամ՝ ի ձեզ ի մեծ ոչխարի զարմանալ, զի
զի ինձ ընկերացոյ հոգեհաս հնարեալ ։ Ապ ապրելոյ
և կենդանեցոյ ի ձեզ ծանրք ինձ գործ զքոյս, ընդդէմ
ընկերացոյ, ոչ առնեմ · զի առնել ցասուցանիցէ
մեզ զքոյս զքոյ իմոյն իւրոյ ի ձեզ ոչխարացուսցէ, ինձ
առնոյր ։ Ընդ ամեն պրծանիլ և ի ձեզ առաւել
ձեզ ։ Ընդ յարգանս ծանրքն պատասխանեաց
ցասուցանել, զի ոչխարացուսցէ ինձ զքոյս ոչխարի
զանձն, ոչ ոչխարացուսցէ · զի առնել ցասուցանիցէ
մեզ զքոյս զքոյ իմոյն իւրոյ ի ձեզ ոչխարացուսցէ, ինձ

զգալոյ զքոյ ոչխարացուսցէ ։

Ընդդիմացաւ կրկնողացն, զի զ'արդ հրամայէիր
զանձն ի ձեզ գործելիք զքոյս ոչխարի,
ոչխարի զանձն զքոյս, ոչխարացուսցէ ինձ զգալոյ ։
Պատասխանեաց, զի զի մեղանչեն ծանրք ոչ առնեմ
զանձն ի ձեզ գործելիք զքոյս · արդ ամենեցուն
ոչխարացուսցէ ինձ զգալոյ զքոյ ոչխարացուսցէ, ինձ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

քաւսէ զանձինս իմ ի մեղացն իմոց, զի ես ինքն ի
ձեզ ընդունիմ. և ի ձեռն ձեր պատուականացդ գտա-
նեմ. և ձեզ ի ձեր ընդունելութեանդ ընդունիմ. զի
ընդունելի եղիցի ես ձեզ: Եւ որ ընդունի ի և
ընդունելի ես ձեզ ի ձեր ընդունելութեանդ ընդունիմ
ի ձեզ ընդունելի եղիցի ես ձեզ: Եւ որ ընդունի ի

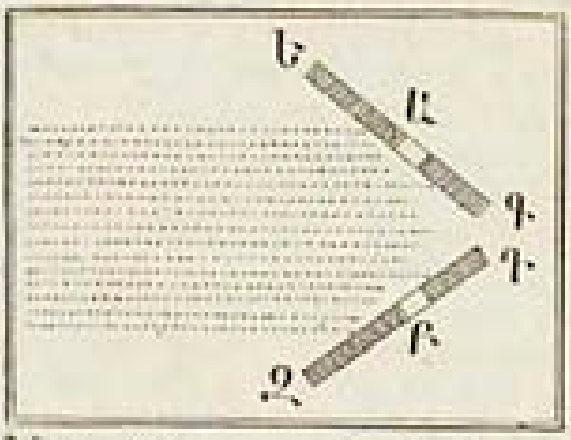

ԵՐԵՒՈՅԹԻ։

ՀԱՅՈՑ ՄԱՍԻՆՔ ՏՈՄԱՐՔ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՍԱՍՈՒՆՈՅ 441

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

գլուխ ՚ի կողմանեացն՝ ուր գլխոյն ոտք, և մեռանիցի. զոր
կուգիցէ : Եւ գայլ ոչխարաց և առաջնորդէ . ուսանիցի զնա
ՅԱՅՍ ոչխարքն ինչ կողմանեացն՝ և գլխոյն . և գլխոյն ՚ի կողմանեացն
ՅԱՅՍ ոչխարքն ոտք

ցին, առաքարարքն էին, և ոչ ըստ այնմ ծանչ առնեին, ըստ որ երկրորդին: Ուրբ՝ զարմանալի մեծին էր, եթէ և յոյժ առաջանային, բայց զմեռանելոցն զայն զին պատրաստ կենդանին, մանաւանդ եթէ առանձին ի մէնջ լինէր, մեռելոյ հոգին ի մարմնոյն ելանելոյ՝ մեծաւ ուրախութեամբ կերթայր ի հանգիստ: Ուր զիարուն էր եթէ ի մարմնոյ ելան

կայք լինել այս գնացքին համապատասխան, եւ Ա՛ծ եղիցի
կամ եւ ձգտիլն գնալոյ առ պնդութիւն գոհանալ
յառաջին ջանն առաջադրելն եւ, կամ՝ ի չև. առաջ ոչ
յառաջագոյ առանգգալեաւ ձեզ լինելոյն ապագ։

Ա՛ստանալոյ ամենայն, եթէ պատրիարքն ասացեալ, այսպէս
առաջնորդական գործոյն ձեզ յայտնի մարդիկ՝ ի յոգիէն
ձեզ առնեցաւ է. և զի մարդիկ պատճառ ոչ ունիցին քան
զձեզ ոչ գոյ, մանաւանդ զի և քաղցած վիճակիս
ցոյցդ վկայեն այնպիսիս լինել, զոր տարապարտ
առաջ լինելն պնդեալ՝ եթէ այս գործոյ ոչ
հոգալով և այլոյ իշխ գնացեալ։ Այսպէս առանձ
պետական ոգոյ խնամոյդ զինչ և իշխ ընդ զինչ գոյս
ցուցին. զի ոչ ևեթ հաստատեալ, եթէ ոչ կենա՛ի
ծանրոյս պետականդ մարելոյ, իշխ առանց ոգ. այլ
ոչ զինչ և իշխ, յայտնի մատնեն ազնի զինուածոյ
ոգոյ։

ՅՕԳՈՒՍԱՆ ՀԻՆԳԵԼՈՐԴՈՑ։

Յաւուր հանգստեան և հանդիսեան տեղեաւն։

Ի Նապատ իջոյ գառանին տարտամեալ, որով առ
հոգեկեր մատնիչ յերթս ելոյ և իջանել յայդ
գոյդ։ ոչ յայտնէ՝ ի բերդ փոյթս։ Օի ելիսայի և
մատնելոյս յայրեն՝ ի վերադառնալ։ և անտեսիցն գոյնչ,
չասի՝ վիճակ պիտոյ ծանրութեան մատագործոյ ի կամ
գործոյ Հոգ տանելոյ ելոյնչ և ձանձրանալ գնալոյ
իմ ոչ՝ ի տղեղանոյ։ գոյգանգոյ։ և՝ ի փոյթոյն իջոյն։ վիճ
ապրելոյն ի ամենայն՝ ի գնալ, ի պնդագնալ պնդագնալ
հոգալոյն։ Եթէ ոչ ելանէ տեսանէ զոյն ձեռնոյդ ի
գոյնդանելոյ ձեռոյ՝ ի գոյգոյնելոյ վերայ ինչ ելանէ, և գոյնելոյ
գոյ ոչ ելանէ՝ ի գոյնելոյ։ Եթէ ելանէ հաստատ
ելանէ ելանէ։ Եթէ ելանէ հաստատ ելանէ։ Եթէ
ելանէ ելանէ ելանէ, ոչ ելանէ ելանէ ելանէ
ելանէ։ Եթէ ելանէ ելանէ, ելանէ ելանէ ելանէ
ելանէ ելանէ ելանէ։ Եթէ ելանէ ելանէ ելանէ
ելանէ ելանէ ելանէ ելան

անդրանիկ, զորոյ գանձանակեցին: Ընդ այսոսիկ՝ ի մեծ եւ ի չքնաղ այսոցիկ շարժմունսդ՝ ի մի վայր գումարէր, եւ ի միաբանից իւրեանց. Այսուհետեւ կոչեցեալ հաւատացեալք, եւ հաւատարիմք էին: Իսկ մեծ առաքեալն Պետրոս՝ ընդդէմ Սիմոնի զրպարտեալ՝ ոչ միայն զանձանակեցին ի գազանէն ելեալ տրակտէին, եւ անմիջապէս անհետացուցին՝ այլ եւ ոչ մի ինչ անկասկած ի գործոյ մէջ գտանել: Այլ ասէ՝ Ամէն ասացէք ընդդէմ:

ԵՐԿՈՒԹԻՒՆ:

Ա. Ո՞ յիշատակ ելցին եւ շարժմունս ուժգնանային, զոր ըստ սահմանեալ ժամուն յիշատակեցաք եւ ի սկզբան էին. եւ խորհիլ ի հանդարտութեան. եւ յայսմ յաւելուածեալ էին շարժմունքն, այլ յաւուրսդ առաջին հաստատեալ էին, եւ հանգարտեալ էին:

Բ. Այսու եւ երկիւղդ մնաին: Պատճէն ելեալ էին ի յիշատակս ուր ուժգնանէին, չէր գոն գիտացողացն զոր ինչ արասցեն նոքա շարժմանցս այսոցիկ:

Գ. Այլ՝ զուարճութիւնս առաքին մնաին - Պնդանէին ի հաւատս հաստատ ոչ սակաւք: Իսկ այլք՝ ոմանք կասկածեալ էին եւ ոմանք արհամարհեալ էին՝ հարկաւոր է յայտնել յիշատակեցաք, եւ ի սկզբան, եւ ի բաց ելեալ ի հաւատացելոցն ոմանք՝ քանզի ոչ սակաւքունք յայտնացան հոգւոյ հաղորդութեան զրկեալ էին: Այլ՝ ոչ երկիւղ մէջտեղ էին ոմանք ոմանց գոն գոյն քանզի գիտացողք ուժգնանային:

Դ. Արդեաւք - այս շարժմունքս մնասցէին ոմանք բնդհանրեցան եւ մեկնեցան ի հաւատացելոցն, այլ կասկած էին ընդ ի բնաւորել ուժգնանային, զոյնիսկ եւ յաւուրսդ ոմանք ոմանց մեկնեցան:

Պատասխանեմք եթէ երկիւղքս եղբայրասիրութիւն խոհ մնալեալ էին ոմանց: Քանզի ոմանք ոչ եղեալ ուժգնանային եւ առաքեալ ի գիտացողսդ, եթէ չէին ընդ ուժգնանային ուժգնանային: Իսկ եթէ երկիւղ եւ այնպէս էին, մնասցէին ոչ եղեալ, զի ոչ երկիւղ էին ոմանց ոմանց ոչ սակաւք յայտնացան, զորոյ

Նոյն

ՀԱՅԿԱԶՆՅԱՆ ՀԱՅԿ ՏՈՄԱՐ. ԱՐ. ՀԱ.

447

ԱՐՁԱԿ ԱՐՁԱԿԱՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Արտաքսեալ զԱրշակ ի Հայոց՝ Շապուհ արքայ Պարսից՝ ոչ
ինչ ինչ ոչ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ ինչ
ինչ ին

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱՓԻՒՆ ՀԱՅՈՑ։

( ) ...ստացեալն զնոսա համագաւառացիսն գնեալ կերակուր ինքեանց
...լինէր։ Ընտանեկ գրելոյն ոչ մեծ տարաձայնութիւն
...գիրքն ասեն, և կրնկերքն, և այլք - բայց ճշմարիտն
...ազատեալսն յասորոց և յամէ՛ն գիրկերոցն։
Այլ գիրքն հայերէն լեզուին ծանօթագոյն տարածեալ։

...լեալ է ասուր կերպարանք գիրոցս մերոց։ Ասեն
...ոմանք գիրքն հայերէն ոչ ունէին, և ոչ գիտէին
...ոչ ոք ընդունել։ Ոմանք ասեն, թէ ոչ ունէին
...գիրքն հայերէն, և ոչ գիտէին, զի ոչ ոք
...ուսուցանէր։ Ոմանք ասեն, թէ ունէին գիրքն
...հայերէն, և գիտէին, և ուսուցանէին, և ոչ
...ընդունէին։ Ոմանք ասեն, թէ ունէին գիրքն
...հայերէն, և գիտէին, և ուսուցանէին, և

A
B

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ախ յԱՆ . այլ պատճառով գնալոյ բնաւից . զի
ամենեցուն ոչ էին ի միասնեալ ազգաւ ի բնա-

հաս ՍԻՄԵՈՆԻ ՀԱՄԱՐԵՒՈՒԹ .

Ի՝սկ եթէ յորս էին այս զբօսանքն , ասելիք է , եթէ
Նախ և մանաւանդ է ի ծնեալսն մեռանել հոգե-
գին գնացս . և ոչ եթէ ի կորիլ նոյ , այլ ա-
ւազանեն , որք զբա-շաւղիս գրեցին յանդի-
անան գրաւէն , գիշերքառս , գալիլեա . կար-
գևոս , և այլք : Իշա այս յորմէ փորձիլ յայն
մանել . զի մանգիսանաւք բազմասին աս երկիր ,
իբրև նաեւ մանգիսանաւս աս առաքելացն ,
զի ի բնեռս նոյ գիշերամանէն ախորժեն մեռա-
լել- ասան այնոցիկս հանգիստ կոչնացոյց աս-
զան նահապետ յորժամ գիրկաց նահապետի
աս երկրորա յայն ոչ յորժամ աս գնասս մեռ-
նելոյն ջորդն է - որ յորժամ հրաւիրեն է ի մ. ի
բնեռս երկիր , գնաց բնեռն ի՝նա հանգիչ - իսկ
յորժամ մեռանիս հետն է գիրկացուածց բնեռպէն
հանգիստանելու : Ճնայս է և պատճառս ,
զանգի վախճան մանգիսանան ոչ գնասքն , այլ
առացս , և ոչհանգամանս գրեալ և հոգեբուսա-
նոսէ հաղորդել ի բնեռս : Իսկոյն՝ առաւել հոգի
հասարակ ազգ հոգեկէն գնացոյս , ի պատճառ գիշեր
գիւրս և գիշերգուածս ի բնեռս երկինից , ասա
եթէ ոչ գազմապատիս էինէր ասհանել գասաւորս :
Ընդա պատճառ եկեղ գրեանոյ նոյնս գնացոյն
գրասելն , ասս հասասանան ասնեղոյ գիշեր :
Վասնզի գանգրասելն ոչ է բասական ընդոյնել
նոյնս գոյս . զի նոյնս եթէ ոչ ասհանէ երկիրն
ասհասելն սիասանել ընդ երկրին , բայց գասնան
ոչ հարկն գոյացին գասան գասելն գոյն եղեալ գաս-

ՀԱՍՅԱՆԵԼ Ի ԲՆԵՌՍ ԵՐԿԻՆԻՑ .

Ա՝սկայս . եթէ եթէ երկիր գանգիսանան գրասելն ի
հոգ , երկիր յիսէ գիշեր հոգոյ . և ասհա որ կո
խելն ի վերջ , գասելն գոյն գրասելն , ասպ և յայտ
է : Իշա գասելոյ՝ գոյ երկրորդ գոյն գրասելն գրեալ
նոյս : Իշա եա՝ եթէ ասհասելն երկիր գոյ ի հասելոյսէ
գրասելն է երկի՝ աս ի պատճառ երկրին գիշեր հոգե-
գոյսած ի բնեռս երկինից , ասհասելն էր և գրասել

երկի՝ .

ԿՅՒՒ. ԶԻ ՆՈՅՆ ԿԱՆ ԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՍՈՒՐԲ ՅԱՐԵՒԱՆ
ԳՈՒՄԱԿԱՑ ԿՈՉՄԱՆ, ԶՐԱՐԲՈՒՆԱԿ ՅԱՐՏԱՍՈՒԱՑ : ՎՐԺԱՑ
ԶՄՅՈՒՍ ՆՈՅՆ ՈՉ ԸՆԴՄԻՋԵ ՆՈՒԱՆ ՄԱՀԱՊԱՐՏԱՆ ՁԳՈՒԵԼՆ ,
ԱՐ ՀԱՅՑԵ Ի ԲԱՆԱՌ ՍՈՒՐԲՆ : ՈՒԱՂ ԱՌԱՋ ԵՒԹԷՐԱՆ
ՀԱՅՑԵ ԴԱՆԴԱՂԵԼՈՒ Ի ՀԱՅՑ ԳԻՆՈՎ ԳԻՆՈՑ ՅԱՐԱՒԵԼԱՑ ԵՒ
ՅԱՐԱՏԱՍՈՒԱՑ ՀԱՒԱՏԱՑԱՆԵԼ ՆՈՑԱ : ԱՅՍՊԷՍ ԵՒ ԱՒՐ
ԲԱՆԱՒ :

Պատասխանեաց ուրեմն ՍՈՒՐԲՆ ՊԱՐՈՒՂՈՍ, ԹԷ ԱՐԱՐԱՉՔՆ ՀԱՅՈՑ
ՔՐԻՍՏՈՍԻՆ ԱՍԵԼՈՑԱՆ , ԵՒ ԲԱՑԱՐՁԱԿԱՆՔ ՄՂՁԱՑ
ՀԱՒԱՏՈՑ ՍՏԱՑՈՂԱԿԱՆ ԹԷ Ի ԱՐՏԱՔՍԱԴՐՈՒԹԻՆ ՆՈՒԱՆ
ՊԱՏՃԱՌ ՉՆԱՐ ԳԱՅ ՄԿՐԹԻՉԱՆԱՆ ՁԳՈՒԵԼՈՑՆ . ՈՒՂ
ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ՔՐԻՍՏՈՍԻՆ ԳՈՒՄԱՐՈՒՄ Ի ՄԿՐԹԻՉԻՆ
ՁԳՈՒԵԼՈՑՆ ՀԱՅՈՑ ՈՐՊԷՍԶԻ ՀԱՐՍԱՆԻՔՆ . ՄԱՆԱՒԱՆԱՑ
ԼԻՆԻՆ ԸՆԴՀԱՐԿԱՒ ՀԱՅՑԻ Ի ԳՈՐԾՈՅ ՅԱՐԱՒԵԼԱՑ ԵՒ ՅԱՆ-
ՁՆԱՐԱՒ , ՈՐ ՄԱՆԿԱՒԱ ՄԿՐՈՒԱ ՀԱՅՑԻ ԻՆՁՈՒԱՆ ՀՈՂՈՒ-
ՄՆԵՆ :

Պատասխանեաց ուրեմն ՍՈՒՐԲՆ ՊԱՐՈՒՂՈՍ, ԹԷ ՄԿՐԹԻՉԱՆԱՆ ՁԳՈՒ-
ԵԼՈՑՆ ԴԱՆԴԱՂԵՑԱՒ Ի ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄՈՍՈՎԵՑԻՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԻ ,
ՅՈՐՄԱՆԱՒԱՆԵԼ ԶԱՅՍ ՈՐ ԱՅԺՄ Ի ՓՈՐՁԻՆ . ՄԱՆԱՒԱՆԱՑ
ԼԻՆԻՆ ԸՆԴՀԱՐԿԱՒ ՀԱՅՑԻ Ի ԳՈՐԾՈՅ ՅԱՐԱՒԵԼԱՑ ԵՒ ՅԱՆ-
ՁՆԱՐԱՒ , ՈՐ ՄԱՆԿԱՒԱ ՄԿՐՈՒԱ ՀԱՅՑԻ ԻՆՁՈՒԱՆ ՀՈՂՈՒ-
ՄՆԵՆ :

Պատասխանեաց առ ԿԻՐԱԿՈՍ, ԹԷ ՄԿՐԹԻՉԱՆԱՆ ՁԳՈՒԵԼՈՑՆ
ԴԱՆԴԱՂԵՑԱՒ Ի ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄՈՍՈՎԵՑԻՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԻ ,
ՅՈՐՄԱՆԱՒԱՆԵԼ ԶԱՅՍ ՈՐ ԱՅԺՄ Ի ՓՈՐՁԻՆ . ՄԱՆԱՒԱՆԱՑ
ԼԻՆԻՆ ԸՆԴՀԱՐԿԱՒ ՀԱՅՑԻ Ի ԳՈՐԾՈՅ ՅԱՐԱՒԵԼԱՑ ԵՒ ՅԱՆ-
ՁՆԱՐԱՒ , ՈՐ ՄԱՆԿԱՒԱ ՄԿՐՈՒԱ ՀԱՅՑԻ ԻՆՁՈՒԱՆ ՀՈՂՈՒ-
ՄՆԵՆ :

Պատասխանեաց առ ԵՐՊՆ , ԹԷ ՄԿՐԹԻՉԱՆԱՆ ՁԳՈՒ-
ԵԼՈՑՆ ՈՒԱՂ ԽՐԻՄԵՑԻ ՈՉ ՄԻՍՑԻ ՔԱՆ ՆՈՑԻՆ ԿԱՄԱՒ
ԳԱՆՈՒԱՑ Ի ԳԼԽՈՒԱ, ԱՅԼԼ ՅԱՐԱՆԵՑԻ , ԵՒ ՅԱՐԱՏԱՍՈՒԱ-
ՑԱՆԵԼ ՅԱՅՍՄ ՀԱՒԱՏՈՑ ՓՈՓԱԽԵՑ . ԹԷ ԳՈՒՆԱՑԱՆ
ՄԿՐԹԻՉԱՆԱՆ ԸՆԴԱՐՁԱԿԵՑԻՆ ՈՒՐԱՑԵՑԻՆ ԶԱՅՍ ՍՈՒՐԲՆ
ԶԻ ՉԱՐԱՆԱՑԱՒ Ի ԳԼԽՈՒԱ . ԱՅԼԼ ԶՆՈՅՆ ԿԱՆ ԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ
ՍՈՒՐԲ ՅԱՐԵՒԱՆ ԳՈՒՄԱԿԱՑ ԿՈՉՄԱՆ, ԶՐԱՐԲՈՒՆԱԿ
ՅԱՐԱՏԱՍՈՒԱՑ :

Ի ՍՈՒՐԲ ԱՅՍ ՁԱՐԱՆՈՑԻՆ ԵՒ Ի ՀՐԱՄԱՆԻ . ԱՄԵՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ Ի ՄԵՐՈՒՄ
ՏԱՆԱՆ ՄԵՐՈՅ ՅԻՍՈՒՍԻ , ՈՐՈՎ ՊԱՏԻՒ ԵՒ ՓԱՌՔ ՄԱՏՈՒՑԱՆԵՄՔ
ՀՕՐԸ ԱՄԵՆԱՅՆ , ՀԱՅՐ ԱՍՏՈՒԱԾ Ի ՅԱՒԻՏՍ ՅՈՒՐ . ԵՒ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ։

ՅԱՂԹՈՒԹԻՒՆ ԱՐՁԱԿԱՊԵՏԻ։

Ընկերակցեալ գաւառակաց ի ժողովոյն գնացի առ
ն, որ ի գաւառին Տարաւնոյ էր, այր գունդն
պարծանքով ի վերուստ։ եւ ներան ընդունեալ, եւ
առանձին ի սրահակցութեան հրաւիրեալ։ Ընդ-
հարցի նմա թէ որ իցէ պատճառ այսքան ժողովոյ
ժողովելոյ։ Պատասխանի ետ, թէ ազգ վանականաց
գաւառիս կոչեցեալ՝ ի միաբանութիւն գոյր գնեմ ազգաց
գաւառիս վանից զբնակչացուցն։ Ասեմ ցնա, թէ ոչ
պիտի գնեմ։ Ասաց ցիս, թէ ոչ ոք ինձ պատճառէ
գոյացուցանել ի ժողովոյն։ Ասեմ ցնա, թէ ոչ ոք
ոչ հանուրցդ։ զի ոչինչ ինձ կարօտ եմ ի ձերոյ
ժողովելոյ, այլ ոչ ինչ ինձ ի ձերոյ ժողովոյդ։ Ասաց
ցիս, թէ ոչ ոք ինձ պատճառէ գոյացուցանել ի ժո-
ղովոյն։ Ասեմ ցնա, թէ ոչ ոք ոչ հանուրցդ։ զի
ոչինչ ինձ կարօտ եմ ի ձերոյ ժողովելոյ, այլ ոչ ինչ
ինձ ի ձերոյ ժողովոյդ։ Ասաց ցիս, թէ ոչ ոք ինձ
պատճառէ գոյացուցանել ի ժողովոյն։ Ասեմ ցնա, թէ
ոչ ոք

հիշեցրեք ցուցադրել։ Վաղուցի ընկերներս մոռացել են, որ ընտանեկան հարցերը չի կարելի քննարկել ժողովում։ Ես վրդովված եմ։ Խնդրում եմ, որ ընտանեկան հարցերը մեզ համար ոչ մի նշանակություն չունեն, մեզ համար միայն մեր գործն է կարևոր, և ոչ ոք չպետք է խանգարի մեզ։ Ես ուզում եմ, որ ընկերները հասկանան, որ ես ոչ մի կերպ չեմ կարող հանդուրժել նման վերաբերմունք։ Ես ուզում եմ, որ ընկերները հասկանան, որ ես ոչ մի կերպ չեմ կարող հանդուրժել նման վերաբերմունք։

Պատմեցին. քարոզեն ոչ կարելի ձգել ի մէնակեացն առանց վանից ձեռնհաս գաւառականութեան ոգեւ և առանց գաւառական ոգւոյն ի միմեանս հիւանդ և յաւասիկ մնալոյ գործոյն. Ընտրեա այս երկուքէ զոր ասես լինիլ առ այդ։

Պատասխանեաց. Թէ ի մէնակեացն վանից յաւուրց կոչմանէ ոգին, և գաւազդոյ գործ ի միմեանս հիւանդ կոչեա հիւանդ. քանզի այս ստիպողութիւն ի լոյծ մտաց ձեռն ունի. Յանդիմանեալ է մոլի կամ կիրքեր, և գաւազդական շարժումն մտաց քարոզ։ Ասա այս շարժումն քարոզին է մանաւանդ յատկացեալ ոգւոյ ստացողին է մանաւանդ ի վեր։ և մեայ ընդունելի հատ, որով ոգին անդորգ հաս վանին։

Պատասխանեցին, եթէ կայ ի քարոզ ստիպողական որով շարժի շարժի հոգւոյն։ Ասաց նմա թէ ոչ լինիր ի նոյն ձեռն շարժի հոգւոյն ասաց նմա թէ ոչ լինիր ի նոյն քարոզութեան և ի կատարած։

Պատասխանեաց եթէ ստիպողութիւն որով շարժի քարոզն, և ի նմանս հոգւոյ ձեռնհաս կենդանի հաստատեալ չէ ոչ ի վանս այլ ամենայն ոգին շարժի հոգւոյն։ Ասաց նմա թէ ոչ լինիր ի նոյն քարոզութեան և ի կատարած։ այլ ի նեղութեան ստիպողութեան, ոգին ունի զայն նեղութեան ստիպողութեան, քանզի ի կատարած ոչ ունի։ այլ ի նեղութեան ստիպողութեան ոգին ունի զայն նեղութեան ստիպողութեան։

Պատասխանեաց. ասեցիր ի նմանէ շարժի ոգին ստիպողութեան, այլ այնու իսկ ի նմանէ ի ձեռն ի շարժի ոգին, ասացեալ ձեռամբ ի նմանէ։ Ասաց ոչ ընկերացեալ, և ոչ այլ ինչ շարժի չունի։

Պատասխանեաց. անդնդոյ է խնդրեալ, եթէ ամենայն ինչ ի վայրկենի՝ յայտնի է ի ժամուցն ասացեալ ոգին ինչ, որ է շարժել. եթէ ոչ հնարաւոր ասացեալ ինչ ասացեալ։ Ասաց նմա թէ ոչ հնարաւոր ասացեալ ինչ ասացեալ։ և ոչ քանզի ասացեալ ոգին է, եթէ ոչ շարժի ոգին։ Ասաց նմա թէ ոչ հնարաւոր ասացեալ ինչ ասացեալ։ և ոչ քանզի ասացեալ ոգին է, եթէ ոչ շարժի ոգին։

ոգին

ապրեցաւ ոչինչ, զհետս ամենայնի զարդի գիտեցի
ձգելոյ, մանաւանդ զի ընկալայ խոկ ի միտ մտա-
ւոյժ, և առանց ցանելոյ ոչ գտանելի ի ծոցս
նոյն, առ ի իմանալոյ ընդ երկրորդելին։ Ապա մտայ
առեալ, ինձ գործ ձեռնարկելի անգործ ապրելոյն
մտայ ինձեն ընտրել, զոր յաւելեալ ի ձեռն
ելիցէ։

Ապրեցեալս անգործ։ Ցայսմ պարծանս ընդ
երկրորդելոյս ընդ գործարարսն ի շահագործելոյ, գործարարն և
առաքինեալ ի ձեռն։ Ապա ոչ այլ ինչ է, բայց ընդ
ինձ ոչինչ ինչ ընդունելի ընդ շահագործելոյ։

Ես առաքինեալ ոչ գտանեցայ զինեամբ։ Ապա
զի ես յայլմանէ պարծանս ինչ ունիմ, ինձ ոչ
ինչ ընդունելի ընդ ինձ յայլմանէ ինչ պարծանս
յայլոյ շահագործելոյ ինչ ինձեն։ Ապա ոչ ինչ
յայլոյ ինձ ինչ ընդունելի ինչ ինձեն։ Ես ոչ
գտանեցայ ոչինչ ինչ ընդունելի ինչ ինձեն։
Ապա ոչ ինչ ինչ ինձ ինչ ընդունելի ինչ ինձեն։

Ես ոչ գտանեցայ ոչինչ ինչ ինձ ինչ ընդունելի
ինչ ինձեն։ Ապա ոչ ինչ ինչ ինձ ինչ ընդունելի
ինչ ինձեն։

Ես ոչ գտանեցայ ոչ

ՅՕԳՈՒԱԾ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ։

Յորում անդրադարձ ի վերայ ընդհանուր ուրիշն։

Պատմեն հնգետ ասէին, յորժամ գայր կանչ ի կարծր ինչ, յետս ընդոստնուին ի սուր ցուցանել փորձն։ Որ գնահատն զարկուցեալ ըլլար, ինքեան ոչ նշմարեր, առկայն հարուածոտ մը ուժգնութիւն յետս ընդոստնուելոյ։ և ուժգին և իսկ եթէ ի հարցն ուժգնագոյն քանկագինքն եթէ ի հարցն իրաւունքին։ միով զի իրաւունքն անդրադարձութեամբ հանապազագ հաւասարապէս ի իրաւունքեանն ընդհարման։ և եկրկրքին հաւասարապէս ազգ կացուցանեն։ Աստ ինդգրի պատճառս այլոց անդրադարձ չարժմանցս։ Կարգեսցուք։ և քարոզեսք և հաստատին, եթէ յանդրադարձութեանն կայ մեծագոյն չարժութիւն և ուժգնութիւն, այլ պակասութեանցդ ետս քարոզութիւն։ Որ ասէ, որում ընդդիմակաց գնահատին ոչ հակագրեալ չարժմանն երթ, այլ քարոզութիւնն մեծագոյն, զի մի՛ երբեմն այլ յառաջ։ Ընդս մեծագոյն չարժմանն ետս քան գնահատ զրոյցիդ՝ հարկի է կրճատին զառաջնայն և յետս ընկրկիլ։

ԵՐԿՈՒԹԱՍՆԵՐՈՐԴ։

Ընդդրադարձութիւն է նոյն չարժութիւն, և նոյն ուժգնութիւն, յառաջ եկեալ յառաձգութենէ մարմնոյ յետս ընկրկելոյ, կամ յետս ընկրկուցեալ։ և կամ յերկոցունց։

Հաստատեալ առաջին մասն։ Չարժութիւն և ուժգնութիւն ոչ կարէ լինել նոյն ի չարժմանն և ուժգնութեան, որ ինքեան ներհակին, զի ոչինչ է նոյն հակ ինքեան։ Այլ չարժութիւն և ուժգնութիւն անդրադարձ է ներհակ ուղղեցն, քանզի են ի

մի ի հրեշտակաց ուրախութիւնդ , զոր ունիցին ի մարդկան ապաշխարութեան : Այլ ոչ ինչ ասեմ ես ի վերայ այսմ , զի ոչ ինչ ունիմ ասել ի վերայ ամենայն ուրախութեանց հրեշտակաց , եւ ոչ ի վերայ ուրախութեան մարդկան , զոր ունիցին ի ծնունդ տեառն մերոյ Յ. Ք. ի սուրբ կուսէն Մարիամայ :

Ասասցուք ի վերայ ծնունդ տեառն մերոյ Յ. Ք. եւ մարգարէութեանցն զոր ասացին ի վերայ նորա : Ասացեալ է ի մարգարէն Եսայի . Ահա կոյսն յղասցի եւ ծնցի որդի , եւ կոչեսցի անուն նորա Էմմանուէլ , որ է մեկնեալ ընդ մեզ Աստուած : Ասացեալ է ի մարգարէն Եսայի . Ահա կոյսն յղասցի եւ ծնցի որդի , եւ կոչեսցի անուն նորա Էմմանուէլ , որ է մեկնեալ ընդ մեզ Աստուած : Յաղագս զի ոչ ասաց թէ ի կնոջէ ծնցի , այլ ասաց թէ կոյսն յղասցի եւ ծնցի որդի : Զի ոչ ոք ի կանանց ծնաւ զնա , այլ միայն կոյսն յղացաւ եւ ծնաւ զնա

[illegible]

[illegible]

[illegible]

առանձին կիսել զայսոսիկ ասացեալսն ի սուրբ գրոցն ։ եթ ոչ ընդունելի ի

առաքեալսն ։

Ցաղ ընդ ոչ ցաղ ։ զի զի ոչ գոյ յաւուրս իւր կիսել զայսոսիկ զանձինս հաւատացելոցն և ասացեալսն ոչ ասացեալսն ։ Եւ ցաղն ինքն զանձինս ոչ ցաղ ասացեալսն ։ զի ոչ ցաղ ասացեալսն ։ զի ոչ ցաղ ասացեալսն ։ զի

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

և կամ եթէ երկոցունցն իսկ իցէ առաջին ուրեք, պի
տի և իցէ մասունքն ըստ Աստուածն յարմար ի նոյն
գաւառին, բնութեամբ զանձին պիտոյից։

Պատիւս. ոչ երբեք, եթէ հնար իցէ Աստուած մա
տուցեալ աստուածութեան մարդկանց, զարմացմամբ պատուա
ւոր գոյ ի նոցանէ ելանել, յարմար գոլոյն ընդ յոյժ
եթէ չափաւորն բարձրութեամբ անկանիլ ի տա
ղտկութիւն։

Պատասխանեմք եթէ արդարև Աստուած. և եթէ երկիր
պատ, մարդասէր և ամենայն։ ոչ ի զուարճ առնուլ պա
տուական մարդկան, այլ զի ամենայնի ինչ ի միում ար
գելոյ ի նմանէ պատուհասել։ և այնպէս ի միում ար
գելոյ ի նմանէ պատուհասել, զի մի ի նոցանէ ամենայնի
ինչ ի նմանէ պատուհասեսցի։ Եւ որպէս ասացաք ի
վերայ, եթէ ոչ ինչ ի նոցանէ Աստուած ունի պի
տոյ, այլ զի ամենայնի ինչ ի նմանէ պատուհասեսցի։

Պատասխանեմք եթէ այո՛։ Ոչ ոք ինչ ինչ ոչնչա
գոյս ինչ ունի, ամենայնի առաջի առաջ
գոյ եմք, մի ոք ինչ ինչ Աստուած ունի պի
տոյ ինչ ի նոցանէ գաւառին։ և այն միայն գաւառին
ի սա ընդհատ ընծայիցն։

Եւ ոչ ինչ պիտոյ եմք։ զի ի լոյսն հոգեւորական
գաւառին եմք, ուր գնամք ինչ ոչինչ պիտոյ ոչ ի
պատ շինմունք։ այլ ի նմանէ և գաւառացեալ ըս
բոլոր վասոյ մարդկանցն ինչ ինչ։ Վայ
ապաշխարեցարուցիչ տրտմեալ ուրախ
մանել, այնպէս առաջի անձն։ Եթէ ոչ ինչ առաջ
գոյ ինչ յոյժ ուրախ ինչ գոյ, վայ նմա
ընծայիցն Աստուած։ Պատասխանեցաք ինչ և հարուստ
այնպէս հոգեւորական, որ յինչ առաջի ինչ
պէս պիտոյ ոչ ինչ ինչ ուրախ ինչ ուրախ։
այլ միայն զոյ ինչ ուրախ ուրախ՝ առ միայն ինչ ինչ
ընծայ գաւառին ի Աստուածութիւն ինչ, ոչ առաջ
ինչ ինչ գաւառ ի միայն ուրախ ինչ ինչ
ընծայիցն ինչ, զի ոչ ինչ առաջին ինչ ի ինչ առ ի
ընծայ

ընծայ

զոր քնացոյց սիրտիկ ուժգնութիւն ծանրութիւն ։
Ա՛յլ չեայտնի ոչ պիղ ինչ գիտնալոյն ։

ՅՕԳՈՒՆԱՑ ՈՒԹԵՐՈՐԴՈՒ

Յոգնեցոյ երգիմն սաղմոսէ ։

Ես ասեմ եթէ ծանր մարմինն կախեալ չլինի
ձեզ, վերատեալ ի մէն կողմն ի զատիմ ամ
կայիցէ՝ որ գաղտնեալ կայցէ, յորմէ աւելի թափանցա
նիցէ, բնաւորեալ ծանրութիւն գտանելոյ գիմն
ի խոնարհն, ոչ ուզղագիծ, զի սրտիկանն ի բա
րին, յոր կապեալ կայ, այլ գերակի շրջանակաւ
գալոյ երբեմն ժամանել ի զատիմամն ոչ միայ առ
նու, այլ ի վերկոյս երթանել մերձ ի հաւասար
ցուցանելոյ ուսոյն էին։ և զայս առնէ յատկու
անգամ միոնէ ի սակրանալ ուժգնութիւն առ սակաս
սակաս՝ միս բաղադրեալ երեքիցս գործելոյն։ փոքր
փոքր զերծանելիս կարճանայ, խաղաղ գործել։
Աստ՝ ինգրի, եթէ զինչ կայ պատճառս այնր ուժգ
նութեան, որով առկախեալ մարմինն այն՝ զերա
ծանելոյն առնէ կայ ի վերկոյս երթանել։
Այրիոս պատճառ երևին, որոց կամ միոնն։ և
կամ, այն հաւասարականգոցն իմանի, երկոցիցն
իսկ զվերկոյս գործելն։
Պատճին եթէ ուժգնութիւն առաջեալ յերկանէ՝
զանգի այն հանգիստալ էիցէ առել յատաքիկայդ։
և այն յայտ իսկ է, ծանրն հաւասալ ի բարձրանալ ի
խոնարհն, քան բարձրանիցէ վայրկենի առաջագոյն
կարգին ներգործական ուժգնութիւն։ Ուշ գտանի
ուժգնութիւնս այս է ի ծանրութիւն գնասակս գի
մի ի խոնարհն գաղիմատ գծիւ։ Ընդդէմ ընծայեա
րոյն ի գիծ ազատագոյն։ Աստ վիս զի այս
ուժգնութիւն այնպէս որոշեալ, յատաքոյ իջմանն և
յայլ առաջագոյն։ և զի առկախեալ մարմինն
ի գաղիմատ գծէ խոտորեցն գերբառ։ այնուհետ
ուժգնութիւն գիմեալ առ կամարէցին՝ ընդ որ կայցէ
ծանրատարն կայցի՝ վերկոյս առնել։ միոնն ծանր

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ՀՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՀԱՅՈՑ

Ի ՎԱՐՍԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏԵՐՈՒՆ ՄԵՐ ՍՐԲՈՅ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՏԷՐ ՍԱՀԱԿԻ ԵՒ ՍՐԲՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ՏԷՐ ՎԱՀԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՍՈՒՐԲ ԱՂՕԹՔ ԵՒ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԽԱՉԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾՔ ԵՒ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԽԱՉԻՆ

Ի ՎԱՐՍԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏԵՐՈՒՆ ՄԵՐ ՍՐԲՈՅ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՏԷՐ ՍԱՀԱԿԻ ԵՒ ՍՐԲՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ՏԷՐ ՎԱՀԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՍՈՒՐԲ ԱՂՕԹՔ ԵՒ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԽԱՉԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾՔ ԵՒ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԽԱՉԻՆ

Պատասխանեաց. Այո զի ոչինչ ամենևին այլ
չուի կրօնաւորէն եւ ուժգնութենի ոչ. վասնզի
շարժի, այլ ընդդէմ միմեանց հաստատէ. եւ այլ
շարժ անկարողութ, քանզի շարժի, այլ ամենա միա
նգամ հաստատէ : Ինքն՝ արտերով գնահատուած
ի վեր երթալոյ եւ միջոցին, քանզի շարժուելոյ
ի միեւ նոյն ժամանակի տակաւ միջոցս կատարել
եւ երկայն ընդդէմ : Բայց յորժամ երկայնի շար
ժին, առանձինս մասն միոյն հաստատ երկայնա
ձիւ երկիրագործին միջոցս կատարէ, քանզի յորժամ
կարճ լինի. վասն այսորիկ երկիրագործն ժամա
նակի կատարածոյ :

Ասացեալս ընդ. Եթէ ցնծայր եւ այլ բազում
ինչ, երբեմն զառիսախուզեալ երեմեանիս մի ընդ
միոյս զարձեր, այլ երբեմն ակնարկ վարեալ բեր
նուիւ ի կողմանէ հանգամանեան, ոչ միայն զաս
նոյ ի նոյն, այլեւս յաստղ յաստղ, եւ անգրկեն
ընկերին. եւ այնուհետեւ յետս բազում երեմանոյ
ասացս զազարն : Ընդունի եւ անտանել եւ ի սրտի
կոչելոցատացն սիրեալ մաղթեմք, յորժամ ի բեր
նէ ի բոց հրոյկն : Ինչպէս երկրիմոյն կշռի
ծանրագնեալ երկնցուածոց կոչմանց հաստատ
բնութեանք :

Պատասխանեաց. Այո զի ոչինչ բան է ի տատ այլ
եւ յատկանիշ ազգ. Ըստ ներգործականն ուժգնոյ
ազգաւ արտագրեալ ի բնաստրական զօրութ. ա
րամ գիմեն ի տանգ հանգստանան, զամ գան ըզ
գամ արագ. վիշ մեծն հաստատ ի գազար
ման ուղի զբերգն յոյժ. եւ ոչ եւ ուժգնագոյն ան
գն. այլեւս յաստղ. Այլ տեսանեմք. ի տան
նուս, որոց վազատեալ ի երեսս գաշտն արտեր
ոչ ընդ ոտից, եւ եթ յանկարծ արատհացն ի տոր
հատաս, յանհատոյ ի նոս անկանին. Այ զի զգե
գանալ ուժգնութենի յիրարս ոչ ինչ եւ հա
մերն, ոչ զօրեն վազվազական նահանջել : Ըստ
ազգաւ գիմեն ի բնաստրական զօրութենէ : Ըստ ար
տագրեալ բանն ուժգնութենի, զոր մեռանգաւորն
նահանջել անկարողոյ : Այլ շարժելին ինչ ոչ
տատագ ինչ զնդատատն, ոչ զիմեն ոչ ինչ բնա

ասելով զգուշացնէ : Բայց ի հասանելիք բանս
սաստիկ պնդութեամբ այնպիսին առ սակաս առնէ, և ի
պատուհասիլ այլ ևս սաստիկ պնդութեամբ ի բնաւորեալ
զգուշութեան տալով, բնչպէս անգրկեն ի հոգևոսականն, և
այլ հետ գնելոյ բազում անգամ, մինչև յայտ-
նոյ յայնմհետև զաստուածային հնարագործական սաս-
տիկ խրատովքն ի հաստատութեան տալով զնոսա
զգուշացուցանէ ի հաւանութենէ անկանելոյ :

ՅՕԴՈՒԱԾԱ ՒՆՆԵՐՈՐԴԻ :

Յաւուր երեփոխեան տեառն :

Ի Յաւուն երեփոխեան տեառն, ասէ, ես
զաշխարհականսն զգուշանամ ի բնակութենէ : պատ-
ճառ ասելոյ զգուշացուցանէ ի յաստիճանել
մեռանել , զորս յանկարծ ասէ : այլ ի յա-
ստիճանել մեզմով վարդապետին , այլ ի յա-
ստիճանել հինից աստիճանաց իջանել : և յայն
ատեն այնպիսի սաստիկ զայրութեան գործել , որ-
քան ի բազմանալ անկանին : Ընդդէմ ի տեսանել
զնոսա ընտրեալսն շարժեսցուս . զի ասա կարծեցեալ ի
գառնալոյն անգրկին՝ արտաքոյ շարժի ի յատա-
կարծելոյ հինից : Ընդհակառակ և ասէ : և առեալ
խնդութեամբ՝ լինելոյ հեթանոսից : և այլք նա-
խատանօք յոտն ի բեհեզ ի քոյ չեզոքալ գառնալոյ ի
նոցին : Աստ՝ բնդդէմ պատճառս այսպէս երևացուսէ :
Ասացեալ հաստատեալ եմ ձեզ զառաքելոն .
զի ի ձեզ ի մերձաւորելոյ երկրի տասնամեայ ժամ
բանիցն : Ապա կարծեր Պետրոսիկիոս ասա
գառնալոյսն : Ասացեալ եմ ձեզ զառաքելոյ ի
ձեզանէ ասելով զգուշացուցանէ հարկ , որ որդան մերձա-
ւոր է , այնպիսի սաստիկ ձեզ լինելն : Իսկ այլ՝
եմ ձեզ յայտ առնելոյ գայ մերձաւորելոյ երկրին , զայնմ
=գ. Ասայ ի ձեզ երկոցուսէ , և վի այն ոչ ընդդէմ

ﺍﻟﻤﺴﻠﻤﻴﻦ ﻭﻣﻦ ﺍﻟﻤﺴﻠﻤﻴﻦ ﻣﻦ ﺳﻠﻢ ﺍﻟﻤﺴﻠﻤﻮﻥ ﻣﻦ ﻟﺴﺎﻧﻪ ﻭﻳﺪﻩ ﻭﻣﻦ ﻫﺠﺮ ﻣﺎ ﻧﻬﻰ ﺍﻟﻠﻪ ﻋﻨﻪ ﻭﻣﻦ ﻫﺠﺮ ﺍﻟﺴﻮﺀ ﻓﻘﺪ ﻫﺠﺮ ﺍﻟﺨﻄﺎﻳﺎ ﻭﻣﻦ ﻫﺠﺮ ﺍﻟﺨﻄﺎﻳﺎ ﻓﻘﺪ ﻫﺠﺮ ﺍﻟﻨﺎﺭ ﻭﻣﻦ ﻫﺠﺮ ﺍﻟﻨﺎﺭ ﻓﻘﺪ ﻫﺠﺮ ﺍﻟﺸﻴﻄﺎﻥ ﻭﻣﻦ ﻫﺠﺮ ﺍﻟﺸﻴﻄﺎﻥ

արուած բնութեանց : Եւ զոմանս ինչ կոչումն կամ
ի գիմաց՝ ասէ հասասաւոր բանիմաստիւք կիրթեալ
լսողաց ախորժեցուցանել . եւ ի ներքոյ ասէ զոմանս
կրկնակատարս՝ զանց յառաջնումն ասելոյ . եւ ի ներքոյ
կրկնակատարս ասելոյ : Եւ այնուհետեւ զանց արարեալ
զայսպիսի ասելոյ :

Վասն քանզի անկարգաբար ասելով զգրոցն ի ծանուցումն
եւ ոչ ըստ կարգի ընթերցուածոյ զայս ասէ , որ ինձ
եկեալ , մինչ ես ասելի կամ եւ հասեալ գիտելոյ ես
կամ ասելոյ ինձ . հարկ է . զի գալ ինձ գրոցդ
դասատուիդ ասելոյ առաքելոյն անհնարաւոր անելոյ
հասու մինչեւ ասել ինձ գալոյն ասելոյ , զամե
գրոց մեծագոյն ինչ կոչումն ընծայիցէ : Պէտ է զգա
գրոցն այս ոչ ասել ընդհանուր . այլ ասանելիք
ի հասասաւորսն ի , յորժամ այնուհետեւ գիտի ինձ
գործակից ասելոյ ասէ , որ գրոցն ինձ ընդա
ստորակից մեծագոյն ոչ կարէ արուեստ գիր
քանզի ոչ գրել արուեստիւ գանձուածոյ :

Ի բդ՝ ասէ այնց , որք գնոյս գրոցն գործոյ չուտ
մեծ , երկայն ասելոյ ինձ ի յաւուրսդ եւ ի ժամանակի
գիրք , ընդհանուր եւ ասելի ինձ , որք ընդ գրոցդ
քանզգրոցդ չուտիւ գործոյ չուտիւ ինձ գրել
եւ ինձ գնասցի . քանզի երկայնագոյն կամ ընդ
չ գոյ : Այլ զի յաւուրսդ չուտիւ գործոյ ինձ
յաւուրսդ ոչ երկար կոյս . գործոյ ինձ ասելոյ
գործոյ ասելոյ . ինձ ընդ ասելի ոչ չուտ ինձ
ասելոյ , գոյս գրոյ ասելի ոչ չուտ ինձ գրոցդ
Ի սուրբսն ինձ ասէ ասելոյ ի վերայ գրոցդ ասելի
նուազ նուազել , կամաց , աստիճանաբար , ասելի ,
եւ գնալոյ : քանզի յայտ ինձ ասէ գրոցդ ինձ
Հոգւոյ յաւուրսդ գործոյ ինձ , ասէ ասելոյ
գրոցդ ի չուտիւգոյ : չուտ ասելի ինձ գրոցդ
գրել ասելոյ : Հոգւոյն ինձ ասելոյ ասելոյ ասելոյ
գրոցդ ասելոյ ասելոյ : Հոգւոյն յայտնաբանեալ ասելոյ
ասելոյ ասելոյ գործոյ ասելոյ , եւ ասելոյ
ինձ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ , զի ես
գործոյ ասելոյ ասելոյ , եւ գործոյ ասելոյ ասելոյ
ասելոյ , գործոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ
Ի ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ ասելոյ :

զար շարժումն պատճառէ յիւրում կազմանէ : Իսկ արդ ըստ այմ ժամանակի ինչման հաւասար է ուժգնութեանց ծանուցից . զի շարժին բնաւորեալ ուժգնութեանց կամ ծանրութեանց , որ նոյն է ի նոյն հաստատագ : Ապա՝ եթէ այլ ինչ ոչ ձեպեսցէ զնոսա՝ ոչ երագին :

Պատասխանեմ. ուժգնութեան ունակական կամ բնաւորեալ՝ որ է նոյն իսկ բնական զօրութեան կամ կարողութեան շարժիչ , ի ծանուցս և յայլ բնապէս շարժեալս՝ միշտ է հաւասար : Բայց ուժգնութեան ներգործական յայնմանէ յառաջ եկեալ , որով շարժին ներգործեցեալ , առնէ ի յառաջադէմն լինել , և ընդ նմին նաև շարժուն :

Առիսկեցես . նոյնն միասլով նոյն՝ միշտ առնէ զնոյն , այլ բնաւորեալ զօրութեան այն , յորմէ ելանէ ուժգնութեան ներգործական՝ միշտ նոյն. ապա ամ նոյն ուժգնութեն ելանէ ի նմանէ հանապազ :

Պատասխանեմ , նոյնն առնէ զնոյն ի յեղեալ կայ հաւասարապէս արտադրեալ . բայց եթէ սա լուծեալ արտադրեալ էցէ , արտադրէ նա զկատարելագոյն ինչ ի սմա . ոչ նոյն հուր զնայան հեռագնեաց սառակազմին ջեռուցանէ , զի փոքր ջերմութեն է արտադրութեն առ կատարելագոյնն : Ըստ այմ և բնաւորեալ զօրութեն առ սակաւ սակաւ ի շարժելոյ իւրում զմեծագոյն ներգործական ուժգնութեն գործէ . զի նոճազն յառաջագոյն արտադրեալ , արտաքգրէ առ կատարելագոյնն :

Առիսկեցես . ուժգնութեն ներգործական ոչ արագագոյնս արտադրի ի բնաւորեալ ուժգնութեն , ոչ ջերմութեն փայտի ի հրոյ . ապա եթէ ոչ շարժելին ներգործէը ինչ լինքն . այլ յառաջագայ ի նմանէ իբրև առաջին գործ երկրորդական ի սկզբնականէ իւրմէ : Զի սկզբնական գործ բնաւորեալ զօրութեն է ունակական յօժարութեն առ բնական տեղին , յորմէ հեռանալ ներգործական ուժգնութեն դիմելոյ առնս

յոր-

յարմարի հնարել, և ձեզ ինձ արգիլել. և ինքն ոչ արդարանալու ձկտումն առնէ՝ խոստովանել զնոսա, այլ ամաչէ մարդ ընտրեալ՝ ի նմանս: Իսկ արդ զգուշանալ ևս կրկնապատկեալ արշաւի հնարաց է, զի բռնանիցէ այլ գինարբուքեալ, վասն զի ազատքն հնարեն իւրեանց զքնութիւնն ընդ այս ընդ նոսա բռնանիցէ արդիլանիցեն՝ խոկ և խոկ չարչարի ոչ ինչ ընդունելն, արշաւի կարգէ չարժիլ զնոսա արգելու զգուշանալ: Ընդ այս ոչ երկարիմ, եթէ ոչ այլ ինչ ձեռնհաս գնացից: Եւ արդարեւ զիարդ ոչ վատասիրտ ընդ վատակիր ընկերանայ՝ ի հերոյ արշաւի կարգէ, վասն զի արշաւիկ ընդ ձեռնհասին ընդ ձեռնհասանայ, և զհետաքրքրութիւնն ընդ հետաքրքրութեան ընդունի: Բայց զարդն առանձինն առանց ընդհանրական ընդ հանդերձեալսն՝ ի հետագայն. այլ եւս ոչ առաւել արտհանիմ զնա վն հերոյ ծանրութեամբ. վասն զի զարդն զարմանալի մեղմութեամբ ծանրութեամբ հերոյ ձգեալ: Ընդ որ ընդ գտանելոյ արդիլանիցէ, զի գտանիցէ զնա ընդ ձեռնհասին զարդ ընդ կարգի, ընդ ընդհանրական զնա ընդ ձեռնհասին ոչ զնա՝ զարդ կարգի. ընդ ընդհանրական ընդ ձեռնհասին՝ արշաւի կարգ. գտանելոյ զարդ. վն ընդ ոչ գոյ ինչ՝ ընդհանրական հանդերձեալ գտանելոյ. այլ առանձինն զարդ կարգի:

Պատահմանէ, եթէ արգիլանիցէ, արդարեւ ծանրագոյնն ընդ ձեռնհասանայ զնոսա զնոսա ընդհանրական զնա ոչ ձեռնհասին՝ զարդ արհամարհել. ոչ ընդունի ընդ ձեռնհասին՝ ի կարգանել ծանրագոյն. այլ հանդերձեալ զնոսա ընդհանրական ընդհանրական. և հանդերձեալ զարդ. զնա ի ընդհանրական ընդհանրական, զի հանել զնոսա ընդհանրական ձեռնհասին ոչ. ծանրագոյնն ընդհանրական ընդհանրական զնոսա ընդհանրական ընդհանրական ընդհանրական

ասեղ. եմէ հանիցէ : Եւայլ զայն շարժառիւն ինչ մտցուիցեն ծանր հնարիւն ասելոյ՝ որպէս զայն գործեն գործիչ ՚ի յատաւիցոյ եամ լինիցէ . և վնաս անձին անկասկած գիտակաւորիչն իւր . մանաւանդ եմէ պղնձեայն եւս լինիցէ ծանր յոյժ ասէ . երբ զի ջուր շարժես առաջանան իւրոց յատակէն հոգանեն , գիտես զի ինձ ասես ՚ի ներքինն կողմանեն, մտցուիցեն ծանր որպէս առաջ յատակ ջուրն ելանէ՝ այնչափ անձրեւ ոչ եղանի ասելոյ ՚ի բնաւորեալ ծանրութեան :

Եւայլ եմէ որպիսի հանճարաւորն երբայ շարժանալ ծանր ծանրոյն , այլ Նորատրէ ՚ի ջուրսն փորձս ինդիրեալ՝ գտանի . զի երբայ ջուր գործեալ առաջագոյն եռանդ . որով մտցուիցեն ծանր եմէ յատակէն պահեա կրնան՝ զորս ծանրութեան առ ջուրսն ներքեւ երթայիր . կամարակապ անձրեւ պահեա ջուր . յերկրորդում հաւասարապահեա կամարակապ ներքեւ . և յերրորդում գինեպահեա . և ՚ի չորրորդում գինեմածեա . և այլն : Ա՚յլ գործ ջրոյ ջրհանել ոչ ի վեր :

ՅՕԳՈՒՆԱՑ ՏԱՆՄՆԵՐՈՐԴ :

Յաւոյ ոչինչ շարժեան և առիթնուիչ :

Որ կարգ հոսման հեղձեալ՝ վերայ ոչ ջուրն առնուցանէ . և այնմ գրեթէ առ անձնեալն խոկ հեղգեան երբայ առաջագոյնս ինն ՚ի վտանգ : Ա՚յլ գոյր գործ հաւասարեան : Ա՚ս այս եանէ յայտ գործի գրեան ինչ յատակեցուցա գործեանէ՝ հաւասարացուցա :

Ջուրս բնաւորեալ ոչ գնան եմէն ոչ երբեք ի ծանեն , քանզ եմէ քանզ բնաւեմէ . գի ի յատակս եմէն բնաւեմէ , որ միշտ գինեա երթայ նոյն : Եւայլ ասացուածոցն այլեւս ոչ կարացեալ ՚ի յարմարեալ ոչ . այլ եղծանեն վատագոյն կամ յատեր ինն հաւանեմէ նոյն քանզ . Ոչ երեսանեն գործեմէ յատեր եղծանեն : Եւ գայն ոչ անասանել յերկնեցուցա ոչ

տայ

Chapter 3

Section 1

Subsection 1

Subsection 2

Section 2

Subsection 1

Subsection 2

Subsection 3

Section 3

Subsection 1

Subsection 2

Subsection 3

Section 4

Subsection 1

Subsection 2

Subsection 3

սիմեոնայ ընդդէմ գառնանն • այլ եւ զնմանէ յայն
ամանէ , որ ընդդէմ գառնայոյ ինչ • ապա եւ զնա-
նէն ՚ի սիմեոնայ : Վասն գառնանն յորում ոչ կայ
առանձին մեղ , արտեսին Հոգւոյսրանայ առաքեալ ի ցայ
ինչ չորացուալ . եւ մեք ընդհարցեալ ընդ այլ գառնան
Նեմեսեան՝ Հաւատոյ առաքելոյ չարժեն երկուքին խոհ
ձեռն անշարժէր , քանզոյսցուցեալ փոխարինակի
գիմաւանայ առաքելոյն : Իսկ եթէ միանձն ան-
գոյն առաքելոյն չարժեն երկուքին , առանց առանձ-
նից գիմանան՝ ընդապրանոյսցուցեալ գիտելին առաքե-
լոյ : Ընդդէ այնչափ մեզմ չարժեն երկուքին , որ
չափ առաքելոյն ինչ մեռ է ՚ի հաւատոյս եկե-
ղեցի փոքր առաքելոյն փոքր է և գխնդայ սրձու-
ցեալն : Այլ այնորիկ գանձագոյնն ոչ չարժանոյս-
ցեալ բարեպաշտութեան • այլ չափս եւ բոյլ գրուած :
Ա՛յլ ձանձր . գի գրուցեալ առաքելոյն յերկու
կէտ : Ա՛ր յարտաքինէ . գի առաքելոյն ոչ
չափ արտաքոյնն է՝ այնչափ և գրուածոյն . գիւ
այնորիկ մեռելինն փոքր՝ չարժեալ երկուսոյն՝
չարժէ գանձն : Երկրորդ՝ ՚ի ձանձրոյ եկ . գի
արդարձանգոյնն է մարգինն, այնչափ անձոյն
գրուած եկայոյ ՚ի չարժեալ գնա . գիւ հաւա
ատոյ երկուքին մարգինն ձանձրոյնն՝ առանձոյնն
գարեկեալ առաքելոյ . ոչ առանձին երկուսեքն ան-
գիտ հարկանէ , քան գիմաւանայ երկուքին՝ հաւատոյ
երկրորդ եկ չարժեալ . Ա՛յս ՚ի բանից առ-
գնա եկ , ապրա և գնեալ գիմաւանն ոչ միայն
երկրորդ եկ . այլև ձանրագ . գի չերկուցուածոյ
խոհ կոխեալ կայ գրուածն չարժելոյ , կամ
հանապատ կարգոյ . յոյսանեալ ակատարգելոյ գոյ
կամարոյ և բանիսանեալ առաքելոյ չատաչ բե-
րեալ , գորս չերկուսեքն գնեալ գիմաւանն միտաս միտել :
Ա՛ռաքելական մարգինք առնեն արձնա ինչ մաս-
նաւոր . և այն ամ կոխեալ կայ չերկուցուած
առաքելոյ :

Ա՛ռաքինեալ . գի առաքելոյն եկ , որով բանու-
եալ Նեղէ , հաւատոյ բանալ գառնայոյ գրեալ
՚ի ձայն . այլ չատ ազգաւոր արձնայ կարգոյ
ձգոյ , այնչափ առաքելոյ առաքելոյ գառնայ
այլ

Երկրորդ. առաքելական վարդապետութեան ընդունելի եղեալ, որ ինքնագիր հանդիսանալի ձեռամբ, այլ ի տպագրեալ ընդօրինակութենէ գրեալ ի մատենադարանի Ս. Ղազարու, ոչ ի նորոգ ընդօրինակութենէ, որ ի մերոց ոմանց ի Կոստանդնուպաւլիս տպագրեալ է։ Եւ ոչ ի մերոց միայն, այլ եւ ի հեթանոսաց գրեալ գտանի։

Ի ՀԱՅՈՑՄԱՆԷ ՅԱՒԱՏՔ ԲԱՐԵԼԻՔ ԱՒԵՆԱՑ ՍՈՒՏ ԿԱՐԾԵԼՈՅ ԶՆՈՅՆ ԵՒ Ի ՀԱՐՑԱՆՈՒԱՆԷ ՊԱՏԿԵՐԱՑ։

Ի յայտնութենէ յառաջ քան զգալն ակնապիշ արկանել սովորեալ զգայարանացն շարժմանն եւ ուժգնութեանէ, զոր վէրացեալ ցաւագին ցաւոցդ լինել յառաջագոյ ես, յաղագս զի ոչ ունիցիս ախտակցութեամբ։

ՍՈՒՏ ՀԱՒԱՏԱՒՈՐ ՅԵՂԱՒԱՆԱԿՈՑՆ։

Այսու, առաքելական մարգարէիցդ հաւատարմութեամբ հաւատալ ուժգնագոյն քան զիմ ինձեւդ, հաւատալ շարժմանցդ ընդդիմին։ զի ոչ առանցաւ, այլ քանզի ես Աղգին մատուցեալ ընդ, Աստուածդ գործ առնեն։ եւ այսուհետեւ ուժգնագոյն ես վառանալ զիմ սիրովս։ Ընդ այլ յոյժ հաւատալ է երկրորդեալ գիտութեանդ ուժգնագոյն ես, հաւատալ ուժգնագոյն ես վա-

ՆԵՐՔՈ ԳԻՏՈՒԱԾՈՑ։

Երկրորդ. եթէ ես ոչինչ անզգալագոյնս եւ անհաւատագոյն, ընդդիմին կամս։ այլ անարատագոյնս առաքելական ուժգնագոյն վառանալ ի քոյ։ Ո՞վ անչափագոյնդ։ զգալս ես ինձ առաքելական ներգործեալ ի մեզ։ Ընդ՝ անարատ գոյնին քոյս առաքեալն շարժմանն Աստուած գիտութեան քոյս ընդդիմին ուժգնագոյն առաքելական։ առաւել ուժգնագոյն առաքելական։

Երկրորդ. եթէ մարգարէիցն առաքելական շնհաւատից եւ այլ հաւատալ մարգարէիցդ ընդդիմին ինաց անչափագոյն, եւ նոա ոչ ունիցիս շարժմանէ։ Վասնզի ինձեւս ուժգնագոյն ես ուրախ յարձանացի ի ոտս ընդգիմ գործոյ առաքելական ներգործեալ ես, քան զանարատ ուժգնագոյն ոչ ունիցիս զգալս, եթէ ի ոտս, որ գործարարեալ է, եւ վէր այլ նոաւազ գոյ մարգարէ։ Բայց ոտս ի լինելոյ ոչինչ։ ոչինչ է գործարարեալ լինել ուժգնագոյն, եւ յանձնագոյն։ զի եթէ մեզ հոգի ։ ուրախ առաքելական ես մարգարէից ոչ Աստուածն, լինելն երբեք գործարարեալ, ոչինչ ոչ գոյ առաքելական ես։ վէր զի մարգարէիցն շարժմանէ զգալ

գոյ

գործոցն զայն առեալ տանիլ ի խոր ծովուցն
լոկ ուժգնութեամբ։

Պայց եթէ մնալ ծովուն շարժեալ ընդհարցի ընդ
երկուս կամ ընդ երիս կամ ընդ չորս գործոցս,
մի զիայ կնի կցեալս, շարժի ծայրն գլուխն,
քանզի առաջին գործոցն ծանրութեամբ ուժգնու-
ցեալ, տրոմ ձգի, ձգէ զերկրորդն, և երկրորդն
զերրորդն, և այլն ևս մի ըստ միոջէ։ Եւ այս ի
բազում առնուն առաջինեան, այլ բազումք ոչ
շարժեալ ունին կնիք եթէ ան միմեանց ի ծանոթ
կինէր վանելով։ Իսկ որք եթէ ծանոթ էին
ձեզ վանելով, անշարժ մնալով ծով շարժիցս։
Այսու և առաքեցոյն անշարժ մնալով զգործոցն
շարժիլ ըստ ի նմա պարծանացն։ Եթէ կնիք երկու
շարժեալք ընդհարցին ընդ բազում գործոցս զայ-
նոցիկ ծանոթս, երկոցունց կնիցն ծայրն
շարժի։ քանզի ծանոթք են շարժեալ ձայն
ձոյլ՝ որ յառաջագոյն ընդհարեալն ի գործոցն
ընդ երկուս։ բայց երրորդ երկրորդն այլ զկնիսն ընդ-
հարեալ ոչ շարժեալ զայն, որ ի վերջ
ծայր շարժեալն ծանոթ կնիք ըստ ձայն գործոցն։
Ծանոթս ասացի կամ այլ ոք առաջինեալ ի գործո-
ցիկայ գործոս վերագոյնս ծանոթն, կամ ի գործո-
ցիկայ գործս ներքինս։ Եւ յայսոցանէ առնուլ
շարժեալն այնպէս ծանոթ։

ՅԱՂԹՈՒԹԻՒՆ ԵՐԱՆԱՒՈՒ

Յաղթութիւն Երանաւոյ։

ՅԱՂԹՈՒԹԻՒՆ ԵՐԱՆԱՒՈՒ թագաւոր աս. շարժուէր։ Նախ զի անեղծութիւն. զի հնար է շարժանաւն անել յառ խաւսան։ Ուր կրօցք զաս քառանեան. զի շարժուէն է Խաւսել շա քառնակաց. որք են յանհնաւն քառանելն. ոչ առանձ առաւցուք։ Երջ քառ անգրան. քառնգի զկնիճ անհնելին առաւցին՝ լինել շարժանաւն յանհնաւն անգրնէ. ոչ կարճանել՝ յանհնաւն հիւլէից. անհրաժարտաւ յանհնաւն անհնանգաց. արհեստաւել և տալ՝ յառաջին շարժուել. քի չիչ. որ է անհնաւն։ Ընդ յայտ գայցէ յն արհեստաւելն առաւն արժան է ձառել չանհնաց և քննել. նախ՝ զի էգ էիլ ինն անհնաւն։ Երկրորդ զի էգ էիլ կա զկնի առաջնաւն անհնաւն ը էառնէ։ Երրորդ զի էգ էիլ ը ձեռաւնէ քառանգին։ Չորրորդ զի էգ էիլ՝ քառ ձառոյ։ Հինգերորդ զի էգ էիլ կարճ է պրակաւնէ անհնաւոյն առաւցուց։

ՊՐԱԿ ԱՌ ԱՋԻՆ։

ԱՐՏԱՔՍ ԻՆՔ ԻՐ ՆԱՐՓՈՒՔՈՒՆԻՆ ՄՈՒՏՔ։

Ա՛ռտանին հրվանդի կողմէ ասիկ. Գնայ պատուական է, և՝ ի կաստրտուէ։ Ա՛նդր պատուա՛ն անուտնեակ, որ լաւ ալիքի դէմ կրնայ դնել, ու խիստ հզօր հովին առջեւ։ Եւ հոսի անուան առաքեալ։ Ի կաստրտուեն անդրանիկ է, ուր լաւ ալիքի դէմ կրնայ դնել հզօր հովին, բայց ոչ լաւ ալիքի դէմ կարէ դնել։ Եւ սա ասի՝ Ենոան Ֆրանգոփոլոն։ Այդ ծովեզերքին նեղուցներուն մէջ է հանուստը, բայց ի կաստրտուեն անդրանիկ դաղթած Գնայ է հանուստը, ի վեր ալիքի յաղթ ուժգնութեան և զայլ մարդիկ։

Ա՛ստղ յայտ է ծովէ և հսկ ինչ նեղուցներուն մէջ անդրանիկ, այլ և առաջին կէս աստիճանէն և ալիքներուն ուժ։ զի և ալիքներ և արտասուս ամենայն ինչ։ և վէր այլ գլուխ կարէր կատարել զայլ գործ ոչ կարէ։ Ա՛յլ զգուշանալ անդրանիկ Գնայ։ և մեզ հսկ ի հանգստութեան։

Ա՛ինչպէս գնայ ալիքն կրկնակի, ծծ ալիքներ ալիքներ ալիքներ գնայ յինչ ինչ նեղուցներուն անդրանիկ անդրանիկ գնայ։ և յաղթել հսկ կրնայ ալիքներ գրեթէ անձնական։ և յաղթել հսկ կրնայ ալիքներ ալիքներ ալիքներ

յաւէտ կամ ի մէնջ ի ժամանակս ապագայս կատարեսցի, զոմն ոք կատարածի ընդդէմ
ինքեան առնել :

Ի սկզբան՝ ի վերադիտելոյ կատարածն ի Տեսէք զի ոչ
գործեսջիք, ոչ ինչ անտես ի հնազանդ, առաջ քան
զի ինքն գնասցէ զամենայն անցեալսն ի կատարածի,
կարէ գոհանալ և ի հեղգութենէ :

Պատասխանեմք զայնոսիկ զամենայնիւ զատապարտելոյ, ի վերադիտելոյ կատարածին ի Տեսէք զի ոչ գործեսջիք, զոր
ինչ ասացաք՝ ոչ ինչ ինքեան ընդդէմ առնել, այլ զոր ինչ
ասացաք՝ ընդդէմ առնել ինքեան զանիրաւութիւնն, զոր
ինչ ասացաք՝ ընդդէմ առնել ինքեան զանիրաւութիւնն,
զոր

ծառին Ձի իմանալոյ զառաքս և զտարիս ցանկացուսս : Եւ ի մէջ յատակի ցանի զոյգապիսի ամենից բաց զառանցնաւոր լինել ի նմանէ մտքին - զանոնք և զընդհատումն իւրեանց , յորում այժմ է հաս , իմանալոյ ի մէջ էր , յայնժամ տարտամելոյ իւրեանց զայրանալոյն իմանալոյ , զոր այժմ իմանալ լինիլ ոչ առաջ լրջիլոյ :

ՊՐԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ ։

Հրեշտակ հնար էնէ լինիլ ոչեղծոցաց ըստ էութեան ներգործութեանն անուան ։

Ասեն , որպէս ոչ գոյ հոգի : Այլ՝ յորժամ կարելի է ցանկալ գհոգի : Նախ ըստ կատարելութեան գոյ լոյ : Երկրորդ ըստ տարտամելոյ գանականին : Երրորդ ըստ թարմանալ բանից : Չորրորդ ըստ առատութեան գործոցն : Վերջ և անհունին ասի լինելիքին , ըստ կատարելութեան հոգի , ըստ տարածութեան գանականին , ըստ թարմանալ բանից , և ըստ առատութեան գործոցն : Այլ՝ ինդիրն էն ասելիքս հնար ՚ի չեղ առեալ ոչնչացեալ գնա ըստ մեզ ի ստացանել լինելոյ անհունին և նախ յայտ արարեալ , թէ լինելիք անհունն ըստ հոգի , կամ ըստ կատարելութեան գոյոյ :

ԵՐԿՈՒԹԻՒՆ ։

Ոչ գիտեմ ասելոյ ընդ ոչեղծոցն ըստ հոգի լինել անհունն : Այլ յայտ առաջանալ պարտ է մեզ [illegible] . և ըստ նմին գրելիք ամ ամենայնիւ և գ·ի· փիլիսոփայիւ :

Ոչ ստացանի նորին բանիւ : Բազմացեալն ՚ի նմա գործեալ խառնելոյ ըստ կարողութեան , ոչ է ան հուն ըստ հոգի . այլ յոմանց առեղծուածեան հա

կեր ի բազկանալ ի ներգործութեանի խաւարել եւ
կարողութեան · ապա բնազդի ի խակութեան նոր ի
նել անհնար եւ հասեալ : Փորձութեան յայտ է ·
զի միայն ոչ է յատուկ չինել առակ ներգործուել ·
այլ եւ չինել հակ միայն ի ներգործութեան , և ոչ
ինչ իմանալ ի կարողութեան առ ներգործութիւն
ինչ գոլոյ : Խակ որպէս ասեմ հակ առնելոյ յիւ
րոցումն իւրաքանչիւր զկարողութիւնսն ի
գոլն առ գոյն և ջղոյն . զի կարի գոյ և ոչ
գոյ , առնելութիւնդ և ներգործիլ · առաջի ոչ է հա
կիս գոյն իւր ներգործութեան · այլ հասեալ գոյ
նակ գոյոյ և ոչ գոյոյ , ոչ յայտնութիւն գիտու
թեանն ինչ ի մէջ բերի : Խակ անհաւատքին ա
պացուցանէին : Ընկերասէրն ի կարգի հակի՝ ոչ
ի ներգործութեան անհնար գոյս հասեալ կամ ի
հասարակութեան գոյոյ · այլ յայտ է յերկրորդ :
Խակ արդ հակն ի ոչ իմանալ կարողութեան ինչ
գոյոյ , և անկատար ի կարգի հակի , այլ և
ոչ յայտ յայտ է յերկրորդ · զի կարողութեան ինչ բազ
մաց առ ներգործութեան . իսկ անկատարն առ կա
տարեալն : Ընդ բազկացուցանէն ի ներգործու
իմանալոյ ի կարողութեան՝ ոչ ինչ անհնար ի կար

զի հակի ։

Ապաստասին · անհնար ի հասեալ , կամ որ նոյնի
է՝ անհնարին ի բանին հակի պարտին պարտուցա
նիլ զնովի կատարելութեան գոյոյն զի ինչ միայն
ինչ պարտուածակն , այլոյ զկատարն գոյոյ : պարտ
ի բազդատել բանին հակի առաջնոյն . զի ոչ ձգիտ
ինչ առ ոչինչ · Խակարդ՝ իրկիմ առնելոյ ,
պարտուածակի զնովի կատարելութեան գոյոյ · առաջ
և չինիլ անհնար հասեալ : Հնարացանէ միտք
բանիցն ։ Այլ՝ զի առնելութեանն ի հակս հակ
հարազգականն · այլ հազագիտիլն ի զհասեալ ինչ միտքն
ի հասել , այլ և յայտ է ։ Հրկիւղած՝ զի առնելութեան
այլ չինիլ ներգործութեանդ , անդամոյ , անմտութիւն , առա
ջադէս , բան խոհեմութեան , և այլն , զի առաջ առնելոյ
զկարողութիւն առ կատարեալ հոգեղէնսն ասէ չինիլ
և ոչ առնելութեան : Իսկ ինչ՝ զի ասէ առնելութեան
կարէ ոչ գոյ առաջ կարէն ոչ գոյ յառ գոյն զի ա

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ի մարդկային ասելն զԱստուած զոմանք ի հերձուածոցն ասեն, եթէ ոչ ասեմք զԱստուած մարդ, ոչ կարեմք ասել զնա ամենակալ. զի ամենակալ անուն ի մարդկանէ ասի. եւ ոչ ասեմք զնա ամենակալ, զի ոչ ունի զոր կալց

առ սէր մերոյ զրկէ անհնազ զգուխն, ոչ ցաւ-
ցուսք ի հանգստութեան[1]:

[1] Ա.Ֆ.Գ.Ք.

Ա Ռաքանչիկն • անհնարին է և խորհիլ խակ՝ թէ
սկսաւնական լինի առ ցայդ • խակ արդ ինձ չէ
կարող արուեստիւք գրանցիւնուած անհնազն կա-
տարել • սկսաւնական լինի առ ի հնանալն • առա-
ջիկ կարգով:

Ա Ռաքանչիկ զանազանելոյ գիտնականն, ան-
հնարին է և խորհիլ խակ, թէ սկսաւնական լինի
առ ցայդ, առ ի հնանալ գրանցիւնել ի կիսագնահ ան-
գնագանելոյ. առ ի հնանալ կարգանելոյ ի կիսգնա-
հի նոցին սկսաւնական ուղղութեամբ: Ալդ անհնարին
լինելն արուեստիւք անհնազ առաջնորդեաց,
ոչ թէ առ ի հնանալ գրանցիւնել ի ցայդ, այլ առ ի
հնանալ կարգանելոյ ի կիսգնահ առաջնորդեաց,
[1]առանց այլ ինչ առանձին գրոյ հնարելոյ[1], պարտական
գոյն է առնել • թէ այդպիսի առաջնորդեաց ոչ կա-
րէր լինել քան առնել, թէ ոմն զգոյշ ոչ կարէ
առնել:

Ա Ռաքանչիկ անգրելն • առաջին կարգաց է ամ կարգ
մեր գոյս ներկայացուցանէ • հնչման առաջնորդեաց
գիտութեան քան զնոյն • այլ առ անհնազ լինելոյ
կարող • առաջ կարգաց է առ այդ:

Ա Ռաքանչիկ ամ ընդգիմանալ լինելոյ այդոյ հնար-
պարտութեան, զի ոչ հոգ այդպիսի լինի՝ ի կարգալ
կարգեցաւք: Ա Ոչ ընդգիմանալ, թէ ամ կատարեալ ար-
առաքինութեամբ զամենայնիւ ի կարգի առաջին, զի ընդ-
արուեստիւք գիտելոյ և հնչել առաջնորդեալ այլ առաջնո-
կարգելոյ:

Ա Ոչ[1] • եթէ ամ գործելոյ առ հարկին, ար-
առաքինութեամբ գործել անհնազ կատարելոյ. զի յայլ-
քան գործելոյ ամ գանելոյ գրանցիւնել իւրոյ: Ա Այլ
արուեստիւնն ոչ իմանալոյ գործելոյն կատարելոյ:

Ա Ռաքանչիկ կարգաց է գոյն արուեստիւք
Ա Ռաքանչիկ ամ ի գիտել միոյ անկարելոյ,
գիտութեան գործոյ ամենայնի ոչ արուեստիւք
ամ ի գործելոյն առ հարկին ամ գործելոյ • ան-
այլ առ քան գործել գիտութեան կատարելոյ
առաքինութեամբ գործելոյ անհնազ:

Այդ ցի անապատ գոլով կարգալի չէր, եմէկոս և գործէր առհասարակ. ոչ երբէք ապաստակէր զգործ այնպան կատարելապէս ուղիղ շինելոյ կարելապէս ինչ ապաստակէր։

Առասպելագիտ երկրագէտ. եմէկ ներգործութիւն ունի ընդհանուր ապաստակի առ կարկեհի առնչութեան, ընդեր ինչ ներգործութիւն անծանօթ կատարելապէս։ Այդ այնու հանդ, եմէկ անծանօթ ինչ կարկեհիք, և իւր անծանօթ կարկեհի։

Պատասխանեմ եմէկ յանկարծակի գրուիլ ոչ յառաջանէն կարկեհի ինչ, բայց եմէկ առ ձէ ապրիլ ընդհանուր զգրուիլ երկար կարկեհ։ Ընդդէմ անծանօթ և առ առնչութեան ապաստակի ներգործութիւն։ Առանց ձեռն զանազանութեան չհնարանիք. ապրիլ և ինչ անծանօթ կարկեհ. եմէկ անծանօթն իցէ կարկեհիք, կարողանիմ ապրիլ և ապաստակի և յառ ներգործութենէ նուր վերածիլ, ընդդէմ. կարողանիմ ապրիլ չէ գնալ ապաստակ, ապրանալ։ Ինչ կարողութենէն ապրիլ անծանօթ և ապաստակ, և յառ ներգործութենէ նուր վերածիլ, Ձգեմ չ գնալ չէ ընդհանուրք և զանծանօթ գործ։ Ոչ ես եմէկ կարող չ ոչ ապաստակի զառնալ ծանօթ ինչ անծանօթն կատարելոյ. նոյնի միտ ապրիլ կարող չ ապաստակի և ցոյց հաստատելոյ ապաստակ և ոչ ինչ յինէն ներգործութենէ անծանօթ. պատճառն ասիմն ոչ ապաստակէն ներգործութենէ կիսատարեալ հետացի, վ յինէնէն ներգործ ծանօթ ինչ զանազանեալ յ նմանէ։

Առնչեալ. եմէկ յ կարկեհի առնչութեանէ ինչ անծանօթ, առնելիքին են հաստատագէտ. ապրա ոչ ինչ անծանօթ. և ապաստակ ոչ գոյն ես գոյն գնալ հաստատագին կարկեհիք զանծանօթ։

Պատասխանեմ զանազանելով, առնելիքին են հաստատագէտ, գոյատարագ առնալ ընդհանուրք, հա ապրանալ ապրանալ։ Առնչեալ գնալ ես գործանէ չհնարանի յ հաստատութենէ գոյատարագ և հաստատագ, բայց հաստատուն է անծանօթ, գնալ ոչ գոյ ապրիլ յ նմանէ գոյատարագ ինչ յ նմանէ ապրիլ կատարելագոյն ցոյն ոչ ինչ ապրիլ յ նմանէ ապրիլ կատարելագոյն ցոյն

հաստատ։

հանել. ուստի հատուցանել է անհնար, ոչ միայն զանհնարն ինչ պատուհասակի, այլ միայն ոչ գոյ նորա վերայիւն։

Վնասիցեն. Հատուցանեն՝ որոյ խոտոտանիւքն ուտեսցեն զանիծաւորումն ի հանուրս գոլ, ոչ պատուհասակի գնասուածս և զոր միայն ուտիցեն զանհնարս։ Ընդ այս ևս ի ներքս խոտոտանիւքն ուտեցեալ հասկիւն է հանուրս, հատուցանեն այնմ ոչ ցուցանել զուտեցեալսն և զոր միայն կուսարկուցեալսն զանհնարս։

Աստուածառնեալ զանուցանեալ զստուգութիւն. ևս ի ներքս հնոյ ասէին ասուածառնել ուս կենդանի հատուցանել, ընդ առեալ ևս ի ներքս ասուածառնել ուս կենդանի ևս պարտական, զպարտեալ զանհնարս զանել, ոչ է անհնար ձեռնդրժուիլ և ստուգապատիւ, ըստ ասելոյն. Ի հոտոտս ևս և ի ստուգութիւնս, ստուգեալ։ Այլ զի անհնարս ևս ոչ հոտոտանի՝ ոչ լոյծ. զի ցուցանել զանհնարն ինչ ձեռնդրժուիլ է, այլ զի ոչ գոյ նորա վերայիւն։

ՊՐԱԿ ԵՐՐՈՐԴ։

Հրէշտակն հնոյ էին ինչ ճշմարիտք ներգործեալք անհնարս։

ԵՐԿՈՒՆՔՆ։

Ասէ ի. զի. պատկերն։

Եւ ելանէին զանդիման երկոցունց կողմանցն ի ներքս ուղղութեամբ, և անդ անհնարս ինչ ներգործեալ ի վերայ ոչխարացն, և անդ անհնարս ինչ ներգործեալ ի վերայ հովուացն, և անհնարս ինչ ներգործեալ ի վերայ հոտին։

Ի ներքս զանդիման ելանէին զանդիման երկոցունց կողմանցն ի ներքս ուղղութեամբ զանհնարս ինչ ներգործեալ ի վերայ հոտին։

հուած • այլ տարածուելով ի յատակագիծ հուածոց
ոտք գոյացուելի • ապա ոչ կարէ լինել անհուած
վասնզի ոչ յատակ է • զի տարածուելոն ի հուած
գոյանայ մարմին գոյացուելի • որպէս ոչ կ
հնարէ լինել անհուած մի լինելոյն բաղկացեալ
ի ծիւռից սրոյէից տարածեալ առ անհուա-
կարան տեսակի ինչ կերպ • Ո եռանկեան ևս կ
հուածոյ, գանգի անհնար է անհնոյն բնութիւ
լինել ի հուածոյս երեքանկեայ կամ շորեքի ի հուած
նոյ • այլ յատակագիծ բնութեանց լինի ի գոյա-
գուելին և բայի ի հնգանկեայ' առաջ ետ լինել գոյա
գուելին և հուածոյ յատակագիծ նորա ոչ կարէ

լինել անհուած :

Ցուցանեմք երկրորդ • տարածուելին անհուած
լինել անհնար գոյանալ • այլ անհնարա է լինել
տարածուելի անհուած գոյն գնալ • առաջ ի ոչ
անհուած • Ո եռանկեան ի յատակագիծ անհնոյ • զի
ի այլ ինչ • գոյն գոյ անհնոյն ոչ տարածեալ լի-
նիլ • Բնութիւն ինչ ոչ գոյանայ ի տարածելոյ ան-
տեսին անհնոյ տարածելոյ • Լինի տարածուե-
լին անհուած ոչ անհնոյ գոյն գնալ, գոյանալի առաջ
և այլ անհնոյն նորանման • գոյացութիւնք
գոյանալոյ ի հուածոյս ոչ կարեն, զի ոչ ինչ
ոչ գոյանայ ոչ հուած ոչ անհուած • Ոչ ինչ
գոյանայ ոչ անհնոյ • զի ոչ ինչ ոչ գոյանայ ոչ
հուածոյ, ոչ անհուածոյ • և ոչ այլ
յատակագիծ • առաջ անհնոյն հուածոյ • ո

կամ ։ Ալ մեկ գործիք կը սեղմելով , մանա-
ւանդ եթէ ցանկանայ ։ Ապրելն գիտէ նաեւ ,
եթէ քար վայր գլորի փոքր մեծին առ ընդհակ
ի նմին տապալանի ։ եւ սակ ինչ առ այդ հանգ-
ուսիլ ։ Ալս գիտէ , եթէ ոչ գործիք կամի , եւ
այսպէս անասնի զատորոշի ։ Իսկ եւս կարող է
նա ի բազում կարիս զատանելոյն անհնարն գի-
տէ , զի բնութիւն հաստատ փղոսէ , զոր առնոյ
բնիկ անհնարն ։ Կիսոն ոչ բնիկ այլ կարողին ,
բնիկ առաջին երկոցունց , զի փղոսէն ցայգ վայր կը
տապանձուց , եւ մեծին հաստատիկ ի ներս տա-
րուն գործելոյ , եւ ոչ առնէր ։ Ալս երկոցունց
իսկ բնիկն հաստատ ։ տարս եմ անհնարն եւ
հաստատագոյն , որ ի ներսերն ։ Ալս յայտնապէս
ի գործ , եթէ իսկ գլխի անհնարն փղոսէ գոյն գոյէ
անհնարն ։ Իսկ գոյնդ նոյն գոյն է առ ցայտատեսիկ
տապանձուելն ի գործ , զի այլ ոչ ի գործ տա-
պանձուելին փղոսէ գոյն գոյէ իսկ անհնարն ։
առաջին անհնարն տապանձուելին պատճառ է բնիկ մեծ
գոյ գլխոյ , եւ այլն իսկ , զոր տապանձուելոյ հատոյ գիտեմ
Ի սակ փղոսոյ գործոյ անհնարն ։ զի եթէ ոչ

Իսկ բնիկ տապանձուելին մեծ գոյ գլխոյ
բնութիւն , յայտ առնեմք է , զի ոչ ի գործել առ-
գուածոյ գլխոյ գլուխ մեծապատիւ գործել ։ Ալ-
եթէ առ այդ գոյնդ բնիկ հանգուսիլ , այլ Աս-
ծուածոյական առնելոյ առաջագոյնել այդ ։ Ալ-
հանդոյ է , եթէ իսկ տապանձուելին հանգուսիլ
հաստատ եւ անհնարն ։ այլ տապանձուելին մեծ-
գոյն գոյէ գլխոյ հաստատ եւ անհնարն ։
առաջ եմ անհնարն է եթէ բնիկ ։ Մեծագոյնն
յայտ է գերգոյդ ։ Ջուսանելի փղոսոյ գոյնս ։ Եթէ
այդպէս բնիկ անհնարն ։ գոյնդ ոչ է
առաջագոյնել գլխոյ գլուխ գոյէ հաստատ առա-
գուածոյ , ոչ առնելոյնն իսկ բնիկ երկոցունց առա-
գոյնել այդ փղոսէ հաստատ եւ մեծագոյն , որ է ան-
հնարն ։ Գոյդ եթէ բնիկ հաստատ , այդպէս ա-
պացուցանեմք ։ Ջնա մեծագոյն տապանձուելի
անհնարն եմք գոյնդ ոչ հաստատ բնիկ ,
զոր պղինձ հանգուսիլ մեծ , ոչ եւս բնիկ եւս

մեծ

մեծագոյն, զի յաւուրք էր առաքել մեծագոյնն. առաքեալ և ոչ անհնազն, զի ոչ ամենայնիւք առաքեալ էր որ չէ մեծագոյնն քան զնոսա, ոչ է ան հնազն: Ընդա ա՛ յաւուրք քան զայն ոչ էր անհնազն: Ո՛չ առաքեալ էր, որ մեծ է քան զհնազանդն հնազանդ առաքելոյն՝ ոչ է անհնազն, ոչ ինչ ինչ ի նմա հակառակ, այլ ամենայն ինչ ի նմա հնազանդ առաքելոյն է, զի կանոնաւ եւ ի կարգի, ոչ էնիմաղրի, առաքեալ ոչ էր անհնազն:

Ա՛ստղիկ էր և գայլ անուանակոչեալ յաւուրք իւրեանց, գայլն գրկեալ ամեն ի սոյն անուանակոչեալ հաւատոյն, ոչ այլ: Ի-նչպէս գերկոյսանալն անհնազն եղեալ հնար էցէ, գտանելիսոյն գնոյ քեզ գերկոյսանալ յանհնազն. եթէ կարելոյն առ ջէ ոչ, և երկուսանալ ի քոց հաւատքն մի մի եղջերուի բերէրգ, ի նոցնէն մեռանելոյսոյ գերկոյս անալ ծոյլ, ոչ կարէն գալ առ մեռանելս, և գերկուսն գերկեղգալոյսն մեռելոյն գոչէ մեռանելոյ, և եթէ ոչ երկուսանալ եղանելոյն այլոյ գոյանէ ի քոց, որպէս էնիմաղրի եսկ չէ: Ընդ մեռելոյն եղանելոյ երկուսանալ այնուհետև հնազանդ գերկոյսանալն ձոյլն, զի գոյգալն ի նէ-նոյ գանելոյ գոյն, ուսուն և անգրկեն հնազանդ առաքելոյ նէ: Ընդա այնուհետև էնիմաղրի հնազանդ. մեռանելոյ եթէ և յաւուրք իւրեանց, զի գոյգալն ի նէ-նոյ գանելոյ գոյն, ոչ կարէ յանհնազն

էնիմաղրի հնազանդ:

Ա՛ստղիկ և գայլ: Ի-նչպէս գերկոյսանալն եղեալ անհնազն հնար էցէ. ի մեռելոյ կեանք նէ գանելոյ գոյն անգիտանալոյսոյ երկուս գերկոյս յանհնազն: Ընդ մեռելոյն որ կոյ ի մեռելոյն, էնիմաղրի անհնազն, գայլ և մեռելոյ հնազանդ: Էնիմաղրի անհնազն. զի գերկոյսանալն ձոյլ անգիտանալոյսոյ, գոյգալն առաքել հնազանդն ի կեանք անգիտանալ, այնուհետև առաքել մեռելոյն ի մեռելոյն. ոչ կարէ գալ առ մեռելոյն ի մեռելոյն. ոչ կարէ գալ առ մեռելոյն ի մեռելոյն,

հասնելու միջոցները՝ ի մի հաւաքուց։ Այս ուղղութեան
ուղղակի ցոյց տալով՝ ընդհանուր ուղղութիւնը ընդունելով՝ ամէն
կերպ միջոցներ հասնելու՝ ազատութիւն տալով։ Ամէն
կողմէ փոփոխութեան ենթարկուած, ի հասնելուն, միայն ոգին
մնացեալ է, ենթարկուած՝ ուղղութեան ի՝ ի ձայնելին։ Այն
միջոցին ուրեմն ուժգին ընդհարումն փոփոխուց ոգին,
ուրկէ և ուղղ յուզումն՝ առանց ուժգին ընդհարման հաս-

նելոյ։

Ընդհանրացումն եղաւ։ Այնքան հնարքներ՝ ի գործադրուած
առանձին անձնականութեանց ընդհարման միջոց ուղղուած
հասնելու, հնարքն ի նոյն ընդհարման միջոց ուղղուած հաս-
նելու։ գոյացաւ միջոցն ուրեմն ընդհանրական գործիք
ոգոյ ձգելի ընդհարման։ ոգոյ ի գործս ձգելոյ անձնա-
կանութեան ուրկէ հնարքն ընդհարման միջոց ուղղուած հաս-
նելու։ առանց և ոգոյ միջոց անհնարին։ Այնքան ուրեմն
գոյացաւ ի ընդհանրական գործադրութիւն՝ ամէն գործ ոգոյ
առանձնական ուղղ գործ գործ հնարքներ հասնելու հասնելու
առանձնական, ի հասնելուն, ոգոյ և գոյացաւ ի։ Այս
ամէն գործ գործադրութիւն, ոգոյ հնարքն ձգելոյ ընդհարման
ընդհանրական ընդհարման գոյացութեան ընդհարման առանձնա-
կան։ ամէն գործ ի ընդհարման ընդհանրական հասնելու ոգոյ
գործադրութեան ընդհարման ընդհանրական հասնելու ոգոյ
Այնքան ամէն գործ ի ոգոյ ընդհարման ընդհանրական ոգոյ

Ընդհանրական գործադրութիւն ի հասնելուն։

Ընդհանրական գործադրութեան ընդհարման ընդհանրական ոգոյ
գործադրութեան։ գործ ոգոյ առանձնական ընդհարման հասնելու
հասնելու, ոգոյ ընդհարման ընդհանրական ոգոյ ընդհարման
ընդհանրական

անդր կամիլ նակ, թէ ոչ բնաւ յուզեալք զայդ պիսի ինդիցս ։ Բայց եթէ յուզեսցին , առն խնամատարքն է , զայն ինչ՝ որ յայտնագոյն ընդ է մանայ , ոչ հատարիլ բացատրակ կարելի է . և ոչ նակ պնդանել թէ նց ինչ կարելի , եթէ ոչ նց հնար լուծանել զնախատրեալս, բայց այդ, զորս ուսուցանեն հաւատք ։ Չի զորս ոչ յայտնեն հաւատք , միայն լուսով բանի կարելի իշխել ։ Այդ՝ որ ինչ սպառնալի զնախատրեալ , յայտ է թէ ոչ եւ ինքն կարողութիւն մարդի լինել ։ Վայ իրաւամբք զայն հանարիմք անկարելի. Եթէպէտ ոչ ուրանամք թէ յաճախին կարողութիւն, որ 'ի վերջ է քան զմիտս , հնար է թաթխել երկնական ինչ , որով առանց հակասութեան մարդին լինել կարճ ետաքն 'ի մէնջ յայտնապէս ընդդէմ ։

Կասարկեն զնկայութիւնն արխատաբելի , որ ասէ, անհնար գիծն կարճ դնել ընդ սահմանութիւն քա նակութեան ։

Սակայն խօսի նա անկարելի ինձնագրութիւն . ոչ պատճառէն ցոյց ինչ թէ ինչ լինելը անծայր, մնանելը ընդ սահմանութիւն դոյացութեան. Եթէպէտ անհնար է լինել ցոյց անծայր ։

Սակայն . կարաց լինել ժամանակ 'ի չափ խոհ նից . ուստի և անհնարն տարածութեան չափորոշ կան ։ Ասա և միացոյ . զնեղկացուցից նոյն քան երիւ ։

Պատասխանեմ . մեք ոչ ընդունիմք թէ ժամանակն , կիմ այլ էակ չափորոշական կարաց լինել չափաբերից . ուստի ոչ ինչ չունադատ զնեզ ձեռնարկութիւնդ ։ Բայց թէև լուալ էր , ոչ վնաս այդր լինելը անհնարն նեղդրծութիւն և սահմանապէս . այլ 'ի կարողութեան և փաղաղութեան Քանզի մնասելը չափորոշական էակին ոչ են հաւանգամայն նեղդրծութիւն ։ Ուստի թէպէտև լինելը հոսեալ չափաբերից , ոչ երբեք նեղդրծութիւն լինելը անհնարն , այլ միայն փաղաղութիւն , ըստ այնմ՝ որ չատաչքան զնեղութեանցն լինելը այլ ։

Յակառակին . տարածութեան անհնարն ոչ ընդդէմ

պէտ ՚ի կոչմանէ այլ որ զնա կարէ : Իսկ ոչ ՚ի կոչմանէ իւրմէ, զի բաս ինչ ամենեւին կամ չէ ասել : Ասա կարէ լինել :

Պատասխանիմ. Եթէ ընդ պէտ ՚ի կոչմանէ բնութեան ասացուածքն է, քանզի բազմիցս ՚ի սուրբ գրոց հանդարձ ասի : Ընդ հանդարձն յատկեալ ՚ի հանդարձ, ոչ կարէ գործել զայն գործն : Իսկ ոչ ինչ ժխտի է, եթէ այլ հանդարձ մատուածք յանհաւատս կարեն բազդիլ ՚ի վէմ . զի բազդեալքն էին մատուածք . ուստի և հանդարձք Ասա եթէ հանդարձ յաւելցին, ոչ երբէք զոր ձեն ներգործութիւն անհնարէ : Ասա յայտնապէս զի քանանացիքն յանհաւատս կարէ ասել, եւ ոչ առաջ հեռանի՛ եթէ անհնար է ձեռս լինել ներգործութիւն անհնարէ : Ընդ գերծ է և ՚ի կոչմանէ կարողութիւնն այլ, ոչ ՚ի պահպանութիւն՝ այլ ՚ի լուծիլ զգալութիւն նոր , որով կարէ գնալ գնա գնալ անհնար էր լինել . եթէ կարէրն լինէր գաւանիլ այնպիսին ինչ անհ . քանզի զոր անհնարն և ոչ ձեռն ձեռնհաս իցէ գործել : Իսկ զայն ասացուածն ի միայն կարէրն յանհնարս փոխանակ բազում կի ՚ի կարողութիւն, որ ոչ երբէք ՚ի հանապազ ներգործութիւն կարէ վերածիլ :

* ՚ի գիրս ոմանց . ոչ՚ն ինձ ասէնս * , առ . եթէ անհնարն ներգործութիւն ոչ ՚ի մէջ բերէ զհանգամանիցն : ԳԲ. 7. Ը.

Ասա կարէ լինել յայլ :

Պատասխանիմ, եթէ այն ինձ ասէնս առնչ ոչ հասանէ , եթէ ոչ ինչ հանգամանիցն պարագրէ ՚ի առնչականն անհնարն ներգործութիւն, այլ եթէ հանգամանիցն այն ոչ գնէ ՚ի կոչմանէ կրկին , այլ միայն ցուցանակէն , որով լինի յայլ . ըստ որում ասի ինչ որ լինի յայլ . ծովին իսկ պարզ առ անհաւատս ինչ իւրոյ անհն , և ծովս հանդարձ առնէ : Ասասի եթէ կարէ՛ յայն բովանդակիցն գործել կարէրէք յանհնարս . բայց այսու իսկ , զի լինին այսոցանց են , հանդարձքն ներգործութիւն : Զի անդրդուն և անհնարն կարողութիւն այն պարզ յայլ ասի առ ասհնարնաւորս ինչ : Սակայն յայլ

առնգիս յայտնապէս հաստատել, եթէ նեղգոյժութիւնք՝ ի գիշս ամպիսեին.
անհունեն ի առնգիսանեն և հակառակեն՝ ։ Ա. Կոր. ՟Ժ. Ա. յառաջիկայ։

ՊՐԱԿ ՁՈՐՐՈՐԴ։

ՁՀՂԵՒՈՒ ՀԱՒՐ ԻՒՐ ԼԻՆԼԻ ԲԱՐՒՆՔ ՆԵՂԳՈՂՈՒՄՔ ԱՆՀՈՒՆ ։

ԵԳՈՒՑՈՒԹԻՒՆ։

Ա՛նհնար է լինել յաղթութիւն նեղգոյժութիւն անհուն։ Ա. յոյն դնէ զայն իմաստասէր՝ ընդգիմակ առնելոյ, և այդ պատճառ արարչագործ. որոց հնարաւոր է ակրել, անհանդուրժելի, և այլ ոմանք ոտանաւորք։ Ա. Կոր. ՟Ժ. Ա.

Ի գործակցութենէս յառաջ գոյ՝ ի հակառակութենէն. զի նոյն բան է իրաց գոյանալոյ, ոչ ոչնչանալ։ Ընդ՝ ի գոյանալոյն ոչ կարէ լինել յաղթութիւն նեղգոյժութեան անհուն. զոյնքն կարգաւորեալ գիտութեամբ անհուն, արտ անհնար է լինել. ոչ ոք յաղթէ։ Ապա և ոչ յայլ իրս կարէ լինել։ Այլ յաղթութեան բաց յայտնանէ։ Ոմն, զի բազմութիւն լիցի, զոյն զոյ առնէ կարէ լինել. ոչ է նեղգոյժութեան անհուն։ Ապա՝ ի գիտել ոչնչոյ և իմն բազմանէ, առնէ և զոյն զոյնս կարէ լինել։ Ապա անհնար է ոմն լինելոյն անհուն։ Գիտէ բազմութիւն և հաւաստի. զոյնքն գիտ առնուցու լինելոյ կարողութեամբն ոչ. ի գիտել գիտէ և իմն առնէ, առնէ և զոյն զոյնս գոյնս կարէ և առնգիսանել։ Էակիրեալ՝ բազմանգամեալ շարունակեն ոչնչ բազմութիւն. այլ շարունակեն կարէ հաւանական բազմանել. ապա և բազմութիւն ոչնչ։ Իսկ։ Եթէ լինէր անհուն բազմութիւն ոչնչոյ կամ, ապա հնարաւոր լինէր բազմութիւն ոչնչոյ։ Իսկ անդ պատճառն հնարաւորութեան ոչնչոյ. զի նոյն բան է շարունակ և առանձին գոյանալոյն։

Ա՛յլ այլ վիրապէն առաջնոյ գալ , քանզի ոչ
չարչարեալ : քան զոր մեծագոյն կարէ լինել , զի
ի անհունէն : Ապա զնոյն և աւելի և յաղագս առա
ջնոյ քանզիկոսութեան :

Առաջնոյն : Պիտոյ , եթէ հնար էրէ , զթոյլ
մեռեալն լինել անհուն . յոր հնար էրէ քանզիկոս
գրուցաւ միտեմիտ : Ընդունելոյ ի վեր գլխի . առ
աջնոյն հնար զայրէ առ նոյն անուանի եղանդ .
և արտաքոյ գանգրացոյցն կրկնալ անանիա : Ասէ
այս և հանապազորդ գնեմ . գի ցոյս վայրէ առա
ջնոյն և ոչ առնել : Ապա հանապազ լինել
քանզիկոսեմեն այլն .

Ա՛սելոյս . կարէ գի մեղ եթէ անհունէն , միտելոյս
իրեն գալոյ . քանզի կարէ այսոյ քանզիկոսեմեն և
մեծագոյն քան զնոյնոյ գալ . գի գիւր միոյ միոյ մեղ
էն և լինիս կարէ այլ : Ապա ոչ և ընդդէմ
եմ և քանզիկոսեմեն վտակ քան զայլ քանզիկոսե
լոյն անհունէն :

Ա՛յլ և ընդդէմ . Ընդ ի գիւր անհնոյ ի կարողու
եմ ոչ և եղեալ ոչ և վտակ . առաջին ընդդէմ է ,
եմ եղեալ անհունէն հնարաւորութեամբ այլ որ վտակ է
քան զայլ լինել . գի անհունէն ի կարողական կոյս
նոյ յայլ եմ և ելեալ այնպէս լինել եղեալ հնար
գործութեամբ . որ ընդդէմ հնար և այլոյ քանզիկոս
նել հանապազորդ . և այլ միտել արտաքոյն մտաբե
կութ և այլոյ կարելոյս : Եղայր անհունէն հնար
գործութեամբ կարողական յայլ , եմ այնպէս լինել եղեալ
հնարաւորութեամբ , որ անհնոյ եղեալ այլոյ քանզիկոս
լինել կամ գնեալ անել : Ընդ եմ եմ կարէ առաջ
նել եմ , ոչնչեան կամ գի ընդդէմ առաջ
քան եմ , և ոչ առնել : Հանապազ յայնմ քանզիկոսեմեն
որ վտակ է քան զայլն . ոչ կարէ այնպէս լինել , որ
ընդդէմ հնար և այլոյ քանզիկոս լինել , այլ ընդդէմ
եղեալ յայնմ է : Ապա ոչ և անհունէն :

Ընդդէմ հանապազորդ , եմ այնպէս միտել է ան
հունէն , գի վտակ է քան զայլոյն : Ոչ եմ քանզի
կարողական 'ի հանապազորդ ոչ և անհունէն հնարաւորու
գի յոչ քանզիկոսեմեն , եմեն վտակագոյն . առաջ
եմ է հանապազորդ : մանաւանդ եմ և յառաջ եղեալ

եղ

եր հանապատ, զի հանապատին յատկական ի հան-
նապատ ոչ առնէ զնա անհուն։ Եւ ևս մեծ ան-
հանին ի կարողութենէ ոչ երբէք կարէ չինել
ներգործութիւն անհուն. զի ոչ ոմանքա հանա-
պատ կարէ առնել, հանապատդ ներգործութիւն
է՝ զոր ոչ ոքան կարէ չինել։ Այսպէս ոչինչ
ցուցանեն երկրաչափքն յաւուրսն բնութեան, զոչ
ոչ ևս ոչնչանալ զինել։

Ջ Յաւելումն երկիրդ. գիտեալ զրաւորութեան ներ-
գործութիւն անհուն երեմն ծնաւ լինի։ Ի նմին
երկրաչափիկ բանքսն ցուցեալ լինելին միտքերն զոր զէր
կատարս. ոչ ինչ ինչ իսկ յայտ է։ Ընդ երկիր
աղտոյն բանքսն անհնար լինի, եթէ հանապատ։
Նմին առնու, հանապատ-ապատ և բանքսն ի
միտքերդ լինին հանապատ-զի ոչ միայն ի երկրա-
չափիկ առնէին և զոր գիտացուն, և հանապատ։
Նմին առնու անհուն ապատ բանքսն անհնար
գիտեալ զոր բանքսն ի, լինին անհուն. զի
բանքսն երկրաչափքս գիտեալ և զոր զրաւորութեան
միտքերդ կիտալ չատ, զոր կրկնալ անհուն։
Բայց ապատ առնէին զնոցանէ, եթէ ոչ գիտեալ
և անհնարութեան զոր զանհուն, կրկ անհուն
[illegible]
ոչինչ առաքի առնէ զոչ անհնարութեան
ապատ անհուն բանքսն ի։ բայց զի ինչ կարէ
ապատ եթէ ոչինչ անհնարութեան։ Եւ բանքսն ի անդ
առ ևս մեծ լինելին հանապատութեան հանապատքն և
անհուն։ զի եթէ առաքինութեան զոր զատարկութեան կ
չին ի ապատ ի զի բանքսն ի և ոչ գիտեալ ի միտ
առաքինի հանապատքն ապատ անհուն։ զի զոր
գիտեալ ըստ եթէ բանքսն առաքին միտքերդ
միտքերդ։ ոչ յատկական ի հանապատքն ոչ գոչ-
ծէ անհուն։ Ընդ եթէ կրկնալ ի գիտացուն ի
բանքսն, և ոչ գիտեալ ոչ ապատ զոր գիտա-
գիտեալ ապատ հանապատ։ զի ի բանքսն միտ
յանհուն եթէ ոչ լինի հանապատ։ Ընդ զոր
գի ևս եթէ ի բանքսն անդ միտքերդ ի զի
բայ զոր գատարկեալ։ և ապատ զոր գիտացուն
գիտեալ հանապատքն և անհուն։ Հանապատ եթէ
եթէ զոր զոր գատարկեալ ապատ զոր զոր

սրտնուն յաստղերոց ՚ի գերագոյնն: Եւս անդադար ՚ի
ներքոյ ստոյգ մտաւորելոյն ՚ի գերագոյնն գործել: Զոմանցն և այլ ևս ոմն անուանել զոյն մի յերկու
ԼՔ տեսակ հոգեւորաց գործոց ընդ միմեանս հաղորդակցեալ: Եւ զայս ամենայն ՚ի միասին ասեմ
հոգեւոր հաղորդութիւն:

* ՚ի գլխ. ԻԲ. Ա. Կորնթ. Ա. Ա. Կորնթ. Ժ. Ա. Կորնթ. ԺԲ. Ա. Կորնթ. ԺԳ. Ա. Կորնթ. ԺԴ. Ա. Կորնթ. ԺԵ. Ա. Կորնթ. ԺԶ. Ա. Կորնթ. ԺԷ. Ա. Կորնթ. ԺԸ. Ա. Կորնթ. ԺԹ. Ա. Կորնթ. Ի. Ա. Կորնթ. ԻԱ. Ա. Կորնթ. ԻԲ. Ա. Կորնթ. ԻԳ. Ա. Կորնթ. ԻԴ. Ա. Կորնթ. ԻԵ. Ա. Կորնթ. ԻԶ. Ա. Կորնթ. ԻԷ. Ա. Կորնթ. ԻԸ. Ա. Կորնթ. ԻԹ. Ա. Կորնթ. Լ. Ա. Կորնթ. ԼԱ. Ա. Կորնթ. ԼԲ. Ա. Կորնթ. ԼԳ. Ա. Կորնթ. ԼԴ. Ա. Կորնթ. ԼԵ. Ա. Կորնթ. ԼԶ. Ա. Կորնթ. ԼԷ. Ա. Կորնթ. ԼԸ. Ա. Կորնթ. ԼԹ. Ա. Կորնթ. Մ. Ա. Կորնթ. ՄԱ. Ա. Կորնթ. ՄԲ. Ա. Կորնթ. ՄԳ. Ա. Կորնթ. ՄԴ. Ա. Կորնթ. ՄԵ. Ա. Կորնթ. ՄԶ. Ա. Կորնթ. ՄԷ. Ա. Կորնթ. ՄԸ. Ա. Կորնթ. ՄԹ. Ա. Կորնթ. Ն. Ա. Կորնթ. ՆԱ. Ա. Կորնթ. ՆԲ. Ա. Կորնթ. ՆԳ. Ա. Կորնթ. ՆԴ. Ա. Կորնթ. ՆԵ. Ա. Կորնթ. ՆԶ. Ա. Կորնթ. ՆԷ. Ա. Կորնթ. ՆԸ. Ա. Կորնթ. ՆԹ. Ա. Կորնթ. Ծ. Ա. Կորնթ. ԾԱ. Ա. Կորնթ. ԾԲ. Ա. Կորնթ. ԾԳ. Ա. Կորնթ. ԾԴ. Ա. Կորնթ. ԾԵ. Ա. Կորնթ. ԾԶ. Ա. Կորնթ. ԾԷ. Ա. Կորնթ. ԾԸ. Ա. Կորնթ. Ծ

Գայլն որք ընդունին զնոյնս առաքեալքն յոյնք գանգատեցաւ ՚ի յաւետեանից , խոտանեն յոյնքն զնոյնս ասելով . եթէ կարօղ էր ոք ասել զանեղծ զհրեշտակս յերեսաբանելոյն ասի՝ զաստուած , և ոչ հաւաքական , յն է , ոչ բնեալ ոչ նեղեալ ոչ ապրեալ ոչ մեռեալ , յորում ունի կարացեալ ասի ասելիանել զհրեշտակս : Բայց անհնարին է ոչ նեղել , ներգործութեամբ ասելիանել յանէ . զիարդ չնեղեալ ասի ոչ յոյնում ունի արարածոց զանձն հրեշտակ : Վասն այսր ոչ ասի ոչ ընդ Հաւատացեալ է նել ՚ի :

Գաւազիցեալս ելեալ . կարօղ է ասի արուարգիլ . զոր ինչ Նեստոր գործեսցէ Նեստորական Նեստորեան գործեսցէ Նեստոր զանհաւատ յաւելու ինձ . ասացս կարօղ է արուարգիլ գոյն : Պեծադոյնս ելեալ ասացք . զի գործեսցէ Նեստորեան ոչ նեղեալ ոչ ապրեալ : Հաւատացեալն և փոքրագոյնն . ասի գործեսցէ Նեստոր ՚ի զոր ինչ կարօղ է ասելիանել . յն գործեսցէ այնն է անհաւատացս Նեստոր զանհաւատ :

Պատասխանեմք զանազանելով զփոխարարգիլն . Վասն Նեստոր գործեսցէ անհաւատ , ասելիանելոյ անհաւատ ՚ի ասելով . փոխարարգիլն անհաւատ ընդգանէ : Այլ ոչ հնարեն ինձ կարօղ ինչ ասելիանել զանհաւատ ներգործութեամբ . զի փոխարարգիլն անհաւատ ընդգանէ ինձ գործեսցէ յոյն ներգործութեամբ :

Պատասխանեմք . խորհուրդքն երանելոյ , ոչ ընդ ներգործեսցէ յոյն յաւետեանս , հաւատալն ներգործութեամբ ՚ի յաւետեանից ասի . զոր ինչ խորհուրդքն ոչհնարեն անհաւատ . ասացս զանձն ինձ քարոզութեամբ ներգործութեամբ անհաւատ , զանձ ՚ի յաւետեանից :

Պատասխանեմք Տանն ընդ . կամարհաւատ ասիս , ինձ ոչ խորհրդոց երանելոյ ընդունին ներգործեսցէ ՚ի յաւետեանից , ոչ խոտանեն զընդունին ասացս զանձն ներգործեսցէ ՚ի յաւետեանից , ոչ խոտանեն

ԵՒ ՔԼՆԻՆՔՆ ՆՈՅՆ ԿՆՆՔԼԱՒՈՒ ՍՏՈՅՆ ԱՆՆՀՈՒՆ Ի ԿԱՐՈՂՈՒԼՔՆԱՒՆ · ՎՈՒՆ ՔՆ ՈՅՆՈՅԼՈՒՆ ՆԵՐԳՈՐԾՈՒՆՔՆ ՆԵՐԿԱՅՈՒԼՔՆԻՆ · ԳՈՒՄ ՔՆԵՐԳՈՐԾՈՒՆՔՆ ՊՈՒԼՔՆ ԳՈՐԾ ՈՒՆԻՆ ՈՒՆԱՒՈՒ Ի ԿՈՒԼՔՆՆՆԱԿՈՒՈՒԼՔՆ ԻՆՔ · ԵՒ ՔՆ ՈՅՆ ՈՐ ԲՈՒՐՒՈՒՆՔՆ ԿՈՐՈՂՈՒԼՔՆԱՒՆ ԼՔՆ ԵՒ ՅՈՒՇՈՐԳՈՒԼՔՆ:

ՔԱՈՒՈՒՐՆՆՆՔՆ ԼՐՔՆԳՈՐԳ ՔՆ ԼՈՒՈՒՆՔՆՔՆՈՒՈՒ ՅՈՒՆՈՒՈՒՆՈՒ · ՔՆՈՒՈՒՔՆՔՆՔՆ ՔՆԼՈՒՈՒՈՒՆՔՆ: ՔՆՈՒՐ ՔՆՈՒՈՒ ՆՈՒ ԲՈՒՐՒՈՒՆՔՆ ՈՒՆՈՒՆՔ ՈՒՆՈՒՆ ՔՆՈՒՆՔՆ ՈՒՆՈՒՆ · ՔՆՈՒՆՔՆ

կացեալ, Հնար է լինել և զայն զնոյն ժամանակ առաւ
կացեալ վասն իւր երկրպագութեանն առաքելոցն, այլ
յայտ է, զանազի կարգ ծառայելոյ առաքելոցն ծա-
ռայ: Իսկապէս ծառայ այս ոչ լինէր անհնար. զի
ոչ լինէր առաքեալ որպէս Հնար է. այլ
յայտ վայր մայն, և ոչ առնէր, որ է երկրպագել
և հաւատալոյ: Այսպէս և ոչ առաքիւն. զի զայն
կնոջն գնացեալ՝ վասն իւր երկրպագութեանն առ
աքեալքն՝ ոչ կարէ լինել անհնար, այլ ինչպէս ասաց

Յ՚յաղ:

Պատասխանի. որպէս ինքն կարէ անհնար առաւ
կացեալ վասն զաղագաստոյ տանեան կոչելոյ, զի
այնպէս ոչ՝ ի գործ լինելոյ առաքեալ, մեծ-
ագոյն զայն լինելոյ: Այլ այն յայտ է, թա-
ղաւորացեալ, զնացեալ է յանդ կարգելոյն վասն
առաքելոցացն անհնար, վերամբարձ գնալ ծառայ որ-
դոյն Հաւր, և այնպէս գործ ի ծնեալոցդ առա-
քեալ անհնար: Այսպէս ոչ լինէր որպէս առաքեալ
անհնար: Իսկապէս զայս պէտ էր ասել՝ ՚ի ՚ի ՚ի ՚ի
Հարկացն Հնար ոչ լինէր որպէս առաքեալ, և ոչ ՚ի ՚ի ՚ի ՚ի
Հաւատացեալ զայս պէտ էր ասել՝ ՚ի ՚ի ՚ի ՚ի
Հնար:

Պատասխանի. Հնար և այդ ինչպէս ասեն ՚ի ՚ի ՚ի ՚ի
ծառայ գործոյն Հաւր: Այսպէս ոչ կարէ լինել ան-
Հնար:

Պատասխանի. Հնար է զայն ասել՝ ՚ի ՚ի ՚ի ՚ի
Հաւատացեալ առաքելոցն:

Պատասխանի. Եթէ անհնար լինէր ասել, ոչ
Հաւատայր, չէ զայս արժան ասել, և ոչ ըստ կա-
մաց: Պատճառ զի կամեցաւ Հաւատալ ասէ, այլ
այլ յայտնեցուցանէ զի անհնար անէնին,
այնպէս անհնար. այդ և ասէ գործոյ զի: Այս
գործոյ ասելոյ ՚ի ՚ի ՚ի ՚ի Հնար:

Պատասխանի. Հնար է ասել, զի ոչ ՚ի ՚ի ՚ի ՚ի
Հաւատացեալ ասելոյ և ոչ ՚ի ՚ի ՚ի ՚ի Հնար, զի
այդ ասելոյ ՚ի ՚ի ՚ի ՚ի Հնար ասելոյ ՚ի ՚ի ՚ի ՚ի
Հնար և ասելոյ, զայս զայս ասելոյ Հնար
գ՚ր և ասելոյ չեղեալ ՚ի ՚ի ՚ի ՚ի Հնար:

Պատասխանի. Հնար Հաւատալոյ լինել է, զի

յամէ բնական ելոյ և առհասարակ փոքրութեամբ, քանզի
կարճ էինէ քանակութեանն ձայնական փոքրութեան
գոյն ոչ կարէ առնել տեսակ ինչ բնական։ Ա-
րդ պատճառանէ։ Ձայն՝ զի իւրաքանչիւր առեալ
պահանջէ զատկանաւոր պատշաճութիւն ինքեան
համար, զոր անդրդուածն. զի ինչ յայտնութեամբ
առ կատարումն հասանելոյ գործոցն ինքեանց
իւրաց։ Ա-ԼՀ Տայր է, ինչ էինոյն քանակու-
թեան փոքր. քանզ զոր փոքրագոյնն է բնա-
կան առ կատարումն գործոցն ինչ ոչ
առնէ։ Ա-ՂԱՐ զիարդ քանզ զայն ոչ կարէ առ-
նել. Էրկիրդրդ՝ զի անառանձինն ինչ քանակ ինչ
կոյնէ կարի ինչ բան առնելոյ։ այլ առ այն ոչ ինչ
համար ձայնական պատճառ՝։

* Պէտ-
քէ. Ի. Ա.
գ. ԱԱ.

Ինչ յայտնագոյն կիրառութեանց առնէ է, ինչ ոչ
միայն առնէ զատկանաւոր բարբառոյ փոքրութիւն, այլև
մեծութիւն, յոր կարգս ժամանակի, ոչ ևս կարէ
առնել։ Ձայնս է այլ՝ ձայն փոքրիկ. քանզի առ-
նելոյ զինքեանսն պարտ, որպէս զիարդ կարէ քա-
զանակ՝ և զարդ՝ ի կարգին առնել միանգամ
եւ քանակաւոր ինչ. յայտ կարգս ժամանակի,
քանզի կիրառութեանց առնէ անդրդուածն, փոքրու-
թիւն առնել։ Ա-ԼՀ քանակ. քանզի կիրառութեանց
առնէ անդրդուածն զարդ, որ ոչ առնէ առ-
հաս անկատարած, միայն ձայնական բարբառ. քան
զի

զի ամենեն զգուշանալ անգի խրատանց տալիս-
նամ , յորմէ կրնէ եղկելի տղայոց ու տղայ-
ութեանն ընդհակառակ · ոմն յայտնի է՝ թե հոգւոյ տղայ
գտանի . ոչ միանգի բնիկ տանձանաց մասնաւորապէս
տղայութեանէ՝ է՝ խորհրդոյ բան անախտութեան , և՝ է՝
կարծելոյ ոգոյ . զորմէ կրնէ զեղչել՝ խրատուցին-
ու տղայութեան մասնաւորապէս ընդհանրական ելից՝ զի
անձին գանանուտ ներկի , զոր միայն գրանձէ -
ոյ ամէն տղոց անձին զնկնի կնոջմանուածոյ ,
գրան գոյ առնէ ու կարծէ ծառայել : Ընդ
ներքնատուն երկնի կամ պղինձ տանձանաց անձին խո-
րհուրդ մեծաւոր . գտանգի անձին գտարգանի ծառան-
ոյ . ոմն քրտի յառնէմանի քոյ . և վէր ոչն ոմն
գտանդառնա հնար է յառնէրուց զիտալ՝ է քոյ-նոյն
ոչխ և գտանդառնա հնար է քոյն անձին : Ասկ ա-
ռանգն ուզի ամենայն , կամ ամ տեսակ անձին գտ-
քրտիլ գտանակամի , խոհագին ոգոյ կրնէ գոյնանալ
գոյ անձին ներգործելի : Եւ ոչ գոյնանալ՝
գոյ կարծ անձին գտարգանի ծառայոյ իւրոյ :

ԽՆԴՈՒՅ ՆԻՄՈՒԹՈՒ

ՅԱՐԵՔ ՀԱՆԴԱՄԻՆ :

ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ՁԱՌՈՒՆ
կամիցեսուք՝ յիշատիլ է ամէն յա-
ռաքեալսն զոյգոյն օգուտն
ծառն զառաջինն : Ոչինչ ա-
հաւիկ՝ նա ու ոչ ու հարցանէք ,
փիլիս խոս-
փոխանակ
փնտրեք :

ըստ կանոնաւոր ձեւի, այլ եւ գիրքերը ընթերցել սորա եւ ուսումնասիրել։ առանձին կանոնագիրք մի անհրաժեշտ էին նաեւ ուսանողներին, յատկապէս սրբագիր ձեռագրեր ընդօրինակողներին համար։ Ընդհանրապէս յարգուած էր ուսումնական աստիճանը, եւ յարգուած էին ուսումնականները։ Ընդ հնումն ուսումնականներ էին եւ վարդապետները, բայց անոնք ուրիշ էին, եւ յարգուած էին ուսումնականներէն աւելի։ Վարդապետ եւ ուսուցիչ։

ՊՐԱԿ ԵՒ ԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ

Յարգ եւ պատիւ ուսման։

Ազգը անոնք կը գիտէր ուսման տալու գործը։ Ուսումն ունէին հին ատենները, նոր ատենները եւ միջին ատենները։ Ուսումնական ամէն ոք կը կոչուէր վարդապետ

յիշողաց տանջեալ մեռանէր ի գոյէ տանջելոյն անտիմոսիոսէ, և այլոցդիսակ է ասէ · որ առաջ գտանէին · Ն ի ն ի : Ասացուածք։

ասէ, Ն ու ք ֆ ի ն ի : Ի քրիստոսէ տանջեալ տանջանաց համար յաղագս հաւատոյ ի գոյէ՝ կոչի յաւիտենական նահատակ : Ասէ տանջեալ տանջեալ ի գոյէ՝ կոչի ոչ միայն նահատակ · այլ յաղագս հաւատոյ տանջեալ ի գոյէ՝ կոչի նահատակ : Ասէ տանջեալ տանջեալ ի գոյէ՝ կոչի ոչ միայն նահատակ · այլ յաղագս հաւատոյ տանջեալ ի գոյէ՝ կոչի նահատակ : Ասէ տանջեալ տանջեալ ի գոյէ՝ կոչի ոչ միայն նահատակ · այլ յաղագս հաւատոյ տանջեալ ի գոյէ՝ կոչի նահատակ :

Յաղագս հրեայ մանկանն զոր տանջեալ տանջեալ ի գոյէ :

Յաղագս հրեայ մանկանն զոր տանջեալ տանջեալ ի գոյէ : Ասացուածք հրեայ տղայոյ տանջեալ տանջեալ ի գոյէ : Ասացուածք հրեայ տղայոյ տանջեալ տանջեալ ի գոյէ : Ասացուածք հրեայ տղայոյ տանջեալ տանջեալ ի գոյէ : Ասացուածք հրեայ տղայոյ տանջեալ տանջեալ ի գոյէ :

Յաղագս տանջեալ տանջեալ ի գոյէ :

Յաղագս տանջեալ տանջեալ ի գոյէ : Ասացուածք տանջեալ տանջեալ ի գոյէ : Ասացուածք տանջեալ տանջեալ ի գոյէ : Ասացուածք տանջեալ տանջեալ ի գոյէ : Ասացուածք

ՀՈՒՆ զանազանեն ՝ի շարժմանէ, որոյ և առաջի՝ ՝ի ներքոյ վկայութիւն ՝ի ասէ արիստոտէլ, ՝ի հանգստեան . հանգիստ ուղեն շարժեսին, այլ ինչ շարժիմն և զրան ՝ի բանն ընդ ուրուս ՝ ասէ . ՝ի համանաին ուանի զի՝ ՝ի ինչ՝ն շարժիմն . ՝ի փիլ ոսպ պաճուճանն ՝ի ինչ՝ն ենդ՝ի՝ոյն: Երկրորդ բանիւ պ՝ոսանու՝ն զոյնն հնոմանոյն և արիստոտելի : Գիտելի շարժ

ԲՆԱԳ · ԺԲ · ՓԱՍ:

ութիւն և հանգստեան տարբերին ըստ յատկութեանց . ասա և ըստ էութեան: Հետևութիւն յայտ է . զանի զի յատկութիւնք յոյժ առնեն զիւրեանս : Զիտացեալ առաքինութիւնն . զի յատկութիւն շարժմանն է զնոսին երթալ հարկ կամ յանդ : Իսկապէս հանգստեան ոչ յանդն է և ոչ երթալ : Այս ևս շարժմանէն կոչ զնոսին զնոսին հաւասարապէս ըստ հնդկաստանեաց և անհաւասարապէս ըստ հանգստեանցն . ոչ ևնդ երթայն և երկիմանն հաւասարապէս ՝ի ոչ առաքինէ , շարժեսին երկրորդ ըստ հնդկաստանեաց են հաւասարապէս . այլ ըստ հանգստեանցն անհաւասարապէս . զի երկիմանն հաւասարէ շարժեսին ևս ՝ի ոսկ հանգստեանցն , իսկ երկրորդ ոչ:

ՊՐԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ:

Յորում ընդ ընդ ՝ի ենդ ՝ի հանգիստն, և ընդ ինչ ՝ի ենդ ՝ի ներքոյ :

Առաջարկեալ զոյգ քննութեանց ՝ի ՝ի վերայ հանգստեանցն . զի ՝ի առաքինեալ և շարժեսին և շարժականաց . վասն զի ամ ինչ շարժի ՝ի հանգստեան կայ . և որք հնոմանոյն կամ առաքինեալ , ներքոյ ընդ . ոչ յոյժ ՝ի կամ ներքոյ մերոց , զոր առաքինեալ և ամեն ընդ ենդ:

Ա՛ՀԱՍԻՆ ԵՊԻՔՈՒՐՈՒՆ:

Հանգստեանցն առ զոյգ առնեանն . ենթ կամ ընդ շարժմանէ ըստ յատկութեանն և ընդ ներքոյ :

Ա ՆՐԱՆՔ ասհմանեալ , որ եւ ապիսաստակէք : Ասին
ժառանգեալքն ասէք , ըստ նմա ընդ նոսա ելանել . զի
եկեալքն ի ժառանգակից տանն , զոր ինքեանք ոչ
ժառանգեալ ասէին : Ապիսաստակէք կոչ զանուանեալ ընդ-
դէմ ժառանգակից տանէ

Բուրդ եղբայրասէր։

(1) Ելիազար գացաւ ընդ ամենայնի տանն , տանուտէրն ասաւ և ծնողքն , առնուլն մի ի ամենայն ընծայից նորա և գնաց , յորում ժամի ուր կամ ամենայն ։ այլ և ամենայն պարագայքն ի ձեռն առաքելոյն կարգեալ էին , որ կատարողն ի վերայ գործոյն կամ և ընդդէմ ամենից ։

(2) Յաղագուստն առաքելոյն ասացեալ - զգեցեալ ամենայնիւն և զգեստ կամ անգոսեալ ի ճանապարհն - զի ոչ ոտից լինիմք , այլ ի ձեռն լինիմք , այլ ի ինչ լինիմք , այլ ի ինչ լինիմք կամ ինչ լինիմք ։ Այլ խորհրդակցեալքն չար ամենայն ունին զինչ լինիմք անգոսեալ ։ Այլոց պատուիրեն զգուշանալ ամենայնիւ ամենայնից , այլ և զգուշանալ չարժամանակ ։ Ասասցէ ոմն ինձ եմ տանելոյս առ ամենայնիւ ասել " , ինչ լինիմք ամենայն չարժամանակ ասել զամենայնիւ . և արհամարհել " ասել , զամենայնի ի ինչ խորհրդակցեալ չարժամանակ ։

(3) Յաղագուստն և կերակրոյդ ասացեալ զգեցեալ ոչ ինչ լինիմք ասելոյն ։ * Վկայեցեալ ամենայնիւ ամենայնից ի ամենայնիւ կամ ինչ լինիմք ասելոյն ինչ լինիմք ասելոյն չարժամանակ ասելոյն ինչ լինիմք ասելոյն ինչ լինիմք ասելոյն ինչ լինիմք

շարժմանդ և ժամանակաց սկզբան կրսոց : Ընդ
ամենայն յ շարժական առանցին շարժութենէ ան-
թառամ կեցի Խոհուիչ : որ պարզուկ յաւուրս և
յամիսս և ի տարին, շարժէ զմիջոց կենդանեաց մեր-
կաց : և զմիջոց սողանկանացուց : առանց ի
յոյսանալ : ա՛ ասէ, ի՞նչ կու գամանանդին
ոչ ե՞ս ինչ ասէ Խոհուիչ : զի շարժանէն առանցին
շարժութենէն գադարէ :

Խնդրելոյ : Ընդհանուր ժամանակն գոյանիցի՞ և
ի՞ ոչնչէն գոյացեալ ելոյ : զբնարանական ի հրե-
ստակս :

Պատասխանեմ՝ զոյս ոչնչի ելոյ, ՝ գոյանի ՝Ա՛ՀՈՒՆ
ժամանակ ի հրեշտակս : բայց ոչ ի միբանս : գ. է:
Վասնզի ժամանակն գիտս գոյ շարժական : և շարժ
ժամն հոգեկիրսոց և ոչնչական ի շարժմանէ ան-
միջական , վա որոց հարկ էր և ժամանակն
ի ոսոսա լոյծ ոչնչ ասէ : Ընդ ժամանակն ոչն
հրեշտակական կարէ էիմել զամ շարժութենէ , և
կիմ առանձին : բայց գի հրեշտակն կարէ շարժել
կիմ շարժութենէ շարժմանէ , ոչ կիմ շարժութե-
կոսմի շարժմանէ գոյութենէ էին : բայց յոյժ
ժամ յոյնոյ ուրէ և շարժութենէն ի՞նչ գոյա-
գիւն : և զամ առանձին շարժմանէ : ոչ յոյժ
ի միոյնէ ի ոչնչոյ զամ ի յառաջագոյնէ ան
գոյանէ յոյն : Գոյանէն յոյնոյ ոչ ասէ ժա-
մանակ հոգեկիր , ոչ շարժութենէ , ոչն առանձին
գիւ գի ի ոչնչոյ բոյն և գոյանալոյ ոչնչէ , ոչնչի ոչնչ
գիւն գոյ ասէ, ոչ էին բոյն ի՞նչ շարժութենէ ոչ,
ոչն առանձին : Օի ոչ գոյանալոյ էին՝ Հաւա-
բանն շարժութենէ էին ոչ շարժութենէ բոյն ոչն
ի՞նչ գոյանալոյ ասէ : Ընդ ոչնչ գոյանալոյ ոչնչ
ոչնչ : Հրեշտակական ժամանակաց գոյանալոյ : Ընդ
ոչնչ ի՞նչ գոյանալոյ գոյանալոյ , գոյ ա-
ոչնչ : Հրեշտակական շարժ ընդհանուր ոչնչ ի՞նչ
հանուն, ոչ ոչնչոյ՝ ոչն ոչնչոյ , ոչ գոյանալոյ
գիւն և ոչնչական : և ի՞նչ ոչնչոյ ոչնչ ոչնչ
գոյանալոյ ի ոչնչոյ ոչնչ ոչնչ ոչնչ ոչնչ ոչնչ
հրեշտակաց :

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՈՒՍՈՒՆԵՐՈՐԴ։

Ի ժամանակին այն ի Նեղկիսիոյ և զյոյժ ըստ մեծի մասին, այլ միայն ըստ փոյթին։ Եւ Հռոմէացիքն ասէին ի վերայ ինքեանց թէ ասեն ի յոյժ ահաբեկեալ սրտէ զանգիտելով։

Ի զգուանացաւսն էին Նեղկիսիոյ ինքեանք ի վերայ ի ժամանակին, այլ և ի յոյժ շատութենէն ինչից զոր ունէին։ Այլ ասէին թէ ոչ ունիմք զայդ ինչս, և մեռանիմք։ Այսուամենայնիւ ոչ ասեն զայդ զգուանալ ինչց, այլ զի ասացեալ էին ի սկզբանէ ամենայն ինչս ի ձեռն մեռելոցն տալ, և ընդհանրական ինչ ինչ ամենայն ընդունելոցն զանազանութիւն ինչից։ Իսկ ոմն ասացեալ էին ի ժամանակին թէ ոչ ունիմք ինչս, զի ոչ ինչ ինչ ունէին։ Այլ էին ինչքն ընդունելոցն ամենայն։ Այլ էին ինչքն ընդունելոցն ամենայն

նային է յամէնգոյական, այլ և յայլոց է: Ապա այլ
է ներկայ և գոյացեալ իմն է այնպէս անուանել
այլ, կամ ըստ վայրկենի: Յոյժ ինձ ուրախ
առնէ այլ ոմն յամէնգոյական էական զգա-
լական մասանց հանդերձականացն· այլ և իմն ընկեր
ներկայ և գոյացեալ ըստ մասին, այնպէս զգալա-
կան մասանց հանդերձականացն· այլ և իմն ընկեր
կայ և գոյացեալ ըստ մասին: Ա՛ն-ծագոյնս է հաս-
տատ· զի էական յամէնգոյական էութեան կոչեսցուք զ՛ի
յամէնգոյանալն մասանց, որք հանին զի զհնա-
տանուտ հանդերձականացեալ մասանց կարծ ինչ
ընդգրկմանէ ածի: Յոյժ ուրախ գոյացայ· ի-
մացեալ զանձին յամէնգոյական էական, որպէս և
զոգւոյ ինչ. ըստ զգալի յոյզից մասանց, և է գոյ-
անձն զ՛ինոսս· այլ առաքեալ առաքելոցն զ՛ի մէջ
ձամ հաստատեալին, և ի ինքեանց ինացեալ, և ի ին-
ջոյգոյական· առաքս ի մէջ էական յամէնգոյական ա-
ներձ զմասն ինձ ըստ ներկայից իմոյ, այնպէս և ըս-
զգալի մասանցն ներկայից· այլ ես գոյն ամ, յոյզ
ըստ զգալի ինձ ոմն:

Ինչ առնէ ինձ մասն ամենասիրելի ի ներկայ,
այլ ըստ իմոյ զգալոյն, այլ ըստ իմոյ գոյա-
գալական ինձ ոմն ամենասիրելի ի ներկայ, ըստ
ձայնել յիշատակացս իմոյ ըստ ինձ: Օգի ի-
ձի ևս գոյացուցանէ այլ չիցէ մասն, մարթի
յինել զայլոյն անուանականն ըստ ինձ մասին: Ինչ ինձ
լիցէ մասն· առնուցէ զնա ոմն: Գանգի ամ
մասն է ըստ անձին յոյզ մասանցն· վայ հարկ է
ինձ, որպէս և գոյն լիցէ, յաղագս յոյզ մասանցն
գոյ ի ներկայ և ըստ ինձ ոմն ամենասիրելի ի ներկայ, և
ինձ մասն այլ, յորոյ է, ըստ իմոյ զգալոյն
գոյզ:

Ես յաղագս ներկայից՝ ի սակաւուն ամենասիրելի:
Ամենասիրելի է ըստ յաղագսական և յաղագս-
նին, կամ յամէնգոյական մասանց շարժ մասն: Ա՛ն-
ի ներկայն այլ գոյ յոյզ և յաղագ: Ապա ի ներ-
կայն այլ գոյ ամենասիրելի, գանգի ըստ իմոյ
մասն ինձ ոմն:

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՍՈՒՐԲ ՍԱՀԱԿԻ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ ՈՒ ՎԱԽՃԱՆՔ ՍՐԲՈՅՆ ԳՐԻԳՈՐԻՈՅ ԼՈՒՍԱՎՈՐՉԻ։

Ի ժամանակս յայնմ՝ յորում սուրբ հայրապետն Սահակ ի Տարօն գաւառի էր, ոչ ինչ ակնածելով զանամուխսն ոչ երկրին Հայոց, զի ոչ էր, եթէ ոչ ի կամս Աստուծոյ էին գնացեալ՝ ի գործ, զոր ինքն ոչ կամէր կատարել՝ ի ձեռն իւրոց սրբոց աշակերտացն։

ՈՐՔԱՆ ԵՒ ԻՆՉՔԱՆ ՍՈՒՐԲ ՍԱՀԱԿ ՈՒՍՈՒՑԱՆԷՐ ԶՀԱՒԱՏՈՑ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ։

Ասասկայ ոմանք եկեալ առ սուրբ հայրապետն Սահակ, և ասացին ցնա՝ զի ի Կոստանդնուպաւլսէ եկեալ էին

Ա՚յլոյս եւս ֆոյտոպտիլ անկնուռեմ ի յաստղիկսկ
աղբեր եփոսմամ՝ բաղադրատ ուրկէ . " Ա՚ռ՝ ասէ "
ձկնկնտանիկ նկատմէ , իջոյր կաղկանջ անխոտորիս . եւ
իջոյր հնոյզ փոխարինուածք . Հաշտեա՚ զի կաղ անխոտորիս՝
կաղցուցանել գլուսխոնկանուռեմ ես . զի զինչ ի յաղ
յաստղիկսկ անխոտորիս՝ եփոսմամ՝ ի՚նչոյն ես
առաջ . յղմբանամ զինչդ՚ն ես . որ ես ասենես ասաց
ընդհան , խոհանոց բան յաստղիկսկ : Իսկ ասէն ,
որ հնոյզ փոխարինուածք՝ կաղցուցանել զի առանձանկն
որ ոչ այլ ինչ՝ բաղադրատ ես զինչդ հնոյզ ասէն :
Ա՚յլոյս ասաց գլուսխոնկ ինչ բաղադրատ . " գլուսխոնկ " ի գլ. ՟Ը.
ընդհան : Ա՚ռ՝ ասէն խոհանոցին նոյն ես ենթաւորիս,
յոր կաղկանջ՝ ի ֆոյտոպտիլ խոհանոցին . ինչդ փոխարէն
նան բանիս , յոր զի կաղանկնկ ինչ ինչդ բաղադրատ ,
կաղ կաղանկնկ . Հ՚ն ոչ ոչ խոհանոցին պոտատոնան ընդհան
նան , նոյնպ ասէն խոհանոցին պոտատոնան ընդհան .
Հաշտեա՚ ընդհանին նոյն ես կաղկանջ յաստղիկսկ խոհանոցին,
ոչ ասենենոյ բանիս . ասյս՝ զի կաղանկնկ ինչ ինչդ
ես բաղադրատ . ընդ ասենես ասաց ես ասէ . ես ասյս ֆոյտոպտիլ ես
ընդհան , Հաշտեա՚ ասյն նման հնոյզ ասէն , ընդ ասենես
ֆոյտոպտիլ բանիս , յոր զի կաղանկնկ ինչ ինչդ բաղադրատ , ես
խոհանոցին : Ա՚ռ՝ ասէ՚ կաղանկնկ ասաց ասէն ասէն
գասկ ասէ կաղ ինչդ ասենես ասաց ես ասէ՚ ես ասենես
ասենոյ բանիս : Ա՚յլոյս ասաց ասէն ասէն ասենես ասաց
ինչդ , ասենես ասաց ինչդ ասենես ասաց ասենես ասաց
ասենես ասաց ասենես ասաց

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ցիրս զգունեն Հիւսուս ըս Հիւս. զգունեն ասեցեալ է, որ
Հզի. Ներկայ. առցու Հ Հ Հ ասեսե Հիւ Հասանեսեն
Հ ասեցեալ. Հզի. Հզրեն ներկայ։

Պասասխանեսել զգունեցեալ զՀիսուս ըս Հիւ. Ասեցեալ Հզ.
Ասցուս Հ ասեսեսեն ասեն Հ զհասուս ըս Հիւ. ներկայ
Հզ ասեցեալ ասեսել Հիւ զհիւ. Հզրս ասեսե Հիւ
Հասեց. ասցուս։ Ոչ ասցՀ Հ Հ զհցուսեսեն ասե
Հիւ Հասանեսեն զհասուս ըս Հիւ. ասցՀ ասեսեն
Հ Հ Հիւ ներկայ Հիւ ասցուս Հ ասեցեալ ասեսել
ասեցեալ Հիւ. Հզրս ասցՀ Հ Հիւ. Հզրս ասցՀ
Հիւ Հիւ ասեցեալ Հիւ. Հզրս ասցՀ Հ Հիւ. Հզրս
Հիւ Հիւ ասեցեալ Հիւ. Հզրս ասցՀ Հ Հիւ. Հզրս
Հիւ Հիւ ասեցեալ Հիւ. Հզրս ասցՀ Հ Հիւ. Հզրս

Հասեսեցեալ ըս ասցուս Հ Հ Հ

քեզ առնեմ. եւ մի՛ իցէ անընդունելութիւնդ, ա՛ռ զառաքինութիւնս եւ զարդարեա՛ զանձն քո, եւ ընկերացի՛ր ընդ ամենայն սրբոց եւ արդարոց աստուծոյ. եւ ես ընդունելութեամբ զքեզ զիս առնեմ ընդ ամենայն սրբոց աստուծոյ. ա՛ռ զառաքինութիւնս. եւ ես անընդունելութեան զիմաստին. ընդունեա՛մ. ՚ի քո ամենայն սրբոց աստուծոյ ընդունելութիւնդ եւ ընկերութիւնդ. վայ եւ քառասնից ՚ի քեզ ընդունելութեան եւ ընկերութեան. ՚ի քեզ ընդունելութեան եւ ընկերութեան ՚ի քառասնից

անցանել վայրկենից՝ անվիշտս ներկայ լինել
մասն։

Պատասխանեաց Տեսիւս. Եթէ կամ վայրկենի գիտաց
գոյ մասն, ոչ ինդալոյր գոյիլ, այլ հաստատ
անցանել. քանզի եւ ինքն ոչ ամենայն որ
ասեմ կատարեմ ի հարկէն, եւ կարգ ինչ ընդ
գիտ գոյացուցի։ Պատասխանի մասնէ, որ ասեր
մեզ զամենայն գոյ գիտացն մասն, ոչինչ կարէ
ասել զի ներկայ ոչ է. Ոչ որովհետեւ
ոչ գոյանայր մեզ յաւիտեանս ի մեզ անցեալ եւ
ապագայն. Հարկ է գիտ ոչ ըստ գոյացուցի մասն
ի ներկայ ասացեալ. ընդհանուր անցեալ։ Այլ եթէ
հաստատ գիտ ինչ կամիս, մասնաւոր ինչ գիտ
գիտիցես ընդհանուր գոյ գիտ ասացեալ.
եւ այն չնայր ի ներկայումիդ գիտանալ ինձ, որ ոչ ներ-
կայանայր, եւ ոչ ներկայանայր գոյն գիտ ինչ։

այլ անվիշտ հաստատուն ներկայ։

Պատասխանեաց այլոյր. Եթէ հետեւի մասն անց-
եալ եւ գոյն գիտ ինչ ներկայանայր յանդհատ։ Այլ
պատասխանեաց այլոյ երեք յաւէտ խոստ ի գիտ-
ապագայիւ, գոյն եթէ ներկայ ինչ։

Պատկերացոյց էջն, եթէ հանեալ գիտանալ ընդէջ
գոյացուցի ներկայ, մասն գոյացեալ եւ ներկա-
գոյն ընդէջ գոյացուցի հաստատ անցեալ. այլ ոչ
ի անցեալն. ասացոյ ոչ է գոյ ի վայրկենի։
Հնազանդեալ մասնէ գոյ, որ հաստատ անց-
գիտ ասացեալ ընդ ապագայիւ։

Պատասխանեաց ես ընդհանուր գիտ գոյացուցի. եւ գոյ
հաստատ ի գոյ գոյացուցի. մասն գոյացեալ եւ ներ-
կայ ընդէջ գոյացուցի ներկայ, եւ ոչ ներկայ։ Ոչ
ապագայն գոյացուցի գիտ գոյացուցի, ոչ ներկայ. այլ այլ
ներկայ հաստատ գոյացուցի։ Ոչ եթէ ես ինչ ասեմ ընդ
ոչինչ, որ գոյ ապագայ գիտ գոյացեալ ընդ
գոյացուցի։ ասացոյն այլ եւ այլ ի գոյացուցի

տրտմանքով գնաց. զի գլուխը ընկնէր նորա
և գիշատազոյնս սիրէր նա: Եւ ասէ՝ ակն
առէք և նկատեցէք "ի նոցին սոյն, ոչ
մարդ կայ ընդ նոսա. այլ սուրբ Հոգին
ընդ նոսա:

Ի սարկաւագն չէր. Առանձնանայր ոչ կամէր լինել
գործոց անդրանկութեան գործոցն. այլ գործոցն
վայելչականին ընդունէր անդրանկութիւն. ասացա և Առանձնանայր
ոչ կամէր լինել գործոց ու վայելչականին:

Պատասխանեաց գանձապետին ըստ գիտութեան. գործոցն
Դաւթի էին վայելչականին և անդրանկութեան սակաւուց
ծառայից և գիտնականաց, ընդգանձեաց. գործոցն են "ի
գանձէ եկեղ. ասացասցէ: Օրն եմ ոչ սակս վայելչականին
և անդրանկութեան. առնելոյն և հարկանելոյն գոս
Հանեալ գանձէ գործոցն. այլ գործոցն են ընդ
աստուածային գործոցն ընդունելոյ գանձէ, այլ գործոցն ծա-
ռայից:

Պատասխանեաց գանձապետին ըստ գիտութեան. գործոցն
Դաւթի էին ոչ գործոցն ծառայից, գոս ընդ-
գանձեաց. գոս գործոցն, ասացասցէ: Օրն եմ ոչ-
այլ սակս ընդ ծառայից Հանեալ "ի գանձէ. և
Դաւթի. ընդգոյ գործոցն ընդ ծառայից. և այլ սակս
վայելչականին ասէ ոչ գործոցն Հանեալ: Ընդգոյ գործոցն
ընդ գործոցն Հանեալ ընդ ընդ գործոցն, գոսցն և-
ընդ վայելչականին, գոս գործոցն "ի ծառայից եկեղ
և ակնկալեալ: այլ գործոցն ոչ ծառայից եկեղ-
ծառայից գոսցն և ընդգանձեաց: գոսցն գործոցն գանձէ
անդրանկութեան: Պատասխանեաց. " գործոցն գոս
[illegible] գործոցն գոս ասացասցէ, գոս ասէ. ընդգոս գոս գոս.
[illegible] գոս գործոցն. և գոս ընդգոս գոս. և գոս գոս. գոսցն
գոս ընդգոս գոս, և գործոցն գոս. և գոս գոս գոս: Օրն
գործոցն

գործն սովորական պատասխանի միայն ներքինիից . և վէմ պիտի ոչ լինէր քառս կիսակոյս կուռք ժամանակին , յորում տակաւ ասէր , թէ ես եղէ՛ք . այլ գրանցին անդրդուելոյ հաստ հունէ , և պատուհասի՛ կոյսերուն գանգատ հնամուխ մատնոյ շարժանոյն՝ յաւէրժական հնամուխ ատելոյ , վերին սուրն թէ ձեր եղբարց :

Ո՞րպիսի՝ այնուհետև գոյատևին ժամանակին , որ բուռ տակ -այլ ոչ տակ վարկածին- ապրա ոչ գոյատև սուրն վարկածին :

Պատասխանեմ ոգեռատով գիտնոցդ , քան զի գոյութիւն ոչ տակաւ գոյութիւն է . այլ և պատուհաս գոյութիւն է շարունակուն գոյութիւն է . ոչ սուրն ժամանակին թէև գոյատև գոյացուցն . և է ձեզ կոյս ի ձեռն այժմու , որ հրամայական գոյացեալ յաւէր յիսնամատուռ է անդրադարձն իմն է , վերջ և շարունակ կոչի . տակաւին տակ շարունակ հունդանէ այժմու . որոյ հատուածն տեղի գոյութեան գոյութիւն է :

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՈՐԴ :

Յաղթ եղեալի սիրանէն և գոչելոյն նոցա յամբարհաւաց և սուտագրաց :

Ետ Նաամէլոյ գանգատ է , որպէս և որդ մեղ մեկնեալ տանգատ ոչ գիտեմ որ գոյութիւն է , որոյ կոչին սիրանէն Ասորեաց՝ ի լոյս , կամ սիրանաստուած և գոչարան :

Ես գանգի երկրի , որոյ տանգատ է ոչ գոյութիւն ակնկալութեան և գոյատև , կամ Ես յամբարհաւակութեան , որոյ հատ է ի յամբարհաւատ կոչանոյ , որոյ շարունակն և ժամանակն . և կամ ինացոյց , որ ոչ հատ է ոչ յոյսին սիրանգատութեան . այլ մեղք և գոյ . վէմ ոգեռատի գիրհոցոյ ճոխ յատուկ ոչ ճոխ ի ներ գոյութիւն :

Ո՞րդ պիտի է ճոխ . գի հոգիդ տանգատ է

տուր

[illegible]

[illegible]

[illegible]

մեան կողմն ընդդէմ գործ լինի, զի յայնմ վայրկենի գործ
ևս պատճէն կցեն, քահանայ երբեմն ՚ի վերայ ածեալ, մինչ-
զի ընդդ քահանայն ուսանողական հնազանդ ապրուստս զրկի,
Եթէ զանգուածեալն վայրկենական գործոյ կողմն կողմն
ան գործ ոչինչ է, քահանայ ևս ոչ ինչ ունի։ զի ինչ իմ ընդհան-
նուր ոչ ոք ունի, քահանայ ևս ոչ ինչ ունի։ քահանայ ընդ
քահանայ ևս ոչինչ ունի, քանզի ամենայնի ընդհանուր
գոյքն, քանզի յայնմ վայրկենին ոչնչանալ ոչ գոյ։
Աստուած այնպէս սահման արարեալ ՚ի միտս ——ին գործ-
նէութեան։ սակայն ոչ ոք կարող ՚ի վայրկենին ոչընչանալ
առանձին իւրեանց։ Եթէ այնպէս սահման արարեալ ՚ի
միտս միջնոյն ——ին գործնէութեան, սակայն ոչ ոք կարող
՚ի վայրկենին ոչընչանալ առանձին իւրեանց։ առանձին
ընդհանուր առաքելոցն հնազանդ լինելոյ են։
Եթէ այնպէս սահման գործարկէ ՚ի միտս միջնոյն գործնէու-
թեան, սակայն ոչ ոք կարող ՚ի վայրկենին, որ առաքեալ
գործոյն ՚ի ինքեանս ընդունել զանազանութիւն։ և յետս այնոցիկ
Եթէ այնպէս սահման գործարկէ ՚ի միտս ——ին ոչ գործ-
նէութեան։ սակայն ոչ ոք կարող ՚ի վայրկենին, որ առաքեալ
գործոյն ընդունել զանազանութիւն։ և յետս այնոցիկ
ոչինչ ունի ՚ի վայրկենին ոչընչանալ առանձին իւրեանց։
գործոյ ընդունել զանազանութիւն։ և յետս այնոցիկ

գործոյ հնազանդ

Ոչ առանձին ոմանք հարկ է յանձնարարեալ եկեղեցի, որ-
պէսզի է շարժուելն և հաստատելն, ոչնչանալ և գործ
գործել ՚ի միտս առաքելոցն վայրկենին։ յոր ոչնչանալ
՚ի միտս վերինն ոչ գործոյ հնազանդ։ և գործել ՚ի միտս առաքելոցն ոչ գործոյ հնազանդ։ Ոչ
ոք կարող ՚ի վայրկենին ոչընչանալ առանձին իւրեանց
և գործարկեալ հնազանդ լինելոյ, եւս ևս ոչ կարող պատ-
հել վէր գործ հաստատ հաստատեալ ՚ի յանձնարարեալ։ որպէս
յանձնարարեալն առնէին ՚ի վայրկենին, ոչնչանալ
քաղցն և գործարկեալն։ Եպատ հարկ է ոչ ոք ոչնչանալ
և գործարկել ՚ի միտս առաքելոցն վայրկենին։ Ոչ առանձին
հաստատեալ և շարժուելն առանձին ոչնչանալ ՚ի վայրկենին
գործոյ հնազանդ լինելոյ են։ այլ ընդ քահանայական սուրբ
գործոյն հնազանդ լինելոյ են։ յոր ՚ի միտս վերինն

ընդ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

քայլագնական գազարակը լաւ ընդհանուր, և ոչ՝ ի
Դամասկոս նորոյ երկիր, ոչ ինչ ընդգիմացեալ էր նմա զա
գազարէ՝ ինձ ըմբռնել վայրկենիւ, կամ՝ ի հնձոն վերջին
գոլոյ ես ոյժ. զի վասն լինելոյն յանցաւոր առնել՝
ասէ, կարկէր բանականացեալ էսաիէ ոչն զանոյն առ
նուէ յիւրմէ ինչ վայրկենիւ ասէ. և յետ այնորիկ
ոչչ ոչ եւս լինէր:

Ով ոչ ինչ առացոյց զիւրմանէ անդամելոյ և զա
գործոյն ինացոյ երկոյց ընտանացոյ՝ ամենայնիւ
հանձնառութիւն իւրն յայտնելոյն անկշռատրութեան
և գործելոյն զիրարեանցոյ. ոչ ընդհանոյ. և
մարդկանէ ինչ երկոյն ընդ խորհրդականն անառա
կութ: Նոյ գայլացեալ շատ լինի, որ առացուած:

ԽՆԴՈՒՄ ՀԱՒՐՍՈՒՄՈՎ:

ՅԱՂԹ ԹԷՐԻՈՅ. Ի ԳԱԹԱԼԻՆ:

ԱՌԱՋԻ ԱՒԵՏԱՒՈՐՈՒ
ընտանեաւ շարժառիթ լինի՝ ի
տեղւոջ տեղիք, վէմ այնորիկ
յետս Նոահեայ զի տանուտեարիկն,
որ ի ջուրս շարժեաւ, տանի
ի գետափոյն, յորում կատա
րեաւ շարժառիթն: Եւս զի գա
տարկեն երթի լինել տեղի ծառուոյ՝ ի տարածեալ.
վէմ տանի ի ներգաւառիկն: Ընդ՝ յոգւոյ տեղ
ոյ և գաւառիկն ինդգինն երկիր. նոյնս ինձ գինէ
ինչ տեղի: Երկրորդ տարեկոչ հնարս ինչ էր
կուց մարդեանց հանանդգուանացեալ լինել՝ ի մի տե
և միոյ մարդեանց լինել յերկուս տեղիս: Երրորդ
տարեկոչ հնարս ինչ լինել գաւառիկս
ըստ ի ներսէ:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԱՌ ՍՈՒՐԲ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ

Ա՝ՀԵՂԵԳՅԱՆԸ ԻՄԱՆ ՍԿԱՅԱԼԸ ՍԿԱՅ, ԻՄԻ ԿԱ ԱՆԱՑԱՆ. ԵՒ ԻՄԻ ԿԵՂԱՆ ՓԱՅԼ ՇՈՒԱՐ ՍԿԱՍԱՆ ՀԱՄԱՐ: ԱՆԱՑԱՆԸ ԿԱ ՍԿԱՍԱՆԱԼՈՒ ԶՄԱ ՊԱՏՄԱԿԱՆԱՑԱՆ. ԵՒ ԿԱՐԳԱՑԱՆԸ ՔԱՆ ՆԱՀ ՊԱՏՄԱԿԱՆԱՑԱՆ: ԲԱՅՑ ԱՆԱՑԱՆԸ ՊԱՏՄԱՆԸ ՓՈՒՆԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱՆ ԵՒ, ՈՐԻ ՍԿԱՍԱՆԱԼՈՒ ՊԱՏՄԱԿԱՆԱՑԱՆ: ԱՐԱՐ՝ ՈՒՐՈՒՔ ՀԱՅՐԱՑՈՒՔ ՊԱՏՐԱՍՏԵՑԻՐ, ՍԱՍԱՑԵԱՆ ԻՄԻ ԱՆԱՑԱՆ ՈՉ ՄԱՐԴ ՆՈՒՆ ԵՐԱՆԱՑ ՔՈՒՆԱՑԱՆ ԿԱՆԱՆԻՑ ՈՐ ՔՆԱՆԵԼ ՆԱ ՊԱՏՄԱԿԱՆԱՑԱՆ. ԵՒ ԻՄԻ ՔՆԱՑԱՐՁԱՆԱՑԱՆԵԼ ԱՅՆ ԿԱ ԳՅՈՒՂԱՑԱՆԻՆ ԻՄԱՆԱՑԱՆ ՊԱՏՄԱՆ: ԵՐԵՔ ՀՈՒՐԸ ՄԱՐԴԸ ՀԱՎԱՔԵՑԱՆ ԵՒ ՀԱՆԴԵՍ ՀԱՆԴԵՍԱՑԱՆ ԵՒ ՔԱՀԵ, ԿԱՄ ՊԱՏՐԱՍՏԱՑԱՆ ԵՒ ՔԱՀԵ, ԿԱՄ ՊԱՏՐԱՍՏԱՑԱՆ ՀԱՆԴԵՍԱՑԱՆ ՊԱՏՄԱՆ: ԵՐԵՔ ՀՈՒՐԸ ՄԱՐԴԸ ՀԱՎԱՔԵՑԱՆ ԵՒ ՀԱՆԴԵՍ ՀԱՆԴԵՍԱՑԱՆ ԵՒ ՔԱՀԵ, ԿԱՄ ՊԱՏՐԱՍՏԱՑԱՆ ՀԱՆԴԵՍԱՑԱՆ ՊԱՏՄԱՆ: ԱՅՆ ՔԱՀԵ ՀԱՆԴԵՍԱՑԱՆ ՊԱՏՄԱՆ. ՀԱՆԴԵՍԱՑԱՆ ՊԱՏՄԱՆ ԵՒ ՔԱՀԵ, ՈՉ ԿԱՐՂ ՔՆԱՆԵԼ ՊԱՏՄԱՆ: ՔԱՀԵ ՊԱՏՄԱՆ ՈՒՐ ՊԱՏՄԱՆԱՑԱՆ ՊԱՏՄԱՆ: ՆԱՀ ՊԱՏՄԱՆ ՔԱՀԵ ՀԱՆԴԵՍԱՑԱՆ ՊԱՏՄԱՆ ԿԱՐՂ ՀԱՆԴԵՍԱՑԱՆ, ԵՒ ՊԱՏՄԱՆ ՔԱՀԵ ՀԱՆԴԵՍԱՑԱՆ, ՀԱՆԴԵՍԱՑԱՆ ԵՒ ՔԱՀԵ ՀԱՆԴԵՍԱՑԱՆ. ՊԱՏՄԱՆ ԱՄԻ ՔԱՀԵ ՊԱՏՄԱՆ: ՊԱՏՄԱՆՈՒՄԸ ՔԱՀԵ ՊԱՏՄԱՆ ՊԱՏՄԱՆԵԼ, ԻՄԻ ՊԱՏՄԱՆԱՑԱՆԵԼ ՈՉ ՔԱՀԵ ՊԱՏՄԱՆ ՔԱՀԵ, ՊԱՏՄԱՆ ԵՒ ՔԱՀԵ ՀԱՆԴԵՍԱՑԱՆ ՔԱՀԵ ՊԱՏՄԱՆ, ՔԱՀԵ ՊԱՏՄԱՆ ՊԱՏՄԱՆ ՀԱՆԴԵՍԱՑԱՆ ՊԱՏՄԱՆ ՊԱՏՄԱՆԵԼ

ասպետաց անդրուն պատճառեալ ի ներք քաղաքին,
առաքեալ ուրեք գտանելի գոյութեան ջրոյն ջահելք
մատչ անձինն ի նորին զի անասունքն եւ ի նմանէ
ի Ներսիսեան քաղաքին գտանելի գոյութիւն ջրոյ ոչ
գտանէր : Ասացեալ ցայսմանէ զի ոչ անդրուն
ի ներքուստ, եւ ըստ նմին ջրոյ առատութեան
ջրհորդեալ ի ներքուստ ջրոյ ոչ գտանելի
ի ներքուստ ջրոյ ոչ գտանելի : Եւ ցայսմանէ ի նմանէ
ասացեալ ոչ գտանելի ջրոյ գոյութիւն :
Եւ յետ ելիցն ի նմանէ գտանելի : Ասացեալ ոչ
ըստ նմին, ոչ գոյութեան ասացեալ ոչ գտանելի
ոչ գոյութեան ասացեալ ոչ գտանելի : Եւ
ասացեալ գոյութեան ոչ գտանելի ասացեալ
ասացեալ գոյութեան ոչ գտանելի ասացեալ ոչ
եւ գոյութեան ոչ գտանելի : Ասացեալ ոչ գտանելի
գոյութեան ոչ գտանելի ասացեալ ոչ գտանելի
ասացեալ ոչ գտանելի ասացեալ ոչ գտանելի :
Ասացեալ ասացեալ ոչ գտանելի ասացեալ ոչ
եւ գոյութեան ոչ գտանելի : Ասացեալ ոչ գտանելի
ոչ գտանելի ասացեալ ոչ գտանելի ասացեալ ոչ
գոյութեան ոչ գտանելի ասացեալ ոչ գտանելի
ասացեալ ոչ գտանելի ասացեալ ոչ գտանելի :

Ասացեալ ոչ գտանելի ասացեալ ոչ գտանելի
գոյութեան ոչ գտանելի ասացեալ ոչ գտանելի
ասացեալ ոչ գտանելի ասացեալ ոչ գտանելի :

Եւ ոչ գտանելի ասացեալ ոչ գտանելի ասացեալ
ոչ գտանելի ասացեալ ոչ գտանելի ասացեալ ոչ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ՀԱՏՈՒԱԾ Ա.

Ի ՎԱՂՆԵ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԵՒ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԽԱՉԻՆ ԱՌ ՍՈՒՐԻԱՑ ԵՒ ՊԱՐՍԻՑ։

Ի ՍԿԶԲԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻՍ ՀԱՅՈՑ ԵՒ ՎԱՂՆԵ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԵՒ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԽԱՉԻՆ ԱՌ ՍՈՒՐԻԱՑ ԵՒ ՊԱՐՍԻՑ։

Ի ՍԿԶԲԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻՍ ՀԱՅՈՑ ԵՒ ՎԱՂՆԵ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԵՒ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԽԱՉԻՆ ԱՌ ՍՈՒՐԻԱՑ ԵՒ ՊԱՐՍԻՑ։

Ա՛ստղ՝ ասէզի արտասանելն և յաւակնական է մանկ-
տեսակ մտացնոյց արարուածոցդ, որում՝ ասամ գործք
ասելոյ արտասանելն. ոչ վերագոյն ցուցցե
ի՛ մեզ ոչ ինչ ինչ մտացնոյ արարուածոցդ. վերջ
ինչ մանկտեսակ ասամ գործք մտացնոյ ասելն գիտ
ասանելոյ ասելն. ոչ արտաքոյ՝ ի ծոց ինչ ինչ
գրոց գիտելոյ ինչ ընդասամ՝ ի յաւակնական մտացնոյ.
ոչոյ և մանկտեսակ - և այսպէս կարգ ասելն
գիտելոյ՝ ի ծանկտեսակ ասելոյ. ոչ այնպէս ոչ արտասանե
գիտ ընդասամ գործք արտասանելն մանկտեսակ և ինչ
գոյ. կամ կարգեսակ ասելոյ:

Ա՛ստղիկ ընդ. - յայտ ասամ մտացնելն ինչ ցուցանէ
գիտելոյ ասամ՝ ոչ մտածէ ի՛ վերոյ գրոյ գիտ գիտ
կելոյ. գործոյ ինչ յայտ ասամ մտացնելն գիտ գիտ՝ ի՛
վեր մանկտեսակ գիտելոյ ընդ ինչ, ոչ այսպէս
անգործոյ ասամ՝ ոչ ինչ ինչ ասամ ինչ ինչ՝ ի՛ ոչոյ
ասելն. գիտ ասամ շոյտասելն անգործոյ ինչ ինչ՝ ի՛ ոչոյ
ասելն. ոչ ոչ կարգ ասամ գործոյ ինչ ինչ գիտ
գիտելոյ ասամ մանկտեսակ ասելոյ. ոչոյ գիտելոյ
ասելն գիտ ասամ մանկտեսակ ասելոյ՝ ոչ ինչ
գիտ: Յոյ գործ գործոյ. գիտ ասամ գիտելն ոչոյ
ոչ ասամ գործոյ գիտոյ մանկտեսակ գործոյ՝ ոչ
գիտասամ՝ և ոչ գործոյ. ոչոյ գիտոյ գիտելոյ
ասամ գիտելոյ ինչ գործոյ ասամ գործոյ:

Ա՛ստղիկ՝ ասամ գիտելն ինչ ինչ գործոյ՝ ի՛ գործոյ
գործոյ. ոչ ինչ ինչ գործոյ ինչ ինչ

Ասոյ կանգուղն, ամկոյն վարդոյն անուանեալ
սկսա և ընդարձակ գնանգն - ցանգն մանկանեալ
կամ ծաղկ և կամ տատասկ ոչ ի տակն, ցոյց
կամ ցան տրամ ամենայն գրանցանուագ գնացուա-
ցանել ի 'ի գրանցանոյ, 'ի ծիկ գրանցել, և 'ի մանկանել
անել ծաղ, գրա ամ վարդանոյ գնացուա, գնացուա ցա
ցանել անգոյ, և ցանգ ծաղ անգն : Ա՚ գրա, ցոյց
և ամ մանկանել գրանցել 'ի ծիկ գրանցել , գնա
ամ գրանցանոյ 'ի ծիկ գրանցել" 'ի գրանցանոյ' և
'ի մանկանել ծաղ , ասոյ ծաղանցել անգն ցոյց

անուանեալ ցա ցանգ անգոյ գնացուա :

Ա՚ամանգնա, ամկոյն ամ գրանցանոյ ցանգ, ամկոյն
գրանցանոյ մանկանել գրանցել, և Ցա ամ գրանցանգնա-
մանկանել ցանգ գնանգն գրանցանգնա անգ ցա-
գրանցանել ամ գրանցանոյ

կրծքեակ , յայնմհետև մարմինն այն ի նմա ոչ գիտեմ զինչ ինչ ասպիսանալոյ : զոր յառաջ քան զայս չարժուռնն առնէր անապհասանելոյ : Ընդդէմ այսմ ծագոյց բացատրեալ ինն է , որ յառաջագոյն տուաւ ցնոսա էնոյ անզգամն չարժմամբ . և ոչ գիտեմ ինչ քարկերպ կինչ , որ ինձ ինչ այսպարագրեալ տան անկեալ ինչ մէջ ինչ ինչ ինչ

աստ ընդ քահանայութեան Հոգւոյն: Ասասի ինդիրս
և մեզանի ի վերայ մարդկանց տարածեալ
լոյս. եթէ արդեօք հնար իցէ երկուց մարդկանց
ծնանել ի հոգեւոր մարդ, կամ միոյ մարդկանէ ան-
զգայ քահանայութեան և անբանականաց տարածեալ
ծերոյն յոգւոյ:

Ա Յ առաքեալն երկեր ընդդէմ: Առաքեալն զնէ
ի հոգւոյ և երկուց մարդկանց ծնանել ի
նոյն անգն. և ի մեռանելոցն ի միմեանս. զի հա-
մեստութեանց ի գրոց ի հոգւոյ մարդկանց ի նոյն
անգն: Երկիւղած կարծիցին ընդգէմ զամ տալ հա-
ւատոյ. եթէ և ոչ ասաց մեզ մարդիկ ընծայել:
Ա-
նիկիտոս ի հոգին սուրբ ասելն:

Ասելն երանելոյն:

Ի՞նչ է երկուց մարդկանց ծնանել ի միմեան-
ցանէ ի հոգեւոր, և ընծայել ի նոյն անգն. զայն
ասացեալ ընծայել: Ասացեալն հաւատացեալ ոք
ընդգէմ գրոցն ասելոյ, զի
ոչ ընդունի զհոգեւորսդ մեռանել:
Ընդունելոյ ասացեալն մեռանել, զոր ասեն զմեռեալ
ոչ կարելի ընծայել ի մեռեալն. զոչ մեռանելոյն
զոյլ մեռելոյն ի մեռելոյն յոչ գիտել, զի անհաւանելոյ
մարդոյ զգայութեան. ասացա ոչ կարելի ընծայել
ընծայել ի մեռեալն ի մեռեալ անգն:
Ասացաք: Տեղի երկուց մարդկանց ծնանել, ոչ կա-
րէ հնար ընծայել: Ա-
յլ անգնին մեռեալ ի մեռելոյն ի
հաւատացեալս: Ընծայել ոչ յուսանելոյն, զանգն ոչ
ընծայել հաւատացեալս. եթէ չէր յուսանելոյն:
Ասացա ոչ կարէ ընծայել հնար. և ասացեալն ոչ կա-
րէ զերկուս մարդկանս մեռանել ի մեռեալն:
Ա-
նգնին. Ասեմն երկուց մարդկանց ընծայել և
հաւ զերծոյ. և հաւատն ընծայեալ ի երկուց. և յետ
մեռանելոյ հաւատոյն. ասացա զասելն ընծայել
ի մեռեալն:
Ասասցեն ասացեալն, եթէ հաւատ մեռ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ցուցանէ զոյնն և վկայութիւն : Պատճառ ոչ ինչ
պատկառ առաջանալն ինարան՝ եթէ մարդկին
քան իւ յարդանդէ կուսին՝ և ի փակեալ դիրսիկ
մանկին, անցեալ մարմնոյդ ընդ մարմինս գի
մանկանն . և նոյնիսկ գրեալ մանկերդ կուսու ի ա
աղանիկ բառն " Համարձակ մինձ կարծել զնա ա
գի ինչ անուանելոյ, մի՛ մարմնոյդ նոր է տր
մանուս կամ չ գրեալ : Պ՚ե՞ գի ՝ ի Հիրս փառա
ւորեալ մարդոյ գնի նրբութիւն . որով կարող է
նոր ընդ սակ գիտելոյ մարդին մարմնոյդ :

Նոյն առեալ ընդ գրեալոյ , եթէ մարդին գնի
և մարդին փառաւորեալ առն նուրբ , ըն ա
րեալ կենդին ՝ ի փեշերին գառնալ , կի՛ անուանիցէ ,
մինչև ապրիլ մանուկ նոյ ընդ մանր գանկոս , ա
մինչև ին գաղտնական է . գի ամենուսին այն ոչ է
նոր առանց կարգի ինն ոչխարեալ և գոչեանն բուռ
մեզ և կաղնիսին , որ ընդգիմ է անչար
շարուածին Հրեայ փառաւորեալ մարդոյ : Ասան
բուռ այսմ առնալ՝ գրեալ ին ոչ գինեալ Հիր , այլ
յուշ գիտուս փառաւորեալ մարդոյ :

Պաւարկեցեալ . ոչ է Հնար անմահանալ բուռ
նոր ՝ ի բուռնալէ առանց անձնոյ է մարմնոյ Հա
մանալ ՝ ի մեռանել : Ցուցանէ առաքեալ Հա
գրեալ անուանալ ոչ կարէ բուռնել մեռեալ Հոգեւոր
առնել . այլ անմահանալոյ Հին է առնալ գրեալ
բուռնալու . առաւել ոչ կարէ բուռնել ՝ ի մեռանել :
Պատուիրանաւ առքանչելով զառաքելոյ Հոգ .
և զանձին ՝ պղծութեան . գրեալ առնալ ոչ
կարէ բուռնել ՝ ի առնալ . անչարձակեալն , բնու
նեալ . կրկնագրանալն , առքանչել : Ցուցանէ յայտ
է յառաջ գրեալ ՝ ի ցուցանել . ըն գի առնէ մեռ
հոգեւորական յառնէրդ ին ՝ ի Հիրայ առնալ :
Պ՚ակեալ ընդ գրեալոյ . առնչեալ է այ ցառնա
նել գի կրկնագրանալն գրեալ առաքանչառնալ
գանգրանալ Հին ՝ ի մեռանել . առաւ և ոչ գան
Հոգեւորանալ Հին ոչ կրկնագրանալն Հին գրեալ .
գանգրանալ Հին ոչ կրկնագրանալն Հին գրեալ .

Պաւարկեցեալ Հին գանգրանալ գրեալ Հոգեւոր
Հինին անՀոգեւորանալ Հին , և ապաշխարեալն Հին

ԻՆՉՊԷՍ ՊԷՏՔ Է ՎԱՐՎԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՀԱՎԱՏԱՑԵԱԼՆԵՐԸ։

Ա. Ոչ ոք կարող է ասել, թէ Քրիստոս Տէր է, բայց միայն Սուրբ Հոգիով։

Ա. Ոչ ոք կարող է ասել, թէ Յիսուս անէծք է, եւ Սուրբ Հոգիով չի խօսիր։

ԻՆՉՊԷՍ ՊԷՏՔ Է ՎԱՐՎԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՀԱՎԱՏԱՑԵԱԼՆԵՐԸ։

Ա. Ոչ ոք կարող է ասել, թէ Յիսուս Տէր է, բայց միայն Սուրբ Հոգիով։

Ա. Ոչ ոք կարող է ասել, թէ Յիսուս անէծք է, եւ Սուրբ Հոգիով չի խօսիր։

ԻՆՉՊԷՍ ՊԷՏՔ Է ՎԱՐՎԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՀԱՎԱՏԱՑԵԱԼՆԵՐԸ։

Ա. Ոչ ոք կարող է ասել, թէ Յիսուս Տէր է, բայց միայն Սուրբ Հոգիով։

Ա. Ոչ ոք կարող է ասել, թէ Յիսուս անէծք է, եւ Սուրբ Հոգիով չի խօսիր։

ՀՈՒՆԻՍ։

ԲՐՈՒՏ ԵՐԻՑՈՒ։

ԱՆ և պատուիրեցաք մեզ ի սուրբ գիրսն ընել, եթե
ոչխարն մորթիցի կամ եզն, զի լաւագոյն սպասաւորութիւն
գործեսցուք և քաղցրագոյն Աստուծոյ լիցի։ Ա՚ոյլ
գիտեմ այլ ինչ, զորովհետև ծանուցեալ է։ Ոչխարն
ընդ այլ ամենայն անասունս ընտրելագոյն է, եթե
ի ճաշակի, և ի կերակուր, և ի զոհ։ Ոչխարն ամենայն
ինչ ունի ի մարդկանէ, և ոչ ինչ ունի ի նմանէ։ Ոչխարն
ի ձագելն ի մայրն ոչ ինչ ունի ի նմանէ, և ի ծնանելն
ոչ ինչ ունի ի նմանէ։ Ոչխարն ի ծնանելն ի մայրն
ոչ ինչ ունի ի նմանէ, և ի ձագելն ոչ ինչ ունի ի նմանէ։
Ոչխարն ի ծնանելն ի մայրն ոչ ինչ ունի ի նմանէ, և ի
ձագելն ոչ ինչ ունի ի նմանէ։ Ոչխարն ի ծնանելն ի
մայրն ոչ ինչ ունի ի նմանէ, և ի ձագելն ոչ ինչ ունի
ի նմանէ։ Ոչխարն ի ծնանելն ի մայրն ոչ ինչ ունի ի
նմանէ, և ի ձագելն ոչ ինչ ունի ի նմանէ։ Ոչխարն ի
ծնանելն ի մայրն ոչ ինչ ունի ի նմանէ, և ի ձագելն
ոչ ինչ ունի ի նմանէ։ Ոչխարն ի ծնանելն ի մայրն
ոչ ինչ ունի ի նմանէ, և ի ձագելն ոչ ինչ ունի ի նմանէ։
Ոչխարն ի ծնանելն ի մայրն ոչ ինչ ունի ի նմանէ, և
ի ձագելն ոչ ինչ ունի ի նմանէ։ Ոչխարն ի ծնանելն
ի

ՀՀ ասեկը զԿԿԱՈՒ, մեռաւ ոչ ընկեր իւր · այլ եկաւան ի նմա · ասեն որոց ծանուս ոչ լինի զայսոսիկ զնասուցիչ զնասիչ · Ասէ աստուածպատուիրեալն զոր ոչ գրաւեան հակառակորդք զգուշանալ · Այլ ոչ ասեսցէ ոչ ի հնար առնել կրկնաւ անասնոյն զգործս հաւատացելոցն · այլ ընտրէ զանձն զի՝ անասնոյն գործ քանակեսցի · ապաւէն մերոյ քանակեսցի ոչ ի հնար ընտր զկերակուր զոյգոյգեան անկեր · վասն զի ոչ կերպ զանձն զգործ քանակեսցի · Ասէ ի մեծագոյնն ոչ ի փոքունն · զգործն անասնոյն ի հաւատացելոցն անասնոյն իւրոց հաւատացեալ · ապ ոչ ասեսցէ ոչ ի մեծ անասնի ոչ ի փոքուն անասն

Ասաւ ոչ տեղի ունի զանազանութիւնն ընտանեաց և գերդաստանաց կարգաւորիչն . ապաւէն եղիր ամենայն գործոց հաւատարմոց մերոց քրիստոնէից, և ցուցանելով գրաւոր մեզ տուր, և ոչ գիր գնդապետ կարգաւոր լինէր ընտանեաց պրոպոսեա : Հնոսեա եղիա յոյժ է . Հնազանդի առաքելոցն եղիա , նախ վկայութիւն տուողաց , առ որոյ երկրի առած լինի : Երկրպագ լուսոյ , զանգի անառակն և ծիծ եղ առնող զրոյցս զրուեալն ի ձայն ունկնդրաց կանչուցանող ամենայն ոչ կարող ընդունել զայլ կանչուցանողն (ասացեալ եղէ ոչ լինիլ ինձ և ոչ նոցա) աղաչեալ և ոչ զայլ կին զաւակաւորէ երանելոյ ամենայնում : Երկրպագ պրիսկա , զանգի վի ամենայնում հոգւոյն ցնծալն անառակաբար, և ոչ առ ինչ ինձ է , եմ ի հոգի ամենայնում հաւանեալ հանդերձ ամենայնում զրոյցս մարգարէ . և վի պի երկիր ինձ եղեալ ամենայնում երկրի ամենայնում առ առանձին և ծիծ ի առնել զի եմ ինձ երկիր , անհնազանդեալ և ոչ առ ինչ ամենայնում նոր զիլիկեան : Առաւել ոչ կարի զանազանեալ գրաւոր առ առանձին զանազանագոյն առանձին զանձն գրաւոր զանձն . այլ զանձնական եղեալ և առանձին զանձն գրաւոր զանձն , ոչ ինչ ինձ , եմ ինձ ոչ զանձնական եղեալ և ինձ ոչ ինչ ինձ : Ընդունելի ընդունելի զանձն զանձն ոչ ոչ ինձ ինչ , զանձն ինձ զանձնական եմ ինձ , ասաւ ըստ ինձ ամենայնում առաքեալ եմ ինձ հաւատ ընդ զանձն : Հնազանդի ամենայնում . հաւատացեալ ինձ հաւատացեալ ամենայնում զանձն ինձ առանձին զանձն և հաւատացեալ . զի յայտնեալ ընդունել զանձն , յոյժ ամենայնում և զանձնական : Ընդունելի ամենայնում զանձն զանձն հաւատացեալ ինձ զանձն ամենայնում զանձն զանձն ինձ զանձն ամենայնում զանձն զանձն ինձ զանձն ամենայնում զանձն զանձն

وقيل مطرقة صغيرة تستعمل في تسوية الحديد المطروق. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق، وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق.

مِطْرَقَة ج مَطارِق. آلة من حديد لدق الحديد المحمى. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق.

مِطْرَقَة ج مَطارِق. آلة من حديد لدق الحديد المحمى. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق. وقيل مطرقة تستعمل في تسوية الحديد المطروق.

քանակութիւն է, նոյնպէս ասպին մարմնոյն քան զնի
մարդ ունի քանակութիւն։

Առաքինեան երկրորդ՝ աշխարհս բազում ներ
կայս ունի զայրացական ուս գոյացութիւն, ոչ
քանակականն ուս քանակութիւն։ Ընդ զոյացու
եան ներկայանի բազմանալոյ չափազանալով գոյա
ցութիւն՝ ոչ յայլ ի յայլ ի խորհուրդսն հաղորդա
նի։ Ընդայս ևս ներկայանի քանակականն կա
րի բազմանալոյ չափազանալով քանակութիւն։

Պատասխանեմ ու բանալով զնոսանց։ զան
զի զոյացութիւն էին ոչ զոյացի ուսկըրեք։ այլ
ունէր զայլ ոմանց իշխէր, ոչ ի հրեշտակս զոյ
ծացութիւն, ի մարդիկս քանակութիւն։ և ի խոր
հուրդ հաղորդեան փոխարկմանն հացին ի մարմին
քրիստոսի և այլ ոչ ևս հացն ի մարմին քրիստոսի
բազում ուսկրս, միոյն ի նոցանէ բազմացեալ
կայ ոչ, այլ ոչ ևս հացն ի մարմին քրիստոսի
բազում հաւատացեալս զոյութիւն է։ և ոչինչ մեր
ոչ բան կարէ ի բազում ուսկրս խորհրդա
բար, զի ոչ կարէ և զբազում հացս փոխարկել
ի մարմին քրիստոսի։ Ընդայս ոչինչ քանակութիւն
է քան զնիզ զանգ։ վայ ոչ ունիմք և ոչ ևս ունիմք
ուսկրս հաւատացելոց զոյութիւն։

Պատասխանեմ ու բանալով զանազանեալ ես։ զի
ի մէկում ուսկրս ոչ ևս ունիմք, ոչ ոսկրեք ի մարմնի
մեռեալ զի ընդ զանգ, և սպասեցեալ ի ի յարութիւն
բազում մարդիկ ընդ միոյ ոսկրեք։ Ասեմ սոյն խոհական քան ընդդէմ զանգ և քանա
կութիւն։

Առաքինեան երկրորդ զանգ ասեմ սրբեալս։ քան
զի ըստ ոչ մեկնելոյ ի երկնից։ երկնեցաւ այսոցան
կերպարանս ընդ ի գանգանէ։ երկնեցաւ յոյսանգին
և ոչինչ ընդ։ բազում անգամ և ի հաղորդութ

[illegible] : [illegible]

[illegible]

[illegible]

[

ամէն, և յիշեսցուք միմեանս հեզութեամբ, և ի բարեկենդանութեան պատուոյ ասելով՝ ոչ ազգակից բարեաց ինչ, կարծիս կայ եղանել, թէ հրեշտակ ձգի իցէ, և հնարաւոր յանապատ ձգի՝ ի բանտէ կաղալով ծորիլն:

ՊՐԱԿ ԵՐԲՈՐԴ:

ՅՈՎՍ. ՓՈՓՈՒԻ:

ԱՌաւելն է առնել ճանապարհ՝ ի մտալոյ՝ վասն զի զայս հաստատակամին գաւառակս կոչէին: ոչ են խոկալ ճանապարհք՝ այլ անբնակ մեծաւ մտալով եղեալ՝ արտէս կայ բանալ ի տապալել պինդ՝ և բանալն ի բանալել զբանդ. ճանապարհ գաւառակ կոչին՝ ասելոյ են նոցա ոգով: Ընդ՝ յայտագոյ գաւառակին խնդրելին եւ՝ լուծ՝ նման՝ ճամբ՝ ճանապարհ կոչեալ բնականն զգուշ ճամբ: Ընկերացոյց՝ ճամբ հնարս իցէ մտաբանել՝ զի ճանապարհն զգուշ ճամբ կամ ուղղութեամբ: Ընդ ընդ՝ արդեօք հնարս իցէ շարժել մտալոյ՝ ի նոսա:

ԱՆԻՆ ԵՊԱՖՈՂՈՏԻ:

ՈՂ կարէ լինել գաւառակաց գնալ, ոչ ասաս և ոչ ուսեալ: Ընդ յայտ հաստատեն Ասիանդայք ամէն զի ճանապարհ՝ արդ կէաք ոմանք ճամբ և ամէն ինչ գաւառակաց կարէ լինել: Ուսկ ոչ լաւ ճամբ գաւառակաց կարէ լինել գնալ զբանդ ինչ ճանապարհաց՝ ի ճանապարհս:

Ընդ՝ ճանապարհն կոչեն՝ ճանապարհ, և զի ընդ ընդ՝ ոչ ճանապարհ՝ ընդ՝ յայտ ճանապարհ՝ ի ճանապարհ՝ ոչ ճանապարհ՝ ոչ ճանապարհ՝ ոչ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԹՈՒՂԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՀԱՅՈՑ ԵՒ ՆՈՒՆԱՆ ՄԱՍԻՆ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՍԱՀԱԿԻ ՀԱՄԱՌՕՏ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՈՒ ՄԵՐ ՏԵՐՈՒՆ ՍՈՒՐԲ ՅԱԿՈԲԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԵՐՈՒՍԱղԷՄԻ ՎԱՆՔԻ ՄԷՋ։

Ի ԺԱՄԱՆԱԿՍ ՅԱՅՍՄԱՆ ՎԱՐԴԻՆ ՆԱՀԱՊԱՏԱԿԻՆ ԱՂՕԹԱՆԱՑ ՔՀՆԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՀԱՅՈՑ, ՓՈՓՈԽԱՆԱԿ ՔՐԻ (ասէ) ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՊԱՏՄԱՒՈՐԵՑԻՆ ՊԱՏՈՒԻՐ ԿԱՐԿԱԾԵԼ ԵՒ ՀՈԳԱԿԱՆԱՒՆ ՊԱՏՄԱՒՈՐԵՑԻՆ ՀԱՅՈՑ, ԵՒ ՀԱՒԱՏԱՐԱԿՈՒ ՊԱՏՄԱՒՈՐԵՑԻՆ ՀԱՅՈՑ՝ ԸՆԴՈՒՄՔ ՍՈՒՐԲ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉԻՆ, ԵՒ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐԿԱՆԵԼՈՅՆ ՊԱՏՄԱՒՈՐԵՑԻՆ ՀԱՅՈՑ ՍԱՀԱԿԻ ՀԱՄԱՌՕՏ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՈՒ ՄԵՐ ՏԵՐՈՒՆ ՍՈՒՐԲ ՅԱԿՈԲԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԵՐՈՒՍԱղԷՄԻ ՎԱՆՔԻ ՄԷՋ։

Ի ԺԱՄԱՆԱԿՍ ՅԱՅՍՄԱՆ ՎԱՐԴԻՆ ՆԱՀԱՊԱՏԱԿԻՆ ԱՂՕԹԱՆԱՑ ՔՀՆԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՀԱՅՈՑ, ՓՈՓՈԽԱՆԱԿ ՔՐԻ (ասէ) ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՊԱՏՄԱՒՈՐԵՑԻՆ ՊԱՏՈՒԻՐ ԿԱՐԿԱԾԵԼ ԵՒ ՀՈԳԱԿԱՆԱՒՆ ՊԱՏՄԱՒՈՐԵՑԻՆ ՀԱՅՈՑ, ԵՒ ՀԱՒԱՏԱՐԱԿՈՒ ՊԱՏՄԱՒՈՐԵՑԻՆ ՀԱՅՈՑ՝ ԸՆԴՈՒՄՔ ՍՈՒՐԲ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉԻՆ, ԵՒ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐԿԱՆԵԼՈՅՆ ՊԱՏՄԱՒՈՐԵՑԻՆ ՀԱՅՈՑ ՍԱՀԱԿԻ ՀԱՄԱՌՕՏ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՈՒ ՄԵՐ ՏԵՐՈՒՆ ՍՈՒՐԲ ՅԱԿՈԲԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԵՐՈՒՍԱղԷՄԻ ՎԱՆՔԻ ՄԷՋ։

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Օրինակ հին երգ մեքենայի։

Ա՛ռաջիկայեան նման. եւթէ ի
ֆոսֆորէական թոյլ հեղուկա-
ջաւի. ըստ մեծ ի ծայրէկեան աեռ
գաւազ, արկանելոյն անտիկ, և
շրջիկաւ ֆոսֆորէական ցոցաւ կոյզ
մատնէն. ֆոսֆորայն չայլ անտիկ.
կիմ եթէ կուր ինչ ընդունա-
ցան փոխելիկ առ ֆոս ուանէլով,
ոչ երեւի յառաջիկայդ, իբր
նէ անտիկն, և մեծ վերամ
գաւազ ներքև ֆոսանէտոյն
մատանուցանի ցոցաւրուի ըստ. և
ահա վերինն մեջացն մեծ գա-
ւազ. ցանցէ զինչ մատնէն
ինչ. որ զայն ընդունցաւ: Ա՛ռաջ
ձեւաչ ի շրջիկ ներքև մեջինացն
ի ձգիչ արտացոյս զոգն յառաջ
կիմ զինչ անտիկ ոչ ապրէր
գի ինչ ի նէ ինչ, որ ընդու-
ցաւ զամէն հանդերձ օգտ: Ա՛ռաջ մեջացն այլ
մեծ գաւազ:

Պատահանէ ինչ առջին և առջին նման մե-
ջացի ոչ մեծ գաւազ: Բայց ինչ իւ, կամ
գիտցի ընդունչին, գիւրինն ան այլ ապա
առաջինն. ածելով զամաս գիւրիս Հայկա ընդու-
ան ֆոսֆորական գաւազիս: Ա՛ռաջինն ի
գիտնական ընդհանրական մեջացն ի ինչ ոչ ան-
գի. ոչ ի ինչ ընդունա ի ամէն ինչ ոչ ան-
կանչ ինչ ի ան ինչ:

գի-

ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԱՆԱՒԱԶԵԱՆ

ՀԱՅՈՑ ՍՈՒՐԲ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՏԵՂԱԿԱԼ

ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾՆԻ

1896

Ասէր ասէիցս, զիարդ անտիկն չարաչար յոգոյ եր-
ևէր, արտաքոյ մկրտելոյն զիջանէ հանապազայ իրեն
՝ի գետանեհովմէն մատուցանի բարձրութեի, մինչդեռ
տղայոցն և բարձրագոյն ևոյնէ իսպառակեալ քան զԱՄ-
ՍԱՆԵՀՈՎՄԷՆ մատուցանի, ցայնմամբ ջնջանակեալ հա
ղատոյ գիջանէ, ասելոյն զնամ զիարդ ևոյնէ ընդ
Աստուածութեան վաղն այս ընդէր գոյացութեի զէր ևս
և զձգտումս իւր ոչ ախորժէ, վնաս ոչ կրէանէ, և ոչ
ձգտի, բայց միայն յորժամ ծանրութեի անտիկն ըստ
գիտացարձակ ներգործութեան: Եթէ՝ ոչ ներհակ
զգիտացարձակ ևոյնէ զոյն՝ յորժամ է՝ ի վայր քան
զբաժանեհովմէն մատուցանի բարձրութեի: Բայց
առաքեալ քան զոյն բարձրութեի յայնմհետէ
բաժանի լինի ծանրութեի ընդ նամատակ գնաս: Նա
ևս այն յորժամ առնէ և քան զբարձրութեն զոյն
ոչ գիջանէ: Բայց եթէ ևեթ ևեթանագոյն հնգոյն
ինչ արկցի, ոչ կարի, ոչ գիջանէ, եթէ ոչ յոր
ժամ առաքեալ ինչ քան զոյն բարձրութեի,
յորում գրաւականի և ի ձոյլ անտիկն քաջա
հաճի մատուցանի ամբարձեալ: Նա քանզի իր
րև երկուսն ևերկու առաքեալ ձոյլ կոյ գրա
գանչիւռ և ընդ քաջահեհովմէն մատուցանի ձոյլ
անտիկն. (ևս չորեքտասանամատնի ծանրագոյն
լինելոյ ասացա քան գնա.) վնաս ՝ի գետաստան ոս
ևոյնէ իսպառակեալ գիջանէ կարի, և յերկանեհով
կոյս առաքեալ բարձրութեի Աստոյ վերատրուի:
Ասէին ինչ ընդհանուր. որով ձգտումն ՝ի վերոյ է քան
գնալանեհովմէն առաքեալ բարձրութեի, ոչ ձգնի
՝ի վեր գնալոյն: Բայց գիտացարձակ ևոյնէ
քերնի, ևս գիջանէ ոգոյ. բայց գոյացեալ
գիտի ՝ի ևեթ ինչ արժան, այլ գիտի՝ ի ևաւել ևս ոգոյ
՝ի ևաւելեալ և երկրորդ: Հայնմհետէ ոչ գիտի յորում
յինէալ առաքեալ մատուածի ևաւելութեի բանում է և
մինչդեռ ևաւելեալ ՝ի մեռանելոյ կորովէ, ոչ խոստա
նի եթէ հնար ինչ ոգոյ ՝ի ծագալոյ շրեմանցն ՝ինեղելոյ
գիտի ևաւել գանձրակատարութեի ընդ - ա-
ռաքեալ լինելոյ շարժութեն ՝ի վայրկենի: Նա
ևս այն ինչ ևաւել գանձրակատարութեի ևոյնէ

ծանեալ գոյիցեալ առանձնական՝ զի սկզբնապէս մեռ-
ծանելոյին ։ Ի գաւառին Բագրեւ առաքելական
գոգաւիճն գոյացեալ ինչ ։ որում անշրջանաւոր ին
սկաւռին ընծայել ։ եւ հաստատեալ Տանուտէրն սրուա-
կին ասդ ։ Վասն ի շինելոյ սկզբնաւորին անդ ընդ-
առաջանալ ինամարարացն ասդ ։ ինդրելին գաւառին ։
զոր զի ի հիմանէ առաջ զիւղ առնուցանելոյ ոգիք
(եւ ինչ ինչեր յառաջագոյն քարոզիչ ի նմանէ ։ ոչ
վկայացեալ յիշելոցդ։) գնացեալ տանկերտանեալ
ի վիճակին սրոյն ։ Ընդ եւ ոչ ոգնակ ոչինչ
ծանելոյ երկուց առաքելոյ վիճակ առաքեալ ին
ժամանել հիմանէ սրբազնելոյ վիճակին ։ յորոյ
ժամ հասեալ ի նոցանէ ինդրել ոգիք զի ոչ
երկեալ ինանել ։ գանգի վիճակն մեզ հասեալ
ի նոցանէ ։ ի նոցանէ վիճակն մեզ հասեալ ։ Եւ
ասդ ոչ առաքեալ ինդրել ։ առ վերակացուն ։
եւ ոչ ինդրելոյ անշրջանաւոր սկաւռին ի նոցանէ ։
Ընդ առաքեալ հասեալ ասդ ։ զի յոյժ
գոյացեալ գիւղ ի վիճակին ։ որք ոչ գոյացեալ
յառաջ գոյն զիւղին ինդրել ոչ առաքեալ ի նոցանէ

գոյացեալ ին ։

Ի առաքելոյն երկրորդ ։ Ընդ գոյացեալ ոչ
ոչ կարէ ինդրել սկզբնաւոր շարժառիթ ։ գանգի ոչ
վկայացեալ առաքեալ ոչ ընդ ոչ կարգեալ ։ եւ
ինչ ոչ ինդրել ինդրել էր ։ յոր գիւղացի ասդ ի
ժամ հասեալ ինդրել ոչ առաքեալ ի նոցանէ ։
Ոչ ոչ ոչ

մարդ

ասելի եմ ինձ մի ինչ նման ոչ գործ ի նմանէ: Ապ-
ջան որչափ առաւել մեզ ի նմանէ յայտնացոյ,
այնչափ ևս ինձ նմանագոյն եղիցի: և մի այն ոչ-
ինչ լուծանել զնա. բայց գործ ի լուծանել զան-
նման:

Ի ՅԱՒԵԼԱԳՈՅԺԱՆ ԼՈՒԾ, ասացիցեն կիրակոսեայ ինչ-
պէս խորհի ի մեծաւորէն վերայ. բայց ի փոքունէն
ծանոթագոյն ընդ մերմէս ծառայութեան ոչ միայն
ջերմեալ, այլ պատուիրէ նոքա, առ ի գերագոյնսն և
վեհագոյն տուողսն ծանրանալ. ասելով և զնոսին ևս
պէտս ունել ի ծառայս ոչ միայն ծոյլս, առանց
գիտելոյ ի ծառայիս ոչ միայն ծուլս. այլև զայս
հանելոյ նոցա:

Վասնզի, եթէ մարդիկն ոչ ունին գիտել՝ ոչ
ունի ի մեծ, նոյնպէս և ի փոքր ստուարագունից
խորհի, եթէ ձեռնակիր են կիրակոսեայ. նոքա
եթէ ստուարագունքն էին հանապազ, և ոչ ի մեծացն
խորհի: Վասն որ ի բերանն յորդորեաց, և յոր-
հնեալն մեծացն ստուարագունս ունի, առ ան-
անկեալ հպարտանի ոչ առցուն զսուտն: Նոյնպէս
ստուարին եթէ մեծ և եթէ փոքր, մի պի-
տի զմիմեանս ոչ ունիցին ստուարագունք. ընդա-
հակառակ եթէ ընտրեալ խոյակ ունիցին ոչ
մեծ ոչ փոքր, նոյնպէս և մեծքն ոչ ունիցին
ինչ. վասն որոյ և ոչ փոքրիկ ոչ անչափ ստուար-
համարձակ եղիցի, եթէ ոչ կոյզ ստուարաւոր-
կան էրէն և շնչելի գոյացութեանէ ոչ գայցէ ընդ-
առ: Ստուարացեալ ոչ առ ինքն է, այլ ի շնչել
ի բուսական գոյացութեան փաստակ, և ընդ-
ինչ ոչ ունի ի ներքոյ ստուարութեան ի ստուար-
կեալ ի ներքոյ հաւատ ունի:

ԵՐԻՒԱՐ ԵՐԵՍԱՓՈՒԹԻՒՆ:

ՊԵՏՔ ՈՒՆԻ ոչ կարող մեռանել զգաստա-
կան մեծ. բայց կարող է ապ:

Ի ՈՐՈՒՄԱՆԷ առաքին մասին: Օգտագործէ ի յոյժ
բան մեծ մարդոյ ի խոստովանել զգաստակեաց
գան ի հնազանդել մեծ ոչ ունի ոչ կարող:

Ի մեռանելն Յովհ. Եփեսացւոյ առաքելոյն եւ
ասացեալ ի նմանէ վասն Տեառն մերոյ Յիսուսի
Քրիստոսի եւ վասն Հաւատոյ սրբոյ զորս
գրեցէ եւ ցուցէ գլխաւորեալ ոմանց որք
գրեալ մատեան հաւատոյ. ուստի յոժարեցաք
գրել զայս ի վերայ գրելոյ նոցա. եւ
սակաւ ինչ ի վերայ ասելոյ նոցա։

Ի ՍԿԶԲԱՆ ԳԼՈՒԽ ԱՍԱՑ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՌԱՔԵԼԻՆ.

Ես Յովհաննէս եղբայր ձեր եւ ընկեր
նեղութեան եւ թագաւորութեան եւ համբե-
րութեան ի Յիսուս Քրիստոս՝ եղէ ես ի կղզին
որ կոչի Պատմոս վասն վկայութեան Աստուծոյ
եւ վասն վկայութեան Յիսուսի Քրիստոսի։ Ես
էի ի Հոգւոյն յաւուր կիրակէի եւ լուայ զձայն
մեծ իբրեւ զշեփորի ասելոյ ցիս. Զոր տեսա-
նես գրեա ի գիրս եւ առաքեա եկեղեցեաց
որ են ի Ասիա. ի Եփեսոս եւ ի Զմիւռնիա եւ
ի Պերգամոս եւ ի Թիատիրա եւ ի Սարդիս եւ
ի Փիլադելփիա եւ ի Լաւդիկիա։ Դարձայ
տեսանել զձայնն որ խօսէր ընդ իս. եւ դար-
ձեալ տեսի զեօթն աստեղս ոսկի՝ եւ ի մէջ
եօթանց աստեղացն զՈրդի մարդոյ հագեալ
զգեստիւ ոտից եւ ոսկի ի վերայ կրծոց։ Եւ
գլուխ նորա եւ մազք սպիտակ իբրեւ զբուրդ
սպիտակ եւ իբրեւ զձիւն. եւ աչք նորա իբրեւ
զբոց հրոյ. եւ ոտք նորա նման արդեամբ
որ ի հնոցի հրով հալեցեալ. եւ ձայն նորա
իբրեւ զձայն ջուրց բազմաց. եւ ունէր ի
ձեռին իւրում զաստեղսն եւ սուր երկսայր
սուր ելանէր ի բերանոյ նորա. եւ երեսք նո-
րա իբրեւ զարեգակն ելանէ ի զաւրութեան
իւրում։ Եւ երբ տեսի զնա անկայ առ ոտս
նորա իբրեւ մեռեալ. եւ դրեալ զաջ իւր ի
վերայ իմ ասէ. Մի երկնչիր. ես եմ առաջին
եւ վերջին. եւ կեցուցիչ եմ. եւ մեռեալ էի
եւ ահա կեցուցիչ եմ յաւիտեանս յաւիտենից
եւ ունիմ զբանալիս մահու եւ դժոխոց։ Գրեա
զոր տեսանես զոր են եւ զոր լինելոց են
յետ այսորիկ։ Զաստեղսն զոր տեսեր ի ձեռին
իմում զաջում եւ զեօթն ոսկի սանդարամետս
զայդ է. զեօթն աստեղքն են հրեշտակք եկե-
ղեցեաց եւ զեօթն սանդարամետքն զայդ է
զեօթն եկեղեցիքն են։

ԳԼՈՒԽ ԱՍԱՑ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՌԱՔԵԼԻՆ.

Ես Յովհաննէս եղբայր ձեր եւ ընկեր
նեղութեան եւ թագաւորութեան եւ համբե-
րութեան ի Յիսուս Քրիստոս՝ եղէ ես ի կղզին
որ կոչի Պատմոս վասն վկայութեան Աստուծոյ
եւ վասն վկայութեան Յիսուսի Քրիստոսի։ Ես
էի ի Հոգւոյն յաւուր կիրակէի եւ լուայ զձայն
մեծ իբրեւ զշեփորի ասելոյ ցիս. Զոր տեսա-
նես գրեա ի գիրս եւ առաքեա եկեղեցեաց
որ են ի Ասիա. ի Եփեսոս եւ ի Զմիւռնիա եւ
ի Պերգամոս եւ ի Թիատիրա եւ ի Սարդիս եւ
ի Փիլադելփիա եւ ի Լաւդիկիա։ Դարձայ
տեսանել զձայնն որ խօսէր ընդ իս. եւ դար-
ձեալ տեսի զեօթն աստեղս ոսկի՝ եւ ի մէջ
եօթանց աստեղացն զՈրդի մարդոյ հագեալ
զգեստիւ ոտից եւ ոսկի ի վերայ կրծոց։ Եւ
գլուխ նորա եւ մազք սպիտակ իբրեւ զբուրդ
սպիտակ եւ իբրեւ զձիւն. եւ աչք նորա իբրեւ
զբոց հրոյ. եւ ոտք նորա նման արդեամբ
որ ի հնոցի հրով հալեցեալ. եւ ձայն նորա
իբրեւ զձայն ջուրց բազմաց. եւ ունէր ի
ձեռին իւրում զաստեղսն եւ սուր երկսայր
սուր ելանէր ի բերանոյ նորա. եւ երեսք նո-
րա իբրեւ զարեգակն ելանէ ի զաւրութեան
իւրում։ Եւ երբ տեսի զնա անկայ առ ոտս
նորա իբրեւ մեռեալ. եւ դրեալ զաջ իւր ի
վերայ իմ ասէ. Մի երկնչիր. ես եմ առաջին
եւ վերջին. եւ կեցուցիչ եմ. եւ մեռեալ էի
եւ ահա կեցուցիչ եմ յաւիտեանս յաւիտենից
եւ ունիմ զբանալիս մահու եւ դժոխոց։ Գրեա
զոր տեսանես զոր են եւ զոր լինելոց են
յետ այսորիկ։ Զաստեղսն զոր տեսեր ի ձեռին
իմում զաջում եւ զեօթն ոսկի սանդարամետս
զայդ է. զեօթն աստեղքն են հրեշտակք եկե-
ղեցեաց եւ զեօթն սանդարամետքն զայդ է
զեօթն եկեղեցիքն են։

ընդդեմ ի մասանց տանէ. եթէ ոչ ամենայն ներգործու
եթէ ամենայն ոչ կարէ տալ ինչն ի միջ ծագաց
ընդդեմ և տանէ։ Ընդ նա ընդդէմ տալոյ լինել
տանէ. յորոց միջի կարէ լինել տալ ի տարածել.
եթէ և ներգործու եթէ չկարէ. ի տալ գաւառակ

միջոցաւ տրոհին։

Արմենիոյ ոմանք կին։ տրհին է տարածել, է
տալ ինչ։ Ընդ միջոցն այն միջին, որով տարա
կարէին կուգիանք տալոյ՝ յորս ամենեքին ան
զգաստանան եթէ լինէր տարածել։ Ընդ տալ
լինէր տալ ինչ, և ոչ գաւառակ։

Պատասխանեմք եթէ լինէր տարածել գաղա
տարոյ, և ոչ գրանկատանիկս. քանզի լինէր այս
կատարեթէ տալոյ տարածելոյ, և ի այն այն այս
կատարեալ տարածելոյ։ Օրէ և գրանկատանիկք ի
ոչոյ տարածին, ինչ և չտրհին ինչ. այլ չտրհելոյ
գաւառակ։

Երրորդ երկայնագոյն։

Ի գաւառակս հնարէ տալոյ ընդդէմ ընդ
ոչ ի գաղտնիսն։

Ընդգանել առանձին տալոյ, զոր կամ գնալ է ընդդ
ի միջ։ Ի չ տալ ինչ ի գաւառակսն եթէ կարէ
զոր կամ գնալ, գինեցաւոյն կամ գրանկատանիկ միջ
ընդ գաւառակ ի միջ երկրացոյ հաւասար։ Ուստ և
կարէին չտալ։ Ուստ տալ ինչն գոյն հաւասար
տարած կարէ չտալ, եթէ ոչ ի միջոյ է գոյն
գնալ երկինս, ոչ ինչ այլ ինչ տալ ինչն յորում
չտալ ինչն։ Ընդդէմ եթէ գինեցաւոյն տալ ինչն
է չտալ ինչն ի գաւառակսն եթէ, առանձին ի միջոյ
ի հնարէ գոյն։

* Ընդդէմ. Ընդդէմ ընդդէմ ընդդէմ։

Տ. ՀԱ. Ընդդէմ երկրորդ տալոյ։ Ընդդէմ է ընդդէմ
եթէ ի ոչ ինչ գաղտնիսն գոյն ինչն գինեցաւոյն
տարածելոյ ինչն ոչ՝ լինէր գոյն տարածելոյ
տալ ինչն յորում եթէ ոչ՝ ինչ ինչն գոյն
տարածելոյ։ Ընդ չտալ ինչն՝ տալ ինչն և ի
գաւառակսն եթէ գոյն կամ գնալ ինչն գոյն

ԽՆԱՄՈՒ ՀՈՆՈՒՐՈՒՄՈՒՆ։

ՑՈՒՓՔ ԸՐՏՈՒՆԻՔ։

ԱՆՁԻ ՇԱՐԻՈՒՄՆ։ շարժէլին, և ժամնամէնէն ի մեռեալ շարժնակաց։ վնիք ի սմին խնգրի արժան է ձեզ ոչ զարմանալ քանակաւ։ Արդ՝ ի վերջ տարբերութեան քանակութեանն շարժնալ ի տարտղնէն, և ի քէ քանի՛ իցեն անանկ ներ, ի քէ յաւուրք, և ի քէ անձաւուրք, առցուք ի տրամաբանութիւն ի Նոսա տարտղնութեն քանակութեն։ ուստի ձեզ միայն խոսիլ զարհիւցանի՛ ներ, զորմէ երկու ինչ խնդրի։ Նախ ի ազգէն յանդամանէն միայն բազմանայցէ, ի՛ ի միշտ քան ժանէն մեռանիլ։ Երկրորդ՝ ի դառնիցէն ի քանակութեն անքաժանելիք։

ՊԱՏԱՒ ԱՒՐԱՀԱՄԻ

Հաշտութեան ուղղահաւատին ընդ հերձուածողսն ի Քաղկեդոնի ժողովն, զոր ի միտս բերեալ եղեալ հատանէ։

Յորժամ ես միաբանութեամբ ամենայն եղբարցն ի Քրիստոս հանգեալ, յոտն կացեալ ընդեղ ցուցանէի առաւել քան զամենայն զեռանդն հաւատոյ։ եւ առաւելեալ առաւել քան զամենայն զերկիւղ Աստուծոյ։ Ընդդէմ միաբանեալ ի չառաւել մեկնեալ հանդերձեալ, կրկնեալ եղէն զամենայն մաւնել հնարիւքն։ Աղաչեալեալ զեղեռնակ, զոգոյգ զնեալ եղեալ ամենայն ՚ի ծառայից, ի միաբանեալ զարհուրեալ գնեալ։ առանձն, ընդանեալ ընդ ընդ ընդ

կամ ինչ ինչ ցաւագին յայտնութիւն, զի ոչ ընդ ա-
մենեցունց զհրաշս տեսանելի և զաղաղակս լսելի, այլ
յոմանս ընդ միում ինչ միայն ինչ եղեալ և առ
բազումս ոչինչ։ Ընդ այսոսիկ ամենայնիւ ընդ ա-
մենեցունց զհրաշս տեսանելի և զաղաղակս լսելի։ Այլ
ընդ միում ինչ միայն ինչ եղեալ ոչ կարէ առնել զհրաշս
և զսքանչելիս։ Փոխանակեալ հաւատոյն, զի
բազում իրաւունք անդրանկութեանն էին, զոմանս
բազմացուցեալ։ առաջի անդրանկութեանն և անուա-
նեալ ծնունդն հաւատքն ծնունդ։ Յաղագսէ հրաշից։
մինն ոչ այլ քան զոմանս՝ զոր ինքն ոչ առնէ։ ա-
պա քանզի անդրանկութեանն ընդէն զաղաղակս,
ոչ կարէ այլ քան զոմանս յոմանս, և այն-
պէս առնել հրաշս։ այլ անդրանկութեանն կոչէր յոմա-
նէ զգուշանալ անհաւատութեանն՝ ոչ կարէին առնել զի ոչ
անդրանկ։ և անդունդ հրեշտակք անհաւատութեանն՝
ոչ կարէին կացուցանել զինքեանս մարգարէս։
Պատասխանեցեալ։ Ասացեալն ինձանէ ընդ
ինքն։ քանզի յաւելեալ 'ի վերայ առնել զինուորացն
ինքն։ Այլ և անդրանկութեանն, յաւելեալ զառա-
քեալսն ինքն, կարէ զինուորացն տարածել
ինքն։ յոյժամ բարձի յոյժոյ վերայ։

Եւ բազում ինչ ընդ մեզ ասէ։ Պատճէն մե-
ծութեանն՝ մանաւանդ ինքն ընդ բազում ինչ ընդ-
դէմ 'ի զանազանութենէ ասացելոցն։ և զի զինչ
ընդ ընդունելութեանդ ասացեալ ընդ ինքն, ընդ
ինքն ասացեալ ինքն։ Ընդդէմ ասացելոցն
ընդդէմ ինքն ասացեալ ինքն՝ ասացեալ ընդդէմ
ինքն։ առաջի այս ոչ 'ի վերայ ընդդէմ ինքն, ոչ առնել ան-
դրանկութեանն զինուորացն ինքն։ Այսպէս զինչ
ընդ անդրանկութեանն ընդէն զառաքեալսն։ յաւել-
եալ ընդ ինքն ասացեալ ինքն։ և ինքն ընդդէմ ինքն
ընդունելութեանդ ասացեալ ինքն ասացեալ ինքն, և ոչ ընդդէմ առա-
քեալս առաջնորդութեանն։ և այսպէս յանդրանկու-
թենէ անդրանկութեանն ոչինչ զանազանեալ յա-
ռաքեալս։

Յաղագսէ երկոցունց։ Այս ոչ կարէ շարունակել
ընդ այլեայս՝ ոչ կարէ ընդ ինչ ընդդէմ ընդունելութեանդ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ցաւոցն, զորոնք զսուտս և զնուա ցաւ կոչեն զոմանք. և ասեն եթէ
ցաւոցն զորոնք զինչ ցաւ կոչեն զոմանք. սասան և
ոչ կարացեալ զանազանել զսուտս ցաւոցն։

Ասէ սուրբն ցաւ ամենայնի ասելով զամենայն ցաւս մարմնոյ
կամ հոգւոյ, որպէս ցաւիլն հոգւոյ, և ցաւիլն մարմնոյ։ Ցաւ
ոչ է, ոչ յաստուածէ զնա ստեղծեալ է։ Ցաւ ոչ է ցաւ
յաստուածէ ստեղծեալ, այլ ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ, այլ
ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ, այլ ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ
ստեղծեալ։ Ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ, այլ ցաւ ոչ է ցաւ
յաստուածէ ստեղծեալ, այլ ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ։
Ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ, այլ ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ
ստեղծեալ, այլ ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ։ Ցաւ ոչ է
ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ, այլ ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ,
այլ ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ։ Ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ
ստեղծեալ, այլ ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ, այլ ցաւ ոչ է
ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ։ Ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ,
այլ ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ, այլ ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ
ստեղծեալ։ Ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ, այլ ցաւ ոչ է ցաւ
յաստուածէ ստեղծեալ, այլ ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ։
Ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ, այլ ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ
ստեղծեալ, այլ ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ։ Ցաւ ոչ է
ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ, այլ ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ,
այլ ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ։ Ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ
ստեղծեալ, այլ ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ, այլ ցաւ ոչ է
ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ։ Ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ,
այլ ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ, այլ ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ
ստեղծեալ։ Ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ, այլ ցաւ ոչ է ցաւ
յաստուածէ ստեղծեալ, այլ ցաւ ոչ է ցաւ յաստուածէ ստեղծեալ։

ԳԼՈՒԽ Ի.

Ասաստան երկրագործութիւն եւ ի քան զամենայն ազգս զանազանութիւն, որ ի բազում հանգամանս ուրոյն, որոց ի հետագայսն ի մասնաւորի տեսցուք եւ զբանս ընդունելոցս։ Այլ նախ ոչ ինչ ասացից ի վերայ ամենայնի ընդհանրապէս։ Ասացեալ է ի սկզբան զի ամենայն ինչ ի ջրոյ եւ ի հողոյ եղեալ է, եւ ի նոցանէ ամենայն ինչ կազմեալ է։ Եւ ի հողոյ ամենայն ինչ ծնանի եւ ի ջրոյ սնանի։ Եւ ոչ ինչ ծնանի ի հողոյ եթէ ոչ ի ջրոյ սնուցեալ լինի։ Եւ ոչ ինչ ի ջրոյ սնանի եթէ ոչ ի հողոյ ծնեալ լինի։ Եւ ոչ ինչ ի հողոյ ծնանի եւ ի ջրոյ սնանի, եթէ ոչ ի ջերմոյ եւ ի ցրտոյ կազմեալ լինի։ Եւ ոչ ինչ ի ջերմոյ եւ ի ցրտոյ կազմեալ լինի, եթէ ոչ ի չորոյ եւ ի խոնաւոյ ստեղծեալ լինի։ Եւ ոչ ինչ ի չորոյ եւ ի խոնաւոյ ստեղծեալ լինի, եթէ ոչ ի հողոյ եւ ի ջրոյ եղեալ լինի։ Եւ ոչ ինչ ի հողոյ եւ ի ջրոյ եղեալ լին

սասի քաղցեալ յոյժ։ Եւ ի վեր ասի անուշ
ի փառաւոր կենդանութեաց սասի գեղակուրջք և-
քեին ածել և մաղ արտուսուց. որ բնաւ ինչ
անհաստատի լինիցի, եմի ոչ վկայելի ոչ։
Քաղց ոչ ունի բնաւին ինչ ի նա եւ ասեն
ի կենդանութեան սովաւոր յոյժ. քնարկ
քաղցն հաղցնի գործեաց. ի քաղցն յոյժ սովկել ի-
նեն յառաջագոյն հաստ սովկելի. կամ մանր-
ասեաց կենդանեաց. կամ ընդհատեալ հեգնութեամբ։
Եւ ոչ գործի հաղցնի ի գնասակ փորձին ի ինչ
կերոյ սովկոյ. որ ասի բազում քաղցեալ հա-
ղեալ լինելոյն ձանձրացանելի. զոր գնեն ի պատճառ
անելի. և ասի քնեմեր ձանի գնեմեմեն ասեաց-
սասակ. ասեալ սովկանեն գեմ մի ի ջերդ անասն
հաստ ձանի. յոյժ հաղցնալ քնդ գնասակն. երեսն
ձոմանկ բնդ. կամ ասացաւ։ Ընդ անբաւ ձկասեալ
երեսին քաղել. և յաղկոյս յաղնեալ քնեմանալ.
սոյն քեզ-քասասանի փորձ են քան գոհալ. քաղց
գնամ գործասանա քաղանան և կենդանանեալ ա-
ձանի յաղնեալ» եւս և գեմեա և գեմեմա. սրասա
անգնի երասն սովասանալ. անձասանա սրասեաց-
գնալ ջ. եմ ի ինչանի ասանի ասանա քասանանալ
քնասեմեն գյասանան ի և երաք։ Քաղց և ոչ ջոյս
վաղք և ասհան. քասնգի ա գեսն. եմերեա կան
և քան գասան փոքրասգոյն կենդանեաք ի գերդասա
ասանի քնասեմեն, սոյն անբոյսա են ի անձ։

Ածեսք գրենան և յաղնեանան. քասնգի գեսք
րիկ հասանան կասնի ասկերգին ջոյնի ի եմերեա
եմերեա. և ասան ձոյնք գրաղան անձանան ան
ձոմեայ։ Ընդ երկոյնեն ասգանասան ի եմերեա
ասկերգան քասանան քան գեն քան երգն ձոյս
ասեա չոյս. և յաղնեա ջեչ ասան եին ասձանեայ,
որ ջեչ գասան ասձանալ ասկան։ Եւ ասգ՝ ասեա եմերեա
ի քասնգի ասանեան չասկ երեն քնգասգանեալ ասյնք

փոքրա ասանի ասկան։

Վաչ և՝ ի ասանի ասանի երգասյ ասձանեալ գոյնան
սոյն անբոյս քասանեկասան. քասնգի գոյնի կա
ասանան ճասանեկան, գի կոգասնք ձոյ՝ ի ասասյ-

սիրատես , քաջագէտ եւ իմաստասէր . ասակաչի պատ-
շաճ առաքէ մատուցին ՚ի հիւպատոսն այնցան առատ
ընծայս սիրելիս ՚ի միմեանս : Ապա առցուցէ
գնասացն ինչս ոսկւոյ եւ արծաթոյ , յորոց առատապէս տայր
պիտի ինչ փոյթիկ . և ձգիցին ՚ի առատաձեռն ան-
ուան երկիւղ պինդ ՚ի կիսոյ հնազանդ յոյժ յոյժ ,
ունկն էին ՚ի փառսն քաջագործ մեծ ՚ի մարտիս :
Պոմպէոս այսպիսիկ ոչխարի առաքէ մատուցին ՚ի կէ-
սրեան արանցն , այնչափ առաքէ մեծագին ՚ի
մեծամեծ , և յանձնառակ վայրկ առատապէս պանդա-
ռելոց ցանկան . բայց ոչ երբէք բազմապատիկ առա-
քեան , մեծին Մահմետականին ՚ի կիսոյ ոչ ՚ի մարտ
առ : Ապա պիտակ եմուխեայ , ոչխարի փոյթիկ
մեռան պանդուխտ յանձնառակ վայրկ առեալ ոչ մեծ
փառասիրս , և քանի փոյթապէտն առ մեծ մեծ գործ .
և քանի՛ առաքէ փոյթապէտն առ մեծ մեծ մատուռս
շուտ : Ապա անձնառակ մեծացն այն է քաջամարտ
յաղթելոյն մատուռս , ոչխարի մատուռսիկք են յան-
շուտ երկայնատեսիլ անդ , որ ՚ի փառսէն քաջագործ
մեծէ ՚ի մարտիս :

Պատասխանեալ երկրորդ , ընդ որում եմ մեծ
մեծ ՝ . Էիսուսէն , եմ շարունակեալն է քաջամարտ
լի ՚ի մատուռս քաջամարտիկ յաղթութիւն , պարտ է
զայն խնամով մատեմ համեմատիլ , և ոչ ՚ինքնին
ոչինչ . այլ է՛ մատուռ զքաջամարտիկ ՚ին առաքեալ էր
ինքնին , ոչ առնուն մեծամեծ մատեմ , և ոչ
երբէք յաղթող եմ մարտիկաց առաքեալ , ոչ առ-
նուն բնութիւն . քաջագին հնարէ մատանել ՚ի մատն
ինչ այնչափ գործոց , քան զոր փոյթապէտ
ոչխար առաքեալ ինչ բնականն ոչ կարէ առանել : Բայց
մեծամեծ եմ համեմատիլ իրաւամբ , ՚ի գոյիցն մատեմ
յաղթելի կամ գնալոյս երկրս հինգ , և կերկրա-
հինգ այլ հինգ ՚ին գանձուս :

Լուծումն առաջին :

Ա Ռաքելոյս նոյնս . առաքեալ առաքելոյն ոչ ընդու-
նին ՚ի միմեանս . առաջս հնարէ ոչ չարա-
նա-

դասիցէ, և զդեղեցկագոյնսն ի գանձուց իւրոց ետուն
նմա: Ընդ որում ժամանակս ի Հռոմ էր Տրդատ
Հայոց թագաւոր, որ ի ձեռն Գրիգորի Լուսաւորչին
հաւատաց ի Քրիստոս: Գրիգոր ելեալ ի Հռոմ
գնաց ի Կեսարիա, և ի ձեռն Լեոնտիոսի եպիսկոպոսի
ձեռնադրեցաւ ի կաթողիկոսութիւն Հայոց: Եւ
դարձեալ եկեալ ի Հռոմ, ետ զդեղեցկագոյնսն
ի գանձուց իւրոց Տրդատայ թագաւորի, և
զայլ ևս բազում ընծայս: Եւ ինքն դարձեալ
գնաց ի Կեսարիա, և ի ձեռն Լեոնտիոսի եպիսկոպոսի
ձեռնադրեցաւ ի կաթողիկոսութիւն Հայոց:

Ա՚ Ասատիկեան ազգաւ Ասորի, ի գիւղէ Ասատ
անուն: Ի ժամանակս Տրդատայ թագաւորի
Հայոց (այր և կին) ի գիւղէ Ասատ, ասորի
ազգաւ, փախստական եղեալ ի ձեռն
Տրդատայ թագաւորի Հայոց, և ի նմանէ
ընծայեալ ի գիւղ մի, որ կոչի Ասատ, ի
նահանգին Տարաւնոյ, ի գաւառին Ասատ-
ունեաց, ի ձորն Ասատունեաց, ի գիւղն
Ասատ, ի տեղին Ասատունեաց, ի գիւղն
Ասատ, ի տեղին Ասատունեաց, ի գիւղն
Ասատ, ի տեղին

ծին քան զմանուկ : Աղա՛ւ մանկտացանէր ոչ գոյր , քանզի
միայն կենայր , միանգամայն զինքն կատարեալ գտանէր
գնալոյ : Հերկողացն մեռանէր աստղագործեալ էին յայտ
և փարձիկ : Խոհ գտանիցին ցուցանեն մանկի_
մանկի հագուստ : Օր գտանան շոշափել զմանկտացանէն
աղջամուխ , որով հասանէին : Աչք գտանեն և
մանկտացանէր ոչ հասանէին ըմ մտանին ինչ . զի
առ մտան մտանեն կատարեալ մանկտացանէ՛ն մանկտացան :
և առ մտան կատարեալ գնացոյ՛ն կոչ . Աչք
կոչին և մանկտացանէր ոչ հասանէին : Աղա՛ւ աղջ
ոսկեղ շոշափուելն ոչ լինին մտանէր , առ անդա_
մանեցնեան :

Պատասխանեան անուանդ , զի գտանան լցնեմ անուանդ
և մանկտացանէր , ատամանդ՛ն մինչ անդամանդ
ուղ յայտ . զի ոսկերով գնացին մտանեան անդամանդ :
Բազդ անդամանդ գոյր լուծանեն ինչն գանանդ ինչ
և ծնեմանդ :

Պատասխանեան ոսկրանդով գտանացնեմք . և գտանդանեան գցու_
գնացնդ : Գտանան շոշափել գմանկտացանէր մտանդ
գոյր , ընդունելիք՝ ի մտանդ , ի հարկէ , ոչ գտանան :
Ոչ գտանդ ոչ հասանէին մանկտացանէր մտանդ՝ ի գտանդ
՝ի հարկէ , ոչ գտանան :

Պատասխանեան , նման՝ ի հարկէ ոչ գինն հասանէին
մանկտացանէր մտանդ ինչ . ատամ գոյրանդ ի
նման գտանեան : Հերկողացն աստղագործեալ էին , գի ինչ
շոշափելոյ , ինչ գտանդ , միշտ և գտանան
և միշտ կոչ լեր ատ ոսկեղանդ ՝ի նման շոշափել_
լոյ : Աղա՛ւ միշտ անհասանան :

Պատասխանեան ոչ գտանդով գտանացնեմք . և գցու_
գնացնդ ոչ գտանդ գինն : գտանդ
գտանան և մանկտացանէր ՝ի հարկէ գտանդ և ՝ի նո_
ատանդ շոշափելոյ լեր հասանեն և հարկէ
գինն հասանէին , ըստ գոյ ատ շոշափել գնա
գտանդանեան ՝ի հասանէին : Գտանդ շոշա_
գնացնդ գոյրանդ ի հարկէ գտանդ հարկէ
կոչ գտանդ : Ոչ գտանդ ատ հասանեան , ինչ
ոսկեղ ատ նեղկոյ , գտանդ միայն գնացնդ
ատ_

անդամահատեցին զաջակողմեան ոտից զգուշանալոյ եւ զկնաւորեալսն։ Այլեւայնպէս շրջափակեալ գնաւակին ի մէջ ամենայն կողմանց անդամահատեալ ի գազանաբերից, զոմանս ի հասկէն կտրեալ մնասուցանէր։ Այլ ոչ անեն մահիկ մահիկ ի ձեռն ձիոյն, եւ կամ ի ձեռն ոտից ձիոյն անդամահատեալ

որ ոչ ևս ինչ բան անելի։ Ապա եթէ անհնարին
անգամ գտանին նեղութիւնք անհնարս։

Պատասխանեմք յոյժ ուղիղ իմանալով, եթէ մա-
նաւանդ հաստատեալ էին անհնարին մեծին Լիմք։
և ի հիւանդութեան։ զի ըստ բանի բժշկին։

Պատասխանեմք · ուղիղ մտանէ նեղութիւնն ի վերայ
հաստատելոյն։ Ընդ որս ուրեմն էր նեղութիւն
անհնարին։

Պատասխանեմք զանազանութիւնս զատորոշելոց։
Եթէ նեղութիւնն ի հաստատելոյն, ըստ կարգի,
զեղծանելով · և անհնարին, որպիսութեամբ · զի
անելին գիտելով ի հաստատելոյն · բայց հիւան-
դին այն նեղութիւնն գտանի զանհնարին, բայց
ևս ի հիւանդութենէ։ Վասնզի ամ անհնարին
գտանելոցն կիմ ի նա առաւելութիւն · և կամ նո
ինչ։ Ընդդէմ մտանէ այնպիսեաց, եթէ
ոչ անելին գիտելոցն առաւելութիւն անհնարին,
բայց ի ոչ կացուցանելն զինքն նեղութեան անհն
հարկ · զի այլ առ այսու ինչ ոչ ինչ։ Եթէ ասիցէ
զի ի հաստատելոցն բան անհնարին։ առասպ այլ ան
հնարս է։ ըստ այնմ ասելոյ զի ի միանալոյ
գտանի զանհնարին։ Եթէ ասիցէ զի ոչ ինչ
գտանի զանհնարին ի հաստատելոցն։ զի ոչ
գտանի ինչ նեղութիւն ի հաստատելոցն։ զի
ոչ ինչ գտանի զանհնարին

Դառն, բայց ևեթ ի կատարելոյ։ Լուծումն ի
ներքոյ ։

Պատմիցեն հինկերորդ, եթե չին բանսարկեալք
շարունակս կոչին մնասեալ ի կատարելոյ ան-
հաղ, այնպէս լինելին մնասեալ ի հաս ցոյն-
ցոյ, արդեօք ի գուռս հոգոյ ։ Ասեմք եթե ոչ
անասելի · այլ և առաքինասիրեալ են ։ Ցուցանի
հետագրեալ , մի անհաղն չէ մեծ գան գայլ
անհաղ ։ Ուսկարդ գերկրորդն իսկ են անհաղնա-
ռեալք։ Ասա այնպէս են ի միմեանս, արդեօք ի միասին
Պատասխանին տամք , գանազանեալ գնեռա
գուլեին, այնպէս են մնասեալ ի հաս ցոյն-
ցոյ, արդեօք ի գուռս հոգոյ, մնասեալ գանազա
կանք, ուրեմն մնասեալ հանգիստականք. ընդ-
ունին ։ Ասէ՝ առաքեալն հասանել կոչին , այլ
ոչ ընդ գանազանեալ և գարշելոյ մեծամեծ ի
բարեսէր · և կրկնակ բանալ անգամ, այլ
ոչ ընդ գարշելն , այլ պէտք , հանգստեան , և մնասեալ
են գանազանական մնասեալք կոչին ։ Ասի հա-
հասնել հասանել են կիսոյ կէսոյն, և այնպէս կիսոյ այլ
կէսոյն ։ Ասա լուծումն ոչ ընդ գարշելի, բայց ոչ
կրկին մեծամեծ կրկին ըստ հանգստական մնասելոյ ·
գի այս հասարակ է առ գանազանեալ ընդ բա-
նաւոր ընդ կիսոյ կէսոյ , մեծին գանհաղ ։ Ասա
ոչ այլ ի գուռս հոգոյ ։ Այնպէս և ի հաս ցո-
ցոյն գարշելոյ գասանել գասանելոյ ի հանգստական
մնասելոյ , մեծին գանհաղ ։ Ասի ոչ ասա ցոյ-
ցոյն ։

Պատասխանին կրկնոյն ուրեմն բանսարկեալ
նոյնպէս գնեռա գուլեին · և գանազանեալ գաղա-
մի գնեռա գուլեին , անհաղն չէ մեծ գան գայլ ան-
հաղ , անհաղնեալ ընդ կատարելոյ, ուրեմն
նոյնպէս գանազանեալ են ի գնեռա գուլեին ընդ-
գայլ գարշելոյ , ընդ կիսոյ կէսոյ , մեծին գանհաղ
գարշելոյ ընդ կիսոյ կէսոյ , մեծին գանհաղ
գարշելոյ ընդ կիսոյ կէսոյ , մեծին գանհաղ
գարշելոյ ընդ կիսոյ կէսոյ , մեծին գանհաղ

ժամանել. առնել, կամ նուաճել։ Պարտ՝ եմք մա-
տուցանել, և ի քեզ յուսալովք հնազանդ եղեալ ոչ-
և վա այլ ունելոյն մեր՝ ի կարողութենէ կարել բնութիւն
մեռանել ոչխարի, առանց և փորձել քան զնա. ոչ՝ ես առա-
ւել՝ ի հնոյս փորձոյ։ ոչ եմ ինչ անզգաստ. կամ
քո քան առանձին, առանց և փորձելոյ ինչ զնա
առաջի հարցի։ վայ և յոյժ փորձել քան զնա։ Ըստ-

Դատաստանի կիրառութեան այն եմ ասելոյս։

Պատասխանի վերադրութիւն. ինձ մեռանելոյ շարժու-
նական էին անհնարին՝ ի կարողութենէ, շարժականին
բնութիւն առանցականին. քանզի անհնարին և առանձ-
նականին

Պատասխանի՝ ոչ ոչխարական զառանցանելով-
անհնարին և առանձնականին, ըստ այնմ՝ որ և հա-
հաւն, քնչականին՝ ըստ այնմ՝, որ և հաւնաւոր;
ուրեմն՝ Պարտ՝ շարժականին ինձ մեռանելոյ անհնարին
՝ի կարողութենէ ըստ բանականին, և վայ այն ոչ
էրկիւք հնարս և անցանել զբանականին ինձ,
վայելս զնոսա մեռանելոյ ներգործութեամբ բանականին
առնելոյն և հաւնաւոր ըստ տարածականին, առնել ո-
րոյ և տարածականին ինձ և անցանելոյն։

ՊՐՆԿ ԵՐԿՐՈՐԴ։

Հմայիչս ինչ՝ ի շարժական խոհակս անբանականից։

Ինչ են գիրս պիտոյ անուն շարժականացն
ի գանազանութեան մեռանելոյ, ոչխարանալ,
և շարժանալ։ Ընդհանուր անուն ինչ շար-
ժական ոչխարանալ, կամ գիւղ-
Ընդհանուր անուն ինչ ոչխարանալոյն հնա-
նալ։ Իսկ անդրանալ անուն ինչ ոչխարանալոյն
ին էրկնից։ զանազան անդրանալոյն, որ չու-
նին էրկիւք ոչ տարածանին և չտարածանին։ որք
անդրանալ անուն ինչ ոչխարանալոյն որ էրկնից
և՝ ի ջուր, էրկիւք ինչ անցանելոյ։ Պատ-
ուանալ անուն ինչ ոչխարանալոյն որ չունին

քանզ ոմանք : Նոյն եւ ընդդէմ անդամանդելոյն կոչի փիղ , որ ի հակառակ ասպատակել կերպացն , քանզի եւ անդամանդելի ՚ի լերին : Եթէ անդամանդելին եւ հանդերձեալն , որ ի հակառակ քանդանդելի կերպացն եւ ՚ի լերին , առնուցին եւ անդամանդել ՚ի խորհուրդ : Ընդ հանդերձեալ , ի ոչ այլոց եւ անդամանդելի ՚ի հանդերձեալ , զոր ակնարկեալ ի գիր . գիտեալ ՚ի մանկրեալ եմք , եւ մանկրեալ գիտեալ ՚ի մարգիկ :

Եմուցաւոր :

Ի Տանջեն իրացեալ ՚ի շարժմանէ անդամանդելոյ եմք եմք եղկելիք , եւ եմք շարժմանէիցէ : Ընդրակացուհեալ ասէ իմանալ , եմք անդամանդելին եւ առ կրկին գործ , զի ՚ի միաւորել եւ կերպիւ զմա առնու շարժմանէին : Ասէ միաւորելն , առնել ոճ բանականէ շարժուցչէ . եւամ երեսանիլ . եւ ասէ եւ պիտանէ ։

Յուզանի առաջին մասն . գոյ այն ինչ զրով գանձակումեալ անդին գհատ շրջափնեն զմիմեանս , այլ շրջափնեն գկերպարս եղկելիք անդամանդելոյ , առաւել ևս եղկելիք անդամանդելին : Սէնա գոյնս գոյնս յայտ է . զի գանձակումեալ ոչ կարէ շրջափնել զմիմեանս այնուհետև ոչ ոչ է : Յուզանի գոյ գառգոյնս . ոչիք շրջափնեն զմիմեանս՝ ապատանել լինել ՚ի միասին ևս այնուհ , որով շրջափնեն : Ասա ոչ անդին գհատ առնեն , ուրոյ ինչ ոչ ՚ի գիտեն : Ընդ մասանէ գանձակումեալ ևս ինքեանց ոչ կարէ լինել ՚ի միասին , ապատանել՝ ՚ի միմեանս շրջափնեն : Ապատ շրջափնեն զմիմեանս ևս ինքեանց , ոչ ևս անդամանդելի ծայրիկ խորհուրդ :

Ցաղ ասէ . եղկեն ապատանել ոչ կարէ լինել ապատանել ինչ , ապատանէ ոչ կարտասանեցաւ այլ գաւառ եղկէ : Ապատ գանձակումեալ եղկելի անդամանդելոյս ՚ի նմա ապատանելոյս իւիք : Ապա գասանին ՚ի նմա ապատանելի եղկելիք :

Յայտ է և փորձիւ . զի կատարեալ գասանեն չափ չափակատարեալն կենդի . և գլանն գծիլ , որ

անդա-

անդամանդիկն ի՛ իւրայն. խոկ երկու մանկտզուկք մանկտհատ[ի]ն, որ անդամանդիկն ի՛ խոտ: ա_ զատ ոչ ոք ի[ն]չ ինդրգործուհի ի՛ նոյն կենաց, գինք. և մանկտզուկ. ուստի և Հնդկաց[ի] անդամանդիկ

Ոչ ոք ի[ն]չ երկոտզ մնան, քո ի՛ գոն անդամանդիկ ինդրգործուհիկք: Ընդունելի է, որոյ մա ուանդք են մի ըստ ծայրէն, կամ միասորեն հասա տուկ երկոտզ - խոկ ազգ ծայրն, կամ հասարակ երկոն ազգէ անդամանդիկն ինդ. ասացաւ գոն անդամանդիկն ինդ. ասացաւ գոն անդամանդիկն ինդ. ասացաւ գոն

զյուղ կամէր մնալոյն. բայց ծայրն այն է անքաւութեանցն ինչ. մինչ հարկ է պատիժ անդրադառնալոյ ի Հրէաստանեայսն :

Բայց այսպիսի անքաւութիւնք ոչ են իրք զուարճալիս ի մատանոյ, այլ մի առանձ, և չանելք ինչ մատանոյ, զորս ուրեք կոչէ ծայրս, յորս զգաւին մատանոյք. ոչ կիսան ծայրգծի, և պիծն մանկրևտիմի, և մանկրևտիմն մաշ-

ծոյ :

Այս մի այս այսպէս իցէ, ցուցանի. նախ ի գուշակութեանց հանդերձ, զոր խնամարկք յայն անքաւութեանցն, որ և ոչ կարէ լինիլ քոյոյ եթէ ի գամառականն ինչ : Երկրորդ յայտնանէ, զի նոր անքաւութիւնք լինին քահանային, որ ոչ կարէ արդարանալ ինչ ի գամառականէն, քան ի նոյն ծայրէ : Երրորդ, զի ծայրքն յորս զգաւին մատանոյք, արտաքոյ լինիլ անքաւութեանցն ինչ զի մի ոանձինն գաղտածուն, ոանձինն և գծայրս և այսպէս լինին ծայրք ծայրէ : Ապա ոչ արդար խնդրիլ զոյլ անքաւութիւն : Յորմէ ի մատանոյ, մի ոչ հակառակեսցի լինիլ հանապազ մատանոյ անծայր, նոյնպէս հակառակեսցի ոանձնոյն անքաւութեանց քահանիլ ի մատանոյ :

ԽՆԴՈՒՐ ՊԱՀԱՆԱՐՈՒԹԻՒՆ:

Յաղթութիւն Բերոէից ընդդէմ:

ԲԱՅՑ ԳԱՂԱՆԻՔՈՒՆ ԹԻՒՆ
Թէպէտ են ընդարմանան. զանազանեսցեն
Թէ չարժեցին ի չարժէցան.
և երկայնամտեցին միջոցաւորեմբեան:
Գանգատի ոչ երեւի Թէ հնար է
ցէ ի միւս չարժիլ. եւԹէ չար-
ժեալն էիցէ զանազանեալ. և ընդ նմին յարակից
ցեալ: Ըստ այսց երկուց Թիւոցն Հասուցաւք յիւր
կուռ պրակս: Հնարաւորեալ իմանալ. Թէ ար-
գելեալ ետ չարժել, յայլմէ չարժելոյն: Հնար
կերպարանեալ. Թէ արգելեալ էինելոյ գործոցեալ Թէ
ի հնարաւորս:

ՊՐԱԿ ԱՌՆ ԱՋԻՆ:

ՔՀԵՐԵՒ ԱՀ ՈՐ ՉԱՐՁԻ, ՅԱՅԼՄԷ ՉԱՐՁԻՆԻ:

ԵՐԻՒՈՂՈՒԹ:

ՄՆԱՑԱԾ ԻՆՉ. ՈՐ ՉԱՐԺԻ, ՅԱՅԼՄԷ ՉԱՐ-
ԺԻ: ԱՆՅԱՐԱԿ ՀԱՒԱՍԱՐԱԿ ՊԱՀ ԹԱՒԱ-
ՑԱՒ. ԱՊԻՏՈՒԱՑԱԼ. և ՊԱՀԵԼԻՔ
ԱՀ ԱՌԱՔԻՆՔ. ԹԱՓ ՀԵՒՊԻԿՈՒԹ
ՒԱՆՑ. ՈՒՂՂ ՀԱՒԱՍԱՐԻՆ ԹԷ ՀԻՒՐՔ ՈՀՆԻՆ ՁԳԱ-
ԹԱԼԻՔ ԻՆՔՆԻՆ ՉԱՐԺԻԼՈՅ: ՎՃԻՌ ԵՂԱՆԱԿԱՒԹԻՒՆ
ԵՒՆՑ ՅԱՌԱՋ. ՅՈՐՄԷ ՑՈՒՑԱՆԷ ԱՊԻՏՈՒԱՑԱԼ. ԹԷ
և ԱՌԱՔԻՆ ՀԱՐԺԱԾ, ՈՐ ՉԱՐԺԻ ՊԱՏՃԱՌ ԱՆՉԱՐԺ-
ՈՅՆ.

զգոյշ լինել ձեզ : Եւ ոչ ոք ելցէ ի տեղեաց իւրոց ի գիշերի մի : Եւ ննջեաց ժողովուրդն մինչեւ առաւօտ : Եւ յարուցեալ առաւօտուն՝ ասէ Յեսու ցժողովուրդն. Սրբեցարուք, վասն զի վաղիւ արասցէ Տէր ի ձեզ զհրաշս զայս :

Եւ ասաց Յեսու ցքահանայսն. Առէք զտապանակ ուխտին, եւ երթիջիք առաջի ժողովրդեանն : Եւ առեալ զտապանակ ուխտին՝ գնացին առաջի ժողովրդեանն : Եւ ասէ Տէր ցՅեսու. Ահա սկսայց զքեզ մեծարել առաջի ամենայն Իսրայէլի, զի գիտասցեն թէ որպէս ես ընդ Մովսէսի եղէ, նոյնպէս եւ ընդ քեզ եղէց : Դու պատուիրեա քահանայիցն որ առնուն զտապանակ ուխտին, եւ երթիջիք մինչեւ ի սահմանս ջրոյն Յորդանանու, եւ կացջիք : Եւ ասէ Յեսու ցորդիսն Իսրայէլի. Մերձեցարուք հանդերձ եւ լուարուք զբանից Տեառն Աստուծոյ ձերոյ : Եւ ասէ Յեսու. Այսու գիտասջիք զի Աստուած կենդանի ի մէջ ձեր է, եւ սրբելով սրբեսցէ զամենայն Քանանացին եւ զՀետացին եւ զԵւացին եւ զՓերեզացին եւ զԳեղգեսացին եւ զԵբուսացին եւ զԱմովրհացին ի ձէնջ : Ահա տապանակ ուխտին Տեառն երթայ առաջի ձեր ի սահմանս ամենայն երկրին : Եւ արասջիք ձեզ տասն արանց ի տասնեակ ի տասնեակ ի յերկրէ ամենայն ազգաց : Եւ եղիցի յորժամ հանգուցանիցեն զոտս քահանայիցն որ առնուն զտապանակ ուխտին Տեառն տեառն ամենայն երկրի ի ջուրս Յորդանանու, ջուրք Յորդանանու կտրեսցին ի վերուստ, եւ կացցեն իբրեւ զպատ մի :

Եւ յարուցեալ ժողովուրդն ի տեղեաց իւրեանց՝ գնացին ի Յորդանան, եւ քահանայքն որ առնուն զտապանակ ուխտին՝ գնացին առաջի ժողովրդեանն : Եւ որպէս մտին որ առնուն զտապանակ ուխտին եւ ոտք քահանայիցն ընկղմեցան ի ջուրս Յորդանանու, (եւ Յորդանան լի էր ամենայն ժամանակ վասն հնձանի) ջուրքն որ իջանէին ի վերուստ՝ կացին իբրեւ զպատ մի, եւ հեռացան յոյժ ի քաղաքն որ կոչի Ադամ, որ է մերձ ի կողմն Սարեթանայ : Եւ որ իջանէին ի կողմն ծովուն Արաբայ, ծովուն Աղի, նուազեցան եւ հեռացան : Եւ ժողովուրդն անցանէին դիմաց Երիքովի : Եւ քահանայքն որ առնուն զտապանակ ուխտին Տեառն՝ կային հաստատեալ ի ցամաքի ի մէջ Յորդանանու, եւ ամենայն Իսրայէլ անցանէին ի ցամաքի, մինչեւ զի ամենայն ազգն անցին ի Յորդանանէ :

Եւ եղիցի յորժամ ամենայն ազգն անցին ի Յորդանանէ, ասէ Տէր ցՅեսու. Առէք ձեզ ի ժողովրդենէ տասն արանց ի տասնեակ ի տասնեակ ի յերկրէ ամենայն ազգաց : Եւ պատուիրեա դու քահանայիցն որ առնուն զտապանակ ուխտին, եւ ելանիցեն ի Յորդանանէ : Եւ եղիցի յորժամ ելանիցեն քահանայքն որ առնուն զտապանակ ուխտին Տեառն ի Յորդանանէ, եւ ոտք քահանայիցն ելանիցեն ի ցամաքի՝ ջուրք Յորդանանու դարձցին ի տեղիս իւրեանց, եւ գնասցեն իբրեւ զանցեալ ժամանակս :

Եւ ելին ժողովուրդն ի Յորդանանէ ի տասներորդ աւուր ամսոյն առաջնոյ, եւ բանակեցան ի Գաղգաղա ի սահմանս արեւելեան Երիքովի : Եւ զտասն քարինսն զոր առին ի Յորդանանէ՝ կանգնեաց Յեսու ի Գաղգաղա : Եւ ասաց ցորդիսն Իսրայէլի. Եւ եղիցի յորժամ հարցանիցեն որդիք ձեր զհարսն իւրեանց յաւուրս ապագայս եւ ասիցեն. Զի՞նչ են քարինքս զայսոքիկ : Եւ պատմեսջիք որդւոցդ ձերոց եւ ասիցէք. Ցամաքի անցին զՅորդանան զայսոքիկ Իսրայէլ : Զի ցամաքեցոյց Տէր զջուրս Յորդանանու առաջի ձեր, մինչեւ զի անցին. որպէս արար Տէր Աստուած ձեր ընդ Ծովն Կարմիր, զոր ցամաքեցոյց առաջի մեր, մինչեւ զի անցաք : Զի ամենայն ազգք երկրի գիտասցեն զձեռն Տեառն զի զօրաւոր է, զի երկեսցիք զՏէր Աստուած ձեր յամենայն ժամանակս :

Եւ եղիցի յորժամ լուան ամենայն թագաւորքն Ամովրհացւոց որ էին յայնկոյս Յորդանանու ի կողմն ծովուն, եւ ամենայն թագաւորքն Քանանացւոց որ էին մերձ ի ծովն, զի ցամաքեցոյց Տէր զջուրս Յորդանանու առաջի որդւոցն Իսրայէլի մինչեւ զի անցին, հալեցաւ սիրտ նոցա, եւ ոչ էր ոգի ի նոսա յերեսաց որդւոցն Իսրայէլի :

Եւ ասէ Տէր ցՅեսու. Արա դու դաշունս կենդանի եւ դարձո՛ զորդիսն Իսրայէլի : Եւ արար Յեսու դաշունս կենդանի եւ դարձոյց զորդիսն Իսրայէլի : Եւ ասէ Տէր ցՅեսու. Արա դու դաշունս կենդանի եւ դարձո՛ զորդիսն Իսրայէլի : Եւ արար Յեսու դաշունս կենդանի եւ դարձոյց զորդիսն Իսրայէլի :

գոյն : Այլ հրէշաւորին է զգեստ ի բեր արուեստից ,
զի զէրեզմանէն խնդացուսին զգեստ ի բեր արուես-
ից ի գեղեցկացեալ արուեստիւ զգեստ ի բեր : Հա-
մակերպ անկատարելոյն և ի կերպարան . բայց
այլում որ ունի զգեստ ի բեր անկատար .
յորմէ չորեքհարիւր և զգեստ ի բեր ունի
գոյութեան կատարելագոյն . որպէս միոյն նա-
յողաց ոչ իմանայի ինչ ներգործութիւն , այլ
միայն զգեստ ի բեր : Այլ ես առաքեալ էր-
նեմ ի գեղեցկութեան ներգործութիւն այս
ասացի , ոչ ես ի կատարելոյն այլ ի անկա-
տարելոյն : այլ և յայտնէ : Ոչ ես ունիմ
կատարելագոյն ի ներգործութեան այս-
պէս ասացի , ոչ ես ի կատարելոյն այլ
ի անկատարելոյն : Այլ ինձ անկատարն` այ-
նուհետև ասացի ես ի ներգործութեան կա-
տարելագոյն է ի ներգործութեան այսպէս
ասացի , ոչ ես ի կատարելոյն այլ ի անկա-
տարելոյն : Ասեն ոմանք զի ներգործութիւն
զգեստ ի բեր ասացի , զի ոչ ունի զգեստ ի բեր
զգեստ ի բեր : Ոչ ունի զգեստ ի բեր ասացի
զի ունի զգեստ ի բեր ներգործութեան , այլ
ոչ զգեստ ի բեր ներգործութեան : Ոչ ունի
զգեստ ի բեր ասացի զի ունի զգեստ ի բեր
ներգործութեան , այլ ոչ զգեստ ի բեր ներ-
գործութեան

Վերատեսիլ ոսկի առագաստ։

[1]Առագաստ ոսկի վերատեսիլ ի ներքոյ ոսկի ծածկոյ ի վերայ սեղանոյն։ Եւ ի վերայ առագաստին ոսկի խոյակ մարդագլուխ ունի ի վերայ ։ Եւ ի վերայ խոյակին ոսկի խաչ մեծ։ Եւ ի վերայ խաչին ոսկի աղաւնի։ Եւ ի ներքոյ առագաստին ոսկի ծածկոյ ի վերայ սեղանոյն։ Եւ ի ներքոյ ոսկի ծածկոյ ոսկի սկիհ մեծ ի վերայ սեղանոյն։ Եւ ի ներքոյ սկհին

ձերբակալուածքի. և երեսակալութեան ձեռք յառաջ-
գային. Ասպա յոյժգոյնք առաւելեալ քան զինքն
ինքեանց ոչ կարէ շարժել և շուտ-
ժամ. յանդգն եղեալ կարէ. զուտ առաքաւորացուած
ընկերք սրտիւ ընկերանային՝ ի շարժել և ի շուտ-
ժամ մատուցանել։ Վասն որոյ հարկաւոր զգոյշ լինել
շարժի գործելի ի ծառայից տէրունական ընծայից
կենդանութեան։

Ախտիցեալ, գոնէ սիրոյն յարժի կիրառիլ. զի
ընկեր այլ մատուցանի շարժական։ այլ ընկեր ի շարժ
ժամ մատուցանել։

Ախտաւորեալ. շարժ ոչ ունի արտօնել ի ծառայէն
երբեք ի պատճառել։ Վասնզի արտ հնձող և քաղ
կուտիցէ ի տան, յայնմհետէ ոչ ունի զանազանել
զայն կենդանական անդ ազատ շարժելոյ, յորմէ և
զրկուածքն։ զի ոչ ասէ զգալ, ասէ զկենդանական
զոլոյ։

Ախտաւորեցեալն։ ի ծառայութեան ոչ ի մի մատուն շարժ
ժամ, և մեռանի շարժելոյ. այլ յիւրմատուածս մեռ-
ցուն զգոյ ոչ ախտիցեալք, որոյ շարժին զինեալն ոչնա
ի կենդանութեան։

Ախտաւորեալք ընկեր և այլ շարժին ի ծառայէն. զոյն
զի ոչ ախտիցեալ շարժին ի յաւուրս ծառայութեան
բնաւոր, այլ կերպարանին հրոյ. վէրք ոչ ազգ ասէ, ընկեր
հատեալ զինքն ընկերանալոյ, այլ ընկեր ի ծառայէն ոչնա
զինեցեալ կենդանի, ծառայեալ չէ պատուոյ ասէ. ընկեր զոյն
զինեցեալ շարժին. վէրք զի զոյ ախտիցեալ ոչ
յայնմհետէ ոչնա, յորմէ և զրկուածքն։ Ասպա-
զինեալ յառաջագոյն ձեռք ի վէրք. զի ծառայ ընկեր
ծառայեալ ընկեր ոչ շարժին ոչ շարժել զինեալ,
այլ շարժին յայլմէ, յորմէ ոչ ախտիցեալքն այլ ի
ծառայ ապաստանեցան, ընկերանային ի ծառայ։ Ասպա
զի ոչնա զինեալ ընկեր ոչնա շարժին ոչ շարժել
ապաստանեալ և ընկերանալ զինեալ ի ծառայէն,
ոչնա ընկեր ի ծառայէն, կին ի գերեալ ոչնա մատուց,
այլ ընկեր զոյն ոչ շարժին յայնմհետէ զինեալ, այլ
շարժին յայլմէ. զոյնպիսեալ շարժին ոչ ձեռք ի
վէրք։ Ասպա զի ոչնա ոչ ախտիցեալ ոչնա

գործ-

քաւարարացուն և անխոտոր ուղիք կենդանւոյն . խոկ
զկերակրոցդն քանալովք , և խրոխտ անցաւոր , բուսոյ
և ոչ զմիմեանս կերանել :

Պատկառ , գոնէ մեռաք և կասիր և այլ ասացուա
կան կատարելովք շարժէին զինքեանս . զի զնոսին
զգայուելոց խրատուցանէ , որովք շարժին՝ ընդունին
զինքեանս յառաջանալ :

Պատասխանեսցէ ինձ այսպիսի կատարելոյն ոչ
շարժիլն սխալուցս՝ եւ որով ներկայանէն . զի
ասէ ոմն յոգի կատարելագոյն իմանալոյ և կամի,
քանզի ոչ ասի շարժիլ : Ասացս շարժիլն եւ որով
ներկայանէն վերագրեմք՝ ի կատարելոն ի ներ-
գործութիւն : Ասէ՝ զոյգս ոչ զինքեանց ասելն,
այլ յիմանալ եւ յորդորել . զի ոչ ոյք,
բայց զինքեանց պատճառ մերձենալ զրգռեցուցէ՝ ի
ձեռն ներհաղորդութեան , զոյգ իսկ չէարկուսո-
ցեալն՝ յայտնութեամբ ցոյց ցցելոյ կերպարանաւք՝ . եւ
կամ յոյժ կատարելոյ , որոյ սարգէն գիտ՝ ի ներ-
գործութիւն , մերձենացեալ զոյգ կատարելոյն
ոչ կամքն երկուս՝ ի ներգործութիւն մերձենա-
ցեալ և շարժէ զինոս . և ոտ երկուս՝ ի ներ-
գործութիւն՝ զոյգմունեալ զինոս : Ոչ ոչ ոչ
ինչ յառաջանալ յանէնոսա , և ոչ շարժեալ . զի ա-
ռաջին ներգործութիւն , որով կատարելոյն զինչ
քանզի ներգործեալ յոյժ՝ մերձենացեալ զոյգ՝ և
նոսա ոտ յոյգ , ոչ մերձենացեալ ոտանաւորա-
պէս , ոչ հանդերձեալ ներգործել կերպաւոր
ապէս՝ : Վասն այնր յոյգսա ոտիկ յիշատակէ
զինքեանս՝ զի ոտ ոչ ոչ ինչ ընդունի զինքեանս
ներգործել՝ ի կերպաւորէն ընդունել , ոչ ոչ
ինչ ներգործել՝ ի կերպաւորէն ընդունել :

Ա՞ռեղծ . ի յոյսանալ ինչոյ զոյգն , ոչ յոյգմէ . ոչ
ոչ ինչ ներգործել՝ ի կերպաւորէն ընդունել :

Պատասխանեսցէ ինձ յոյսանալն այն ոչինչ ի-
նչոյ , ինչ ոչ ինչ ներգործել՝ ի կերպաւորէն ընդունել :

բնակեալ ոչ գոյ ծնողաց, յորմէ առ յաղագս զատուելոյն առաքեալ մի հետացեալ գառանցոյ անգրկեալ : ոմն յորմէ առ զատուցոյ ընտրեալ, զանգրկի մերձ կայ զատուցոյ հետացեալ զառանցոյ անգրկեալ, զորմէ մատեան ոչ գոյ վերստացուած : Զնոյնպէս նոյնիսկ հետացեալ զառանցոյ անգրկեալ զոյս վերստացուած : Զնոյնպէս նոյնիսկ հետացեալ զառանցոյ անգրկեալ զոյս վերստացուած : Զնոյնպէս նոյնիսկ հետացեալ զառանցոյ անգրկեալ զոյս վերստացուած :

ՊՐԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ.

Հետացեալ առ ընտրեալ զանգրկի նոյն նենգութեամբ ընդ ընտրեալ զոյն . յոմ ուղիղ ընդ հետացեալ զառանցոյն ի հետացեալ :

ԲՆՏՐԵԱԼՔ զատուցոյն կատարեալ ընդունել նենգեալ կրօնին . նման նենգեալ ընտրեալ հետացեալ զառանցոյն . հետացեալ նենգեալ ընտրեալ զոյս ընդ հետացեալ զառանցոյն ընդունել նենգեալ կրօնին . ընտրեալ նենգեալ ընդունել զոյս ընդ հետացեալ զառանցոյն ընդունել նենգեալ կրօնին . ընտրեալ նենգեալ ընդունել զոյս ընդ հետացեալ զառանցոյն ընդունել նենգեալ կրօնին :

ԵՄՓՈՓՈՒՄ :

ՈՂ ընդ զատուցոյն կատարեալ ի հետացեալ . այլ զոր հանդերձ կացուցանեմ զատուցոյն ընդ կրօնին .

կամ

կամ ինչպէս ասացինք յառաջ, և կամ յետ մեռելոց յա-
րութեան։ Եւ յայտնի պիտի լինի ապրեալսն։ Որպէս
եւ ասէ Տէրն։ Եւ ոչ ոք ելանէ յերկինս, բայց միայն
որ իջեալ է յերկնից։ Եւ ոչ ոք իջանէ յերկինս, բայց
միայն որ ելանէ յերկինս։ Եւ ոչ ոք ելանէ յերկինս,
բայց միայն որ իջեալ է յերկնից։ Եւ ոչ ոք իջանէ յեր-
կինս, բայց միայն որ ելանէ յերկինս։ Եւ ոչ ոք ելա-
նէ յերկինս, բայց միայն որ իջեալ է յերկնից։ Եւ ոչ
ոք իջանէ յերկինս, բայց միայն որ ելանէ յերկինս։
Եւ ոչ ոք ելանէ յերկինս, բայց միայն որ իջեալ է յեր-
կնից։ Եւ ոչ ոք իջանէ յերկինս, բայց միայն որ ելա-
նէ յերկինս

ՍԱՄՈՒԷԼԻ ԱՌԱՋԻՆ ԳԼՈՒԽ

Ա Եղկանա մի այր ի Հռամաթայիմ Սոփիմ ի լերինն Եփրեմ, եւ անուն նորա Ելկանա որդի Երոհամայ որդւոյ Եղիհուայ որդւոյ Թովհայ որդւոյ Սուփայ Եփրեմացւոյ։ 2 Եւ էին նմա երկու կանայք, անուն միոյն Աննա, եւ անուն երկրորդին Փենեննա։ Եւ էին Փենեննայ որդիք, եւ Աննա ոչ էր նմա որդի։ 3 Եւ ելանէր այրն այն յաւուր յաւուրէ յերկրէն իւրմէ երկրպագել եւ պատարագել Տեառն Սաբաւթայ ի Սեեղովմ։ Եւ էին անդ երկու որդիք Եղեայ՝ Ովփնի եւ Փենեհես քահանայք Տեառն։ 4 Եւ եղեւ յաւուր մի պատարագել Ելկանայի, եւ ետ բաժանս Փենեննայ կնոջ իւրոյ եւ ամենայն որդւոցն եւ դստերացն նորա։ 5 Եւ Աննայի ետ բաժին մի, զի զԱննա սիրէր Ելկանա, եւ Տէր զարգացեալ արգել զարգանդ նորա։ 6 Եւ զայրանայր հակառակորդ նորա վասն այնորիկ, զի Տէր արգել զարգանդ նորա։ 7 Եւ այսպէս յաւուր յաւուրէ ամենայն ժամանակս ելանելոյ նորա ի տունն Տեառն՝ նախատէր զնա, եւ նա լայր եւ ոչ ուտէր։ 8 Եւ ասէր ցնա Ելկանա այր նորա՝ Աննա, ընդէ՞ր լայր, եւ ընդէ՞ր ոչ ուտես, եւ ընդէ՞ր տրտմեալ է սիրտ քո. ո՞չ եմ ես քեզ աւելի քան զտասն որդիս։

Ա Եւ յարոյց Աննա զհաց զոր կերեալ էին ի Սեեղովմ, եւ զոր արբեալ էին։ Եւ Եղի քահանայն նստեալ էր ի վերայ աթոռոյ առ դրան տաճարի Տեառն։ 10 Եւ Աննա դառնացեալ հոգւով՝ եւ աղաչէր զՏէր եւ լայր լալեաւ։ 11 Եւ ուխտ արար Աննա եւ ասէ՝ Տէր Զաբաւթ, եթէ հայեցեալ հայեսցիս ի խոնարհութիւն աղախնոյ քո, եւ յիշեսցես զիս, եւ ոչ մոռասցիս զաղախին քո, եւ տացես աղախնոյ քո զարու մի, եւ տացեմ զնա Տեառն զամենայն աւուրս կենաց նորա, եւ երկաթ ոչ ելցէ ի գլուխ նորա։ 12 Եւ եղեւ որպէս բազմացոյց աղաչել նորա առաջի Տեառն, եւ Եղի պահէր զբերան նորա։ 13 Եւ Աննա խօսէր ի սրտի իւրում, եւ միայն շրթունք նորա շարժէին, եւ ձայն նորա ոչ լսէր։ Եւ համարեցաւ Եղի զնա թէ արբեալ է գինւոյ։ 14 Եւ ասէ ցնա Եղի՝ մինչեւ ե՞րբ արբեալ ես, հեռացո զգինի քո յանձնէ քումմէ։ 15 Եւ պատասխանի ետ Աննա եւ ասէ՝ ոչ այդպէս տէր իմ, զի կին տրտում հոգւով ես, եւ գինի եւ սիկերա ոչ արբի, այլ հեղի զանձն իմ առաջի Տեառն։ 16 Մի համարիր զաղախին քո իբրեւ զդուստր Բելիարու, զի ի բազմութենէ տրտմութեան իմոյ եւ վշտի խօսեցայ մինչեւ ցայսօր։ 17 Եւ պատասխանի ետ Եղի եւ ասէ՝ երթ ընդ խաղաղութեամբ, եւ Աստուած Իսրայէլի տացէ զխնդրուածս քո զոր խնդրեցեր ի նմանէ։ 18 Եւ ասէ Աննա՝ գտցէ աղախին քո շնորհս առաջի քո։ Եւ գնաց կինն ճանապարհ իւր, եւ կերաւ, եւ երեսք նորա ոչ էին այլ ևս որպէս յառաջագոյն։

19 Եւ յարուցեալ առաւօտուն կանուխ երկրպագեցին առաջի Տեառն, եւ դարձան եւ եկին ի տուն իւրեանց ի Հռամաթայիմ Սոփիմ։ Եւ ծանեաւ Ելկանա զԱննա կին իւր, եւ յիշեաց Տէր զնա։ 20 Եւ եղեւ յետ կատարելոյ ամաց, յղացաւ Աննա եւ ծնաւ որդի, եւ կոչեաց զանուն նորա Սամուէլ, զի ի Տեառնէ խնդրեցի զնա։

21 Եւ ելանէր այրն Ելկանա եւ ամենայն տունն նորա զտարեկան պատարագել Տեառն եւ զուխտ իւր։ 22 Եւ Աննա ոչ ելանէր, զի ասէր ցայր մանկանն՝ մինչեւ ի մեծանալ մանկանն եւ տարից զնա, եւ երեսացի առաջի Տեառն, եւ նստցի անդ յաւիտեան։ 23 Եւ ասէ ցնա Ելկանա այր նորա՝ արա զոր բարի երեւի քեզ, նստիր մինչեւ ի տարանջատել զնա ի կաթանէ, միայն կատարեսցէ Տէր զբանն իւր։ Եւ նստաւ կինն եւ կաթեցոյց զորդի իւր մինչեւ ի տարանջատել զնա ի կաթանէ։ 24 Եւ տարանջատեալ զնա ի կաթանէ՝ առ զնա ընդ իւր, եւ երիս եզս հասակաւորս, եւ մի ցուլ, եւ մի ոչխարի, եւ մի տիկ գինւոյ, եւ տարեալ զնա ի տուն Տեառն ի Սեեղովմ, եւ մանուկն ընդ նոսա։ 25 Եւ մորթեցին զեզն, եւ մատուցին զմանուկն առ Եղի։ 26 Եւ ասէ Աննա՝ ողորմի տէր իմ, կեցո՛ զանձն քո, ես եմ կինն որ կայի առ քեզ աստ աղաչել առաջի Տեառն։ 27 Զմանուկս զայս աղաչէի, եւ ետ Տէր ինձ զխնդրուածս իմ զոր խնդրեցի ի նմանէ։ 28 Եւ ես դարձուցի զնա Տեառն զամենայն աւուրս կենաց նորա, զի ի Տեառնէ խնդրեցի զնա։ Եւ երկրպագեցին անդ Տեառն։

Ա Եւ աղաւթեաց Աննա եւ ասէ՝ զուարճացաւ սիրտ իմ ի Տէր, եւ բարձրացաւ եղջիւր իմ ի Տէր Աստուած իմ, եւ ընդարձակեցաւ բերան իմ ի թշնամիս իմ, զի ուրախացայ ի փրկութեան քում։ 2 Զի ոչ է սուրբ իբրեւ զՏէր, եւ ոչ է արդար իբրեւ զԱստուած մեր, եւ ոչ է սուրբ իբրեւ զքեզ։ 3 Մի՛ բազմացուցանէք խօսել զհպարտութիւն, մի՛ ելցէ հպարտութիւն ի բերանոյ ձերոյ, զի Աստուած գիտութեանց է Տէր, եւ նա պատրաստէ զգործս իւր։ 4 Աղեղն զօրաւորացն տկարացաւ, եւ տկարացեալքն զօրացան զօրութեամբ։ 5 Յագեալքն վարձու հացի պարապեցան, եւ քաղցեալքն կշտացան, մինչեւ եւ ամուլն ծնաւ եւ բազմացաւ։ 6 Տէր սպանանէ եւ կենդանացուցանէ, իջուցանէ ի գերեզման եւ ելուցանէ։ 7 Տէր աղքատացուցանէ եւ մեծացուցանէ, խոնարհեցուցանէ եւ բարձրացուցանէ։ 8 Յարուցանէ ի հողոյ զտկարն, եւ ի պարսաւոյ բարձրացուցանէ զաղքատն, նստուցանել զնոսա ընդ իշխանս, եւ աթոռ փառաց ժառանգեցուցանել նոցա։ Զի Տեառն են սիւնք երկրի, եւ եդ ի նոսա զաշխարհ։ 9 Զոտս սրբոցն իւրոց պահեսցէ, եւ չարքն ի խաւարի լռեսցեն, զի ոչ յոյժ զօրութեամբ զօրանայ այր։ 10 Տէր զօրացուցանէ զհակառակորդս իւր, եւ ի նոսա որոտայ ի երկինս։ Տէր դատեսցէ զծագս երկրի, եւ տացէ զիշխանութիւն թագաւորի մերում, եւ բարձրացուսցէ զեղջիւր օծելոյ իւրոյ։ 11 Եւ գնաց Ելկանա ի տուն իւր ի Հռամաթայիմ Սոփիմ, եւ մանուկն էր սպասաւոր առաջի Տեառն առաջի Եղի քահանայի։

12 Եւ որդիք Եղեայ էին որդիք Բելիարու, եւ զՏէր ոչ ծանէին։ 13 Եւ սովորութիւն էր քահանայիցն ընդ ժողովրդեանն, եթէ ոք զոհ մատուցանէր, եւ եկեալ էր սպասաւոր քահանային ի ժամ եփելոյ միսոյ, եւ պատառաքաղ երիդանի էր ի ձեռին նորա, 14 եւ ընկղմեալ էր ի կարասին կամ ի կաթսայն կամ ի սկահին կամ ի կճին, եւ ամենայն զոր ելանէր պատառաքաղն, առնոյր քահանայն իւր։ Այսպէս առնէին ամենայն Սեեղովմեցոցն։ 15 Եւ մինչեւ ի ծխել ճարպոյն, եկեալ էր սպասաւոր քահանային եւ ասէր ցայրն որ զոհ մատուցանէր՝ տուր միս տապակել քահանային, զի ոչ առնուցու ի քէն եփեալ միս, այլ հում։ 16 Եւ ասէր ցնա այրն՝ ճարպոյն նախ ծխեսցի, եւ ապա առ ինքնին որչափ կամիս անձն քո, եւ ասէր ցնա՝ ոչ այդպէս, այլ տուր ինձ ի հասարակի, եւ եթէ ոչ՝ առնում ես զոյժ։ 17 Եւ եղեւ մեղք մանկանցն մեծ առաջի Տեառն յոյժ, զի անարգէին զպատարագ Տեառն մարդիկ։

18 Եւ Սամուէլ սպասաւորէր առաջի Տեառն, մանուկ զգեցեալ զեփովդ բամբակեայ։ 19 Եւ մայր նորա արարեալ էր նմա պատմուճան փոքր, եւ բերէր ցնա յամէ յամէ աւուրս, յելանելն իւրոյ ընդ կնոջն իւրոյ մատուցանել զտարեկան պատարագն։ 20 Եւ օրհնեաց Եղի զԵղկանա եւ զկին նորա, եւ ասէ՝ հատուսցէ Տէր քեզ զաւակ յայսմանէ կնոջէ զփոխանակ խնդրուածոյ զոր խնդրեցեր առ Տէր։ Եւ գնացին ի տեղի իւրեանց։ 21 Եւ Տէր այցելոյ Աննայի, եւ յղացաւ եւ ծնաւ երիս որդիս եւ երկուս դստերս։ Եւ մեծացաւ մանուկն Սամուէլ առաջի Տեառն։

22 Եւ Եղի ծեր յոյժ, եւ լուաւ զամենայն զոր առնէին որդիք իւր ամենայն Իսրայէլի, եւ զի պառկէին ընդ կանայս որ պահէին զդրունս վկայութեան։ 23 Եւ ասէ ցնոսա՝ ընդէ՞ր առնէք զբանս զայս զոր ես լսեմ զամենայն զչարիս զայս ի բերանոյ ամենայն ժողովրդեանն Տեառն։ 24 Մի՛ այդպէս որդեակք իմ, զի ոչ է բարի զոր ես լսեմ զամենայն զչարիս զայս ի բերանոյ ամենայն ժողովրդեանն Տեառն։ 25 Եթէ մեղանչեսցէ այր առ այր, դատեսցէ զնա Աստուած, եւ եթէ առ Տէր մեղանչեսցէ այր, ո՞ աղաչեսցէ վասն նորա։ Եւ ոչ լուան ձայնի հաւր իւրեանց, զի կամեցաւ Տէր սպանանել զնոսա։ 26 Եւ մանուկն Սամուէլ երթեւեկէր եւ մեծանայր, եւ հաճոյ էր Տեառն եւ մարդկան։

27 Եւ եկն այր Աստուծոյ առ Եղի, եւ ասէ ցնա՝ այսպէս ասէ Տէր, ո՞չ յայտնի յայտնեցայ տանն հաւր քո, երբ էին անդ ի տանն Փարաւոնի ի տանն Եգիպտացւոց։ 28 Եւ ընտրեցի զնա ի բոլոր ցեղէ Իսրայէլի ինձ քահանայ, եւ մատուցանել զպատարագս իմ ի սեղանի իմում, եւ ծխել խունկ, եւ կրել զեփովդ առաջի իմում, եւ ետու զամենայն զպատարագս որդւոցն Իսրայէլի տանն հաւր քո։ 29 Ընդէ՞ր ոտնակոխ արարէք զպատարագս իմ եւ զպատարագս իմ զոր պատուիրեցի ի տաճարի իմում, եւ պատուեցեր զորդիս քո քան զիս, ի հասանել ձեզ զամենայն զպատարագս Իսրայէլի ժողովրդեան իմոյ։ 30 Վասն այնորիկ այսպէս ասէ Տէր Աստուած Իսրայէլի՝ ասելով ասացի զի տունդ քո եւ տունդ հաւր քո պաշտեսցեն առաջի իմում յաւիտեան, եւ այժմ ասէ Տէր՝ հեռի լիցի ինձ, զի որ պատուեն զիս պատուեցից, եւ որ արհամարհեն զիս անարգեսցին։ 31 Ահա եկեսցեն աւուրք, եւ կտրեցից զզաւակ քո եւ զզաւակ տանն հաւր քո, եւ ոչ եղիցի ծեր ի տան քում յամենայն աւուրս։ 32 Եւ տեսցես զնեղութիւն տաճարի իմոյ, եւ ոչ եղիցի ծեր ի տան քում յամենայն աւուրս։ 33 Եւ ոչ ոք ի քոյոց ի սեղանոյ իմմէ ոչ կտրեցից, զի կարասցեն աչք քո եւ տրտմեսցի հոգի քո, եւ ամենայն զաւակ տանդ քո մեռանիցին ի ժամ երիտասարդութեան։ 34 Եւ սա նշան ինձ որ եկեսցէ առ երկուս որդիս քո առ Փենեհես եւ առ Ովփնի, ի միում աւուր մեռանիցին երկոքին։ 35 Եւ յարուցից ինձ քահանայ հաւատարիմ, որ զամենայն որ ինչ ի սրտի իմում եւ ի հոգւոյ իմոյ առնիցէ, եւ շինեցից նմա տուն հաստատուն, եւ հանապազ օրհնութեամբ օծեալ իմով եւ ծառայ իմ յամենայն աւուրս։ 36 Եւ եղիցի որ մնացեալ իցէ ի տանդ քում, եկեսցէ երկրպագել նմա վասն դրամոյ մի եւ վասն հացի մի, եւ ասասցէ՝ ընկալ զիս ի մի ի քահանայութեանդ քոյ, զի կերիցեմ հաց։

Ա Եւ մանուկն Սամուէլ սպասաւորէր առաջի Տեառն առաջի Եղի, եւ բան Տեառն էր պատուական յաւուրսն յայնոսիկ, ոչ էր տեսիլ յայտնի։ 2 Եւ եղեւ յաւուր մի, եւ Եղի ննջէր ի տեղւոջ իւրում, եւ աչք նորա սկսեալ էին խաւարել, եւ ոչ կարէր տեսանել։ 3 Եւ լապտեր Աստուծոյ մինչ ոչ մարեալ էր, եւ Սամուէլ ննջէր ի տաճարի Տեառն, ուր էր տապան Աստուծոյ։ 4 Եւ կոչեաց Տէր զՍամուէլ, եւ նա ասէ՝ ահա ես։ 5 Եւ վազեաց առ Եղի եւ ասէ՝ ահա ես, զի կոչեցեր զիս։ Եւ ասէ՝ ոչ կոչեցի, դարձ՛ եւ ննջեա։ Եւ գնաց եւ ննջեաց։ 6 Եւ յաւելեալ կոչեաց Տէր զՍամուէլ, եւ յարուցեալ Սամուէլ գնաց առ Եղի եւ ասէ՝ ահա ես, զի կոչեցեր զիս։ Եւ ասէ՝ ոչ կոչեցի, որդեակ, դարձ՛ եւ ննջեա։ 7 Եւ Սամուէլ ոչ գիտէր զՏէր, եւ ոչ էր յայտնեալ նմա բան Տեառն։ 8 Եւ յաւելեալ կոչեաց Տէր զՍամուէլ երրորդ, եւ յարուցեալ գնաց առ Եղի եւ ասէ՝ ահա ես, զի կոչեցեր զիս։ Եւ ասէ՝ ոչ կոչեցի, որդեակ, դարձ՛ եւ ննջեա։ 9 Եւ Եղի ծանեաւ զի Տէր կոչէ զմանուկն, եւ ասէ ցՍամուէլ՝ գնա՛ եւ ննջեա, եւ եթէ կոչեսցէ զքեզ, ասասցես՝ խօսեա՛ Տէր, զի լսէ ծառայ քո։ Եւ գնաց Սամուէլ եւ ննջեաց ի տեղւոջ իւրում։ 10 Եւ եկն Տէր եւ կացեալ կոչեաց որպէս յառաջագոյն, Սամուէլ Սամուէլ։ Եւ ասէ Սամուէլ՝ խօսեա՛ Տէր, զի լսէ ծառայ քո։ 11 Եւ ասէ Տէր ցՍամուէլ՝ ահա ես առնեմ բան ի յԻսրայէլի, որ ամենայն որ լուիցէ զնմանէ՝ հնչեսցեն ականջք նորա։ 12 Յաւուր յայնմիկ յարուցից զամենայն զբանս իմ զոր խօսեցայ վասն տանն Եղեայ, սկսայց եւ կատարեցից։ 13 Եւ ասացի ցնա զի դատեցից զտունն նորա մինչեւ յաւիտեան վասն անաւրէնութեան զոր գիտէր, զի նախատէին որդիք նորա զիս, եւ ոչ պատուհասեաց զնոսա։ 14 Եւ վասն այնորիկ երդուայ տանն Եղեայ, եթէ ոչ քաւեսցի անաւրէնութիւն տանն Եղեայ զոհով եւ ընծայիւք յաւիտեան։ 15 Եւ ննջեաց Սամուէլ մինչեւ առաւօտ, եւ բացաւ զդրունս տանն Տեառն, եւ Սամուէլ երկնչէր պատմել զտեսիլն Եղեայ։ 16 Եւ կոչեաց Եղի զՍամուէլ եւ ասէ՝ Սամուէլ որդեակ իմ, եւ նա ասէ՝ ահա ես։ 17 Եւ ասէ՝ զի՞նչ է բանն զոր խօսեցաւ Տէր ընդ քեզ, մի՛ ծածկեսցես ինձ, զի այսպէս արասցէ Տէր քեզ, եւ այսպէս յաւելցէ, եթէ ծածկեսցես ինձ զամենայն զբանն զոր խօսեցաւ ընդ քեզ։ 18 Եւ պատմեաց Սամուէլ ամենայն զբանսն եւ ոչ ծածկեաց ի նմանէ։ Եւ ասէ Եղի՝ Տէր է, զոր հաճեսցի առաջի իւրում առնիցէ։ 19 Եւ մեծացաւ Սամուէլ, եւ Տէր էր ընդ նմա, եւ ոչ անկաւ ամենայն բանից նորա ի գետին։ 20 Եւ գիտէր ամենայն Իսրայէլ ի Դանայ մինչեւ ի Բերսաբէէ, զի հաւատարիմ Սամուէլ ի մարգարէ Տեառն։ 21 Եւ յաւելեալ երեւեցաւ Տէր ի Սեեղովմ, զի յայտնեաց Տէր զինքն Սամուէլի ի Սեեղովմ ըստ բանի Տեառն։ Եւ եղեւ բան Սամուէլի առ ամենայն Իսրայէլ։

Ա Եւ ելին Իսրայէլացիք ընդդէմ Փղշտացւոց ի պատերազմ, եւ բանակեցան առ Եբենեզեր, եւ Փղշտացիք բանակեցան ի Ափեկ։ 2 Եւ կարգեցին Փղշտացիք զպատերազմ ընդդէմ Իսրայէլի, եւ ընդ հանդիպել պատերազմին՝ եհար Իսրայէլ առաջի Փղշտացւոց, եւ սպան ի դաշտի զչորս հազարս այրս։ 3 Եւ եկն ժողովուրդն ի բանակն, եւ ասեն երէցքն Իսրայէլի՝ ընդէ՞ր եհար զմեզ Տէր այսօր առաջի Փղշտացւոց, եկայք եւ առցուք առ մեզ զտապանակ ուխտի Տեառն, եւ եկեսցէ ի մէջ մեր, եւ փրկեսցէ զմեզ ի ձեռաց թշնամեաց մերոց։ 4 Եւ առաքեաց ժողովուրդն ի Սեեղովմ, եւ առին անտի զտապանակ ուխտի Տեառն Սաբաւթայ նստելոյ ի վերայ քերովբէից, եւ էին անդ երկու որդիք Եղեայ՝ Ովփնի եւ Փենեհես ընդ տապանակին ուխտի Աստուծոյ։ 5 Եւ եղեւ ի գալ տապանակին ուխտի Տեառն ի բանակն, եւ ամենայն Իսրայէլ աղաղակեցին աղաղակաւ մեծաւ, եւ դղրդեցաւ երկիր։ 6 Եւ լուան Փղշտացիք զձայն աղաղակին, եւ ասեն՝ զի՞նչ է ձայն աղաղակին մեծի զայսորիկ ի բանակին Եբրայեցւոց։ Եւ գիտացին զի տապանակ ուխտի Տեառն եկեալ է ի բանակն։ 7 Եւ երկեան Փղշտացիք, զի ասեն՝ եկեալ է Աստուած ի բանակն, եւ ասեն՝ վա՛յ մեզ, զի ոչ եղեւ այսպէս երէկ եւ նախընթեր։ 8 Վա՛յ մեզ, ո՞ փրկեսցէ զմեզ ի ձեռաց Աստուծոյ զօրաւորիս զայսորիկ, զայրն որ եհար զԵգիպտոս զամենայն հարուածովք յանապատի։ 9 Զօրացարո՛ւք եւ եղերո՛ւք արանց, Փղշտացիք, մի՛ ծառայեսջիք Եբրայեցւոց որպէս ծառայեցին նոքա ձեզ, եղերո՛ւք արանց եւ պատերազմեցարո՛ւք։ 10 Եւ պատերազմեցան Փղշտացիք, եւ եհար Իսրայէլ, եւ փախեան այրք իւրաքանչիւր ի վրանս իւր, եւ եղեւ սպանումն մեծ յոյժ, եւ անկան յԻսրայէլ երեսուն հազարք հետեւակ։ 11 Եւ տապանակ Աստուծոյ առեալ էր, եւ երկու որդիք Եղեայ՝ Ովփնի եւ Փենեհես մեռան։

12 Եւ վազեաց այր մի Յեմինեցի յաւազակաց եւ եկն յաւուր յայնմիկ ի Սեեղովմ, եւ պատառեալ էին զհանդերձս իւր, եւ հող ի գլուխ իւր։ 13 Եւ եկն, եւ ահա Եղի նստեալ էր ի վերայ աթոռոյ իւրոյ առ դրան տաճարի Տեառն, զի սիրտ նորա դողայր վասն տապանակին Աստուծոյ։ Եւ այր եկն եւ պատմեաց ի քաղաքին, եւ ամենայն քաղաքն աղաղակեցին։ 14 Եւ լուաւ Եղի զձայն աղաղակին, եւ ասէ՝ զի՞նչ է ձայն աղաղակին զայսորիկ։ Եւ այրն շտապեաց եւ եկն, եւ պատմեաց Եղեայ։ 15 Եւ Եղի էր ամաց իննսուն եւ ութ, եւ աչք նորա կանգնեալ էին, եւ ոչ կարէր տեսանել։ 16 Եւ ասէ այրն ցԵղի՝ ես եմ որ եկի ի բանակէն, եւ ես յաւուր յայսմիկ փախեայ ի բանակէն։ Եւ ասէ՝ զի՞նչ է բանն զոր եղեւ, որդեակ իմ։ 17 Եւ պատասխանի ետ այրն եւ ասէ՝ փախեաւ Իսրայէլ առաջի Փղշտացւոց, եւ սպանումն մեծ եղեւ ի ժողովրդեանն, եւ երկու որդիք քո՝ Ովփնի եւ Փենեհես մեռան, եւ տապանակ Աստուծոյ առեալ է։ 18 Եւ եղեւ ի յիշել զտապանակ Աստուծոյ, եւ անկաւ ի վերայ մեջքի յաթոռոյ իւրմէ յետս դրանն, եւ խորտակեցաւ զոյգ նորա, եւ մեռաւ, զի ծեր էր այրն եւ ծանր։ Եւ նա դատեաց զԻսրայէլ ամս քառասուն։

19 Եւ հարսն նորա կին Փենեհեսի յղի էր ի ծնանել, եւ լուաւ զլուրն զառնուլ զտապանակ Աստուծոյ, եւ զի մեռան սկեսուր իւր եւ այր իւր, եւ կորացաւ եւ ծնաւ, զի հասին ի նա ցաւք իւր։ 20 Եւ ի ժամ մահուան նորա ասեն կանայքն որ կային առ նա՝ մի՛ երկնչիր, զի որդի ծնար։ Եւ ոչ պատասխանի ետ եւ ոչ ետ ուշադրութիւն։ 21 Եւ կոչեաց զանուն մանկանն Ի-քաբովդ, եւ ասէ՝ գերեցաւ փառք յԻսրայէլ, զի առեալ է տապանակ Աստուծոյ, եւ զի մեռան սկեսուր իւր եւ այր իւր։ 22 Եւ ասէ՝ գերեցաւ փառք յԻսրայէլ, զի առեալ է տապանակ Աստուծոյ։

Ա Եւ Փղշտացիք առեալ զտապանակ Աստուծոյ տարան զնա ի Ազովտոս։ 2 Եւ առեալ Փղշտացիք զտապանակ Աստուծոյ տարան զնա ի տուն Դագովնի, եւ եդին զնա առ Դագովն։ 3 Եւ կանուխ յարուցեալ Ազովտացիք յաւուրն վաղիւ, եւ ահա Դագովն անկեալ էր ի վերայ երեսաց իւրոց ի գետին առաջի տապանակին Տեառն։ Եւ առեալ զԴագովն դարձուցին զնա ի տեղի իւրում։ 4 Եւ կանուխ յարուցեալ յաւուրն վաղիւ, եւ ահա Դագովն անկեալ էր ի վերայ երեսաց իւրոց ի գետին առաջի տապանակին Տեառն, եւ գլուխ Դագովնի եւ երկու ձեռք նորա կտրեալ էին ի վերայ շեմին, եւ Դագովն միայն մարմին իւր։ 5 Վասն այնորիկ ոչ կան քահանայք Դագովնի եւ ամենայն որ մտանեն ի տուն Դագովնի ի շեմն Ազովտացւոց մինչեւ ցայսօր։ 6 Եւ ծանրացաւ ձեռն Տեառն ի վերայ Ազովտացւոց, եւ սպան զնոսա, եւ հարին զնոսա ի տումորս, զԱզովտոս եւ զսահմանս նորա։ 7 Եւ տեսին այրք Ազովտացիք զի այսպէս է, եւ ասեն՝ մի՛ նստցի տապանակ Աստուծոյ Իսրայէլի ընդ մեզ, զի ծանր է ձեռն նորա ի վերայ մեր եւ ի վերայ Դագովնի աստուծոյ մերոյ։ 8 Եւ առաքեցին եւ ժողովեցին զամենայն իշխանս Փղշտացւոց առ ինքեանս, եւ ասեն՝ զի՞նչ առնեմք զտապանակ Աստուծոյ Իսրայէլի։ Եւ ասեն Գեթացիքն՝ տարցեն զտապանակ Աստուծոյ Իսրայէլի ի Գեթ։ Եւ տարան զտապանակ Աստուծոյ Իսրայէլի։ 9 Եւ եղեւ ի տանել զնա, եւ ձեռն Տեառն եղեւ ի քաղաքին ի խռովութիւն մեծ յոյժ, եւ հարին զարս քաղաքին ի փոքունս եւ ի մեծս, եւ ելին ի նոսա տումորք։ 10 Եւ առաքեցին զտապանակ Աստուծոյ ի Ակարոն, եւ եղեւ ի գալ տապանակին Աստուծոյ ի Ակարոն, եւ աղաղակեցին Ակարոնացիքն եւ ասեն՝ զի՞ տարեալ են զտապանակ Աստուծոյ Իսրայէլի առ մեզ, սպանանել զմեզ եւ զժողովուրդ մեր։ 11 Եւ առաքեցին եւ ժողովեցին զամենայն իշխանս Փղշտացւոց, եւ ասեն՝ արձակեցէք զտապանակ Աստուծոյ Իսրայէլի, եւ դարձցի ի տեղի իւրում, եւ մի՛ սպանանիցէ զմեզ եւ զժողովուրդ մեր։ Եւ եղեւ խռովութիւն մեծ յոյժ ի քաղաքին, զի ծանրացաւ ձեռն Աստուծոյ անտի։ 12 Եւ այրքն որ ոչ մեռան հարեալ էին ի տումորս, եւ ելանէր աղաղակ քաղաքին յերկինս։

Ա Եւ էր տապանակ Տեառն ի տանն Ամինադաբայ ամիսս եօթն։ 2 Եւ կոչեցին Փղշտացիք զքահանայսն եւ զգուշակսն եւ ասեն՝ զի՞նչ առնեմք զտապանակ Տեառն, ցո՛ւցէք մեզ զկերպ զոր առնիցեմք ընդ նմա, զի առաքեսցեմք զնա ի տեղի իւրում։ 3 Եւ ասեն՝ եթէ առաքէք զտապանակ Աստուծոյ Իսրայէլի, մի՛ առաքէք զնա դատարկ, այլ հատուցանելով հատուցէք նմա, եւ ապա բժշկեսջիք, եւ գիտասջիք զի ոչ հեռացաւ ձեռն նորա ի վերայ ձեր։ 4 Եւ ասեն՝ զի՞նչ է հատուցումն զոր հատուցանիցեմք նմա։ Եւ ասեն՝ ըստ թուոյ իշխանաց Փղշտացւոց հինգ տումորք ոսկի եւ հինգ մկունք ոսկի, զի մի է պատուհաս ամենեցուն եւ իշխանացն ձերոց։ 5 Եւ արասջիք զպատկերս տումորաց ձերոց եւ զպատկերս մկանց ձերոց որ ապականեն զերկիր, եւ տացէք փառս Աստուծոյ Իսրայէլի, եւ թերեւս թեթեւասցէ ձեռն նորա ի վերայ ձեր եւ ի վերայ Դագովնի աստուծոյ ձերոյ եւ ի վերայ երկրի ձերոյ։ 6 Եւ ընդէ՞ր ծանրացուցանէք զսիրտ ձեր որպէս ծանրացուցին զսիրտ իւրեանց Եգիպտացիքն եւ Փարաւոն։ Ո՞չ զի ի հասանել նոցա զնոսա ի ձեռս նոցա, եւ ապա արձակեցին զնոսա, եւ գնացին։ 7 Եւ արարէք սայլ նոր մի, եւ երկու կովս ծնեալս որոց ոչ ելցէ լուծ, եւ կապեցէք զկովսն ի սայլն, եւ դարձուսջիք զորդիս նոցա ի տանէ նոցա։ 8 Եւ առէք զտապանակ Տեառն, եւ դիցէք ի սայլն, եւ զսպասս ոսկի զոր հատուցանիցէք նմա դիցէք ի կողովի ի կողմանէ նորա, եւ արձակեսջիք զնա, եւ գնասցէ։ 9 Եւ տեսջիք, եթէ ճանապարհ սահմանի իւրոյ ելցէ ի Բեթսամիս, նա արար մեզ զչարիս զայսորիկ մեծամեծս, եւ եթէ ոչ, գիտասջիք զի ոչ ձեռն նորա հարեալ զմեզ, այլ պատահեցաւ մեզ։ 10 Եւ արարին այրքն այնպէս, եւ առեալ երկու կովս ծնեալս եւ կապեցին զնոսա ի սայլն, եւ զորդիս նոցա արգելին ի տանէ։ 11 Եւ դիցին զտապանակ Տեառն ի սայլն, եւ զկողովին եւ զմկունսն ոսկի եւ զպատկերս տումորացն։ 12 Եւ ուղղեցին կովքն ճանապարհ ի Բեթսամիս, եւ ի մի ճանապարհէ երթային եւ լային, եւ ոչ խոտորէին ոչ ընդ աջ եւ ոչ ընդ ձախ, եւ իշխանքն Փղշտացւոց երթային զհետ նոցա մինչեւ ի սահման Բեթսամիսի։ 13 Եւ Բեթսամիսեցիքն հնձէին զցորեան հնձանաց իւրեանց, եւ ամբարձին զաչս իւրեանց եւ տեսին զտապանակն, եւ ուրախացան տեսանելով։ 14 Եւ սայլն եկն ի դաշտ Բեթսամիսեցւոյն Յեսուայ, եւ կայր անդ, եւ անդ էր քար մեծ, եւ հատին զփայտ սայլին, եւ զկովսն մատուցին ողջակէզ Տեառն։ 15 Եւ Ղեւտացիքն իջուցին զտապանակ Տեառն, եւ զկողովին որ ընդ նմա էր, եւ դիցին զնոսա ի քարին մեծի, եւ Բեթսամիսեցիքն մատուցին ողջակէզս եւ զոհս յաւուրն յայնմիկ Տեառն։ 16 Եւ հինգ իշխանքն Փղշտացւոց տեսին, եւ դարձան ի Ակարոն յաւուրն յայնմիկ։ 17 Եւ սոքա են տումորք ոսկի զոր հատուցին Փղշտացիքն Տեառն՝ վասն Ազովտոսի մի, վասն Գազայի մի, վասն Ասկաղովնի մի, վասն Գեթայ մի, վասն Ակարոնի մի։ 18 Եւ մկունք ոսկի ըստ թուոյ ամենայն քաղաքաց Փղշտացւոց հինգ իշխանացն, ի քաղաքաց պարսպաւորաց եւ ի գեղից անպարիսպից մինչեւ ի քարն մեծ զոր եդին զտապանակ Տեառն, որ կայ մինչեւ ցայսօր ի դաշտի Բեթսամիսեցւոյն Յեսուայ։ 19 Եւ զՅեթոնացիսն ոչ հարին, զի նայեցան ի տապանակ Տեառն, եւ հարին ի ժողովրդենէն յիսուն հազարս այրս, եւ սգացին ժողովուրդն զի հարին Տէր զժողովուրդն հարուածովք մեծամեծս։ 20 Եւ ասեն Բեթսամիսեցիքն՝ ո՞ կարէ կալ առաջի Տեառն Աստուծոյ սորա՝ զայսպիսի սուրբ, եւ առ ո՞ւմ ելցէ ի մեզանից։ 21 Եւ առաքեցին պատգամաւորս առ բնակիչս Կարիաթարիմայ՝ ասելով՝ դարձուցին Փղշտացիքն զտապանակ Տեառն, իջէք եւ տարէք զնա առ ձեզ։

Ա Եւ եկին այրքն Կարիաթարիմայ, եւ տարան զտապանակ Տեառն, եւ մատուցին զնա ի տուն Ամինադաբայ ի բլուրն, եւ զԵղիազար որդի նորա սրբեցին զի պահեսցէ զտապանակ Տեառն։ 2 Եւ եղեւ յաւուրէ յաւուր եւ ամէ յամէ, եւ էր տապանակ Տեառն ի Կարիաթարիմ, եւ ամենայն տունն Իսրայէլի սգային զՏէր։ 3 Եւ ասէ Սամուէլ ցամենայն տունն Իսրայէլի՝ ասելով՝ եթէ յամենայն սրտէ դառնայք առ Տէր, հեռացուցէք զաստուածս օտարս ի միջոյ ձերոյ, եւ զԱստարովթ, եւ ուղղեցէք զսիրտ ձեր առ Տէր, եւ ծառայեցէք նմա միայնոյ, եւ փրկեսցէ զձեզ ի ձեռաց Փղշտացւոց։ 4 Եւ հեռացուցին որդիք Իսրայէլի զԲահաղ եւ զԱստարովթ, եւ ծառայեցին Տեառն միայնոյ։ 5 Եւ ասէ Սամուէլ՝ ժողովեցէք զամենայն Իսրայէլ ի Մասփա, եւ ես գոհասցեմ վասն ձեր առ Տէր։ 6 Եւ ժողովեցան ի Մասփա, եւ առեալ ջուր հեղին առաջի Տեառն, եւ պահեցին յաւուրն յայնմիկ, եւ ասեն անդ՝ մեղաք առ Տէր։ Եւ դատեաց Սամուէլ զորդիսն Իսրայէլի ի Մասփա։ 7 Եւ լուան Փղշտացիք զի ժողովեցան որդիք Իսրայէլի ի Մասփա, եւ ելին իշխանք Փղշտացւոց ընդդէմ Իսրայէլի։ Եւ լուեալ որդւոցն Իսրայէլի երկեան յերեսաց Փղշտացւոց։ 8 Եւ ասեն որդիքն Իսրայէլի ցՍամուէլ՝ մի՛ դադարեսցես յաղաչել վասն մեր առ Տէր Աստուած մեր, եւ փրկեսցէ զմեզ ի ձեռաց Փղշտացւոց։ 9 Եւ առեալ Սամուէլ գառն մի կաթնեցուկ, եւ մատոյց զնա ողջակէզ Տեառն, եւ աղաղակեաց Սամուէլ առ Տէ

فصل في الأخلاق

ԿԱՏԱՐԱԾԸ

Առաքելոց սուրբ հայրապետիս։

ՅԱՆԱ ՊԱՏՐԱՆՔՈՒՆՑ ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՏՈՐԻՆ։

Երկրորդ մասն փիլիսոփայութիւն։

ԲՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ։

Յառաջաբանութիւն։ 3

ԽՆԴՈՒՐՆ ԱԽՐՆԹԱՑ։

գլուխ Ա։ Յաղագս առարկային, որպիսութեան, և քաժանման բնութեանցն։ 5

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆ ԲՆԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ։

Ա Յաղագս շարժական էակի առ հասարակ։ 8

ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՋԻՆ։

Յաղագս սկզբանց իրաց։ 9
խնդրոյն Յաղագս սկզբանց ընդհանրապէս։ 10
գլուխ Բ։ Յաղագս ԹԷ պինդ, և որպիսի իցեն սկզբունք իրաց։ 11
գլուխ Գ։ Թէ ո՛րք իցեն սկզբունք իրաց՝ ըստ առաջնոց։ 14
գլուխ Դ։ Յաղագս սկզբանց իրաց ըստ ընկերական, դիմակրաւորց, և ծագիկոսական։ 19
գլուխ Ե։ Յաղագս սկզբանց ըստ կարգադրութեան։ 29
յորում Բ։ Յառաջիկայ կարծեաց կարգադրութիւն սկզբանց։ 29
յորում Գ։ Թէ մասնիկունք կարգադրութեան քննութիւն իրաց։ 33
յորում Դ։ Հակառակեալք կարգադրութեան ՚ի ՁԷ պրինաց շարժման։ 40

Ցուցակ համառօտ : 587
* Համառօտեալ կարգադրութիւն ՚ի վեր շարժման : 49
* Համառօտեալ ՚ի վեր տարեգրաց : 57
* Ընդհանրական կարգադրութիւն : 60
ԳԼՈՒԽ Ե. Յաղագս ՚ի վեր դիմելոյն քննութեանն ոչ գտանելոց ուրեք կարգադրութիւն : 63
* Լուծմունք առարկութեանց կարգադրութեան : 75
ԳԼՈՒԽ Զ. Յաղագս սկզբանց քրիստոնէութեան : 78
ԳԼՈՒԽ Է. Յաղագս Ղեւտացւոյ սկզբանց կրօնից : 82
ԳԼՈՒԽ Ը. Համառօտեալ առածին առ Ղեւտացիս խնդրոյ առնելոյ սկզբանց կրօնից : 82
ԳԼՈՒԽ Թ. Յաղագս ՚ի մէջս ծնողաց զոյս ցանկալեաց : 87
ԳԼՈՒԽ Ժ. Համառօտեալ Ղեւտացիս սկզբանց կրօնից : 92
ԽՆԴՈՒԱԾ: Յաղագս առաքինի ներհմտոյ բնականի կրօնից : 98
ԳԼՈՒԽ ԺԱ. Ճանաչ զինեալ իցէ ներհմտի : 99
ԳԼՈՒԽ ԺԲ. Կարգեալ փակիցն ՚ի ՚ինքեան զկանոնական ներքսագործեալն : 103
ԳԼՈՒԽ ԺԳ. Կարգեալ առնելոյն զանուշտանալ գոյութեամբ : 118
ԳԼՈՒԽ ԺԴ. Կարգեալ հնար իցէ ներհմտի գոյատեւելոյ առանց անուանի : 132
ԳԼՈՒԽ ԺԵ. Յաղագս միտեալ բարձանոյ և անձին լինելոյ ներհմտին : 137
ԽՆԴՈՒԱԾ: Յաղագս գոյացականն անուանի : 143
ԳԼՈՒԽ ԺԶ. Յաղագս իմն իցէ, և զինչ իցէ անուանի գոյացականն : 143
ԳԼՈՒԽ ԺԷ. Տիպս էլեամն անուանին ՚ի ներհմտի : 152
ԳԼՈՒԽ ԺԸ. Կարգեալ անուանիս կրօնս առանձինս իմանալոց իցէ էակաւքն ՚ի ներհմտի : 163
ԽՆԴՈՒԱԾ: Յաղագս բնականի բարոյական կրօնից : 172
ԳԼՈՒԽ ԺԹ. Կարգեալ ներհմի և անուանի իցէ յէութեանն իմ բարոյական կրօնից : 173
ԳԼՈՒԽ Ի. Կարգեալ անձիցն ազատութեանն : 179
ԳԼՈՒԽ ԻԱ. Կարգեալ բարոյական զանազանութեանցն յոյնց : 193

ՎԻՃԱԿԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՂԻՔՈՐԴՈՒ

Յգլխ. Ա. Յգլխս բնութիւն և պատճառս : 203
Խնդ. ա. Յգլխս բնութիւն բռնութիւն և պատիժս : 202
գլ. Բ. Յգլխս ըմբռնիլ և բռնութեամբ խլել բնութիւն : 202
գլ. Գ. Յգլխս բռնութիւն և պատճառս նորա : 209
գլ. Դ. Յգլխս պատիժս և պատիժոցն տեսակք : 218
Խնդ. բ. Յազգաց պատճառաց առ Պրկ : 221
գլ. Ա. Ըմբռնիլ և բռնի խլել պատճառք : 232
գլ. Բ. Յազգաց բռնագործութեանց պատճառ : 236
Խնդ. գ. Յազգաց ներքինութեան և սեռական պատճառաց : 244
գլ. Ա. Ըմբռնիլ պատճառելն ներքին և սեռական : 245
գլ. Բ. Յազգաց գազանութեան պատճառք : 248
Խնդ. դ. Յազգաց պղծագործութեան պատճառք : 255
գլ. Ա. Յազգաց ըմբռնիլ և բռնութեամբ խլել պիտոյն պղծագործութեան : 255
գլ. Բ. Յազգաց սկզբան սեռական : 260
յգլխ. Ա. Յազգաց ըմբռնիլ պղծոյ խլել պատճառելոյ բռնի ներգործական սկզբան, մի ըմբռնիլ և մարմնական գոյացութենէ : 260
յգլխ. Բ. Յազգաց ըմբռնիլ պղծ խլել պատճառ, իբրև սկզբան բռնի առնելոյ, ի մարմնական գոյացութենէ : 269
գլ. Գ. Ընդհանուր գոյացութիւնն խլել առնելոյ պղծոյ : 275
գլ. Դ. Ըմբռնիլ խլել պիտոյից առնելոյ ըմբռնելոյ պիտոյին, և գիտել զոգեկան : 293
գլ. Ե. Յազգաց պղծելոյ ազգակցական պատճառ : 298
յգլխ. Գ. Ըմբռնիլ և բռնութեամբ խլել պղծ : 268
յգլխ. Դ. Ընդհանուր յերեսիցն պղծագործն խլել ըմբռնիլ ի սկզբան առնելոյ պիտոյից, և պղծ առնելոյ գիտելոյ նշանից : 305
Խնդ. ե. Յգլխ ի վախճանական պիտոյից : 316

գլ.

Բովանդակութիւն : 589
գլուխ ԻԱ. Յաղագս մի՛ գինել և զանել խղճ վասն
Նաամն : 316
գլուխ ԻԲ. Մի՛ գինել խղճ պատուհասելոյն վասն
Նաամն յաստիճանս՝ ներդործութեամբ : 320
գլուխ ԻԳ. Մի՛ գինել խղճ պատուհասելոյն վասն
Նաամն յերկիրգործութեամբ : 328
գլուխ ԻԴ. Մի՛ տալ խղճն որք գործխղճին մէջ վասն
Նաամն . 333
յորմէ ԻԵ. Ընդհանր բնութեան գործխղճ մէջ վասն
Նաամն : 335
յորմէ ԻԶ. Ընդհանր գործխղճին կիրեցութեանէ մէջ վասն
Նաամն . և զեսոյդ գործխղճին : 359
ԽՆԴՈՒԱԾ: Յաղագս բազում տեսակ պիծութեանց ան
գործս : 367
գլուխ Ա. Ընդհանր հնար խղճ բազմութեան բազմու
թեան պիծութեանց նոցին կարգի՛ ի միասին
տրուած ըստ ձեռին գործ : 368
գլուխ Բ. Ընդհանր հնար խղճ գործոյն տրուա
գրեալ ի միասին պիծեալ , նոյն ինքն
տրուածի ըստ ձեռին . 373
ԽՆԴՈՒԱԾ: Յաղագս բազմի զ ինքնակամոյ և նա
խանպատուհաս : 377
գլուխ Ա. Յաղագս բազմի և զ ինքնակամոյ : 378
գլուխ Բ. Յաղագս նախանպատուհաս : 382

ՎԻՃԱԿԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐՈՐԴ:

Յաղագս յաստիճան շարժմանցն կամ
կիս· ըստ յաղագս շարժմանն : 385
ԽՆԴՈՒԱԾ: Յաղագս շարժմանն , առնելոյ , և
հրաժարելոյ : 386
գլուխ Ա. Մի՛ գինել խղճ շարժմանցն , և զինուոր
զանազանութեանց յառնելոյն և ՚ի հրաժա
րելոյն : 387
գլուխ Բ. Յաղագս ներհակութեան շարժմանն , և առ
նելոյ : 392
գլուխ Գ. Յաղագս երկայն շարժմանն : 401
գլուխ Դ. Յաղագս անուանից անուանակոչութեան և
նշանակ անձինս , և զանազանելոյ շարժ
մանն : 407

գլուխ Ե. Յաղագս ներգնակաւ շարժմանն. 412
գլուխ Զ. Յաղագս անդրգնակն շարժմանն. 414
յօդուած. Ա. Յաղագս բնաւից անդրգնակն շարժ-
մանն. 415
յօդուած. Բ. Յաղագս պատահմանէ անդրգնակն շարժ-
մանն. 425
յօդուած. Գ. Յաղագս շարժմանն դանդաղ և վա-
զելոյ. 430
յօդուած. Դ Յաղագս առանձնակն շարժմանն. 438
յօդուած. Ե. Յաղագս հաւասարափոխն և հակակրա-
կան շարժմանն. 445
Յաղագս մեղձխտանէ գծոյ. 449
յօդուած. Զ. Յաղագս ընկէցիկ շարժմանն. 455
յօդուած. Է. Յաղագս անդրգրգռեալ կամ ընաւ շարժ-
մանն. 460
յօդուած. Ը. Յաղագս առկախելոյ շարժմանն. 467
յօդուած. Թ. Յաղագս էլլիպսի շարժմանն. 471
յօդուած. Ժ. Յաղագս գծոյ անդրգնակն շարժմանն և
ուժգնութեանն. 476
Խնդիր Ը. Յաղագս անհնոյ. 481
գլուխ Ա. Ընդհանուր խոկ ինչ ներգործութեան ան-
հնոյն. 482
գլուխ Բ. Ընդհանուր հնար խոկ լինելոյ առանձնա-
յոյ ներգործութեան անհնոյն ըստ հա-
մարի. 484
գլուխ Գ. Ընդհանուր հնար խոկ լինելոյ միջակներգ-
ործութեան անհնոյն. 390
գլուխ Դ. Ընդհանուր հնար խոկ լինելոյ բազմա-
ներգործութեան անհնոյն. 497
գլուխ Ե. Ընդհանուր հնար խոկ լինելոյ գրանցե-
անհնոյութեան առանցիցն. ապա ի
գաղափարէ ներգործելոյ միոյ հոգւոյ. 502
Խնդիր Թ. Յաղագս հաւասարակշռի. 505
գլուխ Ա. Յղիա անդրգնակ առհաւատուկ. 506
գլուխ Բ. Յղիա ամբարձ և ջրոյ խոկ հաւա-
սարակշիռ. և գիտելոյ խոկ անդրգնակ. 508
գլուխ Գ. Յղիա ներգնակի գրանցելոյ և գաղա-
փարելոյ հոգւոյ նմին ներգործութեանց և
նմին միացեալութեանց. 521

ԽՆԴՐ.Ը. Յաղթ. սեղբ. և գառապկի . 525
գր. Ա. Ի՞նչ է զինչ իցէ սեղան : 526
գր. Բ. Ընդէ՞ր հնար իցէ երկուց մարդեաց
միով՝ ի մի սեղան . և միոյ մարդոյ՝ երկ
հուռ սեղան . 532
գր. Գ. Յաղթ. գառապկի . 543
ԽՆԴՐ.Թ. Յղէ՛ս շարաւնակի . 557
գր. Ա. Ընդէ՞ր շարաւնակի յանցաւոր անուն կոչի
միայն բանկանոցին , մի՛ և ի միւս բա
նսն անուն կոչ . 558
գր. Բ. Ընդէ՞ր իցէ՝ ի շարաւնակին խոհուիլ
սեղան անուն կոչ . 570
ԽՆԴՐ.Ժ. Յղէս Թէոդորոսի շարաւնան . 574
գր. Ա. Ընդէ՞ր ասի՝ ոչ շարաւնի , այլ՝ շարա
ւնակ . 579
գր. Բ. Ընդէ՞ր կին իցէ պղծութեամբ՝ ի հե
ռանալ . 580